

The background of the cover is a photograph of ancient ruins, likely the Dead City of Petra, showing terraced stone buildings and a long colonnade on a hillside under a clear blue sky.

MUNKAERŐPIACI TÜKÖR 2014

**SZERKESZTETTE
FAZEKAS KÁROLY
VARGA JÚLIA**

**MTA KÖZGAZDASÁG- ÉS REGIONÁLIS TUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNYI INTÉZET
BUDAPEST, 2015**

MUNKAERŐPIACI TŰKÖR
2014

MUNKAERŐPIACI TÜKÖR

Az évkönyvsorozat szerkesztőbizottsága

BUSCH IRÉN – főosztályvezető, Belügyminisztérium, Közfoglalkoztatási Statisztikai, Elemzési és Monitoring Főosztály • FAZEKAS KÁROLY – főigazgató, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet • KOLTAY JENŐ – ny. tudományos főmunkatárs, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet • KÖLLŐ JÁNOS – tudományos tanácsadó, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet • LAKATOS JUDIT – szakmai főtanácsadó, Központi Statisztikai Hivatal • NAGY GYULA – egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem, Emberi Erőforrások Tanszék

Sorozatszerkesztő

FAZEKAS KÁROLY

MUNKAERŐPIACI TÜKÖR 2014

**SZERKESZTETTE
FAZEKAS KÁROLY
VARGA JÚLIA**

**MTA KÖZGAZDASÁG- ÉS REGIONÁLIS TUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNYI INTÉZET
BUDAPEST, 2015**

A kiadó címe:
MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Közgazdaság-tudományi Intézet
1112 Budapest, Budaörsi út 45.
A kiadvány megrendelhető a kiadó címén
e-mail: biblio@econ.core.hu
telefon: (06-1) 309-2649
telefax: (06-1) 319-3136

E kiadvány megjelenését támogatta a Magyar Tudományos Akadémia
és a Közösén a Jövő Munkahelyeiért Alapítvány.

Copyright © MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Közgazdaság-tudományi Intézet, 2015

Borító fotó: „Deir el-medina” – a munkások faluja a Királyok völgyében.
Forrás: <https://commons.m.wikimedia.org>

ISSN 1586-460X

Felelős kiadó: Fazekas Károly
Olvasószerkesztő: Patkós Anna
Műszaki szerkesztő: Kravjánszki Róbert
Nyomdai előkészítés: font.hu
Typográfia: Garamond, Franklin Gothic
Nyomdai munkák: Oliton Kft.

TARTALOM

Előszó	9
A magyarországi munkapiac 2014-ben (<i>Bakó Tamás & Lakatos Judit</i>)	17
A gazdasági környezet alakulása	19
Munkaerő-kereslet és -kínálat.....	19
Munkanélküliek és a potenciális munkaerő-tartalék.....	26
A kereset alakulása.....	30
Hivatkozások.....	35
Közelkép – Közmunka	37
Bevezető (<i>Varga Júlia</i>).....	39
1. A közfoglalkoztatási programok háttere és nemzetközi tapasztalatai (<i>Kálmán Judit</i>)	42
K1.1. Közmunkaprogramok Szlovákiában (<i>Scharle Ágota</i>)	59
K1.2. Az argentin átmeneti közfoglalkoztatást nyújtó programok tanulságai (<i>Kálmán Judit</i>)	61
K1.3. Skandináv közmunkaprogramok (<i>Bakó Tamás</i>)	63
2. Közmunka Magyarországon.....	66
2.1. A közfoglalkoztatás intézményi környezete – történeti áttekintés (<i>Bördös Katalin</i>)	66
2.2. Adatgyűjtések a közfoglalkoztatásról (<i>Busch Irén & Bördös Katalin</i>) ...	76
2.3. A közfoglalkoztatás a munkaügyi rendszerben, 2011–2013 – alapvető tények (<i>Cseres-Gergely Zsombor & Molnár György</i>)	85
2.4. A közfoglalkoztatást szervezők és a közfoglalkoztatottak értékei (<i>Koltai Luca</i>)	100
2.5. Közmunkások a legális munkaerőpiacon (<i>Köllő János</i>)	111
2.6. A közfoglalkoztatásba belépők összetétele, 2011–2012 (<i>Cseres-Gergely Zsombor</i>)	118
2.7. A közfoglalkoztatás térbeli egyenlőtlenségei (<i>Czirfusz Márton</i>)	126
2.8. A téli közfoglalkoztatás (<i>Busch Irén</i>)	139
2.9. Munkapiaci helyzet a közfoglalkoztatásból való kilépés után (<i>Cseres-Gergely Zsombor & Molnár György</i>)	143
2.10. Hol dolgoznak a közmunkások? (<i>Köllő János</i>)	154
Hivatkozások.....	160

A munkapiaci szakpolitika eszközei (2014. február – 2015. április)	
(Cseres-Gergely Zsombor & Varadovics Kitti)	165
Szolgáltatások	167
Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök (Imp-eszközök).....	168
Támogatások	176
Összetett beavatkozások (komplex programok)	176
Munkapiaci hatású szakpolitikai eszközök	179
Hivatkozások.....	189
Statisztikai adatok.....	191
1. Alapvető gazdasági adatok	193
2. Népesség.....	195
3. Gazdasági aktivitás.....	198
4. Foglalkoztatottak	206
5. Munkanélküliek	216
6. Keresetek	233
7. Oktatás.....	240
8. Munkaerő-kereslet.....	244
9. Regionális különbségek	246
10. Munkaügyi kapcsolatok	254
11. Jóléti ellátások.....	259
12. Munkát terhelő adók.....	265
13. Nemzetközi adatok.....	269
14. A fontosabb adatok forrásai.....	271
Munkapiaci kutatások. Válogatott bibliográfia (Bálint Éva).....	277
Függelék. Táblázatok és ábrák jegyzéke.....	291

A KÖTET SZERZŐI

- BAKÓ TAMÁS – MTA KRTK KTI
- BÁLINT ÉVA – MTA KRTK KTI
- BÖRDŐS KATALIN – BUDAPEST SZAKPOLITIKAI ELEMZŐ INTÉZET
 - BUSCH IRÉN – BELÜGYMINISZTERIUM
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR – MTA KRTK KTI
 - CZETHOFFER ÉVA – MTA KRTK KTI
 - CZIRFUSZ MÁRTON – MTA KRTK RKI
 - FAZEKAS KÁROLY – MTA KRTK KTI
 - KÁLMÁN JUDIT – MTA KRTK KTI
 - KÖLLŐ JÁNOS – MTA KRTK KTI
- KOLTAI LUCA – HABITAT FOR HUMANITY MAGYARORSZÁG
 - LAKATOS JUDIT – KSH
- MOLNÁR GYÖRGY – MTA KRTK KTI
- SCHARLE ÁGOTA – BUDAPEST SZAKPOLITIKAI ELEMZŐ INTÉZET
 - VARADOVICS KITTI
- VARGA JÚLIA – MTA KRTK KTI

ELŐSZÓ

Az MTA Közgazdaság-tudományi Intézete az Országos Foglalkoztatási Köz-alapítvány támogatásával tizenöt éve indította el a magyarországi munkapiac és foglalkoztatáspolitikai aktuális jellemzőit bemutató és a témakör egy-egy területét részletesen elemző *Munkaerőpiaci tükrök* című évkönyvsorozatot. Kezdetről fogva arra törekedtünk, hogy az államigazgatásban dolgozó szakemberek, a foglalkoztatási szolgálat szervezeteiben, az önkormányzatokban, a civil szervezetekben, a közigazgatási hivatalokban, az oktatási intézményekben és a kutatóintézetekben dolgozó kollégák, az írott és elektronikus sajtó munkatársai napi munkájukban jól felhasználható információkat kapjanak a magyarországi munkapiaci folyamatokról, a foglalkoztatáspolitikai jogszabályi és intézményi környezetéről, a magyarországi munkapiaccal foglalkozó hazai és nemzetközi kutatások friss eredményeiről.

Fontos szempont, hogy az évkönyvsorozatban publikált elemzések, adatok a felsőfokú oktatásban is jól felhasználható ismereteket adjanak a munkagazdaságtan, az emberierőforrás-gazdálkodás különböző témaköreiben. Olyan kiadványt állítottunk össze, amely a rendelkezésünkre álló statisztikák, elméleti kutatások és empirikus elemzések alapján közérthető formában, jól áttekinthető szerkezetben, nemzetközi összehasonlításban mutatja be a magyarországi munkapiaci folyamatok jellemzőit és belső összefüggéseit. Megőrizve a sorozat szerkesztőinek korábbi gyakorlatát, idén is kiválasztottunk egy területet, amelyet különösen fontosnak tartottunk a magyarországi munkapiaci folyamatok megértése, a tényeken alapuló foglalkoztatáspolitikai eredményessége szempontjából és köz-foglalkoztatás magyarországi jellemzőit tárgyalja. A kiadvány öt fő részből áll.

1. A magyarországi munkapiac 2014-ben

2014-ben a gazdasági folyamatok a korábbi évekre jellemzőnél kedvezőbben alakultak, Magyarország bruttó hazai terméke 3,6 százalékkal bővült az egy évvel korábbihoz képest. A lakossági jövedelmek emelkedtek, ami növekvő fogyasztáshoz és ezen keresztül új munkahelyek létrejöttéhez vezetett. A munkaerő-felmérés 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest jelentős, 208 ezer fős létszámnövekedést mutatott ki, így 2014-re a foglalkoztatottak száma 4,1 millió fölé emelkedett. A 15–64 évesekre számolt foglalkozási ráta egy év alatt 3,7 százalékponttal, 58,1 százalékról 61,8 százalékra javult, ami az utóbbi közel

negyedszázad legkedvezőbb értéke. A javulásból 0,6 százalékpontnyit demográfiai tényező, a viszonyítási alapul szolgáló korosztály létszámának csökkenése magyarázott. A belső szabályozási környezetben a minimálbér emelése, a közmunkára fordított kiadások növelése, a családi adókedvezmény alapjának kiterjesztése, valamint a gyed extra bevezetése jelentette a munkapiacra komolyabb hatást gyakorló változásokat.

A foglalkoztatottság javulása bővülő munkaerő-kínálat mellett következett be. A nyugdíjkorhatár fokozatos emelésével minden évben nő a munkaerőpiacon maradók száma, bár ennek hatását a nőknél a 40 év munkaviszony utáni nyugdíjba vonulás lehetősége részben ellensúlyozza. A fiatal korosztályok munkaerő-kínálatát növeli a tankötelezettségi korhatár 16 évre történő leszállítása, illetve az, hogy 2013-ban és 2014-ben is a korábbinál kevesebb érettségiző döntött amellett, hogy a felsőoktatásban folytatja tanulmányait. A gyed extra bevezetése jellemzően a magasabb iskolázottságú, napközbeni ellátást biztosító gyermekintézményekkel jobban ellátott településen élők esetében ösztönözhetette a munkapiacra történő korábbi visszatérést. A kínálatot növelte még, hogy a közfoglalkoztatás kiterjesztése a korábban tartósan a munkaerőpiacon kívül rekedők egy részének is munkalehetőséget ígért.

A keresleti oldalt befolyásoló tényezők között első helyen a közfoglalkoztatás kiszélesítése áll, 2014-ben éves átlagban 182,4 ezren voltak a közfoglalkoztatottak, de mivel a közmunka jellemzően nem 12 hónapos, e foglalkoztatási formába érintettek száma ennek minimum másfélszerese volt. A közfoglalkoztatás fő terepe továbbra is a költségvetési szféra, 159,5 ezren itt álltak alkalmazásban, de a versenyszféra szervezeteinél (jellemzően a többségi állami tulajdonú vállalkozásoknál) és a (közfeladatokat ellátó) nonprofit szervezeteknél 2014-ben az átlagot meghaladó ütemben nőtt az ilyen formában dolgozók létszáma. A versenyszféra munkaerő-felvevő képességének javulását minden fontosabb adatforrás megerősíti. Így az intézményi munkaügyi statisztika az öt fő feletti vállalkozások körében közel 50 ezres növekedést jelez, a NAV adatai szerint pedig a vállalkozásoknál az előző évinél 80 ezerrel többen álltak (10 ezres egyéni és társas vállalkozói, illetve 20 ezres költségvetési intézményi dolgozói létszámnövekedés mellett) foglalkoztatást feltételező jogviszonyban. A munkapiaci konjunktúrális helyzet előrejelzésére kialakított – az üres álláshelyek számbavételét előíró EK-rendelet szerinti – felvétel is jelentős pozitív elmozdulást regisztrált 2014-ben. A versenyszféra megfigyelt szervezeteinél 23 ezer álláshely várt betöltésre, mindössze 2,7 ezerrel kevesebb, mint a válság előtti utolsó évben, 2007-ben, és csaknem kétszer annyi, mint a mélypontot jelentő 2009-ben.

A munkanélküliek létszáma is jelentősen csökkent 2014-ben. Az ILO-definíció szerinti munkanélküliek száma 441 ezerről 343,3 ezerre, a nyilvántartott álláskeresőké 527,6 ezerről 422,4 ezerre, a munkaerő-felmérésben magukat munkanélkülinek tekintőké pedig 666,5 ezerről 538,8 ezerre mérséklődött egy év alatt. A végzettségi szintek közül a – 2014. évi 35,4 ezer főjével a munkanélküliek

legkisebb csoportját jelentő – felsőfokú végzettségűek létszáma 6,7 ezerrel maradt el az előző évitől. A javuló munkanélküliségi helyzet legnagyobb nyertesei összességében a középfokú szakképzettségűek voltak (mind a szakközépiskolát, mind a szakiskolát végzettek) akik többsége feltehetően a versenyszférában talált magának munkát. A közfoglalkoztatás keretszámainak 2014. évi növekedése leginkább a képzetlenek munkanélküliségét tudta enyhíteni.

A versenyszféra megfigyelt szervezeteinél a válságot követően a bruttó kereset nominálértéken jelentősen, bár némileg hullámzó ütemben nőtt, 2012-ben 7,3 százalékkal, 2013-ban 3,6 százalékkal, 2014-ben 4,3 százalékkal haladták meg a bruttó keresetek az előző évi szintet. A 2014. évi növekedési ütemhez jelentősen hozzájárult a keresetek mintegy 8 százalékat jelentő nem rendszeres kereseti rész (prémium, jutalom) 10 százalékos meghaladó mértékű növekedése. A költségvetési szférában dolgozók a bruttó kereseti átlaga 2014-ben 17 százalékkal, ha mindkét szférában a közfoglalkoztatottak nélküli átlagkeresetet hasonlítjuk össze 5 százalékkal maradt el a versenyszférára jellemzőtől. Mivel 2014-ben egyedülálló módon sem a jövedelemadó mértékében, sem a járulékulcsokban nem volt változás, így a bruttó és nettó keresetek növekedési üteme megegyezett, a fogyasztói árak 0,2 százalékos csökkenésének köszönhetően pedig a reálkereset növekedési üteme meghaladta a nominál bérekét.

2. Közelkép

A *Közelkép* ebben az évben a közfoglalkoztatás témáját járja körül. A magyar közfoglalkoztatási program nagyságrendje, akár a közfoglalkoztatási ráfordításokat, akár a résztvevők számát tekintjük, egyedülálló egész Európában. 2015-re a kormány 270 milliárd forint költségvetési támogatás mellett átlagosan 200 ezer ember közfoglalkoztatását irányozta elő. A közfoglalkoztatási program a 2010 utáni időszak legfontosabb foglalkoztatáspolitikai jellegű programja, ezért rövid és hosszú távú hatásainak elemzése fontos feladat. A *Közelkép* két fejezetből áll, az első a nemzetközi tapasztalatokat összegzi, a második a magyar közfoglalkoztatásra vonatkozó tényeket és a rendelkezésre álló elemzési eredményeket mutatja be. Az 1. fejezetben *Kálmán Judit* a közfoglalkoztatás *nemzetközi tapasztalatairól* ad áttekintést. Ismerteti a közfoglalkoztatási programok indítékait, céljait, elméleti hátterét, a konkrét közmunkaprogramok kialakításának különböző formáit, hatékonyságuk és hatásosságuk mérését szolgáló értékelések főbb eredményeit.

A fejezetet három *keretes írás* egészíti ki, amelyek egy-egy olyan ország vagy országcsoport közfoglalkoztatási programjait mutatják be részletesebben, ahol jelentősebb közfoglalkoztatási programokat működtetnek. Az írások összefoglalják a programok értékelésének eredményeit is.

A *Közelkép* második fejezete a magyar közfoglalkoztatási programmal foglalkozik. A 2.1. alfejezetben Bördös Katalin összefoglalja a rendszerváltás óta az egyes időszakokban érvényben lévő közfoglalkoztatási formák *szabályozását*, a

szabályozás változásait. A 2.2. alfejezetben *Busch Irén* és *Bördös Katalin* a közfoglalkoztatásra vonatkozó *létszám- és költségadatok* legfontosabb *adatforrása-it* veszi számba. Az alfejezet áttekintést nyújt arról, hogy az egyes időszakokra vonatkozóan milyen területi (ország-, település-) vagy egyéni szintű adatok álltak rendelkezésre, értékeli az egyes adatforrások megbízhatóságát, illetve röviden kitér az adatok elemzési lehetőségeire. A 2.3. alfejezetben *Cseres-Gergely Zsombor* és *Molnár György* a közfoglalkoztatással kapcsolatos *alapvető tényeket* ismerteti. A közfoglalkoztatást a munkanélkülieknek a munkaügyi rendszerben bejárt – lehetőség szerint a nyílt piacon végzett munka felé haladó – ügyfélútja részeként vizsgálják a szerzők. Azt elemzik, hogy a munkaügyi rendszerben megfordulók milyen arányban vettek részt az egyes programokban – ezen belül a közfoglalkoztatásban –, és hogy a különböző csoportokhoz tartozó, különböző megfigyelhető jellemzőjű munkanélküliek milyen jellemző pályát futnak be a munkaügyi rendszerben.

A 2.4. alfejezetben *Koltai Luca* írása a *közfoglalkoztatók értékeit* elemzi, arról ad képet, hogy a közfoglalkoztatást végző szervezetek munkatársai hogyan vélekednek a közfoglalkoztatástól, mit várnak tőle, milyen céljait azonosítják a programoknak, és mit gondolnak annak hatásairól. A 2.5. alfejezetben *Köllő János*nak egy különlegesen nagyméretű államigazgatási paneladatbázis adatain alapuló elemzését olvashatjuk arról, hogy 2011. év végi *közfoglalkoztatottak* a korábbiakban, tehát közfoglalkoztatásba lépésük előtt, milyen arányban dolgoztak „valódi”, nem közmunkás-munkahelyeken. Az alfejezet azt vizsgálja, hogy a közfoglalkoztatottak *foglalkoztatásához mennyibe jártult hozzá a valódi és a közfoglalkoztatás*. A 2.6. alfejezetben *Cseres-Gergely Zsombor* tanulmánya leírja, hogy kik vesznek részt a közfoglalkoztatási programban, és azt elemzi, hogy a közfoglalkoztatási program mennyiben működik deklarált céljának megfelelően, valóban eléri-e a hosszú távú munkanélkülieket és az átmeneti munkalehetőséggel javítja-e a közfoglalkoztatásban résztvevők foglalkoztathatóságát. A 2.7. alfejezetben *Czirfusz Márton* a közfoglalkoztatás *területi egyenlőtlenségeivel* foglalkozik, és választ keres arra a kérdésre, hogy a közfoglalkoztatás 2008 után átalakított és kibővített rendszere újratermelte-e a térbeli egyenlőtlenségeket.

A 2.8. alfejezetben *Busch Irén* a közmunkák szezonálisának csökkentését célzó *téli közfoglalkoztatás* legfontosabb adatait ismerteti. *Cseres-Gergely Zsombor* és *Molnár György* a 2.9. alfejezetben a *közfoglalkoztatásból való kilépéssel* összefüggő egyéni és környezeti tényezőket vizsgálja. A szerzők számba veszik, hogy mely tényezők függnek össze a közfoglalkoztatásból a nyílt, azaz a nem közfoglalkoztatási jellegű munkapiacra való kilépéssel, és melyek hátráltatják azt. Végül *Köllő János* írása a 2.10. alfejezetben a közmunkások potenciális reintegrációját abból a szempontból vizsgálja, hogy kikkel dolgoznak együtt a közmunkások: valódi munkaszervezetben, piaci alapon foglalkoztatott társakkal együtt vagy elkülönült közmunkásegységekben? Az előbbi az álláskeresők és a munkáltatók egymásra találását segítheti, míg az elkülönítés nem nyújt a munkáltatók számá-

ra lehetőséget arra, hogy a közfoglalkoztatottak munkakészségéről és teljesítményéről valódi munkakörnyezetben alkothassanak képet, ami akadályozhatja a közmunkások reintegrációját, átlépésüket a „segély világából a munka világába”.

A Közelkép elemzései sokoldalúan vizsgálják a közmunkaprogramot. Jelenleg ennél részletesebb és megalapozottabb vizsgálatok nem állnak rendelkezésre a hazai közmunkaprogramról. A nemzetközi áttekintés lehetőséget ad arra, hogy a magyar programot a nemzetközi tapasztalatok tükrében is megítéljük. Reményeink szerint ez az összeállítás elősegítheti a megalapozott szakpolitikai döntéshozatalt, és lehetőséget ad arra is, hogy a kérdést vizsgáló szakemberek felhasználják a bemutatott kutatási eredményeket, valamint hogy a kérdés iránt érdeklődő, nem szakember olvasók megismerkedhessenek a közmunkaprogram jellemzőivel, eredményeivel és problémáival.

3. A munkapiaci szakpolitika eszközei (2014. február – 2015. április)

A legjelentősebb változások a foglalkoztatáspolitikai intézményrendszerét érintették. 2015. január elsején a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) jogutód nélkül megszűnt, feladatait és hatásköreit pedig szétszították. A foglalkoztatáspolitikai feladatokat a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter irányítja, míg a szak- és felnőttképzési feladatokat a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH), a szaktárca egy újonnan létrehozott háttérintézménye kapta. 2015. április elsejétől – az egységes kormányhivatali szervezetrendszer reformja keretében – a szakigazgatási szervekből főosztályok lettek, ahol a feladat- és hatáskörök a kormányhivatalt és az ennek irányítására kijelölt kormány megbízottat illetik.

Elindultak a 2014–2020-as fejlesztési időszak Európai Unió által társfinanszírozott új, komplex programjai. A foglalkoztatáspolitikára ható projektek elsősorban a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) keretében – két prioritás (a Vállalkozások versenyképességének javítása és foglalkoztatásának ösztönzése és a Foglalkoztatás ösztönzése és a vállalati alkalmazkodóképesség fejlesztése) szerint – valósulnak meg. Ezenkívül a Terület- és Településfejlesztési (TOP), az Emberi Erőforrás Fejlesztési (EFOP) és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programnak (VEKOP) is vannak a foglalkoztatás bővítését, az álláskeresőket és hátrányos helyzetűeket munkaerő-piaci integrációját célzó, támogatható tevékenységei.

A foglalkoztatás ösztönzését szolgáló fejlesztési adókedvezmény szabályozása 2014 júliusától elsősorban az Európai Bizottság által a 2014–2020-as időszakra meghatározott fejlesztési térkép szerint, esélyegyenlőségi szempontok figyelembevételével változott. A támogatási intenzitás változásai elsősorban a kis- és középvállalkozásoknak kedveznek. A munkahelyvédelmi akcióterv keretében a gyermekgondozási díjban részesültek, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesülteket vagy részesülőket érintette kedvező válto-

zás. Az elsőszámú munkahelyteremtő program, azaz a közfoglalkoztatás szabályozásában csak kisebb módosítások történtek az időszak alatt.

2015. január elsejétől az hozott változást a nyugdíjrendszerben, hogy megszüntették bizonyos munkakörök betöltésével, kordedvezményre jogosító szolgálati idő szerzésének lehetőségét. 2015. március elsejétől a korábban az állam által szabályozott, kötelező szociális ellátások járási hatáskörbe kerültek át. A rendszeres szociális segély helyét a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, továbbá két új támogatási forma, az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás vette át. A kötelező szociális ellátásokon túlmenően nyújtott önkormányzati ellátások egységes elnevezése települési támogatás lesz. Önkormányzati hatáskörbe tartozik, hogy ilyen címen milyen ellátás típusokat, milyen feltételek mellett biztosítanak.

4. Statisztikai adatok

Ez a rész a korábbi években kialakult szerkezetben részletes információt ad a rendszerváltozás óta eltelt időszak alapvető gazdasági folyamatairól, a népesség, a munkapiaci részvétel, a foglalkoztatás, a munkanélküliség, az inaktivitás, a bérek, az oktatás, a munkaerő-kereslet, a regionális különbségek, a migráció, a munkaügyi kapcsolatok, a jóléti ellátások jellemzőiről és néhány munkapiaci mutató nemzetközi összehasonlításáról. Az itt megjelenő adatoknak két fő forrása van: egyrészt a Központi Statisztikai Hivatal rendszeres intézményi, illetve lakossági típusú munkaügyi adatgyűjtése: munkaerő-felvétel (MEF), intézményi munkaügyi statisztikája (IMS), munkaerőmérlege (MEM), másrészt a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere és az általa lebonyolított adatgyűjtések: munkanélküli-regiszter adatbázisa (NFSZ REG), rövid távú munkaerő-piaci prognózis (PROG), bértarifa-felvételek (BT), továbbá az NGM Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszere (MKIR). Ezekről az adatforrásokról a statisztikai blokk végén részletesebb információk találhatók. A két legnagyobb adatszolgáltatón kívül az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságtól származnak az öregségi és rokkantsági nyugdíjakkal és ellátásokkal kapcsolatos adatok. Továbbá egyes táblázatok és ábrák elkészítéséhez a KSH, a NAV és az Eurostat online adatbázisait használtuk. A táblázatok és ábrák Excel-formátumban letölthetők az alattuk szereplő linkek segítségével. A 2000-től kiadott Munkaerőpiaci tükrökben publikált munkapiaci folyamatokat leíró táblázatok teljes anyaga elérhető a <http://adatbank.krtk.mta.hu/tukor> honlapon.

5. Munkapiaci kutatások – válogatott bibliográfia, 2014

Jelen kötetbe a 2014-ben megjelent publikációkból válogattunk. A bibliográfia a magyar munkapiac jellemzőivel foglalkozó fontos hazai és külföldi szakirodalomra: könyvekre, folyóiratokra, műhelytanulmányokra, statisztikai kiadványokra, nemzetközi szervezetek munkapiaci témájú kiadványaira terjed ki. A korszerű bibliográfiakészítés elveit követve, igyekeztünk mindenütt megadni

az elektronikus elérhetőségeket. Arra törekedtünk, hogy a kötet témaköreihez kapcsolódó releváns publikációkat – lehetőség szerint – a legteljesebben feltárjuk, a publikációkat könnyen áttekinthető, informatív módon csoportosítsuk.

* * *

A szerkesztőbizottság tagjai megköszönik az *MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont*, a *Központi Statisztikai Hivatal*, a *Budapesti Corvinus Egyetem Emberi Erőforrások Tanszéke*, a *Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat*, az *Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság*, a *Belügyminisztérium*, a *Nemzetgazdasági Minisztérium*, az *Emberi Erőforrások Minisztériuma*, a *Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet*, a *Magyar Nemzeti Bank*, a *Költségvetési Tanács* munkatársainak, az *MTA Emberi Erőforrások Gazdaságtana Tudományos Bizottsága* tagjainak a szükséges információk összegyűjtésében és ellenőrzésében, a kötet szerkesztésében, az egyes részanyagok elkészítésében és megvitatásában végzett munkáját. Köszönetet mondunk a Magyar Tudományos Akadémia vezetésének, az OTP Közösén a Jövő Munkahelyeiért Alapítvány kuratóriumának a kiadvány anyagi támogatásáért.

A MAGYARORSZÁGI MUNKAPIAC 2014-BEN

BAKÓ TAMÁS & LAKATOS JUDIT

A gazdasági környezet alakulása
Munkaerő-kereslet és -kínálat
Munkanélküliek és a potenciális munkaerő-tartalék
A kereset alakulása
Hivatkozások

A GAZDASÁGI KÖRNYEZET ALAKULÁSA

A külső gazdasági környezetben lezajló változások 2014-ben felemás módon hatottak a magyar gazdaságra. A főbb gazdasági partnerországok teljesítményét az elmúlt évben mérsékelt ütemű növekedés jellemezte (az Európai Unió teljesítménye 1,4 százalékkal, Oroszország teljesítménye 0,6 százalékkal volt magasabb a 2013. évinél). A nyersanyagárak, különösen az olaj árának tartós csökkenése, valamint a mérsékelt kereslet következtében az inflációs folyamatok globálisan is visszafogottan alakultak. A világ vezető jegybankjai összességében laza monetáris politikát folytattak, így a globális kamat- és likviditási környezet az év egészében kedvező volt (*MNB*, 2015). Ugyanakkor az év folyamán egyre súlyosabbá váló orosz–ukrán konfliktus és az ennek következtében bevezetett embargó negatívan befolyásolta a magyar gazdaságot. Mindazonáltal Magyarország bruttó hazai terméke 2014 egészében 3,6 százalékkal bővült (*KSH*, 2015a) az egy évvel korábbihoz képest, és ezzel az értékkel Magyarország az uniós tagországok élmezőnyében helyezkedik el. Az emelkedés döntően a mezőgazdasági és – a felfutó járműgyártás, valamint a hozzá kapcsolódó beszállítói ágazatok termelésbővülése miatt – az ipari teljesítmény növekedésének köszönhető (*KSH*, 2015b). A kedvező gazdasági növekedést elősegítette, hogy a beruházások 14 százalékkal nőttek az előző évihez képest, amit alapvetően segített a kedvező kamatkörnyezet, az MNB növekedési hitelprogramja, valamint az uniós támogatások gyorsított lehívása. A belső szabályozási környezetben a minimálbér emelése, a közmunkára fordított kiadások növelése, a családi adókedvezmény alapjának kiterjesztése, valamint a gyed extra bevezetése jelentette a munkapiacra komolyabb hatást gyakorló változásokat. Ez utóbbi, 2014. január 1-től hatályba lépő intézkedéscsomag célja a gyermekvállalás és a munkaerőpiacra való visszatérés ösztönzése.

MUNKAERŐ-KERESLET ÉS -KÍNÁLAT

A foglalkoztatotti létszám lassú növekedése jellemezte időszakot 2003–2007 között stagnáló szakasz követte, majd 2008 őszétől a hazai munkaerő-piacra is begyűrűződő válság hatására a foglalkoztatottak száma az egy évtizeddel korábbi szintre esett vissza. Jóllehet a válság számlájára írható mintegy 150 ezres nagyságrendű álláshely megszűnés nem is hasonlítható össze az 1990-es évek elejének munkapiaci sokkjával, és a válság munkapiaci hatásai a többi európai uniós országhoz képest enyhébbnek bizonyultak, annak a számokon túlmutató következményei is voltak. A legtöbb munkahely az iparban szűnt meg, és a válság által leginkább érintettek a középfokú végzettséggel rendelkező középkorosztály tagjai voltak, tehát egy olyan réteg, amely korábban

foglalkoztatotti státusát stabilnak hihette. A helyzetre adott egyik válasz a külföldi munkavállalást választók számának felfutása, a másik az inaktív státusból történő kilépés növekvő intenzitása volt. A főkereső állásvesztése vagy egyszerűen a törlesztési terhek megnövekedése miatt a korábban inaktív háztartások közül is sokan bekapcsolódtak az álláskeresésbe. Ezt, az úgynevezett járulékos munkavállalói hatást sikerült 28 európai országra vonatkozóan az EU–SILC adatbázisának felhasználásával kimutatni (lásd *Bredtmann és szerzőtársai*, 2014): azok a nők, akiknek férje munkanélküli, nagyobb valószínűséggel lépnek be a munkapiacra, és találnak teljes idős állást, mint akiknek férje foglalkoztatott. Az aktivitás növekedése miatt, egészen 2014-ig a foglalkoztatotti létszám növekedés nem járt a munkanélküliség hasonló arányú csökkenésével.

A foglalkoztatás mélypontját a 2009–2010 évek jelentették, ezt rövid stagnáló szakasz követte, míg kedvező fordulatról érdemben csak 2012-től lehet beszélni. 2013-ban a munkaerő-felmérés adatai szerint éves átlagban 3 millió 892 ezer fő volt foglalkoztatott, lényegében ugyanannyi, mint a válságot közvetlenül megelőző években, és közel 160 ezerrel többen, mint a mélypontot jelentő 2009–2010-ben. Az utóbbi létszámnövekedés három fő forrásból táplálkozott:

- Körülbelül 50 ezer fővel nőtt az úgynevezett ingázási típusú külföldi munkavállalók száma. Ehhez a lökést a válság adta meg, a lehetőséget pedig az, hogy a két fő célország Ausztria és Németország 2011 májusában megnyitotta piacait a magyar munkavállalók előtt.
- 2012-től erőteljesen bővültek a közfoglalkoztatás keretei, 2013-ban éves átlagban mintegy 60 ezerrel többen dolgoztak ebben a formában, mint 2010-ben. Ez részben annak köszönhető, hogy 2013-ban a közfoglalkoztatottak létszámát egy sajátos konstrukció – az úgynevezett téli közmunkaprogram – az év utolsó hónapjaiban is a nyári csúcsidőszakot jellemző szinten tartotta. (Ugyanennek köszönhetően hasonlóan magas közfoglalkoztatotti létszám jellemezte 2014 első negyedét is.)
- Új munkahelyek jöttek létre a versenyszférában (például a járműgyártás területén), némileg élénkült a beruházási kedv, ami megállította az építőipar létszámvesztését.

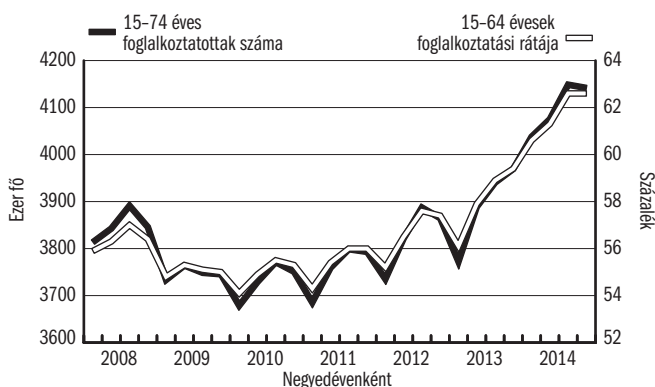
A KSH munkaerő-felmérése 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest további igen jelentős, 208 ezer fős létszámnövekedést mutatott ki, melyből

- 45-50 ezer főnyit, a teljes változás körülbelül egynegyedét magyarázta a közfoglalkoztatás keretében dolgozók átlagos létszámának további emelkedése;
- hasonló mértékű, körülbelül 50 ezer fős növekedés volt a versenyszféra legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásainál;
- 20-25 ezres növekedés következett be (részben bizonyos szociális ellátási feladatok átvételének, részben új hivatalok felállításának köszönhetően) a költségvetési intézmények körében;

- minimális mértékben, körülbelül kétezerrel többen jelöltek meg a napi munkavégzés helyszínéként országhatáron kívüli települést, bár a nem kimutatott munkaerő-piaci migráció ennél vélhetően nagyobb arányban nőtt.

Így 2014-re a foglalkoztatottak száma 4,1 millió fölé emelkedett, a 15–64 évesekre számolt foglalkozási ráta pedig egy év alatt 3,7 százalékponttal, 58,1 százalékról 61,8 százalékra javult, ami az utóbbi közel negyedszázad legmagasabb (*1. ábra*). Ezzel a mutatóval az Európai Unió tagállamai között 2014 végére a 19–20. helyre kerültünk, megelőzve például Írországot, Lengyelországot vagy Szlovákiát. A javulásból 0,6 százalékpontnyit azonban demográfiai tényező, a viszonyítási alapul szolgáló korosztály létszámának csökkenése magyarázott.

1. ábra: A foglalkoztatottak száma és a foglalkoztatási ráta, 2008–2014*

* A 2011 évi népszámláláson alapuló súlyokkal teljeskörűsített adat.

Forrás: KSH munkaerő-felmérés.

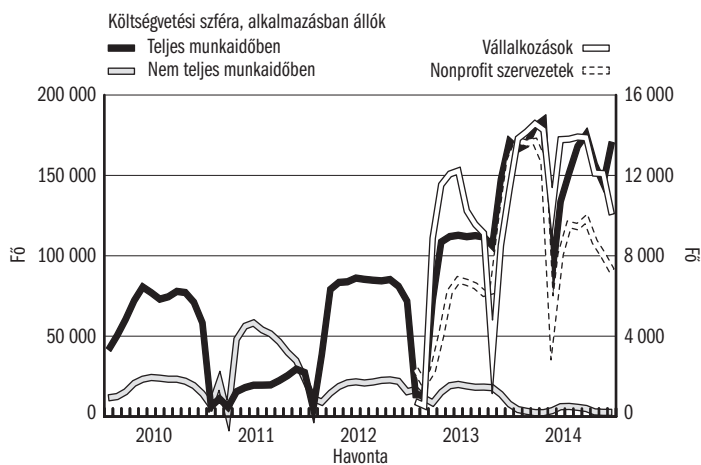
A foglalkoztatottság javulása bővülő munkaerő-kínálat mellett következett be. A nyugdíjkorhatár fokozatos emelésével minden évben nő a munkaerő-piacon maradók száma, bár ennek hatását a nőknél a 40 év munkaviszony utáni nyugdíjba vonulás lehetősége részben ellensúlyozza. A fiatal korosztályok munkaerő-kínálatát növeli a tankötelezettségi korhatár 16 évre történő leszállítása, illetve az, hogy 2013-ban és 2014-ben is a korábbinál kevesebb érettségiző döntött amellett, hogy a felsőoktatásban folytatja tanulmányait. A gyed extra bevezetése jellemzően a magasabb iskolázottságú, napközbeni ellátást biztosító gyermekintézményekkel jobban ellátott településen élők esetében ösztönözhetette a korábbi visszatérést. A kínálatot növelte még, hogy a közfoglalkoztatás kiterjesztése a korábban tartósan a munkaerőpiacon kívül rekedők egy részének is munkalehetőséget ígért.

A keresleti oldalt befolyásoló tényezők között első helyen a közfoglalkoztatás kiszélesítése áll, nemcsak a foglalkoztatotti létszám alakulásában játszott szerepe miatt, hanem azért is, mert ilyen formában olyanok is munkához jutottak, akiknek erre a nyílt munkaerőpiacon esélyük sem lett volna (például

a depressziós térségekben élők, az alacsony iskolai végzettségűek), s ez a foglalkoztatottsággal összefüggő mutatók jelentős részére hatást gyakorolt. A munkanélküliség kezelésében bekövetkezett paradigmaváltás – segélyezés helyett munkalehetőség biztosítása közfoglalkoztatás formájában – 2014-re jelentős méretű szegregált munkaerőpiacot hozott létre. 2014-ben éves átlagban 182,4 ezren voltak a közfoglalkoztatottak, de mivel a közmunka jellemzően nem 12 hónapos, az e foglalkoztatási formában érintettek száma ennek minimum másfélszerese volt. A közfoglalkoztatásból kilépőknek¹ csak mintegy 13,1 százaléka tudott elhelyezkedni nem támogatott munkahelyen, a többség szociális segélyezettként várja az újabb közmunka lehetőségét (lásd Cseres-Gergely Zsombor írását a Közelkép 2.9. alfejezetében). Teljesítménybérezés ebben a körben nincs, a kereset centruma a minimálbér háromnegyedét jelentő közfoglalkoztatási bér.

2014-ben többé-kevésbé sikerült a közfoglalkoztatásba bevontak számának erőteljes éven belüli hullámváltozását is kiküszöbölni, egyedül májusban esett némileg vissza a létszám, mivel a téli közmunkaprogram befejeződött, az újak pedig még csak részben indultak be. További változást jelent, hogy a közfoglalkoztatás szinte kizárólag teljes munkaidőssé vált (amit viszont nehezebben tudnak azok vállalni, akik háztartásában ellátásra szoruló idős vagy kisebb gyermek él). A közfoglalkoztatás fő terepe továbbra is a költségvetési szféra, 159,5 ezren itt álltak alkalmazásban, de a versenyszféra szervezeteinél (jellemzően a többségi állami tulajdonú vállalkozásoknál) és a (közfeladatokat ellátó) nonprofit szervezeteknél 2014-ben az átlagot meghaladó ütemben nőtt az ilyen formában dolgozók létszáma (2. ábra).

2. ábra: A közfoglalkoztatottak létszámának havonkénti alakulása, 2010–2014*

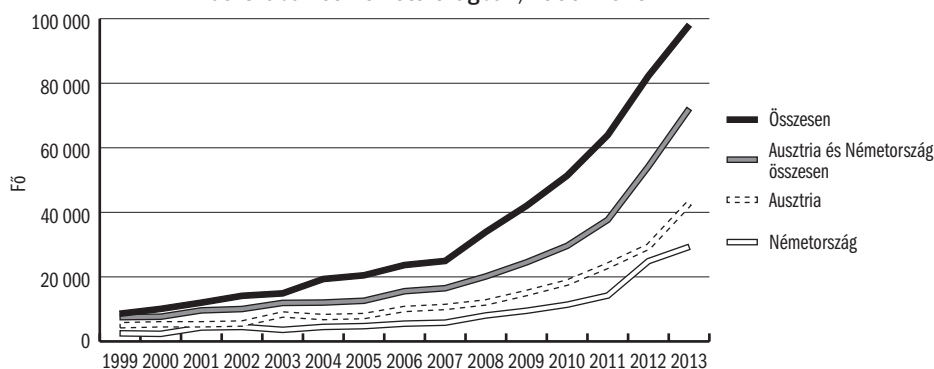

¹ A 2011. január 1. és 2012. december 31. között megkezdett közfoglalkoztatási epizódokra nézve.

* 2012-ig csak a költségvetési szféráról van információ. Jobb oldali tengely: a vállalkozások és a nonprofit szervezetek, bal oldali tengely: a költségvetési szféra. Forrás: Havi munkaügyi jelentések.

A külföldön dolgozók száma – legalábbis azoké, akikről a hazai munkaerő-felmérés információt ad – a 2011–2013 közötti időszakot jellemző dinamikus felfutás után 2014-ben lényegében nem változott (Lakatos Judit, 2015). A napi munkavégzés helyszínétül országhatáron kívüli települést megjelölő közel 100 ezer fő döntő többsége olyan, aki ingázik Magyarországon élő családja és külföldi munkahelye között (3. ábra). A napi ingázás markáns jelenlétére utal az a tény, hogy 2014-ben az ausztriai munkahelyet jelölő mintegy 43 ezer fő közül közel minden második Győr-Moson-Sopron, illetve Vas megyében, azaz Ausztriával közvetlenül szomszédos megyékben élt

3. ábra: A külföldi telephelyet megjelölő foglalkoztatottak száma Ausztriában és Németországban, 1999–2013

Forrás: KSH munkaerő-felmérés.

Azt, hogy jelenleg hányan dolgoznak ténylegesen külföldön, nehéz megbecsülni, mint ahogy a szabad munkaerő-áramlás körülményei között a migráció klasszikus definíciója sem igazán használható. A hazai adatforrások csak a magyarországi háztartások külföldön dolgozó tagjairól szolgáltatnak többé-kevésbé megbízható adatot, amelybe úgy tűnik, már nem számolják bele a csak saját megélhetésükről gondoskodó fiatalokat, még akkor sem, ha állandó lakcímük továbbra is szüleikével megegyező. Nincs információ azok számáról sem, akik családjukkal együtt költöznek, akárcsak rövid időszakokra is, külföldre.

2013-ban az uniós tagországok munkaerő-felméréseinek összesítése mintegy 200 ezer magyar foglalkoztatottról adott számot, míg egy hazai kutatás (SEEMIG projekt) a külföldön élő magyarok nagyságrendjét 350 ezer körülre becsülte (KSH, 2014). Mivel a munkaerő-felmérés adatainak teljeskörűsítése egy olyan népességszámra történik, amely ezzel a típusú migrációval nem számol, a külföldön dolgozóknak a munkaerő-felmérésben nem felmért részét a felsorolás következtében a foglalkoztatottak között mutatják ki. Némi torzítást eredményezhet az is, hogy az úgynevezett munkaerő-piaci migránsok foglalkoztatási rátája jellemzően átlagon felüli. A külföldön dolgozó magyarok létszámának 2014. évi további növekedését erősen valószínűsíti az, hogy Magyarország azon kevés számú európai uniós ország közé tartozik, ahol a

foglalkoztatottak számához képest sokáig alacsony migrációs ráta az utóbbi években indult dinamikus növekedésnek.

Pontos adat hiányában is biztosra vehető, hogy az utóbbi évek növekvő munkaerő-piaci migrációja javított az itthon maradottak munkaerő-piaci kilátásain, kevésbé kedvező viszont, hogy néhány különösen keresett foglalkozás esetében a kivándorlás már a hazai ellátás színvonalát veszélyezteti. Ez a megállapítás egyelőre még csak az egészségügyi szakmákra igaz, de a jövőben több szolgáltatási típusú vagy akár ipari foglalkozás is felkerülhet a listára.

A gazdasági folyamatok 2014-ben a korábbi évekre jellemzőnél kedvezőbben alakultak. A lakossági jövedelmek emelkedtek, ami növekvő fogyasztáshoz és ezen keresztül új munkahelyek létrejöttéhez vezetett. A versenyszféra munkaerő-feltevő képességének javulását minden fontosabb adatforrás megerősíti: az intézményi munkaügyi statisztika az öt fő feletti vállalkozások körében közel 50 ezres növekedést jelez, a NAV adatai szerint pedig a vállalkozásoknál az előző évinél 80 ezerrel többen álltak (10 ezres egyéni és társas vállalkozói, illetve 20 ezres költségvetési intézményi dolgozói létszámnövekedés mellett) foglalkoztatást feltételező jogviszonyban.

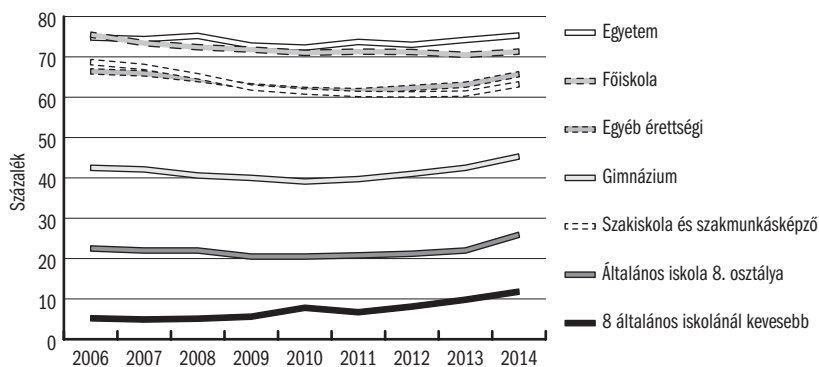
Az intézményi munkaügyi statisztika szerint 20 ezerrel nőtt a munkahelyek száma az iparban, ezen belül a legnagyobb változás az energetikai ágazatokat és a járműgyártást jellemezte. A munkaerő-felmérés – amely a teljes foglalkoztatotti körre kiterjed, így a kisméretű vállalkozások alkalmazásában állókra, az egyéni és társas vállalkozókra épp úgy, mint azokra, akik a vonatkozó héten *ad hoc* jelleggel folytattak csak valamilyen kereső tevékenységet – jóval nagyobb, közel 70 ezer fős növekedést jelzett ebben a nemzetgazdasági ágban. Ehhez hasonlóan mindkét adatforrás szerint nőtt az építőipar létszáma, de itt is a munkaerő-felmérés kimutatta változás dinamikája a nagyobb, míg kereskedelemben egyformán csekély elmozdulást jeleztek a források. A nem anyagi szolgáltatás területén az intézményi statisztika egyértelmű növekedést mutat, a munkaerő-felmérés szerint viszont ez a növekedés nem volt valamennyi szolgáltatási ágra egységesen jellemző.

A munkapiaci konjunkturális helyzet előrejelzésére kialakított – az üres álláshelyek számbavételét előíró EK-rendelet szerinti – felvétel is jelentős pozitív elmozdulást regisztrált 2014-ben. A versenyszféra megfigyelt szervezeteinél 23 ezer álláshely várt betöltésre, mindössze 2,7 ezerrel kevesebb, mint a válság előtti utolsó évben, 2007-ben, és csaknem kétszer annyi, mint a mélypontot jelentő 2009-ben.

A foglalkoztatási ráta globális javulása mögött az adott ismérvtől függően differenciálódás és nivellálódás egyaránt meghúzódik, s az egyes mutatókat nem kis mértékben alakította a közfoglalkoztatás munkaerő-piaci szerepének felértékelődése. Így csökkent például a foglalkoztatási rátában a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szintje szerinti – továbbra is igen jelentősnek mondható – különbség, mivel a közfoglalkoztatotti munkák

többségénél, jellegük miatt, az alacsony iskolai végzettség sem jelent igazán hátrányt (4. ábra).

4. ábra: Foglalkoztatási ráta legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, 2006–2014*

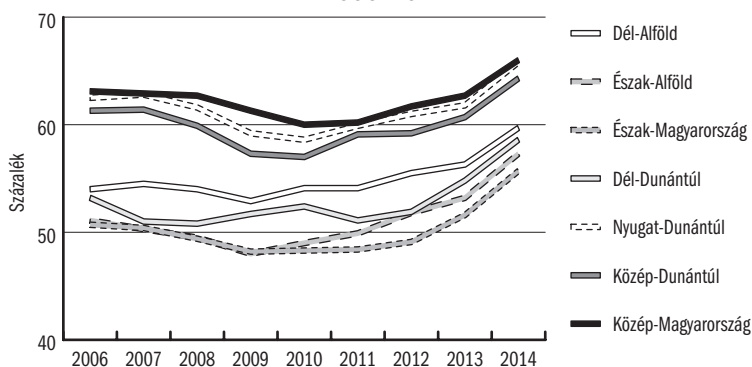

* A korosztály megválasztása miatt alapfokú végzettséggel rendelkezők között szerepelnek a középfokon tanulók is.

Forrás: KSH munkaerő-felmérés.

2013-ban ugyancsak a közfoglalkoztatásra visszavezethetően csökkentek a foglalkoztatási ráta területi különbségei (5. ábra), viszont a 2014 döntő részben a nem támogatott állások piacán jelentkező keresletnövekedés újra növelte az ország fejlettebb, iparosodottabb régiói javára mutakozó különbséget. Az országon belüli munkaerő-piaci migrációs hajlandóság szintje változatlanul alacsony, a munkaerő-piaci előny motiválta elvándorlás, illetve ingázás jellemzően ország területéről kifelé irányul.

5. ábra: Foglalkoztatási ráta Magyarország régióiban, 15–64 éves korosztály, 2006–2014

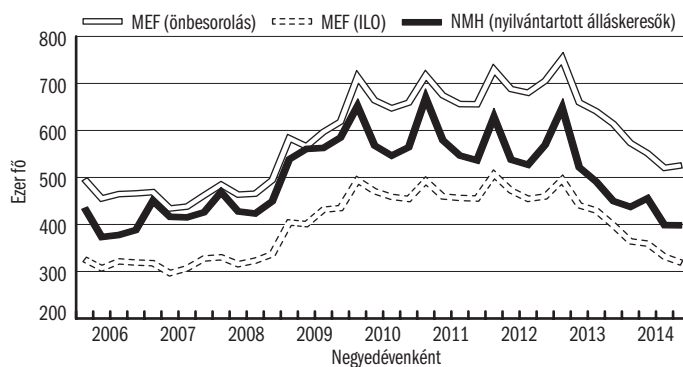

Forrás: KSH munkaerő-felmérés.

MUNKANÉLKÜLIEK ÉS A POTENCIÁLIS MUNKAERŐ-TARTALÉK

Miközben a foglalkoztatottak létszáma 2010-től folyamatosan nőtt, és 2013-ban már lényegében elérte a válság előtti szintet, a munkanélkülieké egészen 2012-ig alig változott, és a 2013. évet jellemző csökkenés is jelentősen elmaradt attól, mint amit a foglalkoztatás bővülése indokolt volna. Ennek oka, hogy a munkanélküliek (és részben a foglalkoztatottak) táborára folyamatos utánpótlást kapott az inaktív köréből. Ez részben a közfoglalkoztatás fel-futásával függött össze, amely munkához jutási esélyt biztosított azoknak is, akik a lokális munkaerőpiac korlátozott kínálatának ismeretében nem folytattak aktív munkakeresést (és emiatt nem minősültek munkanélkülinek az ILO hármaskritériumára épülő munkanélküli-definíciója szerint). Az inaktív státusból történő kilépést emellett az is ösztönözte, hogy a válsággal a többkeresős családmódel felértékelődött. 2014-ben már a munkanélküliek létszáma is jelentősen csökkent. Az ILO definíciója szerinti munkanélküliek száma 441 ezerről 343,3 ezerre, a nyilvántartott álláskeresőké 527,6 ezerről 422,4 ezerre, a munkaerő-felmérésben magukat munkanélkülinek tekintőké pedig 666,5 ezerről 538,8 ezerre mérséklődött egy év alatt (6. ábra).

6. ábra: A regisztrált álláskereső, az ILO definíciójának megfelelő és az önbesorolás szerinti munkanélküli létszáma, 2006–2014

Forrás: NFSZ/NGM, KSH munkaerő-felmérés.

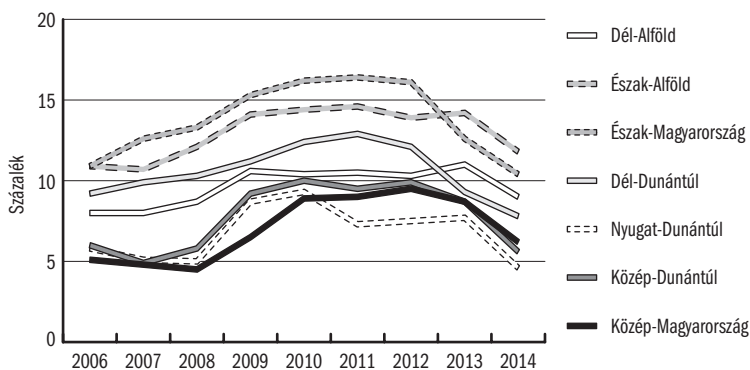
A munkaerő-felmérés szerinti ILO munkanélküliek száma minden lényeges dimenzióban csökkent, így a férfiak közül 57,5 ezerrel, a nők közül 40,2 ezerrel voltak 2014-ben éves átlagban kevesebben munkanélküliek, mint egy évvel korábban. Míg a válság egyik következményeként a férfiak munkanélküliségi rátája meghaladta a nőkéét, 2013-tól újra a nőkre rátája a magasabb. 2014-ben a két nem munkanélküliségi rátájában 0,3 százalékpont volt a különbség, szemben a 2013. évi 0,1 százalékponttal.

Az ifjúsági munkanélküliségi ráta 23,5 százalékról 20,1 százalékra változott, de a 67,6 ezer 15–24 év közötti munkanélküli az összes munkanélkülinek így is közel egyötödét adta.

A csak alapfokú végzettségű munkanélküliek száma 22,8 ezerrel, a munkaerőpiacon ugyancsak képzetlennek minősülő gimnáziumi érettségizettek száma 7 ezerrel, a szakmunkásképzőt, szakiskolát végzettek száma 41,2 ezerrel, míg a szakközépiskolát végzettek száma 20,2 ezerrel csökkent. A végzettségi szintek közül a – 2014. évi 35,4 ezer főjével a munkanélküliek legkisebb csoportját jelentő – felsőfokú végzettségű munkanélküliek létszáma 6,7 ezerrel maradt el az előző évitől. A javuló munkanélküliségi helyzet legnagyobb nyertesei összességében a középfokú szakképzettségűek voltak (mind a szakközépiskolát, mind a szakiskolát végzettek), akik többsége feltehetően a versenyszférában talált magának munkát.

A közfoglalkoztatás keretszámainak 2014. évi növekedése leginkább a képzetlenek munkanélküliségét tudta enyhíteni. Míg a munkanélküliségi ráta Győr-Moson-Sopron megyében már elérte, illetve Vas megyében erősen közelítette a teljes foglalkoztatottnak számító 3 százalékos szintet, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben 13 százalék, illetve némileg afeletti maradt. Mivel a közfoglalkoztatás kiegyenlítő szerepe az előző évinél kisebb volt, s a foglalkoztatás növekedés nagyobbik része a piaci szektorban realizálódott, az ország fejlettebb, iparosodottabb területeire koncentrálnodva, 2014-ben a munkanélküliségi ráta regionális különbségei némileg ismét nőttek. A nyugati határszél és így a nyugat-dunántúli régió kedvező mutatóihoz nem kis mértékben járul hozzá az olyan típusú ausztriai munkavállalás lehetősége is, amely nem jár szükségszerűen együtt a lakóhelyváltással (7. ábra).

7. ábra: Munkanélküliségi ráta Magyarország régióiban, 2006–2014

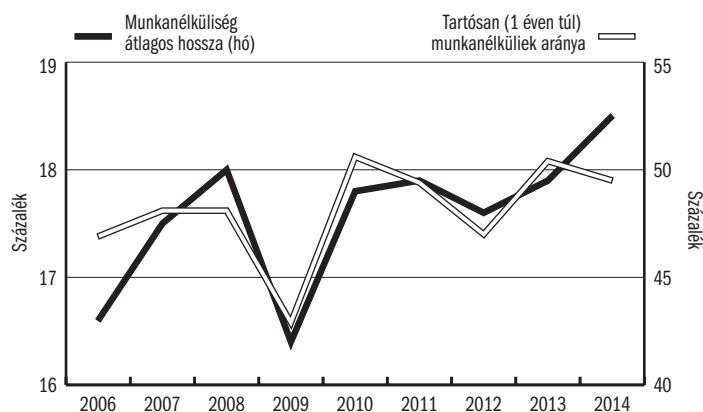

Forrás: KSH munkaerő-felmérés.

A munkanélküliség átlagos időtartama egy év alatt 0,7 hónappal 17,9 hónapról 18,6 hónapra nőtt (8. ábra), a leghosszabb időtartam és egyben a legnagyobb kedvezőtlen irányú elmozdulás a közép-magyarországi régiót jellemezte. A

közmunkaprogramok – jellegükből következően – a tartós munkanélküliség egy részét felszívták, ami a munkakeresés átlagos időtartamát átmenetileg csökkentette. Ez a hatás 2014-ben már nem érvényesült, mivel a közmunkaprogramokban részt vevők köre többé-kevésbé állandósult. A gazdasági konjunktúra eredményeként létrejövő versenypiaci munkahelyekre viszont nagyobb eséllyel pályázhatnak azok, akik relatíve rövid időt töltöttek csak el munkanélkülként, és így munkavállalói készségüknek még maradéktalanul birtokában vannak. A munkanélküli állapotban így „bent ragadnak” azok, akik lakóhelyük (központi régió) miatt az átlagosnál kisebb eséllyel találnak/kényszerülnek közmunkára, viszont képzetlenségük, munkatapasztalatuk elavulása vagy hiánya miatt elhelyezkedési esélyeik nem igazán jók.

8. ábra: A munkakeresés átlagos hossza (bal tengely) és a tartósan (egy éven túl) munkanélküliek összes munkanélkülihez viszonyított aránya (jobb tengely), 2006–2014

Forrás: KSH munkaerő-felmérés.

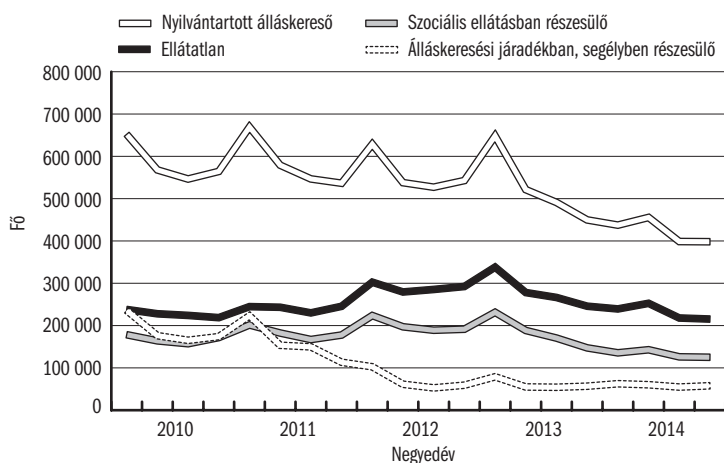
A regisztrált álláskeresők létszámának alakulását a közfoglalkoztatás erőteljesebben és közvetlenebbül befolyásolja, mint az ILO munkanélküliekét. Ezt jelzi, hogy 2014 májusában, amikor a közfoglalkoztatás keretében dolgozók száma több mint 100 ezerrel alacsonyabb volt az előző havinál, a nyilvántartott munkanélküliek számában lényegében ugyanilyen nagyságrendű növekedés következett be. Júliustól a közfoglalkoztatás 160–200 ezer fős szintre, a regisztrált álláskeresői létszám pedig 400 ezer fő körülire állt be.

A pályakezdők aránya 2014-ben 13 százalék volt, ami ha nem is számottevően, de magasabb az előző évinél, annak ellenére, hogy az aktív eszközök között jelentős súllyal szerepelnek azok, amelyek a fiatalok munkához jutását hivatottak segíteni (például az Első munkahely garancia elnevezésű program, a közterhek átvállalása a munkahelyvédelmi akcióterv keretében, az ösztöndíjas foglalkoztatás költségvetési támogatása, különböző start up programok). Erre részben magyarázatul szolgál az, hogy a pályakezdők közül 20 ezren csak

alapfokú végzettséggel rendelkeztek (de egy részük még az általános iskolát sem fejezte be), nekik alig van esélyük arra, hogy a nem támogatott munkaerőpiacon álláshoz jussanak. Esetükben a munkanélküliség tartóssá válásának elkerülését az segítené, ha sikerülne őket egyénre szabott képzési programba bevonni, de a közfoglalkoztatásra koncentráló munkaerő-piaci politika egyelőre adós az ilyen programokkal.

A támogatási rendszer 2011. évi átalakításának (az álláskeresői járadék folyósítási idejének három hónapra történő csökkentése, az álláskeresői segélyre való jogosultságnak a legfeljebb öt évvel a nyugdíjazásuk előtt állókra történő korlátozása, a szociális alapú juttatásnak a közmunkával, illetve az aktív programokban való részvétellel való összekapcsolása) hatása 2014-re kiteljesedett. Biztosítási alapon járó álláskeresői ellátásban átlagosan havi 59 ezer fő részesült, közel egyharmaduk a nyugdíj előtt állók speciális juttatását kapta. Mivel az álláskeresői járadék juttatási ideje – a korábbi rendszer szerint megállapított ellátások kifutása miatt – már 2013-ban is jellemzően három hónap volt, az ebben az ellátási formában részesülők száma lényegében stabilizálódott. 2014-ben az előző évinél közel 30 százalékkal kevesebb regisztrált álláskereső részesült rendszeres szociális ellátásban szoros összefüggésben azzal a kormányzati szándékkal, hogy az alacsony összegű segély helyét fokozatosan az ennél érdemben magasabb jövedelmet eredményező közfoglalkoztatás vegye át. A regisztrált álláskeresőik közül éves átlagban 231 ezren semmilyen pénzbeli ellátásban nem részesültek, és további 132 ezren csak a havi 22 800 forint összegű foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapták (9. ábra). (Az ebben részesülők azonban jellemzően az év egy részében közfoglalkoztatottként munkához és így magasabb jövedelemhez jutathattak.)

9. ábra: Az álláskeresői járadékban, a szociális juttatásban részesülő, illetve az ellátatlan álláskeresőik száma, 2010–2014

Forrás: NFSZ/NGM.

A formális definíciónak (mint az ILO-munkanélküli vagy a regisztrált állás-kereső) eleget tevő munkanélküliek mellett nem kis számban vannak jelen a munkapiacra olyanok, akik bizonyos feltételek teljesülése esetén foglalkoztatottá tudnának (kívánnak) válni. Az Eurostat a potenciális munkaerő-tartalék fogalmát úgy határozta meg, hogy az ILO munkanélküli-definícióját kibővítette három további kategóriával: alulfoglalkoztatottak, vagyis akik részidős állásukat teljes munkaidősre cserélnék, a munkát kereső, de azt kezdeni nem tudók, illetve akik szeretnék dolgozni, de valamilyen okból nem keresnek állást. A potenciális munkaerő-tartalék definíciónak 2014-ben 623,4 ezer fő felelt meg, ebből 96 ezren voltak alulfoglalkoztatottak. A magukat munkanélkülinek minősítők 539 ezres létszáma nagyságrendileg nagyjából megegyezik a potenciális tartalékállomány nem foglalkoztatotti részével.

A munkavállalási korúnak tekintett 15–64 évesek között a 4 millió 70 ezer foglalkoztatott és a 342,7 ezer munkanélküli mellett 2 millió 175 ezren voltak különböző okból gazdaságilag nem aktívak, 7,5 százalékkal kevesebben, mint egy évvel korábban. Ha eltérő mértékben is, de lényegében az inaktívak valamennyi kategóriájára a csökkenő tendencia volt jellemző. A legnagyobb csoport, a nyugdíjasok, járadékosok számát döntően a nyugdíjkorhatár folyamatos emelése, a tanulókét a demográfiai ok mellett a kötelező közoktatási részvétel korhatárának leszállítása, illetve a korábbi évekre jellemzőtől elmaradó felsőoktatási továbbtanulási kedv alakította, míg a gyermekgondozási ellátást igénybe vevőknél vélhetően a munkaerő-piaci visszatérést ösztönző intézkedések (gyed extra) hatása játszhatott szerepet. A pénzbeli munkanélküli-ellátás igénybevételének korlátozása miatt drasztikusan csökkent az ellátás mellett inaktívnak minősülők száma, a közmunkaprogramok kiterjesztése, illetve a gazdasági élénkülés pedig a korábbinál nagyobb számú úgynevezett egyéb inaktív számára biztosította a munkaerőpiacra történő belépést.

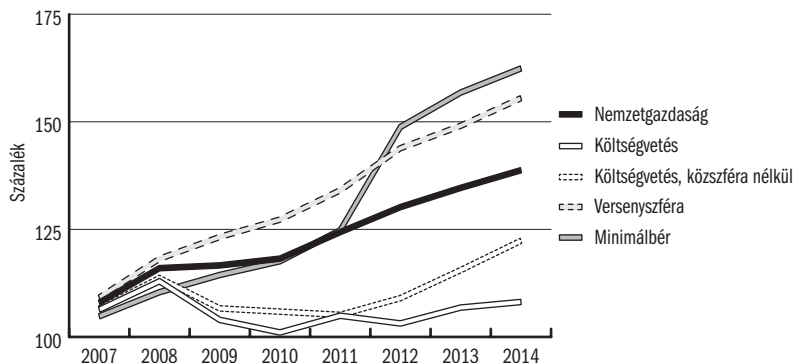
A KERESET ALAKULÁSA

A versenyszféra (és részben a nonprofit szféra) bruttó keresetét a gazdasági szervezetek bérpolitikája, üzleti eredményei alakítják, a központi beavatkozás egyetlen formáját a minimálbér meghatározása jelenti. A költségvetési intézményeknél dolgozók esetében viszont a mindenkori munkaügyi irányítás bőségesebb eszköztárral rendelkezik. Ez a tény tükröződik a két meghatározó terület – a költségvetés, illetve a versenyszféra – elmúlt évekre jellemző keresetnövekedési folyamataiban.

A kétezres években a versenyszférában dolgozók bruttó keresete nagyjából egyenesen nőtt, jöllehet a növekedést 2008–2010 között a válság némileg visszafogta, míg a minimálbér 2012. évi – a versenyszféra növekedési ütemét jóval felülmúló – emelésének nem volt a szféra egészét tekintve jelentősebb hatása. A költségvetésben dolgozók bruttó keresete viszont 2008 és 2010 kö-

zött csökkent (döntően a 13. havi kereset, majd annak részleges ellentételezését biztosító kereset kiegészítés megszüntetésének következményeként), míg az utolsó négy évben a dolgozók különböző csoportjait érintő keresetrendezés némi növekedést eredményezett, de az itt dolgozók bruttó nominális keresete még 2014-ben sem érte el a 2008. évi szintet. Az időbeli összehasonlítást azonban torzítja az, hogy a költségvetési szférában az utóbbi években egyre nagyobb súllyal vannak jelen a közfoglalkoztatottak.

10. ábra: Bruttó kereset és a minimálbér változása, 2006 = 100 százalék

Forrás: KSH intézményi munkaügyi statisztika.

Jóllehet a minimálbér 2012. évi 78 ezer forintról 93 ezer forintra történő emelése alig hatott a keresetnövekedési ütemre, de két következménye említést érdemel. A jelentősebb, hogy segítette a munkajövedelmek „kifehéredését” a gazdaság azon területein, ahol a munkavállalókat – tényleges keresetüktől függetlenül – jellemzően minimálbéren jelentik be a munkáltatók; erre utaló eredményeket talált *Reizer* (2011), már a 2006-os „kétszeres minimálbér szabály” hatásának elemzése során is. Tipikusan ilyen ágazat a kiskereskedelem, a vendéglátás, az üzleti szolgáltatások egy része vagy az építőipar, ahol a bruttó kereset szintjére és így a keresetnövekedési ütemre érdemben hat a minimálbér emelése. A versenyszférában a kereseti statisztika csak a legalább öt főt foglalkoztató gazdálkodó szervezetekre terjed ki, az ennél kisebb méretűekről az információk esetlegesek. Ami azonban ezekből tudható, hogy ez utóbbi körben a kereseti centrum a mindenkori minimálbér, azaz a keresetek növekedési üteme is a minimálbér változását követi. (A statisztika által kimutatott keresetnövekedés azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy a dolgozók kézhez kapott jövedelme is nő, sőt annak csökkenése is elképzelhető, ha a nem bevallott részre jutó járulékokon a két fél korábban osztozott). Az átlagkeresethez viszonyítva relatíve magas minimálbér másik következménye, hogy rontja a kvalifikálatlan munkavállalók elhelyezkedési esélyeit, mivel az általuk előállított értékhez képest munkaerejük túl drágának minősül (*Kertesi–Köllő*, 2004). Ezért bizonyos fokig jogos és indokolt volt, hogy a mi-

minimálbér 2012. évi közel 20 százalékos emelésével párhuzamosan a közfoglalkoztatottakra a normál minimálbérnél mintegy 25 százalékkal alacsonyabb küszöbértéket állapítottak meg.

A minimálbér változásának 3–5 százalékos üteme az utóbbi három évben nagyjából már összhangban volt a versenyszféra bruttó keresetének növekedési ütemével. A minimál béren keresők (nem számítva ide a szakképzettséget igénylő munkakört betöltőket, akikre a minimálbérnél mintegy 16 százalékkal magasabb, úgynevezett garantált minimálbér küszöb vonatkozik, ami 2014-ben 118 ezer forint volt) bruttó átlagkeresete a versenyszféra átlagos bruttó keresetének 40 százaléka, míg a fizikai munkakörben dolgozók átlagkeresetének 58 százaléka volt 2014-ben.

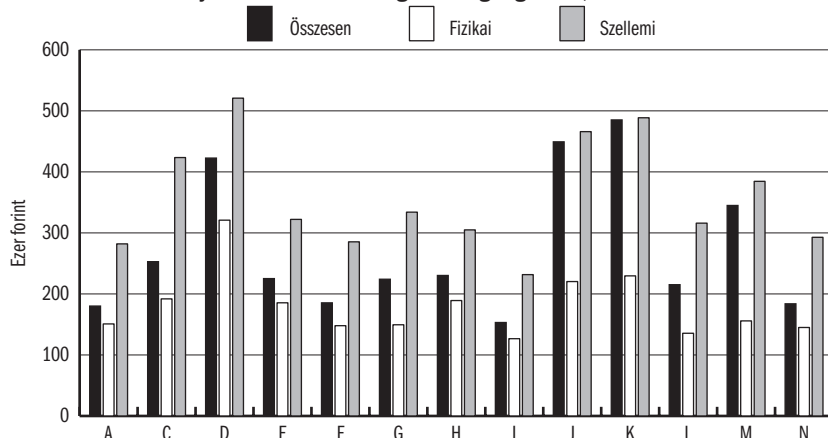
A versenyszféra megfigyelt szervezeteinél a válságot követően a bruttó kereset nominálértéken jelentősen, bár némileg hullámzó ütemben nőtt, 2012-ben 7,3 százalékkal, 2013-ban 3,6 százalékkal, 2014-ben 4,3 százalékkal haladták meg a bruttó keresetek az előző évi szintet. A 2014. évi növekedési ütemhez jelentősen hozzájárult a keresetek mintegy 8 százalékat jelentő nem rendszeres kereseti rész (prémium, jutalom) 10 százalékot meghaladó mértékű növekedése. Általánosságban a nem rendszeres kereset nagyobbik része a szellemi munkakörben dolgozókhoz kerül, annak egy dolgozóra jutó nagyságát tekintve pedig a nemzetgazdasági ág, ágazat szerinti különbségek sokszorosai annak, mint ami a rendszeres kereseteket jellemzi (11. ábra). A versenyszféra szellemi dolgozóinak bruttó kereseti átlaga jelenleg 2,2-szerese a fizikaiakénak, de a kereseti rés az utóbbi években némileg szűkült. A nemzetgazdasági ágankénti keresetek relatív szórása a szellemi munkakörök esetében 0,2, ami kisebb a fizikaiakra jellemző 0,3-as értékkel, azaz a szellemi munkakörök, legalábbis a versenyszférában, kereset tekintetében homogénebbek, mint a fizikaiak.

A költségvetési szférában dolgozók bruttó kereseti átlaga 2014-ben 17 százalékkal maradt el a versenyszférára jellemző értéktől (ha mindkét szférában a közfoglalkoztatottak nélküli átlagkeresetet hasonlítjuk össze, akkor ez az a különbség 5 százalék a versenyszféra javára). Az utóbbi különbség nem tűnik túl nagy, viszont figyelembe kell venni azt is, hogy a költségvetési szférában a szellemi foglalkozásuk aránya sokkal magasabb, mint a versenyszférában. Külön a fizikaiakra és a szellemiekre kiszámolva az elmaradás 3, illetve több mint 30 százalék volt 2014-ben.

Jóllehet átfogó keresetrendezésre 2008 óta nem került sor a közszférában, szakmacsoportok, szakágazatok szintjén folyamatos bérkorrekció zajlik. A legjelentősebb intézkedésekre, amely a kereseti indexekre a bázison keresztül 2014-ben is hatott, 2013-ban került sor. Ekkor rendezték az egészségügyi dolgozók közül az előző évi körből kimaradók keresetét (ez körülbelül 90 ezer munkavállalót érintett), de ami a döntő súlyú volt, a közoktatási kereseteknek az új pedagógus előmeneteli rendszerhez kapcsolódó – a jövedelmeket nivelláló módon emelő – 2013. szeptemberi rendezése. 2014-ben a szociál-

lis ágazat dolgozói kaptak emelést, és kisebb keresetkorrekcióra került sor a fegyveres testületeknél is.

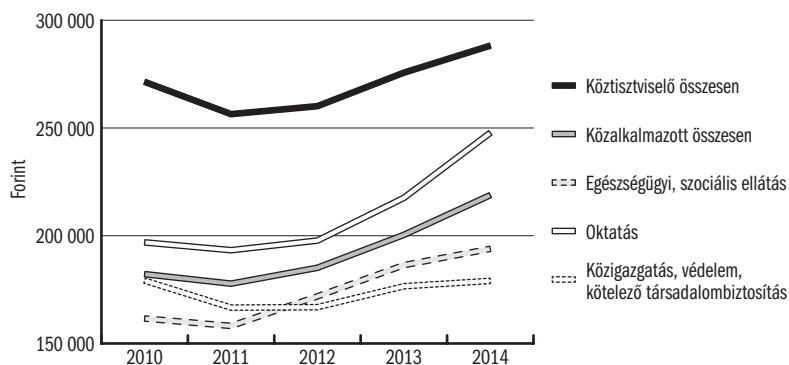
11. ábra: A bruttó kereset alakulása a versenyszféra jelentősebb nemzetgazdasági ágaiban, 2014

A: Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, C: Feldolgozóipar, D: Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, E: Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmosztás, F: Építőipar, G: Kereskedelem, gépjárműjavítás, H: Szállítás, raktározás, I: Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, J: Információ, kommunikáció, K: Pénzügyi, biztosítási tevékenység, L: Ingatlanügyletek, M: Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, N: Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység,

Forrás: KSH intézményi munkaügyi statisztika.

12. ábra: A bruttó keresetek nagysága a költségvetési szférában, 2010-2014

Forrás: KSH intézményi munkaügyi statisztika.

A bruttó keresetnek ugyan nem része (mivel szociális költségként szerepel), de a költségvetési intézményekben úgynevezett kompenzációban részesülnek azok, akiknek a jövedelme az adórendszer 2011. évi átalakítása miatt csökkent volna. A kompenzációban részesülők aránya a szféra nem közfoglalkoztatotti státusú alkalmazásban állóinak kétharmadáról 2014 végére egyharmad alá

(210 ezer körülire) csökkent, mivel a keresetnövekedés ellensúlyozta (szerencsés esetben meghaladta) a jövedelemadó-szabályok változásának az alacsonyabb keresetűek esetében érvényesülő kedvezőtlen hatását. A kompenzáció havi átlagos összege 9700 forint volt, amit ha keresetként számolnának el, a kimutatottnál körülbelül 4 ezer forinttal magasabb havi bruttó kereseti átlagot jelentene a költségvetés nem közfoglalkoztatotti státusú dolgozóinak.

A kereseten felüli munkajövedelem (azaz a dolgozóknak közvetlenül jövedelmet vagy kiadás megtakarítást jelentő olyan tételek, mint például a cafeteria juttatás) a versenyszférában a havi átlagban 14 ezer forintot, a költségvetési szférában 12 ezer forintot tett ki. Az utóbbinál a vetítési alaphoz elhagyva a közfoglalkoztatottakat, akik ilyen juttatásban úgysem részesülnek, a versenyszférára jellemzőnél valamivel magasabb 15 ezer forintos átlagos összeg éves szinten 180 ezer forintnak felelt meg.

A keresetek nettó értékét a bruttó kereset növekedési üteme mellett a mindenkori adó- és járulékszabályok is alakítják, amelyek az utóbbi években jelentősen megváltoztak. A munkavállalókat terhelő levonási kulcs 2011-ben 0,5 százalékkal, majd 2012-ben további 1 százalékkal 18,5 százalékra nőtt (ebből 1,5 százalék a szolidaritási járulék, 10 százalék a nyugdíjjárulék, 7 százalék az egészségbiztosítás díja). 2013-ban változatlan járulékkulcsok mellett a nyugdíjjárulék-fizetés korábbi felső plafonja megszűnt, ami azonban csak a legmagasabb keresetűeket érintette, s őket sem olyan mértékben, hogy azt ne tudta volna ellensúlyozni a személyi jövedelemadó szabályoknak éppen számukra előnyös változása. A szuperbruttósítás kivezetésével ekkor vált a személyi jövedelemadó ténylegesen is egykulcsossá, ami havi 200 ezer forint felett növelte meg – egyenes arányban a bruttó jövedelemmel – a nettó keresetet. Mivel 2014-ben egyedülálló módon sem a jövedelemadó mértékében, sem a járulékkulcsokban nem volt változás, így a bruttó és nettó keresetek növekedési üteme megegyezett, a fogyasztói árak 0,2 százalékos csökkenésének köszönhetően pedig a reálkereset növekedési üteme meghaladta a nominálbérekét.

A járulékkulcsok emelése minden munkavállaló nettó keresetére azonosan hat, viszont a személyi jövedelemadó 2011. évi egykulcsossá válása (bár a szuperbruttósítás ekkor még mintegy második kulcs működött) és az adójóváírás kivezetése csak az évi hárommillió forint feletti bruttó jövedelemnél növelte a nettó jövedelmet. Az alacsonyabb keresetű gyermekek nevelő munkavállalóknál a „veszteséget” ellensúlyozhatta az eltartotti kedvezmény bevezetése (1. táblázat). 2011-től egy és két eltartott után havi 62 500 forint/kedvezményezett, három és több eltartott után pedig havi 206 250 forint/kedvezményezett nagyságrendű adóalap-csökkentés vehető igénybe. A kedvezményt a párok megosztva is igénybe vehették, de így sem minden nagycsaládos kereső tudta a teljes összeget adóalapjából leírni. Számukra 2014 hozott kedvező fordulatot, mivel ettől az évtől a kedvezmény már a járulékok terhére is érvényesíthető. A KSH által használt, mikroszimulációs modell alapján a munka-

vállalók azon 6 százalékának, aki legalább három gyermeket nevelt, 2014. évi a kedvezmény figyelembevételével számított nettó kereset növekedési üteme több mint 11 százalékponttal meghaladta az eltartotti kedvezményre nem jogosult többségre jellemzőt.

1. táblázat: A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és reálkereset alakulása, 2014

Eltartott gyermekek száma	Nettó kereset* (forint/fő/hó)	Nettó kereset	Reálkereset**	Az alkalmazásban állók létszámmegoszlása (százalék)
		2013. I–IV. negyedévéhez viszonyított változása (százalék)		
0 gyermek	152 538	3,3	3,5	48,6
1 gyermek	159 445	2,7	2,9	25,5
2 gyermek	178 694	2,7	2,9	20,0
3 vagy több gyermek	202 006	14,9	15,1	6,0
Nemzetgazdaság összesen	162 485	3,8	4,0	100,0

* Családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó kereset.

** A reálkereset a 2014. évi 99,8 %-os fogyasztói árindex-szel van számolva.

Forrás: Munkaerő-piaci folyamatok, 2014. IV. negyedév, KSH 2015. március.

HIVATKOZÁSOK

BREDTMANN, J.–OTTEN, S.–RULFF, C. (2014): Husband's Unemployment and Wife's Labor Supply. The Added Worker Effect across Europe. Ruhr Economic Papers, No. 484.

KERTESI GÁBOR–KÖLLŐ JÁNOS (2004): A 2001. évi minimálbér-emelés foglalkoztatási következményei. Közgazdasági Szemle, 51. évf. 3. sz. 293–324. o.

KSH (2014): [Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról](#). SEEMIG – Managing Migration in South East Europe transznacionális együttműködési projekt sajtótájékoztatójának sajtóanyaga.

KSH (2015a): [A KSH jelenti: Gazdaság és társadalom](#). Statisztikai Tükör, 2015/32.

KSH (2015b): [A KSH jelenti](#). 2014. I–IV. negyedév.

LAKATOS JUDIT (2015): Külföldön dolgozó magyarok, Magyarországon dolgozó külföldiek, Statisztikai Szemle, 92. évf. 2. sz. 93–112. o.

MNB (2015): Jelentés az infláció alakulásáról. Magyar Nemzeti Bank, Budapest, március.

REIZER BALÁZS (2011): [A 2006-os „kétszeres minimálbér szabály” hatása a szürkegazdaságra](#). Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek, BWP, 2011/4.

KÖZELKÉP

KÖZMUNKA

Szerkesztette

VARGA JÚLIA

Bevezető

1. A közfoglalkoztatási programok háttere és nemzetközi tapasztalatai

K1.1. Közmunkaprogramok Szlovákiában

K1.2. Az argentin átmeneti közfoglalkoztatást nyújtó programok tanulságai

K1.3. Skandináv közmunkaprogramok

2. Közmunka Magyarországon

2.1. A közfoglalkoztatás intézményi környezete – történeti áttekintés

2.2. Adatgyűjtések a közfoglalkoztatásról

2.3. A közfoglalkoztatás a munkaügyi rendszerben 2011–2013
– alapvető tények

2.4. A közfoglalkoztatást szervezők és a közfoglalkoztatottak értékei

2.5. Közmunkások a legális munkaerőpiacon

2.6. A közfoglalkoztatásba belépők összetétele, 2011–2012

2.7. A közfoglalkoztatás térbeli egyenlőtlenségei

2.8. A téli közfoglalkoztatás

2.9. Munkapiaci helyzet a közfoglalkoztatásból való kilépés után

2.10. Hol dolgoznak a közmunkások?

Hivatkozások

BEVEZETŐ

VARGA JÚLIA

A *Közelkép* ebben az évben a közfoglalkoztatás témáját járja körül. A magyar közfoglalkoztatási program nagyságrendje, akár a közfoglalkoztatási ráfordításokat, akár a résztvevők számát tekintjük, egyedülálló egész Európában. 2015-re a kormány 270 milliárd forint költségvetési támogatás mellett átlagosan 200 ezer fő közfoglalkoztatását irányozta elő. A közfoglalkoztatási program a 2010 utáni időszak legfontosabb foglalkoztatáspolitikai jellegű programja, ezért rövid és hosszú távú hatásainak elemzése fontos feladat. Ez a rész két fejezetből áll, az első a nemzetközi tapasztalatokat összegzi, a második a magyar közfoglalkoztatásra vonatkozó tényeket és a rendelkezésre álló elemzési eredményeket mutatja be. Az 1. fejezetben *Kálmán Judit* a közfoglalkoztatás *nemzetközi tapasztalatairól* ad áttekintést. Ismerteti a közfoglalkoztatási programok indítékait, céljait, elméleti hátterét, a konkrét közmunkaprogramok kialakításának különböző formáit, hatékonyságuk és hatásosságuk mérését szolgáló értékelések főbb eredményeit.

A fejezetet három *keretes írás* egészíti ki, amelyek egy-egy olyan ország vagy országcsoport közfoglalkoztatási programjait mutatják be részletesebben, ahol jelentősebb közfoglalkoztatási programokat működtetnek. Az írások összefoglalják a programok értékelésének eredményeit is.

A K1.1. keretes írásban *Scharle Ágota* a *szlovák*, a K1.2. keretes írásban *Kálmán Judit* az *argentín*, a K1.3. keretes írásban *Bakó Tamás* pedig a *skandináv* közfoglalkoztatási programok legfontosabb jellemzőit ismerteti, és – amennyiben rendelkezésre állnak – összefoglalja a programok értékelésére vonatkozó legfontosabb eredményeket is.

A *Közelkép* második fejezete a magyar közfoglalkoztatási programmal foglalkozik. A 2.1. alfejezetben *Bördös Katalin* összefoglalja a rendszerváltás óta az egyes időszakokban érvényben lévő közfoglalkoztatási formák *szabályozását*, a szabályozás változásait. Az alfejezet külön tárgyalja a 2011 előtti rendszert és a 2011 óta érvényben lévő, egységes közfoglalkoztatást. Kitér az egyes közfoglalkoztatási formák szabályozásának és intézményrendszerének változásaira, valamint ezek gyakorlati megvalósítására is.

A 2.2. alfejezetben *Busch Irén* és *Bördös Katalin* a közfoglalkoztatásra vonatkozó *létszám- és költségadatok* legfontosabb *adatforrásait* veszi számba. Az alfejezet áttekintést nyújt arról, hogy az egyes időszakokra vonatkozóan milyen területi (ország-, település-) vagy egyéni szintű adatok álltak rendelkezésre, értékeli az egyes adatforrások megbízhatóságát, illetve röviden kitér az

adatok elemzési lehetőségeire. A 2.3. alfejezetben *Cseres-Gergely Zsombor* és *Molnár György* a közfoglalkoztatással kapcsolatos *alapvető tényeket* ismerteti. A közfoglalkoztatást a munkanélkülieknek a munkaügyi rendszerben bejárt – lehetőség szerint a nyílt piacon végzett munka felé haladó – ügyfélútja részeként vizsgálják a szerzők. Azt elemzik, hogy a munkaügyi rendszerben megfordulók milyen arányban vettek részt az egyes programokban – ezen belül a közfoglalkoztatásban –, és hogy a különböző csoportokhoz tartozó, különböző megfigyelhető jellemzőjű munkanélküliek milyen jellemző pályát futnak be a munkaügyi rendszerben.

A 2.4. alfejezetben *Koltai Luca* írása a *közfoglalkoztatók értékeit* elemzi, arról ad képet, hogy a közfoglalkoztatást végző szervezetek munkatársai hogyan vélekednek a közfoglalkoztatástól, mit várnak tőle, milyen céljait azonosítják a programoknak, és mit gondolnak annak hatásairól. A 2.5. alfejezetben *Köllő Jánosnak* egy különlegesen nagyméretű államigazgatási paneladatbázis adatain alapuló elemzését olvashatjuk arról, hogy 2011. év végi *közfoglalkoztatottak* a korábbiakban, tehát közfoglalkoztatásba lépésük előtt, milyen arányban dolgoztak „valódi”, nem közmunkás-munkahelyeken. Az alfejezet azt vizsgálja, hogy a közfoglalkoztatottak *foglalkoztatásához mennyibe járt hozzá a valódi és a közfoglalkoztatás*, majd a valódi munkaviszonyok gyakoriságát és hosszát elemezi.

A 2.6. alfejezetben *Cseres-Gergely Zsombor* tanulmánya leírja, hogy kik vesznek részt a közfoglalkoztatási programban, és azt elemzi, hogy a közfoglalkoztatási program mennyiben működik deklarált céljának megfelelően, valóban eléri-e a hosszú távú munkanélkülieket, és az átmeneti munkalehetőséggel javítja-e a közfoglalkoztatásban résztvevők foglalkoztathatóságát.

A 2.7. alfejezetben *Czirfusz Márton* a közfoglalkoztatás *területi egyenlőtlenségeivel* foglalkozik, és választ keres arra a kérdésre, hogy a közfoglalkoztatás 2008 után átalakított és kibővített rendszere újratermelte-e a térbeli egyenlőtlenségeket.

A 2.8. alfejezetben *Busch Irén* a közmunkák szezonálisának csökkentését célzó *téli közfoglalkoztatás* legfontosabb adatait ismerteti. *Cseres-Gergely Zsombor* és *Molnár György* a 2.9. alfejezetben a *közfoglalkoztatásból való kilépéssel* összefüggő egyéni és környezeti tényezőket vizsgálja. A szerzők számba veszik, hogy mely tényezők függnek össze a közfoglalkoztatásból a nyílt, azaz a nem közfoglalkoztatási jellegű munkapiacra való kilépéssel, és melyek hátráltatják azt. Emellett azt is elemzik, hogy milyen tényezők erősítik, hogy a nyílt piaci munkavállalás helyett a kilépők ismét a közfoglalkoztatásban helyezkednek el, regisztrált munkanélküliek lesznek, vagy nem dolgozó nem regisztrált státusba kerülnek.

Végül *Köllő János* írása a 2.10. alfejezetben a közmunkások potenciális re-integrációját abból a szempontból vizsgálja, hogy kikkel dolgoznak együtt a közmunkások: valódi munkaszervezetben, piaci alapon foglalkoztatott tár-

sakkal együtt vagy elkülönült közmunkásegységekben? Az előbbi az álláskeresők és a munkáltatók egymásra találását segítheti, míg az elkülönítés nem nyújt a munkáltatók számára lehetőséget arra, hogy a közfoglalkoztatottak munkakészségéről és teljesítményéről valódi munkakörnyezetben alkothassanak képet, ami akadályozhatja a közmunkások reintegrációját, átlépésüket a „segély világából a munka világába”.

A Közelkép elemzései sokoldalúan vizsgálják a közmunkaprogramot. Jelenleg ennél részletesebb és megalapozottabb vizsgálatok nem állnak rendelkezésre a hazai közmunkaprogramról. A nemzetközi áttekintés lehetőséget ad arra, hogy a magyar programot a nemzetközi tapasztalatok tükrében is megítéljük. Reményeink szerint ez az összeállítás elősegítheti a megalapozott szakpolitikai döntéshozatalt, és lehetőséget ad arra is, hogy a kérdést vizsgáló szakemberek felhasználják a bemutatott kutatási eredményeket, valamint hogy a kérdés iránt érdeklődő, nem szakember olvasók megismerkedhessenek a közmunkaprogram jellemzőivel, eredményeivel és problémáival.

1. A KÖZFoglalkoztatási PROGRAMOK HÁTTERE ÉS NEMZETKÖZI TAPASZTALATAI

KÁLMÁN JUDIT

Ebben a fejezetben a közmunkaprogramok nemzetközi tapasztalatait tekintjük át, bemutatjuk a közfoglalkoztatás mint közpolitikai beavatkozás motivációit, céljait, elméleti hátterét, a konkrét közmunkaprogramok kialakításának különböző formáit, illetve a programok hatékonyságának és hatásosságának mérését szolgáló értékelések főbb eredményeit. A fejezetet néhány konkrét ország tapasztalatait összefoglaló keretes alfejezet egészíti ki (lásd a K1.1., K1.2. és K1.3. keretes írásokat).

A közfoglalkoztatást a fejlett és kevésbé fejlett országokban többféle indítékkal és programcéllal vezették be: anticiklikus makroeszközként vagy szociálpolitikai, esetleg infrastruktúra-fejlesztési, katasztrófavédelmi céllal. A programok különböző formákban, különböző célcsoportokkal és programszerkezettel működtek. Megvalósításukról, sikerességükről is igen eltérők a tapasztalatok.

A közmunkaprogramok munkapiaci háttere – a tartós munkanélküliek és aktivációjuk problémája

A jóléti ellátások *közcélú munkához* kötése (*workfare*) csak a munkanélküliekre irányuló *aktivációs beavatkozásokkal*, valamint a *szegénység elleni küzdelemmel* összefüggésében érthető meg. Az aktivációs beavatkozások a tartós munkanélkülieket és más hátrányos helyzetű csoportokat próbálják meg visszavezetni a munkaerőpiacra.

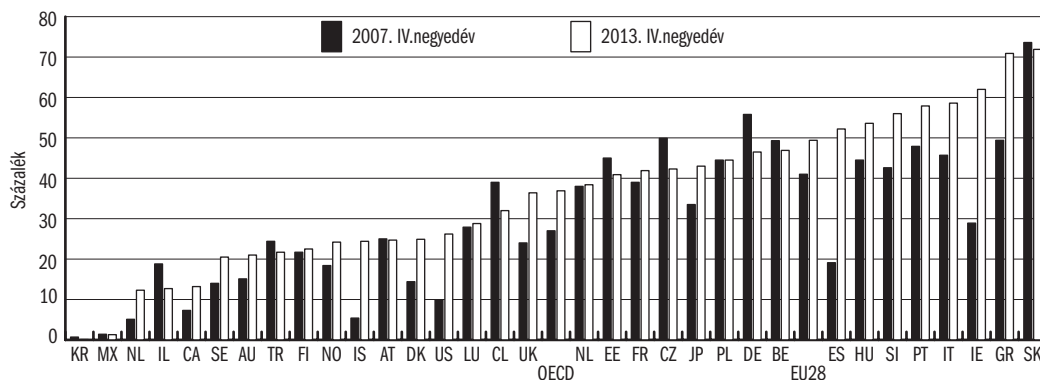
Korábban – szűken értelve – aktiváláson az aktív eszközökre fordított kiadások nagyságát értették, s ebben az egyes országok közpolitikai gyakorlata meglehetősen különbözött. A válság ismét felhívta a figyelmet az aktiválás fontosságára, s arra, hogy a munkanélküli- és szociális ellátórendszerek különböző elemei hatnak egymásra. Tehát az aktív munkaerő-piaci eszközök hatékonysága függ a biztosítási elemek, a járadékok bőségétől, az egyes támogatások feltételeitől, valamint azok ellenőrzésétől, betartatásától és az alkalmazott szankcióktól (erről lásd részletesen például *Martin*, 2014, *Immervoll–Scarpetta*, 2012, valamint az OECD sorozata: *Grubb–Tergeist*, 2006, *Duell–Grubb–Singh*, 2009, *Grubb–Singh–Tergeist*, 2009).

A gazdasági és pénzügyi válság kitörése óta a tartós munkanélküliség a legtöbb országban tovább erősödött (*1.1. ábra*), ami alól Magyarország sem kivétel. Mindez jelentős társadalmi feszültségeket okoz, komoly terhet ró a szociális és munkaügyi ellátórendszerre, s a munkanélküliek aktiválása jelentős kihívásokat rejt magában.

A munkanélküliség válsággal együtt járó növekedését követően a szociális kiadások szinte minden országban növekedtek. Szembetűnő viszont, hogy a válság által súlyosan érintett Magyarországon és Görögországon a szociális kiadások

csökkentek, míg a válság következtében szintén magas tartós munkanélküliséggel sújtott Spanyolországban vagy Írországban jelentősen nőttek (1.2. ábra).

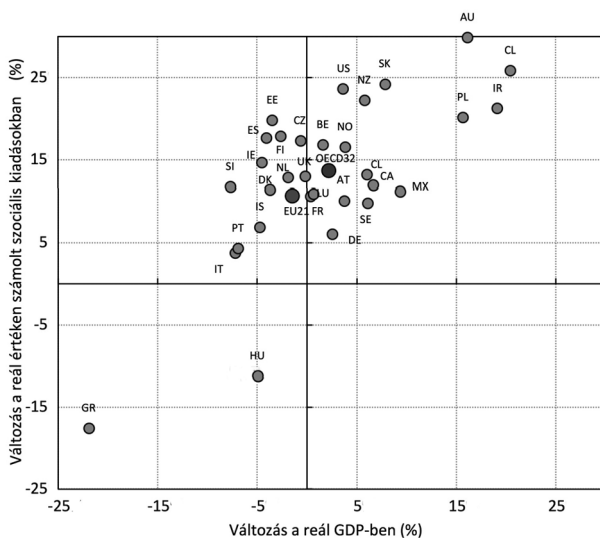
1.1. ábra: A tartós munkanélküliek aránya a munkanélküliek között az OECD-országokban válság előtt és után, 2007, 2013 (százalék)

Rövidítések: AT: Ausztria; AU: Ausztrália; BE: Belgium; CA: Kanada; CL: Chile; CZ: Csehország; DE: Németország; DK: Dánia; EE: Észtország; ES: Spanyolország; FI: Finnország; FR: Franciaország; GR: Görögország; HU: Magyarország; IE: Írország; IR: Izrael; IS: Izland; IT: Olaszország; JP: Japán; KR: Korea; LU: Luxembour; MX: Mexikó; NL: Hollandia; NO: Norvégia; NZ: Új-Zéland; PL: Lengyelország; PT: Portugália; SE: Svédország; SI: Szlovénia; SK: Szlovák Köztársaság; TR: Törökország; UK: Egyesült Királyság; US: Egyesült Államok.

Forrás: OECD (2014a).

1.2. ábra: Változások a szociális kiadásokban és a reál GDP-ben 2007/2008 és 2012/2013 között az OECD-országokban (százalék)

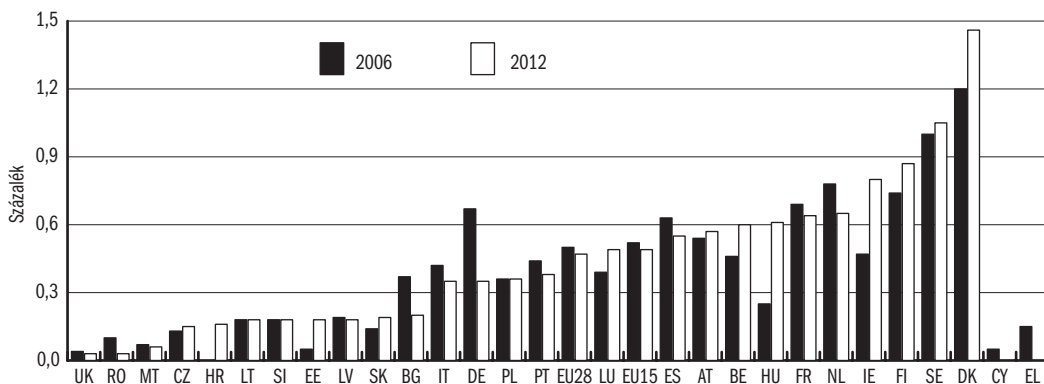

Az országrövidítéseket lásd az 1.1. ábra alatti jegyzetben.

Forrás: OECD (2014b).

Az országok között nagy különbségek figyelhetők meg az aktív munkaerő-piaci beavatkozásokra szánt GDP-arányos forrásokban is, amit az eltérő közpolitikai hagyományok, a munkaerőpiac állapotának különbözősége, illetve az egyes országok makrogazdasági helyzete is befolyásol (1.3. ábra).¹

1.3. ábra: Az aktív munkaerő-piaci beavatkozások ráfordításai a GDP százalékában a válság előtt és után az EU-tagállamaiban, 2006, 2012

Rövidítések: AT: Ausztria; BE: Belgium; BG: Bulgária; CY: Ciprus; CZ: Cseh Köztársaság; DE: Németország; DK: Dánia; EE: Észtország; EL: Görögország; ES: Spanyolország; FI: Finnország; FR: Franciaország; HR: Horvátország; HU: Magyarország; IE: Írország; IT: Olaszország; LT: Litvánia; LU: Luxemburg; LV: Lettország; MT: Málta; NL: Hollandia; PL: Lengyelország; PT: Portugália; RO: Románia; SE: Svédország; SI: Szlovénia; SK: Szlovákia; UK: Egyesült Királyság

Forrás: Saját számítás Eurostat Labour Market Policy (LMP) adatbázisa alapján.

Az OECD és az EU egyértelműen az aktív eszközök arányának emelését ajánlja (OECD, 2009, 2010), mivel a jelenlegi evidenciák azt támasztják alá, hogy ezek munkaerő-piaci szempontból jóval hatékonyabbak lehetnek, mint a passzív eszközök. Magyarország e tekintetben a középmezőnyben helyezkedik el: GDP-arányosan kevesebbet költ aktív eszközökre, mint a skandináv országok, de többet, mint egyes kelet-közép-európai és főleg mediterrán országok. A válság utáni jelentős magyar emelkedés egyik legfőbb oka épp az egyre kiterjedtebb közfoglalkoztatási program kiadásaiban keresendő.

A jóléti ellátások munkához kötése

A klasszikus – elsősorban segélyekre alapuló – jóléti ellátórendszer átalakítása, a segélyek nyújtásának a társadalom számára hasznos munkához kötése és bizonyos mulasztások esetén pénzügyi szankciók érvényesítése, a *workfare* (a *work* és a *welfare*) rendszer kiépítése amerikai eredetű. A kifejezés már az 1970-es évektől ismert, de e programok használata az 1990-es évektől terjedt el a fejlett és a fejlődő világban is.

Az Egyesült Államokban 1981-ben született meg az a törvény, amely felhatalmazta az egyes tagállamokat, hogy a segélyeket munkához kötő programo-

¹ Az aktív munkaerőpiaci eszközök nemzetközi tapasztalatairól részletesebben ír *Hudomiet–Kézdi* (2011), illetve *Galasi–Nagy* (2012).

kat indítsanak. Öt év elteltével már 29 tagállamban működtek ilyen programok, amelyek száma a Clinton-időszak jóléti reformja (Personal Responsibility and Work Opportunity Act [PRWORA], 1996) után ugrásszerűen emelkedett. Ugyanakkor az Egyesült Államokban csak nagyon korlátozottan használnak aktív munkaerő-piaci eszközöket, és a szociális segélyrendszer sem olyan mértékben kiterjedt, mint az európai országokban.

Az Egyesült Királyságban szintén a 1990-es években vált a reformok egyik fő célkitűzésévé a munka és az ellátó rendszer összekapcsolása (*welfare to work*). Ekkor vezették be a *New Deal* elnevezésű programokat (*New Deal for Young People*, *New Deal 25+*, *New Deal for Lone Parents*, *New Deal for the Disabled*, *New Deal 50+ targeted those aged 50+ stb.*), illetve egy foglalkoztatást támogató adókedvezményt (*Working Families Tax Credit*). Számos, munkához kötött helyi jóléti programot indítottak el.

A munkához kapcsolt jóléti programok bevezetésének, a munkaelemek hangsúlyozásának a skandináv országokban is vannak hagyományai, bár nem feltétlenül kiterjedt közfoglalkoztatási programok keretében (lásd a K1.2. kezet írást). A munkához kapcsolt jóléti programok elterjedtek még Ausztráliában (*mutual obligation*), Kanadában (*Canada Works* és egyéb helyi programok), Hollandiában (*Work first*) is.

Jellemző a *workfare* rendszerekre, hogy a segélyezetteknek különböző feltételeknek kell eleget tenniük a segély további folyósítása érdekében. Ezek egyrészt olyan feltételek, amelyek a segélyezett foglalkoztathatóságának javítására irányulnak (képzés, rehabilitáció, munkatapasztalat szerzése), másrészt a társadalom számára hasznos tevékenységet is előírnak (ingyenes vagy nagyon alacsonyan fizetett közmunka). Bevezetésük ugyanakkor komoly társadalmi vitákat váltott ki, csakúgy, mint bevezetésük egyik fontos indoka, a jóléti ellátásoktól való függés (*welfare dependence*) jelensége is.

A *workfare* programoknak kétféle változata van. Az első, kifejezetten a jóléti ellátásokról való leválást, a függőség megszűnését és az elsődleges munkaerőpiacra történő visszavezetést célozza, míg a második inkább a képességek javítását, a foglalkoztathatóságot (tréningek, képzettség) kívánja elősegíteni azoknál, akik szociális ellátásban, segélyekben részesülnek, vagy akik olyan csoporthoz tartoznak, amelyek tagjai kevésbé esélyesek az elsődleges munkaerőpiacra való elhelyezkedésre. A gyakorlatban az egyes programok rendszerint mindkét megközelítést alkalmazzák: a jövedelemtranszfer megváltoztatásán túl igyekeznek az elhelyezkedést is ösztönözni (a megvont vagy lecsökkentett segély helyett bér).

Közfoglalkoztatási programok a fejlett és fejlődő országokban

A kimondottan közmunkaprogramok nemcsak *workfare*, hanem átmeneti közösségi projektek vagy munkaintenzív projektek néven is ismertek – tükrözve azt, hogy nemcsak a kormányzat által szervezett infrastruktúra-épi-

tő, illetve -karbantartó projektekről van szó, hanem sokféle, a közösség számára hasznos tevékenység végzéséről. Használatuk előfordul különféle fejlettségű országokban. Sok kevésbé fejlett országban szinte az egyedüli munkaerő-piaci beavatkozást jelentik. A fejlett országokban viszont – az elemzések és értékelések negatív eredményeinek hatására – visszahúzódban van a használatuk, mert költségesek, és más aktív munka-erőpiaci beavatkozások hatékonyabbnak bizonyultak, elsősorban a helyettesítési és ki-szorítási hatások miatt.

A közmunkaprogramok makrogazdasági céljai között általában szerepel a szezonális és/vagy ciklikus munkanélküliség csökkentése, a közvetlen munkahelyteremtés, a regionális és strukturális munkaerő-piaci problémák kezelése, egyes hátrányos helyzetben levő munkaerőcsoportok segítése, a szegénység elleni küzdelem, a szegények jövedelemhez juttatása és egyfajta stimuláció a gazdaságnak. Ez utóbbi nemcsak a fogyasztás növekedésén keresztül valósulhat meg, hanem úgy is, hogy a közmunkaprogramok hosszabb távon is ösztönözhetik újabb munkahelyek létrejöttét. Gazdasági válságok idején anti-ciklikus eszközként az általuk keletkezett új munkahelyek jövedelmet s így aggregált keresletet növelhetnek.²

A fejlődő országokban ezeket a célokat kiegészíti vagy helyettesíti a katasztrófa utáni helyzetek kezelése, rossz termésű évek jövedelemkiesésének, szezonális munkanélküliségnek a lefaragása, infrastruktúra teremtése stb. A legtöbb ilyen program alacsony bérért, rövid távú (tipikusan 3–12 hónap) foglalkoztatást kínál, jellemzően az építőipari, agrár- és vidékfejlesztési szektorokban, valamint közösségi (oktatási, egészségügyi, szociális) szolgáltatásokban (*Betcherman és szerzőtársai*, 2004). A közfoglalkoztatók lehetnek önkormányzatok, civil szervezetek vagy akár magáncégek is.

A magas és közepes jövedelmű országokban – ahol nincsenek költségvetési vagy adminisztratív akadályai egy gyors reagálású program lebonyolításának – elsősorban makroökonómiai okokból, leggyakrabban valamilyen rövid távú sokkra adott válaszként, magas munkanélküliség esetén átmenetileg alkalmazzák a közfoglalkoztatási programokat (*1.1. táblázat* felső része). Az első, és legismertebb ilyen válságkezelő céllal alkalmazott közfoglalkoztatási program a New Deal volt az Egyesült Államokban az 1929–1933. évi válság idején, de aktuálisabb példákkal szolgál az argentin, francia, kínai, dél-koreai vagy akár a lett, szlovén, portugál program.

A megcélzott résztvevők általában speciális – kevésbé foglalkoztatható és/vagy tartósan munkanélküli – társadalmi csoportok, s ezért e programok gyakran magukban foglalják az újrafoglalkoztathatóságot is (képzési elemekkel kombinálva), esetenként pedig inkább jóléti funkciókat szolgálnak. Ilyen példa az argentin *Jefes* program átalakítása, amely rövid távú beavatkozásból széles körű, a háztartások alsó 20 százalékát elérő szociális védőhálónak vált (lásd a K1.2. keretes írást az argentin tapasztalatokról). Hasonló, a hosszú

2 Az EU-tagállamok közül Lettország, Magyarország, Szlovénia, Portugália és a Cseh Köztársaság is a válság hatására indított újra, alkalmazta nagyobb léptékben közfoglalkoztatási programjait.

távú szegénység elleni küzdelem céljait is szolgálta a dél-afrikai , valamint a lett közfoglalkoztatási program is.

Lettország, amelyet a globális pénzügyi válság keményen sújtott, e válságra reagálva vezetett be programját. 2008 és 2010 között GDP-je 21 százalékkal csökkent, míg a szegénységi ráta 2008-ról 2009-re 10,1 százalékról 18,1 százalékra nőtt, és a foglalkoztatás 11,2 százalékkal csökkent. E problémákra reagálva Lettország 2009 és 2011 között mintegy 22 milliárd forintnak megfelelő összeget költött a közmunkaprogramjára, ami a lett GDP mintegy 0,25 százalékát tette ki, és 2,5-szerese volt a lett szociális, szegénységellenes kiadásoknak (*Azam és szerzőtársai*, 2013).

1.1. táblázat: Néhány példa közepes és alacsony jövedelmű országok közfoglalkoztatási programjaira

Ország, program	Kezdő év	Legfőbb cél/kiváltó ok
Közepes jövedelmű országok		
Argentína (Trabajar)	1996	Makrosokk kezelése
Argentína (Jefes de Hogar)	2002	Makrosokk kezelése
Botswana	1978	Szezonális foglalkoztatás
Chile	1993	Makrosokk kezelése
Dél-Afrika	2004	Szegénység csökkentése
Salvador (Programa de Antecion Temporal al Ingreso)	2009	Szegénység csökkentése
Lettország	2009	Makrosokk kezelése
Lengyelország	1992	Aktív munkaerő-piaci beavatkozás
Mexikó (Programa Empleo Temporal)	1995	Makrosokk kezelése
Sri Lanka (Emergency Northern Recovery Project)	2009	Szegénység csökkentése
Uruguay (Programa de Actividades Comunitarias)	2003	Makrosokk kezelése
Alacsony jövedelmű országok		
Afganisztán	2002	Szegénység csökkentése
Banglades (Rural Maintenance Program)	1983	Átmenet az újrafoglalkoztatáshoz
Etiópia	2005	Szegénység csökkentése
India (MGNREGS)	2006	Garantált foglalkoztatás
Jemen	1996	Makrosokk kezelése
Kenya	2009	Szegénység csökkentése
Madagaszkár (HIMO)	2000	Szezonális foglalkoztatás
Malawi (Központi régió, infrastruktúraprogram)	1999	Átmenet az önfoglalkoztatóvá váláshoz
Malawi (Social Action Fund)	2009	Szezonális foglalkoztatás
Ruanda (Vision 2020)	2008	Szegénység csökkentése
Tanzánia (Social Action Fund)	2000	Szezonális foglalkoztatás
Zambia	2002	Szegénység csökkentése

Forrás: *Subbarao és szerzőtársai* (2013) 33.3 és 3.4. táblázat.

A fejlődő országokban többféle rövid, illetve hosszú távú célt szolgálhatnak a közfoglalkoztatási programok (*1.1. táblázat* alsó része), bár ezek az országok a megvalósításban is komoly kihívásokkal néznek szembe az adminisztratív kapacitások, az információhiány, a költségvetési források stb. terén. Az akadályok miatt gyakori a programok célzásának kombinálása: egyrészt a leghatározottabb településekre koncentrálnak, ami már egyfajta szelekció, másrészt

a szegények által általánosan elért piaci bér (vagy, ahol létezik, a minimálbér) alatt kínálják fel a közfoglalkoztatási béreket – aminek önszelekciós hatása van, így valóban csak azok jelentkeznek, akiknek más lehetőségük nincs jövedelemszerzésre (*self-targeting*). Ezekben az országokban a közfoglalkoztatási programok a szegénység elleni küzdelem, a garantált foglalkoztatás, esetleg az önfoglalkoztatáshoz vezető átmenet céljait szolgálják, szemben a fejlett vagy közepes jövedelmű országokkal, ahol az egyszerű makrosokk kezelés, illetve az aktív munkaerő-piaci jelleg inkább meghatározó.

Elméleti háttér – érvek a közmunkaprogramok mellett és ellen

A jóléti szolgáltatások közmunkához kötése abból az elméleti alapból indul ki, hogy a munkanélküli-járadék és -segély, illetve egyéb passzív ellátások csökkentik a munkavállalási hajlandóságot, amit az aktív programok együttműködési követelményei – például a közmunka – és a hozzájuk kapcsolt szankciók ellensúlyozhatnak. Tehát itt nem a jogosultsági feltételekről van szó, amelyek a megítéléshez szükségesek (általában rászorultság alapú segélynél egy bizonyos szint alatti jövedelem), hanem a további folyósításhoz kötött magatartási követelményekről és azok elmaradásának szankciójáról (OECD, 2007, Besley–Coate, 1992, Basu, 2013).

Mivel az információk aszimmetrikusak, ez a szisztéma segíti, hogy a szolgáltatás a célközönséget érje el, azaz *szűrő hatás* (*screening*) érvényesülhet azáltal, hogy a feltételek miatt valóban csak a leginkább rászorulókat vonzza a programba, s távol tartja a jobb módúakat, ami csökkentheti a kormányzati adminisztratív költségeket. Ennek a hatásnak a működését igazolja a Dutta és szerzőtársai (2012) tanulmánya: az indiai workfare program résztvevőit jövedelmi csoportokba osztva bemutatja, hogy a gazdagabbak között valóban gyakorlatilag nulla a részvételi arány, míg a legalsó jövedelmi percentilisekben 35 százalékos.

Közvetve *elrettentő hatás* (*deterrent effect*) érvényesül. A feltételek olyan mértékű kellemetlenséget okoznak (gyakori megjelenés a munkaügyi központban, kötelező közmunka, esetleg képzés is stb.), ami a munkanélküli-státus minél hamarabbi elhagyására vagy eleve a segély elkerülésére, a szegénység elleni saját lépésekre késztet. Besley–Coate (1992) azonban felhívja a figyelmet arra, hogy a közmunka elrettentő hatása csak akkor működhet, ha az elvégzendő munka mennyisége jóval nagyobb annál, mint amennyit beavatkozás nélkül a jogosultak általában dolgozni szoktak. Ezt viszont azokban az országokban, ahol kiterjedt a szürke- és feketegazdaság, igen nehéz mérni.³

A *workfare* típusú közfoglalkoztatási programok *mellett* a következő érveket szokták felhozni:

- *politikai népszerűség* – látványosak és jól kommunikálhatók, az adófizetők úgy érezhetik, hogy a segélyben részesülők nyújtanak is valamit cserébe a köz számára (*value for money*);

3 Magyarországon is az derült ki kérdőíves felmérésekből (Molnár és szerzőtársai, 2014, Koltai, 2013c), hogy a munkaerőpiac peremén levők meglehetősen sokat dolgoznak hol feketén, hol a legális gazdaságban, és nemhogy elrettentő lenne, de bizonyos térségekben egyenesen vonzó a közmunka lehetősége.

- friss *munkatapasztalat* biztosítása a résztvevőknek, ami a tartós munkanélküliek elhelyezkedésének egyik fő akadálya szokott lenni;
- jól tervezett közmunkaprogramok valóban hasznos *infrastrukturát* teremthetnek, ami segítheti a növekedést, csökkentheti a területi egyenlőtlenségeket stb. is (OECD, 2007, Martin, 2000);
- nagyléptékű közmunkaprogramoknál *lehet béremelő hatása* a magánszektor béreire nézve. Például Berg és szerzőtársai (2012) kimutatta, hogy mivel India szegényei általában rurális területeken élnek és dolgoznak, az 54 millió háztartást érintő Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme (MGNREGS) program azáltal is hozzájárult a szegénység csökkentéséhez, hogy közvetett hatásként ott, ahol sokakat érintett a program, emelkedtek a piaci agrárbérek is; – hasonló eredményre jutott az indiai programmal kapcsolatban Imbert–Papp (2015) is;
- a társadalmi kohézió erősítése, a szegényeket támogató növekedés (*pro-poor growth*), a kirekesztés csökkentése, a feketemunka elleni harc (OECD, 2009, Martin 2014).

A *workfare* típusú közfoglalkoztatási programok *ellen* a következő érveket szokták felhozni:

- stigmatizálhatja a résztvevőket;
- a közfoglalkoztatásban kínált munkalehetőségek rendszerint egyszerű, képzettséget nem igénylő tevékenységek, amelyek segítik a valódi, a munkáltatók által is értékelhető munkatapasztalat megszerzését a későbbi elhelyezkedési esélyekhez, sőt a munkakeresésre fordítható idő korlátozásával még rontják is azt (Kluve, 2006);
- e programok *helyettesítési hatása*, vagyis ha elbocsátják az alkalmazottat, és közmunkással oldják meg ugyanazt a feladatot, ekkor nincs is szó valódi munkahelyteremtésről;
- a programok túl nagymértékű használata *kiszoríthatja (crowd out)* a magánfoglalkoztatást, ezáltal akár még növelheti is a szegénységi ollót, a társadalmi különbségeket, ami viszont további közkiadásokat generálhat;
- a közkiadásokra vonatkozó *költségvetési helyettesítési hatás* érvényesülhet, ha a túl hosszan, nagy költséggel fenntartott közfoglalkoztatási program más, esetleg ennél hatékonyabb közpolitikai programoktól vonja el az erőforrásokat; ezt a hatást számos értékelő tanulmány kimutatta az egyesült államokbeli közvetlen munkahelyteremtő programokkal kapcsolatban (Roy–Wong, 2000);
- az úgynevezett beragadási hatás (*locking-in effect*) érvényesül: a közfoglalkoztatás ideje alatt a résztvevők nagyon alacsony intenzitású vagy semmilyen munkakeresést nem folytatnak, s ezáltal a közfoglalkoztatásban részvétel újra jogosulttá tesz a munkanélküli-járadékra, ami egyfajta *közmunka-spirálhoz* vezet (lásd erről például Brown–Koettl, 2012, a magyar helyzetről Csoba, 2010, Csoba–Nagy, 2011, Köllő, 2009, Köllő–Scharle, 2011,

Molnár és szerzőtársai, 2014); ezt a hatást fokozhatja, vagy kialakulását segítheti a program megtervezésének módja: a munkaórák számának és egyéb feltételek meghatározása;

- megjelenhet a *holttéher-veszteség* (mint minden kormányzati beavatkozás esetén), azaz, hogy az adott munkahely létrejött volna-e a közfoglalkoztatás-támogatás nélkül is;
- munkahelytorzító hatás (*job displacement effect*) is érvényesülhet az egyén oldaláról, ami azt jelenti, hogy azok is inkább a közfoglalkoztatásban vállalnak munkát, akik el tudnának helyezkedni a program nélkül az elsődleges munkaerőpiacon is.

Közmunkaprogramok különböző formái

A közmunkaprogramok tehát komplex közpolitikai beavatkozások, általában többféle, egymással akár konfliktusban álló problémakört is érintenek, ami csökkenti hatékonyságukat. Kitűzött céljuktól, a kedvezményezett társadalmi csoport nagyságától és jellemzőitől, szükségleteitől is függ a megvalósítás formája és a program felépítése. Ha nem kellő gondossággal kezelik ezeket a tényezőket, akkor a közmunkaprogramok szegénységcsökkentő hatása romlik (*OECD, 2009*). A közmunkaprogramok *formái* a következők lehetnek.

1. Éves szinten meghatározott időtartamú *foglalkoztatást garantáló programok*, például meghatározott hosszúságú foglalkoztatás biztosítása a *betakarítási szezonon kívül*. (Erre példa az indiai *National Rural Employment Guarantee Scheme*, mely később más néven *Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme* működött, és a *Maharashtra államban működő Employment Guarantee Scheme*.)

2. *Kormányzati foglalkoztatási programok*, amelyek főként gazdasági és politikai válságok vagy munkaerő-piaci feszültség idején nyújtanak tömeges, hosszabb távú, folyamatos foglalkoztatást (erre legismertebb példa az Egyesült Államokban az 1930-as években bevezetett *New Deal*, vagy a 2002-ben bevezetett argentin *Jefes de Hogar* program). Jellemző, hogy ezeket a *nagyobb léptékű programokat a gazdasági helyzet változásával felfüggesztik vagy átalakítják*. Az Egyesült Államokban e programok az infrastruktúra fejlesztésében komoly, tartós hatású eredményt értek el. A közmunka nem csak fizikai eszközök létrehozását vagy karbantartását jelentheti. Vannak olyan kísérleti programok is, amelyek szociális vagy egészségügyi szolgáltatásokban közfoglalkoztatnak – például az Egyesült Államokban 2010 óta alkalmaznak közmunkásokat idősek, AIDS betegek otthoni gondozására vagy kisgyermekek napközbeni ellátására stb..

3. Természeti *katasztrófák után*, valamint átmeneti munkaerő-piaci feszültségek idején *rövid távú foglalkoztatást biztosító* programok. Ez a legjellemzőbb forma például Afrikában és Dél-Ázsiában. Az ilyen programok célja kettős:

egyrészt a károk megszüntetése, másrészt átmeneti, egyszeri jövedelemtranszfer biztosítása a szegényeknek.

4. Kifejezetten *élőmunka-intenzív* foglalkoztatási programok – melyek esetében a cél egyrészt az aggregált foglalkoztatás növelése, másrészt értékes infrastruktúra létrehozása. Ezt a formát sokszor használják nemzetközi adományozó szervezetek is, hogy az általuk finanszírozott kiadásokból a szegények is részesüljenek. Erre példa az *AGETIP* program Szenegálban, illetve az *ILO Employment Intensive Infrastructure Programming (EIIP)* programja, valamint számos, a Világbank által finanszírozott program.

A programok *finanszírozásának módja* is változó. Európában, az Egyesült Államokban, Kanadában, Dél-Ázsiában jellemzően nemzeti (és regionális, helyi) kormányzati forrásokból, míg Afrikában a multilaterális szervezetek és adományozók finanszírozásával valósulnak meg a közmunkaprogramok. Ez utóbbiak általában csak átmeneti foglalkoztatást nyújtanak, s nem garantálják a foglalkoztatást. A programok költségigényét befolyásolja az eszközigeny (főleg ha nagy értékű infrastruktúráról van szó), de nem elhanyagolhatók az adminisztratív, szervezési és menedzsmentköltségek sem. A fizikai infrastruktúrát létrehozó közmunkaprogramokban a munkaerő költsége általában 30–60 százalék között mozog, míg a szolgáltatások ellátására szervezett programokban akár 80–90 százalékot is elérhet (*del Ninno és szerzőtársai*, 2009).

A közfoglalkoztatási programokban részt vevők *kiválasztása* történhet az alacsony bérszint biztosította önkiválasztás (*self-selection*) útján, vagy eleve a hátrányos helyzetű helyi közösségekre koncentrált programmal, de akár a személyes anyagi helyzet felméréssel rászorultsági alapon (*means testing*), vagy ezek bármely kombinációjával. Mivel e programok legtöbbször átmeneti foglalkoztatást nyújtanak, a résztvevők leggyakrabban programkedvezményezettként és nem közalkalmazottként vannak nyilvántartva, ezáltal a munkaiügyi szabályozás és a vonatkozó bérszintek sem érvényesek rájuk. A legtöbb közmunkaprogramban *kompensációként és nem bérként* számolják el a fizetéseket, ami így a hivatalos minimálbér szintje alatt is lehet, sőt rendszerint társadalombiztosítási és egészségügyi járulékot sem vonnak le belőlük. A programok egy része – így például az argentin *Trabajar* vagy a dél-afrikai közmunkaprogram – ugyanakkor külön köt egészségügyi és munkahelyi bal-eseti biztosítást is a résztvevőknek, a heti négy vagy több napot dolgozóknak táppénzt és szülési szabadságot stb.

A programok szabályozása, szervezése, gyakorlati lebonyolítása, adminisztrálása és irányítása összetett folyamat, de az irodalomban általánosan elfogadott, hogy *sikerességük és hatásosságuk épp az időzítésen, a bérek szintjének megfelelő megállapításán* s így a résztvevők megfelelő motiváltságának kialakításán, az elvégzett munka és/vagy elkészített infrastruktúra minőségén stb. múlik (*Subbarao és szerzőtársai*, 2013, *Ravallion és szerzőtársai*, 2013).

Mivel a közmunkaprogramok sokszor decentralizáltak, hangsúlyozni kell a helyi önkormányzatok felelősségét a projektek és a résztvevők kiválasztásában.

Az irodalomban külön kifejezés (*program leakage*) utal a közmunkaprogramokkal kapcsolatos csalási és korrupciós jelenségekre, amelyek sajnos gyakoriak, hisz több ponton is van rájuk lehetőség – de egyelőre kevés tudományos igényű munka vizsgálta részletesen ezeket a kérdéseket. A csalási és korrupciós jelenségek felmerülhetnek egyrészt a résztvevők/kedvezményezettek kiválasztásánál. A potenciális résztvevők hamis adatokat adhatnak meg háztartásuk és saját maguk jövedelmi helyzetéről, hogy bekerülhessenek a programba. Előfordulhat, hogy a kiválasztás nem csak a program által meghatározott módon történik (ismerősök, lefizetett hivatalnokok segítségével vagy politikai alapon stb.), és ezért kevésbé teljesülnek a program céljai, mert nem csak a legszegényebbeket támogatja. Emellett a lebonyolítás során is történhetnek korrupciós cselekmények: több közmunkást jelentenek be a ténylegesen foglalkoztatottnál, túl-/alulbecsülik az elvégzett munkát, eltérnek a valós kifizetések a program által meghatározott – és támogatásként lehívott – bérektől stb. (*Subbarao és szerzőtársai*, 2013).

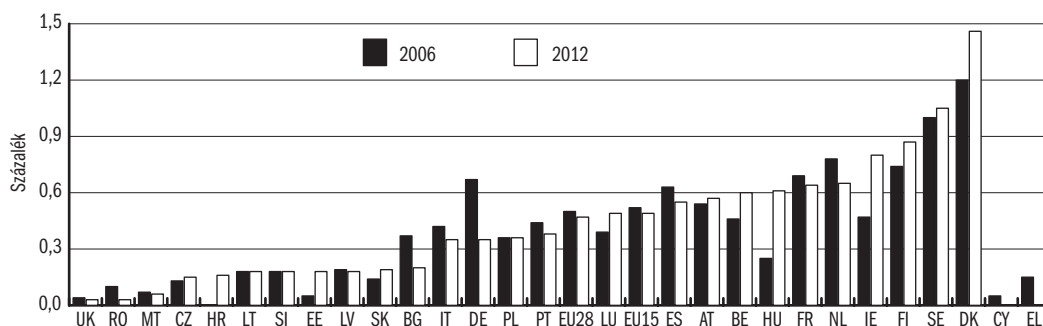
A kiadások nagyságrendje és résztvevők száma az európai közfoglalkoztatási programokban

Mint azt már a 1.3. ábrán láthattuk, az európai országok aktív munkaerő-piaci beavatkozásainak ráfordításai a GDP százalékában nagyon eltérnek egymástól. Élen járnak a skandináv országok, utolsók a mediterrán országok, míg Magyarország valahol közepén helyezkedik el. Az aktív munkaerő-piaci eszközökön belül a közvetlen munkahelyteremtésre fordított kiadások mutatják a közfoglalkoztatási programokra szánt erőforrásokat, amelyek GDP-hez mért aránya is nagyon eltér a különböző országokban (1.4. ábra). 2012-ben a legtöbbet Magyarország (GDP-je 0,47 százalékát), Írország (0,28 százalékát), Bulgária (0,15 százalékát) és Franciaország (0,14 százalékát) költötte közvetlen munkahelyteremtő közfoglalkoztatási programokra. Az aktív munkaerő-piaci eszközein belül viszonylag magas (20–30 százalék körüli, ami GDP-arányosan 0,07–0,14 százalékot jelent) Szlovénia, Írország, Litvánia, és Lettország ráfordítása. Ezekben az országokban, valamint Görögországban működnek komolyabb közfoglalkoztatási programok.⁴

A közvetlen munkahelyteremtésre szánt kiadások aktív eszközökön belüli arányát válság előtt és után mutatja az 1.5. ábra. Szembetűnő, hogy a válság hatására csak három európai tagállamban emelkedtek e ráfordítások: Bulgáriában, Lettországban és Magyarországon. Bulgária és Lettország egyébként összességében az aktív eszközökre GDP-arányosan szerényebben költők csoportjába tartozik (lásd az 1.3. ábrát), de az aktív eszközein belül Bulgária a kiadások 75 százalékát még 2012-ben is közfoglalkoztatásra szánta.⁵ Ezzel nagyjából azonos aktív eszközökön belüli arányt ért el a magyar közfoglalkoztatási program is 2012-re.

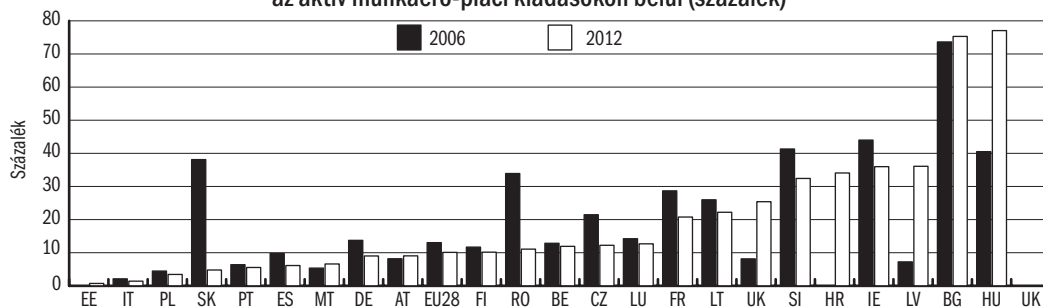
⁴ Az európai közfoglalkoztatási programok részleteiről, feltételeiről és eredményeiről *Koltai* (2013) ír – több tanulssággal a magyar program számára.

⁵ Az aktív munkaerő-piaci beavatkozásokra GDP-arányosan legtöbbet költő Dánia, Svédország, illetve Hollandia az 1.3. ábrán nem is szerepel, annyira nem jellemző rájuk a közvetlen munkahelyteremtés/közfoglalkoztatás alkalmazása a munkanélküliség kezelésére.

1.4. ábra: Közvetlen munkahelyteremtésre fordított kiadások a GDP százalékában, 2006 és 2012

Az országrövidítéseket lásd az 1.3. ábra alatti jegyzetben.

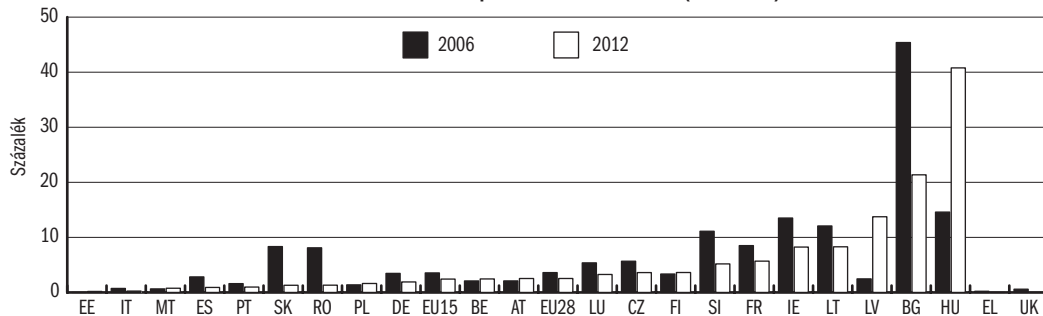
Forrás: Saját számítás Eurostat Labour Market Policy (LMP) adatbázisa alapján.

1.5. ábra: Közvetlen munkahelyteremtésre fordított kiadások az aktív munkaerő-piaci kiadásokon belül (százalék)

Az országrövidítéseket lásd az 1.3. ábra alatti jegyzetben.

Forrás: Saját számítás Eurostat Labour Market Policy (LMP) adatbázisa alapján.

Ha a közmunkára fordított kiadások és a közvetlen munkahelyteremtés arányát az összes (aktív és passzív) munkaerő-piaci kiadáson belül szemléljük (1.6. ábra), láthatjuk, hogy a válság óta – ahogyan szinte az összes országban – Bulgáriában is 20-21 százalékra csökkent a közfoglalkoztatási kiadások aránya.

1.6. ábra: Közvetlen munkahelyteremtésre fordított kiadások az összes munkaerő-piaci kiadáson belül (százalék)

Az országrövidítéseket lásd az 1.3. ábra alatti jegyzetben.

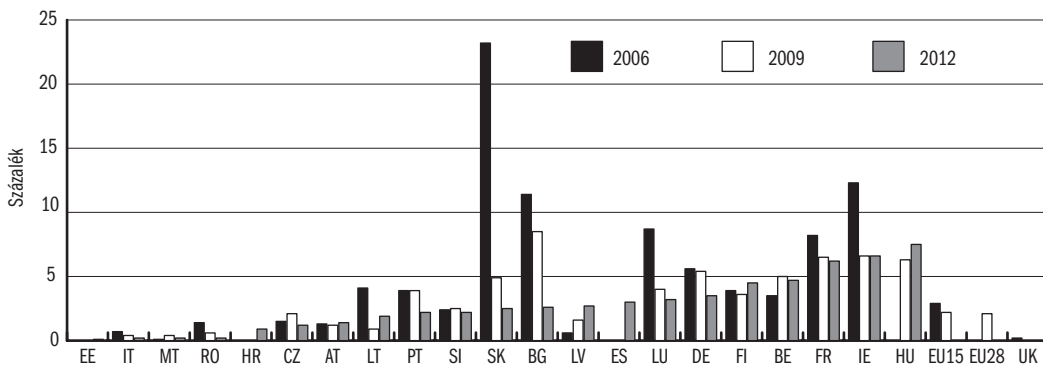
Forrás: Saját számítás Eurostat Labour Market Policy (LMP) adatbázisa alapján.

Tehát amíg az európai országok többsége inkább másfajta munkaerő-piaci beavatkozásokkal reagált a válság hatásaira, addig Lettorszáiban, de főleg Magyarországon kiugró volt a közfoglalkoztatás növekedése (a 2006. évi 14 százalékról 40 százalék fölé). A magyar közfoglalkoztatási program nagyságrendje azt mutatja, hogy e program alkalmazásának mértéke a válság és a tartós munkanélküliség kezelésére egész Európában egyedülálló.

A közmunkaprogramokban részt vevők számáról ad összehasonlítást, a válság előtt és után az 1.7. ábra. Bulgáriában, Franciaországban, Luxemburgban, Írországban és Szlovákiában igen jelentős a súlyt képviseltek ezek a programok, a munkakeresők 7–20 százaléka volt közfoglalkoztatott 2006-ban.

A legtöbb országban azonban a válság alatt csökkent a közfoglalkoztatásba bevontak száma, a korábban magas részvételi arányokkal jellemezhető francia, luxemburgi és ír program esetében is. Szlovákiában drasztikus a csökkenés, de még Bulgáriában is, ahol bár átmenetileg a 2006-osról emelkedve 2008-ban még 15 százalékos volt az arány, de 2012-re ott is jelentősen visszaesett a közfoglalkoztatottak aránya, vagyis a válság után ott is inkább más aktív és passzív eszközökkel kezelték a munkanélküliek többségét.⁶ 2012-ben az álláskeresők közül közfoglalkoztatásba bevontak aránya tekintetében is a magyar közfoglalkoztatási program volt a legkiterjedtebb – csak az ír és a francia közfoglalkoztatási programok közelítik meg ezt a részvételi arányt.

1.7. ábra: A közvetlen munkahelyteremtésbe bevont résztvevők aránya (közfoglalkoztatott/100 álláskereső) 2006, 2009, 2012

Az országgrövidítéseket lásd az 1.3. ábra alatti jegyzetben.

Forrás: Saját számítás Eurostat Labour Market Policy (LMP) adatbázisa alapján.

A közfoglalkoztatási programok hatékonyságának és hatásainak értékelései

⁶ Magyarországra vonatkozóan ebben az adatbázisban nincsenek 2006. évi adatok. A magyar közfoglalkoztatási adatokat részletesen bemutatja a 2.3. alfejezet.

A nemzetközi tapasztalatok szerint az aktív munkaerő-piaci eszközök között a minél személyre szabottabb, minél jobban célzott programoknak van esélye valódi hatásokat elérni. A mikroökonometriai eszközökkel, egyes prog-

ramokat vizsgáló hatáselemzések, értékelések eltérő hatásfokot és sokszor nem szignifikáns vagy negatív hatásokat állapítanak meg a különböző aktív munkaerő-piaci beavatkozásfajtáknál (erről és az alkalmazott módszertani részletekről részletesebben lásd például Kézdi, 2011, *Hudomiet–Kézdi*, 2011, *Galasi–Nagy*, 2012, *Card és szerzőtársai* 2010).

A közfoglalkoztatási programok *hatékonyságával* foglalkozó elemzések a hosszú távú munkaerő-piaci hatásairól *negatív* eredményeket mutatnak ki (*Betcherman és szerzőtársai*, 2004, *Martin–Grubb*, 2001, *Card és szerzőtársai*, 2010, *Kluve*, 2010, *Rodriguez-Planas–Jacob*, 2010, *Hohmeyer–Wolff*, 2010, *Brown–Koettle*, 2012).

A 1990-es években lezajlott nagy svéd munkaerő-piaci reform aktív eszközeit elemezve, több értékelés metaanalízisével *Calmfors és szerzőtársai* (2002) arra jutottak, hogy a munkahelyteremtő programok akkor lehetnek hatékonyak, ha minél jobban imitálják egy valós foglalkoztatás helyzetét, vagyis ahhoz minél közelebb állnak. Egyébként az összes aktív foglalkoztatáspolitikai eszköz tekintetében elég negatív képet fest a tanulmány. A szerzők szerint abban a mértékben és mennyiségben, ahogyan Svédország alkalmazta az aktív eszközöket a 1990-es években, semmiképpen sem hatékony a használatuk. Összességében ugyan e programok hozzájárultak a svéd munkanélküliség csökkentéséhez, de nem növelték a foglalkoztatottságot. Véleményük szerint a kisebb, de koncentráltabb programok hatékonyabbak lehetnek, különösen, ha a tartós munkanélküliekre vonatkoznak, s kevésbé a fiatalokra. A svéd tapasztalatok szerint nem jó az aktív eszközöket a munkanélküli-segély újrajogosultságához kötni.

Card és szerzőtársai (2010) 199 programot (köztük kelet-európai és fejlődő országokkal foglalkozó) 97 értékelést metaelemzésnek vetett alá, s megállapította, hogy nem az aktív munkaerő-piaci programok nagysága, bevezetési ideje vagy a makrogazdasági helyzet számít, hanem elsősorban *a program típusától függ eredményességük*. Míg az egyéni tanácsadás, álláskeresési segítség, munkaközvetítés illetve a bértámogatás alkalmazása (nagyjából ebben a sorrendben) eredményes lehet, addig *a közmunkaprogramok a későbbi elhelyezkedés és kereset szempontjából sikertelenek*. A képzések eredményessége vegyes, a kisméretű, jól célzott képzések működhetnek, ha a gazdaság általános növekedési kilátásai is jók, viszont általában a képzések elég költségesek, és különösen a fiatalokra irányuló programoknak van minimális pozitív hatása mind a későbbi foglalkoztatottságra, mind a keresetre. Ezeket az eredményeket erősíti *Carling–Richardson* (2004) és *Sianesi* (2008) is, akik arra jutottak, hogy minél közelebb áll a közfoglalkoztatás a normál állások körülményeihez, annál jobb a hatása a résztvevőkre.

További kelet-közép-európai értékelés *Rodriguez-Planas–Benus* (2010) tanulmánya, amely az 1999–2002 között futó romániai programokat vizsgálta párosításos módszerrel, munkapiac-történeti változókat is felhasználva. Az eredmények az egyes programtípusokra különböztek egymástól, a munka-

keresést és kisvállalkozást segítő programoknak volt pozitív hatása a résztvevők foglalkoztatási esélyeire, míg a közmunkaprogramok szignifikánsan hatástalanok voltak. A szlovák aktív munkaerő-piaci programokat *Ours* (2000) elemezte, s ellentétben a többi vizsgálattal arra jutott, hogy Szlovákiában a közmunkaprogramok hatásosak voltak – szignifikánsan csökkentették a résztvevők munkakereséssel töltött idejét, és növelték a későbbi foglalkoztatási epizódok hosszát. E kivételes eredményhez hozzájárulhatott a közmunkaprogramban részt vevő magánvállalatok nagy száma is (*Hudomiet–Kézdi*, 2011). *Ours* tanulmánya ugyanakkor hatástalannak találta a szlovák bértámogatási programokat, és javarészt a képzéseket is. A lett programról *Azam és szerzőtársai* (2013) azt találta, hogy a program célzása jó volt. Becsült részvételi valószínűség szerinti párosításon (*propensity score matching*) alapuló modellben a program rövid távon eredményesnek tűnt, a résztvevők jövedelme 37 százalékkal haladta meg a részt nem vevő háztartásokét, és a programban való részvétel miatt kieső más jövedelmek is elég alacsonyak voltak más országokhoz képest.⁷ Ugyanakkor a lett program a válság okozta problémák súlyához képest nagyon kicsi volt (Lettország 2010–2011-ben GDP-je 0,25–0,5 százalékat költötte erre) – s ez korlátozta hatását.

A közmunkaprogramok népszerűek a fejlődő országokban, bevett, a kormányzatok és a Világbank⁸ által szívesen alkalmazott eszközzé váltak a szegénység kezelésére (lásd az *1.1. táblázatot*). A kiterjedt használat ellenére sem készült azonban túl sok elemzés, és azok eredményei sem pozitívak. A programok célzása általában aránylag jó, az alacsony bérszintű programok⁹ eléri a szegényeket, de sokszor bekerülnek jobb jövedelmi helyzetben levők is. *Devereux–Solomon* (2006), és *Cord-Slater* (2009) a fejlődő országok esetében értékelve a közmunkaprogramokat, arra jutott, hogy más fejlesztéspolitikai beavatkozásokhoz képest mind a szegénység csökkentése, mind a növekedés ösztönzése terén elég szerények az eredmények.

Zimmermann (2012) a világ legnagyobb önkéntes közfoglalkoztatási programja, az indiai NREGS program tényellentétes, szakadásos regressziós vizsgálatában azt mutatta ki, hogy a program inkább a szegénység elleni küzdelemben számít, de az indiai rurális munkaerőpiacra nincsenek hatásai. *Azam* (2012) az NREGS kapcsán azt találta, hogy a nők aktivációjára és bérére jelentős hatása van, de a férfiakéra nem tudott hasonló szignifikáns hatásokat kimutatni. Ugyanezt a programot vizsgálva *Dutta és szerzőtársai* (2012) szintén kimutatta, hogy nagyobb rá az igény India szegényebb vidékein, ám a valódi részvételi arányok nem tükrözik ezt. Vagyis az NREGS nem garantál foglalkoztatást minden szegénynek, egyfelől sorban állást, tehát fokozatos adagolást generál, másrészt a célzásban vannak területi egyenlőtlenségek, valamint sok vonal feletti család is hozzáfért.

Kevés empirikus tanulmány készült a helyi munkaerőpiacok működéséről, s így arról is, vajon mennyire érvényesül a közmunkaprogramok magánszek-

7 Egyrészt azért, mert Lettországot ebben az időszakban nagyon magas munkanélküliségi ráták jellemezték – vagyis igen nehéz volt más, akár alkalmi munkát is találni –, másrészt a segélyezettek száma, az ellátások lefedettsége is igen csekély volt, tehát a közmunkaprogram résztvevője nem mondott le komoly alternatív jövedelmi forrásokról.

8 2007 óta 24 közmunkaprogram finanszírozását támogatja a Világbank számos fejlődő országban.

9 Fontos a célzáshoz, hogy helyesen legyen megállapítva a programok által kínált bér. *Zimmermann* (2012) megjegyzi, hogy míg Burkina Faso, Banglades, Chile, Pakisztán, Szenegál, és Sri Lanka közmunkaprogramjaiban a fizetések a piaci bérszínvonal alatt maradtak, addig Botswana, India, Kenya, Tanzánia és Fülöp-szigetek programjainál előfordult, hogy magasabb béreket kínáltak, és ez valamelyest kiszorító hatást is gyakorolt a magánszektorbeli foglalkoztatásra.

torbeli foglalkoztatást kizorító hatása. Általánosságban az az értékelők véleménye, hogy amennyiben jól célzottak, a közmunkaprogramok az átmeneti foglalkoztatás biztosításával a szegénység elleni küzdelem, a szociális védőháló eszközei lehetnek (*Subbarao és szerzőtársai*, 2013, *Betcherman és szerzőtársai*, 2004, *Ravallion és szerzőtársai* 2013, *del Ninno és szerzőtársai*, 2009, *Spevacek*, 2009, *Martin*, 2000, 2014, *Dar–Tzannatos*, 1999, *Brown–Koettle*, 2012, *Zimmermann* 2014). Az értékelési eredmények szerint ez a hatás is inkább csak rövid távon érvényesül, és akkor, ha a közmunkásbérek a képzetlen munkaerőre vonatkozó minimálbérek alatt maradnak (*Ravallion*, 1999, *del Ninno és szerzőtársai*, 2009, *Ravallion és szerzőtársai*, 2013). A munkaerő-piaci esélyeket, *reintegrációt elősegítő aktív munkaerő-piaci programként azonban a közmunkaprogramok nem állják meg a helyüket, ráadásul meglehetősen költségesek is.*

Az értékelési eredmények azt mutatják, hogy speciális helyzetben inkább lehet létjogosultsága és eredményessége a közmunkaprogramoknak. Egyrészt válságok idején a szegények számára akár közepes jövedelmű országokban is szükség lehet a helyes ösztönzőket nyújtó jövedelemtranszferre (*Brown–Koettle*, 2012). Másrészt eredményesek lehetnek a programok, ha nagyon hátrányos helyzetben levő térségekre vagy speciális munkaerő-piaci csoportokra irányulnak, vagy ha a foglalkoztatás emelésén kívül más célokat is szolgálnak. Ilyen átmeneti pozitív hatásokat mutatott ki például *Vodopivec* (1998) a szlovén programmal kapcsolatban, valamint igaz ez az állítás a macedón vagy a szlovák programra is (lásd a K1.1. keretes írást). Az elemzők azonban azt is kiemelik, hogy a közfoglalkoztatási programok csak átmenetileg segítik a résztvevők jövedelmi helyzetét, de hosszú távú foglalkoztatási esélyeikhez nem járulnak hozzá. A fejlettebb, illetve az átmeneti országokban készült értékelések összességében inkább *negatív hatásokat* mutattak ki a részt vevők későbbi elhelyezkedési esélyeire, illetve elért bérére nézve (*Card és szerzőtársai*, 2010, *Brown–Koettle*, 2012, *Betchermann és szerzőtársai*, 2004, *Kluve és szerzőtársai*, 1999, *Heckman és szerzőtársai*, 1999, *Walsh és szerzőtársai*, 2001, *Rodriguez-Planas–Jacob*, 2010, *O’Leary*, 1998).

Tanulságok

A közfoglalkoztatási programok vitatottak egyrészt mert meglehetősen költségesek, másrészt mert a hasznuk, eredményességük bizonytalan, különösen hosszabb távon. Használatukat gyakran indokolja gazdasági válsághelyzet, recesszió, amikor átmenetileg megnő a munkanélküliség, és csökken az aggregált kereslet. Ezek enyhítésére indítják el ezeket a programokat, amelyek gyakran inkább az újrafoglalkoztathatóságot, esetleg jóléti funkciókat, a szociális védőháló megerősítését szolgálják. Ez utóbbi jellemző a fejlődő országokban, ahol – részben az adományozó nemzetközi szervezeteknek köszönhetően – a közfoglalkoztatás használata leginkább elterjedt.

A közmunkaprogramok mögött a *workfare* koncepciója húzódik meg, amely szerint a segélyek, jövedelmi transzferek nyújtását valamilyen, a közösség számára hasznos munka végzésének érdemes kötni. E programok a fejlett országokban különösen a gazdasági és pénzügyi válság óta terjedtek el.

A szakirodalom számos érvet sorakoztat fel a közfoglalkoztatás mellett és ellen. A megvalósításban, a sikerességben döntő elemek a következők: a programok célzása (mennyire éri el a legszegényebbeket), a programban nyújtott bérek helyes ösztönzőket adó meghatározása és a tiszta, átlátható szabályozási és intézményi környezet, mely segít a csalások és korrupció lehetőségét kivédeni.

A programok értékelési eredményei ugyanakkor elég kedvezőtlenek. A közmunkaprogramok a későbbi elhelyezkedés és kereset szempontjából meglehetősen sikertelenek, de – ha jól célzottak – a szociális védőháló szerepét betölthetik. Érdemes megjegyezni, hogy a mikroökonometriai módszerekkel készült programértékelések, bár nagyon fontos információt szolgáltatnak a programok hatásosságáról, rendszerint csak azok kimeneti eredményeit (későbbi elhelyezkedés, bér) vizsgálják. Az aktivációhoz fontos interakciókat, a különböző munkaerő-piaci szakpolitikák (képzés, segélyek, szankciók, egyéb aktív eszközök stb.) egymásra hatását nem. Nagyon kevés elemzés született például a programok egyenlőtlenségekre gyakorolt hatásairól vagy a hatékonyság–mértányosság közötti választás kérdéseiről, amelyek akkor lehetnek különösen érdekesek, ha a szigorított segélyszankciók növelik a foglalkoztatást, de vele együtt a szegénységet is.

Fontos továbbá, hogy az elemzések szinte mindig csak rövid távú hatásokat mutatnak ki a programokról, aminek részben adathiány, részben az empirikus becslési stratégia az oka. Vagyis nem ismertek a közfoglalkoztatási programok valóban hosszú távú (évekre szóló) hatásai akár a szegénységre, akár a munkanélküliségre. A krónikusan szegények számára az átmeneti foglalkoztatás nem jelent valódi hosszú távú megoldást, és ha a folyamatos foglalkoztatásuk nem megoldható, akkor a probléma kezelésére a közmunkaprogram nem a megfelelő eszköz. Ha nagyon széles körű a szegénység egy országban, akkor a tömeges közmunka nyújthat valamelyes átmeneti szociális védelmet, viszont ez kizoríthat más, alternatív, ennél költség-hatékonyabb szociálpolitikai eszközt.

Az európai adatok rövid elemzéséből kiderül: a magyar közfoglalkoztatási program nagyságrendje, az összes munkaerő-piaci eszközre rendelkezésre álló forrásokat csak erre a fajta beavatkozásra fordítva, egész Európában *egyedülálló közpolitikai válasz* a válság és a tartós munkanélküliség kezelésére. Ezért is nagyon fontos feladat eredményességének, rövid és hosszú távú hatásainak az elemzése.

K1.1. Közmunkaprogramok Szlovákiában

SCHARLE ÁGOTA

A tartósan nem dolgozók aránya Szlovákiában a magyarhoz hasonló mértékű: 2012-ben 20 százalékkal alakult a munkaképes korú népességben. Ezen belül az iskolázatlanok helyzete lényegesen rosszabb: Szlovákiában 61, míg Magyarországon 49 százalékuk tartósan állástalan.¹

A tartós munkanélküliség növekedésére az el-

múlt húsz évben nagyon hasonló válaszokat adtak a visegrádi országokban. A központilag szervezett, államilag támogatott közmunka azonban csak Magyarországon és Szlovákiában öltött jelentős méreteket. A közmunkaprogramok méretét a K1.1. táblázat, míg intézményi jellemzőit a K1.2. táblázat foglalja össze.

K1.1. táblázat: Közmunkaprogramok létszáma, költsége és a munkaügyi kirendeltségek költsége, 2012

	Lengyelország	Csehország	Szlovákia	Magyarország
Közmunkások átlagos létszáma (fő)	24 702	6 669	54 968	92 412
A regisztrált munkanélküliek arányában (százalék)	1,1	1,3	13,2	14,2
Kormányzati kiadás (millió euró)	40,4	27,4	51,1	245,0-455,3*
Kormányzati kiadás a GDP százalékában	0,01	0,02	0,07	0,22-0,47
Munkaügyi kirendeltségekre** fordított kormányzati kiadás a GDP százalékában	0,08	0,11	0,07	0,12

* A nagyobb érték a költségvetésben szereplő hivatalos adat, a kisebb érték a szlovák adattal jobban összevethető becslés: a bérekből levont adók és járulékok, illetve a segélyezés költsége nélkül, feltételezve, hogy a közfoglalkoztatottak mind jogosultak lettek volna segélyre, ha nem dolgoztak volna közmunkásként.

** Az álláskeresőket segítő tanácsadás, a segélyezéssel és szol-

gáltatásokkal kapcsolatos ügyintézés.

Megjegyzés: A lengyelországi adatok magukban foglalják a közmunka és a „társadalmilag hasznos munka” programot (*odbywający prace społecznie użyteczne*). A szlovákiai adatok 2012. decemberiek.

Forrás: Eurostat online, *Mýtna Kureková és szerzőtársai* (2013) 27. o. *MPIPS* (2012), *Scharle* (2014a).

Magyarországon és Szlovákiában a 2000-es évek közepétől indítottak nagyszabású közmunkaprogramokat, részben a munkavégző képesség megőrzésére és az aktív álláskeresőket ösztönzésére, részben a szegénység enyhítésére. A deklarált célok mellett mindkét országban felmerülhetnek látens politikai célok is, például a segélyezettettekkel (és köztük a romákkal) szembeni előítéletekre fogékony dolgozó szegények és középosztály megnyugtatása, illetve a hátrányos helyzetű falvakban a társadalmi fe-

szültségek csillapítása (*Guy–Gabal, 2012, Scharle és szerzőtársai, 2011*).

A 2012. évi adatok szerint mindkét országban sokan vesznek részt közfoglalkoztatásban (a tartós munkanélküliek 13-14 százaléka), az eltérő szabályozás miatt azonban a szlovák program lényegesen kevesebbe kerül: a GDP 0,7 ezrelékét fordítja erre a központi költségvetés, míg a magyar 2,2 ezrelékét (*K1.1. táblázat*). Szlovákia esetében ez nagyjából megegyezik azzal az összeggel, amit a munkaügyi kirendeltségek működtetésére fordít a költségvetés, Magyarország esetében pedig annak csaknem a duplája. A költségek jelentős különbsége nagyrészt abból fakad, hogy a szlovákiai rendszerben a közmunkások nem bért kapnak, hanem csak egy kiegészítő összeget (ami kevesebb, mint a magyar esetben a közmunkás bér és a segély különbsége)

1 Orosz Anna és Samu Flóra számítása az EU munkaerő-felmérésének (EU LFS) 2012. évi adatai alapján, az 15–59 éves lakosságra. Iskolázatlannak azt tekintettük, akinek legfeljebb alsó középfokú végzettsége van, tartósan nem dolgozónak azt, aki sem a kérdés idején, sem egy évvel korábban nem dolgozott (akár munkanélküli, akár inaktív).

K1.2. táblázat: A közmunkaprogramok jellemzői 2013-ban

Program	Magyarország	Szlovákia
Deklarált célok	Munkanélküliek aktiválása, munkaerő-piaci kötődésük és munkarutinjuk megőrzése, átmeneti segítség nyújtása a szegénységben élők számára.	
Látens célok	A társadalom megnyugtatósa a felől, hogy a segélyezettek megdolgoznak az ellátásért. A feketemunka visszaszorítása.	
Résztvevők köre	Minden regisztrált munkanélküli, illetve a rehabilitációs ellátásra jogosultak.	Csak a minimumjövedelem ellátásra jogosultak.
A résztvevők a munkanélküli-nyilvántartásban maradnak-e?	Nem	Igen
Heti munkaidő	20–40 óra	10–20 óra
Maximum-időtartam	11 hónap	18 hónap, hosszabbítási lehetőség 6 hónap után (önkormányzati szerződések esetén)
Kompenzáció a résztvevők számára	Bér	Magasabb összegű ellátás (aktivációs járadék)
Biztosított jogviszony?*	Teljesen (NY, E, B, MN)	Részből (E)
Ki fizeti a résztvevők kompenzációját?	A központi kormányzat a foglalkoztatási szolgálaton keresztül téríti meg a munkáltatóknak (a bérköltség akár 100 százalékáig)	A központi kormányzat (magasabb ellátás), a foglalkoztatási szolgálaton keresztül
Ki állja az egyéb költségeket (megszervezés, anyagok stb.)?	Munkáltató, de a munkát megszervezők és irányítók is lehetnek köz munkások. Az egyéb költségekre támogatás igényelhető.	Szervező**
A központi kormányzati források felhasználásának ellenőrzése	Igen gyenge	Gyenge

* A résztvevők öregségi nyugdíj- (NY), egészség- (E), baleseti (B) és munkanélküliségi (MN) biztosításra is jogosultak lehetnek a közmunka időtartama alatt. A munkanélküliség elleni biztosítás (a közmunkaprogramban megfelelő ideig dolgozók számára) munkanélküli-járadékra is jogosultságot adhat. A szlovákiai esetben az egészségbiztosítási jog-

viszony nem a közmunkaprogramokon való részvételhez, hanem a regisztrált munkanélküli-státushoz van kötve.

** A legtöbb esetben a helyi önkormányzatot jelenti, de adott esetben a foglalkoztatási szolgálat is lehet (ekkor az egyéb költségeket a központi költségvetésből finanszírozzák).
Forrás: Scharle (2014b), Duell–Mýtna Kureková (2013).

a segély mellé és a szervezés költségeit általában a helyi önkormányzatok viselik.

Az eddigi hatásvizsgálatok mindkét országban arra jutottak, hogy ezek a nagyléptékű közmunkaprogramok nem képesek a tartós munkanélküliség csökkentésére, legfeljebb átmenetileg enyhíthetik a szegénységet, illetve hozzájárulhatnak a helyi szinten jelentkező társadalmi feszültségek feloldásához (lásd e fejezet főszövegét, Harvan, 2011, Duell–Mýtna Kureková, 2013).

Mindkét rendszerre érvényes azonban, hogy mivel a foglalkoztatáspolitikai programokra szánt keretek szűkösek, kevesebb forrás jut a potenciálisan hatásosabb programokra, így például az átképzésekre.

Nemzetközi tapasztalatok szerint a közmunkaprogramok kifejezetten csökkenthetik is a résztvevők munkába állási esélyeit (lásd e fejezet főszövegét). Ehhez vezethetnek az úgynevezett beragadási (*lock-in*) hatások. Ezek származhatnak például abból, hogy a kiszámítható, gyakori közmunkaalalmak kevésbé ösztönöznek arra, hogy a résztvevők a nyílt munkaerőpiacon keressenek munkát. Az álláskeresés intenzitását az is csökkenti, hogy a közmunka mellett a résztvevőknek kevesebb idejük marad tartós és rendszeres munkát keresni, vagy éppen nem tudnak részt venni egy állásinterjúban.²

² Ez a hatás nyilvánvalóan azokban a régiókban jelentős, ahol bőven vannak üres állások.

A szlovák esetben az utóbbi hatás valamivel kisebb, mivel a közmunkások minimum 10 és maximum 20 órában dolgozhattak. Ez 2014 januárjától kismértékben módosult, havi 64–80 órára (ami nagyjából heti 15–19 órát jelent).

A szlovák rendszerben a korrupció lehetősége kisebb. Mivel a közmunkások nem bért kapnak, hanem segélyt, azt a munkaügyi kirendeltség közvetlenül nekik fizeti, az önkormányzatok bevonása nélkül. Így nincs ösztönzés például arra, hogy az önkormányzat a ténylegesnél több munkanapot írasson alá a közmunkással és zsebre tegye (vagy a közmunkással megossza) a költségvetéstől kapott térítést. Mindkét országban előfordul viszont az a jogellenes gyakorlat, hogy az önkormányzatok az egyszerűbb munkakörökben dolgozó alkalmazottakat (például takarítókat, vagy konyhai kisegítőket) közmunkásokra cserélve jutnak többlet-forráshoz (*Brutovská*, 2006, *Farkas és szerzőtársai*, 2014).

A közmunkaprogram folyamatos bővítéséhez

vezető ösztönzők kisebbek a szlovák esetben. A közmunkások ugyanis nem kerülnek ki a munkanélküli nyilvántartásból, hanem továbbra is segélyezettek, a segélyt pedig nem az önkormányzat, hanem a munkaügyi kirendeltség fizeti. Ezzel szemben a magyar rendszerben az önkormányzat fizeti ki a közmunkások bérét, és a hatóságok csak szórványosan ellenőrzik a források felhasználását. Ennek következtében a helyi önkormányzatok erősen érdekeltek a közmunkaprogramok szervezésében és a források bővítésében. Ráadásul, a szlovák rendszerrel ellentétben, a közmunkások két irányból is javítják a statisztikát: csökkentik a regisztrált munkanélküliek számát, és növelik a foglalkoztatottakét. Ez azt jelenti, hogy a közmunkaprogramok költségvetésének visszafogására tett kísérletek a polgármesterek erős ellenállása mellett a közvélemény nemtetszését is kiválthatják, mivel a közmunkások tömeges elbocsátása a regisztrált munkanélküliek számának azonnali növekedésével jár.

K1.2. Az argentin átmeneti közfoglalkoztatást nyújtó programok tanulságai

KÁLMÁN JUDIT

Argentína az 1990-es években nagyon súlyos gazdasági válságon ment keresztül. Az argentin kormány 1996-ban kezdett bele olyan rövid távú közfoglalkoztatást nyújtó programokba (*Trabajar*), amelyek főképp azoknak a szegényeknek nyújtott átmeneti jövedelmi transzfert, akik más szociális ellátásban nem részesültek. A pénzügyi válság mélyülése 2002-re tovább rontotta a munkanélküliséget, fokozta a szegénységet, és társadalmi feszültségeket generált. Ekkor újabb, sokkal nagyobb szabású program (*Jefes de Hogar*) született meg.

Trabajar program, 1996–2001

A *Trabajar* program hosszabb távra tervezett munkaerő-piaci reformok részeként, de legfőképpen a növekvő szegénységi problémára reagálva született, mivel a 1995–1996-os recesszió hatására növekvő munkanélküliség drasztikusan emelkedő szegénységgel járt együtt. Az átlagosan 17 százalékos mun-

kanélküli ráta a legszegényebbek között, a legalsó decilisben 40 százalék volt. A *Trabajar* program a korábbi sikertelennek nyilvánított *PIT* közfoglalkoztatási programot váltotta fel. A szegény háztartások munkanélküli-járadékban, képzésben vagy más ellátásban nem részesülő munkanélküli tagjainak nyújtott alacsony bérért, képzettséget nem igénylő, napi hatórás közfoglalkoztatást, elsősorban kisléptékű helyi fejlesztési projekteken, melyek szintén a szegények javát voltak hivatottak szolgálni.

Mivel az elsődleges cél a szegénység csökkentése volt, a fő szűrőt az alacsony bér jelentette. Elemzésekből ismert, hogy a megfelelő bérezés megválasztása kritikus elem a közfoglalkoztatási programokban ahhoz, hogy jól célzottak lehessenek, vagyis ténylegesen a legszegényebbeket ériék el. A béreket a *Trabajar* programban később csökkentették, nagyjából az ország legszegényebb 10 százaléka által átlagosan

megkeresett bérek kétharmadára, hogy valóban csak azok számára legyen vonzó a program, akik alacsony egy főre jutó jövedelemmel és nem túl jó elhelyezkedési kilátásokkal rendelkeztek. E mellett az önszelektációs mechanizmus mellett területi szempontokat is figyelembe vett a program: csak a legszegényebb települések, kerületek önkormányzatai pályázhattak a projektekre, hogy az ottani szegényeknek biztosítsanak munkalehetőséget.

Az argentin kormány finanszírozta, később a Világbank is támogatta (a költségek körülbelül 15 százalékát finanszírozta), és a munkaügyi és szociális minisztérium regionális és helyi irodái bonyolítottak le a programot. A minisztérium összeállított egy „étlapot” az elfogadható projektekből, valamint számos feltételt, kritériumot és egyéb instrukciót nyújtott a projekt előkészítéséhez, értékeléshez, kiválasztáshoz, majd monitoringjához. Pályázhattak önkormányzatok (az összes projekt 66 százalékát ők bonyolították), civil szervezetek (15 százalék), központi ügynökségek és magáncégek is. A kiválasztás szempontjai között legfontosabb volt a térség hátrányos helyzete, de számos költséghatékonysági és szociális szempontot, valamint a projektgazda adminisztratív kapacitásait is pontozták.

A *Trabajar* program keretében tipikusan kisebb léptékű (100 ezer dollár alatti) építési, felújítási munkákat végeztek el: kisebb utak, hidak, gátak, iskolák, egészségügyi intézmények, közösségi központok felújításai, illetve szociális lakások építése. Ezek átlagosan 4–6 hónapig tartottak, és átlagosan 20, de maximum 100 főt foglalkoztattak. Nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy bevonják a projektgazdákat a program döntéseibe, továbbá arra, hogy a jól definiálják a szelekciós kritériumokat, és részletes monitoring folyamatosan működjön. A résztvevő önkormányzatok a nem bér jellegű projektköltségek egy részét maguk finanszírozták – de a hátrányos térségek önkormányzatai magasabb támogatásban részesültek. A *Trabajar* résztvevői egészségügyi biztosítást, balesetek esetén kompenzációt kaptak a program idejére.

A szelekciós mechanizmus jól működött, a *Trabajar* több nemzetközi tanulmány és hiteles ha-

tásértékelés (*Jalan–Ravallion, 1999, Ravallion és szerzőtársai, 2001, Ronconi és szerzőtársai, 2006*) szerint is a legjobban célzott programok egyike volt,¹ komoly nettó jövedelemtranszfert jelentett: átlagosan 26 százalékkal, de a legszegényebbeknél 75 százalékkal emelve a résztvevők nettó jövedelmeit. Az építési munkák miatt jóval több férfi (80 százalék) dolgozott a programban, amely körülbelül 700 ezer állást teremtett az ország településeinek 85 százalékán. Pozitívumaként emlegetik még más programokkal való összehangoltságát, és a szisztematikus monitoringját. Ugyanakkor a *Trabajar* is csak átmeneti foglalkoztatást nyújtott, ami a növekvő munkanélküliség problémáját csak enyhíteni tudta, de megoldani nem. Idővel a résztvevő önkormányzatok kifogytak az eszközökre szánt saját forrásaikból, s különösen 1999 után, amikor a válság ismét erősödött, költségvetési okok miatt egyre szűkülő program egyre kevesebbet ért el.

Jefes de Hogar program, 2002-2009

Ez a program a „befogadó társadalom” jegyében gyors válaszként született a kibontakozó társadalmi problémákra. A szegény háztartások munkanélküli háztartásfőire koncentrált, azoknak nyújtott – általában 4–6 hónapon át – minimálbér alatti pénzügyi támogatást. A bekerülésnek feltétele volt, hogy a résztvevők iskoláztságuk gyermekeiket, és meghatározott egészségügyi vizsgálatokra is elvigyék őket, emellett a résztvevőknek közösségi munkát is kellett végezniük és/vagy képzésben kellett részt venniük napi 4–6 órában. Ennek programnak a legfőbb célja nem az infrastruktúra fejlesztése volt, hanem a közösségi szolgáltatások biztosítása volt (közösségi konyhák, kézműves és egyéb tevékenységek). Ezért

¹ Többek közt például *Ravallion és szerzőtársai* (2001) oly módon elemezte a *Trabajar* program hatását, hogy a programot (nem önkéntesen) elhagyók későbbi jövedelmeit összevetették a programban maradók, illetve egy nem résztvevő kontrollcsoport tagjainak jövedelmeivel. A tanulmány szerint a kilépők nagy kezdeti jövedelmi veszteségeket szenvedtek el a bennmaradókkal, illetve a kontrollcsoporttal szemben is, de nem tárgyalták a későbbi elhelyezkedési esélyeket.

ebben a nők részvételi aránya – a *Trabajar* programnál jóval nagyobb – 70 százalék feletti volt, és a helyi önkormányzatok fontosabb szerephez jutottak. A *Jefes* rövid idő alatt *Trabajarnál* sokkal nagyobb léptékű programmá vált. Az aktív munkaerő 15 százaléka, kétmillióan vettek részt a programban, ami komoly kihívást jelentett kiadásokban, adminisztrációban, a csalások elkerülésében stb.

A *Jefes* program kevésbé volt progresszív, mint a *Trabajar*, de a rászorulóknak széles körét fogta át, jól osztotta el a támogatásokat. Bár ezt azért nehéz megítélni, mert a mintegy 50 százalékos feketemunka mellett a kormányzat nem rendelkezett pontos statisztikával a szegények jövedelméről (Ronconi és szerzőtársai, 2006). A program újfajta elemekkel bővítve, hasznos közösségi szolgáltatásokat és szociális infrastruktúrát nyújtott. A résztvevőket aszerint csoportosították, hogy kinek van nagyobb esélye az elhelyezkedésre, és kinek van szüksége hosszabb távú szociális védőhálóra. A különböző csoportoknak különböző programelemeket kombináltak (képzés, oktatás befejezése, helyi munkaközvetítés, szolgáltatási közfoglalkoztatott pozíciók stb.) A program minden csoport esetében előírta, hogy a résztvevők gyermekei egészségügyi és oktatási ellátásban is részesüljenek.

A program egyik fő hibája az volt, hogy egyszerre próbált meg két problémára – a szegénységre és a munkanélküliségre is – megoldást találni, emellett még a nagyon egyenlőtlen helyi kapacitások is nehezítették a program megvalósítását (pontat-

lan regiszter, rosszul koordinált munkafeltételek, személyes tanácsadás nehézségei stb.).

A programról több, módszertanilag megfelelő értékelés született. Galasso–Ravallion (2004) vizsgálata szerint, sokan bekerültek a programba, akik nem feleltek meg a feltételeknek, miközben igazán szegények is kimaradtak. A program azonban csökkentette az aggregált munkanélküliséget, illetve első éveiben a résztvevők mintegy 10 százalékát a program léte mentette meg az végletes mélyszegénységbe csúszástól. Ronconi és szerzőtársai (2006) gördülő panelben kétéves követést megvalósító értékelést készített a *Jefes* program résztvevőiről. A szerzők különbségek különbsége módszerével rövid távú pozitív hatásokat állapítottak meg a jövedelmek emelkedése s így a szegénység csökkentése terén, de hosszú távra negatív hatásokat is kimutatott. A résztvevők nagy részénél nagyon alacsony produktivitást láttak, a résztvevők kiválasztása kevésbé volt hatékony (sok nem jogosult is hozzáférni, s többen ismételt, hosszan bennmaradhattak), ami felvetette a politikai befolyásolás gyanúját. Az értékelés a program növekedésre gyakorolt hatásait is megkérdőjelezte, mivel a háztartások fogyasztása hosszú távon nem emelkedett. Kialakult továbbá egyfajta függőség is a programtól. Ehhez kapcsolódóan politikai gazdaságtani szempontokat is felvetnek a szerzők, miszerint a programtól ily mértékben függő kétmillió résztvevő szavazata természetesen az ezt működtető politikusokat támogatta.

K1.3. Skandináv közmunkaprogramok

BAKÓ TAMÁS

A skandináv jóléti államokat egészen az 1980-as évek végéig alacsony munkanélküliség és így könnyen finanszírozható, nagyvonalú, döntően passzív munkanélküli-ellátás jellemezte. Az 1990-es évek elején beköszöntő recesszió hatására jelentősen megnőtt a munkanélküliség (Svédországban az 1980-as évek végén stabilan 2 százalék alatt volt a munkanélküliségi ráta, mely 1993-ra 8,2 százalé-

ra nőtt), ezért a korábbi bőkezű juttatásokat már nem lehetett biztosítani. A skandináv államok a kialakult helyzetre válaszul az aktív munkaerő-piaci eszközöket terjesztették ki.

A következőkben röviden áttekintjük a skandináv államok aktív munkaerő-piaci eszközeit, különös tekintettel a közmunkára, melyet tágabb értelemben fogunk használni, mint ahogyan azt a

magyar gyakorlat alapján megszoktuk, és minden olyan foglalkoztatási formát idesorolunk, melyek célja a munkanélküli tartós álláshoz juttatása az elsődleges munkapiacra.

Svédországban először a *szociális munkavállalást* alkalmazták, amelynek keretében a munkaadók maximum hat hónapra támogatást kaptak a munkanélküliek ideiglenes (általában hat hónapos) foglalkoztatása után. A munkavállalók főként szociális munkát végeztek az állami szektor kollektív megállapodásainak megfelelő bérért. A támogatott munkavállalást ebben a formában 1998-ban megszüntették.

A következő intézkedések alapvetően *munkatapasztalat* szerzését segítették elő. Ezek fontos jellemzője volt, hogy olyan tevékenységek elvégzésére irányultak, amelyek egyébként nem jöttek volna létre. A részt vevő munkanélküliek munkanélküli-segélyt kaptak, a munkát nonprofit intézmények, döntően helyi önkormányzatok szervezték, ügyelve arra, hogy ne szorítsanak ki munkaerőt az elsődleges munkapiacról.

A *munkaerő-kölcsönzést* 1997-ben vezették be, melynek során a munkaadó támogatást kapott, ha hat hónapig munkanélkülit foglalkoztatott (ez további három hónappal volt meghosszabbítható). Ez alatt az időszak alatt a munkanélkülinek részben dolgoznia kellett, de képzésben és álláskeresésben is részt kellett vennie. A munkavégzésért kapott bért a munkanélküli előző bérének a 90 százalékaiban korlátozták.

Az előzőekben említett eszközöket váltotta ki részben a 2000-ben bevezetett *aktivitási garancia-program*, amelynek egyik fő eleme volt, hogy az aktív munkapiaci programokban való részvétel után a munkanélküli-ellátásra való jogosultság nem hosszabbodott meg. E program nem egyetlen eszközt, hanem egy keretrendszert nyújtott, amelyen belül a munkanélküliek különböző programokban vesznek részt. A program célcsoportja a tartós munkanélküliek, illetve azok a munkanélküliek, akik nagy valószínűséggel tartós munkanélküliek lesznek. A résztvevők vagy állást keresnek, vagy speciális munkapiaci programokban vesznek részt.

A *finn gyakorlat* szerint a munkanélküli köteles a foglalkoztatási szolgálattal együttműködve *foglalkoztatási tervet* készíteni, amely tartalmazza, hogy munkanélküliként milyen aktív munkapiaci eszközöket vesz igénybe. A foglalkoztatási tervhez kapcsolódó státuszjelentést havonta el kell küldeni a finn társadalombiztosítóhoz, amely ennek alapján folyósítja a munkanélküli-ellátást.

A finn aktív munkaerő-piaci eszközök közül érdemes kiemelni a *munkakipróbálást*. A programban részt vevőknek a foglalkoztatási szolgálat ajánl munkahelyeket, ahol a munkanélküli megmutathatja tudását, motivációját a potenciális munkaadónak. Miután a munkanélküli kipróbálta azokat a feladatokat, amelyek a megkívánt munkakör elvégzéséhez szükségesek, a foglalkoztatási szolgálattal és a munkaadóval közösen meghatározzák, hogy esetleg milyen további segítségre van szüksége a munka elnyeréséhez. A munkakipróbálás alatt a munkanélküli továbbra is jogosult munkanélküli-ellátásra, valamint a munkavégzés miatt felmerülő utazási és szállásköltségeinek a megtérítésére.

A válság hatására más innovatív munkapiaci eszközöket is alkalmaztak Finnországban. A *munkahelyváltási program* során a már hosszú szolgálati idővel rendelkező foglalkoztatottat a munkaadóval kötött megállapodás alapján legfeljebb egy évre egy munkanélküli váltja fel. A régi foglalkoztatott erre az időszakra – a bérhez kötött munkanélküli-járadék 70 százaléka megfelelő – kompenzációt kap, s lényegében fizetett szabadságon van, nincs álláskeresésre kötelezve. Az eszközt kifejezetten a ciklikus munkanélküliség kezelésére alkalmazzák.

Hasonlóan új program a *társadalmi vállalkozások*, melyek a leginkább hátrányos helyzetű munkanélkülieket és megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztatnak. A társadalmi vállalkozások piaci alapon működnek (árbevételeknek legalább 50 százaléka profitorientált tevékenységből kell származnia), de az általuk foglalkoztatottak bére támogatott, ha azok, az előzőekben említett célcsoportok valamelyikébe tartoznak.

Az *ifjúsági garancia-program* a 25 év alatti és a 25–29 év közötti friss diplomás munkanélküliek

számára biztosít gyakornoki, illetve tanoncprogramokat különböző munkahelyeken, az említett munkakipróbálás mellett.

A dán munkaerő-piaci politika egyik fontos sarokköve, hogy minden munkanélkülit valamilyen aktív tevékenységben való részvételre köteleznek. A *kötelező részvétel* kezdetének határideje a munkanélküli életkorától függ, de a munkanélküli kérésére hamarabb is bekapcsolódhat valamely programba. Az együttműködés, illetve a részvétel megtagadása a munkanélküli-juttatás megvonásával jár. A munkanélküli – a foglalkoztatási szolgálat munkatársával együttműködve – választja ki a számára leghasznosabbnak tűnő programot, így az lehet önkéntes munkavégzés is. Alapszabályként minden munkában töltött idő – függetlenül attól, hogy fizetett vagy fizetetlen – arányosan levonásra kerül a munkanélküli-járadékból. Egyetlen kivétel a nonprofit szervezetek számára végzett önkéntes munkavégzés. Ha azonban ez a munka képzettséget igényel vagy részmunkaidős, akkor csak maximum napi négy óra munkavégzés engedélyezett.

A viszonylag alacsony munkanélküliség miatt a *norvég* aktív munkaerő-piaci eszközök fő célja, hogy minél több embert hozzanak vissza a munkaerő-piacra. Norvégiában elvben az összes alapvető aktív munkapiaci eszköz hozzáférhető minden munkanélküli számára, de néhány speciális program csak a képzetlenek, a bevándorlók és a fogyatékkal élők számára érhető el.

A legfontosabb aktív munkapiaci eszköz a képzések mellett a bértámogatás, amelyet olyan munkaadók kapnak, akik valamilyen szempontból hátrányos helyzetű munkanélkülieket foglalkoztatnak.

A munkapiaci tapasztalat és alapképzettség megszerzését szolgáló program magán- és állami vállalatoknál biztosít munkahelyet pályakezdő munkanélkülieknek és bevándorlóknak. A program célja,

hogy növelje a résztvevők elhelyezkedési esélyeit. Minden egyes résztvevővel egy akciótervet készítenek, amelyet a munkaadó képviselőjének el kell fogadnia, valamint nyilatkoznia kell arról, hogy a gyakornokot lehetséges munkavállalónak tekinti: ezeknek a szabályoknak az a célja, hogy megakadályozza a kiszorítási hatást. A munkaadó működési támogatást kap minden egyes jóváhagyott gyakornoki szerződés után.

*

A látszólagos eltérések ellenére az elemzett skandináv országok azonos elvek szerint alkalmazzák a munkavégzést mint aktív munkapiaci eszközt. Minden ország csak nagyon jól meghatározott célcsoportok és célok érdekében alakított ki olyan eszközöket, amelyek valamilyen feladat elvégzését igénylik a munkanélkülitől. Nagyon fontos közös elv, hogy a munkavégzés inkább lehetőség, mint kötelezettség, továbbá a munkanélküliek alkalmazása nem vezethet más munkahelyek megszűnéséhez. Noha a skandináv országokban a magyar közmunkához hasonló program nem létezik, azt meg kell jegyezni, hogy ezekben az országokban az OECD-átlagot jóval meghaladó az állami alkalmazottak száma. Miközben Magyarországon állami munkáltatók (erdészetek, vízművek, állami vasúttársaság) a minimálbérnél alacsonyabb közfoglalkoztatási bérért alkalmaznak – immár egyre inkább teljes munkaidőben – közmunkásokat, addig az elemzett skandináv országokban ezekre a munkahelyekre normál alkalmazottként vesznek fel dolgozókat az állami szférában.

Az írás alapjául a következő források szolgáltak:

DÁNIA: www.ma-kasse.dk;

FINNORSZÁG: www.te-services.fi és www.suomi.fi;

NORVÉGIA: *Duell–Singh–Tergeist* (2009);

SVÉDORSZÁG: *Calmfors–Forslund–Hemström* (2004).

2. KÖZMUNKA MAGYARORSZÁGON

2.1. A KÖZFoglalkoztatás Intézményi Környezete – Történeti Áttekintés

BÖRDŐS KATALIN

Ez az alfejezet a rendszerváltás óta az egyes időszakokban érvényben lévő közfoglalkoztatási formák szabályozásáról nyújt áttekintést. Külön tárgyalja a 2011 előtti rendszert, amelyben a közfoglalkoztatásnak alapvetően három formája létezett (közhasznú munka, közcélú munka, központi közmunkaprogramban való részvétel), illetve a 2011 óta érvényben lévő egységes közfoglalkoztatást. Kitér az egyes közfoglalkoztatási formák szabályozásának és intézményrendszerének változásaira (beleértve a finanszírozást érintő kérdéseket), valamint ezek gyakorlati megvalósítására is.¹

A közfoglalkoztatás formái 2011 előtt

2011 előtt a közfoglalkoztatás alapvetően három formában (közhasznú munka, központi közmunkaprogramban való részvétel és közcélú munka) működött Magyarországon, amelyek tartalmilag (az elvégzett munka jellegében) kevésbé különböztek egymástól, finanszírozásban és az irányító, felügyelő intézmény kilétében viszont igen.

Bár ezen a néven már 1987-ben is indítottak foglalkoztatási programokat (Csoba, 2010), a *közhasznú foglalkoztatás* rendszerét először csak az 1991. évi IV. törvény szabályozta. A közhasznú munka esetében a munkaügyi központok és kirendeltségek hozták meg a támogatási döntést, és közvetítették ki a regisztrált munkanélkülieket, akik munkaviszony keretében legfeljebb egy évig végezhettek a települések közfeladatait érintő munkákat. Két éven belüli ismételt foglalkoztatásra csak akkor nyílt lehetőség, ha az álláskereső nem volt jogosult biztosítási alapú ellátásra, azonban a gyakorlatban rövid megszakításokkal kijátszható volt a szabályozás, így egy-egy személyt akár évekig foglalkoztathattak (Szabó, 2013). A bérköltségek és egyes közvetlen költségek (például munkaruha, utazás) legfeljebb 70 százalékát² (2002 után romák, illetve 45 éven felüliek foglalkoztatása esetén 90 százalékát) vállalta át a Munkaerő-piaci Alap foglalkoztatási alaprészének megyékre decentralizált része (Firle–Szabó, 2008, Frey, 2008). A közhasznú munka forrásai 2009-től jelentősen lecsökkentek, a gazdasági válság kiszélesedésével szerepét a közcélú foglalkoztatás vette át.

A *köz munkaprogramokat* 1996-tól kezdődően hirdették meg, többnyire szezonálisan végezhető, nehéz fizikai munkák végzésére, például ár- és belvízvédelmi rendszerek helyreállítási és fenntartási munkáira, a közúthálózat

¹ Köszönettel tartozom Kulinyi Mártonnak, Scharle Ágotának és Busch Irénnek a segítségükért és hasznos megjegyzéseikért.

² Megyétől függően.

karbantartására vagy környezetvédelmi munkákra (Firle–Szabó, 2008). Az egyik legnagyobb volumenben meghirdetett közmunkaprogramot a 100 lépés program keretei között szervezték meg, amely 2005 novemberétől 2006. június végéig tartott, országszerte 1024 (azaz körülbelül minden harmadik) települést érintett, és összesen 24 550 fő számára biztosítottak közmunkát (ÁSZ, 2007).

A közmunkaprogramok finanszírozása éves pályázati rendszeren keresztül történt, a pályázatokat a szaktárca, illetve 2003-tól az újonnan létrehozott Közmunka Tanács írta ki. A lebonyolításra jelentkezhettek önkormányzatok vagy egyéb szakigazgatási szervek (például vízügyi igazgatóság, erdészetek, nemzeti parkok stb.). A pályázatok során a munkaerő-piaci szempontból leghátrányosabb településeket és térségeket, valamint társadalmi csoportokat részesítették előnyben. A költségek 60 százalékat a központi költségvetés állta, további 7–10 százalékat a pályázó önrésze tett ki, a maradékot egyéb (például európai uniós) forrásokból finanszírozták (Firle–Szabó, 2008). A közmunkaprogramok támogatási rendjét a 49/1999. (III. 26.) kormányrendelet szabályozta, amelyet az évek során többször módosítottak. A módosítások során bővült a lehetséges pályázók köre, enyhítették a kezdetben a foglalkoztatottakra előírt 100 fős létszámminimum követelményét, bővült a közmunkaprogram keretében szervezhető képzés lehetősége, valamint kismértékben rugalmasabbá vált a költségek elszámolása is (ÁSZ, 2007). 2008 augusztusától a közmunkaprogramot elnyerő szervezetnek vállalnia kellett, hogy az általa foglalkoztatott személyek közül minimum 40 százaléka a rendszeres szociális segélyezettek (rszs) közül kerül ki (Frey, 2008).

A *közcélú foglalkoztatást* a szociális törvény 1999. évi módosítása során, 2000 májusától vezették be azzal a céllal, hogy a rendszeres szociális segélyre jogosultakat átmeneti munkába vonják be: az ellátás odaítélésénél feltételként legalább 30 napos közcélú foglalkoztatásban való részvételt írták elő. Ettől a követelménytől csak abban az esetben lehetett eltekinteni, ha sem a települési önkormányzat, sem a munkaügyi kirendeltség nem tudta megszervezni a munkavégzést. A segélyrendszer későbbi változatai – 2005-ben az együttműködési feltételek szigorítása, 2006-ban a segélyösszeg számítási módjának változása és 2009-től a rendelkezésre állási támogatás (rát), későbbi nevén bérpótló juttatás (bpj), illetve foglalkoztatást helyettesítő támogatás (fht) bevezetése – során ez a 30 napos feltétel végig megmaradt. A közcélú foglalkoztatást települési önkormányzatok, azok társulása vagy az általuk megbízott szervezetek szervezték és működtették.

A három közfoglalkoztatási forma közül a közcélú foglalkoztatás finanszírozása volt a legkedvezőbb az önkormányzatok számára. 2009 előtt (az *Út a munkához* program elindulását megelőzően) a költségvetési törvény évente határozta meg a közcélú foglalkoztatás finanszírozására szolgáló normatív támogatás előirányzatát. A támogatás a közcélú foglalkoztatással kapcsolatos

személyi, dologi, szervezési kiadásokra volt fordítható. A támogatás összegét foglalkoztatottanként és naponként határozták meg (2008-ban például napi 3900 forint/foglalkoztatott). A támogatás településenkénti éves keretösszege egy meghatározott alapösszegeből (2008-ban 50 ezer forint), valamint egy kiegészítő összegből állt, ez utóbbi az előző évi rendszeres szociális segélyben részesültek, illetve a közcélú foglalkoztatásban rész vettek számától függött.³ 2000 és 2002 között a települési keretösszegek meglehetősen rugalmatlan finanszírozást jelentettek, mivel nem tették lehetővé a települések közötti átcsoportosítást: míg az előirányzatban maradvány, egyes településeken forráshiány jelentkezett (ÁSZ, 2007). 2003-tól kezdődően lehetőség nyílt a települések közötti átcsoportosításra: azon települések keretösszegeiből, amelyek az első félévben időarányosan kevesebbet használtak fel a rendelkezésre álló keretből, az év második felére átcsoportosítottak a nagyobb arányú támogatást felhasználó településekhez. A közcélú foglalkoztatás központi támogatását a Magyar Államkincstár intézte, illetve folyósította az önkormányzatok számára.

Út a munkához program, 2009–2010

Az *Út a munkához* programot 2008-ban hirdették meg a közcélú foglalkoztatás finanszírozására, amelynek keretében 2009-től az önkormányzatok számára jelentősen megnövekedtek a finanszírozási források. További változás volt, hogy az általános iskolát nem befejezett, 35 éven aluliakat közcélú munka végzése helyett képzésben való részvétellel kötelezték. Emellett a településeknek évente január 31-ig – a területileg illetékes kirendeltséggel egyeztetve – közfoglalkoztatási tervet kellett készíteniük, amelynek tartalmaznia kellett a közfoglalkoztatásban rész vevők képzettség szerinti összetételét, az ellátandó közfeladatok megjelölését és ütemezését, továbbá az ellátásukhoz szükséges létszámot és a közfoglalkoztatás finanszírozására rendelkezésre álló forrásokat (Scharle és szerzőtársai, 2011). A program elindításával egy időben az aktív korúak ellátásának rendszere is átalakult: az addig rendszeres szociális segélyben (rszs) részesülőket két csoportra – munkavégzésre alkalmas és nem alkalmas – osztották, előbbieket az újonnan bevezetett rendelkezésre állási támogatásra (rát) lettek jogosultak, és közcélú foglalkoztatásba vonták őket. A második, egészségügyi vagy egyéb okokból munkavégzésre alkalmatlannak nyilvánított csoport tagjai pedig továbbra is a rendszeres szociális segélyt kapták. Utóbbiak kötelesek együttműködni a települési önkormányzat által kijelölt szervvel, jellemzően a családsegítő szolgálattal voltak, míg a rendelkezésre állási támogatásra jogosultaknak a munkaügyi kirendeltségnél kellett regisztrálniuk mint nyilvántartott álláskeresőket.

Az *Út a munkához* program a korábbinál jóval nagyobb forráskeretet biztosított az önkormányzatok számára közcélú foglalkoztatásra. A kormányzat a finanszírozással is igyekezett őket arra ösztönözni, hogy ezt kihasználják: a közcélú munka esetében a korábbi 90 százalék helyett 95–100 százalék (a rát

3 Lásd: 2007. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről.

esetében csak 80 százalék) volt a központi támogatás (*Scharle és szerzőtársai*, 2011). A 2007. évi CLXIX. költségvetési törvényben – A helyi önkormányzatok normatív, kötött felhasználású támogatásai című – 8. számú mellékletében meghatározott felhasználható keret a korábbi évekhez képest jóval magasabb volt. A keretből a hónap folyamán a közcélú munkásoknak kifizetett és bejelentett bér és a járulékok 95 százalékát a Magyar Államkincstár mérlegelés nélkül megtérítette az önkormányzatoknak. Ezenfelül a személyi kifizetések maradék 5 százalékát egy (szintén a költségvetési törvényben meghatározott) normatíva révén lehetett kipótolni, amely a településeket lakosságszámuk alapján, a települések szociális jellemzőiből képzett mutatószám szerint differenciáltan illette meg (2010-ben például 4100–20 300 forint/fő).⁴ A mutatószám kialakítása részben az előző évi rendszeres szociális segélyben részesültek, illetve a közcélú foglalkoztatásban rész vettek számától függött.

Az egységes közfoglalkoztatás rendszere 2011 után

Alapvető változások

2011. szeptember elsejétől a korábbi három közfoglalkoztatási formát az „egységes közfoglalkoztatás rendszere” váltotta fel. Az új közfoglalkoztatási rendszer szabályozását a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (Kftv.), az új támogatási formák leírását pedig a 375/2010. (XII. 31.) kormányrendelet tartalmazza. 2011. július 1-jétől a közfoglalkoztatás szakmai irányítását a Nemzetgazdasági Minisztériumtól a Belügyminisztérium vette át.⁵

Az új rendszerben az érintettek egy speciális jogviszonyban, úgynevezett közfoglalkoztatási jogviszonyban vesznek részt a közfoglalkoztatásban a korábban érvényben lévő munkaviszony helyett. Ez lehetővé tette, hogy a 2011. szeptember 1-jét követően közfoglalkoztatásba lépők – a korábban érvényes minimálbér, illetve garantált bérminimum helyett – rendeleti úton meghatározott közfoglalkoztatási bérben (a nettó minimálbér körülbelül 76–88 százalékában) vagy a minimum középfokú iskolai végzettséget és szakképesítést igénylő munkakörben foglalkoztatottak számára fizetendő garantált közfoglalkoztatási bérben (a nettó minimálbér körülbelül 84–86 százaléka) részesüljenek (*Busch–Cseres-Gergely*, 2011, *Molnár és szerzőtársai*, 2014).⁶ Az eltérő bérezés mellett az éves szabadság mértéke is kisebb a nyílt munkaerőpiacon foglalkoztatottakhoz képest, mivel életkortól függetlenül naptári évenként csak 20 nap fizetett szabadságra jogosultak. A közfoglalkoztatási jogviszonyra egyéb tekintetben a munkatörvénykönyv (2012. évi I. törvény) szabályai az irányadók, a 2011. évi CVI. törvényben (Kftv.) leírtak eltéréseivel.

Az új rendszerben tovább szigorították a közfoglalkoztatás célcsoportjára vonatkozó együttműködési kötelezettséget: az foglalkoztatást helyettesítő támogatást igénylő álláskereső iskolai végzettségére és szakképzettségére való

4 Lásd: **2009. évi CXXX. törvény** a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről.

5 Az azt megelőző kormányzati ciklusban (2006 és 2010 között) a közfoglalkoztatásért felelős központi állami szerv a Szociális és Munkügyi Minisztérium (SZMM) volt.

6 2015. január 1-jétől (376/2014. (XII. 31.) kormányrendelet) a közfoglalkoztatási bér a szakképesítést és középfokú iskolai végzettséget nem igénylő munkakör betöltése és teljes munkaidő esetén havi 79 155 forint (a 2013-ban bevezetett, munkavezetőt megillető havibér összege 87 090 forint), a garantált közfoglalkoztatási bér pedig havi 101 480 forint (munkavezető esetében havi 111 660 forint). A béreket – a munkabérhez hasonlóan – szja-előleg (16 százalék), nyugdíjjárulék (10 százalék), egészségbiztosítási járulék (7 százalék) és munkaerő-piaci járulék (1,5 százalék) terheli, a foglalkoztatók pedig szociális hozzájárulási adót (13,5 százalék), valamint szakképzési hozzájárulást (1,5 százalék) kötelesek fizetni.

tekintet nélkül köteles elfogadni a felajánlott munkalehetőséget, míg korábban a segélyezett csak akkor volt erre kötelezhető, ha a felajánlott munkakör a végzettségének, szakképesítésének megfelel, vagy attól eggyel alacsonyabb végzettséget kíván meg. Emellett azoknak a 35 éven aluli képzetleneknek, akik foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak, eltérően az Út a munkához programban bevezetett szabálytól, már nem a képzésben való részvétel az elsődleges kötelezettségük (*Molnár és szerzőtársai*, 2014).

2013. január elsejétől további szigorítás lépett érvénybe a közfoglalkoztatottak együttműködési kötelezettségét érintően: törölődik a munkanélküli-nyilvántartásból, és kizáródik a közfoglalkoztatásból az, aki nem fogadja el a felajánlott közfoglalkoztatást. Szeptember elsejétől pedig szintén kizárható a közfoglalkoztatásból az az álláskereső, aki a lakókörnyezet rendezettségére vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, vagy tanköteles korú gyermeke mulasztása miatt szabálysértés elkövetéséért jogerősen elmarasztaltak (*Cseres-Gergely–Varadovics*, 2013).

Közfoglalkoztatási formák

Az új rendszerben 2011 óta a következő közfoglalkoztatási formák működhetnek, illetve működhetnek (*Molnár és szerzőtársai*, 2014, *Kulinyi*, 2014, *Tajti*, 2011 alapján):

- Rövid időtartamú közfoglalkoztatás: 1–4 hónapig tartó, napi négy órában végzett közfoglalkoztatás, kizárólag a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak számára, 2012-ben már igen alacsony létszámmal működött, 2013-ra pedig teljesen megszűnt (*Mód*, 2013).

- Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás: eredetileg 2–11 hónapig, 2015-től legfeljebb 12 hónapig tartó, napi 6–8 órás közfoglalkoztatás. 2015-től a rehabilitációs ellátásban részesülők napi négy órában is dolgozhatnak egészségi állapotukra való tekintettel. Célcsoportjába bármely regisztrált álláskereső beletartozik, de elsősorban a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak.

- Országos közfoglalkoztatási program: állami tulajdonú gazdasági társaságok (például vízügyi társulások, rendészeti szervek, erdőgazdaságok) szervezhetik, például ár- és belvízvédelmi munkák, valamint köz- és vasutakat stb. érintő feladatok ellátására. Legfeljebb egyéves időtartamú programok, napi 6–8 órás (rehabilitációs ellátásban részesülők esetében 2015-től napi 4–8 órás) foglalkoztatásban.

- Értéktéremtő közfoglalkoztatás: célja „olyan termelő vagy szolgáltató tevékenységek végzésének a támogatása, amelynek révén az önkormányzatok költséget tudnak megtakarítani vagy árbevételt érhetnek el” (*Molnár és szerzőtársai*, 2014). 2012-ig működött.

- Start-mintaprogramok: önálló közfoglalkoztatási eszközként 2013-tól jelentek meg, korábban a hosszabb idejű közfoglalkoztatás támogatásán belül működtek (*Mód*, 2013). Működtetői külön szakmai támogatásban és mód-

szertani útmutatásban részesültek a szervezés és lebonyolítás során. Idetartoznak a kistérségi Start-mintaprogramok, amelyek a hátrányos helyzetű kistérségekben kívántak munkalehetőséget teremteni (Kulinyi, 2014). Másik típusa a mezőgazdasági mintaprogramok. Ezek hosszú távú célja az, hogy szociális szövetkezetek vagy a háztáji termelés elterjedése révén önfenntartó gazdálkodás alakuljon ki. 2013 novemberétől a támogatások feltételül szabták, hogy a mintaprogramból származó bevételekből a közfoglalkoztató kizárólag közfoglalkoztatási programjait vagy a szociális szövetkezetek működését finanszírozza (Cseres-Gergely–Varadovics, 2013). A mezőgazdasági mintaprogramokban való részvételhez jellemzően képzések is kapcsolódnak, melyeket kizárólag a Türr István Képző és Kutató Intézet nyújthat (Mód, 2013). A fentiek mellett a mintaprogramok egyéb tevékenységekre (például belvíz-elvezetési munkálatok, közúthálózat-javítás, az illegális hulladéklerakó helyek felszámolása stb.) is kiterjedhettek. Külön kell említeni még az úgynevezett egyedi Start-mintaprogramokat, amelyek keretében szerteágazó tevékenységeket, például hajléktalanok foglalkoztatását, vályogházak építését, kulturális közösségfejlesztést vagy audiovizuális tartalmak digitalizálását támogatták.

– Téli átmeneti közfoglalkoztatás: az alkalmi munkák erős szezonalitása miatt a téli hónapokban jellemzően alacsonyabb foglalkoztatás ellensúlyozására indították el 2013 novemberében. A program során olyan tevékenységek végzésére nyílt lehetőség, mint növényi alapanyagok feldolgozása, intézmény-karbantartási feladatok, természeti és lakókörnyezet felújítása vagy adminisztrációs, szociális és oktatási feladatok (Kulinyi, 2014). Jellemzően képzés is kapcsolódott hozzá.

– Közfoglalkoztatás mobilitását szolgáló támogatás: közhasznú munkae-
rő-kölcsönző részére. Csak foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak vonhatók be.

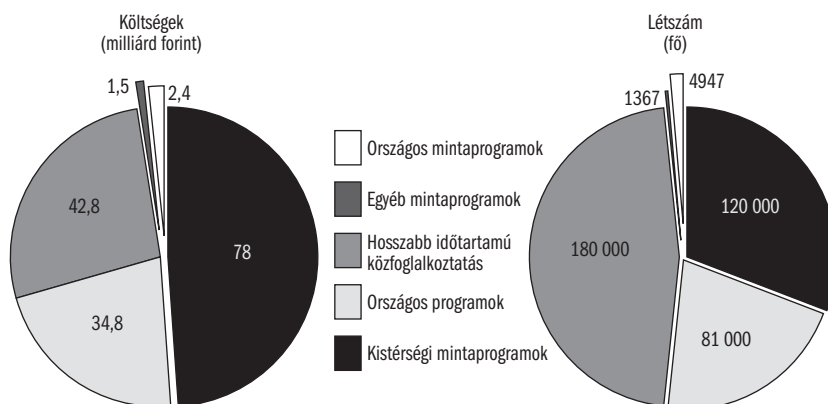
– Vállalkozás részére foglalkoztatást helyettesítő támogatásban vagy rehabilitációs ellátásban részesülő személy foglalkoztatásához nyújtható támogatás a kis- és középvállalatok számára, többletfoglalkoztatásra. Ez a támogatás lényegében inkább bértámogatási eszköznek tekinthető, amely a bérköltség 70 százalékát fedezi a munkáltató számára. Legfeljebb nyolc hónapra adható, a támogatási idő felének megfelelő időtartamra a munkáltatót továbbfoglalkoztatási kötelezettség terheli (támogatás nélkül).

A 2.1.1. ábra a 2014-ben megvalósuló programtípusok megoszlását szemlélteti az elkönyvelt költségek, illetve résztvevők száma szerint.

Finanszírozás

A központi költségvetésből közfoglalkoztatási támogatás kérelemre nyújtható, amelyet az illetékes munkaügyi központhoz kell benyújtani. A finanszírozás forrása a Munkae-
rő-piaci Alap, majd a Nemzeti Foglalkoztatási Alap közfoglalkoztatási támogatások előirányzata, a kapcsolódó képzések esetében

2.1.1. ábra: A 2014-ben megvalósult programtípusok jellemzői

Forrás: Belügyminisztérium.

pedig a TÁMOP 1.1.2/1.1.4 programok előirányzatai (*Busch–Cseres-Gergely–Neumann, 2012*), illetve a TÁMOP 2.1.6 Újra tanulok! elnevezésű program forrásai (*Mód, 2013*). A támogatás mértéke – a közfoglalkoztatás fent felsorolt formáitól függően – a bérköltség (és az ahhoz kapcsolódó szociális hozzájárulási adó) akár 100 százaléka is lehet (hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás esetén), emellett a közvetlen költségekhez és egyes esetekben szervezési költségekhez is igényelhető támogatás, amely mértéke a bérköltségre nyújtott támogatás legfeljebb 5–20 százalékáig terjedhet (közfoglalkoztatási formától függően; lásd 2.1.1. táblázat).

2.1.1. táblázat: A központi finanszírozás aránya 2011-től (százalék)

	Rövid időtartamú	Hosszabb időtartamú	Országos közfoglalkoztatási program	Kistérségi (járási) és egyéb Start-minta-programok	Egyedi programok
Bérköltség (járulékokkal)	95	70–100*	100	100	100
Közvetlen költségek	5	20	20	Közfoglalkoztatotti létszámtól függő, sávós rendszerű***	maximum 30
Szervezési költségek		1,5**	3		

* A település hátrányos helyzetétől függően.

** 2015-től, csak az önálló polgármesteri hivattal nem rendelkező települési önkormányzatok esetében.

*** 1–15 fős programok: maximum 100 százalék; 16–45 fős programok: 15 főig maximum 100 százalék, felette maximum 90 százalék; 46–135 fős programok: 15 főig maximum 100 százalék, 16–45 főig maximum 90 százalék, felette maximum 80 százalék; 135 fő feletti programok: 15 főig maximum 100 százalék, 16–45 főig maximum 90 százalék, 46–135 főig maximum 80 százalék, felette maximum 70 százalék.

Összegzés – a közfoglalkoztatás feltételrendszerének főbb változásai az elmúlt 20 évben

A rendszerváltás óta eltelt évek során a közfoglalkoztatás szabályozása és intézményrendszere többször módosult, de a legjelentősebb változtatásokat a 2009-ben elindított Út a Munkába program, valamint a 2011. évi átalakítások jelentették (az egyes rendszerek áttekintését a teljes időszakra a 2.1.2. táblázat tartalmazza).

2.1.2. táblázat: A közfoglalkoztatási formák áttekintése

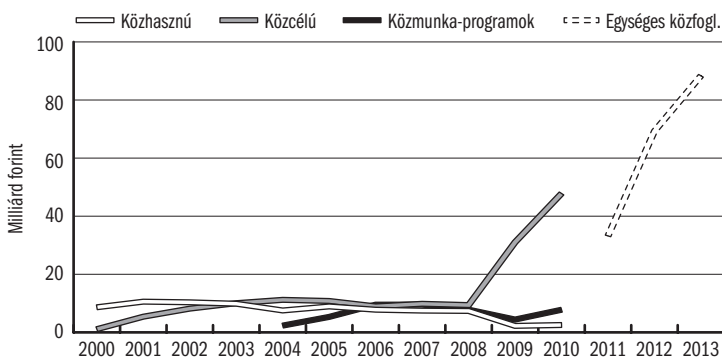
	Közhasznú munka	Közmunkaprogramok	Közcélú munka	Egységes közfoglalkoztatás
Ideje	1991-2010	1996-2010	2000-2010	2011-
Munka jellege/tevékenységek	bármilyen önkormányzati feladatra	települési kommunális, környezet- és műemlékvédelmi, vagy egyéb közfeladatra	bármilyen önkormányzati feladatra	bármilyen önkormányzati feladatra, illetve a Kftv.-ben meghatározott feladatokra
Célcsoportok	bármely regisztrált munkanélküli/álláskereső	elsősorban tartós munkanélküliek	2000-2009: rszs-ben részesülők; 2009-2010: rát-ban részesülők	regisztrált álláskereső (bpj-ben, fht-ban részesülők), rehabilitációs ellátásban részesülők
Munkáltató	önkormányzat, önkormányzati gazdálkodó szerv, költségvetési szerv, civil szervezet, közhasznú társaság	önkormányzat, szakmai szervek (például erdészetek, vízügyi igazgatóság, nemzeti park stb.), állami vállalatok	önkormányzat, önkormányzati gazdálkodó szerv, költségvetési szerv, civil szervezet, közhasznú társaság	önkormányzat, költségvetési szerv, egyház, civil szervezet, állami, vagy önkormányzati gazdálkodó szervezet stb.
Finanszírozó	Munkaerő-piaci Alapból munkaügyi központ	Munkaerő-piaci Alapból Országos Közmunka Tanács	Munkaerő-piaci Alapból és költségvetésből, Magyar Államkincstár	munkaügyi központ/kormányhivatal
Igénylés módja	kérelemre, a munkaügyi központon keresztül	pályázati rendszeren keresztül	normatív támogatás alapján	kérelemre, a munkaügyi központon/kormányhivatalon keresztül
Központi finanszírozás aránya	legfeljebb 70 százalék	60 százalék	90-95 százalék	70-100 százalék
Közfoglalkoztatottnak járó (támogatott) bér	minimálbér	minimálbér	minimálbér	közfoglalkoztatási bér
Időtartam	maximum 1 év	meghirdetett programtól függő (körülbelül 3-12 hó)	min. 30 nap – maximum 12 hónap (évente)	maximum 12 hónap, 2014-től maximum 11 hónap (egydi esetekben hosszabbítható); 2015. január 1-től maximum 12 hónap + 6 hónappal meghosszabbítható
Szabályozás	1991. évi IV. törvény (Ft.)	6/1996. (VII. 6.) MüM-rendelet; 49/1999. (III. 26.) korm.rendelet; Támogatási rend: 49/1999. (III. 26.) korm.rendelet; 199/2008. (VIII. 4.) korm.rendelet	1993. évi III. törvény (Szoctv.); Támogatás: az egyes évi költségvetési törvények	2011. évi CVI. törvény (Kftv.); Támogatási rend: 375/2010. (XII. 31.) korm.rendelet; Közfoglalkoztatási bérek: 170/2011 (VIII. 24.) korm.rendelet

Megjegyzés: rát – rendelkezésre állási támogatás, bpj – bérpótló juttatás, fht – foglalkoztatást helyettesítő támogatás.

Forrás: Kulinyi (2014) és saját szerkesztés.

A 2011 előtti közfoglalkoztatási formák tartalmilag nem sokban különböztek, bár a *közmunkaprogramok* keretében végezhető feladatok között jellemzőbb volt a nehéz fizikai munka, míg a *közhasznú* és a *közcélú foglalkoztatás* esetében bármilyen, az önkormányzati hatáskörbe utalt kommunális, egészségügyi, kulturális vagy szociális feladatra alkalmazhattak közfoglalkoztattakat. Célcsoportját tekintve mindhárom típus a nyílt munkaerőpiacról kimaradókra, elsődlegesen a tartós munkanélküliekre koncentrált. Lényegében a kormányzat által meghirdetett célok (munkateszt, a tartós munkanélküliek és segélyezettek munkajövedelemhez juttatása, leszakadó térségek támogatása) szerint sem különbözött egymástól a három közfoglalkoztatási típus, a finanszírozás mértékében és módjában azonban jelentősebb eltérések adódtak a szabályozásban. Mivel az önkormányzatok számára a közcélú foglalkoztatás finanszírozása esetén adódott a legkedvezőbb központi finanszírozási forma, a 2000. évi bevezetéstől kezdődően volumene fokozatosan bővült, bár 2006-ban a közmunkaprogramok (köztük a 100 lépés program) költségei kisebb mértékben meghaladták a közcélú foglalkoztatását (lásd 2.1.2. ábra). A 2009-ben induló Út a munkához program a közcélú foglalkoztatás drasztikus kibővülését vonta maga után: a központi támogatás mértéke és eljárásrendje még kedvezőbbé vált az önkormányzatok számára, és jelentősen nagyobb mértékű forrás állt rendelkezésükre.

2.1.2. ábra: Az egyes közfoglalkoztatási formákra fordított kiadások (milliárd forint, inflációval korrigált költségek, 2000. évi bázisév)

Megjegyzés: 2000-re, 2001-re és 2003 nincs adat az országos közmunkaprogramok kiadásairól.

Forrás: 2000–2003: Scharle és szerzőtársai (2011), 2004–2010: Frey (2010), 2011–2012: Foglalkoztatási és Közfoglalkoztatási Adatbázis, 2013: költségvetési törvény.

Az Út a munkához program elindításával a kormányzat tovább kívánta erősíteni a 2000-től kezdődően egyre hangsúlyozottabbá váló „segély helyett munka” elvet. Ez a szemlélet folytatódott 2011-től, a közfoglalkoztatás rendszerének átalakítása után is: a közfoglalkoztatás volumene még tovább bővült, majd tovább szigorították a tartósan állást keresők együttműködési kötelezettsé-

gét is. Az új rendszerben eltörölték a közhasznú munkát, a közcélú munkát és a közmunkaprogramokat, bevezetve az egységes közfoglalkoztatást, amivel enyhült a finanszírozás intézményrendszerének széttördezettség (bár az egyes típusoknál jelenleg is eltér a központi támogatások mértéke). A korrupciós kockázatot csökkentheti az a változás, hogy a segélyezettek közül elvileg a munkaügyi kirendeltség választja ki, hogy ki mehet közmunkára, így az önkormányzatok nem dönthetnek erről egyedül. A másik legjelentősebb változást a közfoglalkoztatási jogviszony megalkotása jelentette, ami lehetővé tette a közfoglalkoztatási bér bevezetését. Az egységes közfoglalkoztatáson belül többféle programtípus is előfordul, ezek elterjedtsége az elmúlt négy évben változó volt, egyes típusok pedig megszűntek. Összességében elmondható, hogy a közfoglalkoztatásra szánt központi források alakulása növekvő trendet követ, amely növekedés várhatóan a következő években is folytatódni fog, tekintve, hogy a közfoglalkoztatás kiemelt szerepet élvez a hazai foglalkoztatáspolitikai eszközök között.

2.2. ADATGYŰJTÉSEK A KÖZFoglalkoztatásról

BUSCH IRÉN & BÖRDŐS KATALIN

Ebben az alfejezetben a közfoglalkoztatásra vonatkozó létszám- és költség-adatok legfontosabb adatforrásait vesszük számba. Mivel az egyes közfoglalkoztatási formák működtetői és finanszírozói eltérnek, az adatgazda kiléte, az adatforrás alapja és az adatok pontos tartalma is eltérő lehet. Rövid áttekintést nyújtunk arról, hogy az egyes időszakokra vonatkozóan milyen területi (ország-, település-) vagy egyéni szintű adatok állnak rendelkezésre, értékeljük az egyes adatforrások megbízhatóságát, illetve röviden kitérünk az adatok elemzési lehetőségeire is.¹

Az összlétszámra vonatkozó publikált adatok

A közfoglalkoztatás létszámadatairól két rendszeres adatközlés érhető el nyilvánosan több évre visszamenőleg (Cseres-Gergely–Molnár, 2014a, Molnár és szerzőtársai, 2014). Az egyik ilyen adatforrás a volt Nemzeti Munkaügyi Hivatal (2014.december 31-én megszűnt) évente publikált kiadványa² az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök létszámadatairól (Mód, 2013), amely az érintett létszám fogalmát használja az adatközlés során. Ez azt mutatja meg, hogy egy időszakon belül hányan voltak legalább egy alkalommal foglalkoztatva, így nem nyújt információt a közfoglalkoztatásban töltött időszakok hosszáról vagy intenzitásáról. A létszámadatok közfoglalkoztatási forma, megye, nem és korcsoport szerinti bontásban is szerepelnek. A másik nyilvánosan elérhető, létszámra vonatkozó adatforrás a KSH Keresetek (korábban Létszám és keresetek) címen havonta megjelenő gyorstájékoztatójának³ utolsó oldalain közölt táblázat; ez az átlagos állományi létszámot közli, vagyis az adott hónapban (vagy évben) közfoglalkoztatásban részt vevők napi létszámainak számtani átlagát (KSH, 2014). Az adatokat havi és munkaidő szerinti bontásban közlik.

A Belügyminisztérium 2015-ben elindított közfoglalkoztatási portálja⁴ a 2013-as évtől kezdődően tesz közzé létszámra vonatkozó statisztikákat, havi bontásban és éves összesítés nélkül. Az adatok köre az átlagos állományi létszám és az érintett létszám mellett a belépők és kilépők számára is kiterjed. Az adatok forrását nem a munkaügyi kirendeltségek jelentései, hanem a Foglalkoztatási Szolgálat Integrált Informatikai Rendszerének adattárháza jelenti.

Településszintű adatok

A Magyar Államkincstár (a korábbi) közcélú foglalkoztatást érintő (nem publikált) adatai

A Magyar Államkincstár (MÁK) a 2011 előtti közfoglalkoztatotti létszámra és kifizetésekre vonatkozó kétféle adatforrással rendelkezett, mindket-

1 A fejezet megírásakor részben Scharle és szerzőtársai (2011) módszertani mellékletére támaszkodtunk.

2 munka.hu.

3 ksh.hu.

4 kormany.hu.

tő a közcélú foglalkoztatásra terjedt ki (lásd *Scharle és szerzőtársai*, 2011, módszertani melléklet). Az egyik adatgyűjtés forrása a települési és kerületi önkormányzatok adatszolgáltatása a települések bevételeiről és kiadásairól, amely nagyjából 50 űrlapból épült fel. Az adatok az összes településre kiterjednek, és elvileg az alkalmazottak közül közfoglalkoztatottként dolgozók számát is tartalmazzák, azonban a hiányos adatközlés miatt ez az adatforrás korlátozottan alkalmas az elemzésre. A MÁK másik adatgyűjtése a közcélú foglalkoztatás után járó, a központi költségvetésből nyújtott állami támogatások adatait öleli fel. Ez az adatbázis a települési önkormányzatok által a 2008-ra és 2009-re igényelt és utalt központi támogatások összegét, a közcélú foglalkoztatás létszámadatait (munkaidő szerinti bontásban) és a kifizetési kötelezettséggel terhelt napok számát tartalmazza településenként és havi bontásban.

A támogatásokat tartalmazó adatbázis adatai feltehetően a legpontosabbak (az ebben található kifizetésadatok aggregálásával közelíthetjük meg a legjobban a közcélú munka hivatalos, országos összesen adatait), az adatok azonban csak 2010-ig állnak rendelkezésre, mivel 2011-től a munkaügyi kirendeltségek vették át a finanszírozás adminisztrációját, és csak a személyi kifizetésekről tartalmaz költségadatokat, azaz az egyéb közvetlen és a szervezési költségekre nem terjed ki.

T-STAR

A KSH által összeállított Település Statisztikai Adatbázis Rendszer (T-STAR) 2003-tól az önkormányzati segélyezés témakörén belül a közcélú foglalkoztatásban részt vettek számáról,⁵ illetve a közcélú foglalkoztatásra fordított összegéről⁶ tartalmaz éves településszintű adatokat. A T-STAR adatforrása a témakörre vonatkozó adatok esetén a KSH Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) keretében végzett, 1206-os nyilvántartási számú adatgyűjtése (Kimutatás a pénzben és természetben nyújtható támogatások adatairól). A kérdőívet a települési önkormányzatok töltik ki. A T-STAR adatai a 2003 és 2010 közötti időszakban csak a rendelkezésre állási támogatásban⁷ részesülő közcélú foglalkoztatottakra terjednek ki, illetve a kifizetésadatok minden, a közcélú foglalkoztatásra elkönyvelt tételt tartalmaznak (nem csak a személyi kifizetéseket és járulékokat). Emellett a létszámadatok aggregáltan tartalmazzák a teljes és részmunkaidőben foglalkoztatottak számát, azonos súllyal. 2011-től kezdődően a T-STAR a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők közül a közfoglalkoztatásban részt vettek számát tartalmazza (TAAT112, illetve on13 változónévvel), a kifizetésekről azonban nem szerepel adat.

A T-STAR-ban a Budapestre vonatkozó adatok a kerületek összesített adatait tartalmazzák.⁸ Ez azt jelenti, hogy a fővárosi önkormányzat által szervezett közcélú munkára vonatkozó adatokat a T-STAR nem tartalmazta, vagy-

5 A változó KSH-azonosítója: TAAT113, a KTI Adatbank által használt elnevezés: on14.

6 A változó KSH-azonosítója: TAAT114, a KTI Adatbank által használt elnevezés: on15.

7 Minden évben a közcélú foglalkoztatás aktuális célcsoportjára, azaz 2003 és 2009 között a rendszeres szociális segélyre (rszs), 2009-ben és 2010-ben a rendelkezésre állási támogatásra (rát), 2011-ben a bérpótló juttatásra (bpj), 2012-től foglalkoztatást helyettesítő támogatásra (fht) jogosultakra vonatkoznak az adatsorok.

8 Budapest kerületekre lebontott adatait a Budapest STAR (BP-STAR) adatbázisa tartalmazza. Ha a 23 kerület közcélú munkára elkönyvelt költségadatát aggregáljuk, megkapjuk a T-STAR-ban lévő Budapestre vonatkozó költségadatot.

is a T-STAR-adatok alulbecslik a budapesti közcélú munkások számát és az elkönyvelt tételeket.

Bár a MÁK és a T-STAR kifizetésadatai nem teljesen ugyanazokat az elemeket tartalmazzák (például a T-STAR adatai az összes elkönyvelt tételt, a MÁK adatai pedig csak a személyi kifizetésekre vonatkozó központi támogatásokat), a két adatsor között – a várakozásoknak megfelelően – igen erős a korreláció. A települések egy részénél azonban találhatunk ellentmondásokat a két adatforrás között: azok a települések, ahol a T-STAR-ban hiányzó vagy nulla értéket felvevő költségadat szerepel, miközben a MÁK szerint volt kifizetés (évtől függően a települések körülbelül 1–5 százaléka), feltehetően nem szolgáltatott adatot az OSAP során. Előfordulnak továbbá olyan települések is, ahol a két adat között jelentősebb (30 százalékot meghaladó) a különbség (a települések körülbelül 13–18 százaléka): azt feltételezve, hogy a MÁK-adatok megbízhatóbbak, mint a települések adatszolgáltatásai, a T-STAR adatokat ezekben az esetekben fenntartással kell kezelnünk.

Egyéni szintű adatok

A KSH munkaerő-felmérésének (MEF) adatai

A KSH negyedévente felvett munkaerő-felmérése (MEF) több kérdést is tartalmaz a közfoglalkoztatásban való részvételre vonatkozóan. 2014 előtt két releváns kérdés válaszai alapján lehetett következtetni a közfoglalkoztatott státusra: akik egy korábbi kérdés során azt állították, hogy határozott idejű munkaszerződéssel dolgoznak, ennek okaként megjelölhették a közfoglalkoztatásban való részvételt mint válaszlehetőséget. A másik releváns kérdés arra vonatkozik, hogy részesül-e a megkérdezett aktív korúak ellátásában vagy egyéb támogatásban; ennél a kérdésnél 2013-ig szerepelt a válaszlehetőségek között az „egyikben sem részesül, de közhasznú, közcélú, illetve közmunkát végez”. A MEF adatai alapján tehát kétféle közfoglalkoztatott-létszámot lehet becsülni a 2014 előtti évekre, a közcélú, közhasznú és közmunkaprogramok részvevőit azonban egyik alapján sem lehet megkülönböztetni. Emellett a két meghatározás alapján számított összlétszámok összevetésekor némi inkonzisztencia figyelhető meg.⁹ A szociális ellátásra vonatkozó kérdés válaszai alapján becsült közfoglalkoztatotti létszámok nagyobb összhangban vannak az egyéb adatforrások trendjeivel, ezért ezek a válaszok feltehetően pontosabb képet nyújtanak a részvevők összlétszámáról, mint a határozott munkaidős szerződés okára vonatkozó kérdések válaszai (Scharle és szerzőtársai, 2011).

2014-től kezdődően a MEF felvétele során külön kérdésben, közvetlenül is rákérdeznek a közfoglalkoztatásban való részvételre, míg az ellátásokra vonatkozó kérdés releváns válaszlehetősége megszűnt. Emellett a közfoglalkoz-

⁹ Az erre vonatkozó számítások módjáról és eredményeiről bővebben lásd Scharle és szerzőtársai (2011) kutatási jelentésnek módszertani mellékletét.

tatást kiegészítő átmeneti képzési programban történő részvételről is nyerhetünk információkat ebből az adatforrásból.

A MEF részletes információkat tartalmaz a megkérdezettek munkaerő-piaci jellemzőiről. Emellett további előnye a rotációspanel-jelleg és a háztartástagok adatainak összekapcsolhatósága is. Hátránya lehet azonban, hogy – más kérdőíves felméréseken és önbevalláson alapuló adatfelvételekhez hasonlóan – előfordulhatnak pontatlanságok a közfoglalkoztatott státusra vonatkozó válaszokban.¹⁰

A Foglalkoztatási Szolgálat nyilvántartott álláskeresők regiszterállományai

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) regiszterállományai a nyilvántartott álláskeresők alapadatait, járadékok és egyéb pénzbeli ellátások (például foglalkoztatást helyettesítő támogatás), valamint a munkaerő-piaci programokban történő részvétel adatait tartalmazzák. A közfoglalkoztatásban való részvételre több változó értékei is utalhatnak: egyrészt a nyilvántartás, illetve az ellátás szüneteltetésének oka (kilépés iránya) között szerepelnek ilyen értékek, másrészt a munkaerő-piaci programra utaló aktív eszközben való részvétel változója is jelezheti a közfoglalkoztatotti státust. A 2011 előtti időszakra azonban a közfoglalkoztatásra vonatkozó adatok megbízhatósága kétséges, mivel a közcélú és a közmunka programokban való részvételről nem állt rendelkezésre megfelelő információ a kirendeltségeken, ezért sok esetben nem rögzítették azt. A Foglalkoztatási és Közfoglalkoztatási Adatbázis (Foka) 2011. szeptember elsejei bevezetésével az aktív korúak ellátásában részesülőkre vonatkozó ellátási adatokat az önkormányzat (jegyző),¹¹ a munkaerő-piaci programokban, így a közfoglalkoztatásban való részvételt pedig az NFSZ (kirendeltség) rögzíti saját integrált rendszerén keresztül.¹² A Foka elődjében, a Foglalkoztatási és Szociális Adatbázisban (Eadat) a rendszeres szociális segélyre, illetve rendelkezésre állási támogatásra vagy bérpótló juttatásra jogosultak közfoglalkoztatásba lépését a jegyző rögzítette. Ugyanakkor a szabályozás az Eadat és a Foka esetében sem határozott meg szankciókat az adatrögzítés elmaradása esetén, ezért az önkormányzatok nem érdekeltek a naprakész adatszolgáltatásban (ÁSZ, 2013); ebből következően a 2011 előtti időszakban a közcélú munkára, illetve a teljes időszakban az aktív korúak ellátására vonatkozó adatok nem feltétlenül megbízhatók.

További hátránya az Eadat adatbázisnak, hogy nem nyújt arra vonatkozó információt, hogy a közfoglalkoztatásba kerülő álláskereső melyik településen állt munkába: csak az állandó lakhelyre és az illetékes kirendeltségre vonatkozó adatokat tartalmazza.

Az NMH regiszterállományainak ugyanakkor nagy előnye, hogy igen részletes adatokkal rendelkeznek a nyilvántartott álláskeresőket illetően. A közfoglalkoztatottak helyzetét vizsgáló tanulmányra lásd például Molnár és

10 Előfordulhat például, hogy a megkérdezett vagy a nevében nyilatkozó családtag nem tudja, hogy közfoglalkoztatásban vesz részt (munkaviszonynak hiheti), esetleg stigmaként éli meg, ezért nem vallja be.

11 2015. április 1-jétől a járási kormányhivatal.

12 A nyilvántartott adatok körét, a felhasználókat és a működés rendjét lásd: Flt. 57/B és 57/C pontja, valamint a 169/2011. (VIII. 24.) kormányrendelet.

szerzőtársai (2014) kutatását, amely során a szerzők a nyílt munkapiacra történő kilépés esélyeit becsülték meg a Foka elindulását követően rögzített adatok alapján.

*NAV-adatok – a munkáltató vagy a kifizető által foglalkoztatott biztosítottak adatbázisa*¹³

Az adatbázis 2004 májusa óta működik, és eredetileg csak az Mt. hatálya alá tartozó munkaadók által létesített, illetve megszüntetett munkaviszonyokról tartalmazott információt. Kezdő állományának kialakításához az egész-ségbiztosítótól vették át a korábbi adatokat. 2007. január 1-jétől megszűnt az NFSZ egységes munkaügyi adatbázisa (EMMA), ettől kezdve az adóhatóság-hoz kell bejelenteni a munka- vagy más jogviszonyok kezdetét, szüneteltetését és befejezését a munkáltatónak, illetve a kifizetőknek.

2011. szeptember elsejétől a közfoglalkoztatási jogviszony létesítését, szüneteltetését is ide kell bejelenteni. Ezenkívül meg kell adni a biztosított FEOR-számát és a heti munkaidejét.

Az adatbázist a NAV átadja a BM Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH) részére (a szervezet az Nemzeti Munkaügyi Hivatal jogutódja ezen adatbázis kezelésének tekintetében, így a KEKKH biztosítja a munkaügyi ellenőrzéshez szükséges információkat a foglalkozási bejelentésekről. Ez az adatbázis a közfoglalkoztatás nyomon követési vizsgálataihoz is alapul szolgál. A közfoglalkoztatás befejezését követő 30 napon belül és a 180. napon a Belügyminisztérium ebből az adatbázisból vizsgálja az elsődleges munkapiaci elhelyezkedések tényét. Kutatók is gyakran elemzik az adatbázist anonimizálva, amely speciális hash kód segítségével különböző témák és életutak vizsgálatához összekapcsolható más hatósági adminisztratív adatbázisokkal. A bejelentők gyakran hiányosan töltik ki az adatokat, de még így is azt lehet mondani, hogy ezen adatbázisból lehet a legjobban vizsgálni a közfoglalkoztatottak „előéletét” és a közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra kijutás valószínűségét.

Ennek az adatbázisnak az adatait a NAV nem publikálja.

Egyéb adatok a közfoglalkoztatottak csoportjának összetételéről

Az előzőekben részletezett adatforrások mellett léteznek más, elsősorban kisebb mintán felvett, nem reprezentatív kérdőíves vagy interjúkon alapuló felmérések is, amelyek kifejezetten a közfoglalkoztatottak csoportjának összetételét vagy életkörülményeit vizsgálják. Ilyen például *Koltai* (2013) nem reprezentatív kérdőíves adatfelvétele, amely öt kistérség összesen 283 közfoglalkoztatottjának munkaerő-piaci kötődését vizsgálja. Másik példa a Magyar Szegénységellenes Hálózat jelentése (*Farkas és szerzőtársa*, 2014), amely során 533 közfoglalkoztatottal készült kérdőíves felmérés a közfoglalkoztatottak háttéréről, helyzetéről és lehetőségeiről, további 42 közfoglalkoztatottal pedig

13 Jelenleg 15T1041 sz. bevallás.

interjúkat készítettek. Bass (2010) 2009-es adatfelvétele – az előző két tanulmánytól eltérően – reprezentatív, azonban csak a 33 leghátrányosabb (LHH) helyzetű kistérségre terjed ki. Az adatfelvételt 2009 júniusában és júliusában került sor, vagyis röviddel az Út a munkához program elindulása után; az elemzés összesen 52 település 1718 háztartására (7844 személyre) terjedt ki.

Miért különbözik a közfoglalkoztatottakra vonatkozó összlétszám az egyes statisztikai szakrendszerekben?

Közfoglalkoztatottakra vonatkozó létszámadatokat mind a Központi Statisztikai Hivatal, mind a Belügyminisztérium rendszeresen közlétesz. A Központi Statisztikai Hivatal esetében ráadásul két különböző statisztikai szakrendszerből, a munkaügyi-felmérésből valamint az úgynevezett intézményi munkaügyi adatgyűjtésből is találkozhatunk közfoglalkoztatottakra vonatkozóan adatokkal. Az egyes statisztikai rendszerekben a létszámokra vonatkozó adatok kisebb mértékben eltérhetnek, amelyek az adott statisztikai adatgyűjtés módszertani sajátosságaiból fakadnak. Ezen módszertani sajátosságok a következők.

1. A KSH *intézményi munkaügyi adatgyűjtése*. Az adatszolgáltatók körét minden legalább 50 főt foglalkoztató és reprezentatív módon kijelölt 5–49 fős vállalkozás, a kijelölt nonprofit szervezetek, valamint létszámhatártól függetlenül minden költségvetési és társadalombiztosítási intézmény jelenti. Az adatszolgáltatás sajátossága, hogy a megfigyelt vállalati kör nem teljes körű, ebből következik, hogy a teljes közfoglalkoztatói körhöz képest eltérhet az intézményi statisztika által számba vett vállalkozások köre, még akkor is, ha tudjuk, hogy a közfoglalkoztatás nem jelentős sem az öt fő alatti vállalkozások körében, sem a nonprofit szervezeteknél (bár utóbbiak súlya különösen 2015-től növekvő). Emellett a közfoglalkoztatók esetében a megfigyelt vállalati kör az elmúlt években – párhuzamosan a közfoglalkoztatás felfutásával – többször is módosult a szakstatisztikában.

A közfoglalkoztatottakra vonatkozó adatokat ebből az adatgyűjtésből havonta publikálja a KSH. A létszámok az adatgyűjtés módszertanának megfelelően az alkalmazásban állók fogalmának felelnek meg, amely a statisztikai állományi létszám fogalmát veszi alapul. Ennek megfelelően az alkalmazásban állók a munkáltatóval főállású munkaviszonyban, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban állókat jelentik, a munkából meghatározott okok miatt távollévők kivételével. Fontos sajátosság, hogy a havi adatok nem átlagléttszámot jelentenek, minden közfoglalkoztatott egynek számít, aki az adatgyűjtés idején legalább 60 órás jogviszonnyal rendelkezett (akkor is, ha például a hónap közepén megszűnt a jogviszonya).

A havi adatszolgáltatást követően a KSH rendszeresen végez korrekciót.

2. A KSH *munkaerő-felmérése*. A munkaerő-felmérés magánháztartásokra kiterjedő reprezentatív mintavételen alapuló felvétel, a 15–74 éves szemé-

lyek gazdasági aktivitásáról nyújt információt. Az adatgyűjtés célja, hogy a foglalkoztatottság és a munkanélküliség alakulását a nemzetközi statisztikai ajánlásoknak megfelelően, a mindenkor munkaiügyi szabályozástól, illetve annak változásától függetlenül, a Nemzetközi Munkaiügyi Szervezet (ILO) fogalmait felhasználva figyelje meg. A magyar munkaerő-felmérés a vizsgált népességet egy meghatározott időszakban (a kikérdezés hetét megelőző héten) végzett tevékenységük alapján osztályozza. Foglalkoztatott az, aki az adott héten legalább egyórányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, illetve rendelkezett olyan munkahellyel, ahonnan átmenetileg (betegség, szabadság stb. miatt) volt távol. A közfoglalkoztatottak esetében a képzésben részt vevő közfoglalkoztatottakat is számolja a KSH, függetlenül attól, hogy a vonatkozó héten épp dolgoztak-e vagy sem.

A lakossági mintán lekérdezett adatokat súlyozás majd teljeskörűsítés után közli a KSH. Az adatgyűjtés sajátossága, hogy abból nem havi adatokat publikál a KSH, hanem háromhavi időszakokra vonatkozó átlagokat, továbbá hogy valamennyi publikált adatot, így a közfoglalkoztatottak számának adatát is, mintavételi hiba terheli. Minél kisebb körét elemezzük az adatoknak, annál nagyobb az adott adatra vonatkozó mintavételi hiba mértéke. Az adatfelvétel sajátossága, hogy a háztartásban élő 15–74 éves személyekről más háztartástag is szolgáltathat adatot, így a felmérés esetén számolni kell a nem mintavételi jellegű hibákkal is (például a megkérdezett nem tudja pontosan, milyen munkaviszonyban is dolgozik a vele egy háztartásban élő személy). A közfoglalkoztatottakra vonatkozó adatok tehát becslésből származnak, az adatok lakossági kikérdezés során keletkeznek, s a feltett kérdés is igen speciális.

3. A Belügyminisztérium – *adminisztratív adatokon számolt statisztikák*. A Belügyminisztérium által publikált adatok forrása a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának Informatikai Közfoglalkoztatási Főosztálya által, a Foglalkoztatási Szolgálat szerveinél (korábban munkaiügyi kirendeltségeken, 2015. április elsejétől járási kormányhivatalok foglalkoztatási osztályain és munkaerő-piaci pontjain) használt ügyfélkezelési rendszer adatbázisa. Az adatbázisból készített, a közfoglalkoztatottak létszámára vonatkozó statisztikák esetén havi átlagos állományi létszámokat számolnak, ami az adott hónapban közfoglalkoztatásban részt vevők napi létszámainak egyszerű számtani átlagának felel meg. A KSH intézményi munkaiügyi adatgyűjtéséhez képest a különbség az, hogy ha egy közfoglalkoztatott munkaviszonya adott hónap közepén megszűnik, akkor ő arányosan kisebb súllyal szerepel a létszámban. Értelmszerűen a megfigyelt foglalkoztatói kör – mivel adminisztratív nyilvántartáson alapuló statisztikáról van szó – teljes körű. Fontos sajátosság, hogy – igazodva a munkaiügyi szervezet más statisztikáihoz – egy adott hónap 20. napjától a következő hónap 20. napáig számolják a tárgyhavi létszámokat. Ez nem elhanyagolható eltérés lehet, különösen

azokban a hónapokban, amikor nagyobb számban indulnak, fejeződnek be közfoglalkoztatási programok. Statisztikai szempontból a nyilvántartási rendszerbe való bekerülés időpontját tekintik relevánsnak egy úgy adott időszakba történő besorolásához. 2015. január elsejétől a tárgyhónapra vonatkozó adatok a következő hónap 20-ai zárónapján kerülnek számbavételre.

Összegzés

A közfoglalkoztatottak létszámára és a közfoglalkoztatás éves költségeire több adatforrás is rendelkezésre áll, ezek azonban tartalmilag és az adatok megbízhatóságának szempontjából is különböznek. Egyes adatforrások (például a T-STAR vagy a MÁK támogatásokra vonatkozó adatai) a 2011 előtti időszakra csak a közcélú foglalkoztatásra terjednek ki, míg például a munkanélküli-regiszter állományai feltehetően pontosabb adatokat tartalmaznak a közhasznú munkáról. A legfontosabb település- és egyéni szintű adatbázisok jellemzőit az 2.2.1. táblázatban foglaljuk össze.

2.2.1. táblázat: A közfoglalkoztatást érintő legfontosabb adatforrások összefoglaló táblázata

Adatbázis	Adatok forrása	Tartalma	Megfigyelési egység	Előnyök	Hátrányok
MÁK, közcélú foglalkoztatás támogatásai	települési önkormányzatok igénylése (62/2006 [III. 27.] kormányrendelet 6. sz. melléklete)	közcélú foglalkoztatás után igényelt és elutalt támogatások összege, havi létszámok	település (hónap)	feltehetően megbízható költségadatok	csak közcélú foglalkoztatás, csak 2010 előtt
KSH, T-STAR	OSAP 1206 (települési önkormányzatok adatszolgáltatása)	közcélú foglalkoztatásban részt vettek száma; közcélú foglalkoztatásra fordított összeg	település (év)	hosszabb időszakra elérhető konzisztens adatsor	bizonyos esetekben kevésbé megbízható adatok, csak közcélú foglalkoztatás
KSH MEF	kérdőíves adatfelvétel	közfoglalkoztatásban való részvétel a válaszadás idején	egyén (negyedév)	részletes munkaerő-piaci információk	önbevalláson alapuló survey-adatok korlátai
NFSZ-regiszter (Eadat és Foka)	munkanélküli/álláskeresői regiszter (NFSZ)	nyilvántartásból vagy ellátásból való kilépés oka, részvétel aktív eszközben	egyén (időtartam)	részletes munkaerő-piaci információk; összes regisztrált munkanélküli adata	nem feltétlenül megbízható adatok a közfoglalkoztatásra vonatkozóan (2011 előtt)
NAV	15T1041 bejelentő és változásbejelentő adatlap a munkáltató vagy a kifizető által foglalkoztatott biztosítottak adatairól	közfoglalkoztatási jogviszony ténye és ideje; FEOR-kód, munkaidő	egyén (időtartam)	részletes munkaerő-piaci információk; összes közfoglalkoztatott adata	esetenként hiányos adatok

Az adatforrásokat összevetve megállapítható, hogy igen nehezen lehetne egy olyan adatbázist összeállítani, amely az összes közfoglalkoztatási formára kiterjedve, egységes szerkezetben és hosszabb időszakra vonatkozóan tartalmaz megbízható információt. Mint ahogy azt az Állami Számvevőszék is megállapítja, még az azonos időszakra és azonos tartalomra vonatkozó, de eltérő

adatforrásokból származó létszámadatok között is vannak eltérések (ÁSZ, 2013). 2011. szeptember elsejétől a közfoglalkoztatás rendszerének átalakításával enyhült a finanszírozás intézményrendszerének széttördezettisége, és a munkaügyi szervezet kezelésében lévő adatbázis megbízhatósága is javult. Az összlétszámra vonatkozóan a KSH és a Belügyminisztérium publikál adatokat, amelyek között az adatgyűjtések módszertani sajátosságaiból fakadóan adódnak kisebb eltérések.

2.3. A KÖZFoglalkoztatás A Munkaügyi Rendszerben, 2011–2013 – Alapvető Tények

CSERES-GERGELY ZSOMBOR & MOLNÁR GYÖRGY

A közfoglalkoztatás – mind a ráfordítást, mind a részt vevők számát tekintve – a 2010 utáni időszak legfontosabb foglalkoztatáspolitikai jellegű programja. 2015-re a kormány 270 milliárd forint költségvetési támogatás mellett átlagosan 200 ezer ember közfoglalkoztatását irányozta elő.

2015. március 25-én megnyílt a kormány közfoglalkoztatási portálja,¹ amely 2013 elejétől kezdődően közöl – többek között – alapvető statisztikai adatokat is. A program fontos jellemzőivel kapcsolatban azonban egyrészt a lefedett időszak, másrészt az alkalmazott fogalomkör miatt több esetben is hiányérzet merülhet fel bennünk. Ezt az érzést erősítheti a közfoglalkoztatás és a hozzá kapcsolódó képzés, illetve a többi aktív munkapiaci program irányításának és a rájuk vonatkozó kormányzati adatközlésnek a szétválasztása is.

A korábbi időszakokról két rendszeres forrás érhető el nyilvánosan (lásd erről a 2.2. alfejezetet is). Az egyik a 2014. december 31-ével megszűnt Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) kiadványa az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök létszámadatairól (*Tajti*, 2012, *Mód*, 2013), a másik a Központi Statisztikai Hivatalnak Keresetek (korábban Létszám és keresetek) címmel megjelenő gyorstájékoztatójának utolsó oldalain közölt táblázat.² Az NMH kiadványa viszonylag részletesen, de kizárólag az érintett létszám (pontosabban: nettó érintett létszám) sajátos fogalmát használja. A KSH kiadványa ugyan az átlagos havi állományi létszám fogalmát alkalmazza, de a számba vettek köre még 2011 után is minden évben más, ami az összehasonlíthatóságot erősen korlátozza. A KSH-adatok a közelmúltban új szerkezetben, 2013-ig visszamenőleg megjelentek a Stadat tájékoztatási adatbázisban is.

A magyar közfoglalkoztatás 2011–2013 közötti átlagos állományi létszámáról időben konzisztens adatok *Molnár és szerzőtársai* (2014), illetve *Cseres-Gergely–Molnár* (2014) tanulmányokban jelentek meg először. Ebben az írásban a közfoglalkoztatást tágabb nézőpontból, a munkanélkülieknek a munkaügyi rendszerben bejárt – lehetőség szerint a nyílt piacon végzett munka felé haladó – ügyfélútja részeként vizsgáljuk. Számításainkat az MTA KRTK Adatbankjában található, a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) által rendelkezésünkre bocsátott, elemi adatállomány alapján végeztük el.

A következőkben először ezt az adatállományt mutatjuk be, ismertetve az adatfeldolgozás fontosabb részleteit is. Ezután azt vizsgáljuk, hogy a munkaügyi rendszerben megfordulók milyen arányban vettek részt az egyes prog-

¹ kozfoglalkoztatatas.kormany.hu.

² ksh.hu/keresetek.

ramokban. Ennek során különböző, a munkaügyi rendszerhez viszonyított állapotokat különböztetünk meg (csak regisztrált, valamilyen programban vesz részt, a rendszeren kívül van éppen). Ezeknek az állapotoknak egy adott sorrendjét szekvenciának nevezzük. A fejezet befejező része a leggyakoribb szekvenciákat és azok legfontosabb jellemzőit tekinti át.

Az MTA KRTK munkaügyi mikroadatbázisa és az adattisztítás folyamata

A mikroadatbázis fő jellemzői

A vizsgálathoz a már megszűnt Nemzeti Munkaügyi Hivatalban működtetett Foglalkoztatási és Közfoglalkoztatási Adatbázis (Foka) egyedi adatait használtuk fel.³ Az adatbázis rendelkezésünkre bocsátott része a 2011. január 1. és 2013. december 31. közötti időszakra vonatkozóan tartalmazza a nyilvántartott álláskeresőket, a közfoglalkoztatásban és egyéb munkapiaci programokban részt vevőket, valamint az álláskeresői járadékban, illetve foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők elemi adatbázisát.

Az adatállományok epizódalapúak. Epizódon egy ember adott időszakra vonatkozó munkaügyi eseményét értjük. Egy epizódot négy információ határoz meg: a szóban forgó személy (néhány személyes adattal), az epizód kezdő és záró időpontja, valamint jellege (nyilvántartási, közfoglalkoztatási, képzési és egyéb program, illetve támogatás formája). Különböző paraméterű epizódokat különbözőeknek tekintünk akkor is, ha időben egymáshoz kapcsolódnak. Epizódok közötti átfedés csak a nyilvántartási epizódok és egyes programok között lehetséges.

A személyeket az adatvédelmi szabályoknak megfelelően mesterséges kód azonosítja, a következő személyes adatokat ismerjük: nem, korcsoport, iskolai végzettség, lakóhely települése. Azok esetében, akik 2011. január elsején már benne voltak valamelyik nyilvántartásban, ismerjük az éppen folyamatban lévő epizód korábbi kezdő időpontját. Mivel a közfoglalkoztatás rendszere 2011. január elsején teljesen átalakult, ezért ebben az esetben nincs korábbról áthúzódó epizód.

Mivel a foglalkoztatottaknak az adóhatóságnál vezetett nyilvántartása (korábbi nevén egységes magyar munkaügyi adatbázis (EMMA) lásd erről a nyilvántartásról a 2.2. alfejezetet) adatai nem állnak rendelkezésünkre, ezért – a közfoglalkoztatást 180 nappal követő monitorozás kivételével, amiről részletesen a 2.6. alfejezetben lesz szó – nem tudjuk, hogy aki kikerült a munkaügyi rendszerből, az foglalkoztatott-e, vagy sem. A támogatásokra vonatkozó szabályok következtében valószínű, hogy a ki-, majd visszakérülők többsége közben dolgozott, de ez nem biztos. A kikerülők többsége esetében, akik a vizsgált időszakban nem kerülnek vissza a munkaügyi rendszerbe, még ennyit sem feltételezhetünk.

³ Ezúton mondunk köszönetet az NMH Kutatási és Elemzési Főosztálya munkatársai, *Tajti József* főosztályvezető és kollégái *Kicsi Attila*, *Mód Péter*, *Németh Miklós* és *Papp János* segítségéért.

Az adatállomány konzisztenciájának javítása

A közfoglalkoztatottak elvben kikerülnek a munkaügyi nyilvántartásból, majd a közfoglalkoztatás befejeztével automatikusan visszakérülnek oda. Az esetek döntő többségében a munkanélküli-regiszter nem követte ezt a folyamatot, a közfoglalkoztatottakat is munkanélküliként tartotta nyilván. Ezt a kettőződést kijavítottuk.

Hasonló a helyzet számos más aktív program esetében is. Az aktív munkapiaci programok közül a képzésben,⁴ valamint a közhasznú munkavégzés támogatásában részt vevők benne maradnak a nyilvántartásban, míg a következő programok résztvevői nem: bér- vagy bérköltség támogatás, vállalkozóvá válási támogatás, szakképzettséggel rendelkező pályakezdők munkatapasztalat szerzésének támogatása, lakhatási támogatás, rendelkezésre állási támogatásra jogosultak foglalkoztatásának támogatása, helyközi utazási támogatás. (Az egyes programok 2011. és 2012. évi létszámadatairól összefoglaló táblázatot közöl *Molnár és szerzőtársai*, 2014, 72. o.) Ha szükséges volt, akkor itt is korrigáltuk az ellentmondásokat.

Néhányszor előfordult, hogy (akár közfoglalkoztatási, akár más jellegű) programok vagy nyilvántartási epizódok is átfedtek egymást időben. Ez minden bizonnyal annak a következménye, hogy a korábbi programot elfelejtették kivezetni a nyilvántartásból. Az egymást átfedő vagy hézagmentesen érintkező nyilvántartási epizódokat egyesítettük. Az egymást időben átfedő programok esetében a korábban kezdődött a későbbi kezdetekor lezártuk. Ezek a változtatások az összes epizód kevesebb mint 1 százalékát érintették.

Fontos döntési kérdés volt, hogy mit tegyünk az egymást nagyon rövid idővel (akár csak egy-két nappal) követő programokkal. Ilyenből valamivel több, néhány százaléknyi volt. Felmerült annak a lehetősége, hogy ezeket is vonjuk össze. A részletes elemzés azonban azt mutatta, hogy ilyenkor nem nyilvántartási hibáról, hanem valóban eltérő tulajdonságú programokról van szó. Legfeljebb az fordulhatott elő, hogy a két program közötti szünet valójában hosszabb volt, de a korábbi nem zárták le időben, ezzel azonban nem tudunk mit kezdeni. A technikai jellegűnek tűnő döntés befolyásolhatja a közfoglalkoztatásból (vagy más programból) a nyílt piacra történő kilépés arányait.

Egy példával illusztrálva: egy közfoglalkoztatási epizód lezárta után egy nappal indul egy új, ami több mint fél évig tart, majd az illető elhelyezkedik a nyílt munkapiacon. Az első epizód befejeződése után 180 nappal, az értékelés időpontjában a szóban forgó személy nem a nyílt munkapiacon dolgozik, a második után igen: 50 százalékos elhelyezkedési arányt kapunk. Ha összevonjuk a két epizódot, akkor az értékelésre csak a második epizód után kerülne sor, ekkor 100 százalék lesz ez az arány. Mivel valódi döntési kérdés az, hogy valaki az első epizód után belép-e egy új közfoglalkoztatási programba, ezért döntöttünk mi is úgy, hogy nem vonjuk össze az egymást rövid idővel követő epizódokat.

⁴ A közfoglalkoztatottak képzésének és a munkaadón keresztüli képzési támogatásnak a kivételével.

A közfoglalkoztatás a munkaügyi rendszer keretében

A 2011. január 1-jétől 2013. december 31-ig terjedő időszakban összesen közel 1,8 millió fő volt hosszabb vagy rövidebb ideig kapcsolatban a munkaügyi rendszerrel (2.3.1. táblázat). Közülük egy kicsivel több, mint 1 millió fő (59 százalék) a három év során került a munkaügyi rendszerbe, a többiek már 2011. január elsején is ott voltak. Ha valaki a vizsgált időszak alatt – akár többször is – kikerült a munkaügyi rendszerből, majd visszakerült, akkor őt értelem-szerűen csak egyszer vesszük számba. A munkaügyi rendszerrel való kapcsolat tágabb fogalom, mint a regisztrált munkanélkülieké, azt értjük alatta, hogy a következő három feltételből legalább egy teljesül (átfedések lehetségesek):

1. regisztrált munkanélküli,
2. közfoglalkoztatott,
3. más aktív munkapiaci program résztvevője.

2.3.1. táblázat: A munkaügyi rendszerben 2011 és 2013 között előfordulók száma és az egyes programokban érintettek részaránya

	Létszám (ezer fő)	Részarány (százalék)
A munkaügyi rendszerben előfordulók száma	1774	100,0
Csak regisztrált	1180	66,5
Közfoglalkoztatás összesen	449	25,3
– képzés nélkül	331	18,7
– képzéssel	118	6,7
Nem közfoglalkoztatási program	202	11,4
Összesen ^a	1831	103,2

^a Az összeg meghaladja a munkaügyi rendszerben előfordulók számát, illetve a 100 százalékot, mivel 57 ezer fő, ami 3,2 százalékpontnak felel meg, közfoglalkoztatásban és más programban is részt vett.

Forrás: Saját számítás a munkaügyi adatbázis alapján.

A következőkben azt vizsgáljuk, hogy a munkaügyi rendszerbe kerülők foglalkoztatási pályafutásában – az előző szakaszban ismertetett korlátok között – milyen állapotok követték egymást. Ennek során, mivel fő célunk a közfoglalkoztatás elemzése, a többi aktív munkapiaci programot összevonva mutatjuk be. Összesen ötféle státust különböztetünk meg:

1. regisztrált munkanélküli, de nem vesz részt semmilyen programban (a továbbiakban őket röviden *csak regisztráltak* hívjuk),
2. közfoglalkoztatott, nem kap képzést,
3. közfoglalkoztatott és képzésben is részesül,
4. más aktív munkapiaci programban vesz részt,
5. a munkaügyi rendszeren kívül van, de a vizsgált hároméves időszak során volt a munkaügyi rendszeren belül, és ismét visszakerült.

A 2. és 3. státust alkalmanként összevonjuk.

A munkaügyi rendszerben megforduló 1,77 millió ember pontosan kétharmada semmilyen programban nem vett részt, egynegyede volt közfoglal-

koztatott valamikor a három év során, és valamivel több, mint egytizede vett részt valamilyen más programban (2.3.1. táblázat).

A közfoglalkoztatásban a vizsgált három évben részt vevő 450 ezer fő több mint negyede két évben is volt közfoglalkoztatott, valamivel kevesebb, mint negyede pedig rendszeres visszajáró, mindhárom évben részt vett a közfoglalkoztatásban (2.3.2. táblázat). A többi program esetében lényegében ugyanilyen a két évben is részt vevők aránya, a három év során ismételt valamilyen munkapiaci programban érintettek aránya viszont elenyésző.

2.3.2. táblázat: A programokban való részvétel évenkénti halmozódása, 2011–2013 (százalék)

	Egy	Két	Mindhárom	Összesen
	évben vett részt			
Közfoglalkoztatás	48,6	28,1	23,3	100,0
Más programok	69,0	29,4	1,6	100,0

Forrás: Saját számítás a munkaügyi adatbázis alapján.

Az egyes éveket külön vizsgálva, azt látjuk, hogy a munkaügyi rendszerrel kapcsolatban lévők száma lényegében változatlan, csupán 2012-ben látunk a másik két évhez képest öt százalékkal magasabb értéket (2.3.3. táblázat).

2.3.3. táblázat: A munkaügyi rendszerben érintettek száma és az egyes programokban részt vevők évenkénti hányada, 2011–2013

	2011		2012		2013	
A munkaügyi rendszerben érintettek száma (ezer fő)	1174		1226		1164	
Az egyes programokban részt vevők száma és részaránya	ezer fő	százalék	ezer fő	százalék	ezer fő	százalék
Közfoglalkoztatás összesen	236	20,1	234	19,1	315	27,0
– képzés nélkül	234	19,9	222	18,1	201	17,2
– képzéssel	2	0,2	13	1,0	114	9,8
Nem közfoglalkoztatás programok	81	6,9	85	7,0	101	8,7

Forrás: Saját számítás a munkaügyi adatbázis alapján.

A közfoglalkoztatásban részt vevők száma 2011 és 2012 között nem változott, 2013-ban viszont, a képzéssel kiegészített közfoglalkoztatásnak köszönhetően, jelentősen megnőtt. Részarányuk a munkaügyi rendszerben érintettek körében a korábbi kicsivel 20 százalék alatti értékről egynegyed fölé került. A képzéssel kiegészített közfoglalkoztatás korábban alig létezett. 2013-ban az egyéb programokban részt vevők száma és aránya is megnőtt, valószínű azonban, hogy ennek a növekedésnek egy része csak virtuális: míg ugyanis 2011-ben és 2012-ben a közfoglalkoztatásban is és más programban is ugyanazon az éven belül részt vevők hányada egy százalékpont alatt maradt, addig ez az érték 2013-ban megduplázódott (ezeket az értékeket nem tüntettük fel kü-

lön a táblázatban). Az elemi adatok részletesebb vizsgálata azt mutatta, hogy a képzéssel kiegészített közfoglalkoztatásban részt vevők egy része esetében kisebb-nagyobb időszakokat munkapiaci képzésként tartottak nyilván. Ezekben az esetekben nagy valószínűséggel valójában folyamatosan ugyanarról a programról volt szó.

A munkaügyi rendszerben összesen eltöltött napok száma a vizsgált három évben lényegében nem változott (2.3.4. táblázat). A munkaügyi rendszerben töltött napok nem egészen ötöde esetében vettek részt az érintettek valamilyen programban. A programokban töltött napok aránya a három év alatt, elsősorban a közfoglalkoztatásnak köszönhetően, 14-ről 23 százalékra növekedett. A közfoglalkoztatáson belül a képzéses közfoglalkoztatásban töltött napok aránya kevésbé nőtt, mint a munkaügyi rendszerben érintetteké. A nem közfoglalkoztatási programokra fordított napok száma és aránya kismértékben nőtt.

2.3.4. táblázat: A munkaügyi rendszerben töltött napok száma és megoszlása, 2011–2013

	2011	2012	2013	Összesen
A munkaügyi rendszerben töltött napok száma (millió)	263	266	266	795
Megoszlás (százalék)				
Csak regisztrált	85,7	80,2	77,0	80,9
Közfoglalkoztatás összesen	10,5	15,5	18,3	14,8
– képzés nélkül	10,4	15,3	15,6	13,8
– képzéssel	0,0	0,3	2,7	1,0
Nem közfoglalkoztatás programok	3,9	4,3	4,6	4,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
A munkaügyi rendszeren kívüli/belüli napok aránya (százalék)	16,5	24,6	13,1	18,1

Forrás: Saját számítás a munkaügyi adatbázis alapján.

A munkaügyi rendszeren kívül töltött napok aránya torzító mutató, mivel a két szélső évben szükségszerűen kisebb értéket mutat, mint a középsőben. 2011 esetében nincsenek benne azok, akik 2010-ben benne voltak a munkaügyi rendszerben, később visszakérültek, de az év elején éppen azon kívül voltak. Szimmetrikusan hasonló a helyzet 2014-gyel is. Két okból egészítettük ki mégis a 2.3.4. táblázatot a munkaügyi rendszeren kívül töltött napok arányával. A 2012-re vonatkozó érték azt mutatja, hogy a munkaügyi rendszerben érintettek a rendszerben eltöltött időtartamhoz viszonyítva, annak mintegy negyed részében a rendszeren kívül vannak. Mivel vannak olyanok, akik egész évben a munkaügyi rendszerben vannak, így a ténylegesen oda-vissza ingázók esetében a kint lét aránya ennél jóval magasabb. Ennek részletesebb bemutatására később még visszatérünk.

Érdemes továbbá megfigyelni, hogy 2013-ban relatíve kevesebb napot töltöttek a munkaügyi rendszeren kívül, mint 2011-ben, holott az előbb ismer-

tetett torzító tényező önmagában szimmetrikus. A szint tehát ekkor nem érdekes, de a két hányad közötti különbség igen. Ez az eltérés minden bizonnyal a közmunkában töltött idő növekedésének a következménye.

A közfoglalkoztatásban való részvétel átlagos időtartama a 2011. évi nem egészen négy hónapról 2012-ben közel hat hónapra nőtt (2.3.5. táblázat). Mivel az érintettek száma a két év között nem nőtt (2.3.3. táblázat), így a közfoglalkoztatásban töltött napok számának előbb bemutatott növekedése a közfoglalkoztatás átlagos időtartama meghosszabbodásának a következménye. Ez az időtartam 2013-ban kismértékben csökkent, de továbbra is öt hónap fölött maradt. A közfoglalkoztatásban érintettek a vizsgált három évben átlagosan egy kicsit kevesebb, mint kilenc hónapot töltöttek ebben a programformában.

2.3.5. táblázat: A programrészvétel átlagos hossza, 2011–2013 (napok száma)

	2011	2012	2013	2011–2013
Közfoglalkoztatás összesen	117	177	155	262
– képzéssel	35	53	62	66
Más programok	126	133	123	168

Forrás: Saját számítás a munkaügyi adatbázis alapján.

A többi munkapiaci programban való részvétel átlagos hossza mindhárom évben négy hónap körül mozgott. A többszöri részvétel miatt a három év során összesen átlagosan 5,6 hónapot töltöttek ezekben a programokban.

A közfoglalkoztatás keretében folytatott képzések időtartama 2013-ban átlagosan mintegy két hónap volt. Ehhez a tényhez két értelmező megjegyzést is hozzá kell fűznünk. Tekintettel arra, hogy ez a program a 2013. december elején kezdődő téli közfoglalkoztatás keretében indult igazán be (lásd erről a 2.8. alfejezetet), maguknak a programoknak az időtartama hosszabb, de a 2014-re vonatkozó adatokat nem ismerjük. Másrészt viszont 2013-ra csak egy hónap esik a képzéssel egybekötött téli közfoglalkoztatásra (lásd erről később a 2.3.2. ábrát). A 66 napos átlag úgy jön ki, hogy az év során vannak fél- vagy akár egyéves közfoglalkoztatás keretében végzett képzésben részt vevők is.

Az átlagos állományi létszámok

2011 és 2012 között nem változott a munkaügyi rendszerben lévők átlagos száma, és lényegében stagnált az egyéb (nem közfoglalkoztatotti) programokban résztvevők is. Átrendeződést a közfoglalkoztatás okozott, az abban részt vevők számának növekedése mértékében csökkent a programokban való részvétel nélküli regisztráltak száma (2.3.6. táblázat). Míg 2011-ben 2,7-szer annyian vettek részt közfoglalkoztatásban, mint más munkapiaci programokban, addig 2013-ra ez az arány 3,9-szeresre változott.

2011-ben a teljes létszám több mint fele napi négy órában volt közfoglalkoztatott. Ez a közfoglalkoztatási típus 2012-től megszűnt, csak a hat- és a nyolcórás foglalkoztatást maradt meg, ez utóbbi erős túlsúlyával. Így a három év so-

rán a teljes munkaidejűre átszámított egyenértékes létszám tekintetében 2011 és 2012 között sokkal nagyobb volt a növekedés (2.3.6. táblázat utolsó sora).

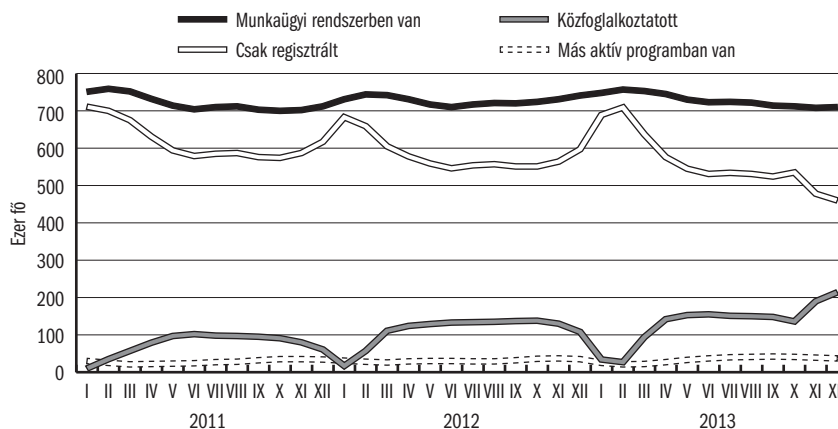
2.3.6. táblázat: Átlagos éves állományi létszámok a munkaügyi rendszerben, 2011-2013 (ezer fő)

	2011	2012	2013
Csak regisztrált	618	584	562
Közfoglalkoztatás összesen	75	113	133
– képzés nélkül	75	111	114
– képzéssel	0	2	19
Nem közfoglalkoztatás programok	28	31	34
Összesen	721	728	729
Teljes munkaidejű egyenértékes létszám a közfoglalkoztatásban	54	108	128

Forrás: Saját számítás a munkaügyi adatbázis alapján.

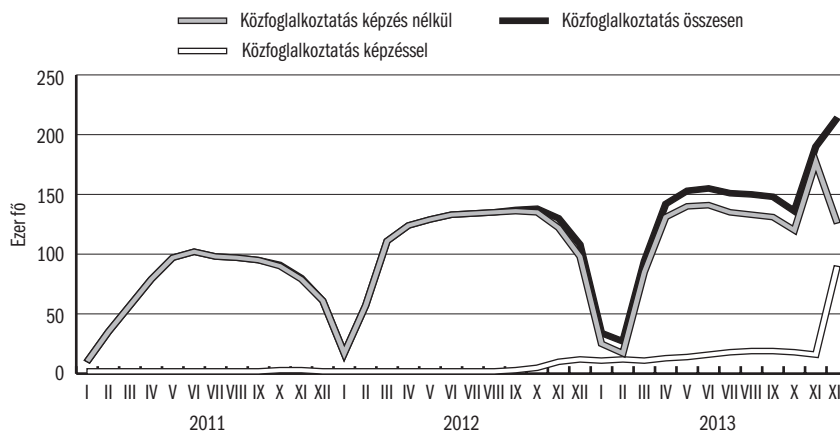
Az éveshez hasonló képet mutatnak a havi adatok is (2.3.1. ábra). A munkaügyi rendszerben lévők száma szezonális ingadozásoktól eltekintve lényegében stagnál, a programokban résztvevőké hullámzás nélkül minimálisan nő. Ebből következően a csak regisztráltak és a közfoglalkoztatottak állománya pontosan egymás tükörképei. A közfoglalkoztatottak esetében 2011 és 2012 végén igen erős a szezonális visszaesés. Ezt a 2013. év végi téli közfoglalkoztatás kiküszöböli.

2.3.1. ábra: Átlagos havi állományi létszámok a munkaügyi rendszerben (ezer fő)

A képzéssel együtt vagy többnyire képzés formájában megvalósuló közfoglalkoztatás aránya már 2012 végén növekedni kezdett, majd 2013 novemberében hirtelen megugrott. Ez az emelkedés csak kisebb részben a képzés nélküli közfoglalkoztatás rovására valósult meg, nagyobb részt nettó növekedést jelentett (2.3.2. ábra).

2.3.2. ábra: Közfoglalkoztatás képzéssel és képzés nélkül, havi adatok (ezer fő)

Jellemző pályák a munkaügyi rendszerben

A szekvencia fogalmának definiálása

A munkaügyi rendszerbe kerülve a többség először egyszerűen csak regisztrált munkanélküli lesz. Egy idő után vagy kikerül a rendszerből, vagy valamilyen formájú „kezelésben” részesül: közfoglalkoztatottá válik, vagy valamilyen más aktív munkapiaci programban vesz részt. A program végeztével vagy kikerül a rendszerből, vagy ismét csak regisztrált munkanélküli lesz. A kikerülők is időnként visszakerülnek.

Ebben az alfejezetben a tipikus munkaügyi rendszerbeli pályafutásokat vizsgáljuk a 2011 és 2013 közötti időszakban. A kétféle közfoglalkoztatást összevonva, ahogy eddig is, négyféle státust különböztetünk meg. A négy státushoz betűjeleket rendelünk:

R = regisztrált munkanélküli,

K = közfoglalkoztatott,

P = valamilyen más programban vesz részt,

O = éppen a munkaügyi rendszeren kívül van, de korábban benne volt, és később visszakerül.

Egy, a munkaügyi rendszerbe kerülő személy pályafutását a napi állapotainak sorozata írja le. *Teljes szekvenciának* a 2011 és 2013 közötti 1096 napnak megfelelő 1096 betűjellel álló sorozatot nevezzük. Ez kezelhetetlen hosszúságú volna, ezért az azonos státusban eltöltött napokat összevonjuk. Az így kapott, az egyes epizódokból álló sorozatot nevezzük *szekvenciának*. Ha valaki például először regisztrált munkanélküli, majd munkapiaci képzés után kikerül a rendszerből (például munkát kap), de egy idő után visszakerül, újból regisztrál, majd közfoglalkoztatott lesz, akkor munkaügyi pályafutását a következő szekvencia írja le: $R-P-O-R-K$. Az egyes szekvenciáknak az vet véget, ha valaki végleg kikerül a munkaügyi rendszerből, vagy elérjük a

rendelkezésünkre álló adatállomány záró időpontját. Ez az ábrázolás csak az epizódok sorrendjét veszi figyelembe, a hosszukat nem, de egyes esetekben az időtartam kérdésére is kitérünk majd.

További egyszerűsítést jelent, ha csak azt vizsgáljuk, hogy az adott pályafutás milyen epizódokból áll, de a sorrendjüket nem vesszük figyelembe. A fenti szekvencia például a következő epizódokból áll: *KOPR*. Most ábécésorrendben írtuk fel az egyes elemeket, és a szekvenciáktól való megkülönböztetés érdekében az egyes epizódok közé nem tettünk kötőjelet.

A leggyakoribb szekvenciák

Az 1,8 millió fő munkaügyi pályafutását a vizsgált időszakban több mint 4000 különböző szekvencia írja le, az első 20 leggyakoribbat mutatjuk be a 2.3.7. táblázatban.⁵ Ezek az összes személy nem egészen 89 százalékát fedik le.

2.3.7. táblázat: A munkaügyi rendszerbeli pályafutást leíró leggyakoribb szekvenciák

Sorszám	A szekvencia típusa	Létszám (ezer fő)		Részarány (százalék)	
		összes	jobbról nem cenzorált ^a	összes	jobbról nem cenzorált ^a
1.	R	899 560	688 849	50,72	65,06
2.	R-O-R	212 808	144 599	12,00	13,66
3.	R-K-R	69 554	35 801	3,92	3,38
4.	R-O-R-O-R	52 271	31 824	2,95	3,01
5.	R-P	46 200	29 616	2,60	2,80
6.	R-K	41 747	2 806	2,35	0,27
7.	R-K-R-K-R-K	34 600	321	1,95	0,03
8.	R-K-R-K-R	33 576	11 539	1,89	1,09
9.	R-K-R-K	29 841	855	1,68	0,08
10.	R-K-R-K-R-K-R-K	24 256	107	1,37	0,01
11.	R-P-R	22 385	13 895	1,26	1,31
12.	R-K-R-K-R-K-R	21 007	4 160	1,18	0,39
13.	R-O-R-K	14 770	581	0,83	0,05
14.	R-K-R-O-R	14 439	7 141	0,81	0,67
15.	R-O-R-O-R-O-R	12 794	5 703	0,72	0,54
16.	R-O-R-K-R	12 224	6 133	0,69	0,58
17.	R-P-O-R	10 608	6 146	0,60	0,58
18.	R-O-R-P	9 123	3 945	0,51	0,37
19.	R-K-R-K-R-K-R-K-R-K	7 989	26	0,45	0,00
20.	R-K-R-K-R-K-R-K-R	6 293	1 227	0,35	0,12
1-20. összesen		1 576 045	995 274	88,85	94,00
Összes megfigyelés		1 773 743	1 058 773	100,00	100,00

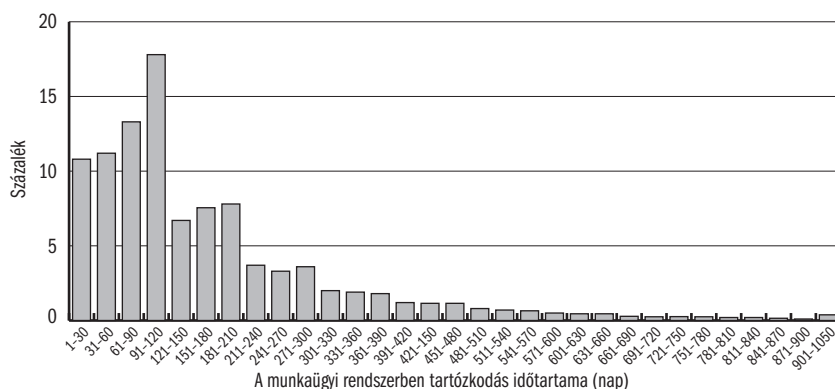
⁵ A szekvenciákkal kapcsolatos számításokat a Stata sq programcsomagjának parancsaival végeztük el. Szerzők: *Ulrich Kohler, Magdalena Luniak és Christian Brzinsky-Fay*.

^a A jobbról nem cenzorált értéken azt értjük, hogy 2013. december 31. előtt kikerült a munkaügyi rendszerből.

Forrás: Saját számítás.

Az esetek több mint felét azok teszik ki, akik bekerültek a regiszterbe, semmilyen programban nem vettek részt, és nem kerültek még egyszer vissza. Közülük azok epizódjának időtartamát mutatja be a 2.3.3. *ábra*, akik a vizsgált időszak folyamán léptek be és ki a rendszerből. A többség (53 százalék) az első 120 nap során kikerül. Érdekes, hogy a kilépési csúcs az álláskeresési járadék folyósítási időtartamának lejárta utáni napokban, a 92–94. napon van. Mintegy egyharmad azok aránya, akik még 180 nap után is a rendszerben vannak anélkül, hogy bármilyen programban részt vennének. Az egy éven túl ilyen módon a munkaügyi rendszerben lévők száma is meghaladja a 40 ezer főt.

2.3.3. ábra: A munkaügyi rendszerben tartózkodás időtartama azokra a végig csak regisztráltakra, akik 2011. január 1. után kerültek be és 2013. december 31. előtt kerültek ki (N = 485 794)

Visszatérve a szekvenciák vizsgálatára, a következő népes csoport azokból áll, akik a munkaügyi rendszeren kívülre kerültek a regiszterből, majd visszakerültek, de közben sem közfoglalkoztatásban, sem más programban nem vettek részt. Ez egyszer vagy többször is előfordulhat, lásd a 2., 4., 15. tételeket a 2.3.7. *táblázatban*. A regiszterben tartózkodás és a kívül lét egyszeri vagy többszöri váltakozásából összesen a szekvenciák nem egészen 16 százaléka áll, ahogy azt a 2.3.8. *táblázat* 2. sorában láthatjuk. (Hangsúlyozzuk, hogy a 2.3.8. *táblázatban* – szemben a 2.3.7. *táblázattal* – az egyes kombinációkon belül az epizódok nem előfordulásuk sorrendjében, hanem ábécérendben vannak feltüntetve.)

A közfoglalkoztatásban érintett mintegy 450 ezer főből 70 ezren egyszer voltak közfoglalkoztatottak, majd ismét visszakerültek a regiszterbe (*R–K–R*). Mintegy 42 ezren vannak azok, akik a regisztráció után közfoglalkoztatottak lettek, és utána vagy kikerültek a munkaügyi rendszerből, vagy 2013 végén még közfoglalkoztatottak voltak (*R–K*: lásd a 2.3.7. *táblázat* 6. sorát). Alig 7 százalékuk az, aki közfoglalkoztatottként került ki a rendszerből, a többiek még benne vannak.

2.3.8. táblázat: Az egyes szekvenciákban szereplő epizódkombinációk és százalékos megoszlásuk (N = 1 173 743 fő)

Sorszám	A szekvenciakombinációk típusa	Megoszlás (százalék)
1.	R	50,72
2.	OR	15,83
3.	KR	15,59
4.	KOR	6,48
5.	PR	4,62
6.	OPR	3,47
7.	KPR	1,83
8.	KOPR	1,39
9.	P	0,04
10.	K	0,02
11.	KP	0,00
12.	KOP	0,00
13.	KO	0,00
14.	OP	0,00
Összesen		100,00

Megjegyzés: Az egyes szekvenciakombinációkon belül az epizódok ábécé-rendben vannak feltüntetve.

Forrás: Saját számítás.

Eltérő a helyzet az *R–P* szekvencia esetében. Viszonylag sokan, közel 30 ezren vannak azok, akik előbb regisztráltak voltak, majd egyszeri programrésztétel után kerültek ki a rendszerből.

A közfoglalkoztatást is tartalmazó szekvenciák

A 2.3.9. táblázat a közfoglalkoztatást tartalmazó epizódkombinációkat és azok megoszlását mutatja be 2.3.8. táblázatból. Csak közfoglalkoztatásból, vagy közfoglalkoztatásból és valamilyen programrésztételből álló szekvencia lényegében nincs, a többség legalább egy rövid regisztrációs időszak után kerül a közfoglalkoztatásba. Négy érdemi típus van:

1. a leggyakoribb a regisztrálás és közfoglalkoztatás váltakozása;
2. az esetek mintegy negyedében ezt megszakítja a munkaügyi rendszeren kívül töltött egy vagy több időszak;
3. az esetek hét százalékában a közfoglalkoztatás mellett más programokban is részt vesznek;
4. az előzők mellett van munkaügyi rendszeren kívül töltött idő is.

A közfoglalkoztatásból történő végleges kilépés vizsgálata szempontjából különösen érdekes azoknak az esete, akik az időszak záró napján nincsenek benne a munkaügyi rendszerben. A három év során a munkaügyi rendszerben megfordult 450 ezer fő közül mindössze 100 ezer ilyen van (2.3.9. táblázat). A többiek esetében (a *KOR*, a *KOP* és *KOPR* típusba tartozók) is vannak olyan közfoglalkoztatási epizódok, amelyek után kikerültek a munkaügyi rendszerből, de 2013. december 31-én ismét benne vannak.

2.3.9. táblázat: A közfoglalkoztatást is tartalmazó epizódkombinációk megoszlása

Sorszám	Az epizód típusa	Megoszlás (százalék)	
		összes (N = 449 203)	jobbról nem cenzorált (N = 99 139)
1.	KR	61,55	58,59
2.	KOR	25,60	29,41
3.	KPR	7,24	6,58
4.	KOPR	5,51	5,22
5.	K	0,08	0,15
6.	KP	0,01	0,01
7.	KOP	0,01	0,02
8.	KO	0,01	0,02
Összesen		100,00	100,00

Forrás: Saját számítás.

Annak a *KR* típusba tartozó 58 ezer főnek, aki menet közben kikerült a rendszerből, csupán hét százaléka fejezte be itteni pályafutását közfoglalkoztatással, a többiek a regisztrált állapotból kerültek ki. Ennek a helyzetnek technikai oka is lehet, amire még visszatérünk. A típuson belül a legtöbben (62 százalék) egy *R–K–R* szekvencia után léptek ki, ezt követi az *R–K–R–K–R* szekvencia (20 százalék), majd az *R–K–R–K–R–K–R* (7 százalék). *R–K* típusú szekvencia után csupán nem egészen 5 százalék végez. Van olyan eset is, amikor tízszer lép valaki oda vissza kétféle állapot között.

A *KOR* típus aránya, vagyis azoké, akik a közfoglalkoztatási és csak regisztrációs epizódjaik közben voltak a rendszeren kívül is, valamivel nagyobb a végül kikerülők között, mint a teljes mintában. Úgy tűnik, hogy azok esetében, akik már voltak a munkaügyi rendszeren kívül, nagyobb az újabb kikerülés esélye. Ez a típus igen változatos, több mint 500 szekvencia tartozik bele. Két, viszonylag kiemelkedő forma van (ismét csak a jobbról nem cenzoráltak körében): *R–K–R–O–R* 24 százalékkal és *R–O–R–K–R* 21 százalékkal. Kevesebb mint 5 százalékkuk kerül ki a rendszerből közfoglalkoztatási epizód után.

A kisebb súlyú *KPR* típus esetében is 400 fölött van az egyes szekvenciák száma. A munkaügyi rendszerből való kikerülés az *R–K–R–P* szekvencia esetében a leggyakoribb, a *KPR* kategória több mint 20 százaléka tartozik ide. Valamivel 10 százalék fölötti a kikerülők között az *R–P–R–K–R* és az *R–K–R–P–R* szekvenciák aránya. A közfoglalkoztatással ellentétben viszonylag magas azok aránya, akik nem a regisztrációból, hanem a programból kerülnek ki.

Végül, az utolsó jelentősebb csoport azoké, akiknek mind a négyféle epizódban volt részük a pályájuk során. Itt értelemszerűen az előzőknél több a kombinációs lehetőség, jóval ezer feletti szekvencia tartozik ebbe a körbe, és nincs közöttük egyetlen kiemelkedő sem. A legtipikusabbak a hat és hét epizódból álló szekvenciák (epizódnak tekintve most a megszakítást is), az átlaghossz 7,6 szekvencia. Itt is az a helyzet, hogy összességében négyszer any-

nyian hagyják el a munkaügyi rendszert valamilyen más programból, mint a közfoglalkoztatásból.

Összességében, az összes, közfoglalkoztatást is tartalmazó, még 2013 utolsó napja előtt véget érő szekvenciát együtt vizsgálva azt látjuk, hogy 95 százalék esetében a *csak regisztrált* állapot az *utolsó epizód*, több mint 4 százalék esetében valamilyen *más program*, és alig több mint 0,5 százalék azok aránya, akik *közfoglalkoztatásból* hagyják el a munkaügyi rendszert. Ennek, ahogy korábban említettük, részben technikai oka van, egy lejárt közfoglalkoztatási epizód után automatikusan a regiszterbe való visszakerülés, és egy esetleges munka találás esetén is ez jelenthet néhány napot. Valóban, a *K–R* végű szekvenciák 20 százaléka esetében az utolsó *R* epizód hossza legfeljebb három nap. Ennek az utolsó *R* epizódnak az átlagos hossza azonban nagyon magas, 170 nap, az esetek nagy többségében tehát nem merülhet fel, hogy a közfoglalkoztatás eredményeként kerül valaki ki.

A közfoglalkoztatást is tartalmazó szekvenciáknak a közfoglalkoztatási epizódok darabszáma szerinti megoszlását mutatja a 2.3.10. táblázat. A táblázat számai azt mutatják, hogy azok körében, akik – legalábbis a három vizsgált éven belül – végleg kikerültek a munkaügyi rendszerből, elsősorban vannak a csupán egy vagy két közfoglalkoztatási epizóddal rendelkezők.

2.3.10. táblázat: A közfoglalkoztatási epizódok szekvencián belüli számának megoszlása

Közfoglalkoztatási epizódok száma	Megoszlás (százalék)	
	összes szekvencia (N = 449 203)	jobbról nem cenzorált (N = 449 139)
1	44,1	68,2
2	23,7	21,5
3	18,0	7,4
4	9,8	2,2
5	3,2	0,6
6	0,9	0,1
7	0,3	0,0
8	0,1	0,0
9	0,0	0,0
10	0,0	0,0
11	0,0	0,0
12	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0

Forrás: Saját számítás.

Záró gondolatok

2011 és 2012 között összesen 1 millió 770 ezer ember fordult meg a munkaügyi rendszerben, közülük 1 millió 370 ezren 120 napnál hosszabban. Megle-

pőén magas azoknak a száma, akik úgy töltenek el meglehetősen hosszú időt a munkaügyi rendszerben, hogy sem közfoglalkoztatásban, sem más aktív munkapiaci programban nem részesülnek. Közfoglalkoztatásban összesen 450 ezer ember vett részt, és közülük 100 ezren vannak, akik – legalábbis a három éven belül – végleg elhagyták a munkaügyi rendszert, a többiek vagy folyamatosan benne voltak, vagy átmeneti kint lét után visszakerültek.

A munkaügyi rendszerben befutott pálya, az egyes epizódok sorrendjének, hosszának elemzése arra utal, hogy *a közfoglalkoztatásból a rendszeren kívülre kerülés esélye kisebb, mint más programokból, és minél többször vesz részt valaki közfoglalkoztatásban, annál kisebb a valószínűsége, hogy kikerül a rendszerből.* Aki már volt a munkaügyi rendszeren kívül, de újra visszakerült, annak szintén nagyobbak tűnik az esélye arra, hogy megint kikerüljön. Hangsúlyozni kell, hogy itt jelenségek együtt járásáról és nem ok-okozati összefüggésekről van szó: az itt bemutatott tényekből önmagában még nem következik, hogy a közfoglalkoztatás rontja a kikerülési esélyeket, és nem fordított-e a helyzet, abból lesz közfoglalkoztatott, akinek nincs esélye a rendszerből kikerülni. Korábbi, hivatkozott kutatásaink, számos mikroelemzés és tereptapasztalat arra utal, hogy nem megalapozott azt gondolni, hogy a tartósan közfoglalkoztatottak nem tudnának értékteremtő munkát végezni, ha volna rá alkalmuk.

A 2.5. és 2.6. alfejezetekben még visszatérünk azokra a kérdésekre, hogy kiből lesz a közfoglalkoztatott, a 2.9. és 2.10. alfejezetekben pedig arra, hogy milyen tényezők függnek össze a nyílt munkapiacra kerülés lehetőségeivel. Az már az eddigiekből is bizonyosan látszik, hogy a munkaügyi rendszerben eltöltött előéletnek jelentős szerepe van.

Az a tény, hogy viszonylag sokan vannak olyanok, akik közfoglalkoztatás nélkül hosszú időt töltenek a munkaügyi rendszerben, lehetőséget teremthet a későbbiekben oksági következtetéseket is megalapozó összehasonlító elemzésekre.

2.4. A KÖZFOGLALKOZTATÁST SZERVEZŐK ÉS A KÖZFOGLALKOZTATOTTAK ÉRTÉKEI*

KOLTAI LUCA

Ebben az alfejezetben, egy kérdőíves adatfelvétel eredményeire támaszkodva azt vizsgáljuk, hogy milyen értékek jelennek meg a közfoglalkoztatásban. Képet szeretnénk adni arról, hogy vajon a közfoglalkoztatást végző szervezetek munkatársai hogyan vélekednek a közfoglalkoztatástól, mit várnak tőle, mit gondolnak annak hatásairól. Az adatfelvételt kísérő mélyinterjúkban vizsgáltuk¹ az „értékteremtő munka” tartalmáról, mérhetőségéről, fenntarthatóságáról alkotott elképzeléseket is.

A közfoglalkoztatás esetében már a célok meghatározása sem egyértelmű feladat. A közfoglalkoztatás szolgálhat ugyanis szegénységnyhító (jövedelemnövelő), munkateszt-, aktiválási vagy munkaerő-piaci reintegrációs célokat is (lásd erről az 1. fejezetet). A közfoglalkoztatás hazai rendszerei sohasem foglaltak állás egy-egy cél mellett, inkább (különböző súlyokkal) kombinálták ezeket. Így az eredmények és hatások vizsgálatát is szélesebb megközelítésben értelmeztük.

A közfoglalkoztatás céljai

A közfoglalkoztatási formák igen változatosak. A nemzetközi tapasztalatok szerint – elnevezésükben, céljaikban és szabályozásukban – nagyon eltérő szemléletű modellek működnek: például a közösségi kötődést vagy a munkavégzést előtérbe helyező, illetve az ellátásokat közcélú munkához kötő (*workfare*) formák (lásd erről az 1. fejezetet, valamint *Betcherman és szerzőtársai*, 2004). A közfoglalkoztatás céljait a következő feladatkörök köré rendezhetjük.

A szegénység enyhítése. Az elsődleges cél egyrészt a jövedelmi szegénység időleges enyhítéséhez jövedelemszerzési lehetőség biztosítása a mélyszegénységben élők számára, másrészt a tartós munkanélküliségben élők szegénységi küszöb felett tartása. Az e célt szolgáló programok jellemzően széles körben elérhető jövedelmet nyújtanak a legszegényebbeknek, akik esetében nem várható a nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedés.

Munkaszocializáció, munkateszt: a munkaerőpiactól legtávolabb lévő munkaszocializációjának fenntartása/fejlesztése, valamint a munkára kész állapot megteremtése vagy éppen megőrzése ugyancsak célja lehet a közfoglalkoztatási programoknak. Ezek a programok szabályozottak, sokszor a résztvevőknek valamilyen formában együttműködési kötelezettségük van a munkaerő-piaci intézményrendszerrel. A közfoglalkoztatás mint munkateszt lehetőséget nyújt a potenciális munkaadóknak a megfelelő munkakészségük kiválogatására, kockázatmentes alkalmazására.

* Ezúton szeretnénk megköszönni a kutatások során közreműködő szakértők segítségét: Adler Judit, Aladi Gusztáv, Borsós Gabriella, Csoba Judit, Kulinyi Márton, Kuti Éva, Laczkó Zsuzsa, Laczkó Zsuzsa, Lakatos Ildikó, Mód Péter, Nagy Judit, Nagyné Varga Ilona, Orsós Éva, Scharle Ágota, Szeder-Kummer Mária, Szulimán Zsolt, Tamási Ildikó.

¹ A kutatás módszertanának leírását lásd a 2.4. Függelékben.

Munkaerő-piaci integráció: sok közfoglalkoztatási program célul tűzi ki, hogy segítse a nyílt munkaerő-piaci integrációt. E programok jellemzően személyi fejlesztési, képzési elemeket tartalmaznak, és változatos munkalehetőségeket kínálnak (Koltai, 2013).

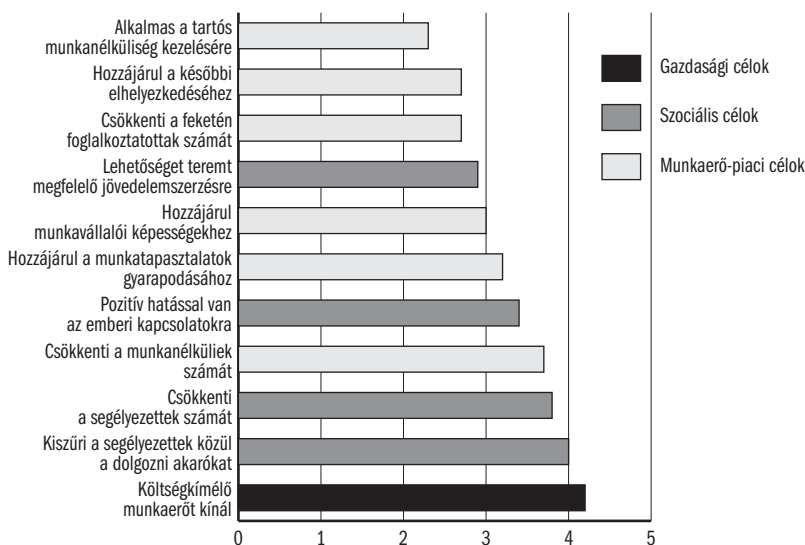
A legtöbb közfoglalkoztatási program nem tisztán csak ez egyik vagy másik célt követi, hanem azok valamilyen kombinációját. A hazai tapasztalat is hasonló, az elmúlt 20 évben a közfoglalkoztatási programok célrendszere változó volt, hol az egyik hol a másik feladatkör került előtérbe.

A közfoglalkoztatás céljai a vizsgált közfoglalkoztató szervezetek szerint

Kutatásunk egyik legfontosabb kérdése az volt, hogyan értékelik a közfoglalkoztatásban részt vevők a program céljait és eredményeit. A szervezők milyen mértékben igyekeztek segíteni a közfoglalkoztatásban részt vevők munkavállalói képességeinek felélesztését, fejlesztését, későbbi elhelyezkedésüket. A kutatásban 870 (2012-ben működő) közfoglalkoztató szervezetet kerestünk meg, ezek elsősorban közintézmények, önkormányzati tulajdonú szervezetek voltak. A közreműködőknek válaszaikat ötfokozatú skálán kellett megadniuk, ahol az 1-es az „egyáltalán nem értek egyet”, míg az 5-ös osztályzat a „teljes mértékben egyetérték” választ jelentette. Az összesített eredményeket a 2.4.1. ábra mutatja.

2.4.1. ábra: A közfoglalkoztatási célok megjelenése

„Az Ön szervezete által szervezett közfoglalkoztatás az Önök településén...”

A legmagasabb egyetértés a szervezők hozzájárulása a közvetlen gazdasági problémák megoldásához kapcsolódó célok esetében mutatkozott. Ezt követ-

te a *szociális jellegű célok* csoportja, amelyben a leginkább a közfoglalkoztatás munkatesztfunkciójával kapcsolatban mutatkozott egyetértés.²

A közfoglalkoztatás *munkatesztfunkcióját* több mint kétharmados támogatottság övezi (68 százalék). A válaszadóknak mindössze 3 százaléka nem hisz abban, hogy az általa szervezett közfoglalkoztatás „kiszűri, hogy ki az, aki a segélyezettek közül dolgozni akar”.

A szervezők szerint a közfoglalkoztatás célja elsősorban az önkormányzatok számára *olcsó munkaerő biztosítása, valamint a segélyezettek szűrése, aktiválása*. A válaszadók 56 százaléka inkább egyet értett azzal, hogy a közfoglalkoztatás „csökkenti a munkanélküliek, illetve a segélyezettek számát” (3,7-es pontátlag). Bár a tartós munkanélküliség kezelését nem várják a közfoglalkoztatók, de egyértelmű számukra, hogy amíg közmunkán van valaki, addig megtakarítható a számára kifizetendő segély. Bizonyára emiatt értett egyet a válaszadók nagyobb része (62 százaléka) azzal értékeléssel, amely szerint a közfoglalkoztatás „csökkenti a segélyezettek számát” (3,8-as pontátlag).

Arra a kérdésre, hogy a közfoglalkoztatottak a *részvételt lehetőségként vagy kényszerként* élik-e meg, válaszok teljesen megoszlottak: 36 százalékuk szerint lehetőségként, 37 százalékuk szerint kényszerként. Az elutasító válaszok viszont már erősen eltérnek: 12 százalék szerint egyáltalán nem lehet kényszerről beszélni, míg csak 5,7 százalék utasítja el, hogy a közfoglalkoztatást a résztvevők lehetőségként élnék meg. Egy 2010-ben készült kutatás, amelyben a közfoglalkoztatásban résztvevőket vizsgálták, megállapította, hogy a résztvevőknek csak alig több mint fele lépett be saját akaratából a munkába (Csoba és szerzőtársai, 2010).

A közfoglalkoztatás *szegénységnyhító hatásával* kapcsolatosan sem túl magas az egyetértés, annak ellenére, hogy a közfoglalkoztatás a segélynél magasabb szintű jövedelmet biztosít. Csak a válaszadók 28 százaléka értett egyet azzal, hogy „a közfoglalkoztatás lehetőséget teremt a helyieknek megfelelő jövedelemszerzésre”.

Az interjúkban és kérdőívek nyitott kérdéseire adott válaszaiból *szubjektív képet* is kaphatunk. Néhány megkérdezett szerint a közfoglalkoztatási jövedelem „több mint a segély”, de máshol: „pár ezer forinttal többért egész nap fizikai munkát végezni, oda-vissza utazni, nem csoda, hogy nincs munkafegyelem”. Egy másik válaszadó szerint „Nekik nem az a kis pénz számít. A tűzifa, a gomba, a közösségi kert terményei, az valamit jelent”. Máshol a következőt hallottuk: „Kár, hogy egy családban csak egy ember, az is csak pár hónapig lehet közfoglalkoztatott”.

A válaszadók 62 százaléka nem értett egyet azzal az állítással, hogy közfoglalkoztatás „alkalmas a tartós munkanélküliség kezelésére” (35 százalékuk egyáltalán nem értett egyet, csupán 15 százalék találta alkalmas eszköznek, az átlagosztályzat 2,3 volt). Ez volt a leginkább elutasított cél. Egy korábbi, az Út a munkához program idején készült felmérés szerint a felmérés részt-

2 „A szervezete által szervezett közfoglalkoztatás a településen költségkímélő munkaerőt kínál az önkormányzati intézményi feladatok ellátására” megállapítás 4,2-es átlagosztályzatot kapott. „A közfoglalkoztatás kiszűri, hogy ki az, aki a segélyezettek közül dolgozni akar” állítás 4-es átlagosztályzatot kapott.

vevőinek 6 százaléka találta a közfoglalkoztatást a tartós munkanélküliség kezelésére alkalmas eszköznek, 67 százalékuk szerint viszont átmeneti megoldást nyújthat (Petz, 2011).

A válaszadók szerint 2012-ben a közfoglalkoztatottak 90 százaléka újra segélyezett/járadékra jogosult státusba került, 80 százalékuk szerint pedig újra ugyanilyen közfoglalkoztatási programba került. Az igen magas (80–100 százalékos) és szezonális-függő visszakerülési valószínűség határozottan a közfoglalkoztatás „körben forgó” jellegét mutatja (segély-közmunka-segély). E jelenség már 15 éve megfigyelhető (Csoba és szerzőtársai, 2010). Különösen nehéz helyzetben vannak azok, akik már többször vettek részt közfoglalkoztatásban. A harmadik alkalom után kialakul az úgynevezett beragadási hatás (*locking-in effect*), amely során a közfoglalkoztatott elhelyezkedési esélyei alacsonyabbak, mint a közfoglalkoztatásba belépés előtt voltak (Csoba és szerzőtársai, 2010, Hudomiet–Kézdi, 2008). Nem szabad megfeledkeznünk azonban arról a tényről sem, hogy a közfoglalkoztatóknak sokszor érdekük a jó munkásokat megtartani, újra és újra behívni, a jól bevált munkaerőt nem szívesen cserélik. Így a közmunkás és a közfoglalkoztató is megszokja a közfoglalkoztatás körben forgó jellegét, sőt igyekszik ott is tartani/ott maradni.

A közfoglalkoztatásnak egyik fontos célja lehet a *résztvevők munkavállalói készségeinek fenntartása, fejlesztése* annak érdekében, hogy jobb esélyekkel induljanak a valódi munkaerőpiacon. Így eredményként tekinthető, ha a közfoglalkoztatás „hozzájárul munkavállalói képességekhez”, vagy a „munkatapasztalatok gyarapodásához”. A 870 válaszadó átlagban közepes osztályzatot adott e kérdésre, csak mintegy harmaduk értett egyet azokkal a célokkal/hatásokkal, amelyek a közfoglalkoztatottak egyéni fejlesztéséhez, munkavállalói készségeik fejlődéséhez kapcsolódnak.

A válaszadóknak 43 százaléka szerint a közfoglalkoztatás pozitív hatással van az abban *résztvevők emberi kapcsolataira*, s csak 19 százalék utasította ezt el. Egy 2010-ben készült felmérés ugyanebben a kérdésben jóval magasabb, 74 százalékos egyetértést mért (Petz, 2011). Az interjúalanyok is hangsúlyozták ezt a szempontot: közösségek alakulnak ki (egy településen megtartották a „közmunka ünnepét” is), „együtt jönnek-mennek”, „jobban odafigyelnek egymásra”.

A válaszadók 33 százaléka szerint a közfoglalkoztatás „hozzájárul a közfoglalkoztatott személyek *munkavállalói képességeinek felélesztéséhez, fejlesztéséhez*”, de ugyanilyen arányú (34 százalék) volt e nézet elutasítása is. A munkatapasztalatok gyarapodása már több válaszoló szerint értékelhető pozitívan: 39 százalékuk szerint a közfoglalkoztatás hozzájárul a közfoglalkoztatásba kerülők munkatapasztalatainak gyarapodásához.

Az interjúk információi ezt a képet még tovább árnyalták. Többek szerint van egy csoport, akinek már az is hasznára van, ha naponta be kell járnia valahová, közösségbe. Sokan most kerülnek először munkaviszonyba „munka-

normát ad, megélik, hogy vannak elvárások” Van, akinek olyan a szakmája, hogy abban lehet munkát szervezni neki, de sajnos ez leginkább csak a szakiparosoknál fordul elő. Nőknek, gyenge fizikumúaknak kevés a megfelelő munkalehetőség. Oktatásra csak szórványosan és csak egyes munkakörre betanító munkára volt lehetőség, de erre a rövid program szakaszok sem adtak korábban teret. Egyik polgármester erről a következőket mondta: *„Az értelmes munka kevés, a kvázi munkahelyek, az itt szerzett tapasztalatok a munka világában nem jelentenek semmit”, „ez csak inkább a csapatszellemet segíti.”*

Igen gyakran várják, hogy a *közfoglalkoztatás adjon kivezető utat* a munkaerőpiacon, azaz járuljon hozzá a közfoglalkoztatott későbbi elhelyezkedéséhez. A már említett 2010-es kutatás, amely a közfoglalkoztatókat kérdezte, megállapította, hogy a válaszadók 2,7 százaléka szerint több esetben segítette az elhelyezkedést a közmunka, míg 37 százaléka szerint semmilyen mértékben nem segítette az elhelyezkedést (Petz, 2011). Egy 2010-ben készült kontroll csoportos vizsgálat azt találta, hogy a közfoglalkoztatásban résztvevők átlagosan 4,6 százaléka helyezkedett el, az elhelyezkedés esélye pedig attól függően nőtt, amilyen mértékben állt távol a munkáltatói szervezet az önkormányzati közegtől (Csoba és szerzőtársai, 2010).

Kutatásunkban a válaszadók fele inkább nem értett egyet azzal, hogy a *közfoglalkoztatás hozzájárul a későbbi elhelyezkedéshez* (50,9 százalék), miközben csak minden ötödik válaszadó találta ezt a célt érvényesnek, és így a második legrosszabb (mindössze 2,7-es) osztályzatot kapta.

A személyes interjúk e területhez külön érdekes információkkal szolgálnak. Ezek is megerősítik azt a már említett jelenséget, hogy a foglalkoztatók abban érdekeltek, hogy a közmunkában tartsák a megfelelő képességű dolgozókat, lefölezzék a célcsoportot. Többen bevallottan a jó munkaerőt, szakiparosokat stb. lebeszéljük az elsődleges munkaerőpiacra való kilépésről. „Megmondtam neki, hogy hát igaz, hogy itt kevesebbet kapsz, de nem kell utazni, háromkor már otthon vagy...” Mások csak annyit mondtak, hogy nem akadályozná meg, ha elmenne a jó közmunkás. Egy munkaügyi kirendeltség vezetője pedig arról panaszkodott, hogy „ha három nap alatt kell feltölteni egy 200 fős programot, akkor minden épkézláb embert berendelnek”, függetlenül attól, hogy ki tudná-e ajánlani esetleg nyílt piaci munkahelyre.

A közfoglalkoztatás szervezőit megkérdeztük arról is, hogy a programban való részvételnek köszönhetően szerintük milyen arányban tudnak *elhelyezkedni az elsődleges munkaerő-piacon*. Nem tettünk különbséget a bejelentett és a „feketemunka”, illetve a tartós és az alkalmi munka között. Az igen erős szórás miatt a válaszok értékelésekor az adatok móduszával számoltunk, amely összességében 10 százalékos értéket mutat. Meg kell jegyeznünk, hogy nem volt eltérés azok közt, akik saját bevallásuk szerint mérik e mutatókat, és azok között, akik nem, és csak saját becsléseikre hagyatkoztak a válaszadáskor.

Értékteremtés

A kormányzat a közfoglalkoztatás átalakítása során legfontosabb célként az értékteremtő munkát jelölte meg, kiemelve a mezőgazdasági termelést, valamint a közüzemi szolgáltatások (köztisztasági, környezetgazdálkodási) ellátását.

Értékteremtés szempontjából három közfoglalkoztatási területet találtunk. A legnagyobb nyilvánosságot azon értékteremtő Start-mintaprogramok kaptak, amelyek állattenyésztést, növénytermesztést, illetve különböző termékek előállítását célozták. Másik terület, amelyben a közmunkások valamilyen közszolgáltatást végeznek. Ezek jellemzően közúti, mezőgazdasági útkarbantartás, gyom-, parlagfűirtás, közterület, köz- és magánerdő rendben tartása. A harmadik terület az integrált szervezésű közfoglalkoztatás. Ebben az esetben egy-egy munkahelyen csak néhány közmunkás „besegít” egyes közfeladatok ellátásába. Ilyenek például a polgármesteri hivatalokban a kézbesítői, portaszolgálati, egészségügyi, oktatási feladatok, a kulturális intézményekben a karbantartói, takarítói, konyhás stb. munkakörök, továbbá az egyházi vagy civil szervezetek segítő munkatársi funkciói. E három különböző terület más és más munkakörülményeket nyújt. Az első kettőben a közmunkások elkülönült csapatokban, brigádokban vehetnek részt a munkában. Létszámuk gyakran független attól, hogy az adott feladat ellátására hány fő lenne gazdaságilag optimális.

Mind a termelés, mind a csoportos közszolgáltatás esetében (kellő szakértelem mellett) az eredmény a létrehozott gazdasági érték. A foglalkoztatás hatása azonban a munkaerő-piaci reintegráció szempontjából már erősen megkérdőjelezhető. Ennek legfőbb okait a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ) elnöke a következőképpen fogalmazta meg:

„A Start-munkaprogram azonban jelentősen különbözik az egyéb közfoglalkoztatási programoktól, a mezőgazdasági programok alapja ugyanis a *megfelelő szaktudás*. Az ilyen programok nem hoznak eredményt, ha a tervezés és a termesztés, állattartás irányítása megfelelő szakmai ismeretekkel rendelkező személyek nélkül működik.” (Zongor, 2013.)

A meglévő szervezetekhez *integrált közfoglalkoztatás* során egy működő szervezet biztosítja a munkafolyamatot. Sokkal nagyobb figyelmet kaphat a dolgozó beilleszkedése, munkaerő-piaci szempontból sokkal értékesebb a közfoglalkoztatás. Egy a kérdőívet kitöltő foglalkoztató megjegyzése szerint:

„Az állami-önkormányzati területen/feladatkörben vannak olyan ellátatlan, vagy hiányosan ellátott területek (kulturális, szociális szféra stb.) amelyek valós piaci igényt jelentenek – csak pénzt kell rá szánni! A haszna és hatékonysága elsősorban nem pénzben mérhető, de egyértelmű!”

Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-3025/2012. számú ügyben is alátámasztotta kutatásunk azon megállapítását, hogy a közfoglalkoztatók (jellemzően önkormányzatok) egyáltalán nem rendelkeztek sem szellemi (szakértelem, képzettség), sem pedig termelési infrastruktúrával. A közfoglalkoztatók egyöntetűen panaszkodtak az időbeli ütemezés kiszá-

míthatatlanságára, a támogatási keretek esetlegességére. A szükséges termelői infrastruktúra kiépítése, a szükséges piaci beágyazódás kialakulása hosszabb távú, tervszerű és konzekvens települési (sőt térségfejlesztési) folyamat részeként lehet csak hatékony. Sok esetben nem rendezett az értékesítés folyamata sem, sokszor nem tisztázott a közfoglalkoztatók termelői viszonya a helyi piaccal. Számos kérdés merül fel akkor is, ha a termék „első felhasználásra” kerül (közszolgáltatások, például a közétkeztetés, során használják fel), például hogy azt milyen – önköltségi vagy piaci – áron kell azt számba venni. Másik kérdés, hogy a közmunka milyen hatással van a helyi termelők piacára, hiszen onnan fog hiányozni a fizetőképes kereslet. A legnehezebben megválaszolható kérdés azonban az, hogy egy ilyen „termelés” hogyan válhatna fenntarthatóvá.

A munka világától tartósan távol lévő százezrek aktivizálása, annak elérése, hogy legalább bizonyos százalékuk saját lábukra álljanak, évtizedek óta az egyik legnagyobb kihívás Magyarországon. Sok-sok ország sok-sok modellel kísérletezett. E tapasztalatokra támaszkodva az Európai Unió szakbizottsága rendszeresen szakmai, módszertani ajánlásokat dolgoz ki és tesz közzé. Az új munkahelyeket teremtő, vagy tranzitfunkciójú *szociális gazdaság szervezetei* (más néven *társadalmi vállalkozások*) sokféle jogi formában működhetnek.³ Jellemzőek a mikro- és kisvállalkozások, a nonprofit kft.-k, de lehetnek civil szervezetek, vagy akár szövetkezetek is. Az adott vállalkozáshoz és a helyi viszonyokhoz illő optimális jogi forma kiválasztása fontos a szervezet fejlődési képességének megteremtéséhez, fenntarthatóságához. A közfoglalkoztatással kapcsolatosan egyre több olyan kormányzati kezdeményezés is indult, amely célja a közfoglalkoztatottak bevonása szociális szövetkezetbe. Ennek kapcsán módosult a szövetkezetekről szóló jogi szabályozás is.

A közfoglalkoztatás céljai az egyén számára

3 A Nonprofit Enterprise and Self-Sustainability Team (NESsT) meghatározása szerint a társadalmi vállalkozás olyan tudatosan tervezett vállalkozói tevékenység, amely társadalmi problémák innovatív megoldására jött létre. A társadalmi vállalkozások lehetnek nonprofit szervezetek, amelyek üzleti modelleket alkalmaznak alapvető küldetésük eléréséhez, és lehetnek üzleti vállalkozások, amelyek üzleti céljaik mellett jelentős társadalmi hatás elérésére törekednek. Alapelvük az a kettős optimalizálás, amely gazdasági és társadalmi célok összehangolását, egyensúlyban tartását jelenti (Tóth–Varga–Varga, 2011).

A közfoglalkoztatottakra vonatkozó 2012–2013 között zajló panelkutatásunkban vizsgáltuk, hogy mik lehetnek a közfoglalkoztatás céljai az egyes szereplők számára. Megpróbáltuk bemutatni, hogyan élnek meg a közfoglalkoztatottak e formát, és most elvonatkoztatunk a rendszer általános társadalmi céljaitól és hatásaitól.

A közfoglalkoztatás a résztvevők számára különböző funkciókat testesít meg. Marie Jahoda elméleteire alapozva elemeztük ezeket (Jahoda, 1982).

A közfoglalkoztatottak számára a státuszjellegű funkciók voltak a legfontosabbak: ez a típusú munka biztosította a hasznosság érzését, és kiemelkedően a családi jövedelem biztosítását. A közfoglalkoztatás legnagyobb előnyeként *a megélhetést, a többletjövedelmet* emelték ki a résztvevők. 61 százalékuk szerint fontos, hogy ezzel a jövedelemmel hozzájárulnak a család bevételeihez. Közel 50 százalékuk ezzel a jövedelemmel megélhetést biztosított családjá számára, így esetükben a közfoglalkoztatás *a családfenntartói státust* is erősítette. Töb-

ben kiemelték, hogy a közmunka nyugdíjszerző időnek minősül, így közelebb kerülhetnek a biztonságot jelentő nyugdíjba vonuláshoz.

Tehát a válaszadók a közfoglalkoztatás szegénységenyhítő funkcióját tartották a legfontosabbnak. Ugyancsak előkerült, hogy a foglalkoztatást helyettesítő támogatás jogosultságához 30 nap munkaviszonyt kell igazolni, ami a közmunkával teljesíthető.

„Azért jó a közmunka, mert több a keresetem, mint 22 500 forint, és gyűlnek a nyugdíjas-évek, meg amúgy sincs más munkahely.” „Nekem jó így, mert nem segélyből kell élni. A gyermeket el lehet tartani. Tudok rezsit fizetni is.”

Sokan (40 százalék) egyetértettek abban is, hogy *hasznos* feladatot látnak el közmunkásként. Ugyancsak fontos szempontként jelentkezett, hogy ez a közmunka *helyben van*, nem kell ingázni.

A *kapcsolati háló erősödését* a kérdezettek hozzávetőlegesen 20 százaléka érzékelte, ők jelezték, hogy a közfoglalkoztatásban részvétel során több ismerősük/barátjuk lett. Nagyjából hasonló arányban (18 százalék) voltak azok is, akik számára fontos az *aktivitás*, ők kiemelték, hogy a korábbinál nagyobb rendszeresség van a napjaikban. A közfoglalkoztatás e tényezői (aktivizáló funkció, a feladat hasznossága, a kapcsolati háló bővülése vagy a rendszerezett időbeosztás) járulnak leginkább hozzá ahhoz, hogy a munkavállalói késések fejlődjenek vagy fennmaradjanak.

A közfoglalkozottak *csak kevés hosszú távú lehetőséget* láttak ebben a foglalkoztatásban. A munkavállaláshoz szükséges képességek fejlődését kicsit több mint 14 százalékuk várta, míg a későbbi elhelyezkedéshez is csak kevesek szerint járul hozzá a közfoglalkoztatás (16 százalék). Vagyis a közfoglalkoztatás reintegrációs funkcióját nagyon kicsinek tartják. Sőt néhányan, egyenesen romboló hatásúnak tartották maguk is a közmunkát.

A közfoglalkoztatás *hátrányai* közül legtöbben a *kevés fizetést* emelték ki (29 százalék), amit árnyaltabban kell értelmeznünk. Hiszen a fizetés valóban alatta marad a minimálbérnek, de közmunka hiányában többségük számára csak szociális jövedelmek lennének elérhetőek, amelyeknél – ha nem is sokkal, de – magasabb a közmunkásbér. Az elmúlt években csökkenő segélyösszegekhez (amihez a hozzáférés is egyre nehezebb) képest a közmunka akár áhított jövedelmet jelenthet. Ezért többen is kiemelték, hogy így a segélynél többet tudnak keresni. A fizetés csökkenését különösen azok nehezítik, akik már hosszabb közmunkás múlttal rendelkeznek, és a jelenlegi jövedelmet a korábbiakhoz hasonlítják.

A közmunka munkaerő-piaci *reintegrációs* szerepéhez kapcsolódó kérdésekre gyakoribbak voltak a negatív válaszok, mint a pozitívak. A megkérdezettek 20 százaléka látott valamilyen negatívumot a közfoglalkoztatásban e téren. (Kevesebb ideje marad állást keresni, nem segít az elhelyezkedésben, kimarad az alkalmi munkából, közmunkás múltja miatt nem veszik fel dolgozni). Nagyon markánsan jelentkezett viszont a tartósság igénye, sokan je-

lezték, hogy el tudnák fogadni a közmunkát állandó foglalkoztatásként (sőt vannak, akik igényelnék is).

A közfoglalkoztatottak jó része meglehetősen kilátástalannak látja jövőjét, nem gondolják, hogy el fognak tudni helyezkedni. Sokszor egyáltalán nincsenek hosszú távú terveik, elképzeléseik.

„Nem fogok tudni elhelyezkedni sehol. Se határozatlan, se határozott időre. Nekem csak a közmunka marad mint lehetőség. Mert cigány vagyok”

Összefoglalás

A közfoglalkoztatás minden eddigi formáját számos kritika érte/éri. Hol a munkaerőpiacra visszavezető hatását, máskor a szervezés, illetve a dolgozók gyenge munka teljesítményét vagy a minimálbér alatti fizetést kifogásolják. Mások a közfoglalkoztatás magas állami költségeit, a vállalandó önrész mértékét vagy az igazgatás folytonos változását támadják. Az elmúlt 20 évben a különböző nevű és keretű hazai közfoglalkoztatási programok különböző kihirdetett és ki nem mondott célokat kívántak elérni. Miközben számos célnak és elvárásnak a közfoglalkoztatás nyilvánvalóan nem tudott megfelelni. Így természetes, hogy egyszerre van jelen az állandó – és mindig jól meg-alapozható – elégedetlenség és a közfoglalkoztatás nélkülözhetetlenségének megfogalmazása.

Jelenleg a kormányzat a közfoglalkoztatás elsődleges célját szociális irányba kívánja elmozdítani (*HVG*, 2015), vagyis kimondott cél az, hogy a közfoglalkoztatás váltsa fel a segélyezést. Vagyis kimondottan is a szegénységnyhító funkciót helyezik előtérbe. Ez a szemlélet a közfoglalkoztatást kiemeli a munkaerő-piaci eszközök köréből, és a szociális ellátórendszer részévé teszi, mindezt úgy, hogy a kötelezés és a helyi függőségi viszonyok erősödése egyre kiszolgáltatottabbá teszi a szegénységben élőket. Ezzel párhuzamosan célként továbbra is jelen van a Start-munkaprogramok termelési célja is.

„A kistérségi Start-mintaprogram mezőgazdasági projektjében részt vevők esetében az önellátás lehetőségének biztosítását, majd a védett környezetben (szociális szövetkezet), szakmai segítséggel történő munkavégzést követően elérhető cél a nyílt munkaerőpiacra történő kilépés” – tájékoztatta a Népszabadságot a minisztérium (NOL, 2012).

A közfoglalkoztatás szervezői és a közfoglalkoztatottak körében a nyílt munkaerő-piaci integráció célja egyre inkább háttérbe szorul, szinte el is tűnik. A közfoglalkoztatók az egyre növekvő létszám nyomásában igyekeznek minél több helyi lakost bevonni, ezzel a szegénységet enyhíteni, és költségkímélő munkaerőt biztosítani közfeladataik ellátására. Számukra a közfoglalkoztatás munkaerő-piaci funkciói nem relevánsak, nem reálisak. A közfoglalkoztatók szerint ez a fajta foglalkoztatás nem fejleszt ki olyan készségeket, kompetenciákat, amelyek utat nyitnak a nyílt munkapiaci állások eléréséhez. Munkaerő-piaci képességeket fejlesztő erőforrások sem állnak rendelkezésre. A közfoglalkoztatás szervezői számára valójában a

jól teljesítő közmunkások megtartása érdekük, különösen az értékteremtő, termelő közfoglalkoztatásban.

A közfoglalkoztatottak képe hasonló. Jövőképük sok esetben kilátástalan, és kevesen látnak kitörési lehetőséget a közfoglalkoztatásban, de könnyen elérhető és a segélyezésnél magasabb jövedelmet jelent. A legnagyobb igény a tartósság iránt jelentkezik, vagyis a közfoglalkoztatás a többség számára olyan munkaforma, ami elfogadható jövedelmet nyújt (amíg van), és még mindig kiszámíthatóbb, mint például a szürkefoglalkoztatás a nyílt munkaerő-piacon.

A tanulmányban bemutatott tendenciák is alátámasztják a közfoglalkoztatás teljes funkcióváltását. Immár nem a foglalkoztatáspolitikai eszközöként tekintenek a szereplők erre az eszközre, nem jelenik meg a nyílt munkaerő-piaci integráció igénye, hanem a szegénységnyhítés és a segélyért cserébe aktivitás kerül előtérbe. Ez a folyamat minden szereplőben csökkenti annak igényét, hogy aktív lépéseket tegyen az elhelyezkedés érdekében. Ezt mutatja azon kutatási eredményünk is, hogy a megkérdezett közfoglalkoztatottak álláskeresői aktivitása drasztikusan visszaesett 2013–2014 során.

Az utolsó kérdezési hullám idején (2014. február–március) már csak 15 százalékuk keresett munkát (az egy évvel korábbi 42 százalékkal szemben), 13 százalékuk nézett álláshirdetéseket (ez az arány korábban 47 százalékos volt), s csak 8 százalékuk jelentkezett valamilyen állásra (a korábbi 33 százalékkal szemben), állásinterjúra gyakorlatilag már senki sem ment el, pedig korábban minden ötödik megkérdezett (19 százalék) jelezte, hogy azt is megtette egy piaci munka reményében (Koltai, 2014).

2.4. Függelék

A kutatások módszertana

A közfoglalkoztató szervezeteket vizsgáló kutatás során kvalitatív és kvantitatív módszerekre is alapoztuk munkánkat.⁴ A közfoglalkoztatást végzők számára kidolgozott szervezeti kérdőívet online felületen, e-mailes visszaküldéssel vagy kinyomtatott példányon is ki lehetett tölteni. Az alapsokaságot a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat által számunkra szolgáltatott adatbázis képezte, amely a 2011–2012 során közfoglalkoztatási támogatásban részesült 8537 szervezet adatait tartalmazta. Az alapsokaság szervezeteit jellemzően e-mailben kerestük meg. Mivel eredményeinket torzította volna a leghátrányosabb helyzetű kistérségek, illetve kistéleplési foglalkoztatók alacsony internethasználata, így közülük véletlenszerűen kiválasztottunk 200 szervezetet, amelyek számára kinyomtatva is megküldtük a kérdőívet. Így elértük, hogy a kitöltők 26 százaléka e térségekben működik.

Összesen 870 kérdőív adatait tudtuk feldolgozni a vizsgálat során, amelyek túlnyomórészt online érkeztek hozzánk. A válaszadó szervezetek 2011-ben összesen 52 ezer főt, 2012-ben 40 ezer főt érintettek. Ez közel 20 százalékát jelenti az érintett közfoglalkoztatottak 2011. évi országos létszámának (256 ezer 607 fő [Tajti 2012]). Emellett a kutatás során húsz mélyinterjút is készí-

⁴ A teljes kutatási jelentések elérhetők: eselylabor.hu, Koltai-Kulinyi (2013), Koltai (2013), (2014).

tettünk kiválasztott helyszíneken és szervezetekben (országos szervezetekben, különböző méretű településeken, a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben stb.) a közfoglalkoztatásban érintett szervezetek képviselőivel, önkormányzatokkal, munkaügyi szervezet vezetőivel, valamint szakértőkkel. A kutatások során három fókuszcsoportos beszélgetés is zajlott, amelyeket egy-egy településen, illetve térségben a közfoglalkoztatásban érintett szervezetek részvételével készítettünk.

A válaszadó szervezetek területi eloszlása változatos képet mutat. Az egész ország területéről érkeztek válaszok, a legmagasabb arányban 11–11 százalékból Bács-Kiskun és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből válaszoltak. 2012-ben a közfoglalkoztatottak közel 20 százaléka e két megyében dolgozott. A többi megyében a közfoglalkoztatottak megoszlásához hasonló válaszadási arányt tapasztaltunk, valamivel magasabb volt a válaszadási hajlandóság Veszprém és Győr-Moson-Sopron megyében, alacsonyabb Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A válaszadók között (akárcsak a közfoglalkoztatás szervezők teljes sokasága körében) a települési önkormányzatok túlnyomó többségben vannak, 67,5 százaléka közülük került ki. További 13 százalék önkormányzati intézmény és 4 százalék önkormányzati társulás, tehát a válaszadók 84 százaléka közintézményként szervezi a közfoglalkoztatást. 2012-ben a közfoglalkoztatottak 75 százaléka ezekben az intézményekben dolgozott (Foglalkoztatási és Közfoglalkoztatási Adatbázis), így nem csoda, hogy a válaszadók között is ilyen magas e szervezetek aránya.

A közfoglalkoztatásban részt vevőkre vonatkozó kutatás során 2013 március–áprilisában öt kiválasztott kistérségben 283 közfoglalkoztatásra felvett személlyel készítették szakembereink strukturált interjút. A kistérségeket úgy választottuk ki, hogy a lehető legnagyobb változatosságot kapjuk jellemzőikben. Mindezzel együtt ki kell emelnünk, hogy a kutatás mintavételi módszere nem biztosítja a reprezentativitást. Célunk inkább az volt, hogy a közfoglalkoztatottak helyzetéről, életéről kapjunk képet. A panelkutatás során négy alkalommal kérdezzük meg a bevont személyeket: első két alkalommal a közfoglalkoztatás megkezdésekor, majd a közfoglalkoztatás befejezésekor illetve kilépésekor, negyedik alkalommal pedig a befejezést követően három hónappal.

Mintánk reprezentatív a nemek eloszlása tekintetében, és 3–5 százalékos eltéréssel a legmagasabb iskolai végzettség tekintetében is. A mintában kismértékben felülreprezentáltak az idősebb korosztályok, emiatt súlyoztuk a mintát. Emellett fókuszcsoportokat, interjúkat is szervezünk, amelyek résztvevői a közfoglalkoztatás érintettjei (szakemberek, helyi foglalkoztatók, közfoglalkoztatást szervezők, önkormányzat stb.).

2.5. KÖZMUNKÁSOK A LEGÁLIS MUNKAERŐPIACON

KÖLLŐ JÁNOS

A közmunkások piaci munkavállalásáról, „bekapcsolódásukról a munka világába” a legutóbbi szinte semmilyen információ nem állt rendelkezésre. Csak 2011 óta, a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) követéses vizsgálatainak jóvoltából állapítható meg, hogy a közmunkások milyen munkaerő-piaci státusban vannak a kilépésüket követő hatodik hónapban. Az erről készült elemzések (*Molnár és szerzőtársai*, 2014, *Cseres-Gergely–Molnár*, 2014) tanulságait a Közelkép 2.3. és 2.6. alfejezetei foglalják össze.

Az államigazgatási adatokat használó követéses vizsgálatokból nyerhető kép nemcsak azért töredékes, mert a közmunkások valódi állásainak nagyobb része bejelentetlen (*Farkas és szerzőtársai*, 2014), hanem mert az érintett népeség esetében az elhelyezkedést nem valamiféle révbe érkezésként, hanem egy hektikus munkaerő-piaci pálya epizódjaként érdemes elképzelnünk. Erről adnak képet az itt közölt számítások, amelyek nyolc éven át, havi pontossággal követik a közmunkások egy népes, több mint 25 ezres mintáját.

Adatok

Az adatok forrása egy különlegesen nagy méretű államigazgatási paneladatbázis, ami az Országos Egészségpénztártól, az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságtól, a Nemzeti Adó- és Vámhivaltól, az Oktatási Hivaltól és a Nemzeti Munkaügyi Hivaltól származó egyéni adatok összekötésével keletkezett. A 2002-ben 5–74 éves népességből vett 50 százalékos mintában – az anonimizálás és az MTA Közgazdaság-tudományi Intézet Adatbankjában elvégzett átalakítások után – havi szinten követhető, hogy a megfigyelt egyén dolgozott-e, hány napot, milyen munkakörökben és jogviszonyokban, milyen munkáltatóknál és mennyit keresett.

Az adatbázisban 2011 harmadik negyedévétől kezdve különböztethetők meg a közfoglalkoztatottak, de az esetszámuk csak az utolsó negyedévben érte el a más adatforrásokból ismert nagyságrendet. A kapcsolt panelben 97 ezer olyan egyén azonosítható, aki 2011. negyedik negyedévében legalább egyszer végzett közmunkát, ők átlagosan három hónapot dolgoztak közfoglalkoztatottként, összesen 195 ezer emberhónapot teljesítettek, amiből 65 ezres átlagos állományi létszámra következtethetünk.¹ Ez nagyobb, mint a KSH intézményi munkaerő-piaci statisztikájában közölt 54 ezres létszám, de kisebb, mint amit *Cseres-Gergely–Molnár* (2014) számítottak NMH-adatok alapján (77,6 ezer). Az eltérések okaira megfelelő adatok hiányában nem tudunk magyarázatot adni, annyi azonban állítható, hogy az adatbázisunk lefedi a megfigyelt időszakban közmunkát végzők döntő részét.

¹ A 195 ezer emberhónapot 65 ezren teljesítették volna, ha a három hónapban mindvégig munkában álltak volna.

A tanulmányban a 2011 negyedik negyedévében közmunkát végzők 2003. január és 2010. december közötti munkaerő-piaci pályáját vizsgáljuk. A közölt számítások az államigazgatási paneladatbázisból vett 50 százalékos (tehát a teljes népességből vett 25 százalékos) mintára vonatkoznak. A mintát 24 195 fő alkotja, akikről 2,323 millió havi megfigyelés áll rendelkezésre. A szűkítésre a szerző rendelkezésére álló gépi kapacitás korlátai miatt volt szükség.

Az elemzés fő kérdése, hogy a 2011. év végi közfoglalkoztatottak a korábbiakban milyen arányban dolgoztak „valódi”, nem közmunkás-munkahelyeken. Ez közvetlenül nem állapítható meg, mert – mint említettük – 2003–2010-ben a foglalkozási jogviszonyok között nem szerepelt a közmunka. Ezért kerülő utat választunk, kihasználva, hogy 2011 előtt a közmunkások elsősorban többsége a költségvetési szektorban dolgozott, és minimálbért keresett. Valódi állásban dolgozónak azt tekintettük, aki kettős könyvelést folytató vállalatnál, egyéni vagy társas vállalkozóként, östermelőként, segítő családtagként, bedolgozóként vagy alkalmi munkakönyvvvel dolgozott, továbbá azt a személyt, aki kettős könyvelést nem folytató vállalatnál vagy költségvetési intézménynél dolgozott, de a napi keresete meghaladta a minimálbér egy napra jutó összegének 110, illetve 150 százalékát (alsó és felső becslés). Természetesen ez a közelítő eljárás két okból sem mentes a hibáktól: a) valódi állásban lévőknek tűnnek fel azok, akik esetében az önkormányzat jelentős mértékben kiegészítette a közmunkásfizetést; b) a közmunkások közé sorolódnak azok, akik a valódi munkahelyükön a minimálbér 110 vagy 150 százalékánál kevesebbet kerestek napi szinten, vagy azért, mert alacsony a bérük, vagy azért, mert alacsony-közepes keresetű részmunkaidősként dolgoztak. A második forrásból származó torzítás nyilvánvalóan sokkal erősebb, ezért a *számításaink alábecslik a valódi munkahelyeken történő munkavégzés valószínűségét*.

A következőkben először azt nézzük meg, hogy a vizsgált népesség foglalkoztatásához milyen arányban járult hozzá a valódi és a közfoglalkoztatás, majd a valódi munkaviszonyok gyakoriságát és hosszát elemezzük. Végül megvizsgáljuk, milyen szerepet játszott a munkaviszonyok száma a teljes időszakban elért összefoglalkoztatás szintjének meghatározásában.

Közmunka és piaci munka – becslések

Az 2.5.1. táblázat szerint a 2011 végén közmunkát végzők 2003–2010 közötti foglalkoztatási rátája igen alacsony, átlagosan 25 százalékos volt, ami jelentősen elmarad még a 0–8 osztályt végzettek országos átlagától is.²

Becslésünk szerint ennek az alacsony foglalkoztatási rátának a nagyobb része jött valódi munkaviszonyból: a közmunka elhatárolásánál alkalmazott bérküszöbötől függően 14–16 százalék jött piaci munkából és 9–11 százalék közmunkából. A valódi munkaviszonyokban szerzett foglalkoztatás a várokozásoknak megfelelően visszaesett a válság időszakában, és ezt csak 2009-ben pótolta a közmunka. Az Orbán-kormány hivatalba lépésének évében a

2 A 15–59 éves, nem tanuló, 0–8 osztályt végzett népesség foglalkoztatási rátája 2005 tavaszán például 45,6 százalékos volt. (Saját számítás a KSH munkaerő-felmérésének 2005. április–júniusi hullámából).

közfoglalkoztatás szintje átmenetileg csökkent, ami az itt vizsgált népesség foglalkoztatási rátáját 20 százalék alá süllyesztette.

2.5.1. táblázat: A 2011. negyedik negyedévében közmunkát végzők foglalkoztatása, 2003–2010 (becsült értékek,^{a,b} a havi megfigyelések éves átlagai, százalék)

Év	Közmunkán dolgozott becslés	Valódi állásban dolgozott ^a becslés	Nem dolgozott legális állásban tény	Összes megfigyelés
2003	7,0	17,0	76,0	100,0
2004	6,9	17,1	76,0	100,0
2005	8,2	16,1	75,7	100,0
2006	8,7	16,7	74,6	100,0
2007	8,4	16,3	75,3	100,0
2008	9,5	16,2	74,3	100,0
2009	17,4	13,1	69,5	100,0
2010	4,1	14,7	81,2	100,0
2003–2010-ben átlagosan	8,8	15,9	75,3	100,0

Év	Közmunkán dolgozott becslés	Valódi állásban dolgozott ^b becslés	Nem dolgozott legális állásban tény	Összes megfigyelés
2003	8,6	15,4	76,0	100,0
2004	8,3	15,5	76,0	100,0
2005	9,8	14,5	75,7	100,0
2006	10,8	14,8	74,6	100,0
2007	10,4	14,3	75,3	100,0
2008	11,8	13,9	74,3	100,0
2009	20,4	10,3	69,5	100,0
2010	8,5	10,3	81,2	100,0
2003–2010-ben átlagosan	11,1	13,6	75,3	100,0

A megfigyelések száma: 2 322 720 emberhónap, 24 195 fő.

Valódi állásban dolgozónak tekintettük, aki kettős könyvelést folytató vállalatnál, egyéni vagy társas vállalkozóként, östermelőként, segítő családtagként, bedolgozóként vagy alkalmi munkakönyvvvel dolgozott, továbbá, ha kettős könyvelést nem folytató vállalatnál vagy költségvetési intézménynél dolgozott, és napi keresete meghaladta a minimálbér egy napra jutó összegének a) 110 százalékát, b) 150 százalékát.

^a A valódi állásban dolgozó napi keresete meghaladta a minimálbér egy napra jutó összegének 110 százalékát.

^b A valódi állásban dolgozó napi keresete meghaladta a minimálbér egy napra jutó összegének 150 százalékát.

Forrás: OEP–ONYF–NAV–NMH–OH kapcsolt paneladatbázis, a 2011. negyedik negyedévében közfoglalkoztatásban részt vettek adatai.

A 2.5.2. táblázat a vizsgált egyénekre vonatkozó különböző indikátorokat mutat be. Látható, hogy a nagy többségük 2010–2013 között legalább egyszer megfordult valódi, legális munkahelyen. A legalább egyszer állásba lépők

átlagosan 17–20 hónapot dolgoztak végig ilyen munkahelyeken a 96-ból, és ilyenkor az országos napi átlagbér 50–51 százalékát keresték a közmunkán elért 37–41 százalékkal szemben.

2.5.2. táblázat: A 2011. negyedik negyedében közmunkát végzők különféle munkaerő-piaci mutatói, 2003–2010 (becsült értékek a foglalkoztatási jogviszony jellege és a kereseti szint alapján)

Munkaerő-piaci mutató	Arány/átlag	
	alsó becslés	felső becslés
Legalább egyszer dolgozott valódi állásban (százalék)	70,9	75,3
A valódi állásban legalább egyszer dolgozók munkában töltött hónapjai (átlag)	17,2	19,6
Átlagos napi kereset valódi állásban ^a (százalék)	49,8	50,5
Átlagos napi kereset közmunkán (százalék)	37,3	41,0

A megfigyelések száma: 24 195 fő.

^a Az országos napi átlagkereset százalékában

Forrás: OEP–ONYF–NAV–NMH–OH kapcsolt paneladatbázis, a 2011. negyedik negyedében közfoglalkoztatásban részt vettek adatai.

Az adatok cáfolják azokat a népi bölcsességeket, amelyek szerint a közmunkások „foglalkoztathatatlanok”, „hírből sem ismerik a valódi munkát”, „már a szüleik sem dolgoztak” és a többi: a háromnegyedük már látott belülről valódi, legális munkahelyet. A piaci foglalkoztatásuk hosszabb távon mégis nagyon alacsony, ami a valódi munkaviszonyok hosszeloszlásának kérdéséhez vezet. Ezt a következő alfejezetben veszünk szemügyre.

A piaci munkavégzés gyakorisága és hossza³

Mint a 2.5.3. táblázatban látható, a 2003–2010 között legalább egyszer dolgozók nyolc év alatt átlagosan háromszor léptek be piaci munkahelyre: valamivel kevesebb, mint az egyharmaduk egyszer, a negyedük kétszer, egy további negyedük háromszor vagy négyszer, az ötödük ennél is többször (a csúcstartó pedig 18-szor).

A piaci munkaviszonyok átlagos megfigyelt hossza 5,6 hónap volt. Ez alsó becslés, ami tartalmazza a 2003. január 1-jén már folyamatban lévő, valamint a 2010. december 31. után még folytatódó munkaviszonyokat is, melyek teljes befejezett hossza a megfigyeltnél nagyobb, esetenként sokkal nagyobb is lehet. A megfigyelt nyolc évben indult és befejeződött, „cenzorátlan” epizódok között természetesen túltreprezentáltak a rövid munkaviszonyok: az átlagos hosszuk 4,1 hónap volt.

Ezeket a munkaviszonyokat részletesebben is szemügyre vesszük a 2.5.1. ábrán, amely a befejezett epizódok eloszlásfüggvényét ábrázolja. A görbe pontjai azt mutatják, hogy a szóban forgó piaci munkaviszonyok hány százaléka tartott 1, 2, ..., 96 hónapnál rövidebb ideig. Látható, hogy a vizsgált években kezdődött és befejeződött piaci munkaviszonyok nagyjából 60 százaléka három hó-

3 A továbbiakban a 110 százalékos bérhatárral különböztetjük meg a piaci és közmunkát.

napnál, közel 80 százaléka fél évnél, 90 százaléka pedig egy évnél rövidebb ideig tartott.⁴ A közmunkások piaci összfoglalkoztatása tehát viszonylag sok, rövid epizódból áll össze, és a valódi munkaviszonyaik sem hosszabbak, mint a közmunka-epizódjaik: *Cseres-Gergely–Molnár* (2014) szerint az utóbbiak átlagos befejezett hossza 2011-ben 3,4, 2012-ben 5,1, 2013-ban pedig 5,9 hónap volt.

2.5.3. táblázat: A 2011. negyedik negyedévében közmunkát végzők foglalkoztatási epizódjai valódi munkahelyeken, 2003–2010

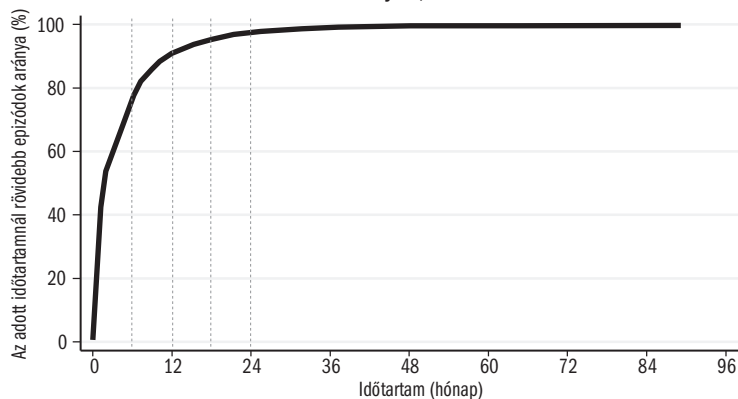
	Átlag, arány
Foglalkoztatási epizódok átlagos száma (darab)	3,0
A megfigyelt egyének megoszlása a valódi foglalkoztatási epizódok száma szerint (százalék)	
1	30,3
2	23,0
3	16,1
4	10,8
5	7,1
6	4,7
7 vagy több	8,0
A megfigyelt epizódok átlagos hossza (hónap)	5,6
A megfigyelt időszakban kezdődött és befejeződött epizódok átlagos hossza (hónap)	4,1

A megfigyelések száma: 54 833 epizód, melyek 18 228 egyénhez tartoznak. A befejezett epizódok száma 41 516, melyek 14 599 egyénhez tartoznak.

Valódi állásban dolgozónak tekintettük, aki kettős könyvelést folytató vállalatnál, egyéni vagy társas vállalkozóként, östermelőként, segítő családtagként, bedolgozóként vagy alkalmi munkakönyvvvel dolgozott, továbbá, ha kettős könyvelést nem folytató vállalatnál vagy költségvetési intézménynél dolgozott, és napi keresete meghaladta a minimálbér egy napra jutó összegének 110 százalékát.

Forrás: OEP–ONYF–NAV–NMH–OH kapcsolt paneladatbázis, a 2011. negyedik negyedévében közfoglalkoztatásban részt vettek adatai.

2.5.1. ábra: A befejezett foglalkoztatási epizódok kumulált hosszeloszlása, valódi munkahelyek, 2003–2010

Az ábra azokra az epizódokra vonatkozik, melyek 2003 január 1. után kezdődtek és 2011 január 1. előtt fejeződtek be. A megfigyelések száma: 41 516 epizód, melyek 14 599 egyénhez tartoznak. Valódi állásban dolgozónak tekintettük, aki kettős köny-

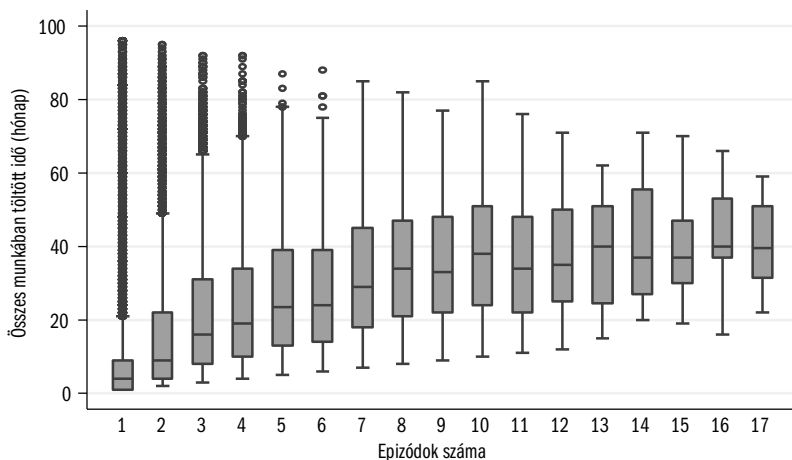
4 Megjegyezzük, hogy számításainkban nem teszünk különbséget az egyes munkáltatók között. Elképzelhető, hogy egy – mondjuk – négy hónapos folyamatos epizód során a vizsgált egyénnek nem egy, hanem két vagy három munkáltatója volt. Az adatbázisban a foglalkoztatási epizódok megbonthatók munkáltató szerint, ennek az elvégzése további kutatásra vár.

velést folytató vállalatnál, egyéni vagy társas vállalkozóként, őstermelőként, segítő családtagként, bedolgozóként vagy alkalmi munkakönyvvvel dolgozott, továbbá, ha kettős könyvelést nem folytató vállalatnál vagy költségvetési intézménynél dolgozott, és napi keresete meghaladta a minimálbér egy napra eső összegének 110 százalékát.

Forrás: OEP–ONYF–NAV–NMH–OH kapcsolt paneladatbázis, a 2011. negyedik negyedévében közfoglalkoztatásban részt vettek adatai.

Végül, egy úgynevezett „doboz és bajusz” (*box-and-whiskers*) ábrát mutatunk be, annak érzékeltetésére, hogy milyen mértékben járult hozzá a munkaviszonyok száma a teljes időszakban mért összefoglalkoztatáshoz és ezen keresztül az összjövedelemhez. Az 2.5.2. ábra vízszintes tengelyén a piaci munkaviszonyok száma, függőleges tengelyén a 2003–2010-ben piaci munkaviszonyokban ledolgozott összes idő látható. Az egyes dobozok alsó éle az összes munkában töltött idő 25. percentilisét, felső éle a 75. percentilisét mutatja az adott számú epizóddal rendelkezők körében. A dobozok közepén látható vonal a medián. A „bajuszok” alja és teteje a legalacsonyabb, illetve legmagasabb, a folytonos eloszláshoz még kapcsolódó értékeket jelzik, a körök pedig az eloszlásból „kilógó” egyének ledolgozott idejét mutatják.

2.5.2. ábra: Összefüggés a foglalkoztatási epizódok száma és az összes munkában töltött idő között, valódi munkahelyek, 2003–2010

Stata *graph box* ábra. A dobozok alja az összes munkában töltött idő 25. percentilisét, teteje a 75. percentilisét mutatja az adott számú epizóddal rendelkezők körében. A dobozok közepén látható vonal a medián. A „bajuszok” alja és teteje a legalacsonyabb illetve legmagasabb kapcsolódó értéket jelzi. A körök az eloszlásból „kilógó” egyének elhelyezkedését mutatják.

Valódi állásban dolgozónak tekintettük, aki kettős könyvelést folytató vállalatnál, egyéni vagy társas vállalkozóként, őstermelőként, segítő családtagként, bedolgozóként vagy alkalmi munkakönyvvvel dolgozott, továbbá, ha kettős könyvelést nem folytató vállalatnál vagy költségvetési intézménynél dolgozott, és napi keresete meghaladta a minimálbér egy napra eső összegének 110 százalékát.

Forrás: OEP–ONYF–NAV–NMH–OH kapcsolt paneladatbázis, a 2011. negyedik negyedévében közfoglalkoztatásban részt vettek adatai.

Könnyen megfigyelhető, hogy viszonylag magas, 30–40 hónapos összmunkaidőt azok értek el, akiknek nyolcnál több foglalkoztatási epizódjuk volt nyolcéves időtávon. Az egyetlen munkaviszonyból megszerzett összmunkaidő átlagosan nagyon alacsony, még ha létezik is egy kisebbség, melynek tagjai a középosztályi minták szerint, egyetlen, hosszú munkaviszonyból értek el akár 80–90 hónapot is elérő „összteljesítményt”.

Hogy milyen éles a kontraszt az *átlagos* munkavállaló és az *átlagos* közmunkás között, azt jól érzékeltetik a KSH munkaerő-felmérésének már idézett, 2005. április–júniusi hullámának adatai. E szerint a Magyarországon ekkor munkában állók átlagosan 106 hónapja, az általános iskolát végzettek 100 hónapja, sőt, még az annál kevesebbet végzettek is 63 hónapja dolgoztak a kérdezéskori munkahelyükön. Mivel az egy időben zajló, egy adott pillanatban megfigyelt epizódok legnagyobb valószínűséggel a félidejüknel tartanak, a befejezett munkaviszonyok átlagos hossza durván a fenti értékek duplájára tehető.

Következtetések

A közmunka kérdésein gondolkodó ember, jelen sorok írója is, gyakran esik abba a hibába, hogy a közmunkával a stabil piaci foglalkoztatást állítja szembe kívánatos alternatívaként, és a közmunkások oda való eljuttatását tartja a politika sikermutatójának. Az adatok azt sejtetik, hogy ez inkább vágyálom, mint reális célkitűzés.

A közmunkások valódi munkaerőpiacának sajátosságaiból kiinduló szakpolitikának inkább a piaci munkahelyekre való minél gyakoribb eljutást érdemes támogatnia. Ez egyfelől sokkal nagyobb türelmet követel: annak józan belátását, hogy a közmunka fegyelmező eszközként való használata – a legjobb állapotban lévő munkaerőpiacokat leszámítva – diszfunkcionális. A kiszámíthatatlan időpontokban érkező, kiszámíthatatlan hosszúságú munkára szóló „behívó” nemcsak a megélhetéshez elengedhetetlen informális munkát akadályozza, hanem az álláskeresést is. Márpedig sok munkaviszonyhoz sok álláskeresésre van szükség. Másfelől, minél többen, minél többször jutnak be valódi munkaszervezetekbe, annál nagyobb eséllyel választódhatnak ki közülük a tartós munkaviszonyra esélyesek. Mint a 2.10. alfejezetben láttuk, a közmunka jelenlegi gyakorlata kevésbé segít eljutni a valódi munkahelyekre. Amíg ez nem változik, hasznos lenne felszámolni minden olyan szabályozási elemet – ide értve egyes döntési jogkörök szabályozatlanságát is – ami akadályozza az instabil, rövid távra szóló, alkalmi munkákba való eljutást.

2.6. A KÖZFoglalkoztatásba Belépők Összetétele, 2011–2012*

CSERES-GERGELY ZSOMBOR

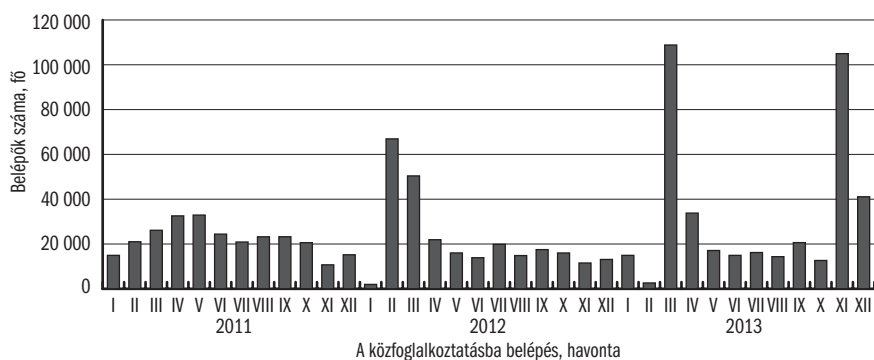
A közfoglalkoztatás legfontosabb deklarált célja, hogy elérje az általa megcélzott csoportot, és átmeneti munkalehetőséggel növelje annak foglalkoztathatóságát, ezért működésének legfontosabb mércéje e célok teljesülése. Ebben az alfejezetben azt írjuk le, hogy kik vesznek részt a közfoglalkoztatási programban, mennyire teljesül az első cél. Erről 2013–2014-re vonatkozóan ad információt a Közfoglalkoztatási Portál adatgyűjteménye, 2012-re és 2013-ra pedig (*Mód*, 2013). Hasonló kérdést vizsgál *Koltai* (2013) is, de többek között a felvett adatok kis száma és a vizsgált ismérvek nagy száma miatt az itt használttól eltérő módszertannal. Itt a 2.3. alfejezet fogalmi keretéhez illeszkedve vizsgáljuk az összetételt és annak változását.

Elemzési keretünk a munkaügyi rendszer és az abban mozgó ügyfél. Itt a munkaügyi rendszer epizódjait két részre osztjuk: a nem közfoglalkoztatási (az esetleges közfoglalkoztatás előtti regisztrációs, illetve programrészvételi) és a közfoglalkoztatási epizódot. Adatainkat a 2.3. alfejezetben már bemutattuk, a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) egyedi adataiból építettünk epizódalapú mikroadatbázist. Ebben összesen 2 278 036 nem közfoglalkoztatási epizód található a 2011–2012-es években, és további 833 769 2013-ban, amelyekhez rendre 685 935 és 245 882 közfoglalkoztatási epizód tartozik.

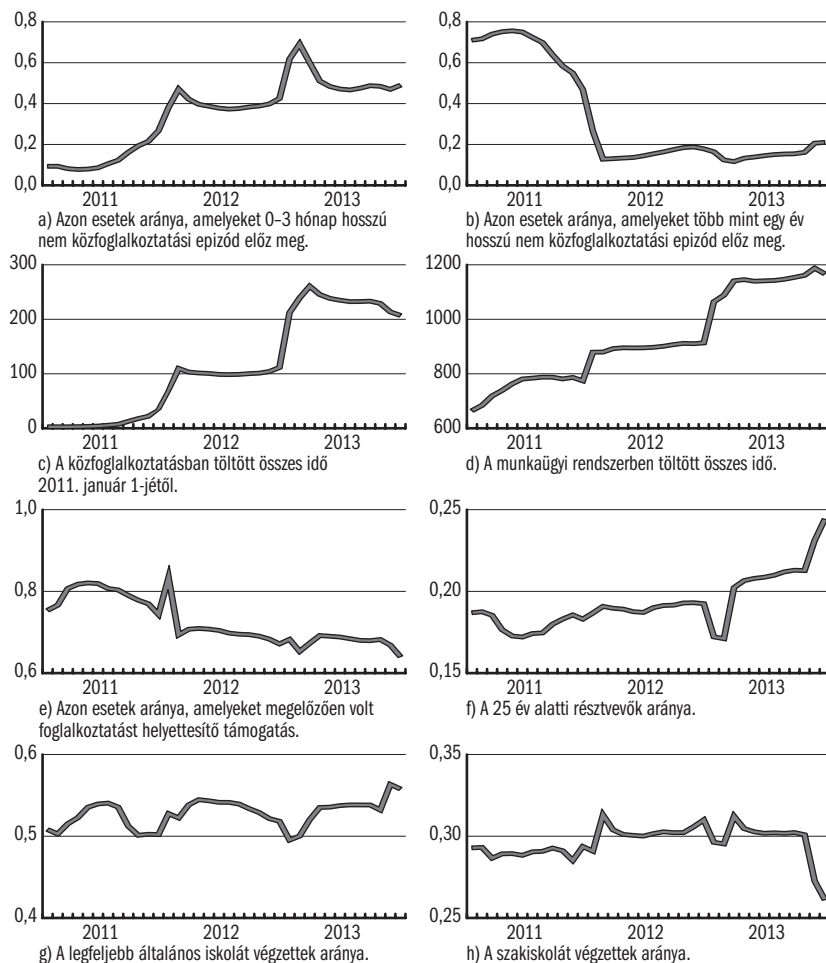
Ahogy a 2.1. alfejezet ismertette, a kormányzat 2011 elejétől a közfoglalkoztatás egységes rendszerét vezette be. 2011-ben 265 813, 2012-ben 263 931, 2013-ban 402 073 közfoglalkoztatásba belépőt számoltunk össze. Az éven belüli eloszlásban 2011-ről 2012-re rezsimváltás figyelhető meg. Míg az első évben a belépések időbeli megoszlása viszonylag egyenletes volt április körüli kiemelkedéssel, addig a következő években február–márciusra jutott a legtöbb belépés (lásd 2.6.1. ábra). 2013 végén pedig a téli közfoglalkoztatás keretében indított képzések újabb csúcspontot alakítottak ki (lásd a 2.8. alfejezetet). További szembeötlő változás, hogy a közfoglalkoztatásban töltött idő 2011-ről 2012-re jelentősen hosszabbodott. Míg az első évben a 2–4 hónap hosszú epizódok voltak többségben, 2012-ben a továbbra is leggyakoribb 2 hónapos epizódok mellett majdnem azonos arányban jelent meg minden annál hosszabb epizód. Fontos megjegyezni, hogy az epizódok hossza összefügg a kezdés hónapjával: az év elején kezdődött epizódok a leghosszabbak (átlag mintegy 220 naposak), majd hosszuk az év vége felé közeledve folyamatosan csökken.

Az új rendszer működésének első két évében a közfoglalkoztatási epizódok hossza és résztvevőinek összetétele is megváltozott. A 2.6.2. ábra nyolc panelje az összetétel néhány kiemelt indikátorának időbeli alakulását mutatja be.

* Szeretném megköszönni *Lente Borbálának* az adatok előkészítéséhez nyújtott kutatási asszisztenciáját.

2.6.1. ábra: A közfoglalkoztatásba belépők száma a belépés hónapja szerint

Forrás: Saját számítás a teljes adatbázisból.

2.6.2. ábra: Az adott hónapban közfoglalkoztatottak összetételét jellemző néhány idősor

Forrás: Saját számítás a teljes adatbázisból.

Az a) és b) panel tanúsága szerint az idő előrehaladtával erősen nő azok száma, akik a közfoglalkoztatás előtt a munkaügyi rendszerben rövid időt töltenek el, és csökken azoké, akik hosszú időt. Ez arra utal, hogy a résztvevők nagy hányada igen hamar kerül közfoglalkoztatásba az után, hogy kapcsolatba kerül az munkaügyi rendszerrel, még ha nem is előzi meg nyílt piaci munka az munkaügyi rendszerbeli epizódot.

A c) panel megmutatja, hogy a közfoglalkoztatásban töltött átlagos kumulatív idő is növekszik 2013-ig, 2013-ban azonban csökken. Ez csak úgy lehetséges, hogy a program számottevő mennyiségben vont be új, megelőzően nem közfoglalkoztatott résztvevőt.

A d) panel szerint az összes, a munkaügyi rendszerben és a közfoglalkoztatásban töltött idő is hasonló mintázattal, de nagyobb mértékben nő. Úgy tűnik tehát, hogy *a közfoglalkoztatás nem kiváltja vagy rövidíti, hanem átveszi a munkaügyi rendszerben töltött időt, és összességében növelheti is azt.* A 2013-as enyhe csökkenés ugyanakkor jelzi: a friss belépők nemcsak a közfoglalkoztatásban, de a munkaügyi rendszerben sem jelentek meg korábban. Mindeközben jelenősen csökken azok aránya, akik a közfoglalkoztatást megelőzően foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesültek (lásd az e) panelt), és ez – hasonlóan a b) panelhez – a tartós munkanélküliek arányának csökkenésére utal. Megerősíti ezt a tendenciát a 25 év alatti ügyfelek arányának növekedése, ahogy azt az f) panel mutatja.

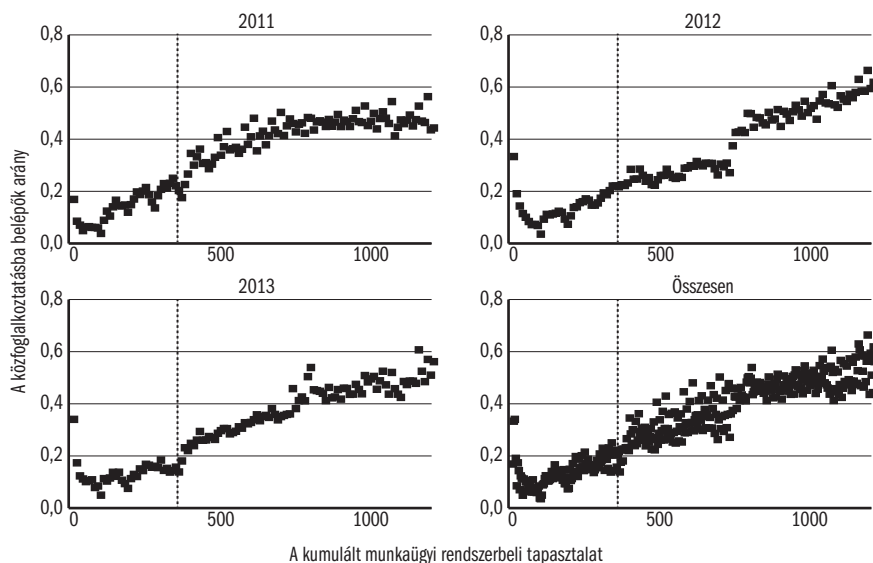
Figyelemre méltó, hogy az ügyfelek összetétele iskolázottság szerint meglehetősen stabil. A képzetlenek aránya az idénymunkák elérhetőségével változik némiképp (g) panel), ugyanakkor a 2013–2014-es télen erősen megnő, feltehetően a szokatlan, képzéssel összefüggő létszámbővítés miatt.

Ahogy azt már hangsúlyoztuk, a közfoglalkoztatás a tartós munkanélkülieket kívánja nyílt munkapiacra juttatni előbb vagy utóbb. Csak az NMH adminisztratív adatai felhasználásával nem mérhető megfelelően a tartós munkanélküliség (hiszen már a regisztráció is csak közelítés, az pedig az online való kilépéssel újra indul). Ezért a tartós munkanélküliséget a munkaügyi rendszerben a közfoglalkoztatásba lépés időpontjáig töltött összes idővel (a „munkaügyi rendszerbeli tapasztalattal”) mérjük.

A munkaügyi rendszerben töltött időt az aktuális nem közfoglalkoztatási epizódhoz kötjük. Úgy számítjuk, hogy ugyanennek a mértéknek az előző hasonló epizódhoz kötődő értékét megnöveljük az azt követő közfoglalkoztatási epizód hosszával (ha volt ilyen) és az aktuális nem közfoglalkoztatási epizód hosszával. Ennek megfelelően a mérték a nem közfoglalkoztatási epizód szempontjából *ex post*, az azt esetlegesen követő közfoglalkoztatási epizód szempontjából *ex ante*. Fontos, hogy a 2011 előtti munkaügyi rendszerbeli tapasztalatról csak akkor van információnk, ha az 2010. december 31-én még folyamatban volt. Ezekben az esetekben ennek az epizódnak a hosszát figyelembe vesszük. Ha valaki 2010. december 30-án éppen kilépett egy folyamatban levő regisztrációs epizódból, majd január 2-án visszalépett, akkor az ő tapasztalata nulláról indul.

Az első célnak való megfelelést a 2.6.3. ábra mutatja be a közfoglalkoztatásba lépés arányának és a munkaügyi rendszerbeli tapasztalat összefüggéseként. Az ábrán látjuk, hogy a belépési arány mindhárom évben közel egyenletesen növekszik, ami arra utal, hogy a közfoglalkoztatás célzása megfelelő. A jó célzásnak ellentmond viszont, hogy minden évben az egy évnél rövidebb munkaügyi rendszerbeli tapasztalatot szerettek közül is számottevően, 5–20 százalékos arányban lépnek be a közfoglalkoztatásba. Különös, hogy mindhárom évben létezik a formálisnak tűnő, 10 napos regisztráció utáni közfoglalkoztatásba lépés, amely után az érintettek rendre 17, 33 és 34 százalékos arányban lesznek közfoglalkoztatottak. A célzás ugyanakkor a munkaügyi rendszerben hosszú ideig bennlévők esetében sem tökéletes, és romlik: az összefüggés 2011-ben 500 nap körül megfigyelhető domborulata később kiegyenesedik, ami kevesebb ide sorolható ügyfél bevonását jelzi. Növekszik egyúttal a leg-hosszabb tapasztalattal rendelkezők bevonásának aránya.

2.6.3. ábra: A nem közfoglalkoztatási epizódból közfoglalkoztatásba lépők aránya a kumulált munkaügyi rendszerbeli tapasztalat függvényében

Forrás: Saját számítás a teljes adatbázisból.

Az munkaügyi rendszerbeli tapasztalat definíció szerint gyűlik a közfoglalkoztatási epizódok során is, így átlagosan igaz, hogy az oda bevont ügyfélnek később nagyobb az esélye az újra belépésre. Ennél azonban többről van szó, ahogy azt az 2.6.1. táblázat is mutatja. Ennek soraiban az azonos ügyfélhez (az összes évre vonatkozóan) tartozó közfoglalkoztatási epizódok sorszámát látjuk, oszlopaiban pedig az epizód megkezdésének évét. Az egyes cellák azt mutatják, hogy az adott évben milyen gyakorisággal fordult elő egy adott sorszámú epizód. 2011-ben ugyan a résztvevők bő tizede kétszer vett részt a prog-

ramban (néhányan ennél is többször), a nagy többség azonban csak egyszer. A következő évben az ügyfelek több mint fele másodszor vesz részt a programban, közel ötödüknek pedig ez legalább harmadik részvétele. Ők vagy az előző évben is ügyfelek voltak, vagy az adott évben ez nem az első részvételük. 2013-ban ugyanez a folyamat folytatódik, ekkor már a belépők alig harmada nem volt még korábban közfoglalkoztatott.

2.6.1. táblázat: A közfoglalkoztatási epizódok sorszámának megoszlása a kezdet éve szerint

Sorszám	2011	2012	2013	Együtt
1.	87,6	37,0	28,4	47,7
2.	11,3	44,6	25,0	26,6
3.	1,0	14,0	25,9	15,4
4.	0,1	3,5	13,7	6,9
5.	0,0	0,9	7,0	3,3
Együtt	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Saját számítás a teljes adatbázisból.

A tapasztalat gyűjtésével és a 2.6.3. ábrán mutatott összefüggés működésével, valamint az ismételt belépésnek következtében igen sokan újra és újra belépnek a közfoglalkoztatásba – ebből adódik a közfoglalkoztatásban és a munkaügyi rendszerben szerzett tapasztalat növekedése, amit az 2.6.1. ábrán már láttunk.

A tapasztalat mellett más jellemzők is összefüggnek azzal, hogy valaki milyen eséllyel lép be a közfoglalkoztatásba. Ennek részleteit a 2.6.2. táblázat mutatja be. A táblázatból látjuk, hogy a közfoglalkoztatásba való belépés esélye nagyobb a férfiak, az idősebbek, az iskolázatlanok és a nem pályakezdők esetében. A belépés aránya 2011-ről minden csoportnál erősen növekszik 2012-re, majd kivétel nélkül a 2011-es érték alá esik. A regisztrált népesség nem és iskolázottság szempontjából meglehetősen stabil, az idősebbek és a fiatalok, valamint a pályakezdők arányának növekedése azonban figyelemre méltó, és meghaladja a közfoglalkoztatásba belépés esélyének növekedését.

2.6.2. táblázat: A közfoglalkoztatásba belépés arányai a regisztrált munkanélküliek jellemzői szerint és az utóbbiak megoszlása a belépés évében

	2011	2012	2013	Együtt
Belépési arányok jellemzők szerint				
Teljes népesség	31,9	33,1	27,4	30,1
Demográfiai jellemzők				
Nő	31,4	29,1	25,6	28,0
Férfi	32,3	36,2	29,0	31,8
Kor				
25 év alatt	26,9	27,1	25,0	26,0
25–44 év	32,1	31,6	26,7	29,5
44 év felett	34,8	40,5	30,3	34,0

	2011	2012	2013	Együtt
Iskola				
Maximum nyolc általános	48,4	50,1	39,8	44,7
Szakiskola	27,9	31,2	25,4	27,6
Minimum érettségi	15,5	16,0	13,9	14,9
Pályakezdő	24,6	24,9	23,7	24,2
A résztvevők előtörténete a megelőző nem közfoglalkoztatási epizódban				
Legfeljebb 3 hónap	17,0	37,3	36,9	32,8
4-9 hónap	17,2	29,9	23,8	24,0
10-12 hónap	19,6	35,1	27,4	27,9
12 hónapnál hosszabb	52,8	30,9	19,6	34,0
Munkanélküli ellátást nem kapott	39,2	42,8	31,6	36,3
Munkanélküli ellátást kapott	21,9	19,4	19,9	20,4
Foglalkoztatást helyettesítő támogatást nem kapott	6,5	15,1	15,5	12,9
Foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapott	67,6	61,7	44,4	55,1
Képzésben nem vett részt	31,6	33,2	27,0	29,9
Képzésben részt vett	20,4	26,5	33,6	30,8
Egyéb programban nem vett részt	32,1	34,5	28,3	30,9
Egyéb programban részt vett	10,8	4,9	4,2	5,9
Arányok a regisztrált népességben belül				
Demográfiai jellemzők				
Nő	44,4	43,1	46,0	100,0
Férfi	55,7	56,9	54,0	100,0
Kor				
25 alatt	18,8	20,5	21,2	100,0
25-44	54,3	52,3	49,0	100,0
44 felett	26,9	27,3	29,8	100,0
Iskola				
Maximum nyolc általános	40,6	39,1	42,3	100,0
Szakiskola	34,8	34,9	33,0	100,0
Minimum érettségi	24,6	26,0	24,7	100,0
Pályakezdő	10,5	12,9	15,3	100,0
A résztvevők előtörténete a megelőző nem közfoglalkoztatási epizódban				
Legfeljebb 3 hónap	24,3	33,0	33,9	100,0
4-9 hónap	28,9	37,5	31,1	100,0
10-12 hónap	7,2	9,4	7,3	100,0
12 hónapnál hosszabb	39,6	20,1	27,7	100,0
Munkanélküli ellátást nem kapott	55,1	58,3	63,5	100,0
Munkanélküli ellátást kapott	44,9	41,7	36,5	100,0
Nem kapott foglalkoztatást helyettesítő támogatást	59,2	61,6	58,9	100,0
Kapott foglalkoztatást helyettesítő támogatást	40,8	38,5	41,1	100,0
Képzésben nem vett részt	98,5	98,1	95,1	100,0
Képzésben részt vett	1,6	1,9	4,9	100,0
Egyéb programban nem vett részt	96,8	95,0	96,1	100,0
Egyéb programban részt vett	3,2	5,0	3,9	100,0

Forrás: Saját számítások a teljes adatbázisból.

A közfoglalkoztatást megelőző nem közfoglalkoztatási epizód hossza szerint időben erősen átrendeződik a belépők összetétele. Míg 2011-ben a belépők több mint fele 12 hónapnál régebben volt nem közfoglalkoztatási epizódban, addig ez 2013-ban már csak 20 százalék. Ezzel párhuzamosan megnőtt minden ennél rövidebb időtartam-kategóriából belépők aránya, legjobban közöttük a három hónapnál rövidebbeké. Mindeközben (feltehetően a regisztrációs időszakot újraindító közfoglalkoztatási részvétel miatt is) lecsökken a hosszabban, és megnő a rövidebb ideje regisztráltak aránya.

A belépési arány erősebben csökkent azoknál, akik nem részesültek munkanélküli ellátásban, mint azoknál, akik kaptak. Éppen ellenkezően, három év alatt közel háromszorosára nőtt a korábbi kis belépési arány azoknál, akik nem kaptak foglalkoztatást helyettesítő támogatást, míg csökkent azoknál, akik kaptak. Mindez nem követi a népességbeli változásokat, mert a munkanélküli ellátásban nem részesülők aránya ez idő alatt nőtt, a foglalkoztatást helyettesítő támogatást kaptak és nem kaptak aránya pedig közel állandó volt. A regisztráltak csak nagyon kis része vett részt képzésben vagy más aktív munkaerő-piaci programban. Míg az előbbieik részvétele a közfoglalkoztatásban a vizsgált három év során másfélszeresére nőtt, az utóbbiaké megfeleződött.

Az egyéni jellemzők önálló hatása a köztük levő összefüggés miatt nem feltétlenül egyezik meg azzal, amit a 2.6.2. táblázatban láttunk. Ezeknek a hatásoknak a kiszűrésére a közfoglalkoztatásba lépés esélyét egyszerű logit modellel becsültük meg mindhárom évre, a nem közfoglalkoztatási epizód végén: ez az az időpont, amikor a közfoglalkoztatásba lépés reális lehetőség. A 2.6.3. táblázatban az egyes változók átlagos marginális hatását látjuk, ami összevethető a 2.6.2. táblázatban közölt esélyek adott változón belüli kategóriák szerinti különbségével. Az eredmények a korábban megfigyelt eredményeket tükrözik, főként abszolút értékükben térnek el azoktól.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a *közfoglalkoztatottak összetétele is megváltozott* a munkaügyi rendszer programszerkezetének eltolódásával. A közfoglalkoztatásba kezdetben túlnyomórészt a hosszú ideje regisztrált ügyfelek kerültek be, ez idővel megváltozott. Ennek oka egyrészt a regisztráció újraindulása, ami az ismételt részvétellel önmagában csökkenti az előző regisztrációban, de nem az munkaügyi rendszerben töltött átlagos időt. A résztvevők nagy része továbbra is iskolázatlan, és idősebb. Fontos viszont, hogy az új belépők között egyre nagyobb arányban vannak a fiatalok, illetve pályakezdők.

Az állomány nagyságának a 2.3. alfejezetben bemutatott viszonylagos állandósága mögött tehát jelentős változások zajlanak, ezek részben kedvezőnek tekinthetők, részben kedvezőtlennek.

Kedvező változás, hogy a közfoglalkoztatás láthatóan sok, korábban más program által meg nem érintett, hosszú ideje regisztrált ügyfélhez jutott el, ami nagyobb anyagi biztonságot adhat, mint az alternatívaként kívánczoló, kis összegű foglalkoztatást helyettesítő támogatás és szociális segély vagy sok eset-

ben a támogatás és mobilitás nélkül közvetlenül elérhető helyi munkaerőpiac. Kevésbé kedvező jelenség az, hogy az idő előrehaladtával romlik a program célzása. Ahogy azt a 2.5. *alféjezetben* láttuk, a közfoglalkoztatottak nem kis része komoly munkatapasztalattal rendelkezik, ezért a program célszerűsége általában is vizsgálendő. Különösen komoly kétségek vetődhetnek fel azzal kapcsolatban, hogy növekszik a fiatal és általában az igen rövid munkaügyi rendszerbeli tapasztalattal rendelkező munkanélküliek közfoglalkoztatásba kerülési esélye. A fiatalok későbbi munkaerő-piaci esélyeit a közfoglalkoztatás helyett másfajta segítségnyújtás javíthatja (ahogy azt a kormány *ifjúsági garancia* terve jelzi is (NGM, 2013). Arányuk mégis nő a közfoglalkoztatottak között. Mivel a közfoglalkoztatás a munkaügyi rendszeren belül szemmel láthatóan egyre inkább magához köti a résztvevőket, kiemelten nagy a jelentősége van annak, hogy a program célzása a lehető legjobb legyen.

2.6.3. táblázat: Átlagos marginális hatások logit becslésből.

Eredményváltozó: közfoglalkoztatásba lépés az nem közfoglalkoztatási epizódból

	2011	2012	2013
Demográfiai jellemzők			
Férfi	0,00484***	0,0347***	-0,000722
Kor: 25-44 év	0,0165***	0,0166***	0,0138***
Kor: 44 év felett	0,0459***	0,0768***	0,0452***
Iskola: szakiskola	-0,0552***	-0,0648***	-0,0500***
Iskolai: legalább érettség	-0,0786***	-0,108***	-0,0878***
Pályakezdő	0,0223***	0,0457***	0,0516***
A résztvevő előélete a regisztrációban			
A munkaügyi rendszerben töltött napok száma	0,000125***	0,000151***	0,000108***
Nem sikeres munkaközvetítések száma	-0,0724***	-0,0414***	-0,0392***
Munkanélküli ellátást kapott	0,0231***	-0,0603***	-0,0426***
Foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapott	0,484***	0,245***	0,118***
Képzésben vett részt	-0,0377***	-0,0378***	0,0713***
Más, aktív munkapiaci programban vett részt	-0,106***	-0,270***	-0,218***

Heteroszkedaszticitásra és klaszterezettségre robusztus standard hibák.

Referenciakategória : nő, 25 év alatti, legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzett, nem pályakezdő, a munkaügyi rendszerben nem töltött időt, nem kapott sikertelen munkaközvetítést, nem kapott munkanélküli ellátást, sem foglalkoztatást helyettesítő támogatást, nem vett részt semmilyen aktív munkapiaci programban.

A logit együtthatókat a teljes mintából, az átlagos hatásokat a nagyon nagy erőforrás-igény miatt annak 5 százalékos mintájából számítottuk.

***1 százalékos szinten, **5 százalékos, *10 százalékos szinten szignifikáns.

Forrás: Saját számítás a teljes adatbázisból.

2.7. A KÖZFOGLALKOZTATÁS TÉRBELI EGYENLŐTLENSÉGEI

CZIRFUSZ MÁRTON

Ebben az alfejezetben a közfoglalkoztatás területi egyenlőtlenségeivel foglalkozunk. A fő kérdés, hogy a nemzetállam alatti léptékeken milyen, a hozzáférés lehetőségeiből és az elosztás módjaiból következő különbségek írhatók le.

A korábbi Közelkép-fejezetekben több esetben megjelentek olyan írások, amelyek a munkapolitika helyi vagy regionális megvalósulásait, hatásait vizsgálták (lásd például *Kabai–Németh*, 2011, *Kertesi–Kézdi*, 2009, *Lócsei*, 2010), és amelyek így a munka világának elemzésekor a térbeliség kitüntetett szerepére is utaltak. Ugyanakkor a térbeliség nem pusztán egy vizsgálható vetülete a közfoglalkoztatásnak: a tér (az a tény, hogy a társadalmi folyamatok nem a tűfokán, egypont-gazdaságban történnek) befolyásolja a közfoglalkoztatást mint közpolitikai eszközt. Emellett, a közfoglalkoztatás mint társadalmi jelenség is visszahat a térre, újratermeli a térbeli egyenlőtlenségeket. A bemutatandó területi mintázatok nem feltétlenül magyarázhatók területi okokkal, a térbeliség önálló magyarázó szerepének vizsgálata helyett a tágabb értelemben vett társadalmi (politikai-gazdasági) struktúrák és a térbeliség kölcsönkapcsolatát szükséges elemezni (vö. *Massey*, 1995). A közfoglalkoztatás települési szinten mérhető különbségei pedig az alkalmazott szemléletmód alapján nem egyfajta „helyi érdekességek”, az országos trendeknek megfelelő vagy azoktól eltérő mikrofolyamatok, hanem fordítva, a helyi folyamatokból áll össze az az országos kép, amelyet a Közelkép többi fejezete részletesen elemez.

Ebben az alfejezetben először bemutatjuk, hogy a közfoglalkoztatás és általánosságban a jóléti ellátások munkához kötése, a *workfare* szakpolitika (lásd az 1. fejezetet) hogyan termeli újra a társadalmi-térbeli egyenlőtlenségeket. Ezután ismertetjük a magyarországi közfoglalkoztatási programok területi egyenlőtlenségeinek vizsgálatához felhasznált adatokat. Végül leíró elemzést adunk a közfoglalkoztatás Magyarországon megfigyelhető területi egyenlőtlenségeiről, és bemutatjuk, hogy a program térben is roppant egyenlőtlen elosztást jelent.

A közfoglalkoztatás mint térbeli politika

A gazdasági ciklusok válságidőszakaiban a társadalom sokféle módon reagál a növekvő munkanélküliségre és létbizonytalanságra. Egyrészt, olyan igényeket fogalmaz meg, amelyekben az államtól is elvárja a munkahelyteremtést. Másrészt, az állam maga is igyekszik (a mindenkor domináns ideológiák által átszűrve) kezelni a válságot a közvetlen munkahelyteremtés keresztül (vö. például *Arrighi*, 1993, *Silver*, 2003); azaz a piac önszabályozásába vetett hit

megrendülése társadalmi védekezési mechanizmusokat és politikai beavatkozásokat eredményez (*Polányi*, 2004).

Ezek a jelenségek Magyarországon is a globális gazdasági ciklusoknak megfelelően jelentkeztek. Az 1870-es évek dekonjunktúrája során bár voltak javaslatok, amelyek az állam munkahelyteremtésben betöltött szerepének növekedését igényelték, a gazdasági liberalizmus kibontakozásának korszakában ezek nem találtak visszhangra (*Rézler*, 1974/1938). Az 1929–1933-as világgazdasági válság hatásának csökkentésére a magyar gazdaságpolitika növelni kívánta az állam szerepét a munkahelyteremtésben, a Gömbös-kormány programja emellett a munkanélkülieket csak munkavégzés ellenében kívánta támogatni. Az 1970-es évek válságát követően a gyors ütemű ipari szerkezetváltás és az ezzel párhuzamos életszínvonal-növelés került a gazdaságpolitika és a tervezés középpontjába, egyúttal új és ellentmondásos foglalkoztatáspolitikai döntések is születtek (lásd *Fazekas–Köllő*, 1989). A 2008-as gazdasági válság hatására kiszélesített magyarországi közfoglalkoztatási program tehát nem példa nélküli jelenség, és nem is magyarázható pusztán gazdaságpolitikai-ideológiai váltásokkal.

A magyar közfoglalkoztatási politika azon *workfare* típusú szakpolitikák sorába illeszkedik, amelyek társadalmi-térbeli egyenlőtlenségeket újratermelő jellegét a centrumországokban nagyjából az 1990-es évektől írták le a kritikai társadalomtudományok. A következőkben összefoglaljuk, hogy ez miért és hogyan hoz létre szükségszerűen új társadalmi-térbeli egyenlőtlenségeket a különböző földrajzi léptékeken (vö. *Peck*, 2002).

A jólétből a jóléti juttatásokat munkához kötő (*workfare*) államba való átmenet elemzői hajlamosak arra a leegyszerűsítő értelmezésre, hogy az ez utóbbi az állam kiüresedésével, a központi és a helyi kormányzat (Magyarországon a települési önkormányzat) gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai szerepének csökkenésével járt. Bár látszólag ebből a perspektívából is helyesen leírható az az egyenlőtlenségnövekedés, amely a lakóhely településétől függően eltérő foglalkoztatási és megélhetési lehetőségekhez vezet – például az „ügyesebb” önkormányzatok több tőkebefektetést tudnak vonzani, amelynek révén több lesz a munkahely, és a helyi adóbevételekből kiterjedtebb szociális juttatások is adhatók, valamint az önkormányzatoknak maguknak is eltérők az adottságaik a transzferekért való politikai-gazdasági küzdelmekben, lásd erről például *Kálmán* (2012) –, a valós folyamatokat inkább az állam egyszerre kivonuló és új területeken megerősödő párhuzamos mozgása (*Peck–Tickell*, 2002) írja le jobban.

Az 1970-es évek végétől az állam hármas átalakulása figyelhető meg, amelynek a közfoglalkoztatási programok is integráns részei. Egyrészt, a fordista termelési mód válságával a hagyományos bér munkaviszony helyébe dereguláltabb, rugalmasabb foglalkoztatási formák léptek (a rugalmasítás a magyarországi – kormányokon átívelő – foglalkoztatáspolitikákra is jellemző). Másrészt, ezzel párhuzamosan a jóléti államot felváltotta a jóléti juttatásokat munkához kötő

(*workfare*) állam, amely leépítette a szociális szolgáltatások kollektív jogát, és helyébe a munkavégzés kötelezettségét helyezte (a legutóbbi évek hazai folyamatairól lásd *Cseres-Gergely–Molnár*, 2014). Harmadrészt, a szabályozás kriminalizálta a rászorulókat egy részét (*Wacquant*, 2013). Magyarországon a büntető-állam és a közfoglalkoztatás erős ideológiai kapcsolatát mutatja például, hogy a közfoglalkoztatás legnagyobb részét a Belügyminisztérium (és nem a munkaerőpiacért egyébként felelős Nemzetgazdasági Minisztérium) alá tartozik.

Az a fordulat, amely a jóléti államból a *workfare* felé mutat, nem csak a nemzetállami léptéket alakítja át. Általánosabban az átmenet a keynesiánus jóléti nemzetállamból a schumpeteri (versenyképességre alapozó) poszt-nemzeti *workfare* államba való átalakulásként értelmezhető (*Drahokoupil*, 2007, *MacLeavy*, 2010). Magyarországon a közfoglalkoztatás válság utáni kibontakozása is különböző léptékekhez köthető strukturális változásokkal hozható összefüggésbe. A nemzetállam feletti európai uniós lépték (ahonnan a transzferek érkeznek – vö. *Lendvai*, 2008) például meghatározó volt a közfoglalkoztatás válságát közvetlenül követő finanszírozásában (*Elek–Scharle*, 2010), a központi és a helyi kormányzat szintjét a következőkben részletesebben vizsgáljuk.

A gazdasági válságok mindig is térben egyenlőtlen módon mentek végbe (lásd például *Fazekas*, 1997; *Lőcsei*, 2010; *Boros–Pál*, 2011), így tehát a válságok kezelését szolgáló foglalkoztatáspolitikai eszközök is térben egyenlőtlen hatásúak – hiszen jóval kisebb közvetlen hatást fejtenek ki azokon a helyeken, ahol az elsődleges munkapiac és a hagyományos bémunka részaránya magasabb (*Czirfusz*, 2014). Az ipari válság régiók klasszikusan olyan térségek, ahol az állam a munkahelyteremtő befektetések ösztönzésére állami programokat indít (a cseh példáról lásd *Drahokoupil*, 2007), esetleg maga lép fel foglalkoztatóként (mint a hazai közmunkaprogramban). Az egyenlőtlenségek azonban a települési szinten is érvényesülnek: a nagyobb településeken egyrészt a munkanélküliség bizonyos városrészekben összpontosul (klasszikusan a munkásnegyedekben), amire a helyi önkormányzatok eltérő módon reagálnak (Budapesten például 2015 tavaszától kerületenként eltérő szociálpolitikai szabályozással). Másrészt a közfoglalkoztatási programokkal további, városokon belüli feszültségek is kialakulnak, hiszen a közfoglalkoztatás újabb tömegeket irányít át a dolgozó szegények csoportjába, amely döntően városiként leírt probléma szerte Kelet-Közép-Európában (*Smith és szerzőtársai*, 2008).

Egyes országokban a térben egyenlőtlenül jelentkező munkanélküliségre kifejezetten területi programokkal válaszoltak – ez jellemezte többek között a jóléti juttatásokat az 50 szövetségi tagállam hatáskörébe decentralizáló Clinton-féle reformot vagy az 1997 és 2010 közötti munkáspárti kormányok gyakorlatát Nagy-Britanniában (*Peck–Theodore*, 2000). Ezeknek az alacsonyabb területi szintre helyezett (és bizonyos esetekben csak a leghátrányosabb helyzetű térségekben igénybe vehető) forrásoknak és döntéseknek előnye, hogy a területi egyenlőtlenségeket célzottabb és a helyi igényeknek megfelelőbb fej-

lesztéspolitikával tudják csökkenteni. Ráadásul a helyi önkormányzatok mérseklődő mozgásterük általános érzése közepette – legalábbis látszólagos – hátskör-növekedést mutathatnak fel. Hátrányuk viszont, hogy a felelőségeket a nemzetállami szintről a szubnacionális léptékre helyezik át, növelve a helyi önkormányzatok közötti versenyt a forrásokért, valamint általában nem bizonyulnak hatásosnak, hiszen nem kínálnak valós alternatívát a neoliberális gazdaságpolitikákkal szemben (Crisp, 2012).

Ez utóbbival vág egybe Peck–Theodore (2000), valamint Artner (2013) érve-lése, miszerint a közfoglalkoztatási és az átalakuló szociális segélyezési rendszer egyértelműen a piaci, versenyképesség-növelő gazdaságpolitika alkotóelemé-nek tekinthető – azaz a rugalmas, deregulált munkaerőpiac és a közfoglalkoztatás ugyanannak az éremnek a két oldala, egymást funkcionálisan egészíti ki. Márpedig ha elfogadjuk ezt az állítást, akkor szükségszerű következmény – ahogy azt a továbbiakban bemutatjuk –, hogy a közfoglalkoztatási program-mal nem lehetséges csökkenteni a térbeli egyenlőtlenségeket, mivel az ilyen politika nem az egyenlőtlenségek strukturális okait célozza meg. Sőt a köz-foglalkoztatási programok olyan helyi munkaerőpiacokon, ahol az elsődleges munkaerőpiac erős, nem képesek megoldani a képzettség vagy más társadal-mi tényezők szerint erőteljesen polarizálódott foglalkoztatást: a közfoglal-koztatottak alacsony minőségű és alulfizetett munkahelyekre szorulnak be, egyben a helyi kormányzat jelentősége az ilyen foglalkoztatáspolitikai irányí-tásával újralegitimálódik (MacLeavy, 2008).

A magyar közfoglalkoztatási rendszerben az egyes léptékek feladat- és fele-lősségi köre új hierarchikus szerkezetet teremtett a közigazgatáson belül. Az állami szabályozás legfontosabb változásait a Közelkép 2.1. alfejezete foglalja össze, a következőkben az egyes területi szintek közötti feladatfelosztással és erőviszonyokkal foglalkozunk.

A közfoglalkoztatás állami program, amelyet a közfoglalkoztatásért felelős miniszter irányít (1991. évi IV. törvény),¹ a közfoglalkoztatási előirányzat fel-használásának tervezését szintén ő végzi, együttműködésben a megyei (fővá-rosi) és járási kormányhivatalokkal (320/2014. kormányrendelet, 8. paragra-fus). A közfoglalkoztatási támogatások felhasználásáról a kormányhivatalok a 320/2014. kormányrendelet 8. paragrafusa és a 375/2010. kormányrendelet 7. paragrafusa szerint döntenek, de a közfoglalkoztatási kérelmeket az országos program esetében a miniszter, a többi program esetében a járási hivatal bírálja el. A helyi közfoglalkoztatás-szervezés az 2011. évi CLXXXIX. önkormány-zati törvény értelmében a helyi önkormányzatok feladata (13. és 15. paragra-fus). A közfoglalkoztatási koordinációs és kommunikációs (például közfog-lalkoztatókkal való kapcsolattartási) feladatok ellátását, a közfoglalkoztatási munkaerőigények bejelentésének fogadását, a közfoglalkoztatás szervezését szintén a járási hivatalok végzik (320/2014. kormányrendelet 11. paragrafu-sa és 66/2015. kormányrendelet 15. paragrafusa).

¹ Bizonyos kérdésekben a fog-lalkoztatáspolitikáért felelős miniszterrel együtt. (A hivat-kozott törvények és kormány-rendeletek elérhetőségét lásd az alfejezet végén.)

A közfoglalkoztatás támogatásának területi elosztásában két, eltérő megközelítésben megfogalmazott alapelv lehet érvényben. Egyrészt (főleg egyes szociális juttatások közfoglalkoztatáshoz való kötésével) az *egyenlő hozzáférés elve* (azaz hogy minden munkanélkülinek azonos esélye lehessen a közfoglalkoztatási programban részt venni). Másrészt a *hátrányosabb helyzetű területek kiemeltebb támogatása*. Bár a közfoglalkoztatási források elosztásakor figyelembe kell venni a térségi, a helyi munkaerőpiac jellemzőit, valamint a „társadalmi feszültségek kezelése érdekében, a közfoglalkoztatás lehetőségének széles körű biztosítására” (375/2010. kormányrendelet, 7/A. paragrafus) a kormány kiemelt településeket és térségeket is kijelölt (1044/2013. kormányhatározat), ám ennek a mérlegelésnek a konkrét módját jogszabály nem tisztázza. Ennek valószínűleg nemcsak a mérlegelési jogkör a magyarázata, hanem az is, hogy a kérelmek benyújtása egyenlőtlen területileg (azaz például nem minden települési önkormányzat és nem a népességszámmal vagy a munkanélküliséggel arányos mértékben szervez közfoglalkoztatást), egyenlőtlen rendszer alakult ki, amelyet a következőkben adatok segítségével mutatunk be.

Adatok

A tanulmányban a közfoglalkoztatottak jellemzőinek 2011–2013 közötti adatai az MTA KRTK Adatbankjából származnak (a forrásokat részletesen bemutatja a 2.2. alfejezet). Az adatokat kiegészítettük az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) települési (Budapesten kerületi) bontású társadalmi változóival (népességszám, munkanélküliek száma).

A módszertani kihívást a közfoglalkoztatás térbeliségének vizsgálatában a közfoglalkoztatási epizódok „helyhez kötése” jelenti. A közfoglalkoztatottakat állandó lakóhelyük alapján rendeltük településekhez,² ám ez természetesen nem minden esetben egyezik meg a munkavégzés tényleges helyével vagy a foglalkoztató székhelyével (ez különösen igaz az országos közfoglalkoztatóknál, mint például az állami erdőgazdaságokban, a nemzeti park igazgatóságokban vagy a vízügyi igazgatóságokban). A Nemzeti Munkaügyi Hivatal által működtetett közfoglalkoztatotti adatbázisban a közfoglalkoztatottak állandó lakóhelyét irányítószámmal kódolták. Ha egy településen több irányítószám is használatban van, az adatokat települési szintre aggregáltuk.³ Mivel egy-egy irányítószám több településhez is tartozhat, ezért település-összevonásokat hajtottunk végre annak érdekében, hogy a közfoglalkoztatotti adatbázis összekapcsolható legyen a más forrásokból származó települési szintű adatokkal.⁴ Budapest esetében, ahol lehetséges volt, kerületi szintre aggregáltuk a közfoglalkoztatotti adatokat. Az adatbázisban így végül 2613 összevont település (és budapesti kerület) szerepel, ezeket a továbbiakban az egyszerűbb megfogalmazás kedvéért településeknek nevezzük. A közfoglalkoztatási létszámadatokat teljesmunkaidő-egyenértékre átszámolva használjuk (ennek előnyeiről lásd *Cseres-Gergely–Molnár*, 2014).

2 Az adatbázis 117,6 millió, egy-egy személy egy-egy közfoglalkoztatásban töltött napját leíró sorában csupán 3800 esetben hiányzott az állandó lakóhely irányítószámmal való megjelölése, ezekkel az esetekkel nem foglalkoztunk. Emellett nem volt mód az irányítószám-adatok helyességét sem vizsgálni. Összességében ezek a korlátok a számítások érvényességét és a főbb tendenciákat biztosan nem módosítják.

3 Például a 2241-es és 2242-es irányítószám egyaránt Süllyáphoz tartozik, ezeket az adatokat egyesítettük.

4 Például a 7400-as irányítószám Kaposváron, Orcin és Zselickislakon használatos, a 7451-es irányítószám tartozik Kaposvár Kaposfüred városrészéhez, a 7461-es pedig Kaposvár–Toponárhoz. A három irányítószámot egyesítettük a közfoglalkoztatott-adatbázisban, emellett a három önálló település más forrásból származó társadalomstatistikai adatait is egyesítettük Kaposvár, Orci és Zselickislak néven, így a különböző adatbázisok adatai megfeleltethetők egymásnak.

A közfoglalkoztatás térbeli egyenlőtlenségei

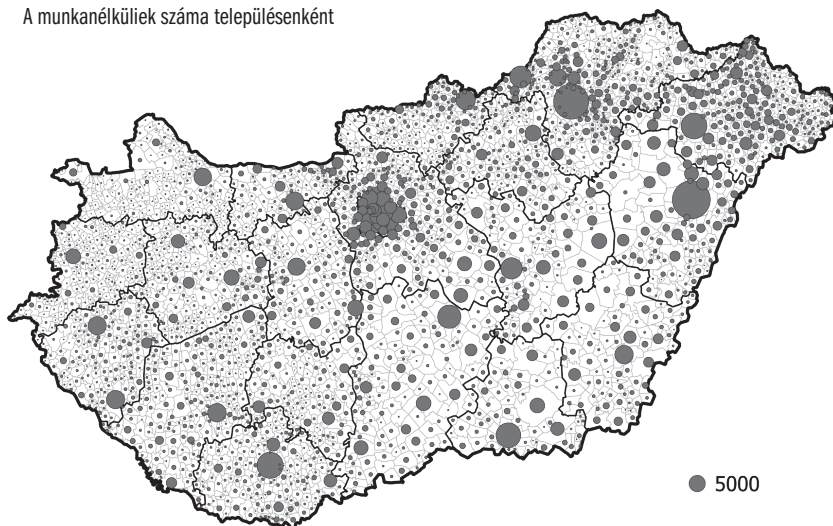
Ha a közfoglalkoztatás forrásainak elosztása a jogszabályi környezetből adódóan egyenlőtlen, és a hozzáférés egyenlőtlenségeit kívánjuk valamilyen módon számszerűsíteni, akkor célszerű egymással összevetni a közfoglalkoztatottak és a munkanélküliek települési megoszlását (2.7.1. ábra).

2.7.1. ábra: A közfoglalkoztatottak teljesmunkaidő-egyenértékes munkanapjainak száma (fent) és a munkanélküliek száma (lent) településenként, 2013

A közfoglalkoztatottak teljesmunkaidő-egyenértékes munkanapjainak száma

A munkanélküliek száma településenként

Forrás: MTA KRTK Adatbank, TeIR.

A térképpár a 2013-as adatokat ábrázolja (a körök területe a vizsgált mutatóval arányos), erre az időpontra a közfoglalkoztatási program már kiforrottabb struktúrában és minden korábbinál magasabb létszámmal működött. Az ábrán szembevetendő, hogy a közfoglalkoztatás jellemzően kelet-magyarországi program, de sokkal nagyobb mértékben, mint ahogyan azt a munkanélküliek száma indokolná. (Természetesen maga a közfoglalkoztatás is hozzájárult ahhoz, hogy a keleti megyékben a munkanélküliek száma nem annyival magasabb a nyugati megyékben megfigyeltnél, mint az a program nélkül lenne.) Ezt a tényt megerősítik a megyei bontású adatok is. A 2013. évi teljesmunkaidő-egyenértékre átszámolt munkanapok alapján a közfoglalkoztatás 17,4 százaléka Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, további 14,7 százaléka Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében összpontosult, e két térséget követte Hajdú-Bihar megye (8,6 százalék), Békés megye (7,3 százalék), Jász-Nagykun-Szolnok (7,2 százalék) és Baranya megye (7 százalék). A megyék közötti különbségek 2011 és 2013 között kismértékben növekedtek, főleg Borsod-Abaúj-Zemplén súlyának növekedése következtében.

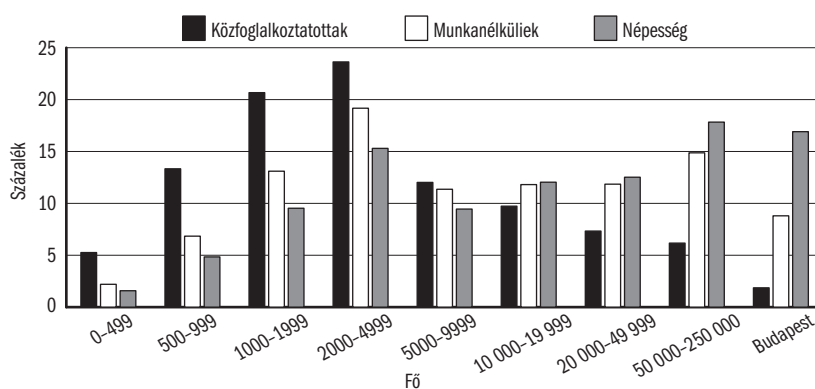
A települési bontású ábrán az is nyilvánvaló, hogy a megyei adatok jelentős belső különbségeket fednek el. Egyrészt egyes megyékben – éppen a vélt munkaerő-piaci helyzetnek megfelelően – nagy különbségek vannak: Nyugat- és Dél-Baranyában több a közfoglalkoztatási lehetőség a megye keleti feléhez képest; Nógrádban és Jász-Nagykun-Szolnok megyében a budapesti munkaerőpiachoz közelebbi településekre kevesebb forrás jutott, mint a megye más térségeibe, de hasonló a helyzet a jelentősebb szegénységgel jellemezhető és az országos közbeszédben is stigmatizált településekre (Ózd és környéke, Közép-Tisza-vidék) való forráskonzentrációval is.

A két térképet összevetve az is látszik, hogy a munkanélküliségi térképen nagy körökkel jelzett nagyobb városok a közfoglalkoztatási térképen beleolvadnak a környezetükbe, azaz a nagyobb népességszámú és a nagyobb (abszolút) munkanélküliséggel jellemezhető településekre fajlagosan kevesebb közfoglalkoztatási forrás és létszám jut. Ezt a jelenséget szemléletesebben mutatja a közfoglalkoztatás, a munkanélküliség és a népesség településméret szerinti eloszlása (2.7.2. ábra).

A közfoglalkoztatás alapvetően kistelepülési program. A 10 ezer fős településméret az igazi választóvonal: ennél kisebb településeken arányaiban több a munkanélküli, mint a nagyobb településeken, amit még az sem tud kompenzálni, hogy a közfoglalkoztatás forrásai is arányaiban magasabbak a 10 ezer fő alatti településeken. Különösen nehéz szakpolitikai indokokat találni arra a különbségre, amely az 50 ezer főnél nagyobb városok (Budapest nélkül) körében tapasztalható, ahol a munkanélküliség jelen van, de a közfoglalkoztatási létszámok roppant alacsonyak. További kvalitatív vizsgálatokat igényelne, hogy ebben a méretkategóriában a jogszabályi környezet (azaz a közfoglalkoztatási feladatok területi szintek közötti elosztása) és a települési szervezeti kapacitások mennyiben korlátozzák a közfoglalkoztatás sikerességét. Elképzelhe-

tő például, hogy egy ekkora méretű település polgármesteri hivatalának olyan sok közfoglalkoztatott kiválasztását és foglalkoztatását kellene bonyolítania, amelyre nincsen sem elegendő személyi kapacitás, sem infrastruktúra, sem szervezeti tudás. Budapest esete annyiban egyedi, hogy itt egyrészt a kerületek és a főváros is szerveznek közfoglalkoztatást, másrészt a munkanélküli-ségi ráta viszonylag alacsony, az elsődleges munkaerőpiacon az aktív korúak több munkalehetőséghez jutnak. Bizonyos, hogy bár a budapesti lakosságnak több lehetősége van az egyedi megélhetési lehetőségeken keresztül a létfenn-tartás biztosítására (vö. *Smith és szerzőtársai*, 2008), ám a közfoglalkoztatási programnak nincs bevált gyakorlata arra, hogy a fővárosi munkanélküliek számára nagy számban hozzáférhető munkalehetőséget nyújtson.

2.7.2. ábra: A közfoglalkoztatottak (teljesmunkaidő-egyenértékes létszám), a munkanélküliek és a népesség megoszlása településméret szerint, 2013 (fő)

Forrás: MTA KRTK Adatbank, TeIR.

Az önkormányzatok által szervezett, 2001-től bevezetett közfoglalkoztatás egyenlőtlen jellege egyáltalán nem új jelenség (*Keller–Bódis*, 2012), bár a 2009-től kibővülő program megnövelte a települések közötti egyenlőtlenségeket. Ezeket az egyenlőtlenségeket támogatási formák szerinti bontásban is érdemes megvizsgálni. Az összes teljesmunkaidő-egyenértékes közfoglalkoztatási munkanap 2011-ben 19,7 millió, 2012-ben 39,4 millió, 2013-ban 46,8 millió volt. Ezek támogatási formák szerinti megoszlása folyamatosan változott: a rövid idejű, az értéktéremtő és a vállalkozók részére bérpótló juttatásban részesülő személyre nyújtott közfoglalkoztatást 2011 végén kivezették, 2013-ban pedig elindultak a Start-mintaprogramok (2.7.1. táblázat).

Az egyes támogatási formák különböző módon járulhatnak hozzá a helyi foglalkoztatási helyzet javításához. A következőkben azt vizsgáljuk meg, hogy a közfoglalkoztatási létszámok települések közötti eloszlása megfelel-e annak az alapelvnek, hogy azokba a térségekbe összpontosít több forrást, amelyekben nagyobb a munkanélküliség. Ennek mérésére a közfoglalkoztatottak és a munkanélküliek számának települések közötti megoszlásait vetettük egybe a

5 A Hoover-index (H) két mennyiségi ismerv eloszlásának (x_i, f_i) eltérését méri: $H = (\sum |x_i - f_i|) / 2$. Értékkészlete 0 és 100 százalék közötti, minél magasabb az érték, annál jobban különbözik a két ismerv eloszlása. A mérőszám megmutatja, hogy az egyik mennyiségi ismerv hány százalékát kellene a megfigyelési egységeink között átcsoportosítani ahhoz, hogy eloszlása megfeleljen a másik mennyiségi ismervnek.

6 Természetesen tudatában vagyunk annak a mérési-módszertani problémának, hogy a közfoglalkoztatás és a munkanélküliség ok-okozati viszonyban vannak egymással: azaz a közfoglalkoztatás növelése mérsékli a munkanélküliséget, aminek elvileg az elosztási elveket követve a közfoglalkoztatás csökkenéséhez kellene vezetnie.

Hoover-index segítségével.⁵ Amennyiben a közfoglalkoztatottak és a munkanélküliek települések közötti megoszlása hasonlít egymásra (azaz a Hoover-index értéke alacsony és csökkenő), akkor a program mérsékli a munkanélküliség területi egyenlőtlenségeit.⁶ A számításokat országos összesítésben és megyei bontásban is elvégeztük, az eredményeket a 2.7.2. táblázat mutatja be.

2.7.1. táblázat: A közfoglalkoztatási teljesmunkaidő-egyenértékes munkanapok támogatási formák közötti megoszlása (százalék)

Támogatási forma	2011	2012	2013
Rövid időtartamú közfoglalkoztatás	37,47	0,10	0,00
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás	26,46	64,97	28,42
Vállalkozások részére nyújtott	3,05	0,00	0,00
Országos program	28,48	35,03	21,04
Értéktérítő közfoglalkoztatás	4,55	0,00	0,00
Kistérségi Start-mintaprogram	0,00	0,00	50,64
Összesen	100,00	100,00	100,00

Forrás: MTA KRTK Adatbank.

2.7.2. táblázat: A közfoglalkoztatás megyei szintű egyenlőtlenségei a munkanélküliekkel összevetve, támogatási formák szerint, 2011-2013 (Hoover-indexek, százalék)

Megye	2011					
	Összes	Rövid időtartamú	Hosszabb időtartamú	Vállalkozásoknak nyújtott	Országos program	Értéktérítő
	támogatási forma					
Budapest	16,3	18,5	19,6	31,3	43,7	73,9
Baranya	28,4	18,6	30,5	47,7	57,5	72,0
Bács-Kiskun	16,3	14,7	20,3	60,3	35,1	94,2
Békés	16,6	13,4	16,0	52,2	34,9	68,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	20,8	16,6	19,8	34,9	52,5	73,2
Csongrád	25,1	18,7	21,1	57,1	35,2	79,0
Fejér	20,3	19,8	18,3	44,2	49,2	88,9
Győr-Moson-Sopron	25,8	21,5	23,7	55,4	50,6	60,3
Hajdú-Bihar	19,2	16,9	21,5	29,5	37,6	64,8
Heves	22,9	20,7	25,8	48,5	46,0	91,4
Komárom-Esztergom	17,7	18,0	18,8	45,6	31,3	75,9
Nógrád	11,5	12,2	19,9	38,9	37,3	79,2
Pest	28,9	25,1	26,1	59,2	47,2	81,5
Somogy	21,5	16,5	18,2	62,6	50,0	68,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	22,2	17,3	21,6	37,6	39,7	73,9
Jász-Nagykun-Szolnok	18,8	17,8	18,5	38,7	37,3	91,7
Tolna	24,8	17,9	20,2	55,9	45,1	60,0
Vas	25,4	19,2	20,0	48,2	48,7	77,5
Veszprém	20,7	22,1	20,7	41,3	47,1	87,0
Zala	25,2	20,0	16,0	47,9	54,5	93,9
Ország együtt	25,8	22,9	27,0	48,7	47,1	77,7

	2012			2013			
	Összes	Hosszabb időtartamú	Országos program	Összes	Hosszabb időtartamú	Országos program	Kistérségi Start
támogatási forma							
Budapest	12,6	12,4	17,5	11,1	10,4	22,3	22,9
Baranya	39,2	40,2	50,6	32,3	25,9	44,9	37,4
Bács-Kiskun	26,3	30,1	32,7	27,9	17,8	34,1	54,8
Békés	24,7	27,5	30,9	23,5	15,0	30,2	30,9
Borsod-Abaúj-Zemplén	27,6	29,4	38,4	33,1	23,3	41,5	40,4
Csongrád	27,5	33,5	27,0	23,6	17,2	24,4	42,7
Fejér	27,8	34,3	32,1	26,3	12,0	27,9	72,4
Győr-Moson-Sopron	29,3	34,6	35,3	29,4	25,4	35,3	88,8
Hajdú-Bihar	32,4	35,7	31,8	34,1	21,9	29,9	46,7
Heves	33,3	41,7	35,6	28,9	16,2	31,2	63,8
Komárom-Esztergom	18,8	17,6	24,4	22,4	13,3	25,3	84,3
Nógrád	26,0	33,1	39,0	29,9	25,1	36,1	50,0
Pest	32,7	27,0	43,0	26,7	20,9	40,9	80,4
Somogy	29,2	33,5	39,0	25,4	22,1	34,5	39,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	27,4	28,8	35,0	26,3	19,7	31,2	35,6
Jász-Nagykún-Szolnok	26,6	32,1	30,1	31,4	22,6	29,7	45,5
Tolna	31,3	38,2	33,1	37,3	22,6	33,5	66,3
Vas	30,2	37,7	34,3	30,5	27,4	32,2	85,2
Veszprém	28,4	34,8	33,2	31,0	25,7	34,9	83,4
Zala	35,5	39,8	41,9	35,1	17,7	38,0	73,6
Ország együtt	32,9	37,6	38,2	34,7	22,4	37,5	53,8

Megjegyzés: Szürke háttérrel kiemelve az adott év teljes közfoglalkoztatásánál egyenlőtlenebb támogatási formák. A közfoglalkoztatást a teljes munkaidő-egyenértékes munkanapokkal mértük.

Forrás: MTA KRTK Adatbank, TeIR.

A táblázat elemzését az országos évenkénti összecsorokkal kezdjük. A korábbiakban már bemutattuk, hogy a 2013-as létszámok települések közötti elosztása roppant egyenlőtlen volt. Mivel a Hoover-index értéke 2011 és 2013 között folyamatosan nőtt (25,8 százalékról 34,7 százalékra), ezért a program az átalakítások ellenére egyre kevésbé célozta a magasabb munkanélküliségű településeket. Jelenleg tehát 10-ből 3,5 közfoglalkoztatási munkanap nem olyan településre jut, ahol az a munkanélküliség alapján leginkább indokolt volna. Az egyes támogatási formák elosztásában is nagy különbségek voltak. Az országos program (amely az évek során a munkaórák ötödét-harmadát képviselte) volna elvileg a leginkább alkalmas arra, hogy kiegyenlítő hatást gyakoroljon (hiszen országosan, az országos társadalmi-térbeli folyamatok ismeretében koordinálják), ugyanakkor mindhárom évben egyenlőtlenebbül osztották el, mint a létszámok egészét (a Hoover-index értéke magasabb a teljesnél).

A 2011 végén kivezetett támogatási formák közül a rövid időtartamú közfoglalkoztatást – bár az egyéni megélhetés biztosításában rossz konstrukció

volt (*Cseres-Gergely–Molnár, 2014*) –, mégis valamivel egyenlőbbben, a munkanélküliség területi mintázatához inkább illeszkedve sikerült elosztani, mint a források egészét abban az évben.

A vállalkozások számára bérpótló juttatásban részesülő személy foglalkoztatásához nyújtott támogatás és az önkormányzatok számára nyújtott értékteremtő közfoglalkoztatás kis létszámot vont be a programba (2.7.1. táblázat). Területi elosztásuk is roppant egyenlőtlen volt – utóbbinál 10-ből 8 munkanap nem oda került, ahol az a munkanélküliség alapján indokolt lett volna (2.7.2. táblázat) –, tehát ebből a szempontból megalapozottnak látszik kivezetésük.

A hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás részaránya ingadozott az évek során, 2013-ra viszont (remélhetően a tudatosabb tervezésnek köszönhetően) sikerült olyan elosztást létrehozni, amely a többi formához és a többi évhez képest sokkal inkább megfeleltethető a munkanélküliség területi mintázatának. Ebben az elmozdulásban talán a megyei és a járási kormányhivataloknak is volt szerepük.

A kistérségi Start-mintaprogramokat a leghátrányosabb helyzetű térségek segítésére indította a kormányzat. Bár a támogatási forma nevében mintaprogram volt, ennek ellenére magas részarányt (a közfoglalkoztatás felét) képviselte 2013-ban. A források települési elosztása nagyon rosszul illeszkedik a munkanélküliség települési eloszlásához, amelyet a Hoover-index magas értéke mutat.

A megyei értékeket elemezve látszik, hogy a megyéken belül is egyre kevésbé sikerül a közfoglalkoztatási létszámokat a munkanélküliség által leginkább sújtott településekre összpontosítani. A 2013-as adatokat (Budapest nélkül) nézve 10 munkanapból 2–4 (Komárom-Esztergom 2,24, Tolna 3,73) olyan településekre kerül a megyéken belül, ahová a munkanélküliség megoszlása alapján nem volna indokolt. A megyéken belüli elosztás egyenlőtlensége csak néhány esetben és néhány százalékpontos mértékben javult, mint például Csongrádban (ahová egyébként az országos munkanélküliségből való részesedésnek megfelelően érkeztek források a közfoglalkoztatásra). Hasonló a helyzet Budapesten és Pest megyében, ahová viszont jóval kevesebb közfoglalkoztatási forrás érkezett, mint az a munkanélküliségből következne – azaz a kevés és csökkenő létszámokat kicsit egyenlőbbben tudták elosztani. Néhány megyében drámaian romlott a források elosztása: Nógrádban például a 2011-es 11,5 százalékról 29,9 százalékra nőtt a Hoover-index értéke, azaz jelenleg már 10-ből 3 közfoglalkoztatási munkanap nem olyan településre jut, ahol az a munkanélküliség alapján indokolt volna.

A közfoglalkoztatás „nyertes” megyéi közül (azaz ahová sok forrás jut) pusztán Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében sikerült tartani a források települési elosztásának viszonylagos egyenlőségét („csak” a közfoglalkoztatási munkanapok negyede kerül a munkanélküliségnek nem megfelelő településre a megyén belül), Borsod-Abaúj-Zemplénben vagy Hajdú-Biharban viszont jelentő-

sen romlott a forráselosztás egyenlősége. Az egyes támogatási formák közül a 2011-ben kivezetett értékteremtő és a vállalkozásoknak nyújtott forma valamennyi megyén belül is rossz hatásfokkal működött.

A rövid közfoglalkoztatás területi célzása 2011-ben kifejezetten jó volt valamennyi megyében, amelyet viszont többek között az országos közfoglalkoztatás egyenlőtlenebb elosztása rontott. 2012-ben négy megye és Budapest kivételével az volt a jellemző, hogy két, egyenlőtlenül elosztott támogatási formának sikerült egymást kompenzálnia, azaz az egyes formáknál összességében jobb forráselosztást értek el a megyéken belül. 2013-ban bevezették a Start-minta-programokat, viszont nem volt olyan megye az országban, ahol a támogatást valóban a megyében leginkább munkanélküliség által sújtott településekre tudták volna összpontosítani. Budapestet nem figyelembe véve 10-ből 3–9 munkanap nem olyan településre jut, ahol azt a munkanélküliség indokolná.

A hosszabb közfoglalkoztatási forma mostanra kiforrottan működik, ráadásul a megyéken belül is egyre egyenlőbben elosztva (a legrosszabb mutatójú Vas megyében is „csak” a munkanapok negyede kerül olyan helyre, ahol az a munkanélküliség alapján indokolt volna). Az országos program koordinációjában nem sikerült elérni, hogy az jól megfeleltethető legyen annak az elvnek, hogy a munkanélküliség által leginkább sújtott helyekre jussanak a források – sem a megyén belül, sem a megyék között.

A közfoglalkoztatási létszámok elosztása a megyék, a járások és a települések között összességében egyenlőtlenül megy végbe, nem segíti elő a munkanélküliség célzott csökkentését. A jogszabályi-irányítási környezet szempontjából az egyik fő tanulság az, hogy a megyei és a járási kormányhivatalok jogszabályban rögzített bevonása a forráselosztási folyamatba nem volt sikeres abban, hogy a leginkább rászoruló térségekbe és településekre lehessen a közfoglalkoztatást szolgáló közpénzeket koncentrálni. További kvalitatív vizsgálatokat igényelne, hogy ez a sikertelenség a jogszabályi környezet elvi hiányosságaiból vagy rossz működtetéséből adódik-e. Előbbi körébe lehet sorolható, hogy a dekoncentráltabb döntéshozatal miatt esetleg nem sikerült országosan jól összefogni a forráselosztást, vagy éppen ennél decentralizáltabb döntéshozattal lehetne hatékonyabban szolgálni a munkapiaci egyenlőtlenségek csökkentését. Utóbbihoz tartozhat, hogy a megyei és járási kormányhivatalok bevonása ellenére a területi közigazgatás szintjein tapasztalható érdekkülönbségekből egyenlőtlenség származik, hiszen minden megye és járás abban érdekelt, hogy minél nagyobb közfoglalkoztatási keretet szerezzen meg a maga számára.

Nem feledkezhetünk meg ugyanakkor az egyén szintjéről sem. A közfoglalkoztatási program révén a helyi társadalmi hierarchiák szerveződnek újjá, a foglalkoztathatósági kritérium szerint megkülönböztetve a társadalom tagjait. Ha nincs annyi közfoglalkoztatotti hely, amennyi munkanélküli, akkor szükségszerűen a „foglalkoztathatóbb” egyének jutnak közfoglalkoztatotti helyekhez. Ezáltal az egyéni felelősség és az egyéni képességek

fontosabbá válnak a közpolitikában, mint a gazdaság strukturális problémái (vö. *Peck–Theodore*, 2000). A belépési és a kilépési esélyek különbségei révén (*Cseres-Gergely–Molnár*, 2014) pedig a társadalmi egyenlőtlenségek is újratermelődnek..

Összefoglalás

Magyarországon a közfoglalkoztatás 2008 után átalakított és kibővített rendszere újratermelte a munka térbeli egyenlőtlenségeit. A közfoglalkoztatást azonban hiba volna önmagában vizsgálni, az a munkaerő-piaci politikával (például „*rugalmasítás*”) és a szociálpolitikával (például „segély helyett köz-munka”) együtt alkot olyan rendszert, amely nemcsak növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket, de helyeket, tereket is marginalizál.

Bár a közfoglalkoztatás jogszabályi környezete alapján a forrásokat a munkanélküliség által leginkább sújtott térségekbe kellene összpontosítani, ez a 2011–2013-as évek adatainak vizsgálata alapján kevésbé – és egyre kevésbé – sikerült. Ennek oka feltehetően az a jogszabályi környezet is, amely kevésbé átláthatóan szabályozza a források települések közötti és támogatási formák szerinti elosztását.

A konkrét forráselosztási mechanizmusokat ebben a tanulmányban nem vizsgáltuk, a közfoglalkoztatás egyenlőtlen térbeli elosztását írtuk le. Az adatok alapján úgy tűnik, hogy a közfoglalkoztatás olyan közpolitikai eszköz, amely a forrásokat rossz hatásfokkal használja fel (például ha a közfoglalkoztatásra fordított összegeket a munkanélkülieknek normatív alapon osztanak, kevesebb adminisztrációval egyenlőbb elosztás volna megvalósítható). A közfoglalkoztatás jelen formájában csak újratermeli és súlyosbítja a térbeli-társadalmi egyenlőtlenségeket.

Hivatkozott törvények és kormányrendeletek:

- [1991. évi IV. törvény](#) a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról.
[375/2010. \(XII. 31.\) kormányrendelet](#) a közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról.
[2011. évi CLXXXIX. törvény](#) Magyarország helyi önkormányzatairól.
[1044/2013. \(II. 5.\) kormányrendelet](#) a közfoglalkoztatással összefüggő, egyes döntést igénylő kérdésekről.
[320/2014. \(XII. 13.\) kormányrendelet](#) az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról.
[66/2015. \(III. 30.\) kormányrendelet](#) a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról.

2.8. A TÉLI KÖZFoglalkoztatás

BUSCH IRÉN

Ebben az alfejezetben a téli közfoglalkoztatási képzési programokban részt vevőkre vonatkozó legfontosabb adatokat mutatjuk be.

A 2011-ben bevezetett új közfoglalkoztatási programban részt vevők száma 2013-ra jelentősen megnőtt, átlagos létszámuk két év alatt több mint másfélszeresére, 127 ezer főre bővült. Az átlagos létszám nem egyenletesen oszlott meg az egyes hónapokban, hanem komoly szezonális különbségeket mutatott. Ezt egyrészt a támogatás finanszírozásának költségvetési évhez kötődő szabályainak,¹ másrészt annak a következménye volt, hogy a közmunkák többségét külső helyszíneken végzik, ami jelentősen korlátozza a téli munkalehetőségeket. A téli közfoglalkoztatás bevezetésének célja a szezonális hatásának csökkentése volt.

2013 novemberében indult el a *téli átmeneti közfoglalkoztatási* program, amely részben a téli időszakban is végezhető munkákhoz kapcsolódó foglalkoztatást, részben a téli képzési programokat foglalja magában. A téli közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programokban részt vevők – hasonlóan más közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzésekhez – közfoglalkoztatási bérben részesülnek a képzés időtartama alatt. E képzések deklarált célja, hogy lehetőséget nyújtsanak a közfoglalkoztatottak elhelyezkedési esélyeinek növelésére az elsődleges munkaerőpiacon.

Eddig két téli képzési program zajlott le. Az első a 2013 novembere és 2014 áprilisa közötti időszakban, a második 2014 decembere és 2015 márciusa között. A második képzési programban lehetőség nyílt arra, hogy másodszor is képzésben vegyenek rész azok, akik korábban eredményesen elvégezték az alapfokú végzettségre irányuló felzárkóztató vagy alapképzettség-képzést.

A 2.8.1. táblázatban a téli közfoglalkoztatási képzési programokban részt vevők számára vonatkozó legfontosabb adatokat foglaltuk össze.

2.8.1. táblázat: A téli közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programokban részt vettek száma

	2013-2014. évi téli közfoglalkoztatás ^a	2014-2015. évi téli közfoglalkoztatás
Összes létszám	99 571	27 999
A képzésből lemorzsolódottak száma	5 052	1 101
A lemorzsolódottak aránya (százalék)	5,1	3,9
A képzésbe bevont romák száma	22 107	6 908
A képzésbe bevont romák aránya (százalék)	22,2	39,3

^a Az NFSZ integrált informatikai rendszeréből táplálkozó adattárházban megtalálható létszámadatok igen kis mértékben, 0,5 százalékkal térnek a TÁMOP 2.1.6 manuális adatgyűjtésétől.

Forrás: Nemzetgazdasági Minisztérium Gazdálkodásért Felelős Helyettes Államtitkárság Projekt-végrehajtási Főosztály 2015. év 12. heti adatszolgáltatása alapján.

¹ A következő évre történő áthúzóadás lehetősége korlátozott volt.

Az első, a 2013–2014. évi téli közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programban csaknem 100 ezer fő vett részt, a másodikban 28 ezer fő, vagyis a téli képzési programokban részt vettek száma jelentősen visszaesett. Az első képzési program résztvevőinek 22 százaléka, míg a másodiknak csaknem 40 százaléka roma származású volt. E programokból a lemorzsolódás aránya viszonylag kicsi volt, és az arány 5 százalékról 4 százalékra csökkent a második programban az elsőhöz viszonyítva.

A 2.8.2–2.8.4. táblázatban a téli képzési programok résztvevőinek megoszlását mutatjuk be a résztvevők néhány jellemzője szerint. Az első téli képzés résztvevőinek 15 százaléka, a második ciklus résztvevőinek 22 százaléka volt 25 évesnél fiatalabb (2.8.2. táblázat). Az összes közfoglalkoztatott kor szerinti összetételével összehasonlítva, azt látjuk, hogy míg az első képzési program résztvevői között a fiatalok aránya valamivel alatta maradt a fiatalok arányának az összes közfoglalkoztatott között, a második ciklus képzéseiben a fiatalok némileg felülreprezentáltak voltak.

2.8.2. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban részt vevők és az összes közfoglalkoztatott életkor szerinti százalékos megoszlása

Korcsoport	A téli közfoglalkoztatási képzési programokban résztvevők megoszlása ^a		Az összes közfoglalkoztatott megoszlása	
	2013–2014	2014–2015	2013	2014
25 évnél fiatalabb	14,8	21,8	17,0	16,3
26–30 éves	59,6	58,3	59,0	60,6
50 évesnél idősebb	25,6	19,9	24,6	23,2
Együtt	100,0	100,0	100,0	100,0

^a Az NFSZ integrált informatikai rendszerének létszám adatai kismértékben, 0,5 százalékkal eltérnek a TÁMOP 2.1.6 manuális adatgyűjtésétől.

Forrás: Az NFSZ Integrált informatikai rendszerének adatai alapján.

Iskolai végzettség tekintetében (2.8.3. táblázat) a téli képzések résztvevőinek 62, illetve 64 százaléka volt legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű, vagyis az alacsony iskolai végzettségűek képzési részvételi aránya magasabb volt, mint arányuk az összes közfoglalkoztatott között.

A téli képzések résztvevőinek 69, illetve 77 százaléka élt hátrányos besorolású településen, arányuk némileg kisebb volt, mint a hátrányos helyzetű településeken élő összes közfoglalkoztatott aránya (2.8.4. táblázat).

A tanfolyam típusa szerint jelentős átrendeződés következett be a két képzési periódus között (2.8.5. táblázat). Az első képzési periódus résztvevőinek csaknem fele alapkompétenciát fejlesztő, alapfokú tanfolyamon vett részt. A második képzési periódusra ez a tanfolyamtípus csaknem eltűnt. Ennek megfelelően megnőtt az OKJ-s képzések aránya. Míg a 2013/2014 telén sikeresen megvalósult képzések mintegy 22 százaléka, addig a 2014/2015. évi téli közfoglalkoztatáshoz kapcsolódóan indított képzési programok 62 százaléka volt

államilag elismert OKJ-s képzés. Az OKJ-s képzések számának növekedése azzal is összefüggött, hogy a megelőző évben alapkompétencia-képzésben sikeresen részt vett személyek ráépülő, új szakmai képzésekben vehettek részt.

2.8.3. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban résztvevők és az összes közfoglalkoztatott iskolai végzettség szerinti százalékos megoszlása

Iskolai végzettség	A téli közfoglalkoztatási képzési programokban résztvevők megoszlása		Az összes közfoglalkoztatott megoszlása	
	2013-2014	2014-2015	2013	2014
Általános iskolánál kevesebb	10,2	8,5	7,7	7,2
Általános iskola	52,2	55,7	45,6	45,6
Szakiskola, szakmunkásképző	22,8	22,5	28,2	30,7
Szakközépiskola, technikum	7,7	7,4	9,5	8,6
Gimnázium	5,5	5,3	7,0	6,0
Felsőfok	1,5	0,7	2,1	2,8
Együtt	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Az NFSZ integrált informatikai rendszerének adatai alapján.

2.8.4. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban résztvevők és az összes közfoglalkoztatott százalékos megoszlása lakóhelyük hátrányos helyzete szerint

	A téli közfoglalkoztatási képzési programokban részt vevők megoszlása		Az összes közfoglalkoztatott megoszlása	
	2013-2014	2014-2015	2013	2014
Nem hátrányos helyzetű településen él	30,7	23,1	22,8	17,8
Hátrányos helyzetű településen él	69,3	76,9	77,2	82,2
Együtt	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Az NFSZ integrált informatikai rendszerének adatai alapján.

2.8.5. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban részt vevők százalékos megoszlása a tanfolyam típusa szerint

	2013-2014. évi téli közfoglalkoztatás	2014-2015. évi téli közfoglalkoztatás
Alapkompétencia, alapfokú	47,8	0,3
Betanított képzések	30,2	35,3
Hatósági	0,5	1,8
OKJ	21,5	62,7
Együtt	100,0	100,0

Forrás: Az NFSZ integrált informatikai rendszerének adatai alapján.

A téli közfoglalkoztatást és képzést követő elhelyezkedési esélyek változásáról nem állnak rendelkezésre értékelések. Ahogy korábban bemutattuk, a téli képzési programok résztvevői és az összes közfoglalkoztatott összetétele

különbözik. A rendelkezésre álló adatok alapján nem ítéltethető meg, hogy az elhelyezkedési esélyekben mutatkozó különbség mennyiben az összetétel különbözőségének eredménye, és mennyiben köthető ahhoz, hogy az egyének képzési programokban vettek részt

A közfoglalkoztatási támogatásukat 2014-ben befejező személyek 10–11 százaléka volt megtalálható a nyílt munkaerőpiacon a támogatást követő 180. napon, 2014 novemberében. A képzésben is részesítettek esetén ez az arány 10 százalék alatti, a többi téli közfoglalkoztatott esetén 10 százalékot meghaladó arányú, 11–12 százalékos volt.

A képzésekből kilépők alacsony (5 százalék körüli) elhelyezkedési aránya volt megfigyelhető azoknál, akiket a további képezhetőségük, támogatott elhelyezkedésük megalapozása érdekében alapkompeticencia- vagy más jellegű alapképzésben részesítettek.

A középfokú végzettségűek több mint kétharmada szakmai jellegű és OKJ-képzéseket kapott. A szakképzésekben, betanító jellegű képzésekben részesített, középfokú végzettségűek elhelyezkedési arányai 14 és 21 százalék közötti mozogtak, elérték, illetve meghaladták a közfoglalkoztatottak egészére és a középfokú végzettséggel rendelkező, de képzésben nem részesített közfoglalkoztatott személyekre jellemző arányokat.

Azokban a megyékben (Vas, Veszprém, Budapest), ahol kedvezőbb a gazdasági és foglalkoztatási helyzet, a képzésben is részesített közfoglalkoztatottak elhelyezkedési mutatói (12–18 százalék) elérték, illetve meghaladták a képzésben nem részesítettekre jellemző arányokat. A szakmai jellegű és betanító jellegű képzésben részesítettekre jellemző elhelyezkedési arányok a jobb gazdasági helyzetű megyékben (Budapesten, Győr-Sopron-Moson, Fejér, Komárom-Esztergom, Csongrád, Vas, Veszprém) meghaladták a közfoglalkoztatás egészére jellemző elhelyezkedési arányokat.

2.9. MUNKAPIACI HELYZET A KÖZFoglalkoztatásból VALÓ KILÉPÉS UTÁN

CSERES-GERGELY ZSOMBOR & MOLNÁR GYÖRGY

Ez az alfejezet a közfoglalkoztatásból való kilépéssel összefüggő egyéni és környezeti tényezőket vizsgálja adminisztratív adatok felhasználásával. A kilépők összetétele és jellemzői alapvetően meghatározhatják a megfigyelt kilépési esélyeket. Azt vizsgáljuk, hogy mely tényezők függenek össze a közfoglalkoztatásból a nyílt – azaz a nem közfoglalkoztatási jellegű – munkapiacra való kilépéssel, és melyek hátráltatják azt. Vizsgálatunkba nem vontunk be az eseményeket kívülről befolyásoló (exogén) eseményeket vagy szabályokat, így az nem oksági jellegű. Olyan együttmozgásokat mutatunk be, amelyek további kutatások alapjául szolgálhatnak.

Itt is a 2.3. alfejezetben bemutatott vizsgálati keretet alkalmazzuk: a munkaügyi rendszer két kiemelt epizódtypusát: a nem közfoglalkoztatási és a közfoglalkoztatási epizódokat vizsgáljuk. A nem közfoglalkoztatási epizód végén a résztvevők döntést hoznak (sokszor rendkívül kis mozgástérben) a továbbiakról. Maradhatnak regisztrált munkanélküliek, kereshetnek állást regisztráció nélkül, illetve elképzelhető az is, hogy azonnal a nyílt munkapiacra helyezkednek el. A közfoglalkoztatásba való azonnali átlépést definícióink kizárják, és általánosságban a gyakorlat sem igazolja.¹ Ennek a döntésnek az eredményét mérjük – a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) monitoring-rendszerére támaszkodva – a kilépéstől számított 180. napon.

Ugyanannak az epizódalapú mikroadatbázisnak a közfoglalkoztatási részét használjuk, mint a 2.3. és 2.6. alfejezetben. Itt 2011 és 2012 összesen 517 730 közfoglalkoztatási epizódjával dolgozunk, ami kevesebb, mint a 2011–2013 során indult összesen 931 817 epizód. A szűkítés oka az, hogy nem csupán a közfoglalkoztatás utáni státust jelző, az NMH által kialakított monitoring-változót használjuk: azt korrigáljuk és kibővítjük magából az adatbázisból származó információkkal is (ennek módjáról és eredményéről lásd a 2.9. Függelék). Mivel a kilépés utáni 180. nap vizsgálata csak az időszak 2011–2012-re szűkítésével volt lehetséges a minta félrevezető csorbítása nélkül,² a kilépések elemzéséhez végig ezt alkalmazzuk.

Az NMH monitoringadataiban szereplő, nyílt piacon és a közfoglalkoztatásban való elhelyezkedés mellett figyelembe vesszük a regisztrált álláskeresői, valamint a rendszeren kívüli (bejelentetten) nem dolgozó és nem regisztrált státust is; továbbá korrigáljuk az eredeti monitoringadatokat. Ezt a négy státust – 1.) elhelyezkedés a nyílt piacon, 2.) a közfoglalkoztatásban, 3.) regisztrált munkanélküli, 4.) nem dolgozó nem regisztrált – nevezzük együttesen

1 Ahogy azt a 2.3. alfejezetben bemutattuk, a néhány átfedő vagy egymáshoz hézagmentesen kapcsolódó közfoglalkoztatási epizódot összevontuk. Az ügyfelek csak kis része kap ilyen ajánlatot.

2 A szűkítés más, technikai szempontokat is figyelembe vesz. Elhagyjuk a 365 napnál hosszabb közfoglalkoztatási epizódokat, valamint azokat, akik idő közben elhunytak, illetve akik a munkaügyi rendszerben az időszak elején több mint 2200 napot (körülbelül hat évet) töltöttek. Így az időkorláttal lehatárolt 529 744 epizódból mintegy 2 százalékot, 11 403 epizódot veszítünk el.

„kilépés utáni 180. napi státusnak”, vagy röviden „180. napi státusnak”, amely így már lefed minden nagyobb, a munkaügyi rendszerben való mozgás szempontjából releváns eseményt.

Az egyes lehetséges státusokra vonatkozó legfontosabb mutató a *kilépési arány*. Ezt úgy kapjuk meg, hogy egy adott időpontban megszámloljuk a vizsgált csoport tagságát, majd számba vesszük, hogy közülük hányan tartoznak egy bizonyos 180. napi státusba, végül pedig az utóbbit elosztjuk az előbbivel.

Az összes, 2011 és 2012 folyamán közfoglalkoztatásban részt vett egyénre nézve a 180. napi státusok közel fele regisztrált munkanélküli (lásd az 2.9.1. táblázatot). Valamivel több, mint tizede a nyílt munkapiacra dolgozik bejelentett állásban. A kilépők mintegy harmada ismét közfoglalkoztatott, huszad pedig sem nem dolgozik ismert helyen, sem nem regisztrált munkanélküli. Összességében a közfoglalkoztatás után fél évvel a résztvevők 80 százaléka ismét megjelenik a munkaügyi rendszerben.

2.9.1. táblázat: A 180. napi státusok megoszlása a közfoglalkoztatásból kilépők esetében

180. napi státus	Esetszám	Százalékarány
Nyílt piacon dolgozik	68 921	13,3
Közfoglalkoztatott	176 837	34,2
Regisztrált munkanélküli	237 097	45,8
Nem regisztrált, nem dolgozik	34 875	6,7
Összesen	517 730	100,0

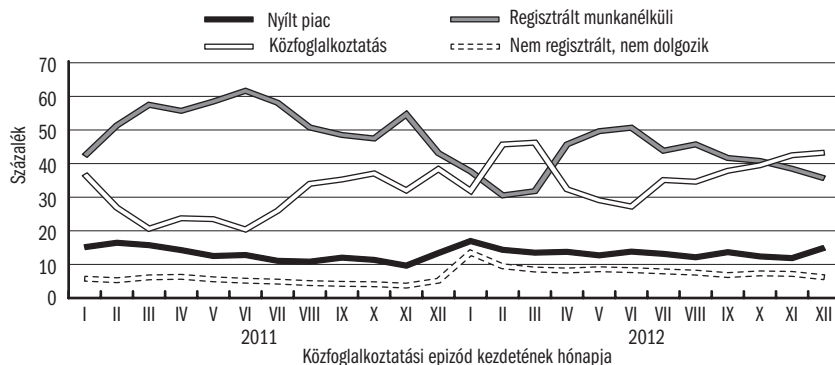
Forrás: Saját számítás szűkített adatbázisból.

Gyors számítás esetén a kilépők megbontásához leginkább megfelelő csoportosítás a közfoglalkoztatási epizódot közel azonos időben kezdő embereket kezeli együtt.

Ennek oka az, hogy a 180. napi mérés sok kompromisszummal jár, amelyek talán így fogadhatók el leginkább. Egy korlátlan adatgyűjtés során ugyanis nem a közfoglalkoztatásból való kilépéstől, hanem az abba – de még inkább a munkaügyi rendszer hozzá kapcsolódó epizódjába – való belépéstől kellene meghatározott napot számítanunk, és vizsgálnunk a státust. Így (az egyéb körülményeket statisztikai eszközökkel kontrollálva) realisabb lenne az eredmények összevetése. Mivel ez itt nem lehetséges, az egy időben induló emberek összevetése a legjobb, amit tehetünk többváltozós módszerek használatával.

A 180. napi státusok induló hónap szerinti alakulását a 2.9.1. ábra mutatja be. A vizsgált két év alatt a nyílt piacra lépés esélye csak keveset mozdult el a 13,3 százalékos átlagtól. Az év elején munkába állók esetében megfigyelhető jobb elhelyezkedési esély a később kezdőknél romlik (összefüggésben a belépők szezonális jellegzetességeivel). A közfoglalkoztatásba lépés esélye erős téli-tavaszi szezonális hatással nőtt, míg a csak regisztrációba lépők aránya ennek tükörképeként csökkent.

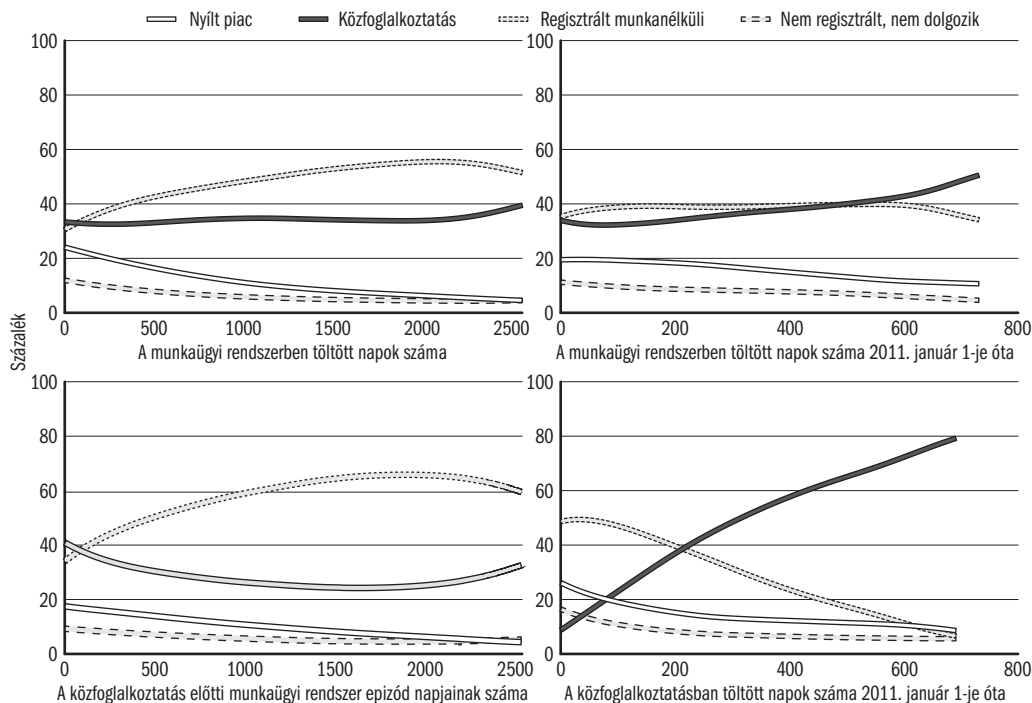
2.9.1. ábra: A közfoglalkoztatásban részt vevők kilépés utáni 180. napi státusza a közfoglalkoztatásba lépés hónapja szerint

Forrás: Saját számítás a szűkített mintából.

Ahogy azt a 2.6. alfejezetben bemutattuk, a munkaügyi rendszerben töltött idő nagymértékben összefügg a közfoglalkoztatásba lépéssel, de nincs más képp az onnan való kilépés esetében sem. A 2.9.2. ábra négy előzmény függvényében mutatja be az egyes 180. napi státusok előfordulásának arányát.

2.9.2. ábra: A közfoglalkoztatásból való kilépés utáni 180. napi státusok nyers arányai a különféle epizódok hossza szerint, nem-parametrikus becslés, 2011–2012

Forrás: Saját számítás.

A *nyílt piaci munkavégzés aránya* a hosszabbodó előtörténettel csökkenést mutat, bármely mértéket használjuk is. Vagyis, minél hosszabb a munkaügyi rendszerben vagy a közfoglalkoztatásban töltött idő, annál kisebb a nyílt piaci munkavégzés aránya. A *közfoglalkoztatás esélye* növekszik mind a munkaügyi rendszerben, mind a közfoglalkoztatásban töltött idővel. A tartósabban munkanélküliek esetében leginkább a *regisztrációba való visszatérés* növekszik az előélet hosszával, ugyanakkor csökken a közfoglalkoztatásban töltött idővel. A *nem regisztrált, nem dolgozó státus* eleve ritka és csökken mind a munkaügyi rendszerben, mind a közfoglalkoztatásban eltöltött idővel.

Ahogy korábban a közfoglalkoztatásba belépés esetében, most is megvizsgáljuk, milyen, az egyénre és a végzett munkára jellemző tulajdonságok függenek össze az egyes 180. napi státusok esélyével. Az áttekinthetőség kedvéért a 2.9.2. táblázatban 2011-re és 2012-re összevontan közöljük az eredményeket.

2.9.2. táblázat: A közfoglalkoztatásból való kilépés utáni 180. napi státusok nyers arányai

Tényező	Arány a népességben	Nyílt piacon dolgozik	Közfoglalkoztatott	Regisztrált munkanélküli	Nem regisztrált, nem dolgozik
Összes közfoglalkoztatási epizód	100,0	13,3	34,2	45,8	6,7
Demográfiai jellemzők					
Nő	40,5	14,7	29,2	50,7	5,4
Férfi	59,5	12,4	37,5	42,4	7,7
Kor					
25 év alatt	19,9	16,8	29,0	45,8	8,4
25-44 év	52,0	13,6	33,6	46,3	6,5
44 év felett	28,1	10,3	38,8	44,9	6,1
Iskola					
Maximum nyolc általános	57,6	8,9	33,6	51,0	6,4
Szakiskola	30,4	14,9	37,4	40,7	7,0
Minimum érettségi	12,0	25,6	30,4	36,6	7,4
Pályakezdő	9,1	16,0	27,9	47,3	8,9
Nem pályakezdő	90,9	13,0	34,8	45,7	6,5
A résztvevők előtörténete a megelőző nem közfoglalkoztatási epizódban					
Legfeljebb 3 hónap	25,3	16,9	46,6	27,8	8,7
4-9 hónap	25,1	14,4	36,4	41,8	7,4
12 hónapnál hosszabb	42,4	10,8	26,2	57,9	5,2
Munkanélküli ellátást kapott	28,0	16,9	39,2	37,8	6,1
Foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapott	79,7	11,9	31,5	50,8	5,8
Képzésben vett részt	1,2	19,8	35,2	38,2	6,8
Egyéb programban vett részt	1,0	17,8	42,1	34,1	6,0
A közfoglalkoztatási epizód jellemzői					
Munkaórák száma					
4 óra	34,5	11,8	19,3	64,3	4,6
6 óra	19,5	15,3	27,6	50,4	6,7
8 óra	46,1	13,7	48,1	29,9	8,3
Egyszerű munkát végzett	51,4	8,7	34,7	50,2	6,3
Nem egyszerű munkát végzett	48,6	18,1	33,6	41,1	7,2

Tényező	Arány a népességben	Nyílt piacon dolgozik	Közfoglalkoztatott	Regisztrált munkanélküli	Nem regisztrált, nem dolgozik
Alprogram					
Rövid	34,8	11,7	19,3	64,3	4,7
Hosszú	45,6	14,8	38,3	39,5	7,4
Országos	18,4	12,4	51,7	27,7	8,2
Egyéb	1,4	15,7	36,2	31,6	16,4
Munkáltató					
Önkormányzat	71,5	13,2	31,4	49,3	6,1
Egyéb	28,5	13,6	41,1	36,9	8,4
Képzésben részt vett	2,8	8,0	81,5	6,2	4,3
Epizód kezdetének éve					
2011	50,1	13,1	28,3	53,4	5,2
2012	49,9	13,6	40,1	38,1	8,3
Kilépés					
A szerződés lejárt	19,4	10,6	37,2	47,1	5,1
Egyéb	12,4	25,9	16,0	43,9	14,2
Ismeretlen	68,2	11,8	36,6	45,8	5,8

Forrás: Saját számítás szűkített adatbázison.

A *nyílt piacra visszalépés esélye* nagyobb, míg a *közfoglalkoztatásba való kilépés esélye* kisebb a nők, a fiatalabbak, az iskolázottabbak és a pályakezdők között. A legnagyobb arányban a szakmunkás végzettségűek kerülnek vissza a közfoglalkoztatásba. *Regisztrációban* gyakrabban találjuk a nőket és az iskolázatlanokat. Pályakezdői státus szerint kicsi, kor szerint pedig semmiféle lényeges különbség nincs a regisztrációba kerülés arányaiban. A *nem regisztrált, nem dolgozó státusban* viszonylag több a férfi, a fiatal és a legalább érettségivel rendelkező.

Az átlagosnál nagyobb eséllyel lép a nyílt munkapiacra az, aki rövid ideje regisztrált, aki kapott munkanélküli ellátást, és ha azon kevesek egyike, aki részt vett valamilyen, a közfoglalkoztatástól eltérő aktív munkapiaci programban a megelőző nem közfoglalkoztatási epizódban. A közfoglalkoztatásba lépés esélyei meglepő módon igen hasonlóan alakulnak: annak esélyét csak a 12 hónapnál hosszabb regisztráció csökkenti. Éppen a 12 hónapnál régebben regisztráltak és a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesültek azok, aki az átlagot jóval meghaladó arányban lesznek ismét regisztrált munkanélküliek. Nem regisztrált nem dolgozó abból lesz legnagyobb eséllyel, aki csak nagyon rövid ideig, legfeljebb három hónapig volt regisztrált.

A közfoglalkoztatás jellemzői közül a munkaórák száma, a munka összetettsége, a képzésben való részvétel, valamint a kilépés körülményei is befolyásolják a piacra lépés esélyeit. A nyílt piacon a hatórás közfoglalkoztatásban levők közül találjuk a legtöbbet, szembeötlő ugyanakkor, hogy a nyolcórás közfoglalkoztatottak közel fele lesz ismét közfoglalkoztatott. Míg a négy órában dolgozók 64, a nyolc órában dolgozók csak mintegy 30 százaléka lesz re-

gisztrált munkanélküli. A nem regisztrált nem dolgozók esetében ez az összefüggés éppen fordított.

A nem egyszerű munkát végzők és egyszerű munkát végzők hasonló arányban lesznek közfoglalkoztatottak. Míg az előbbiek a nyílt piacra, addig utóbbiak inkább a regisztrációba térnek vissza nagyobb arányban. A nyílt piacra kisebb arányban a rövid távú és az országos programokból, nagyobb arányban a hosszú távú programokból kerülnek. A közfoglalkoztatásba kerülés szempontjából épp fordított a helyzet. Különösen figyelemre méltó, hogy a képzésben részt vett kevés közfoglalkoztatott háromnegyede ismét közfoglalkoztatott lett.³ A programok kezdése szerint nem figyelhető meg jelentős különbség. Kirívóan nagy ugyanakkor azok nyílt piaci elhelyezkedési esélye, akiknek a közfoglalkoztatási jogviszonya a lejárat előtt, jellemzően közös megegyezéssel szakadt meg.

A korábban bemutatott nyers hatások nincsenek tekintettel arra, hogy az egyes jellemzők között összefüggés lehet. A nők körében például több az érettségizett (17 százalék, míg a férfiaknál csak 8 százalék), a 25 év alattiak körében pedig kétszer annyi (20 százalék) a legalább érettségizett, mint a 44 év felettieknél. Láttuk, hogy mind a nők, mind a fiatalok esélye az átlagnál nagyobb arra, hogy a közfoglalkoztatásból kilépve hamarosan állást találjanak a nyílt munkapiacra, és vizsgálatunk ott találja őket. Az említett összefüggés miatt azonban elképzelhető, hogy a jó elhelyezkedési esély csak a képzetekre vonatkozik, a fiatalok és a nők csak az úgynevezett *összetételhatás* miatt teljesítenek jobban.

Ennek a hatásnak a kiszűrésre használhatunk többváltozós diszkrét választási modellt, amiben a 180. napi négy státust hozzuk összefüggésbe a fenti jellemzőkkel. Mivel a vizsgált lehetőségek lefedik az összes lehetséges kimenetet, azokról azonban nincs érdemi, a választható irányokat jól jellemző információnk, az egyszerűség kedvéért multinomiális logit modellt használtunk, amiből a nyers esélykülönbségekkel összehasonlítható átlagos marginális hatásokat számítunk.

A 2.9.3. táblázatot a 2.9.2. táblázattal összevetve azt látjuk, hogy sok már vizsgált tényező hatása a korábbihoz nagyon hasonló. Ilyenek a személyes jellemzők, mint a nem, a kor és az iskolázottság (utóbbi interakcióban szerepel a pályakezdő státusszal). Markánsan jelenik meg viszont a fiatalabbak, a képzettebbek és a nők nagyobb esélye arra, hogy a 180. napon a nyílt piacon végezzenek munkát. Figyelemre méltó, hogy a pályakezdők nyers előnye itt hátránnyá válik – látszólagos hatását a kornak és az átlagosnál jobb iskolázottságnak köszönhetette.

³ A vizsgált két évben még nem indult meg az a nagyszabású képzési hullám, ami a 2013–2014. és a 2014–2015. év telét jellemezte (lásd erről a 2.8. alfejezetet).

2.9.3. táblázat: Átlagos marginális hatások multinomiális logit becslésből.
Erdményváltozó: 180. napi státusz

	Nyílt piacon dolgozik	Közfoglalkoztatott	Regisztrált	Nem regisztrált, nem dolgozik
Demográfiai jellemzők				
Férfi	-0,0200***	0,0511***	-0,0432***	0,0121***
Kor: 25–44	-0,00939***	0,0281***	-0,0163***	-0,00242**
Kor: 44–	-0,0340***	0,0495***	-0,0106***	-0,00492***
Iskola: szakiskola	0,0300***	0,0148***	-0,0416***	-0,00315***
Iskola: legalább érettség	0,0836***	-0,0114***	-0,0709***	-0,00126
Pályakezdő	-0,0116***	-0,0163***	0,0234***	0,00447***
A résztvevő előélete a megelőző regisztrációban				
Regisztrált: 4–11 hó	0,0648***	-0,0784***	-0,0167	0,0304***
Regisztrált: 12+ hó	-0,198***	0,144***	0,178***	-0,125***
A munkaügyi rendszerben töltött napok száma	-3,03e-05***	-2,47e-05***	5,90e-05***	-4,09e-06***
A közfoglalkoztatásban töltött napok száma	0,000188***	0,000569***	-0,000795***	0,0000377***
Képzésben vett részt	0,0462***	-0,00306	-0,0493***	0,00614*
Egyéb programban vett részt	0,0183***	0,0848***	-0,0976***	-0,00553
Nem sikeres közvetítések száma	0,00374***	-0,0191***	0,0106***	0,00480***
Munkanélküli ellátást kapott	0,0372***	0,0442***	-0,0721***	-0,00936***
Foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapott	-0,0139***	-0,0317***	0,0571***	-0,0114***
A közfoglalkoztatási epizód jellemzői				
Egyszerű munkát végzett	-0,0360***	0,0148***	0,0211***	6,28e-05
Munkaórák: 6	0,00231	-0,00658***	-0,0117***	0,0159***
Munkaórák: 8	-0,0113***	0,0473***	-0,0587***	0,0227***
Epizód hossza, hét	-0,00193***	0,00334***	0,000983***	-0,00239***
Foglalkoztató: önkormányzat	0,00456***	0,0177***	-0,0226***	0,000324
Képzést kapott a közfoglalkoztatási rendszerben	0,0258***	0,198***	-0,230***	0,00589**
Kilépés: egyéb	0,0812***	-0,104***	-0,0110***	0,0340***
Kilépés: ismeretlen	0,00994***	-0,00811***	-0,00603***	0,00420***

Heteroszkedaszticitásra és klaszterezettségre robusztus standard hibák.

A multinomiális logit együtthatókat a teljes mintából, az átlagos marginális hatásokat a nagyon nagy erőforrásigény miatt annak 5 százalékos mintájából számítottuk.

A regresszióban szerepel még kontrollváltozóként, de a táblázatban nem szerepel a mérés hónapja és az azonos időben országosan kilépők száma. Szerepelnek még a méréskor a regisztráló munkaügyi központ ügyfélkörét iskolázottság, tartós munkanélküliség, pénzbeli ellátás arányának szempontjából leíró változók.

***1 százalékos szinten, **5 százalékos, *10 százalékos szinten szignifikáns.

Forrás: Saját számítás a szűkített adatbázison.

A munkatörténet előzményei között a 4–11 hónapig tartó regisztráció pozitívan függ össze annak valószínűségével, hogy a nyílt piacon talál állást az egyén, és negatívan a közfoglalkoztatás esélyével – szemben az ennél rövidebb és hosszabb regisztrációval. Mindez ésszerűen arra utal, hogy csak akkor nő számottevően a nyílt piaci elhelyezkedés esélye úgy, hogy közben nem emelkedik a közfoglalkoztatás esélye, ha nem növeljük a közfoglalkoztatásban és rögzítjük a munkaügyi rendszerben való részvételt (és minden más jellemzőt). A közfoglalkoztatásban töltött idő változása nélkül a hosszabb munkaügyi

rendszerben eltöltött epizód a regisztrációba visszalépés esélyével pozitív, a közfoglalkoztatásban eltöltött epizód viszont éppen ellenkezően: csak a regisztrációba lépéssel van negatív kapcsolatban. A képzés általában a munkaügyi rendszerből való távozással, különösen a nyílt piaci munkával, míg az egyéb programokban való részvétel a közfoglalkoztatás esélyével van pozitív kapcsolatban. Itt látjuk először azt is, hogy a nem sikeres⁴ állasközvetítések is a nyílt piaci munkával vannak pozitív, a közfoglalkoztatással negatív összefüggésben. A közfoglalkoztatási epizód hossza negatívan függ össze a nyílt piacon végzett munka esélyével, és pozitívan a közfoglalkoztatás esélyével. Egyéb jellemzőkre kontrollálva, a közfoglalkoztatásban kapott képzés hatása nem szelektív: csak a regisztráció esélyét csökkenti, minden más állapotét növeli. A nem kitöltött szerződésidővel, „egyéb” okból kilépők nyílt piaci elhelyezkedési aránya jelentősen az átlag feletti, míg a közfoglalkoztatásba csak nagyon kis részük kerül vissza. Nem szerepel az eredmények táblázatában, de a regresszióban igen a mérés hónapját jelző és az egy időben kilépők számát mutató változó. Az előbbieket világos nyári nyílt piaci foglalkoztatási előnyt mutatnak, valamint tél végi-tavaszi belépési hullámot a közfoglalkoztatásba, fele részben az egyszerű regisztráció rovására.

A közfoglalkoztatásból való kilépés után a résztvevők választási lehetőség előtt állnak, amikor arról döntenek: a nyílt munkapiacra próbálnak szerencsét, vagy visszatérnek a munkaügyi rendszer valamely ágában, amelyek között ott van a közfoglalkoztatás is.

*

Ebben az alfejezetben a közfoglalkoztatásba lépésnek jelentős és némiképp emelkedő trendje nyomán vizsgáltuk meg, hogy milyen személyes és programszintű tényezőkkel függ össze a kilépés után fél évvel megfigyelt státusz.

Első megfigyelésünk az, hogy az intézményrendszerrel kapcsolatos tapasztalat több irányból is összefügg a kilépés irányával. A közfoglalkoztatásba lépés esélye kettéválk a munkaügyi rendszerben és a közfoglalkoztatásban eltöltött idő szerint. Az évek óta regisztráltak, illetve a munkaügyi rendszerben levők esetében a közfoglalkoztatásba lépés esélye csökken mindkét tapasztalat hosszával. Ugyanakkor a 2011 és 2013 között szerzett hasonló tapasztalattal egyértelműen nő a közfoglalkoztatásba, és enyhébben csökken a nyílt piacra lépés esélye. Úgy tűnik tehát, hogy *a közfoglalkoztatás magában tartja a frissen bekerülő ügyfeleket, az igazán hosszú ideje regisztráltakat azonban kevésbé*. Ezzel párhuzamosan a munkaügyi szervezet nem közfoglalkoztatási részével fenntartott aktív (képzéssel, pénzügyi támogatással együtt járó) kapcsolat előnyösnek tűnik a nyílt piacra lépés szempontjából, a (pusztán a rendszerben töltött idő növekedésével járó) passzív kapcsolat viszont csak a regisztrációba vezet vissza.

Második megfigyelésünk az, hogy *bizonyos személyes jellemzők erősen hajlamosítanak a közfoglalkoztatásba való visszalépésre*. Ilyen a magasabb iskolai

4 A sikeres közvetítésekbe elválaszthatatlanul beleszámítanak a közfoglalkoztatási lehetőségek is, amelyek hatása a közfoglalkoztatás esélyére definíció szerint pozitív, így az itt nem szerepel.

végzettség hiánya és az idősebb kor. Az utóbbin nem, az iskolázottságon viszont lehet változtatni. Ennek hatása azonban figyelemre méltó. A jelenlegi rezsimben ugyanis a szakmunkás végzettségűek egy részének nem csak a nyílt piacon, de a közfoglalkoztatásban is megnő az elhelyezkedési esélye – ennek oka nem világos. Bár az iskolai végzettséget nem feltétlenül befolyásoló képzési programok láthatóan segítik a regisztrációból való kikerülést, a közfoglalkoztatási epizód alatti képzés jobban összefügg a közfoglalkoztatásba, mint a nyílt piacra kerüléssel – ugyanez igaz az egyéb programokra, de nem a hatékonyabbnak tűnő, a közfoglalkoztatástól független képzésre.

Harmadik megfigyelésünk: *a közfoglalkoztatás feltételei* is számottevő hatással vannak a 180. napi státusra. *A sok órában és hosszán végzett közfoglalkoztatás egyértelműen negatívan függ össze a nyílt piacra lépés, és pozitívan a közfoglalkoztatásba visszalépés esélyével.* Az önkormányzatoknál végzett munka ugyan a nyílt piaci munkavégzéssel és a közfoglalkoztatással is pozitívan függ össze, kapcsolata az utóbbival egy nagyságrenddel erősebb. Összességében elmondható, hogy ha már valaki a közfoglalkoztatással kapcsolatba kerül, akkor annál nagyobb az esélye a kilépésre, minél gyengébb az oda fűződő kapcsolata. Bármennyire is triviálisnak tűnik ez a megfigyelés, mégis hírértékű a közfoglalkoztatás írott célja és végrehajtásának módja közötti ellentmondás miatt.

Eredményeink, ahogy azt jeleztük is, deskriptívek. Nem tárnak fel oksági összefüggéseket, és nem mondják meg, hogy melyik az a ma Magyarországon működő aktív munkaerő-piaci program, amely a közfoglalkoztatás helyett hatékonyan lenne képes ellátni annak szociális ellátó, aktiváló és fejlesztő feladatait. Annyit azonban állíthatunk, hogy a munkanélküliek mintegy háromnegyed évig való álláskeresésének engedélyezése és anyagi támogatása, képzések biztosításával együtt, illetve a közfoglalkoztatás időtartamának napon belüli és napjainak számában való korlátozása pozitívan függ össze a nyílt munkapiaci elhelyezkedés esélyével. Ez pedig nem más, mint a közfoglalkoztatási program legfőbb deklarált célja. Az összefüggések pontos mechanizmusainak feltárása következőkben induló kutatás tárgya lehet.

2.9. Függelék

A 180. napi státus korrekciójára és bővítésére az előzőkben ismertetett napi adatbázist használtuk fel. Itt minden olyan egyén munkaügyi rendszeren belüli státusa ismert, aki annak valamely részében megtalálható volt. Ennek megfelelően meg tudjuk határozni, hogy valaki egy adott napon közfoglalkoztatott vagy regisztrált munkanélküli volt-e. Ezt az információt a közfoglalkoztatási epizód végéhez illesztve ellenőrizni tudjuk, hogy az megegyezik-e a monitoringeljárással kapott eredménnyel. 2012-re tökéletes az egyezés, ami az eljárás megbízhatóságát mutatja. 2011 egészére az új információkkal határozzuk meg a „nyílt piacon dolgozik” és a „közfoglalkoztatásban dolgozik” 180. napi státust. Az utóbbiból indulunk ki, amelyet biztosan tudunk: ha

valaki az adatbázisban közfoglalkoztatott, akkor ezzel felülírjuk a monitoring-rendszerben található adatait. Azoknál, akik a monitoringadatok alapján dolgoznak, de a saját adataink szerint ezt nem közfoglalkoztatásban teszik, nyílt piaci munkát jelzünk, a tévesen nyílt piacnak könyvelt munkát közfoglalkoztatásra korrigáljuk.

F2.9.1. táblázat: Kilépések a közfoglalkoztatásból és elhelyezkedés a nyílt piacon, illetve közfoglalkoztatásban a kilépés után 180 nappal – eredeti és korrigált létszámok (fő)

A kilépés utáni 180. napon						
Indulás hó- napja	Kilépők lét- száma	dolgozik	közfoglalkoztatásban		nyílt piacon	
			eredeti	korrigált	eredeti	korrigált
2011						
I.	14 928	4 624	1 175	5 490	3 449	2 257
II.	21 011	6 097	1 219	5 621	4 878	3 422
III.	26 130	6 914	1 109	5 345	5 805	4 068
IV.	32 555	8 800	2 389	7 657	6 411	4 601
V.	32 914	7 821	2 360	7 687	5 461	4 060
VI.	24 413	5 834	1 868	4 947	3 966	3 076
VII.	20 890	5 527	2 334	5 393	3 193	2 287
VIII.	23 224	7 237	3 680	7 819	3 557	2 477
IX.	23 242	8 022	3 924	8 137	4 098	2 753
X.	20 604	7 429	3 893	7 593	3 536	2 306
XI.	10 705	3 294	1 745	3 391	1 549	1 019
XII.	15 197	6 008	3 499	5 841	2 509	1 997
2012						
I.	1 969	960	629	629	331	331
II.	66 924	40 113	30 585	30 585	9 528	9 528
III.	50 394	30 032	23 290	23 290	6 742	6 742
IV.	21 916	10 075	7 090	7 090	2 985	2 985
V.	16 013	6 666	4 653	4 653	2 013	2 013
VI.	13 876	5 676	3 777	3 777	1 899	1 899
VII.	19 862	9 544	6 965	6 965	2 579	2 579
VIII.	14 840	6 933	5 141	5 141	1 792	1 792
IX.	17 501	9 009	6 640	6 640	2 369	2 369
X.	15 998	8 257	6 305	6 305	1 952	1 952
XI.	11 529	6 310	4 942	4 942	1 368	1 368
XII.	13 109	7 859	6 021	6 021	1 838	1 838

Forrás: Saját számítás a teljes adatbázison.

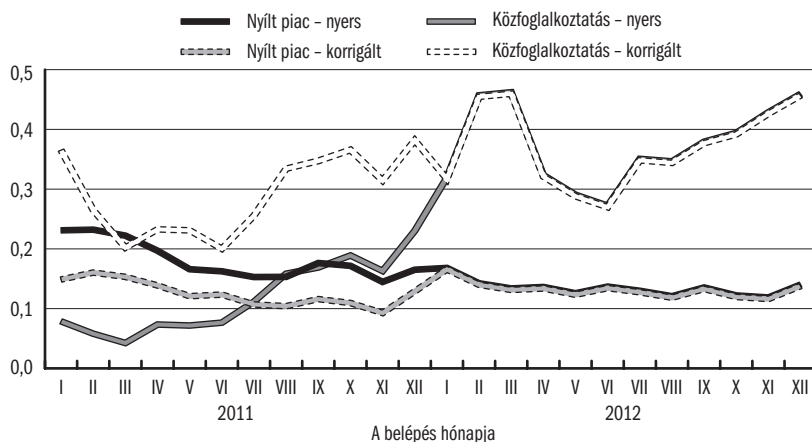
A szabály és az *F2.9.1. táblázat* alapján látható, hogy a korrekció csak a 2011-es számokat érinti, azon belül viszont a közfoglalkoztatást jelentősen nagyobb mértékben, mint a nyílt piacon végzett munkát. Ennek a nyilvántartásba való bejelentés, illetve a korrekció jellege az oka. Az adatok 2011-es eltérését 2011. szeptember elsejéig magyarázza, hogy a NAV-nál nem is létezett a közfoglalkoztatási jogviszony, külön információként pedig rögzítették, hogy valaki

közfoglalkoztatott-e vagy sem. Az év végéig tapasztalható hibák oka nem világos, 2012 után viszont szemmel láthatóan megszűnt a közfoglalkoztatással kapcsolatos hibaforrás és bizonytalanság.

A piaci munkával kapcsolatban viszont nincs ilyen hírünk, és annak korrekciója további kérdéseket is felvet. Látható, hogy a közfoglalkoztatásban levők számának növekedése nagyobb, mint a piaci munkában levők csökkenése. Ez csak akkor lehetséges, ha a közfoglalkoztatottak egy részénél a munka tényét sem rögzítette a NAV. Felhívja viszont a figyelmet arra, hogy míg a közfoglalkoztatást teljes körűen korrigálni tudjuk (ha az NMH, illetve ma a KEKKH adatait referenciaként elfogadjuk), addig ugyanerre nincs módunk a nyílt piaci munka esetében. Ennek a következménye pedig az, hogy a nyílt piacon dolgozók számát feltehetően a monitoring-rendszer (és vele mi is) alulbecsüljük.

A korrekció hatását a relatív mutatókra (a kilépési arányokra) az epizódok kezdetének hónapja szerinti idősorban az *F2.9.1. ábra* mutatja be. Látható, hogy a korábbi (tudottan rossz) 180. napi státusok trendje és szezonális viselkedése 2011-ben is a 2012-es évhez hasonlóra, életszerűen változik (a korrigált adatsorokat szaggatott vonal jelzi).

F2.9.1. ábra: A 180. napi nyílt piaci és közfoglalkoztatási státusok korrigált és korrigálatlan változatainak összevetése

Forrás: Saját számítás a teljes adatbázison.

2.10. HOL DOLGOZNAK A KÖZMUNKÁSOK?

KÖLLŐ JÁNOS

A közfoglalkoztatás egyik sűrűn hangoztatott célja, hogy visszavezesse a munkanélkülieket a munkaerőpiacra: „a közmunka kapu, amelyen keresztül be lehet lépni a segély világából a munka világába” (MNO, 2014). Hogy ezt a célt milyen konstrukciók szolgálják a legjobban, függ attól, hogy a munkanélküliek képesek-e külső segítség nélkül állást találni és beilleszkedni.

Ha az álláskínálat bőséges és a munkanélküliek – amennyiben törekednének rá – könnyen megtalálnák a helyüket a valódi munkaszervezetekben, akkor a rendszert úgy érdemes felépíteni, hogy igazi állások elfogadására ösztönözzön, például a piacinál alacsonyabb bérekkel, valamint az aktív álláskereső kikényszerítésével és a munkakészség időnkénti tesztelésével. Ha az ellenkezője igaz – állások sincsenek, és a beilleszkedésre sincs remény –, akkor a közfoglalkoztatást „ínségmunkaként” érdemes működtetni, ahol az állam vagy az önkormányzat pótolja a nem létező munkahelyeket, sajátos, a gazdaság többi részétől elkülönült, de tisztességes megélhetést biztosító közmunkaszférát teremtve.

Ezek azonban szélső esetek, amelyek nem számolnak a munkanélküliek és a munkapiacok heterogenitásával. Az ország nagy részén, ha korlátozott számban, de léteznek a közmunkások számára is elérhető valódi állások.¹ Továbbá, minden bizonnyal igaz, hogy létezik a közmunkástömegnek egy olyan „krémje”, amelyik termelékenységét és motiváltságát tekintve nem különbözik az átlagos képzetlen munkástól, és az is, hogy a munkáltatók, ha közvetlen tapasztalatot szerezhetnek a közmunkásokról, ki tudják választani közülük a nyereségesen foglalkoztathatókat.

Míg a büntető-ösztönző és inségmunka jellegű közfoglalkoztatás nem kívánja meg, hogy a közmunkások valódi munkaszervezetben, piaci alapon foglalkoztatott társakkal együtt dolgozzanak, az álláskereső és a munkáltatók egymásra találását segítő politika e nélkül aligha lehet sikeres.

Az alábbiakban elemzett adatok szerint a magyar közmunkások – különösen az iskolázatlanok – elsősorban többsége elkülönült közmunkaegységekben dolgozik. Minél nyomottabb egy település munkaerőpiaca, annál valószínűbb, hogy ahol egy közmunkást foglalkoztatnak, ott a többiek is szinte kivétel nélkül azok. Az ország szerencsésebb vidékein a szegregáció nem ilyen erős, a közmunkásoknak nagyobb része dolgozik valódi munkaszervezetben. Ez a mintázat azt sejteti, hogy a gyakorlatban valamilyen mértékig érvényesülnek a fentiekben említett megfontolások. Ugyanakkor a közmunkások szegregálásának mértéke nemcsak a munkaerőpiac állapotától, hanem a romák részarányától is erősen függ.

¹ A 2.5. alfejezetben vizsgált 24 195 közmunkás 2003–2011-ben 54 833 alkalommal lépett be piaci állásba.

Adatok és számítások

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) Bértarifa-felvétele 2011-től kezdve az alkalmazásban állókon belül megkülönbözteti a közmunkásokat. A felvételi megfigyelési egysége a telephely, tehát megállapítható, hogy egy-egy telephelyen belül mekkora a közmunkások aránya, és ez iskolai végzettségi szinteket megkülönböztetve is lehetséges. Az alábbiakban a 2013. évi felvételnek a költségvetési szférára vonatkozó részét használjuk, ahol az egyéni adatok az adott telephelyen dolgozó összes alkalmazottra rendelkezésre állnak.² A minta elemszáma 116 559 fő, a KSH által közölt 131 104 fős létszám 89 százaléka (KSH, 2013, 32. o.). Az eltérés a számbavételi mód és a lefedett kör kismértékű eltéréseiből adódik.

Első lépésben megvizsgáljuk, milyen a közmunkások telephelyi arányának megoszlása, majd az eljárást megismételjük úgy, hogy a közfoglalkoztatottak és az összes alkalmazott esetében is csak a nyolc osztályt vagy azt sem végzeteket vesszük figyelembe.

Második lépésben – a számításokat a képzetlen munkásokra korlátozva – megbecsüljük, hogy a közmunkások telephelyi aránya hogyan függ össze a helyi munkanélküliség mértékével. A becslés során figyelembe vesszük, hogy a közmunkások aránya függ a telephely méretétől (egy 200 fős intézményben kisebb valószínűséggel alakulhat ki magas arány, mint egy tízfősben), továbbá a település méretétől is (egy kis faluban nehéz vagy lehetetlen szétteríteni a közmunkásokat).

A helyi munkanélküliség és a közmunkások telephelyi aránya között triviális az összefüggés, ha további tényezőket nem veszünk figyelembe: ha sok a munkanélküli, akkor sok a potenciális közmunkás, és magas a várható közmunkás–alkalmazott arány, különösen, ha a munkanélküliség azért magas, mert a településen kevés a közmunkások fogadására alkalmas intézmény. Ezért az egyenletet a helyi munkanélküliség, a telephelyek mérete és a településméret mellett a közmunkások lakosságbeli arányára is kontrolláljuk. A kérdés az, vajon ezek után is találunk-e összefüggést a helyi munkanélküliség és a közmunkások telephelyi aránya között?

Végül, elégséges tapasztalati tudás áll rendelkezésre ahhoz, hogy összefüggést tételezzünk fel a közmunkások szegregálásának mértéke és a romák népességbeli aránya között.

A telephelyek méretére és a közmunkás arányra vonatkozó adatok a 2013. májusi Bértarifa-felvételből származnak.

A képzetlen népesség munkaerő-piaci helyzetét a 15–59 éves, 0–8 osztályt végzett munkanélküliek és inaktívak megfelelő népességen belüli arányával mérjük, figyelembe véve, hogy az ilyen iskolázottságúak nagy része, ha munka nélkül van, nem keres aktívan állást.³ Az így számított mutatóra a továbbiakban a rövidség kedvéért „munkanélküliségként” hivatkozunk. Ilyen részletezettségű adatok csak a népszámlálásban érhetők el, ami a 2011. októberi álla-

² Ez azokra az intézményekre igaz, amelyek elszámolásait a Magyar Államkincstár végzi.

³ 2013 harmadik negyedében a 0–8 osztályt végzett, nem tanuló és nem dolgozó népességnek mindössze 25 százaléka keresett aktívan állást, és minősült ezen az alapon munkanélkülinek a KSH munkaerő-felmérése szerint (saját számítás).

potot rögzítette. Az ebből eredő torzítás valószínűleg elhanyagolható, mert alig több, mint másfél év alatt a települések relatív helyzetében nem állhattak be nagy változások. Ugyanez vonatkozik a településméretre, amit szintén a 2011. évi népszámlálásból vettünk.

A közmunkások településenkénti sűrűségét az NMH egyéni szintű, teljes körű nyilvántartásának felhasználásával mértük. Az egyenletben szereplő változó a 2013-ban indult közmunkás-epizódok száma ezer lakosra vetítve.

A romák részaránya szintén a 2011. évi népszámlálásból származik. Ebben az esetben csak járási szintű adat áll rendelkezésre, mert a települési mutatók adatbázis formájában nem hozhatók ki a KSH kutatószobájából. A változás azonban itt sem lehet jelentős.

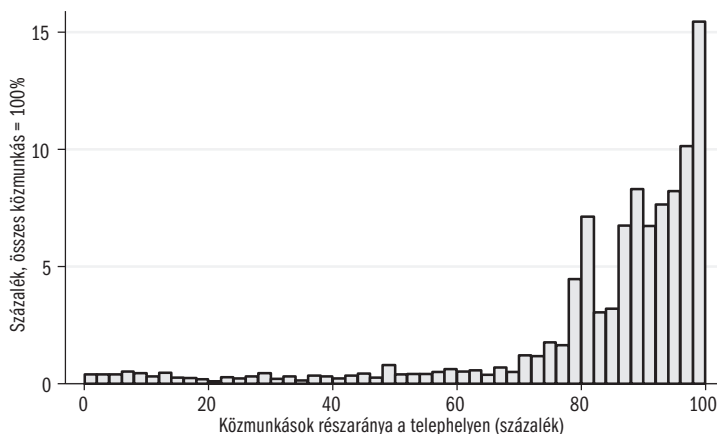
Kikkel dolgoznak együtt a közmunkások?

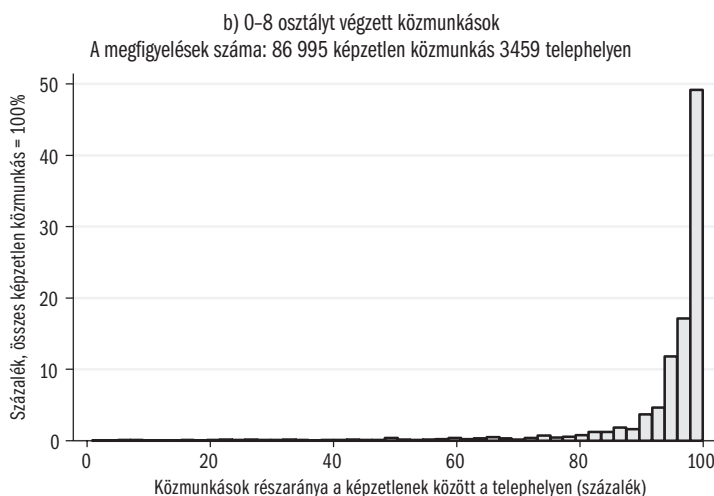
A 2.10.1. ábra a) hisztogramja az összes, 2013 májusában a költségvetési szektorban dolgozó közmunkás megoszlását mutatja a szerint, hogy a munkavégzés telephelyén mekkora volt a közmunkások aránya. Látható, hogy a nagy többségük esetében ez az arány 80 százalék fölött volt: az átlag 79,8, a medián 88,2 százalék. A közfoglalkoztatottaknak csak kevesebb mint az egynegyede dolgozott olyan telephelyen, ahol a közmunkások részaránya nem érte el a 75 százalékot, 40 százalékuk esetében a telephelyen dolgozók több mint 90 százaléka közfoglalkoztatott volt.

2.10.1. ábra: A közmunkások megoszlása a telephelyi arányuk szerint, 2013 (költségvetési szféra, százalék)

a) Összes közmunkás

A megfigyelések száma: 116 569 közmunkás 4532 telephelyen

Forrás: Bértarifa-felvétel, 2013. május, költségvetési intézmények, a legalább egy közmunkást foglalkoztató telephelyek adatai.

A 0–8 osztályt végzettekre vonatkozó adatok még ennél is szélsőséesebb képet mutatnak: itt a közmunkások telephelyi arányának átlaga 93 százalék, a mediánja 98 százalék volt, és az esetek 36 százaléka esetében a telephelyen megfigyelt összes képzetlen dolgozót közmunkásként foglalkoztatták.

A közmunkások telephelyi aránya és helyi munkanélküliség

A regressziós becslést a 2.10.1. táblázat mutatja be. A képzetlen közmunkások elkülönítésének mértéke a várakozásoknak megfelelően erősebb a kistérségeken és a kis telephelyeken, valamint ott, ahol – települési szinten – sok a képzetlen közmunkás. A helyi munkanélküliség és a romák aránya azonban még e tényezők kiszűrése után is erős hatást gyakorol.

A helyi munkanélküliség együtthatója kerekítve 0,25, azaz 10 százalékkal magasabb munkanélküliség 2,5 százalékkal emeli a közmunkások alkalmazottakon belüli arányát. A munkanélküliségi mutatónak az 57 százalékos átlag körüli szórása 12 százalék, ami 3 százalékos különbséget jelez előre.

A képzetlen közmunkások becsült aránya a települések legrosszabb helyzetű egytizedében működő telephelyeken 87 százalék, a legjobb vidékeken üzemelekben 64 százalék. Ez a medián telepméret (21 fő) mellett nem lebecsülendő különbséget: három illetve nyolc „normál” állásban lévő munkatársat jelent 18, illetve 13 közmunkás számára.

A romák tíz százalékkal magasabb népességen belüli aránya 0,7 százalékkal emeli közmunkások részarányát a telephelyeken, egy szórás egységnyi különbség a romák arányában 0,8 százalékos hatást gyakorol.⁴ Ez a hatás azonban gyenge és statisztikailag nem is szignifikáns ott, ahol magas a munkanélküliség, és a közmunkásokat – akár romák, akár nem – eleve nehéz valódi munkahelyeken foglalkoztatni (2.10.2. táblázat). A közmunkások elkülönítésének mértéke jóval

⁴ A felhasznált változók alapstatistikáit lásd a 2.10. Függelék F2.10.1. táblázatában.

nagyobb ott, ahol alacsony munkanélküliség párosul a romák magas arányával. A cigányság részarányának hatása közepes munkanélküliség mellett a legerősebb, éppen ott, ahol a legfontosabb lenne, hogy a közmunkások közvetlen kapcsolatba kerüljenek a potenciális munkáltatókkal és munkatársakkal, különösen ha egy statisztikai diszkriminációval (is) sújtott kisebbség tagjairól van szó.

2.10.1. táblázat: A közmunkások telephelyi aránya és a helyi munkanélküliség – regressziós becslés

Függő változó: a 0–8 osztályt végzett közmunkások aránya a 0–8 osztályt végzett alkalmazottakhoz viszonyítva a vizsgált telephelyen belül (logaritmus)^a

	Együttható	t-érték
A munkanélküliek és inaktívak aránya a 15–59 éves, 0–8 osztályt végzett népességben a településen (logaritmus) ^b	0,2469	6,23
0–8 osztályt végzett közmunkások által megkezdett közmunkás-epizódok/ezer 0–8 osztályt végzett lakos a településen (logaritmus) ^c	0,0035	2,50
A telephely mérete (fő) ^a	-0,0012	4,89
A telephely méretének négyzete/1000	0,0004	2,18
A település lakónépessége (ezer fő) ^b	-0,0366	9,26
A település lakónépességének négyzete	0,0006	8,45
A romák aránya (járési szinten, logaritmus) ^b	0,0716	5,68
Konstans	0,0979	3,60
R ²	0,1717	
A telephelyek száma	3378	

Minta: 0–8 osztályt végzett közmunkásokat foglalkoztató telephelyek a költségvetési szférában

^a Bértarifa-felvétel 2013, költségvetési szféra,

^b Népszámlálás, 2011.

^c NMH teljes körű nyilvántartás, 2013. Ahol nem kezdődött epizód, 421 esetben, ln(0.5/1000) értékkel számoltunk

2.10.2. táblázat: A romák járásonkénti arányának hatása a közmunkások telephelyenkénti arányára különböző munkanélküliségi szintek mellett – regressziós becslések

A telephelyek helyi munkanélküliség szerint képzett ötödei	Együttható	t-érték	Telephelyek száma
Első és második ötöd (alacsony munkanélküliség)	0,061***	3,35	1317
Harmadik ötöd (közepes munkanélküliség)	0,128***	4,02	682
Negyedik és ötödik ötöd (magas munkanélküliség)	0,036*	1,88	1379

Függő változó: a telephelyi közmunkás arány logaritmus. Magyarázó változók: a romák járásonkénti arányának logaritmus, továbbá, a 2.10.1. táblázatban szereplő kontrollváltozók.

***1 százalékos szinten, **5 százalékos, *10 százalékos szinten szignifikáns.

Az adatok forrása: lásd a 2.10.1. táblázat jegyzetét.

Következtetések

Az összes közfoglalkoztatottnak csak kevesebb mint az egynegyede dolgozik olyan telephelyen, ahol a közmunkások részaránya nem haladja meg a 75 szá-

zalékot. A *képzetlen* közmunkások 36 százaléka olyan intézményben dolgozik, ahol minden képzetlen ember közfoglalkoztatott, a telephelyi arányuk átlaga 93 százalék, a mediánja 98 százalék. Nagy többségük – a munkavezetőket leszámítva – nem is találkozhat munkaszerződéssel foglalkoztatott kollégákkal.

Az elkülönítés nem segíti a reintegrációt, nem nyújt lehetőséget arra, hogy a munkáltatók a közfoglalkoztatottak munkakészségéről és teljesítményéről valódi munkakörnyezetben alkothassanak képet. Ez nem róható fel a rendszer hibájaként ott, ahol reménytelen az elhelyezkedés, ám kérdés, hogy ilyen esetekben mi indokolja a minimálbértől elmaradó fizetést és azt, hogy a szabályozás megengedi a közmunkára történő öltöztetést, akadályozva az alkalmi (fekete) munkavállalást és a létfenntartásért végzett házkörüli munkát és erdei-mezei gyűjtögetést?

Az adatok azt mutatják, hogy az ország szerencsésebb vidékein az elkülönítés – a várakozásnak megfelelően – az átlagosnál kisebb fokú, de szintén erős, amin nehéz is lenne változtatni a közfoglalkoztatás egész koncepciójának felülvizsgálata nélkül. Ebben az esetben is diszfunkcionálisnak tűnik a közmunkások minimálbértől lényegesen elmaradó fizetése, mert a valódi munkaszervezetekben az azonos munkára fizetett eltérő bér hosszabb távú „munkakipróbálás” esetén nem tartható fenn.

Becslésünk megerősíti, hogy az elkülönítés erősebb a romák által sűrűbben lakott vidékeken, és rámutat, hogy ez azonos munkanélküliségi szint és a közmunkások azonos települési létszáma mellett is igaz. Ez jó környezetben akadályozza a reintegrációt, rossz környezetben a megélhetést nehezíti egy olyan kisebbség számára, amelynek létérdeke lenne, hogy átléphessen „a segély világából a munka világába”.

2.10. Függelék

F2.10.1. táblázat: A regressziós becslésben szereplő változók alapstatisztikái

Változó	Átlag	Szórás
A 0–8 osztályt végzett közmunkások aránya a 0–8 osztályt végzett alkalmazottakhoz viszonyítva a vizsgált telephelyen belül (százalék)	81,6	25,4
A munkanélküliek és inaktívak aránya a 15–59 éves, 0–8 osztályt végzett népességben a településen (százalék)	58,2	12,3
A 0–8 osztályt végzett közmunkások által megkezdett közmunkás epizódok/ezer 0–8 osztályt végzett lakos a településen (darab)	293,3	979,9
A telephely mérete (fő)	58,3	147,9
A település lakónépessége (ezer fő)	3,11	9,21
A romák aránya (járási szinten, százalék)	16,7	11,5

Megjegyzés: A logaritmálás során a százalékban megadott értékek helyett a részarányokat vettük alapul. A közölt számok súlyozatlan telephelyi átlagokat és szórásokat mutatnak!

HIVATKOZÁSOK

- ARRIGHI, G. (1993): Marxista évszázad, amerikai évszázad: a világ munkásmozgalmának kialakulása és átalakulása. *Eszmélet*, 17. sz. 74–115. o.
- ARTNER ANNAMÁRIA (2013): Közfoglalkoztatás és versenyképesség. *Munkaügyi Szemle*, 57. évf. 1. sz. 6–16. o.
- ÁSZ (2007): *Jelentés a közmunkaprogramok támogatására fordított pénzeszközök hasznosulásának ellenőrzéséről*. 0732-es sz. jelentés, 2007. szeptember. Állami Számvevőszék, Budapest.
- ÁSZ (2013): Jelentés a közfoglalkoztatás és a hozzá kapcsolódó képzési programok támogatási rendszere hatékonyságának, eredményességének ellenőrzéséről. 13097. számú jelentés, Állami Számvevőszék, Budapest, 2013. szeptember.
- AZAM, M. (2012): *The Impact of Indian Job Guarantee Scheme on Labor Market Outcomes: Evidence from a Natural Experiment*. IZA Discussion Paper, 6548.
- AZAM, M.–FERRÉ, C.–AJWAD, M. I. (2013): Can Public Works Programs Mitigate the Impact of Crises in Europe? The Case of Latvia. *IZA Journal of European Labor Studies*, Vol. 2. No. 1. 10. doi:10.1186/2193-9012-2-10.
- BASS LÁSZLÓ (2010): *Az „Út a munkához” program hatása – egy kérdőíves felmérés tapasztalatai*. Esély, 1. sz. 46–64. o.
- BASU, A. K. (2013): Impact of Rural Employment Guarantee Schemes on Seasonal Labor Markets: Optimum Compensation and Workers' Welfare. *The Journal of Economic Inequality*, Vol. 11. No. 1. 1–34. o. doi:10.1007/s10888-011-9179-y.
- BERG, E.–BHATTACHARYA, S.–DURGAM, R.–RAMACHANDRA, M. (2012): Can Rural Public Works Affect Agricultural Wages. Evidence from India. Centre for the Study of African Economics, Oxford. Working Paper WPS/2012-05.
- BESLEY, T.–COATE, S. (1992): Workfare versus Welfare: Incentive Arguments for Work Requirements in Poverty-Alleviation Programs. *The American Economic Review*, Vol. 82. No. 1. 249–261. o.
- BETCHERMAN, G.–OLIVAS, K.–DAR, A. (2004): Impacts of Active Labor Market Programs: New Evidence from Evaluations with Particular Attention to Developing and Transition Countries. The World Bank, Social Protection Discussion Paper Series No. 0402.
- BOROS LAJOS–PÁL VIKTOR (2011): A gazdasági válság hatásai és a rá adott válaszok különböző földrajzi léptékeken. *Földrajzi Közlemények*, 135. évf. 1. szám, 17–32. o.
- BROWN, A. J. G.–KOETTL, J. (2012): Active Labor Market Programs: Employment Gain or Fiscal Drain? IZA Discussion Paper, No. 6880.
- BRUTOVSKÁ, G. (2006): Pôsobenie aktívnej politiky trhu práce na nezamestnanosť. Megjelent: Sirovátka, T. (szerk.): *Sociální vyloučení a sociální politika*. MU FSS, VUPSV, Brno, 2006.
- BUSCH IRÉN–CSERES-GERGELY ZSOMBOR (2011): *A munkapiac intézményi környezetének alakulása 2010 szeptembere és 2011 szeptembere között*. Megjelent: *Fazekas Károly–Kézdi Gábor* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör*, 2011. MTA KTI–Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 205–251. o.
- BUSCH IRÉN–CSERES-GERGELY ZSOMBOR–NEUMANN LÁSZLÓ (2012): *A munkapiac intézményi környezetének alakulása 2011 szeptembere és 2012 augusztusa között*. Megjelent: *Fazekas Károly–Benczúr Péter–Telegdy Álmos* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör*, 2012. MTA KRTK KTI–Országos Foglalkoztatási Köhasznú Nonprofit Kft., Budapest, 275–323. o.
- CALMFORS, L.–FORSLUND A.–HEMSTRÖM, M. (2004): The effects of Active Labor-Market Policies in Sweden: What is the evidence?, Megjelent: *Jonas, A.–Keen, M.–Weichenrieder, A. J.* (szerk.): *Labor-Market Institutions and Public Regulation*. MIT Press.
- CALMFORS, L.–FORSLUND, A.–HEMSTRÖM, M. (2002): *Does ALMP work? Lessons from the Swedish experiences*. IFAU Institute for Labor Market Policy Evaluation Working Papers, 4.
- CARD, D.–KLUVE, J.–WEBER, A. (2010): Active Labour Market Policy Evaluations: A Meta-Analysis. *The Economic Journal*, Vol. 120. No. 548. F452–77. o.
- CARLING, K.–RICHARDSON, K. (2004): The relative efficiency of labor market programs: Swedish experience from the 1990's. *Labour Economics*, Vol. 11. No. 3. 335–354. o.
- CRISP, R. (2012): Conceptualising local approaches to tackling worklessness: the New Deal for Communities Programme as neoliberal 'flanking strategy'? *Space and Polity*, Vol. 16. No. 2. 233–251. o.
- CZIRFUSZ MÁRTON (2014): A munka sokszínű formái és a változatos területi fejlődés. Megjelent: *Jeney László–Hideg Éva–Tóza István* (szerk.): *Jövőföldrajz: a hazai gazdasági fejlődés területi és települési aspektusai a jelenben és a jövőben*. BCE Gazdaságföldrajz és Jövő kutatás Tanszék, Budapest, 43–54. o.
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR–MOLNÁR GYÖRGY (2014): Közmunka, segélyezés, elsődleges és másodlagos munkaerőpiac. Megjelent: *Kolosi Tamás–Tóth Ist-*

- ván György (szerk.): Társadalmi riport, 2014. Társaság, Budapest, 204–225. o.
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR–VARADOVICS KITTI (2013): **A munkapiaci szakpolitika eszközei (2012. szeptember – 2014. január)**. Megjelent: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrök, 2013. MTA KRTK KTI–Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft., Budapest, 219–247. o.
- CSOBA JUDIT (2010): **A közfoglalkoztatás régi-új rendszere. Útközben az „Út a munkához” programban**. Esély, 1. sz. 4–24. o.
- CSOBA JUDIT–NAGY ZITA ÉVA (2011): A magyarországi képzési, bértámogatási és közfoglalkoztatási programok hatásvizsgálata. Megjelent: *Fazekas Károly–Kézdi Gábor* (szerk.) (2011) 113–144. o.
- CSOBA JUDIT–NAGY ZITA ÉVA–SZABÓ FANNI (2010): Aktív eszközök, munkaerő-piaci programok kontroll-csoportos, többváltozós értékelése. Consulting, 95.
- DAR, A.–TZANNATOS, Z. P. (1999). Active Labor Market Programs: A Review of the Evidence from Evaluations. World Bank, Washington DC, Social Protection Discussion Paper, No. 9901.
- DEL NINNO, C.–SUBBARAO, K.–MILAZZO, A. (2009): How to Make Public Works Work. A Review of the Experiences, Social Protection Discussion Paper, No. 09005. The World Bank, Washington DC.
- DEVEREUX, S.–SOLOMON, C. (2006): Employment Creation Programmes: The international Experience. Issues in Employment and Poverty. ILO, Genf, Discussion Paper No. 24.
- DRAHOKOUPIL, J. (2007): Analysing the capitalist state in post-socialism: Towards the Porterian Workfare Postnational Regime. International Journal of Urban and Regional Research, Vol. 31. No. 2. 401–424. o.
- DUELL, N.–GRUBB, D.–SINGH, S. (2009): Activation Policies in Finland. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 98.
- DUELL, N.–MÝTNA KUREKOVÁ, L. (2013): Activating benefit in material need recipients in the Slovak Republic, CELSI Research Report, No. 3.
- DUELL, N.–SINGH, S.–TERGEIST, P. (2009): Activation Policies in Norway. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 78.
- DUTTA, P.–MURGAJ, R.–RAVALLION, M. VAN DE WALLE, D. (2012): **Does India's Employment Guarantee Scheme Guarantee Employment?** Policy Research Working Paper Series, 6003. The World Bank.
- ELEK PÉTER–SCHARLE ÁGOTA (2010): Válságinézetek a munkapiacra. Megjelent: *Fazekas Károly–Molnár György* (szerk.): Munkaerőpiaci Tükrök 2010. MTA Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 78–80. o.
- FARKAS ZSOMBOR–MOLNÁR GYÖRGY–MOLNÁR ZSUZSANNA (2014): **A közfoglalkoztatási csapda**. A Magyar Szegénységellenes Hálózat jelentése a közfoglalkoztatottak háttéréről, helyzetéről és lehetőségeiről. Magyar Szegénységellenes Alapítvány, Budapest.
- FAZEKAS KÁROLY (1997): Válság és prosperitás a munkaerőpiacon. A munkanélküliség regionális sajátosságai Magyarországon 1990–1996 között. Tér és Társadalom, 11. évf. 4. szám, 9–24. o.
- FAZEKAS KÁROLY–KÉZDI GÁBOR (szerk.) (2011): Munkaerőpiaci Tükrök, 2011. MTA Közgazdaság-tudományi Intézet és Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest.
- FAZEKAS KÁROLY–KÖLLŐ JÁNOS (1989): Az 1979. évi vagongyári elbocsátások. Megjelent: *Honvári János* (szerk.): Győri tanulmányok 10. Győr Megyei Városi Tanács, Győr, 143–165. o.
- FIRLE RÉKA–SZABÓ PÉTER ANDRÁS (2008): Értékelő tanulmány a közhasznú és közcélú munka szerepéről a foglalkoztatáspolitikában. Háttér tanulmány az Önkormányzati szociális segélyezés című fejezethez, amely megjelent: *Nagy Gyula* (szerk.): Jóléti ellátások, szakképzés és munkakínálat. KTI Könyvek 10. MTA KTI, Budapest, 56–80. o.
- FREY MÁRIA (2008): **A munkaerő-piac jogszabályi és intézményi környezete**. Megjelent: *Fazekas Károly–Köllő János* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrök, MTA KTI–OFA, Budapest, 137–192. o.
- FREY MÁRIA (2010): **A foglalkoztatási törvényben rögzített és az ÁFSZ által működtetett, továbbá az ezeken kívül szabályozott és bonyolított aktív munkaerő-piaci eszközök értékelése a 2004–2009 közötti időszakban**. Tanulmány az „Aktív munkaerő-piaci politikák komplex értékelése című kutatáshoz”. Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, Budapest.
- GALASI PÉTER–NAGY GYULA (2012): **Az aktív munkaerőpiaci eszközök**. Megjelent: *Fazekas Károly–Scharle Ágota* (szerk.): Nyugdíj, segély, közmunka. A magyar foglalkoztatáspolitikai két évtizede, 1990–2010. Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet és MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, Budapest, 182–193. o.
- GALASSO, E.–RAVALLION, M. (2004): **Social Protection in a Crisis**. Argentina's Plan Jefes y Jefas. World Bank Economic Review, Vol. 18. No. 3. 367–399. o.
- GRUBB, D.–SINGH, S.–TERGEIST, P. (2009): Activation Policies in Ireland. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 75.
- GRUBB, D.–TERGEIST, P. (2006): Activation Strategies and the Performance of Employment Services in Germany, the Netherlands, and the United Kingdom. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 42.
- GUY, W.–GABAL, I. (2012): The Situation of the Roma Minority in Selected New Member States of the European Union. European Liberal Forum asbl., Brüsszel.

- HARVAN, P. (2011): Hodnotenie Efektívnosti a Účinnosti Výdavkov Na Aktívne Politiky Trhu Práce Na Slovensku [A szlovákiai aktív munkaerő-piaci eszközök hatása és hatékonysága] Institute of Financial Policy, Bratislava.
- HECKMAN, J. J.–LALONDE, R. J.–SMITH, J. A. (1999): *The Economics and Econometrics of Active Labor Market Programs*. Megjelent: *Ashenfelter, O.–Card, D.* (szerk.): *Handbook of Labor Economics*. Handbook of Labor Economics, Elsevier, Vol. 3. No. 3.
- HOHMEYER, K.–WOLFF, J. (2010): *Direct job creation revisited Is it effective for welfare recipients and does it matter whether participants receive a wage?* Institute for Employment Research, IAB Discussion Paper 21.
- HUDOMIET PÉTER–KÉZDI GÁBOR (2011): Az aktív foglalkoztatáspolitikai programok nemzetközi tapasztalatai. Megjelent: *Fazekas Károly–Kézdí Gábor* (szerk.): *Munkaerőpiaci Tükör*, 2011. MTA Közgazdaság-tudományi Intézet és Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest. 72–91. o.
- HVG (2015): Orbán: *A közmunka kiütötte a szocializmust, jöhet a teljes foglalkoztatottság*. HVG.hu, március 6.
- IMBERT, C.–PAPP, J. (2015): Labor Market Effects of Social Programs: Evidence from India's Employment Guarantee. *American Economic Journal, Applied Economics*, Vol. 7. No. 2. 233–263. o.
- IMMERVOLL, H.–SCARPETTA, S. (2012): *Activation and employment support policies in OECD countries. An overview of current approaches*, IZA Journal of Labor Policy, Vol. 1. No. 9.
- JAHODA, M. (1982): *Employment and Unemployment*. Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- JALAN, J.–RAVALLION, M. (1999): Income gains to the poor from workfare. Estimates for Argentina's Trabajar program. The World Bank Policy Research Working Paper, No. 2149.
- KABAI GERGELY–NÉMETH NÁNDOR (2011): Egy komplex munkaerőpiaci program megvalósulása és lokális hatásai a Dél-dunántúli régióban. Megjelent: *Fazekas Károly–Kézdí Gábor* (szerk.): *Munkaerőpiaci Tükör*, 2011. MTA Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 161–185. o.
- KÁLMÁN JUDIT (2012): Political economy of multi-level government financing in Hungary: analysis of political budget cycles and partisanship in municipal investment activities and central grant distribution. LAP Lambert Academic Publishing, Saarbrücken.
- KELLER JUDIT–BÓDIS LAJOS (2012): Települési önkormányzatok. Megjelent: *Fazekas Károly–Scharle Ágota* (szerk.): *Nyugdíj, segély, közmunka. A magyar foglalkoztatáspolitikai két évtizede, 1990–2010*. Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, Budapest, 63–76. o.
- KERTESI GÁBOR–KÉZDI GÁBOR (2009): A szegregáció az általános iskolákban. Számítások a 2006. évi országos kompetenciamérés adatain. Megjelent: *Fazekas Károly–Lovász Anna–Telegdy Álmós* (szerk.): *Munkaerőpiaci Tükör*, 2009. MTA Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 97–117. o.
- KÉZDI GÁBOR (2011): A programok hatásvizsgálatának módszertana. Megjelent: *Fazekas–Kézdí* (2011) 54–72. o.
- KLUVE, J. (2006): The Effectiveness of European Active Labour Market Policy. IZA Discussion Paper, No. 2018.
- KLUVE, J. (2010): The Effectiveness of European Active Labor Market Programs. *Labour Economics* 17 (6): 904–18. doi:10.1016/j.labeco.2010.02.004.
- KLUVE, J.–LEHMANN, H.–SCHMIDT, C. M. (1999): *Active Labor Market Policies in Poland: Human Capital Enhancement, Stigmatization or Benefit Churning?* LICOS Discussion Paper, 8099.
- KOLTAI LUCA (2013a): *A közfoglalkoztatottak jellemzői*. Esély Labor Egyesület, Budapest.
- KOLTAI LUCA (2013b): *Munkakörülmények a közfoglalkoztatásban*, Esély Labor Egyesület, Budapest.
- KOLTAI LUCA (2013c): *A közfoglalkoztatás szerepe válság idején az európai országokban*. Munkaügyi Szemle, 1. sz. 27–38. o.
- KOLTAI LUCA (2014): *Közfoglalkoztatási körülmények és aktivitás*, Esély Labor Egyesület, Budapest.
- KOLTAI LUCA–KULINYI MÁRTON (2013): *A közfoglalkoztatást szervezők értékei*, Esély Labor Egyesület, Budapest.
- KÖLLŐ JÁNOS (2009): A pálya szélén. Iskolázatlan munkanélküliek a poszt szocialista országokban. Osiris, Budapest.
- KÖLLŐ JÁNOS–SCHARLE ÁGOTA (2011): A közcélú foglalkoztatás kibővülésének hatása a tartós munkanélküliségre. Megjelent: *Fazekas–Kézdí* (szerk.) (2011) 145–160. o..
- KSH (2013): *227 500 forint volt a bruttó átlagkereset*. Keresetek, 2013. január–szeptember. Gyorstájékoztató, 175. sz. 2013. november 20.
- KSH (2014): *230 700 forint volt a bruttó átlagkereset*. Keresetek, 2013. január–december. Gyorstájékoztató, 28. sz. február 21.
- KULINYI MÁRTON (szerk.) (2013): *Közfoglalkoztatási ismeretek*. Módszertani kézikönyv gyakorlati és elméleti alkalmazóknak. Esély Labor Egyesület, Budapest.
- LENDVAI NOÉMI (2008): EU integration and the transformation of post-communist welfare: traversing a 'quantum leap'? *Social Policy and Administration*, Vol. 42. No. 5. 504–523. o.
- LŐCSEI HAJNALKA (2010): A gazdasági világválság hatása a munkanélküliség területi egyenlőtlenségeire.

- Megjelent: *Fazekas Károly–Molnár György* (szerk.): Munkaerőpiaci Tükör, 2010. MTA Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 126–141. o.
- MACLEAVY, J. (2008): Neoliberalising subjects. The legacy of New Labour's construction of social exclusion in local governance. *Geoforum*, Vol. 39. No. 5. 1657–1666. o.
- MACLEAVY, J. (2010): Remaking the welfare state: From safety net to trampoline. Megjelent: *Mykhnenko, V.–Birch, K.* (szerk.): The rise and fall of neoliberalism: The collapse of an economic order? Zed Books, London, 133–150. o.
- MARTIN, J. P. (2000): What Works among Active Labour Market Policies. Evidence from OECD Countries' Experiences. *OECD Economic Studies*, No. 30.
- MARTIN, J. P. (2014): Activation and Active Labour Market Policies in OECD Countries: Stylized Facts and Evidence on their Effectiveness, IZA Policy Paper, No. 84.
- MARTIN, J. P.–GRUBB, D. (2001): What works and for whom: a review of OECD countries' experiences with active labour market policies. *Swedish Economic Policy Review*, Vol. 8. No. 2. 9–60. o.
- MASSEY, D. (1995): Spatial divisions of labour: social structures and the geography of production. 2. kiadás, Macmillan, London.
- MNO (2014): *Orbán: A közmunka kapu*, 2014. február 24.
- MÓD PÉTER (2013): *Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök fontosabb létszámadatai 2013-ban*. Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Kutatási és Elemzési Főosztály, Budapest,.
- MOLNÁR GYÖRGY–BAKÓ TAMÁS–CSERES-GERGELY ZSOMBOR–KÁLMÁN JUDIT–SZABÓ TIBOR (2014): A munkaerőpiac peremén lévő és a költségvetés. A Költségvetési Tanács számára készített tanulmány, MTA KRTK KTI, Budapest.
- TAJTI JÓZSEF (2011): *Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök fontosabb létszámadatai 2011-ben*. Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Kutatási és Elemzési Főosztály, Budapest.
- MPIPS (2012): Annual statistics on the registered unemployed and ALMP. Table 22. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Varsó.
- MÝTNA KUREKOVÁ, L.–SALNER, A.–FARENZENOVÁ, M. (2013): *Implementation of activation works in Slovakia*. Evaluation and Recommendations for Policy Change, Final Report, Slovak Governance Institute, Bratislava.
- NGM (2013) *Hungary's National Youth Guarantee Implementation Plan*. Nemzetgazdasági Minisztérium, Economy.
- NOL (2012): *Nyolcezeren kapnak végzettséget*. Népszabadság, február 14.
- O'LEARY, C. (1998): Evaluating the Effectiveness of Active Labor Programs in Hungary. Upjohn Institute for Employment Research, Upjohn Institute Technical Reports, 98-013.
- OECD (2007): *Activating the unemployed: what countries do*. OECD Employment Outlook, 2007. OECD, Párizs, 207–242. o.
- OECD (2009): *Promoting Pro-Poor Growth: Social Protection*, OECD, Párizs, .
- OECD (2010): *Employment Outlook Moving beyond the jobs crisis*, OECD, Párizs.
- OECD (2014a): *Employment Outlook*. OECD, Párizs.
- OECD (2014b): *Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators*. OECD Publishing.
- OURS, J. C. VAN (2000): Subsidized Jobs for Unemployed Workers in Slovakia. William Davidson Institute at the University of Michigan, William Davidson Institute Working Papers Series, 311.
- PECK, J. (2002): Political economies of scale: Fast policy, interscalar relations, and neoliberal workfare. *Economic Geography*, Vol. 78. No. 3. 331–360. o.
- PECK, J.–THEODORE, N. (2000): 'Work first': workfare and the regulation of contingent labour markets. *Cambridge Journal of Economics*, Vol. 24. No. 1. 119–138. o.
- PECK, J.–TICKELL, A. (2002): Neoliberalizing space. *Antipode*, Vol. 34. No. 3. 380–404. o.
- PETZ RAYMUND (szerk.) (2011): *Aktív munkaerő-piaci politikák komplex értékelése kutatáshoz önkormányzati felmérés készítése és értékelése*, MP 2002 Gazdaság- és Társadalomkutatási Kkt.
- POLÁNYI KÁROLY (2004): A nagy átalakulás. Korunk gazdasági és politikai gyökerei. Napvilág Kiadó, Budapest.
- RAVALLION, M. (1999): Appraising Workfare. *The World Bank Research Observer*, Vol. 14. No. 1. 31–48. o.
- RAVALLION, M.–GALASSO, E.–LAZO, T.–PHILIPP, E. (2001): Do workfare participants recover quickly from retrenchment? *The World Bank Development Research Group Poverty, Policy Research Working Paper*, No. 2672.
- RAVALLION, M.–MURGAI, R.–VAN DE WALLE, D. (2013): Is Workfare Cost-Effective against Poverty in a Poor Labor-Surplus Economy? *The World Bank Policy Research Working Paper*, 6673.
- RÉZLER GYULA (1974/1938): A magyar nagyipari munkásság kialakulása 1867–1914. (Részlet.) Megjelent: *Litván György* (szerk.): Magyar munkásszociográfiák. Kossuth Kiadó, Budapest, 15–33. o.
- RODRIGUEZ-PLANAS, N.–BENUS, J. (2010): Evaluating Active Labor Market Programs in Romania. *Empirical Economics*, Springer, Vol. 38. No. 1. 65–84. o.
- RONCONI, L.–SANGUINETTI J.–FACHELLI OLIVA, S. (2006): *Poverty and Employability Effects of Work-*

- [fare Programs in Argentina](#). PMMA Working Paper No. 2006-14.
- ROY, A. S.–WONG, G. (2000): Direct Job Creation Programs: Evaluation Lessons on Cost Effectiveness, Canadian Public Policy. *Analyse de Politiques*, Vol. 26. No. 2. 158–169. o.
- SCHARLE ÁGOTA (2014a): A közfoglalkoztatás mérete és költsége, *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): Munkaerőpiaci tükör 2013. MTA KRTK KTI–Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft. Budapest 61–62. o.
- SCHARLE ÁGOTA (szerk.) (2014b): Tartós munkanélküliség a visegrádi országokban: tévutak és megoldások. Budapest Intézet, Tények és javaslatok, 1. sz.
- SCHARLE ÁGOTA–BALÁS GÁBOR–CSITE ANDRÁS–NÉMETH NÁNDOR–CSERES-GERGELY ZSOMBOR–KÖLLŐ JÁNOS–VÁRADI BALÁZS (2011): A közcélú foglalkoztatás kibővülésének célzottsága, igénybevétele és hatása a tartós munkanélküliségre. Kutatási jelentés, Budapest Intézet–Hétfa Elemző Központ, augusztus 30.
- SIANESI, B. (2008): Differential effects of active labour market programs for the unemployed. *Labour Economics*, Elsevier, Vol. 15. No. 3. 370–399. o.
- SILVER, B. J. (2003): Forces of labor. Workers' movements and globalization since 1870. Cambridge University Press, Cambridge.
- SMITH, A.–STENNING, A.–ROCHOVSKÁ, A.–ŚWIĄTEK, D. (2008): The emergence of a working poor: Labour markets, neoliberalisation and diverse economies in post-socialist cities. *Antipode*, Vol. 40. No. 2. 283–311. o.
- SPEVACEK, A. M. (2009): [Effectiveness of Active Labor Market Programs](#). A Review of Programs in Central and Eastern Europe and the CIS, USAID Knowledge Services Center.
- SUBBARAO, K.–DEL NINNO, C.–ANDREWS, C.–RODRÍGUEZ-ALAS, C. (2013): Public Works as a Safety Net: Design, Evidence, and Implementation. World Bank, Washington, DC.
- SZABÓ ANDREA (2013): A közfoglalkoztatás a gazdasági ciklusok kontextusában. PhD-értekezés, Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezésstudományok Doktori Iskola, Debrecen.
- TAJTI JÓZSEF (2011): [Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök fontosabb létszámadatai 2011-ben](#). Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Kutatási és Elemzési Főosztály, Budapest.
- TAJTI JÓZSEF (2012): [Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök fontosabb létszámadatai 2011-ben](#). Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Budapest.
- TÓTH LAURA–VARGA ÉVA–VARGA PÉTER (2011) [NESsT Country Assessment Hungary](#). NESsT, Budapest.
- VODOPIVEC, M. (1998): Does the Slovenian Public Work Program Increase Participants' Chances to Find a Job? *Journal of Comparative Economics*, Elsevier, Vol. 27. No. 1. 113–130. o.
- WACQUANT, L. (2013): A bizonytalanság szabályozása: Társadalmi polarizáció és a büntetés fokozódása. Megjelent: *Jelinek Csaba–Bodnár Judit–Czirfusz Márton–Gyimesi Zoltán* (szerk.): Kritikai városkutatás. L'Harmattan, Budapest, 345–366. o.
- WALSH, K.–KOTZEVA, M.–DOLLE, E.–DORENBOS, R. (2001): Evaluation of the net impact of active labour market programs in Bulgaria. Ministry of Labour and Social Policy of Bulgaria, Szófia.
- ZIMMERMANN, L. (2012): [Labor Market Impacts of a Large-Scale Public Works Program: Evidence from the Indian Employment Guarantee Scheme](#). IZA Discussion Paper, 6858.
- ZIMMERMANN, L. (2014): [Public works programs in developing countries have the potential to reduce poverty](#). IZA World of Labor, 25.
- ZONGOR GÁBOR (2013): [Az önkormányzatok mint közfoglalkoztatók – problémák és lehetőségek](#). Megjelent: A munka méltósága projekt. Alapvető Jogok Biztosának Hivatala AJB projektfüzetek 2013/4. 180–186. o.

**A MUNKAPIACI SZAKPOLITIKA ESZKÖZEI
(2014. FEBRUÁR – 2015. ÁPRILIS)**

**CSERES-GERGELY ZSOMBOR
VARADOVICS KITTI**

Szolgáltatások
Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök (LMP-eszközök)
Támogatások
Összetett beavatkozások (komplex programok)
Munkapiaci hatású szakpolitikai eszközök
Hivatkozások

SZOLGÁLTATÁSOK¹

1. A munkapiaci szakpolitika szolgáltatásai

A) A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat szolgáltatásai

2014 szeptemberétől bővültek a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat közfoglalkoztatással kapcsolatos feladatai. Így a kirendeltségek részt vesznek a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzések szervezésében és lebonyolításában, illetve közfoglalkoztatási célú munkaközvetítést is folytatnak.

Az állami foglalkoztatási szerv intézményrendszerét 2015-ben két lépésben jelentősen átalakították. A változások azonban nem érintették a munkaerő-piaci szolgáltatásokat, így a vizsgált időszakban ezek változatlan formában elérhetők a fővárosi és megyei kormányhivatalok járási hivatalainak foglalkoztatási és munkaerő-piaci feladatokat ellátó szakigazgatási szerveinél, illetve 2015. április elsejétől szervezeti egységeiben. Az intézményrendszer részletes átalakítását lásd A foglalkoztatáspolitikai központi irányításának, finanszírozásának és értékelésének intézményrendszere című 16. pontban.

B) A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat más tevékenységei

2014 szeptemberétől bővültek a munkaügyi központok és kirendeltségek közfoglalkoztatással kapcsolatos egyéb tevékenységei is.

A munkaügyi központok ezentúl a közfoglalkoztatási szerződésben vállalt munkavégzés teljesítésének ellenőrzése és a támogatásokkal összefüggő pénzügyi feladatok mellett többek között:

- ellátják a kirendeltségek közfoglalkoztatással kapcsolatos tevékenységének szakmai irányítását és ellenőrzését, valamint ennek érdekében közreműködnek a munkatársak szakmai képzésében is;
- részt vesznek a Nemzeti Foglalkoztatási Alap közfoglalkoztatásra fordítandó keretének tervezésében, döntenek az előirányzat decentralizált keretének felhasználásáról, hatósági szerződést kötnek a hatáskörükbe tartozó támogatásokra, és segítik a felhasználás ellenőrzését;
- közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzéseket szerveznek, valamint koordinálják a kirendeltségek ezzel kapcsolatos tevékenységeit.

A kirendeltségek pedig ellenőrzik a hatósági szerződésben foglaltak teljesítését, a közfoglalkoztatási támogatásokra vonatkozó kérelmek megalapozottságát és valóságát.

A munkaügyi központok és kirendeltségek a helyi önkormányzatokkal és egyéb szervezetekkel együttműködve látják el közfoglalkoztatással kapcsolatos feladataikat.

Bővültek a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó feladatkörök

¹ Ezt a részt az Eurostat *Labour Market Policy* (LMP) és az Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóságának (*Directorate General for Economic and Financial Affairs, DG ECFIN*) LABREF adatbázisát alapul véve alakítottuk ki. A beavatkozásokat az ottani felsorolás számozását követve tárgyaljuk (lásd *Busch–Cseres-Gergely–Neumann*, 2012, 277. o.).

A nem foglalkoztatáspolitikai tevékenységek szétosztása

További változást jelentett 2014 szeptemberében, hogy a Foglalkoztatási és Közfoglalkoztatási Adatbázis működtetése a Foglalkoztatási Hivataltól átkerült a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalához.

Az állami foglalkoztatási szervezet intézményrendszerének átalakítása jelentősen érintette a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat más tevékenységeit. A Nemzeti Munkaügyi Hivatal 2015. január 1-jei megszűntetése a korábbi, nem foglalkoztatáspolitikai feladatkörök szétosztását vonta maga után (részletesen lásd a 16. pontban).

Főbb jogszabályok: 323/2011. (XII. 28.) kormányrendelet a Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat és hatásköréről; 44/2012. (XII. 22.) NGM-rendelet a munkaügyi központok, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala munkaügyi kirendeltségének illetékességéről; 30/2000. (IX. 15.) GM-rendelet a munkaerő-piaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról.

Új jogszabályok: 221/2014. (IX. 4.) kormányrendelet egyes kormányrendeleteknek a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggő módosításáról; 320/2014. (XII. 13.) kormányrendelet az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról.

Internetes forrás: <http://www.munka.hu>.

AKTÍV FOGLALKOZTATÁSPOLITIKAI ESZKÖZÖK (LMP-ESZKÖZÖK)

2. Képzések

2014. március 15-től a gyermekgondozási segélyben részesülők mellett a gyermekgondozási díjban részesülők is gyermekük egyéves korától részt vehetnek az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzésben, a korábbi másfél éves korhatár helyett, amennyiben kereső tevékenységet nem folytatnak.

Mind a közép-, mind a felsőoktatás területén előtérbe került a duális képzésre és annak fejlesztésére való kormányzati igény.

2014. márciusban a Nemzeti Munkaügyi Hivatal és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara részvételével indult meg a TÁMOP-2.2.7.B Modellprogram duális rendszerű szakképzési tartalmak pilot jellegű átültetésére című, több mint 1 milliárd forint keretösszegű kísérleti projekt. A program célja elsősorban a duális szakképzés fejlesztése a program tapasztalatait felhasználva. 18 szakmára vonatkozóan készítenek új kompetencialeírást, és ezen belül 16

Duális képzések a közép- és felsőoktatásban

szakma esetén az adott szakképzésen részt vevők az utolsó évfolyamot felnőttképzés keretében végzik el.

2014. szeptember 5-étől a felsőoktatás fejlesztése céljából véleményező és javaslattevő testületként működik a Duális Képzési Tanács. Fő feladata, hogy kidolgozza a duális képzési formában történő oktatás érdekében az alap- és mesterképzési szakok tantervének általános, képzési területre jellemző szakmai és minősítési, értékelési követelményeit, valamint a gyakorlati képzésben részt vevő szervezettel és szakemberrel szemben támasztott szakmai és minősítési követelményeket.

Az állami foglalkoztatási szerv intézményrendszerének átalakítása révén 2014. december 15-én megalakult a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH) – mint a Nemzetgazdasági Minisztérium egy háttérintézménye – a szak- és felnőttképzési feladatok teljesítése érdekében (részletesen lásd a 16. pontban).

Rendelet született a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter egyedi döntésén alapuló, munkahelyteremtést ösztönző képzési támogatás, valamint a tanműhely létesítését és a tanműhelyben folytatott gyakorlati képzés feltételeinek fejlesztését szolgáló támogatás részletes szabályozása (mértékének, feltételeinek, elszámolásának és ellenőrzésének meghatározása) érdekében. A támogatások forrása a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprésze.

A munkahelyteremtést ösztönző képzési támogatás és tanműhely-létesítési és -fejlesztési támogatás szabályozása

Képzési támogatás esetén a támogatási intenzitás legfeljebb 50 százalék. Ez 10 százalékponttal növelhető, ha megváltozott munkaképességű vagy hátrányos helyzetű munkavállaló részesül képzésben, illetve ha közép vállalkozás veszi igénybe a támogatást. Kisvállalkozás esetén a támogatási intenzitás 20 százalékponttal növelhető. A támogatás mértéke személyenként 3 ezer eurónak megfelelő forintösszeg, azzal a kiegészítéssel, hogy:

- 50–250 fő közötti létszámnál legfeljebb 500 ezer euró,
- 251–500 fő közötti létszámnál legfeljebb 1 millió euró,
- 501–750 fő közötti létszámnál legfeljebb 1,5 millió euró és
- 750 főt meghaladó a képzési létszám esetén maximum 2 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

A támogatás akkor nyújtható, ha a munkáltató legalább 50 fő részére teremti munkahelyet, és vállalja a képzésben részt vevők legalább 70 százalékának teljes munkaidős munkaviszonyban történő foglalkoztatását a képzés befejezését követő másfél évben.

A tanműhely-létesítési vagy -fejlesztési támogatás esetén a költségek 73 százaléka téríthető meg. Tanulónként 8 ezer eurónak megfelelő forintösszeg adható, de maximum 2 millió euró a támogatás összege. A támogatás feltétele, hogy a tanulószerveződés keretében foglalkoztatott tanulók létszámát a tanműhelyben gyakorlati képzésben részt vevők esetén legalább 50 fővel növelje a támogatás benyújtását megelőző két tanév átlagléttségéhez képest. Ennek

a második tanév végéig kell teljesülnie, és legalább öt tanévig folyamatosan fenn kell ezt tartani.

Változott a munkaadók kérelmére – az általuk támasztott munkaerőigény álláskeresőktől betöltése érdekében – nyújtható képzési támogatás mértéke. 2015. március 31-étől a munkáltatónak minimum 50 százalékkal kell hozzájárulnia a költségekhez a korábbi 40 százalék helyett. A támogatási intenzitás növelésére vonatkozó szabályok pedig ezentúl megegyeznek a munkahely-teremtést ösztönző képzési támogatás fent szereplő szabályaival.

Főbb jogszabályok: 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról (14. paragrafus); 2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról; 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről; 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről; 280/2011. (XII. 20.) kormányrendelet a gyakorlati képzés költségeinek a szakképzési hozzájárulás terhére történő elszámolásánál figyelembe vehető gyakorlati képzési normatívák mértékéről és a csökkentő tétel számításáról; 150/2012. (VII. 6.) kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről; 314/2013. (VIII. 28.) kormányrendelet a szakképzési megállapodásról; 393/2013. (XI. 12.) kormányrendelet a felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról; 27/2012. (VII. 27.) NGM-rendelet a nemzetgazdasági miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről; 21/2013. (VI. 18.) NGM-rendelet a gyakorlati képzést végző gazdálkodó szervezetek saját munkavállalói részére szervezett képzés költségeinek a szakképzési hozzájárulás terhére történő elszámolásáról; 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerő-piaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról; 3/2011. (II. 11.) KIM-rendelet a területi felzárkózási koordinációs központi és felnőttképzési feladatot ellátó regionális képző központok irányításáról, feladatairól.

Új jogszabályok: 2014. évi XVI. törvény a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról; 220/2014. (VIII. 29.) kormányrendelet egyes felsőoktatási tárgyú kormányrendeletek módosításáról; 1418/2014. (VII. 23.) kormányhatározat a TÁMOP-2.2.7.B-3-13/1-2014-0001. azonosító számú („Modellprogram duális rendszerű szakképzési tartalmak pilot jellegű átültetésére” című) kiemelt projektjavaslat akciótervi nevesítéséről és támogatásának jóváhagyásáról; 3/2015. (II. 13.) NGM-rendelet a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészéből a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter egyedi döntésével nyújtható képzési, továbbá tanműhely-létesítési és -fejlesztési támogatások

részletes szabályairól; 8/2015. (III. 30.) NGM-rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet, valamint a munkaerőpiaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról szóló 30/2000. (IX. 15.) GM-rendelet módosításáról.

3. Munkahelyi rotáció és állásmegosztás

Nem történt változás ezen aktív foglalkoztatási eszköz szabályozásában.

Főbb jogszabályok: 2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról (8/B paragrafus).

4. Foglalkoztatásösztönzés

A munkahelyvédelmi akcióterv keretében bevezetett, a foglalkoztatásösztönzés területén legjelentősebbnek bizonyuló eszköz célcsoportjai közül a gyermekgondozási díjban részesültek, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesülteket vagy részesülőket érintette – a 2014. januári kisebb módosításuk után – 2015. januártól további kedvező változás. A fenti kategóriába tartozó munkavállalók után járó szociális hozzájárulási adókedvezmény esetén ezentúl nem kell figyelembe venni azt, ha részmunkaidőben történik a foglalkoztatásuk. Így havi 100 ezer forintig lehet érvényesíteni a kedvezményt, nem pedig a részmunkaidő arányában.

2014 júliusától a fejlesztési adókedvezmény intézményrendszere elsősorban az Európai Bizottság által a 2014–2020-as időszakra meghatározott fejlesztési térkép szerint változott. A módosítások elsősorban tehát esélyegyenlőségi szempontok figyelembevételével történtek. Az adókedvezmény igénybevételenek vonatkozó feltételei az alábbiak:

- induló beruházások esetén kis- és közepes vállalkozás valósítja meg;
- induló beruházás esetén nagyvállalkozás hajtja végre az Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld, Dél-Dunántúl, Közép-Dunántúl vagy Nyugat-Dunántúl régiókban;
- olyan új gazdasági tevékenység végzésére irányuló induló beruházás, amelyet nagyvállalkozás valósít meg a Közép-Magyarországi régió meghatározott településein.

Nagyvállalkozások esetében az Észak-Magyarország, az Észak-Alföld, a Dél-Alföld és a Dél-Dunántúl régiókban 50 százalék, a Közép-Dunántúl régióban 35 százalék, a Nyugat-dunántúli régióban 25 százalék, a Közép-Magyarország régió támogatott településein 20 százalék vagy 35 százalék lehet a maximális támogatási intenzitás (támogatás nagysága/elszámolható költ-

*Változások a fejlesztési
adókedvezmény
rendszerében*

ségek hányadosa százalékos formában kifejezve). Ezek a támogatások öt-öt százalékpontos csökkentést jelentenek a közép- és nyugat-dunántúli megyékben. Továbbá a változás hátrányosan érintette azon nagyvállalatokat is, amelyek Budapesten vagy Pest megye nem támogatható településein terveztek beruházást.

Kisvállalkozók számára 20 százalékpontos, míg középvállalkozók számára 10 százalékpontos további kedvezményt állapítottak meg a fentiekhez képest. Amennyiben kisvállalkozás a Közép-Magyarország régió nem támogatható településén valósítja meg induló beruházását, a támogatási intenzitás 20 százalék, ugyanez középvállalkozás esetén 10 százalék.

Korlátozást jelent a nagyberuházások esetén, hogy a támogatási intenzitás 50 és 100 millió eurós összeg között az eredeti 50 százaléka, míg 100 millió euró felett 34 százalékos mértékben érvényesíthető.

További kedvező változás a kis- és középvállalkozások számára, hogy a kedvezmény feltételei megfeleltek. Az első felhasználást követő négy adóévben a dolgozók átlagos állományi létszámát kisvállalkozás esetén a korábbi 20 helyett 10 fővel, középvállalkozás esetén 50 helyett 25 fővel kell emelni, vagy az éves bérköltséget kisvállalkozások esetén a minimálbér adóévre számított összegének 25-szörösére kell növelni a korábbi 50-szeres helyett, középvállalkozás esetén 50-szeresre a korábbi 100-szoros helyett a beruházás megkezdése előtti szinthez viszonyítva.

Főbb jogszabályok: 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról; 2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról; 69/2012. (IV. 6.) kormányrendelet a munkabérek nettó értékének megőrzéséhez nyújtható támogatásról, valamint a munkabérek nettó értékének megőrzéséhez szükséges munkabéremelés 2012. évi elvárt mértékéről és a béren kívüli juttatás ennek keretében figyelembe vehető mértékéről szóló kormányrendelet módosításáról; 27/2013. (II. 12.) kormányrendelet a szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételének szabályairól; 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerő-piaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról (11. és 18. paragrafus).

Új jogszabályok: 2014. évi XXV. törvény egyes adótörvények és azokkal összefüggő más törvények módosításáról; 2014. évi LXXIV. törvény az egyes adótörvények és azokkal összefüggő más törvények, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény módosításáról; 165/2014. (VII. 17.) kormányrendelet a fejlesztési adókedvezményről.

5. Védett foglalkoztatás és rehabilitáció

2014. november 21-étől a védett foglalkoztatás megvalósításához a tartós vagy tranzitfoglalkoztatást biztosító akkreditált munkáltatóknak az 50 százalékos arány helyett elegendő 30 százalékban megváltozott munkaképességűeket foglalkoztatniuk. Továbbá a rehabilitációs foglalkoztatásban részt vevő munkavállalók teljes havi egyéni támogatásának igénybevételéhez szükséges napi átlagos foglalkoztatási idő minimuma 5 órától 4 órára csökkent.

Új rendeletben erősítették meg a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal – mint a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter irányítása alatt, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv – feladat- és hatáskörét.

Főbb jogszabályok: 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról; 327/2011. (XII. 29.) kormányrendelet a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról; 95/2012. (V. 15.) kormányrendelet a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalról, valamint a szakmai irányítása alá tartozó rehabilitációs szakigazgatási szervek feladat- és hatásköréről; 327/2012. (XI. 16.) kormányrendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról; 38/2012. (XI. 16.) EMMI-rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltató akkreditációs eljárásáért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj szabályairól; 7/2012. (II. 14.) NEFMI-rendelet a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról; 8/2012. (II. 21.) NEFMI-rendelet a foglalkozási rehabilitációs szakértőkről.

Új jogszabályok: 221/2014. (IX. 4.) kormányrendelet egyes kormányrendeleteknek a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggő módosításáról; 285/2014. (XI. 20.) kormányrendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról szóló 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet módosításáról; 74/2015. (III. 30.) kormányrendelet a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalról.

6. Közvetlen munkahelyteremtés

A közfoglalkoztatás továbbra is az első számú munkahelyteremtő program. Ennek keretében határozat született arról, hogy 2014 májusa és decembere között havi átlagban 200 ezer ember napi 8 órás közfoglalkoztatása valósuljon meg.

A közfoglalkoztatásért felelős miniszter feladatait rendeletben erősítették meg, ide utalva a közfoglalkoztatás tervezése és irányítása mellett annak vizsgálatát és értékelését is.

Havonta átlagosan kétszáz-ezer közfoglalkoztatott

A közfoglalkoztatás céljai 2013-hoz képest bővültek, így támogatható az értékkeremtő, a helyi sajátosságokra épülő munkaerő-piaci elhelyezkedést vagy szociális szövetkezetté alakulást megalapozó közfoglalkoztatás is. 2015-ben ezek a célok tovább gyarapodtak, többek között a közfoglalkoztatottak, ezen belül különösen a hátrányos célcsoportok elsődleges munkaerőpiacra történő (re)integrációját segítő eszközökhöz a minél szélesebb körben történő hozzáféréssel; a helyi sajátosságokra, zártkerti területekre épülő fejlesztések megvalósításával; a roma lakosság lakhatásának, társadalmi integrációjának segítségével; a területi és szezonális munkaerő-piaci különbségek kiegyenlítésével; illetve a vidék lakosságmegtartó képességének növelésével.

Változások a közfoglalkoztatási programokban való részvétel hosszát illetően

2014 decemberétől a rövidebb és hosszabb időtartamú, illetve az országos közfoglalkoztatási programok esetén a közfoglalkoztatásban tölthető hónapok maximális számát nem naptári évenként, hanem közfoglalkoztatási programok szerint határozták meg. A hosszabb idejű és országos közfoglalkoztatási programban újfent 12 hónapig lehet egyfolytában részt venni, majd ennek lejárta után egyszer, további 6 hónappal hosszabbítani. A rehabilitációs ellátásban részesülő személyeknek a minimális napi 6–8 órás munkavégzés helyett már a napi 4–8 órás, hosszabb idejű vagy országos közfoglalkoztatási programban megvalósuló munkavégzése is támogatható. Lehet támogatni a hosszabb időtartamú és az országos közfoglalkoztatási programok szervezési és anyagköltségeit is.

A mintaprogramok és a rájuk épülő további közfoglalkoztatási programok esetén a beruházási és dologi költségek támogatási intenzitása a közfoglalkoztatottak száma alapján differenciált lett.

Bővültek a közfoglalkoztatásból való kizárás feltételei

2015. január 1-jétől, ha az álláskereső a számára felajánlott – az álláskeresőkre vonatkozó rendelkezések szerint megfelelő – állást nem fogadja el, akkor öt három hónapra ki kell zárni a közfoglalkoztatásból. Továbbá a közfoglalkoztatott is köteles a közfoglalkoztatás időtartama alatt elfogadni az állami foglalkoztatási szerv által részére felajánlott, megfelelő munkahelyet.

Közfoglalkoztatással kapcsolatos weblap indítása

2015. március 25-étől a Belügyminisztérium elindította a közfoglalkoztatással kapcsolatos portálját a <http://www.kozfoglalkoztatatas.kormany.hu> webcímen. A honlap célja széles körű információszolgáltatás a közfoglalkoztatás rendszeréről, képzésekről és szolgáltatásokról, valamint tájékoztatás az aktuális és tervezett közfoglalkoztatási programokról, hírekről, eseményekről és kutatási eredményekről.

Főbb jogszabályok: 2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról; 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről; 375/2010. (XII. 31.) kormányrendelet a közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról; 170/2011. (VIII. 24.) kormányrendelet a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról; 1142/2013. (III. 21.) kormányhatározat a közfoglalkoztatásról.

koztatási program megvalósítása céljából egyes Nemzeti Földalapba tartozó ingatlanok önkormányzatok részére történő ingyenes vagyonkezelésbe adásáról; 1624/2013. (IX. 5.) kormányhatározat a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési program előkészítéséről.

Új jogszabályok: 221/2014. (IX. 4.) kormányrendelet egyes kormányrendeleteknek a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggő módosításáról; 296/2014. (XI. 28.) kormányrendelet a közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról szóló 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet és a felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 393/2013. (XI. 12.) Korm. rendelet módosításáról; 1199/2014. (IV. 1.) kormányhatározat a közfoglalkoztatás 2014. évi céljairól; 1277/2014. (IV. 30.) kormányhatározat a 2014. május–december közötti időszak közfoglalkoztatási kérdéseiről; 1082/2015. (III. 3.) kormányhatározat a közfoglalkoztatás 2015. évi céljairól és a közfoglalkoztatással összefüggő, egyes döntést igénylő kérdésekről szóló 1044/2013. (II. 5.) kormányhatározat módosításáról.

Internetes forrás: <http://www.kozfoglalkoztataskormany.hu>.

7. Vállalkozásindítás ösztönzése

2014 októberében jelent meg a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program keretében a Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása című pályázat. A program célja az új, egyéni vagy mikrovállalkozást tervező fiatalok elindítása a saját vállalkozásuk létrehozásával. A programnak két fő pillére van. Egyrészt erre szakosodott szervezet(ek) vállalkozásindítással, vállalkozásfejlesztéssel kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtanak a fiatalok számára, továbbá támogatják az üzleti tervek elkészítését. Másrészt ezután a program keretében az életképes, elfogadott üzleti tervvel rendelkezők számára pénzbeli támogatás nyújtása az üzleti tervek megvalósítása érdekében.

Főbb jogszabályok: 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról (17. paragrafus); 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerő-piaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról (10. paragrafus).

Internetes forrás: <http://palyazat.gov.hu/doc/4386>.

TÁMOGATÁSOK

8. Munkanélküliségi (álláskeresői) ellátások és támogatások

2015. február 28-ig nem történt a foglalkoztatáspolitikai eszközök célzó módosítás. A *Cseres-Gergely–Varadovics* (2013) 1. táblázata tartalmazza a 2014-es időszak alatt is elérhető ellátások típusát és összegét. 2015 januárjában és februárjában csak a minimálbér százalékában meghatározott ellátások összege növekedett. Az álláskeresői járadék havi maximuma 105 ezer forint, illetve napi 3500 forint. A nyugdíj előtti álláskeresői segély havi összege 42 ezer forint, illetve napi 1400 forint.

Megszűnt a rendszeres szociális segély

2015. március 1-jén jelentős változások léptek életbe a szociális ellátórendszerben (részletesen lásd a 11. pontban). A rendszeres szociális segély korábbi formájában megszűnt. Helyette foglalkoztatást helyettesítő támogatásra azok lehetnek jogosultak, akik a nyugdíjkorhatárt öt éven belül betöltik, illetve az önkormányzat rendelete alapján erre jogosultak. Ehhez vállalniuk kell – ahogy a foglalkoztatást helyettesítő támogatás esetén is – az együttműködési kötelezettséget, azaz az álláskeresőként való nyilvántartásba vételt és együttműködést az állami foglalkoztatási szervvel.

Továbbá új támogatási forma – a rendszeres szociális segély helyett – az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás, amelyre azok lesznek jogosultak, akik egészségkárosodottak vagy 14 év alatti gyermekük felügyeletét nem tudják biztosítani.

Főbb jogszabályok: 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról; 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (25. paragrafus).

Új jogszabályok: 2014. évi XCIX. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról.

9. Korai nyugdíjazás

Korai nyugdíjazásra általában továbbra sincs lehetőség a 2012. január elsejével történő megszüntetése óta. Az egyetlen kivételt ez alól a legalább 40 év szolgálati idővel rendelkező nők jelentik – lásd a 13. pontot.

ÖSSZETETT BEAVATKOZÁSOK (KOMPLEX PROGRAMOK)

A 2014–2020-as időszak új európai uniós komplex programjai

A 2014–2020-as fejlesztési időszakban a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) keretében indulnak elsősorban foglalkoztatáspolitikára ható, az Európai Unió által társfinanszírozott projektek. Az 1. prioritás a (Vállalkozások versenyképességének javítása és foglalkoztatásának ösztönzése) és az 5. prioritás (Foglalkoztatás ösztönzése és a vállalati alkalmazkodóképesség fejlesztése) fogja a releváns TÁMOP 1. és 2. prioritásának a helyét átvenni.

Ezenkívül a Terület- és Településfejlesztési (TOP), az Emberi Erőforrás Fejlesztési (EFOP) és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programnak (VEKOP) is vannak olyan támogatható tevékenységei, amelyek a foglalkoztatás bővítését, az álláskeresőket és a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci integrációját célozzák.

A GINOP legfontosabb célkitűzései:

- a kis- és középvállalkozások növekedési és foglalkoztatásbővítési lehetőségeinek megteremtése,
- a társadalmi célú vállalkozások foglalkoztatási kapacitásának erősítése,
- a gyakornoki helyekhez való jobb hozzáférés elősegítése, a vállalkozói aktivitási kedv növelése a fiatalok körében,
- a munkanélküliek és inaktívak széles körű hozzáférése a nem állami szervezetek által szervezett munkaerő-piaci programokhoz,
- az álláskeresőket, különösen az alacsony iskolai végzettségűek munkaerő-piaci integrációja,
- az aktív korú lakosság, különösen az alacsony képzettségűek hozzáféréseinek javítása a munkaerő-piaci kompetenciákat javító képzési lehetőségekhez,
- az oktatási és képzési rendszerek minőségének és munkaerő-piaci igényekhez való igazodásának javítása.

A fenti célok elérése a tervek szerint elsősorban támogatások segítségével valósul meg. Ilyen támogatás lehet a képzési támogatás, a hátrányos helyzetű munkavállaló vagy a megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatásához nyújtott bértámogatás, vagy foglalkoztatásával járó többletköltségek ellentételezéséhez nyújtott támogatás, valamint a kis- és középvállalkozásoknak különböző jogcímen nyújtott támogatás.

2014 októberétől, még az operatív programok európai uniós jóváhagyása előtt három, a fenti célokat segítő pályázatot hirdettek meg:

- A rugalmas foglalkoztatás elterjesztése a konvergenciaregiókban: a program azon csoportok foglalkoztatásának növelését célozza, amelyek számára a munka és magánélet összehangolását elő kell segíteni. Ilyen csoportok elsősorban a kisgyermeket nevelő szülők, munka mellett tanulmányokat folytatók, idős vagy beteg családtagot ápolók.
- Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása: a program az új egyéni vagy mikrovállalkozást indítani szándékozó fiatalokat támogatja egyrészt az ehhez szükséges ismeret- és készségfejlesztéssel, másrészt üzleti tervük elkészítésében nyújtott szakmai és pénzügyi támogatással.
- Ifjúsági Garancia Program: ennek keretében a foglalkoztatási szolgálat személyre szabott segítséget nyújt az olyan 15–25 év közöttiek számára, akik sem nem tanulnak, sem nem dolgoznak. A foglalkoztatási szolgálatnak hat hónapon belül (a későbbiekben már négy hónapon belül) lehetőséget kell teremtenie a szakképzetlen fiatalok számára elsősorban a szakképesítés megszerzésére, a szakképzettek számára pedig elő kell segítenie a versenyszfé-

rában való tapasztalatszerzést. Az Ifjúsági Garancia Program bevezetésére Magyarország külön kötelezettséget vállalt, aminek részleteit a Nemzeti Ifjúsági Stratégia² fejt ki.

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) 1. prioritása az aktív befogadás, a társadalom peremére szorult közösségek befogadása, a szociális gazdaság és vállalkozások ösztönzése céljait tartalmazza. Ennek megfelelően az Együttműködő társadalom elnevezésű prioritás projektjei a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetűek, romák és megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztathatóságának biztosítását, illetve munkaerő-piaci integrációjuk elősegítését kívánják majd többek között szolgálni.

A célok között szerepel a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű, elsősorban roma emberek foglalkoztatásának, öngondoskodó képességének fejlesztése a szociális gazdaságban is. Így támogatják az olyan szociális vállalkozások, szövetkezetek felállítását, amelyek a hátrányos helyzetű – elsősorban roma – emberek önfoglalkoztatási esélyeinek javításához nyújtanak szolgáltatásokat.

Az egyes operatív programokhoz tartozó akciótervek még nem készültek el, így a tervezett beavatkozások pontos listája, leírása és a források tervezett allokációja még nem ismert.

A TÁMOP 2014-ben négy programjának biztosított forrást: a 2.3.6. „Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása”, a 2.1.6. „Újra tanulok”, a 2.4.3.D a „Szociális gazdaság fejlesztése” és a 2.4.3.F „Komplex Térségfejlesztési Környezettudatos Munkáltatói Program a hátrányos helyzetű, alulképzett munkaerő tömeges foglalkoztatása érdekében”. Az első program az Ifjúsági Garancia Programhoz kapcsolódik, és a 7. pontban már szóltunk róla. A többi program valamilyen formában a közfoglalkoztatást támogatja. A 2.1.6. program az alacsony iskolai végzettségű felnőttek munkaerő-piaci keresletnek megfelelő képzésben való részvételét támogatja, ami a gyakorlatban főként a közfoglalkoztatottak képzésével valósul meg. A 2.4.3.D és 2.4.3.F program a szociális gazdasági vállalkozásokat, elsősorban szövetkezeteket támogatja azzal a céllal, hogy a nyílt munkapiacra a közfoglalkoztatottak számára kivezető utat képezzen. A programokra 6,12 milliárd forint keretösszeg áll rendelkezésre.

2015-ben a TÁMOP 1. prioritásában további 7,39 milliárd forint támogatás elnyerésére van lehetőség két konstrukcióban: „Megváltozott munkaképességű emberek rehabilitációjának és foglalkoztatásának segítése” és „A hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javítása (decentralizált programok a konvergenciaregiókban). Mindkettő a megszokott komplex programokat finanszírozza a kiemelt célcsoportok számára.

*Folytatódó
TÁMOP-programok*

² Elérhető az Országgyűlés 88/2009. (X. 29.) OGY határozata mellékleteként.

Főbb jogszabályok: 132/2009. (VI. 19.) kormányrendelet a Társadalmi Megújulás Operatív Program 1. prioritás 1.1.2. konstrukció: „Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért”, valamint a Társadalmi Megújulás

Operatív Program 1. prioritás 1.1.1. konstrukció: „Megváltozott munkaképességű emberek rehabilitációjának és foglalkoztatásának segítése” keretében nyújtható támogatásokról; 175/2010. (V. 13.) kormányrendelet a Társadalmi Megújulás Operatív Program 1. prioritás 1.1.4. konstrukció „A hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért a Közép-magyarországi Régióban” keretében nyújtható támogatásokról; 1016/2013. (I. 18.) kormányhatározat a Társadalmi Megújulás Operatív Program 2011–2013. évekre szóló akcióterv 1. prioritásának megállapításáról, valamint egyes pályázati felhívások jóváhagyásáról.

Új jogszabályok: 255/2014. (X. 10.) kormányrendelet a 2014–2020 programozási időszakra rendelt források felhasználására vonatkozó uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatási szabályokról; 1208/2014. (IV. 1.) kormányhatározat a Társadalmi Megújulás Operatív Program 2011–2013. évekre szóló akcióterve 2. prioritásának módosításáról; 1254/2014. (IV. 18.) kormányhatározat a Társadalmi Megújulás Operatív Program 2011–2013. évekre szóló akcióterve 2. prioritásának módosításáról; 1172/2015. (III. 24.) kormányhatározat a Társadalmi Megújulás Operatív Program 2011–2013. évekre szóló akciótervének megállapításáról; 1210/2015. (IV. 10.) kormányhatározat az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program 2015. évre szóló éves fejlesztési keretének megállapításáról.

Internetes források: palyazat.gov.hu.1, palyazat.gov.hu.2, palyazat.gov.hu.3.

MUNKAPIACI HATÁSÚ SZAKPOLITIKAI ESZKÖZÖK

10. Adó- és járulékrendszer

A vizsgált időszakban nem történt jelentős változás az idevágó adó- és járulékrendszer intézményi környezetében. Pozitívan érintheti a nettó jövedelmet, hogy bővültek a családi adókedvezmény igénybevételi lehetőségei. Az adókedvezményt a családi pótlékra jogosult személy családi pótlékra nem jogosult házastársa is igénybe veheti. Az adókedvezmény számításához használt adóalapba pedig ezentúl beleszámítják a munkaviszonyból származó jövedelmen túl az egyéb önálló tevékenységből származó jövedelmet is. Viszont negatívan hathat a nettó bérre, hogy a nem pénzben adott juttatások esetén a kisebb közteher érvényesítéséhez két keretösszeget vezettek be, mely közül a magasabb érték is kisebb a korábbi félmillió forintos értékhatárnál.

Az egészségügyi szolgáltatási járulék havi összege a jelenlegi 6810 forintról 6930 forintra nő, napi összege így 231 forint 2015-ben.

Főbb jogszabályok: 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról; 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról; 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról; 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről; 2005. évi CXX. törvény az egyszerűsített közteher

viselési hozzájárulásról; 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról; 2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról; 2012. évi CXLVII. törvény a kisadózó vállalkozások tételes adójáról és a kisvállalati adóról; 2012. évi CLXXVIII. törvény egyes adótörvények és azokkal összefüggő egyéb törvények módosításáról.

Internetes forrás: <http://www.nav.gov.hu>.

11. Egyéb transzferek

Változások a szociális ellátások rendszerében

2015. március 1-jén jelentős változások történtek a szociális ellátórendszerben. Az állam által szabályozott, kötelező ellátások megállapítása ezen túl egységesen járási hatáskörbe tartoznak. Ezen ellátások az időskorúak járadéka, aktív korúak ellátása (a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás), az ápolási díj, az alanyi és normatív közgyógyellátás, valamint az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság.

A rendszeres szociális segély helyét a foglalkoztatást helyettesítő támogatás továbbá két új támogatási forma, az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás vette át. Foglalkoztatást helyettesítő támogatást kaphatnak a nyugdíjkorhatárt öt éven belül betöltők, illetve az önkormányzat rendelete alapján jogosult személyek. Az új támogatási formákra az egészségkárosodottak vagy 14 év alatti gyermekük felügyeletét biztosítani nem tudók jogosultak. A támogatás összege a rendszeres szociális segély összegére vonatkozó szabályokhoz hasonlóan számítható, csak a családi jövedelemhatár összege változik. A támogatás nem haladhatja meg a nettó közfoglalkoztatási bér 90 százalékát, így maximuma 2015-ben 46 662 forint. Ha a családban valaki foglalkoztatást helyettesítő támogatásra is jogosult, akkor a támogatás maximális összege 23 862 forint.

Ezen túlmenően az önkormányzatoknak kell meghatározniuk, hogy milyen ellátástípusokat, milyen feltételek mellett biztosítanak. Ezen ellátások neve egységesen települési támogatás lesz.

Gyermeknevelési ellátások

A gyermeknevelési ellátások változatlan formában és feltételekkel működnek 2015. január elsejéig, amelyek jellemzőit a *Busch–Cseres–Gergely* (2011) 5. táblázata foglalja össze.

2015-től a terhességi-gyermekágyi segély elnevezése csecsemőgondozási díjra módosult. A csecsemőgondozási díj és a gyermekgondozási díj esetén is bővült a jogosultsági kör, valamint a díj összegének meghatározásához szükséges naptári napi alap számítása is változott.

Főbb jogszabályok: 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről;

1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól; 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról; 328/2011. (XII. 29.) kormányrendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról.

Új jogszabályok: 2014. évi CXI. törvény egyes egészségügyi és egészségbiztosítási tárgyú törvények módosításáról; 2014. évi XCIX. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról.

12. Munkaszerződések, munkajog

A munkajog szabályozását csak kisebb beavatkozás érintette. 2015. január elsejétől a három vagy több gyermeket nevelő munkavállaló a gyermek öt éves koráig kérheti, hogy munkaszerződését az általános teljes napi munkaidő felének megfelelő tartamú részmunkaidőre módosítsák.

Főbb jogszabályok: 2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról; 2012. évi I. törvény munka törvénykönyvéről.

Új jogszabályok: 2014. évi XCIX. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról.

13. Öregségi és rokkantsági nyugdíj – rokkantsági ellátás

A 40 év jogosultsági idővel rendelkező, öregségi teljes nyugdíjra életkortól függetlenül jogosult nők esetén a jogosultsági idő számításához figyelembe vehető jogviszonynak minősül a szakmunkás- és a szakközépiskolai tanulók kötelező nyári gyakorlata. Meghatározták, hogy jogosultsági időnek minősül a gyermekgondozási segélyben, gyermekgondozási díjban, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermeknevelési támogatásban való részesülés ideje is a három évnél fiatalabb gyermek gondozása esetén, valamint az ápolási díjban való részesülés ideje a súlyosan fogyatékos vér szerinti vagy örökbe fogadott, 12 évnél fiatalabb gyermek gondozása esetén.

A 40 év jogosultsági időn belül a szolgálati időnek a 32 évet el kell érnie. Ez alól kivételt a súlyosan fogyatékos gyermek után járó ápolási díjban részesülők képezhetnek – ekkor a szolgálati idő minimuma 30 év –, illetve legalább öt nevelt gyermek után egy évvel, minden további gyermek esetén további egy-egy évvel, de összesen legfeljebb hét évvel csökkenhet a szükséges szolgálati idő.

Bizonyos munkakörök betöltése esetén 2014. december 31-ével megszűnt a korkedvezményre jogosító szolgálati idő szerzésének lehetősége.

Új rendeletben erősítették meg az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság – mint a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter irányítása alatt, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv – feladat- és hatáskörét.

*Pontosítások a nők 40 év
jogosultsági idejének
számításához*

Rokkantsági nyugdíj – rokkantsági ellátás

A rokkantsági és rehabilitációs ellátások szabályai nem változtak a vizsgált időszakban.

Főbb jogszabályok: 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról; 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról; 327/2011. (XII. 29.) kormányrendelet a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról; 1150/2013. (III. 22.) kormányhatározat a közszférában alkalmazandó nyugdíjpolitikai elvekről szóló 1700/2012. (XII. 29.) kormányhatározatnak az egészségügyi ágazatban való végrehajtásáról; 1599/2013. (IX. 3.) kormányhatározat a közszférában alkalmazandó nyugdíjpolitikai elvekről szóló 1700/2012. (XII. 29.) kormányhatározatnak az oktatási, a szakképzési területen való végrehajtásáról.

Új jogszabályok: 2014. évi XCIX. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról; 90/2014. (III. 20.) kormányrendelet a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet, valamint a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, a balettművészeti életjáradék és az átmeneti bányászjáradék eljárási szabályairól, valamint egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 333/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet módosításáról; 73/2015. (III. 30.) kormányrendelet az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságról.

14. Béralku, bérszabályozás és érdekképviseltek

A 2014. évben érvényes minimum bérek rendszerét a *Cseres-Gergely–Varadovics* (2013) 2. táblázata tartalmazza. A 2015-ben alkalmazandó összegeket az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: Minimumbérek összege 2015. január elsején (forint/nap)

	Minimálbér	Garantált bérminimum
Normál	4830	5620
Közfoglalkoztatott	3639	4666
Közfoglalkoztatott munkavezető	4004	5134
Egyszerűsített foglalkoztatás	4106	4777

Főbb jogszabályok: 2011. évi XCIII. törvény a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsról; 170/2011. (VII. 24.) kormányrendelet a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról; 483/2013. (XII. 17.) kormányrendelet a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról.

Új jogszabályok: 347/2014. (XII. 29.) kormányrendelet a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról; 376/2014. (XII. 31.) kormányrendelet a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról szóló 170/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet, továbbá a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól szóló 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet módosításáról.

15. Migrációval és mobilitással kapcsolatos intézkedések

A csekély összegű támogatásnak számító helyközi utazás és a csoportos személyszállítás támogatásáról a támogatási döntés meghozatalának határidejét 2013. december 31-éről 2014. június 30-ára módosították.

A 2014 januárjától bevezetett harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatásához szükséges összevont engedély kiadása során meghatároztak olyan egyéb foglalkoztatási szempontokat, amelyek alapján a munkaügyi központ nem támogatja az eljárást. Ilyen indokok az alábbiak:

- ha a harmadik országbeli állampolgár olyan tevékenységet látna el, melyre a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból támogatott képzés van folyamatban, illetve érne véget a foglalkoztatás tervezett megkezdése előtt;
- ha a foglalkoztató a kérelem benyújtását megelőző egy évben csoportos létszámléépítést hajtott végre;
- ha a foglalkoztatónál a harmadik országbeli állampolgár által ellátandó tevékenységet is érintő sztrájk van;
- ha a foglalkoztató az ellátandó tevékenységéért a harmadik országbeli állampolgárnak az országos átlagos személyi alapbér 80 százalékánál kevesebb alapbért, illetményt és díjazást kíván fizetni.

2015. január elsejétől kismértékben újra módosultak a lakhatási támogatás szabályai. Ezentúl annak az álláskeresőnek is jár, akit legalább egy hónapja tartanak nyilván a korábbi három hónappal szemben. Ugyanannál a foglalkoztatónál létesülő munkaviszony esetén akkor lesz lehetőség a támogatás igénybevételére, ha a munkavégzés helye eltér a korábbitól. A támogatás hossza viszont 18 hónapról 12 hónapra csökkent. Az időtartam szerinti sávok támogatási mértéket eltörölték. A támogatás összege 100 ezer forint a 12 hónap folyamán. 150 ezer forint jár, ha ugyanazt az ingatlant két közeli hozzátartozó veszi bérbe, és mindketten megfelelnek a támogatás feltételeinek, illetve 200 ezer forint támogatás adható, ha három vagy több személy veszi igénybe az ingatlant. A támogatás újbóli megítélésére annak kimerítését követő három év helyett két év után lesz lehetőség.

Összevont engedély kiadását további feltételek hiúsíthatják meg

Szabálymódosítások a lakhatási támogatással kapcsolatban

Főbb jogszabályok: 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról; 39/1998. (III. 4.) kormányrendelet a munkába járással összefüggő terhek csökkentését célzó támogatásokról, valamint a

munkaerő-toborzás támogatásáról; 355/2007. (XII. 23.) kormányrendelet a Magyar Köztársaság által a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek tekintetében alkalmazott, a munkaerő szabad áramlásával összefüggő átmeneti szabályokról; 445/2013. (XI. 28.) kormányrendelet a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentességről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről.

Új jogszabályok: 89/2014. (III. 20.) kormányrendelet egyes foglalkoztatási tárgyú kormányrendeletek módosításáról; 354/2014. (XII. 29.) kormányrendelet egyes foglalkoztatási tárgyú kormányrendeletek módosításáról.

16. A foglalkoztatáspolitikai központi irányításának, finanszírozásának és értékelésének intézményrendszere

A munkaerő-piaci intézményrendszer átalakítása a kormány 2014-es szerkezeti átalakításával egy időben kezdődött meg. A legfontosabb változós, hogy a kormány feladat- és hatásköréről rendelkező jogszabály szerint – 2014 júniusától – a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) kikerült a nemzetgazdasági miniszter által irányított és felügyelt központi államigazgatási szervek köréből.

2015. január elsején a Nemzeti Munkaügyi Hivatal jogutód nélkül megszűnt. Ezt követően a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat – élén a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszterrel – a fővárosi és megyei kormányhivatal foglalkoztatási és munkaerő-piaci feladatot ellátó szakigazgatási szervezeteiből (azaz a munkaügyi központokból), illetve a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatalai foglalkoztatási és munkaerő-piaci feladatokat ellátó ágazati szakigazgatási szervezeteiből (azaz a kirendeltségekből áll).

Az NMH megszűnésével feladatait és hatásköreit szétosztották. A foglalkoztatáspolitikai feladatainak ellátását a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter irányítja. A Nemzetgazdasági Minisztérium szervezeti és működési szabályzata részletesen tartalmazza a foglalkoztatáspolitikai célok megvalósításhoz szükséges szervezeti struktúrát, illetve a feladat- és hatásköröket. Eszerint a nemzetgazdasági miniszter irányítja a munkaerőpiacért és képzésért felelős államtitkár tevékenységét, akinek két helyettes államtitkára a munkaerőpiacért felelős helyettes államtitkár és a szakképzésért és felnőttképzésért felelős helyettes államtitkár.

A munkaerőpiacért felelős helyettes államtitkár irányítása alapján valósul meg a Munkaerőpiaci Főosztály, a Munkaerőpiaci Programok Főosztály, a Munkaerőpiaci Szabályozási Főosztály, a Munkafelügyeleti Főosztály, a Fog-

*Megszűnt a Nemzeti
Munkaügyi Hivatal,
feladatköreit szétosztották*

lalkoztatás-felügyeleti Főosztály és a Munkaerő-közvetítési és Koordinációs Főosztály vezetése.

A szakképzésért és felnőttképzésért felelős helyettes államtitkár irányítása alá tartozik a Képzésfejlesztési és Intézményfelügyeleti Főosztály és a Szak- és Felnőttképzési Szabályozási Főosztály.

A szak- és felnőttképzési feladatokat 2014. december 15-étől a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH), a szaktárca egy újonnan létrehozott háttérintézménye látja el. Az NSZFH a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter irányítása alá tartozó, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv. Az NSZFH többek között átvette az NMH Országos Képzési Jegyzék tervezésével, kidolgozásával és gondozásával kapcsolatban, valamint a felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásban, a követelményrendszer kidolgozásában, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásában és ellenőrzésében betöltött szerepét. Ennek megfelelően az NMH NFA képzési alaprész előirányzat felhasználási keret felett is az NSZFH rendelkezik.

A munkavédelemmel és a munkaügyi hatósági tevékenységgel kapcsolatos közigazgatási feladatokat a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter, illetve a fővárosi és megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerve, a munkavédelmi és munkaügyi felügyelőség látja el.

A foglalkozás-egészségügyi és munkahigiénés szakterületet az Országos Tisztifőorvosi Hivatal veszi át.

2015-től megszűnt a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal is. Megmaradt feladatait a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter által vezetett minisztérium – ami jelenleg a Nemzetgazdasági Minisztérium – vette át.

2015. április elsejétől további változások érintették az intézményrendszert az egységes kormányhivatali szervezetrendszer reformja nyomán. Az állami foglalkoztatási szerv ezek szerint a felelős miniszter által vezetett minisztériumból, a fővárosi és megyei kormányhivatal foglalkoztatási és munkaerő-piaci feladatokat ellátó szervezeti egységeiből, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatal járási hivatalának foglalkoztatási és munkaerő-piaci feladatokat ellátó szervezeti egységeiből áll. A változások lényege, hogy a korábbi szakigazgatási szervek főosztályokká alakultak, ahol a feladat- és hatáskörök egységesen a kormányhivatalt és az ennek irányítására kijelölt kormány megbízottat illetik. A kormányhivatalok osztályokra tagozódó járási hivatalokból állnak, amelyeket a járási hivatalvezetők irányítanak.

A központi költségvetésből a Nemzeti Foglalkoztatási Alap 2015. évi előirányzatát a 2. táblázat mutatja be. A foglalkoztatáspolitikai költségvetés irányát továbbra is leginkább két tétel határozza meg: a passzív munkanélküli ellátások és a közfoglalkoztatás. 2012-től a hangsúly a passzív ellátásokról és – kisebb részben – az aktív munkaerő-piaci programokról a közfoglalkoztatásra helyeződött.

További változások az egységes kormányhivatali szervezetrendszer érdekében

Növelt összegű, közfoglalkoztatásra fordítható keret

**2. táblázat: A központi költségvetés szűk foglalkoztatáspolitikai részének kiadásai és bevételei,
2011–2015 (millió forint)**

	2011		2012	
	terv	tény	terv	tény
Kiadások				
1. Aktív támogatások				
Foglalkoztatási és képzési támogatások	40 519,8	25 774,8	25 600,0	22 017,2
Foglalkoztathatóság (és alkalmazkodóképesség) EU-s társ-finanszírozása	4 820,7	3 970,7	6 967,0	6 967,0
Közfoglalkoztatás ^a	64 000,0	59 799,8	132 182,5	131 910,7
TÁMOP 1.1. Munkaerő-piaci szolgáltatások és támogatások	30 925,2	19 754,4	37 900,0	29 772,3
TÁMOP 1.2. Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások	5 500,0	9 774,8	8 500,0	16 250,1
Járvékkedezmény megtérítés	5 800,0	5 147,7	6 000,0	4 784,1
A 2014–2020-as munkaerő-piaci programok előfinanszírozása				
2. Szakképzési és felnőttképzési támogatások	33 091,1	27 921,1	23 483,0	16 516,0
4. Passzív kiadások				
Álláskeresési támogatások	134 800,0	124 543,2	57 000,0	64 067,2
Nyugdíjbiztosítási Alapnak átadás	681,3	1 221,5	1 700,0	907,0
5. Bérgarancia-kifizetések	7 000,0	5 363,0	6 000,0	6 606,6
6. Működési célú kifizetések	100,0	86,7	300,0	100,0
9. A méltányosságból elengedett követelések technikai kiadási tételei		303,6		
13. Egyenlegtartási és kockázatkezelési keret	10 000,0		2 000,0	
15. Kiegészítő munkáltatói támogatás				5 222,9
16. A minimálbér-emelés ágazati támogatása				
17. Egyéb kiadás				
Összes kiadás	337 238,1	283 661,3	307 632,3	305 121,1
Bevételek				
25. TÁMOP intézkedések bevételei	30 588,1	26 247,6	41 065,2	42 827,3
26. Egyéb bevétel				
Területi egyéb bevétel	800,0	734,2	830,0	559,0
Központi egyéb bevétel	2 600,0	1 316,8	1 000,0	1 113,6
Szakképzési és felnőttképzési egyéb bevétel	1 000,0	781,2	1 000,0	1 020,1
31. Szakképzési hozzájárulás	49 000,0	49 415,5	52 700,0	80 352,5
33. Bérgarancia-támogatás törlesztése	1 000,0	977,8	1 000,0	792,0
34. Méltányosságból elengedett követelések technikai bevételi tételei		303,6		
35. Egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulék MPA-t megillető hányada	187 700,0	186 596,3	119 900,0	127 096,6
36. Költségvetési támogatás	64 000,0	64 000,0	50 000,0	71 273,8
Szociális hozzájárulási adó NFA-t megillető hányada			73 630,0	67 284,5
Munkahelyvédelmi akcióttervvel összefüggő hozzájárulás				
Összes bevétel	337 238,1	330 373	341 125,2	392 319,4
Függő tételek ^b	550,0	202,0		270,3
Betétállomány változása		46 913,7	33 492,9	87 468,6
Összesen:	337 238,1	330 596,9	341 125,2	393 040,4
Évi 3 százalékos deflátorral 2011-es árakon	337 238,1	330 596,9	331 189,6	381 592,5

	2013		2014	2015
	terv ^c	tény	terv	terv
Kiadások				
1. Aktív támogatások				
Foglalkoztatási és képzési támogatások	27 000,0	25 105,9	27 000,0	14 000,0
Foglalkoztathatóság (és alkalmazkodóképesség) EU-s társfinanszírozása	16 279,6	16 279,6	17 130,0	11 064,6
Közfoglalkoztatás ^a	179 897,8	171 053,4	231 105,3	270 000,0
TÁMOP 1.1. Munkaerő-piaci szolgáltatások és támogatások	35 000,0	33 804,9	41 000,0	7 500,0
TÁMOP 1.2. Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások	11 000,0	14 477,3	3 200,0	
Járadékkezdvezmény megtérítés	6 000,0	3 277,5	5 000,0	
A 2014–2020-as munkaerő-piaci programok előfinanszírozása			10 000,0	49 200,0
2. Szakképzési és felnőttképzési támogatások	27 500,0	18 736,2	26 400,0	16 000,0
4. Passzív kiadások				
Álláskeresési támogatások	59 000,0	51 819,9	56 000,0	50 000,0
Nyugdíjbiztosítási Alapnak átadás	361,9	961,3	313,9	400,0
5. Bérgarancia-kifizetések	6 000,0	5 487,8	6 000,0	6 150,0
6. Működtetési célú kifizetések	300,0	1 472,8	1 600,0	3 050,0
9. A méltányosságból elengedett követelések technikai kiadási tételei				
13. Egenlegartási és kockázatkezelési keret	2 919,3			
15. Kiegészítő munkáltatói támogatás				
16. A minimálbér-emelés ágazati támogatása	10 000,0	7 000,0		
17. Egyéb kiadás		22,3		
Összes kiadás	381 258,6	349 498,9	424 749,2	427 364,6
Bevételek				
25. TÁMOP intézkedések bevételei	39 000,0	51 276,1	46 000,0	43 000,0
26. Egyéb bevétel				
Területi egyéb bevétel	850,0	602,3	750,0	1 000,0
Központi egyéb bevétel	1 000,0	1 376,8	1 000,0	1 000,0
Szakképzési és felnőttképzési egyéb bevétel	800,0	692,6	650,0	800,0
31. Szakképzési hozzájárulás	54 814,6	60 398,7	57 071,1	63 134,0
33. Bérgarancia-támogatás törlesztése	1 000,0	1 046,1	1 000,0	1 000,0
34. Méltányosságból elengedett követelések technikai bevételi tételei				
35. Egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulékok MPA-t megillető hányada	120 133,3	125 614,6	125 041,5	141 772,9
36. Költségvetési támogatás	20 000,0	20 000,0		8 449,0
Szociális hozzájárulási adó NFA-t megillető hányada				
Munkahelyvédelmi akciótérvel összefüggő hozzájárulás	91 542,7	91 542,7	95 936,7	100 541,7
Összes bevétel	329 140,6	352 549,9	327 449,3	360 697,6
Függő tételek ^b		-964,6		
Betétállomány változása	-52 118,0	-2 086,4	-97 300,0	
Összesen:	381 258,6	351 560,1	424 749,2	427 364,6
Évi 3 százalékos deflátorral 2011-es áron	359 372,8	331 379,1	388 705,7	379 707,9

^a 2011-ben a közfoglalkoztatás kiadásait, 2011 után a Start-munka program kiadásait tartalmazza.

^b 2011-ben ide került az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapból befolyó bevétel is.

^c A költségvetés évközi módosításaival együtt.

Forrás: a megfelelő év költségvetéséről (terv) és a költségvetés végrehajtásáról szóló törvény; 2013 esetében a 153 779,8 korrigálva a 1507/2013. (VIII. 1.) és 1783/2013. (XI. 4.) kormányhatározat rendelkezésével (26 118 millió forint többletforrás a közfoglalkoztatás részére); 2014 esetében a 183 805,3 korrigálva a 1361/2014. (VI. 30.) kormányhatározat rendelkezésével (47 300 millió forint többletforrás a közfoglalkoztatás részére).

Az NFA kiadásaiban mért korábbi, körülbelül 20 százalékos közfoglalkoztatási és 40 százalékos passzív kiadási arány 2012-re megfordult. 2014-ben a 183,8 milliárd közfoglalkoztatásra fordítható tervezett keretet további 47,3 milliárd forinttal növelték, ami 35 százalékos emelkedést jelent az előző évi tényleges kiadásokhoz képest, míg ez utóbbihoz viszonyítva a 2015-ös előirányzat 60 százalékos növekedéssel számol. Így 2015-re a közfoglalkoztatásra 63 százalékot és az álláskeresési ellátásokra 12 százalékot irányoznak elő és, azaz a kettő együtt összesen az Alap kiadásainak 75 százalékát fogja kitenni.

Főbb jogszabályok: 2009. évi CXXX. törvény Magyarország 2010. évi központi költségvetéséről; 2010. évi CLXIX. törvény Magyarország 2011. évi központi költségvetéséről; 2011. évi CXXXIII. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetésének végrehajtásáról; 2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről; 2012. évi CLV. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló 2010. évi CLXIX. törvény végrehajtásáról; 2012. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről; 2013. évi CXCI. törvény a Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény végrehajtásáról; 2013. évi CCXXX. törvény Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről; 2014. évi LXII. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény végrehajtásáról; 2014. évi C. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről; 169/2011. (VIII. 24.) kormányrendelet a Foglalkoztatási és Közfoglalkoztatási Adatbázisról; 248/2011. (XII. 1.) kormányrendelet a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal létrehozásáról; 323/2011. (XII. 28.) kormányrendelet a Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat és hatásköréről; 1426/2012. (X. 4.) kormányhatározat a TÁMOP 2.4.8-12/1. azonosító számú („A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése, a munkaügyi ellenőrzés fejlesztése című”) kiemelt projekt akciótervi nevesítéséről és támogatásának jóváhagyásáról; 1507/2012. (XI. 16.) kormányhatározat a TIOP-3.2.1-12/1-2012-0001. azonosító számú („Az integrált rendszer kereteinek megteremtése a foglalkoztatási szolgálat infrastruktúrájának fejlesztésével című”) kiemelt projekt támogatásának jóváhagyásáról és akciótervi nevesítéséről; 18/2013. (VI. 11.) NGM-rendelet a Nemzeti Foglalkoztatási Alap kezeléséről és felhasználásáról.

Új jogszabályok: 152/2014. (VI. 6.) kormányrendelet a kormány tagjainak feladat- és hatásköréről; 221/2014. (IX. 4.) kormányrendelet egyes kormányrendeleteknek a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggő módosításáról; 318/2014. (XII. 13.) kormányrendelet egyes kormányrendeleteknek a Nemzeti Munkaügyi Hivatal megszüntetésével és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal létrehozásával kapcsolatos módosításáról; 319/2014. (XII. 13.) kormányrendelet a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hiva-

talról; 320/2014. (XII. 13.) kormányrendelet az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról; 326/2014. (XII. 15.) kormányrendelet a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal megszüntetéséről; 66/2015. (III. 30.) kormányrendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról; 66/2015. (III. 30.) kormányrendelet az állami foglalkoztatási szervként eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatalok általánostól eltérő illetékességi területéről; 70/2015. (III. 30.) kormányrendelet a területi államigazgatási szervezetrendszer átalakításával összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról; 1361/2014. (VI. 30.) kormányhatározat a közfoglalkoztatással összefüggő egyes kérdésekről; 1/2015. (I. 21.) NGM-utasítás a Nemzetgazdasági Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

HIVATKOZÁSOK

- BUSCH IRÉN–CSERES-GERGELY ZSOMBOR (2011): A munkapiac intézményi környezetének alakulása 2010 szeptembere és 2011 szeptembere között. Megjelent: *Fazekas Károly–Kézdi Gábor* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrő, 2011. MTA Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 205–251. o.
- BUSCH IRÉN–CSERES-GERGELY ZSOMBOR–NEUMANN LÁSZLÓ (2012): A munkapiac intézményi környezetének alakulása 2011 szeptembere és 2012 augusztusa között. Megjelent: *Fazekas Károly–Benczúr Péter–Telegdy Álmós* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrő, 2012. MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., Budapest, 275–323. o.
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR–VARADOVICS KITTI (2013): A munkapiaci szakpolitika eszközei (2012. szeptember – 2014. január). Megjelent: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrő, 2013. MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., Budapest, 219–247. o.

STATISZTIKAI ADATOK

Szerkesztette

CZETHOFFER ÉVA

Összeállította

CSERES-GERGELY ZSOMBOR

FAZEKAS KÁROLY

KÖLLŐ JÁNOS

LAKATOS JUDIT

A 2000-től kiadott Munkaerőpiaci Tükörben publikált munkapiaci folyamatokat leíró táblázatok teljes anyaga letölthető a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Adatbankjának honlapjáról: <http://adatbank.krtk.mta.hu>

1. Alapvető gazdasági adatok
2. Népesség
3. Gazdasági aktivitás
4. Foglalkoztatottak
5. Munkanélküliek
6. Keresetek
7. Oktatás
8. Munkaerő-kereslet
9. Regionális különbségek
10. Munkaügyi kapcsolatok
11. Jóléti ellátások
12. Munkát terhelő adók
13. Nemzetközi adatok
14. A fontosabb adatok forrásai

RÖVIDÍTÉSEK

CIRCA	Communication & Information Resource Centre Administrator
KSH	Rendszeres kiadványokból összeállított tábla
KSH IMS	KSH intézményi munkaügyi statisztika
KSH MEF	KSH Munkaerő-felmérés
KSH MEM	KSH Munkaerő-mérleg
NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
NEFMI	Nemzeti Erőforrás Minisztérium
NEFMI EMMI STAT	Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Oktatásstatisztika
NFA	Nemzeti Foglalkoztatási Alap
NFSZ	Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat
NFSZ BT	NFSZ Bértarifa-felvétel
NFSZ IR	NFSZ Integrált (nyilvántartási) Rendszer
NFSZ PROG	NFSZ Rövid Távú Munkaerőpiaci Prognózis
NFSZ REG	NFSZ regisztere
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
NSZ	Népszámlálás
NYUFIG	Nyugdíjfolyósító Igazgatóság
ONYP	Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság
TB	Társadalombiztosítás

JELMAGYARÁZAT

- (-) A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- (..) Az adat nem ismeretes.
- (n.é.) A mutató nem értelmezhető.
- (...) Adatvédelmi korlátok miatt nem közölhető adat.

1.1. táblázat: Alapvető gazdasági mutatók

Év	GDP ^a	Ipari termelés ^b	Kivitel ^c	Behozatal ^c	Reál- kereset ^d	Foglalkoz- tatás ^d	Fogyasztói árindex ^d	Munkanélküliségi ráta
1990	96,5	90,7	95,9	94,8	94,3	97,2	128,9	..
1995	101,5	104,6	108,4	96,1	87,8	98,1	128,2	10,2
1996	100,2	103,4	104,6	105,5	95,0	99,1	123,6	9,9
1997	103,1	111,1	129,9	126,4	104,9	100,1	118,3	8,7
1998	104,7	112,5	122,5	124,9	103,6	101,4	114,3	7,8
1999	103,2	110,4	115,9	114,3	102,5	103,2	110,0	7,0
2000	104,2	118,1	121,7	120,8	101,5	101,0	109,8	6,4
2001	103,7	103,7	107,7	104,0	106,4	100,3	109,2	5,7
2002	104,5	103,2	105,9	105,1	113,6	100,1	105,3	5,8
2003	103,8	106,9	109,1	110,1	109,2	101,3	104,7	5,9
2004	104,8	107,8	118,4	115,2	98,9	99,4	106,8	6,1
2005	104,3	106,8	111,5	106,1	106,3	100,0	103,6	7,2
2006	104,0	109,9	118,0	114,4	103,6	100,7	103,9	7,5
2007	100,5	107,9	115,8	112,0	95,4	99,3	108,0	7,4
2008	100,9	100,0	104,2	104,3	100,8	98,6	106,1	7,8
2009	93,4	82,2	87,3	82,9	97,7	97,4	104,2	10,0
2010	100,8	110,6	116,9	115,1	101,8	99,6	104,9	11,2
2011	101,8	105,6	109,9	106,7	102,4	100,7	103,9	11,0
2012	98,5	98,2	100,7	99,9	96,6	101,8	105,7	11,0
2013	101,5	101,1	104,2	105,0	103,1	101,7	101,7	10,2
2014	103,5	107,6	107,1	108,8	103,2	105,3	99,8	7,7

^a Szezon és naptárhatással kiigazított adat, 1996-tól módszertani változás a pénzközlítés fel nem osztott szolgáltatási díjának elszámolásában. Előző év = 100.

^b 1990–2000: 5 fő feletti kör, 2001–: víz és hulladékgyűjtés nélkül, 5 főnél kisebb vállalkozásokkal együtt. Előző év = 100.

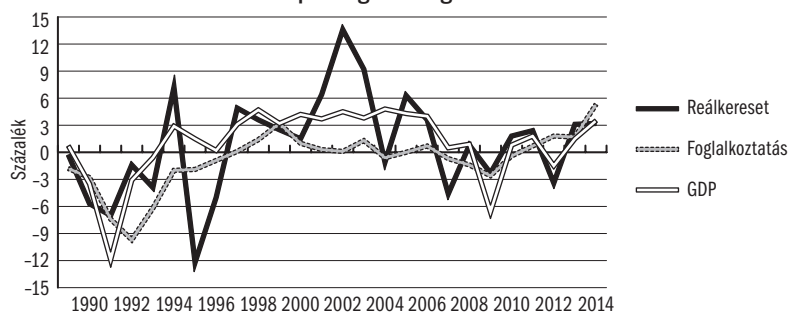
^c Volumen index. Előző év = 100.

^d Előző év = 100.

Forrás: GDP: 1990–2013: *STADAT* (2014.10.08-i frissítés); 2014: előzetes évközi adat *STADAT* (2015.02.13-i frissítés); Ipari termelési volumen indexe: 2001–: *STADAT* (2015.02.13-i frissítés); Kivitel és behozatal: 2001–: *STADAT* (2015.03.05-i frissítés); Reál-kereset: 1995–: *STADAT* (2015.02.20-i frissítés); Foglalkoztatás: 1990: *KSH MEM*; 1995–: *KSH MEF*. Fogyasztói árindex: 1990–: *STADAT* (2015.01.14-i frissítés); Munkanélküliségi ráta: 1998–: *STADAT* (2015.03.05-i frissítés). Egyéb adatok: *KSH*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut01_01

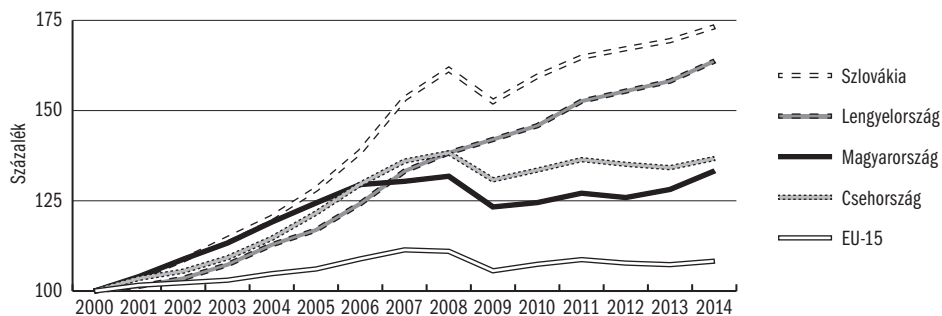
1.1. ábra: Alapvető gazdasági mutatók éves változása

Forrás: *KSH*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua01_01

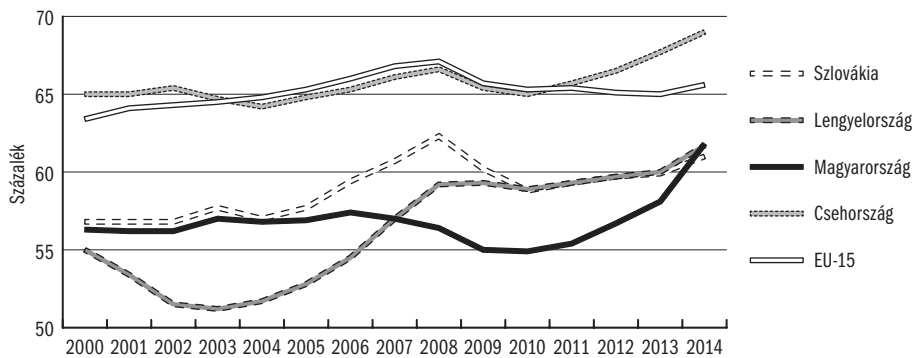
1.2. ábra: GDP éves időszora (2000=100%)

Forrás: Eurostat.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua01_02

1.3. ábra: Foglalkoztatási ráta, 15-64 évesek

Forrás: Eurostat.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua01_03

2.1. táblázat: Népeség^a

Év	Ezer fő	1992 = 100	Éves változás	15-64 év közötti népeség, ezer fő	Demográfiai függőségi ráta	
					Teljes népeség ^b	Idős népeség ^c
1980	10 709	103,6	n.é.	6 918,9	0,54	0,21
1990	10 375	100,4	-0,2	6 870,4	0,51	0,20
2000	10 221	98,5	-0,3	6 961,3	0,47	0,21
2005	10 098	97,3	-0,2	6 940,3	0,45	0,23
2006	10 077	97,1	-0,2	6 931,8	0,45	0,23
2007	10 066	97,0	-0,1	6 932,4	0,45	0,23
2008	10 045	96,8	-0,2	6 912,7	0,45	0,24
2009	10 031	96,7	-0,1	6 898,1	0,45	0,24
2010	10 014	96,5	-0,1	6 874,0	0,46	0,24
2011	9 986	96,3	-0,2	6 857,4	0,46	0,24
2012	9 932	95,7	..	6 815,7	0,46	0,25
2013	9 909	95,5	-0,2	6 776,3	0,46	0,25
2014	9 877	95,2	-0,3	6 719,7	0,47	0,26

^a Január 1. népességszám. Az 1980 és 1990 évi adat forrása az adott évi népszámlálás, a 2000–2011 közöttiek a 2001.február 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámlálás alapján készült tovább- illetve visszavezetett, 2012-től pedig a 2011. október 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámláláson alapuló továbbvezetett adatok.

^b (0–14 éves népeség + 64 feletti népeség) / (15–64 éves népeség)

^c 64 év feletti népeség / 15–64 éves népeség

Forrás: KSH.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut02_01

2.2. táblázat: A népesség száma főbb korcsoportok szerint, ezer fő^a

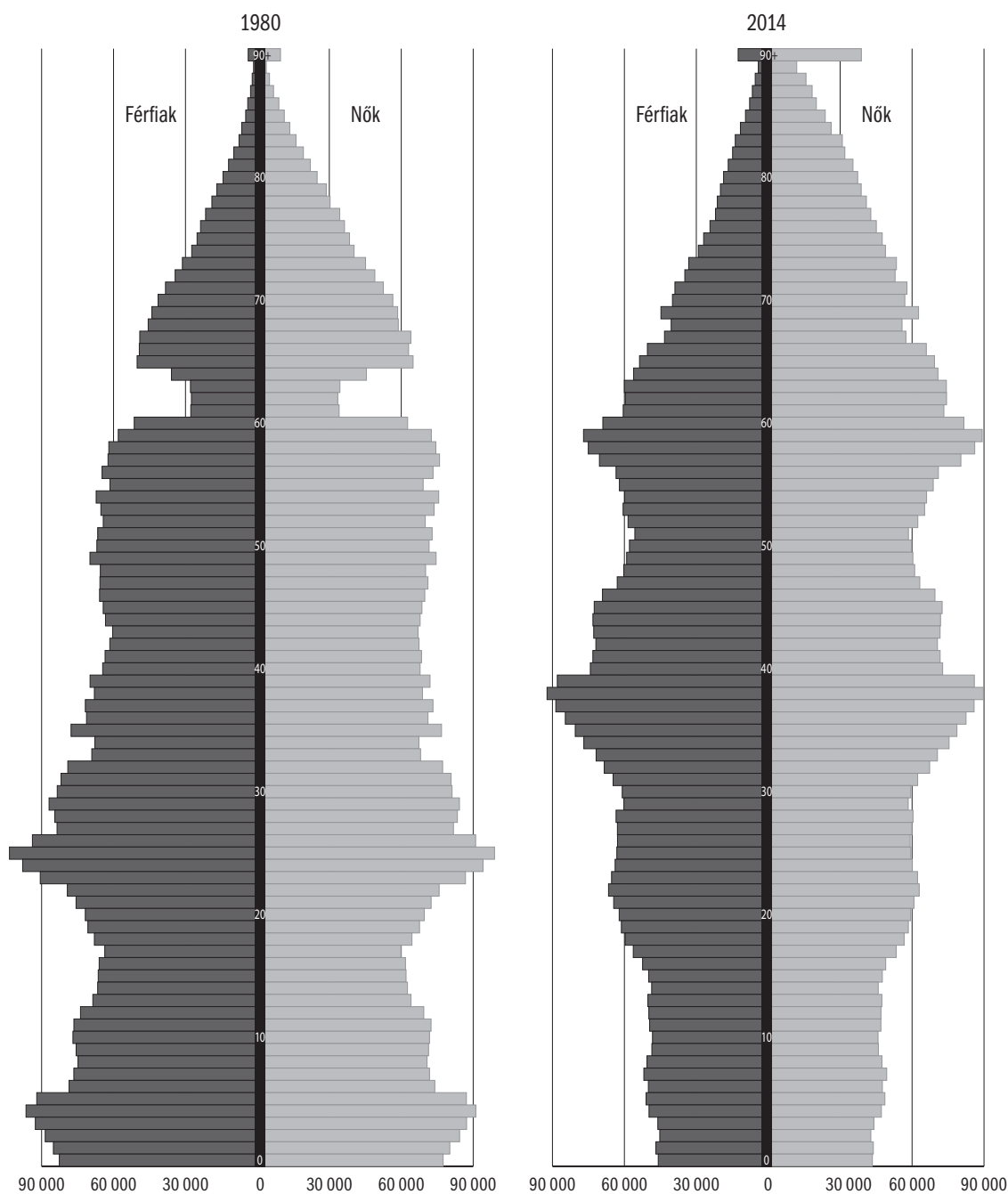
	0-14	15-24	25-54	55-64	65+	Együtt
Év	éves					
1980	2 341,2	1 464,4	4 399,8	1 054,7	1 449,4	10 709,5
1990	2 130,5	1 445,5	4 231,4	1 193,5	1 373,9	10 374,8
2000	1 729,2	1 526,5	4 291,4	1 143,4	1 531,1	10 221,6
2005	1 579,7	1 322,0	4 409,1	1 209,2	1 577,6	10 097,6
2006	1 553,5	1 302,0	4 399,8	1 230,0	1 590,7	10 076,6
2007	1 529,7	1 285,9	4 393,9	1 251,5	1 605,1	10 066,1
2008	1 508,8	1 273,3	4 377,1	1 262,3	1 623,9	10 045,4
2009	1 492,6	1 259,9	4 346,1	1 292,0	1 640,3	10 030,9
2010	1 476,9	1 253,4	4 293,7	1 326,9	1 663,5	10 014,4
2011	1 457,2	1 231,7	4 257,7	1 367,8	1 671,3	9 985,7
2012	1 440,3	1 214,1	4 164,6	1 437,0	1 675,9	9 931,9
2013	1 430,9	1 196,4	4 144,8	1 435,0	1 701,7	9 908,8
2014	1 425,8	1 172,8	4 123,8	1 423,2	1 731,8	9 877,4

^a Január 1. népességszám. Az 1980 és 1990 évi adat forrása az adott évi népszámlálás, a 2000–2011 közöttiek a 2001. február 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámlálás alapján készült tovább- illetve visszavezetett, 2012-től pedig a 2011. október 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámláláson alapuló továbbvezetett adatok.

Forrás: KSH.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut02_02

2.1. ábra: Magyarország népességének korösszetétele, 1980, 2014

Forrás: KSH.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua02_01

2.3. táblázat: A férfi népességszám alakulása főbb korcsoportok szerint, ezer fő^a

Év	0-14	15-24	25-59	60-64	65+	Együtt
	éves					
1980	1 205,4	749,9	2 475,6	170,5	587,3	5 188,7
1990	1 090,4	740,3	2 366,9	259,9	527,5	4 984,9
2000	885,0	780,9	2 403,8	224,8	570,8	4 865,2
2005	809,5	674,6	2 480,0	252,2	576,8	4 793,1
2006	796,7	664,0	2 493,7	249,3	580,9	4 784,6
2007	784,5	655,4	2 503,7	249,4	586,1	4 779,1
2008	773,9	649,2	2 501,3	252,5	592,8	4 769,6
2009	765,8	642,7	2 497,0	258,4	599,2	4 763,1
2010	757,7	640,4	2 488,8	261,7	608,3	4 756,9
2011	747,6	629,7	2 480,4	274,7	611,5	4 743,9
2012	739,5	623,1	2 449,9	294,1	617,9	4 724,6
2013	734,7	614,4	2 439,4	297,0	630,5	4 716,0
2014	732,2	602,1	2 419,1	305,3	644,7	4 703,4

^a Január 1. népességszám. Az 1980 és 1990 évi adat forrása az adott évi népszámlálás, a 2000–2011 közöttiek a 2001.február 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámlálás alapján készült tovább- illetve visszavezetett, 2012-től pedig a 2011. október 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámláláson alapuló továbbvezetett adatok.

Forrás: KSH.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut02_03

2.4. táblázat: A női népességszám alakulása főbb korcsoportok szerint, ezer fő^a

Év	0-14	15-24	25-54	55-59	60+	Együtt
	éves					
1980	1 135,8	714,5	2 232,8	365,3	1 072,4	5 520,8
1990	1 040,1	705,2	2 144,4	327,6	1 172,5	5 389,9
2000	844,3	745,6	2 170,5	334,8	1 261,3	5 356,5
2005	770,2	647,4	2 221,9	341,7	1 323,1	5 304,3
2006	756,8	638,6	2 213,0	356,6	1 327,0	5 292,0
2007	745,1	630,6	2 206,8	369,6	1 335,0	5 287,1
2008	734,9	624,1	2 194,5	373,2	1 349,1	5 275,8
2009	726,8	617,2	2 176,0	381,8	1 366,1	5 267,9
2010	719,2	613,1	2 145,5	396,8	1 382,8	5 257,4
2011	709,6	601,9	2 124,0	404,4	1 401,9	5 241,8
2012	700,8	590,9	2 079,5	416,2	1 419,9	5 207,3
2013	696,2	582,0	2 066,5	411,2	1 436,9	5 192,8
2014	693,6	570,7	2 052,7	395,5	1 461,5	5 174,0

^a Január 1. népességszám. Az 1980 és 1990 évi adat forrása az adott évi népszámlálás, a 2000–2011 közöttiek a 2001.február 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámlálás alapján készült tovább- illetve visszavezetett, 2012-től pedig a 2011. október 1-jei eszmei időpontnak megfelelően végrehajtott népszámláláson alapuló továbbvezetett adatok.

Forrás: KSH.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut02_04

3.1. táblázat: A 15 éves és idősebb népesség gazdasági aktivitása, ezer fő^a

Év	15-59 éves férfiak, 15-54 éves nők								60 éves és idősebb férfiak, 55 éves és idősebb nők			
	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív					Együtt	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Nyugdíjas és egyéb inaktív	Együtt
			Nyugdíjas	Nappali tagozatos tanuló	Gyes-en, gyed-en, gyet-en lévő	Egyéb inaktív	Inaktív összesen					
1980	4 887,9	0,0	300,8	370,1	259,0	339,7	1 269,6	6 157,5	570,3	0,0	1 632,1	2 202,4
1990	4 534,3	62,4	284,3	548,9	249,7	297,5	1 380,4	5 977,1	345,7	0,0	1 944,9	2 290,6
1991	4 270,5	253,3	335,6	578,2	259,8	317,1	1 490,7	6 014,5	249,5	0,0	2 045,2	2 294,7
1992	3 898,4	434,9	392,7	620,0	262,1	435,9	1 710,7	6 044,0	184,3	9,8	2 101,7	2 295,8
1993	3 689,5	502,6	437,5	683,9	270,5	480,1	1 872,0	6 064,1	137,5	16,3	2 141,2	2 295,0
1994	3 633,1	437,4	476,5	708,2	280,9	540,7	2 006,3	6 076,8	118,4	11,9	2 163,8	2 294,1
1995	3 571,3	410,0	495,2	723,4	285,3	596,1	2 100,0	6 081,3	107,5	6,4	2 180,6	2 294,5
1996	3 546,1	394,0	512,7	740,0	289,2	599,4	2 141,2	6 081,3	102,1	6,1	2 184,6	2 292,8
1997	3 549,5	342,5	542,9	752,0	289,0	599,9	2 183,8	6 075,8	96,9	6,3	2 189,0	2 292,2
1998	3 608,5	305,5	588,8	697,0	295,5	565,7	2 147,0	6 061,0	89,3	7,5	2 197,6	2 294,4
1999	3 701,0	283,3	534,7	675,6	295,3	549,8	2 055,4	6 039,6	110,4	1,4	2 185,2	2 297,0
2000	3 745,9	261,4	517,9	721,7	281,4	571,4	2 092,4	6 099,7	130,3	2,3	2 268,0	2 400,6
2001	3 742,6	231,7	516,3	717,9	286,6	601,6	2 122,4	6 096,7	140,7	2,4	2 271,8	2 414,9
2002	3 719,6	235,7	507,1	738,3	286,8	593,0	2 125,2	6 080,5	164,1	3,2	2 263,9	2 431,2
2003	3 719,0	239,6	485,0	730,7	286,9	595,0	2 097,6	6 056,2	202,9	4,9	2 245,6	2 453,4
2004	3 663,1	247,2	480,5	739,8	282,4	622,4	2 125,1	6 035,4	237,3	5,7	2 236,1	2 479,1
2005	3 653,9	296,0	449,7	740,8	278,6	590,3	2 059,4	6 009,3	247,6	7,9	2 258,3	2 513,8
2006	3 680,1	309,9	416,1	811,4	261,1	524,3	2 012,9	6 002,9	248,3	8,4	2 270,2	2 526,9
2007	3 649,5	303,7	413,2	822,7	273,9	519,7	2 029,5	5 982,7	252,5	8,4	2 292,9	2 553,8
2008	3 596,3	315,5	394,7	814,3	282,2	549,0	2 040,2	5 952,0	252,0	10,9	2 323,6	2 586,5
2009	3 480,9	403,0	360,3	805,7	282,0	578,4	2 026,4	5 910,3	266,9	14,8	2 345,7	2 627,4
2010	3 435,8	450,1	336,6	805,4	275,9	558,1	1 976,0	5 861,9	298,5	19,3	2 353,3	2 671,1
2011	3 430,1	440,9	296,4	783,8	280,7	557,9	1 932,0	5 789,8	328,9	25,1	2 366,3	2 720,3
2012	3 498,6	447,0	260,1	769,6	263,2	484,3	1 777,2	5 722,8	328,6	26,1	2 407,2	2 761,9
2013	3 551,1	415,7	249,1	737,3	255,4	464,9	1 706,7	5 673,5	341,6	25,2	2 424,5	2 791,3
2014	3 720,7	317,5	223,4	701,2	237,8	411,4	1 573,8	5 612,0	380,0	25,8	2 419,0	2 824,8

^a Éves átlagos értékek.

Megjegyzés: A népességszám és a teljeskörűsítés súlyszámai 1999-ig az 1990. évi népszámláláson alapulnak, 2000-től pedig a 2001. évi népszámláláson alapulnak, ahol a lakossági felvételekhez használt továbbvezetés a 2011. évi népszámlálás alapján visszamenőlegesen korrigálásra került.

A foglalkoztatottakra vonatkozó adat tartalmazza a sorkatonákat, a nyugdíj és az anyasági ellátás mellett foglalkoztatottakat is. A tanulóakra vonatkozó 1995–97. évi adatok becslések. Az egyéb inaktív kategóriát az évközepe népszámlálásból kiindulva kivonással határoztuk meg, így abban elvileg a MEF megfigyelési körébe nem tartozó intézményi népesség illetve a továbbvezetési korrekció is megjelenik.

Forrás: Nyugdíjasok: 1980–91: NYUFIG, 1992–: KSH MEF. Gyes, gyed, gyet: 1997-ig TB és becslés, utána MEF. Munkanélküliség: 1990–91: NFSZ REG, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut03_01

3.2. táblázat: A 15 éves és idősebb férfiak gazdasági aktivitása, ezer fő^a

Év	15-59 éves férfiak								60 éves és idősebb férfiak			
	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktívak					Együtt	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Nyugdíjas és egyéb inaktív	Együtt
			Nyugdíjas	Nappali tagozatos tanuló	Gyes-en, gyed-en, gyet-en lévő	Egyéb inaktív	Inaktív összesen					
1980	2 750,5	0,0	173,8	196,3	0,0	99,1	469,2	3 219,7	265,3	0,0	491,8	757,1
1990	2 524,3	37,9	188,4	284,2	1,2	80,3	554,1	3 116,3	123,7	0,0	665,5	789,2
1991	2 351,6	150,3	218,7	296,5	1,5	115,0	631,7	3 133,6	90,4	0,0	700,7	791,1
1992	2 153,1	263,2	252,0	302,4	1,7	174,8	730,9	3 147,2	65,1	3,2	722,1	790,4
1993	2 029,1	311,5	263,2	346,9	2,0	203,3	815,4	3 156,0	47,9	4,5	735,7	788,1
1994	2 013,4	270,0	277,6	357,1	3,7	239,6	878,0	3 161,4	41,6	3,8	740,0	785,4
1995	2 012,5	259,3	282,2	367,4	4,9	237,8	892,3	3 164,1	37,1	2,1	742,6	781,8
1996	2 007,4	242,4	291,9	372,8	3,3	248,3	916,3	3 166,1	28,9	1,3	746,3	776,5
1997	2 018,0	212,2	306,0	377,6	1,5	251,6	936,7	3 166,9	25,5	1,9	743,5	770,9
1998	2 015,5	186,5	345,4	350,4	1,0	264,2	961,0	3 163,0	26,2	2,8	737,3	766,3
1999	2 068,4	170,3	312,7	338,8	4,2	261,5	917,2	3 155,9	34,7	0,4	727,2	762,3
2000	2 086,0	158,2	315,2	358,2	4,1	261,7	939,2	3 183,4	39,8	0,7	758,8	799,3
2001	2 087,6	141,6	311,0	353,4	4,3	283,2	951,9	3 181,1	41,1	0,9	763,0	805,0
2002	2 080,4	137,3	307,5	370,3	5,0	273,4	956,2	3 173,9	45,2	0,7	764,4	810,3
2003	2 073,5	137,6	293,6	367,9	4,3	288,1	953,9	3 165,0	53,0	0,9	762,5	816,4
2004	2 052,7	136,2	293,5	371,2	4,6	300,2	969,5	3 158,4	64,6	0,6	758,8	824,0
2005	2 050,7	158,2	278,8	375,4	5,8	288,8	948,8	3 157,7	65,4	0,9	763,9	830,2
2006	2 078,4	163,4	258,9	404,1	4,0	249,6	916,6	3 158,4	60,2	1,1	771,5	832,8
2007	2 067,4	162,5	261,8	410,2	4,1	248,8	924,9	3 154,8	61,9	1,0	777,5	840,4
2008	2 033,6	172,7	261,2	408,3	4,7	264,6	938,8	3 145,1	60,0	1,0	790,4	851,4
2009	1 961,9	230,3	240,1	409,0	4,4	288,7	942,2	3 134,4	63,1	1,6	798,9	863,6
2010	1 929,5	259,5	228,7	410,3	4,6	287,1	930,7	3 119,7	63,0	2,2	812,9	878,1
2011	1 950,9	248,7	203,7	397,9	3,6	286,8	892,0	3 091,6	70,1	2,9	826,2	899,2
2012	1 979,2	257,9	187,7	395,6	4,2	238,8	826,3	3 063,4	69,6	4,1	846,1	919,8
2013	2 022,2	234,4	169,8	375,6	3,8	231,7	780,9	3 037,5	81,5	4,8	852,4	938,7
2014	2 120,3	173,1	151,5	352,5	3,0	200,7	707,7	3 001,1	100,1	8,6	855,6	964,3

^a Éves átlagos értékek.

Megjegyzés: A népességszám és a teljeskörűsítés súlyszámai 1999-ig az 1990. évi népszámláláson alapulnak, 2000-től pedig a 2001. évi népszámláláson alapulnak, ahol a lakossági felvételekhez használt továbbvezetés a 2011. évi népszámlálás alapján visszamenőlegesen korrigálásra került.

A foglalkoztatottakra vonatkozó adat tartalmazza a sorkatonákat, a nyugdíj és az anyasági ellátás mellett foglalkoztatottakat is. A tanulóakra vonatkozó 1995–97. évi adatok becsültek. Az egyéb inaktív kategóriát az évközepi népességszámból kiindulva kivonással határoztuk meg, így abban elvileg a MEF megfigyelési körébe nem tartozó intézményi népesség illetve a továbbvezetési korrekció is megjelenik.

Forrás: Nyugdíjasok: 1980–91: *NYUFIG*, 1992–: *KSH MEF*. Gyes, g. zyed, gyet: 1997-ig *TB* és becslés, utána *MEF*. Munkanélküliség: 1990–91: *NFSZ REG*, 1992–: *KSH MEF*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut03_02

3.3. táblázat: A 15 éves és idősebb nők gazdasági aktivitása, ezer fő^a

Év	15–54 éves nők								55 éves és idősebb nők			
	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktívak					Együtt	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Nyugdíjas és egyéb inaktív	Együtt
			Nyugdíjas	Nappali tagozatos tanuló	Gyes-en, gyed-en, gyet-en lévő	Egyéb inaktív	Inaktív összesen					
1980	2 137,4	0,0	127,0	173,8	259,0	240,6	800,4	2 937,8	305,0	0,0	1 140,3	1 445,3
1990	2 010,0	24,5	95,8	264,7	248,5	217,3	826,3	2 860,8	222,0	0,0	1 279,4	1 501,4
1991	1 918,9	103,1	116,9	281,8	258,3	201,9	858,9	2 880,9	159,1	0,0	1 344,5	1 503,6
1992	1 745,3	171,7	140,8	317,6	260,4	261,1	979,9	2 896,9	119,2	6,6	1 379,6	1 505,4
1993	1 660,4	191,1	174,3	337,0	268,5	276,8	1 056,6	2 908,1	89,6	11,8	1 405,5	1 506,9
1994	1 619,7	167,4	198,9	351,1	277,2	301,1	1 128,3	2 915,4	76,8	8,1	1 423,8	1 508,7
1995	1 558,8	150,7	213,0	356,0	280,4	358,3	1 207,7	2 917,2	70,4	4,3	1 438,0	1 512,7
1996	1 538,7	151,6	220,7	367,2	285,9	351,1	1 224,9	2 915,2	73,2	4,8	1 438,3	1 516,3
1997	1 531,5	130,3	236,9	374,4	287,5	348,3	1 247,1	2 908,9	71,4	4,4	1 445,3	1 521,1
1998	1 593,0	119,0	243,4	346,6	294,5	301,5	1 186,0	2 898,0	63,1	4,7	1 460,3	1 528,1
1999	1 632,6	113,0	222,0	336,8	291,1	288,3	1 138,2	2 883,8	75,8	1,0	1 458,0	1 534,8
2000	1 659,9	103,2	202,7	363,5	277,3	309,7	1 153,2	2 916,3	90,5	1,6	1 509,2	1 601,3
2001	1 655,0	90,1	205,3	364,5	282,3	318,3	1 170,4	2 915,5	99,6	1,5	1 508,8	1 609,9
2002	1 639,2	98,4	199,6	368,0	281,8	319,6	1 169,0	2 906,6	118,9	2,5	1 499,5	1 620,9
2003	1 645,6	102,0	191,4	362,8	282,6	306,9	1 143,7	2 891,2	149,9	4,0	1 483,2	1 637,1
2004	1 610,2	111,0	186,8	368,6	277,8	322,2	1 155,4	2 876,6	172,8	5,1	1 477,3	1 655,2
2005	1 603,2	137,8	170,9	365,4	272,8	301,5	1 110,6	2 851,6	182,2	7,0	1 494,4	1 683,6
2006	1 601,7	146,5	157,2	407,3	257,1	274,7	1 096,3	2 844,5	188,1	7,3	1 498,7	1 694,1
2007	1 582,1	141,2	151,4	412,5	269,8	270,9	1 104,6	2 827,9	190,6	7,4	1 515,4	1 713,4
2008	1 562,7	142,8	133,5	406,0	277,5	284,4	1 101,4	2 806,9	192,0	9,9	1 533,2	1 735,1
2009	1 519,0	172,7	120,2	396,7	277,6	289,7	1 084,2	2 775,9	203,8	13,2	1 546,8	1 763,8
2010	1 506,3	190,6	107,9	395,1	271,3	271,0	1 045,3	2 742,2	235,5	17,1	1 540,4	1 793,0
2011	1 479,2	192,2	92,7	385,9	277,1	271,1	1 040,0	2 698,2	258,8	22,2	1 540,1	1 821,1
2012	1 519,4	189,1	72,4	374,0	259,0	245,5	950,9	2 659,4	259,0	22,0	1 561,1	1 842,1
2013	1 528,9	181,3	79,3	361,7	251,6	233,2	925,8	2 636,0	260,1	20,4	1 572,1	1 852,6
2014	1 600,4	144,4	71,9	348,7	234,8	210,7	866,1	2 610,9	279,9	17,2	1 563,4	1 860,5

^a Éves átlagos értékek.

Megjegyzés: A népességszám és a teljeskörűsítés súlyszámai 1999-ig az 1990. évi népszámláláson alapulnak, 2000-től pedig a 2001. évi népszámláláson alapulnak, ahol a lakossági felvételekhez használt továbbvezetés a 2011. évi népszámlálás alapján visszamenőlegesen korrigálásra került.

A foglalkoztatottakra vonatkozó adat tartalmazza a sorkatonákat, a nyugdíj és az anyasági ellátás mellett foglalkoztatottakat is. A tanulóira vonatkozó 1995–97. évi adatok becslések. Az egyéb inaktív kategóriát az évközepi népességszámból kiindulva kivonással határoztuk meg, így abban elvileg a MEF megfigyelési körébe nem tartozó intézményi népesség illetve a továbbvezetési korrekció is megjelenik.

Forrás: Nyugdíjasok: 1980–91: *NYUFIG*, 1992–: *KSH MEF*. Gyes, gyed, gyet: 1997-ig *TB* és becslés, utána *MEF*. Munkanélküliség: 1990–91: *NFSZ REG*, 1992–: *KSH MEF*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hur03_03

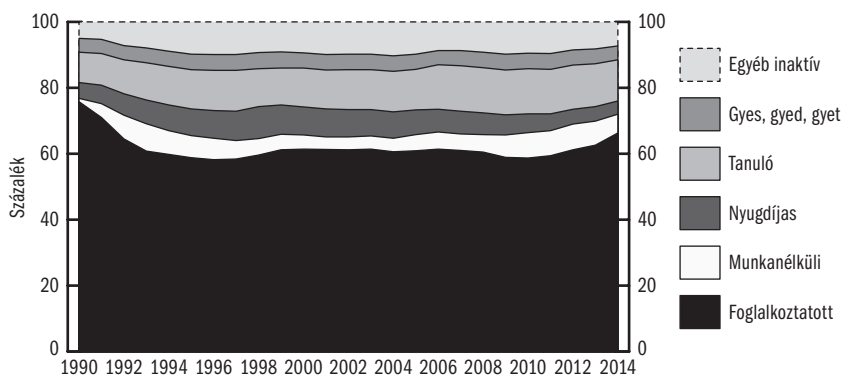
3.4. táblázat: A 15 éves és idősebb népesség gazdasági aktivitása, százalék

Év	15-59 éves férfiak, 15-54 éves nők								60 éves és idősebb férfiak, 55 éves és idősebb nők			
	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív						Foglalkoztatott	Munkanélküli	Nyugdíjas és egyéb inaktív	Együtt
			Nyugdíjas	Nappali tagozatos tanuló	Gyes-en, gyed-en, gyet-en lévő	Egyéb inaktív	Inaktív összesen	Együtt				
1980	79,4	0,0	4,9	6,0	4,2	5,5	20,6	100,0	25,9	0,0	74,1	100,0
1990	75,9	1,0	4,8	9,2	4,2	5,0	23,1	100,0	15,1	0,0	84,9	100,0
1995	58,7	6,7	8,1	11,9	4,7	9,8	34,5	100,0	4,7	0,3	95,0	100,0
2000	61,4	4,3	8,5	11,8	4,6	9,4	34,3	100,0	5,4	0,1	94,5	100,0
2001	61,4	3,8	8,5	11,8	4,7	9,9	34,8	100,0	5,8	0,1	94,1	100,0
2002	61,2	3,9	8,3	12,1	4,7	9,8	35,0	100,0	6,7	0,1	93,1	100,0
2003	61,4	4,0	8,0	12,1	4,7	9,8	34,6	100,0	8,3	0,2	91,5	100,0
2004	60,7	4,1	8,0	12,3	4,7	10,3	35,2	100,0	9,6	0,2	90,2	100,0
2005	60,8	4,9	7,5	12,3	4,6	9,8	34,3	100,0	9,8	0,3	89,8	100,0
2006	61,3	5,2	6,9	13,5	4,3	8,7	33,5	100,0	9,8	0,3	89,8	100,0
2007	61,0	5,1	6,9	13,8	4,6	8,7	33,9	100,0	9,9	0,3	89,8	100,0
2008	60,4	5,3	6,6	13,7	4,7	9,2	34,3	100,0	9,7	0,4	89,8	100,0
2009	58,9	6,8	6,1	13,6	4,8	9,8	34,3	100,0	10,2	0,6	89,3	100,0
2010	58,6	7,7	5,7	13,7	4,7	9,5	33,7	100,0	11,2	0,7	88,1	100,0
2011	59,2	7,6	5,1	13,5	4,8	9,6	33,1	100,0	12,1	0,9	87,0	100,0
2012	61,1	7,8	4,5	13,4	4,6	8,5	31,1	100,0	11,9	0,9	87,2	100,0
2013	62,6	7,3	4,4	13,0	4,5	8,2	30,1	100,0	12,2	0,9	86,9	100,0
2014	66,3	5,7	4,0	12,5	4,2	7,3	28,0	100,0	13,5	0,9	85,6	100,0

Forrás: Nyugdíjasok: 1980–90: NYUFIG, 1995–: KSH MEF. Gyes, gyed, gyet: 1995-ig TB és becslés, utána MEF. Munkanélküliség: 1990: NFSZ REG, 1995–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut03_04

3.1. ábra: 15–59 éves férfiak és 15–54 éves nők megoszlása munkapiaci részvétel szerint

Forrás: Nyugdíjasok: 1990–91: NYUFIG, 1992–: KSH MEF. Gyes, gyed, gyet: 1997-ig TB és becslés, utána MEF. Munkanélküliség: 1990–91: NFSZ REG, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua03_01

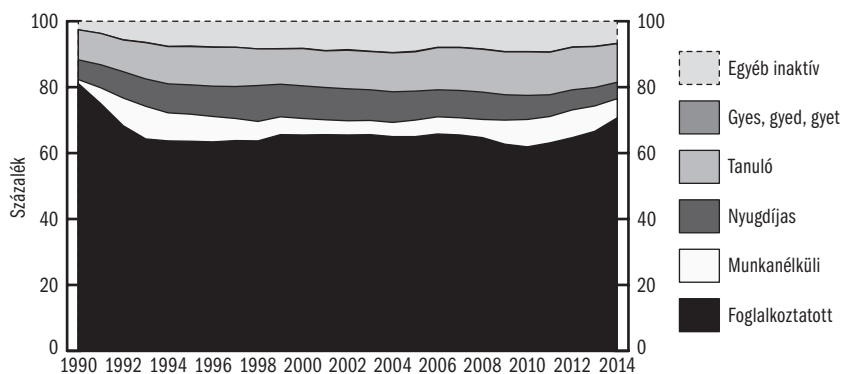
3.5. táblázat: A 15 éves és idősebb férfiak gazdasági aktivitása, százalék

Év	15-59 éves férfiak								60 éves és idősebb férfiak			
	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktívak						Foglalkoztatott	Munkanélküli	Nyugdíjas és egyéb inaktív	Együtt
			Nyugdíjas	Nappali tagozatos tanuló	Gyes-en, gyed-en, gyet-en lévő	Egyéb inaktív	Inaktív összesen	Együtt				
1980	85,4	0,0	5,4	6,1	0,0	3,1	14,6	100,0	35,0	0,0	65,0	100,0
1990	81,0	1,2	6,0	9,1	0,0	2,6	17,8	100,0	15,7	0,0	84,3	100,0
1995	63,6	8,2	8,9	11,6	0,2	7,5	28,2	100,0	4,7	0,3	95,0	100,0
2000	65,5	5,0	9,9	11,3	0,1	8,2	29,5	100,0	5,0	0,1	94,9	100,0
2001	65,6	4,5	9,8	11,1	0,1	8,9	29,9	100,0	5,1	0,1	94,8	100,0
2002	65,5	4,3	9,7	11,7	0,2	8,6	30,1	100,0	5,6	0,1	94,3	100,0
2003	65,5	4,3	9,3	11,6	0,1	9,1	30,1	100,0	6,5	0,1	93,4	100,0
2004	65,0	4,3	9,3	11,8	0,1	9,5	30,7	100,0	7,8	0,1	92,1	100,0
2005	64,9	5,0	8,8	11,9	0,2	9,1	30,0	100,0	7,9	0,1	92,0	100,0
2006	65,8	5,2	8,2	12,8	0,1	7,9	29,0	100,0	7,2	0,1	92,6	100,0
2007	65,5	5,2	8,3	13,0	0,1	7,9	29,3	100,0	7,4	0,1	92,5	100,0
2008	64,7	5,5	8,3	13,0	0,1	8,4	29,8	100,0	7,0	0,1	92,8	100,0
2009	62,6	7,3	7,7	13,0	0,1	9,2	30,1	100,0	7,3	0,2	92,5	100,0
2010	61,8	8,3	7,3	13,2	0,1	9,2	29,8	100,0	7,2	0,3	92,6	100,0
2011	63,1	8,0	6,6	12,9	0,1	9,3	28,9	100,0	7,8	0,3	91,9	100,0
2012	64,6	8,4	6,1	12,9	0,1	7,8	27,0	100,0	7,6	0,4	92,0	100,0
2013	66,6	7,7	5,6	12,4	0,1	7,6	25,7	100,0	8,7	0,5	90,8	100,0
2014	70,7	5,8	5,0	11,7	0,1	6,7	23,6	100,0	10,4	0,9	88,7	100,0

Forrás: Nyugdíjasok: 1980–90: NYUFIG, 1995–: KSH MEF. Gyes, gyed, gyet: 1995-ig TB és becslés, utána MEF. Munkanélküliség: 1990: NFSZ REG, 1995–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hur03_05

3.2. ábra: 15–59 éves férfiak megoszlása munkapiaci részvétel szerint

Forrás: Nyugdíjasok: 1990–91: NYUFIG, 1992–: KSH MEF. Gyes, gyed, gyet: 1997-ig TB és becslés, utána MEF. Munkanélküliség: 1990–91: NFSZ REG, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua03_02

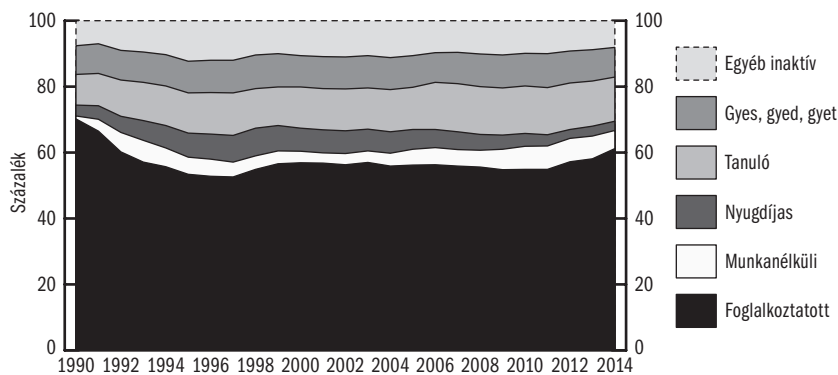
3.6. táblázat: A 15 éves és idősebb nők gazdasági aktivitása, százalék

Év	15–54 éves nők								55 éves és idősebb nők			
	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív						Foglalkoztatott	Munkanélküli	Nyugdíjas és egyéb inaktív	Együtt
			Nyugdíjas	Nappali tagozatos tanuló	Gyes-en, gyed-en, gyet-en lévő	Egyéb inaktív	Inaktív összesen	Együtt				
1980	72,8	0,0	4,3	5,9	8,8	8,2	27,2	100,0	21,1	0,0	78,9	100,0
1990	70,3	0,9	3,3	9,3	8,7	7,6	28,9	100,0	14,8	0,0	85,2	100,0
1995	53,4	5,2	7,3	12,2	9,6	12,3	41,4	100,0	4,7	0,3	95,1	100,0
2000	56,9	3,5	7,0	12,5	9,5	10,6	39,5	100,0	5,7	0,1	94,2	100,0
2001	56,8	3,1	7,0	12,5	9,7	10,9	40,1	100,0	6,2	0,1	93,7	100,0
2002	56,4	3,4	6,9	12,7	9,7	11,0	40,2	100,0	7,3	0,2	92,5	100,0
2003	56,9	3,5	6,6	12,5	9,8	10,6	39,6	100,0	9,2	0,2	90,6	100,0
2004	56,0	3,9	6,5	12,8	9,7	11,2	40,2	100,0	10,4	0,3	89,3	100,0
2005	56,2	4,8	6,0	12,8	9,6	10,6	38,9	100,0	10,8	0,4	88,8	100,0
2006	56,3	5,2	5,5	14,3	9,0	9,7	38,5	100,0	11,1	0,4	88,5	100,0
2007	55,9	5,0	5,4	14,6	9,5	9,6	39,1	100,0	11,1	0,4	88,4	100,0
2008	55,7	5,1	4,8	14,5	9,9	10,1	39,2	100,0	11,1	0,6	88,4	100,0
2009	54,7	6,2	4,3	14,3	10,0	10,4	39,1	100,0	11,6	0,7	87,7	100,0
2010	54,9	7,0	3,9	14,4	9,9	9,9	38,1	100,0	13,1	1,0	85,9	100,0
2011	54,8	7,1	3,4	14,3	10,3	10,0	38,1	100,0	14,2	1,2	84,6	100,0
2012	57,1	7,1	2,7	14,1	9,7	9,2	36,0	100,0	14,1	1,2	84,7	100,0
2013	58,0	6,9	3,0	13,7	9,5	8,8	35,1	100,0	14,0	1,1	84,9	100,0
2014	61,3	5,5	2,8	13,4	9,0	8,1	33,2	100,0	15,0	0,9	84,0	100,0

Forrás: Nyugdíjasok: 1980–90: NYUFIG, 1995–: KSH MEF. Gyes, gyed, gyet: 1995-ig TB és becslés, utána MEF. Munkanélküliség: 1990: NFSZ REG, 1995–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut03_06

3.3. ábra: 15–54 éves nők megoszlása munkapiaci részvétel szerint

Forrás: Nyugdíjasok: 1990–91: NYUFIG, 1992–: KSH MEF. Gyes, gyed, gyet: 1997-ig TB és becslés, utána MEF. Munkanélküliség: 1990–91: NFSZ REG, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua03_03

3.7. táblázat: A 15–64 éves népesség létszáma munkapiaci kategóriánkénti önbesorolása szerint, ezer fő

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Együtt											
Dolgozik	3 834,4	3 852,2	3 862,5	3 831,6	3 769,3	3 681,5	3 660,3	3 690,1	3 748,4	3 824,5	4 039,5
Munkanélküli	451,0	488,2	470,4	450,2	476,7	591,3	670,7	675,8	700,4	666,5	538,8
Tanul	783,8	792,0	846,3	861,1	863,7	854,8	854,6	842,2	811,2	772,5	733,5
Nyugdíjas	800,3	755,6	622,9	592,2	635,6	627,6	599,3	582,0	630,3	613,6	557,5
Munkaképtelen (rokkant)	370,4	359,7	506,8	554,4	525,8	498,9	488,4	455,1	356,7	335,7	317,7
Gyed-en, gyes-en, gyet-en van	274,7	272,4	275,5	286,2	295,0	293,0	289,3	290,2	265,0	259,1	237,0
Háztartását látja el	133,3	134,6	115,2	111,9	104,0	101,9	95,3	104,3	93,1	96,9	85,3
Egyéb okból nem dolgozik	178,4	160,0	107,7	101,8	101,7	104,9	78,2	78,9	89,1	78,0	78,4
Összesen	6 826,3	6 814,7	6 807,3	6 789,4	6 771,6	6 753,8	6 736,0	6 718,5	6 694,1	6 646,8	6 587,7
Férfiak											
Dolgozik	2 082,8	2 088,3	2 106,3	2 095,3	2 056,8	1 993,3	1 958,0	1 985,4	2 009,3	2 065,1	2 186,4
Munkanélküli	247,7	265,2	251,6	242,0	255,8	333,6	375,6	372,2	382,9	364,4	283,7
Tanul	391,1	398,5	418,3	428,4	431,7	430,6	432,7	427,2	416,1	393,4	366,9
Nyugdíjas	322,5	304,5	234,9	217,4	243,4	246,2	245,6	243,7	254,9	236,7	209,7
Munkaképtelen (rokkant)	184,5	178,7	243,0	269,4	257,9	238,2	234,6	215,7	177,1	161,6	152,5
Gyed-en, gyes-en, gyet-en van	4,9	6,1	5,6	4,3	5,6	5,7	6,7	4,5	4,1	4,1	3,1
Háztartását látja el	6,0	7,0	5,4	6,3	6,8	6,8	9,6	10,0	7,0	9,8	8,3
Egyéb okból nem dolgozik	89,6	80,1	55,1	51,8	51,6	49,8	36,1	35,8	40,8	37,1	36,0
Összesen	3 329,1	3 328,4	3 320,2	3 314,9	3 309,6	3 304,2	3 298,9	3 294,4	3 292,2	3 272,1	3 246,7
Nők											
Dolgozik	1 751,6	1 763,9	1 756,3	1 736,3	1 712,4	1 688,2	1 702,2	1 704,7	1 739,1	1 759,4	1 853,1
Munkanélküli	203,3	223,0	218,8	208,3	220,9	257,6	295,1	303,6	317,5	302,1	255,0
Tanul	392,7	393,5	428,0	432,7	432,0	424,2	421,9	415,0	395,1	379,0	366,6
Nyugdíjas	477,8	451,1	388,0	374,8	392,2	381,4	353,7	338,2	375,4	376,9	347,8
Munkaképtelen (rokkant)	185,9	181,0	263,9	285,0	267,9	260,7	253,8	239,5	179,6	174,1	165,2
Gyed-en, gyes-en, gyet-en van	269,8	266,3	269,9	281,9	289,4	287,3	282,6	285,7	260,9	255,0	233,8
Háztartását látja el	127,3	127,6	109,7	105,6	97,2	95,1	85,7	94,3	86,1	87,2	77,0
Egyéb okból nem dolgozik	88,8	79,9	52,6	50,0	50,1	55,1	42,1	43,1	48,3	40,9	42,4
Összesen	3 497,2	3 486,3	3 487,1	3 474,5	3 462,1	3 449,6	3 437,1	3 424,1	3 401,9	3 374,7	3 341,1

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut03_07

3.8. táblázat: A 15–64 éves népesség létszáma munkapiaci kategóriánkénti önbesorolása szerint, százalék

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Együtt											
Dolgozik	56,2	56,5	56,7	56,4	55,7	54,5	54,3	54,9	56,0	57,5	61,3
Munkanélküli	6,6	7,2	6,9	6,6	7,0	8,8	10,0	10,1	10,5	10,0	8,2
Tanul	11,5	11,6	12,4	12,7	12,8	12,7	12,7	12,5	12,1	11,6	11,1
Nyugdíjas	11,7	11,1	9,2	8,7	9,4	9,3	8,9	8,7	9,4	9,2	8,5
Munkaképtelen (rokkant)	5,4	5,3	7,4	8,2	7,8	7,4	7,3	6,8	5,3	5,1	4,8
Gyed-en, gyes-en, gyet-en van	4,0	4,0	4,0	4,2	4,4	4,3	4,3	4,3	4,0	3,9	3,6
Háztartását látja el	2,0	2,0	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4	1,6	1,4	1,5	1,3
Egyéb okból nem dolgozik	2,6	2,3	1,6	1,5	1,5	1,6	1,2	1,2	1,3	1,2	1,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Férfiak											
Dolgozik	62,6	62,7	63,4	63,2	62,1	60,3	59,4	60,3	61,0	63,1	67,3
Munkanélküli	7,4	8,0	7,6	7,3	7,7	10,1	11,4	11,3	11,6	11,1	8,7
Tanul	11,7	12,0	12,6	12,9	13,0	13,0	13,1	13,0	12,6	12,0	11,3
Nyugdíjas	9,7	9,1	7,1	6,6	7,4	7,4	7,4	7,4	7,7	7,2	6,5
Munkaképtelen (rokkant)	5,5	5,4	7,3	8,1	7,8	7,2	7,1	6,5	5,4	4,9	4,7
Gyed-en, gyes-en, gyet-en van	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Háztartását látja el	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
Egyéb okból nem dolgozik	2,7	2,4	1,7	1,6	1,6	1,5	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nők											
Dolgozik	50,1	50,6	50,4	50,0	49,5	48,9	49,5	49,8	51,1	52,1	55,5
Munkanélküli	5,8	6,4	6,3	6,0	6,4	7,5	8,6	8,9	9,3	9,0	7,6
Tanul	11,2	11,3	12,3	12,5	12,5	12,3	12,3	12,1	11,6	11,2	11,0
Nyugdíjas	13,7	12,9	11,1	10,8	11,3	11,1	10,3	9,9	11,0	11,2	10,4
Munkaképtelen (rokkant)	5,3	5,2	7,6	8,2	7,7	7,6	7,4	7,0	5,3	5,2	4,9
Gyed-en, gyes-en, gyet-en van	7,7	7,6	7,7	8,1	8,4	8,3	8,2	8,3	7,7	7,6	7,0
Háztartását látja el	3,6	3,7	3,1	3,0	2,8	2,8	2,5	2,8	2,5	2,6	2,3
Egyéb okból nem dolgozik	2,5	2,3	1,5	1,4	1,4	1,6	1,2	1,3	1,4	1,2	1,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hut03_08

4.1. táblázat: Összes foglalkoztatott

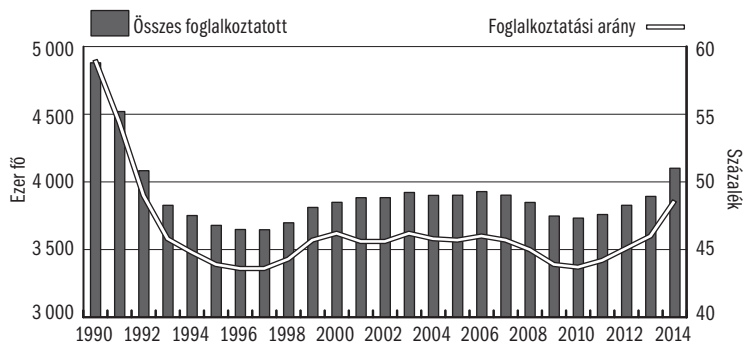
Év	Ezer fő	1992 = 100	Éves változás	Foglalkoztatási arány ^a
1980	5 458,2	133,7	..	65,3
1990	4 880,0	119,5	..	59,0
1991	4 520,0	110,7	-7,4	54,4
1992	4 082,7	100,0	-9,7	49,0
1993	3 827,0	93,7	-6,2	45,8
1994	3 751,5	91,9	-2,0	44,8
1995	3 678,8	90,1	-1,9	43,9
1996	3 648,2	89,4	-0,9	43,6
1997	3 646,4	89,3	0,0	43,6
1998	3 697,8	90,6	1,4	44,3
1999	3 811,4	93,4	3,2	45,7
2000	3 849,1	94,3	1,0	46,2
2001	3 883,3	95,1	0,3	45,6
2002	3 883,7	95,1	0,0	45,6
2003	3 921,9	96,1	1,2	46,2
2004	3 900,4	95,5	-0,5	45,8
2005	3 901,5	95,6	0,0	45,7
2006	3 928,4	96,2	0,7	46,0
2007	3 902,0	95,6	-0,7	45,7
2008	3 848,3	94,3	-1,4	45,0
2009	3 747,8	91,8	-2,6	43,9
2010	3 732,4	91,4	-0,4	43,7
2011	3 759,0	92,1	0,7	44,2
2012	3 827,2	93,7	1,8	45,1
2013	3 892,8	95,3	1,7	46,0
2014	4 100,9	100,4	5,3	48,6

^a A 14 év feletti népesség százalékában.

Forrás: 1980–91: KSH MEM, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_01

4.1. ábra: Összes foglalkoztatott

Forrás: 1991: KSH MEM, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua04_01

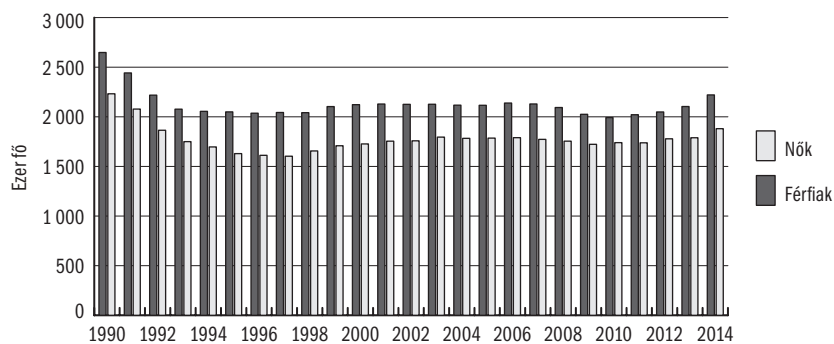
4.2. táblázat: Összes foglalkoztatott nemek szerint

Év	Férfiak		Nők		Nők aránya, %
	ezer fő	1992 = 100	ezer fő	1992 = 100	
1980	3 015,8	136,0	2 442,4	131,0	44,7
1990	2 648,0	119,4	2 232,0	119,7	45,7
1991	2 442,0	110,1	2 078,0	111,5	46,0
1992	2 218,2	100,0	1 864,5	100,0	45,7
1993	2 077,0	93,6	1 750,0	93,9	45,7
1994	2 055,0	92,6	1 696,5	91,0	45,2
1995	2 049,6	92,4	1 629,2	87,4	44,3
1996	2 036,3	91,8	1 611,9	86,5	44,2
1997	2 043,5	92,1	1 602,9	86,0	44,0
1998	2 041,7	92,0	1 656,1	88,8	44,8
1999	2 103,1	94,8	1 708,4	91,6	44,8
2000	2 122,4	95,7	1 726,7	92,6	44,9
2001	2 128,7	96,0	1 754,6	94,1	45,2
2002	2 125,6	95,8	1 758,1	94,3	45,3
2003	2 126,5	95,6	1 795,4	96,2	45,8
2004	2 117,3	95,5	1 783,1	95,6	45,7
2005	2 116,1	95,4	1 785,4	95,8	45,8
2006	2 138,6	96,4	1 789,8	96,0	45,6
2007	2 129,3	96,0	1 772,7	95,1	45,4
2008	2 093,6	94,4	1 754,7	94,1	45,6
2009	2 025,1	91,3	1 722,8	92,4	46,0
2010	1 992,5	89,8	1 739,8	93,3	46,6
2011	2 021,0	91,1	1 738,0	93,2	46,2
2012	2 048,8	92,4	1 778,4	95,4	46,5
2013	2 103,7	94,8	1 789,0	96,0	46,0
2014	2 220,5	100,1	1 880,4	100,9	45,9

Forrás: 1980–91: KSH MEM, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_02

4.2. ábra: Összes foglalkoztatott nemek szerint

Forrás: 1980–91: KSH MEM, 1992–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua04_02

4.3. táblázat: A foglalkoztatottak kor szerinti megoszlása, férfiak, százalék

	15-19	20-24	25-49	50-54	55-59	60+	Összesen
Év	éves						
1990	5,0	10,8	64,1	8,6	6,8	4,7	100,0
2000	1,5	12,4	67,3	10,6	6,4	1,8	100,0
2001	1,2	10,4	68,6	11,1	6,7	2,0	100,0
2002	0,9	9,4	69,4	11,3	6,9	2,1	100,0
2003	0,7	8,6	69,1	11,8	7,3	2,5	100,0
2004	0,7	7,4	69,5	12,0	7,3	3,0	100,0
2005	0,6	6,8	68,9	12,7	7,9	3,1	100,0
2006	0,6	6,7	71,1	10,3	8,5	2,8	100,0
2007	0,5	6,7	71,3	10,2	8,4	2,9	100,0
2008	0,5	6,4	71,2	10,6	8,5	2,8	100,0
2009	0,4	5,7	70,6	10,9	9,3	3,1	100,0
2010	0,3	5,8	70,5	10,8	9,8	2,8	100,0
2011	0,3	5,5	69,8	10,9	10,0	3,5	100,0
2012	0,3	5,5	69,4	10,7	10,7	3,4	100,0
2013	0,4	6,1	68,6	10,3	10,7	3,9	100,0
2014	0,5	6,4	68,2	9,9	10,5	4,5	100,0

Forrás: 1990: szakértői becslés a népszámlálás alapján. 2000–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_03

4.4. táblázat: A foglalkoztatottak kor szerinti megoszlása, nők, százalék

	15-19	20-24	25-49	50-54	55+	Összesen
Év	éves					
1990	5,2	8,6	66,2	10,0	10,0	100,0
2000	1,4	11,1	69,6	12,7	5,2	100,0
2001	1,1	9,6	70,5	13,1	5,7	100,0
2002	0,8	9,2	69,4	13,8	6,8	100,0
2003	0,5	8,2	68,8	14,0	8,5	100,0
2004	0,5	7,1	68,2	14,6	9,7	100,0
2005	0,4	6,3	67,7	15,4	10,2	100,0
2006	0,4	6,0	70,1	12,9	10,6	100,0
2007	0,3	5,8	70,0	13,1	10,8	100,0
2008	0,3	5,6	69,8	13,4	10,9	100,0
2009	0,2	5,4	69,1	13,5	11,8	100,0
2010	0,3	5,3	67,4	13,6	13,4	100,0
2011	0,2	5,1	66,4	13,4	14,9	100,0
2012	0,2	5,2	66,6	13,4	14,6	100,0
2013	0,3	5,1	67,1	13,1	14,4	100,0
2014	0,4	5,6	66,4	12,7	14,9	100,0

Forrás: 1990: szakértői becslés a népszámlálás alapján. 2000–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_04

4.5. táblázat: A foglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti megoszlása, férfiak, százalék

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmányok- zó, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1990	37,6	30,5	20,1	11,8	100,0
2000	16,1	41,6	26,7	15,6	100,0
2001	15,6	42,8	26,0	15,6	100,0
2002	14,6	43,2	26,4	15,8	100,0
2003	14,0	41,3	27,7	17,0	100,0
2004	13,0	40,4	28,0	18,6	100,0
2005	13,0	40,8	27,7	18,5	100,0
2006	12,3	41,0	28,2	18,5	100,0
2007	11,7	40,7	28,8	18,8	100,0
2008	11,7	39,4	29,1	19,8	100,0
2009	10,9	38,7	30,1	20,3	100,0
2010	10,6	38,3	30,6	20,5	100,0
2011	10,7	37,2	30,2	21,9	100,0
2012	10,6	36,8	30,1	22,5	100,0
2013	10,2	37,1	30,1	22,6	100,0
2014	11,1	35,8	30,6	22,5	100,0

Megjegyzés: 1999-től az iskolai végzettség szerinti csoportosítás kis mértékben módosult.

Forrás: 1990: szakértői becslés a népszámlálás alapján. 2000–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_05

4.6. táblázat: A foglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti megoszlása, nők, százalék

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmányok- zó, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1990	43,4	13,4	31,4	11,8	100,0
2000	19,1	20,9	40,8	19,2	100,0
2001	19,1	21,3	40,3	19,3	100,0
2002	18,5	21,5	40,2	19,8	100,0
2003	16,4	21,5	40,9	21,2	100,0
2004	15,9	20,5	40,2	23,4	100,0
2005	15,4	20,2	40,0	24,4	100,0
2006	14,2	20,7	40,0	25,1	100,0
2007	13,5	21,2	40,0	25,3	100,0
2008	13,3	20,3	39,2	27,2	100,0
2009	12,5	19,8	39,3	28,4	100,0
2010	12,3	20,3	38,8	28,6	100,0
2011	11,7	20,1	38,0	30,2	100,0
2012	11,0	19,5	38,4	31,1	100,0
2013	10,9	19,6	38,1	31,4	100,0
2014	11,4	19,4	37,8	31,5	100,0

Megjegyzés: 1999-től az iskolai végzettség szerinti csoportosítás kis mértékben módosult.

Forrás: 1990: szakértői becslés a népszámlálás alapján. 2000–: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_06

4.7. táblázat: A foglalkoztatottak száma foglalkozási viszony szerint, ezer fő

Év	Alkalmazásban állók	Szövetkezeti tagok	Egyéb társas vállalkozások tagjai	Egyéni vállalko- zók és segítő családtagjaik	Összesen
1998	3 088,5	55,8	132,5	397,9	3 674,7
1999	3 201,3	42,5	111,8	435,9	3 791,5
2000	3 255,5	37,1	129,4	407,1	3 829,1
2001	3 313,6	31,4	118,9	404,4	3 868,3
2002	3 337,2	22,5	109,9	401,0	3 870,6
2003	3 399,2	8,6	114,7	399,4	3 921,9
2004	3 347,8	8,1	136,6	407,8	3 900,3
2005	3 367,3	5,8	146,7	381,7	3 901,5
2006	3 428,9	4,8	128,0	366,7	3 928,4
2007	3 415,5	4,7	123,9	357,9	3 902,0
2008	3 378,4	2,6	120,9	346,4	3 848,3
2009	3 274,9	2,5	131,7	338,7	3 747,8
2010	3 272,7	2,9	137,6	319,3	3 732,5
2011	3 302,5	2,0	133,3	321,2	3 759,0
2012	3 378,1	2,3	144,3	302,5	3 827,2
2013	3 453,9	3,3	156,6	279,0	3 892,8
2014	3 652,0	3,6	157,3	288,0	4 100,9

Megjegyzés: Sorkatonák nélkül.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hut04_07

4.8. táblázat: A foglalkoztatottak megoszlása foglalkozási viszony szerint, százalék

Év	Alkalmazásban állók	Szövetkezeti tagok	Egyéb társas vállalkozások tagjai	Egyéni vállalko- zók és segítő családtagjaik	Összesen
1998	84,0	1,5	3,6	10,8	100,0
1999	84,4	1,1	2,9	11,5	100,0
2000	85,0	1,0	3,4	10,6	100,0
2001	85,7	0,8	3,1	10,5	100,0
2002	86,2	0,6	2,8	10,4	100,0
2003	86,7	0,2	2,8	10,3	100,0
2004	85,8	0,2	3,5	10,5	100,0
2005	86,3	0,1	3,8	9,8	100,0
2006	87,3	0,1	3,2	9,4	100,0
2007	87,6	0,1	3,1	9,2	100,0
2008	87,7	0,1	3,2	9,0	100,0
2009	87,5	0,1	3,6	8,8	100,0
2010	87,7	0,1	3,7	8,5	100,0
2011	87,9	0,0	3,5	8,5	100,0
2012	88,3	0,1	3,8	7,9	100,0
2013	88,9	0,1	4,0	7,0	100,0
2014	93,8	0,1	4,0	6,8	100,0

Megjegyzés: Sorkatonák nélkül.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hut04_08

4.9. táblázat: Az alkalmazásban állók megoszlása ágazat^a szerint, nemek szerinti bontásban, százalék

	2011			2012			2013			2014		
	Férfiak	Nők	Együtt	Férfiak	Nők	Együtt	Férfiak	Nők	Együtt	Férfiak	Nők	Együtt
Mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat	5,7	2,0	3,9	5,6	1,9	3,8	5,1	1,9	3,5	5,0	1,7	3,5
Bányászat, kőfejtés	0,5	0,1	0,3	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1	0,3
Feldolgozóipar	27,0	18,8	23,0	26,4	17,9	22,3	26,7	18,0	22,6	28,1	18,0	23,3
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	1,6	0,6	1,1	1,5	0,5	1,1	1,3	0,5	0,9	1,4	0,6	1,0
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladék-gazdálkodás, szennyeződés-mentesítés	2,2	0,8	1,5	2,7	0,9	1,8	2,6	0,8	1,7	2,2	0,7	1,5
Építőipar	11,0	0,9	6,2	10,0	1,0	5,7	10,1	0,9	5,7	10,0	1,0	5,7
Kereskedelem, gépjárműjavítás	11,4	15,8	13,5	10,7	15,9	13,2	10,3	15,6	12,8	10,2	15,5	12,7
Szállítás, raktározás	9,5	4,1	6,9	9,8	3,8	6,9	9,7	3,8	6,9	9,1	3,8	6,6
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	2,9	5,2	4,0	3,1	5,2	4,1	3,0	5,0	4,0	3,0	5,2	4,1
Információ, kommunikáció	2,9	1,5	2,2	3,4	1,6	2,5	3,2	1,9	2,6	3,0	1,8	2,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1,5	3,3	2,4	1,5	3,3	2,4	1,8	3,3	2,5	1,6	3,0	2,3
Ingatlanügyletek	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	2,0	3,2	2,6	1,9	3,4	2,6	2,2	3,7	2,9	2,0	3,5	2,7
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	3,0	2,8	2,9	3,8	2,9	3,4	4,3	2,8	3,6	4,1	3,0	3,6
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	8,9	9,7	9,3	9,2	9,8	9,5	10,1	11,1	10,6	10,5	11,6	11,0
Oktatás	4,2	15,0	9,4	4,1	14,7	9,2	3,8	14,2	8,8	3,8	14,1	8,7
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	2,8	11,8	7,1	2,6	12,5	7,3	2,6	12,2	7,2	2,5	11,9	7,0
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	1,3	1,7	1,5	1,3	1,8	1,5	1,1	1,6	1,3	1,5	1,6	1,5
Egyéb szolgáltatás	1,0	2,2	1,6	1,2	2,3	1,7	1,2	2,3	1,8	1,2	2,4	1,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a TEÁOR'08 szerint.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_09

4.10. táblázat: A munkahelyükön 0–6 hónapja dolgozók aránya, százalék

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Magyarország	8,5	6,8	7,2	6,3	6,6	7,2	6,8	7,0	6,8	7,5	7,6	7,4	7,9	7,3	8,4	9,1	8,9

Forrás: KSH MEF, IV. negyedévi hullámok.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_10

**4.11. táblázat: A vállalati szférában alkalmazottak^a megoszlása
vállalatméret szerint, százalék**

	20 főnél kisebb	20-49 fő	50-249 fő	250-999 fő	1000 főnél nagyobb
Év	cégeknél alkalmazottak				
2002	21,6	14,0	21,5	20,1	22,9
2003	23,0	15,3	20,5	19,3	21,8
2004	23,6	14,8	21,3	18,3	22,0
2005	27,0	15,0	20,5	17,5	20,0
2006	15,7	10,7	25,7	24,3	23,6
2007	25,2	14,2	20,0	18,4	22,2
2008	26,0	15,7	20,7	18,9	18,6
2009	23,4	15,7	19,7	18,4	22,8
2010	23,5	15,7	18,6	18,0	24,2
2011	24,9	15,6	18,5	17,7	23,4
2012	24,2	14,7	18,3	18,6	24,1
2013	23,2	14,5	18,1	19,0	25,2
2014	23,8	15,0	18,4	19,2	23,5

^a 5 fő vagy nagyobb vállalkozások.

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hut04_11

**4.12. táblázat: A vállalati szférában alkalmazottak^a megoszlása
a külföldi tulajdonhányad szerint, százalék**

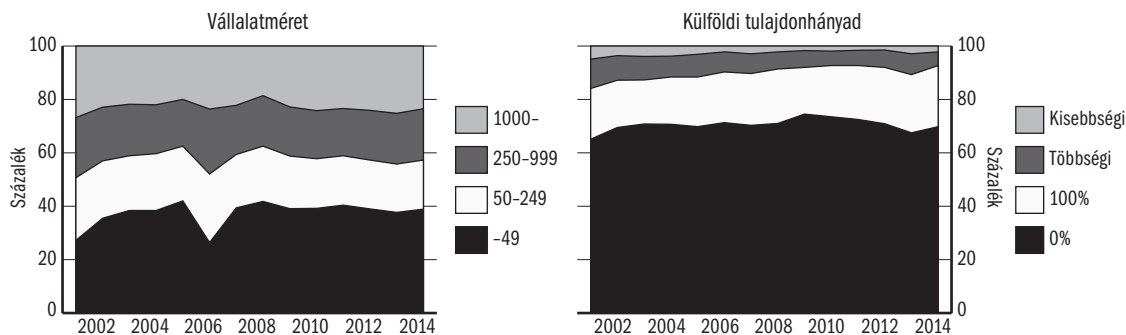
Külföldi tulajdonhányad	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
100%	17,7	16,5	17,7	18,6	19,0	19,4	20,4	17,5	19,2	20,2	21,1	21,8	22,9
Többségi	9,2	8,8	7,8	8,5	7,5	7,4	6,4	6,3	5,4	5,7	6,5	7,8	5,1
Kisebbségi	3,6	3,9	3,8	3,1	2,2	2,9	2,2	1,7	1,9	1,6	1,5	2,9	2,2
0%	69,5	70,8	70,7	69,8	71,3	70,3	71,0	74,6	73,5	72,4	70,9	67,5	69,9

^a 5 fő vagy nagyobb vállalkozások.

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hut04_12

4.3. ábra: A vállalati szférában alkalmazottak megoszlása vállalatméret és külföldi tulajdonhányad szerint

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hua04_03

4.13. táblázat: 15–74 éves népesség foglalkoztatási rátája, férfiak, százalék

Év	15–19	20–24	25–49	50–54	55–59	60–64	65–74	Összesen
1998	11,4	59,9	78,8	66,0	38,3	10,0	3,2	54,4
1999	10,6	60,3	80,5	69,0	44,0	10,4	3,8	56,2
2000	8,4	58,9	80,9	69,6	49,6	11,8	3,8	56,8
2001	7,9	56,7	81,6	68,2	51,3	13,1	3,1	57,1
2002	5,6	53,1	81,9	68,6	52,8	14,4	3,4	57,1
2003	4,8	51,8	82,2	69,7	55,2	16,8	3,8	57,6
2004	4,5	46,5	82,7	69,7	54,0	20,1	4,3	57,5
2005	4,0	43,6	82,5	70,1	56,6	20,9	4,2	57,4
2006	4,1	44,0	83,1	70,7	58,5	18,9	4,2	58,0
2007	3,7	44,0	83,4	71,0	57,3	18,0	4,7	57,8
2008	3,5	42,0	82,9	71,6	54,5	16,5	4,8	56,9
2009	2,4	36,7	80,5	70,5	56,1	16,7	5,0	55,1
2010	2,2	36,7	79,6	69,0	56,3	16,5	4,7	54,2
2011	2,4	36,1	81,0	71,2	56,9	17,4	4,4	55,0
2012	2,2	35,9	81,5	73,1	61,2	17,0	5,2	55,7
2013	2,8	40,8	82,6	74,2	64,9	21,1	4,9	57,4
2014	3,8	45,6	86,6	76,9	70,6	26,9	4,4	60,8

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_13

4.14. táblázat: 15–74 éves népesség foglalkoztatási rátája, nők, százalék

Év	15–19	20–24	25–49	50–54	55–59	60–64	65–74	Összesen
1998	10,7	47,5	66,3	52,3	13,6	5,0	1,2	41,0
1999	8,7	48,1	67,3	59,4	16,2	5,5	1,6	42,3
2000	8,0	45,9	67,8	62,5	20,0	5,1	1,8	43,0
2001	6,3	44,2	68,0	62,1	23,2	5,5	1,3	43,1
2002	4,3	44,2	67,0	64,0	28,3	6,0	1,5	43,3
2003	3,1	41,9	67,8	65,8	35,1	7,3	2,0	44,3
2004	2,7	37,4	67,2	66,0	39,8	9,0	1,9	44,1
2005	2,6	34,7	67,4	66,6	41,7	9,6	1,5	44,2
2006	2,5	33,6	67,8	67,5	42,4	8,5	1,6	44,4
2007	2,0	32,4	67,8	68,1	40,0	9,4	2,2	44,1
2008	1,8	31,3	67,8	68,7	38,7	9,8	2,3	43,8
2009	1,5	30,0	66,7	68,3	40,7	9,7	2,2	43,1
2010	1,9	30,3	66,6	69,4	46,6	9,5	2,4	43,6
2011	1,5	30,0	66,2	68,8	49,9	11,0	2,6	43,7
2012	1,4	31,3	68,3	72,7	49,7	11,2	2,6	44,9
2013	1,7	30,5	69,3	74,0	51,4	11,1	2,4	45,4
2014	3,0	35,2	72,3	77,9	56,8	13,4	2,3	48,0

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_14

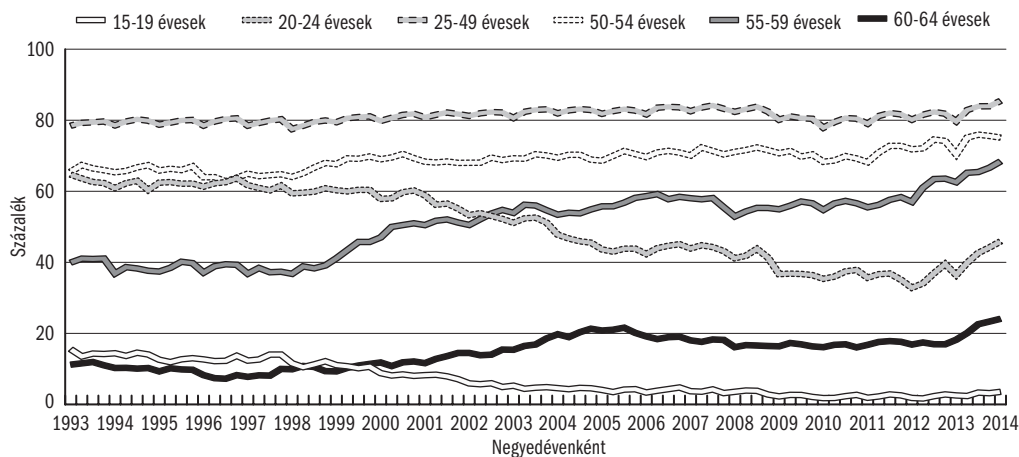
4.15. táblázat: 15–64 évesek foglalkoztatási rátája iskolai végzettség szerint, férfiak, százalék

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmány- zó, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1998	35,0	75,3	67,0	84,9	60,4
1999	33,6	76,8	68,3	86,8	62,4
2000	33,6	77,4	67,9	87,1	63,1
2001	33,0	77,6	67,3	87,4	62,9
2002	32,0	77,6	67,1	85,8	62,9
2003	32,4	76,5	67,8	86,4	63,4
2004	31,0	75,7	67,3	87,1	63,1
2005	31,6	74,7	66,9	86,9	63,1
2006	31,4	75,6	67,7	86,0	63,9
2007	31,0	74,4	67,3	85,6	63,7
2008	31,1	72,4	66,1	84,3	62,7
2009	28,8	69,5	64,6	82,8	60,7
2010	28,1	67,7	64,2	81,8	59,9
2011	29,0	68,0	64,5	83,7	60,7
2012	30,0	68,7	64,6	84,4	61,6
2013	30,8	70,9	67,1	85,3	63,7
2014	36,3	74,8	71,2	87,1	67,8

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hut04_15

4.4. ábra: Foglalkoztatási ráta korcsoportok szerint, 15–64 éves férfiak, negyedévenként

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hua04_04

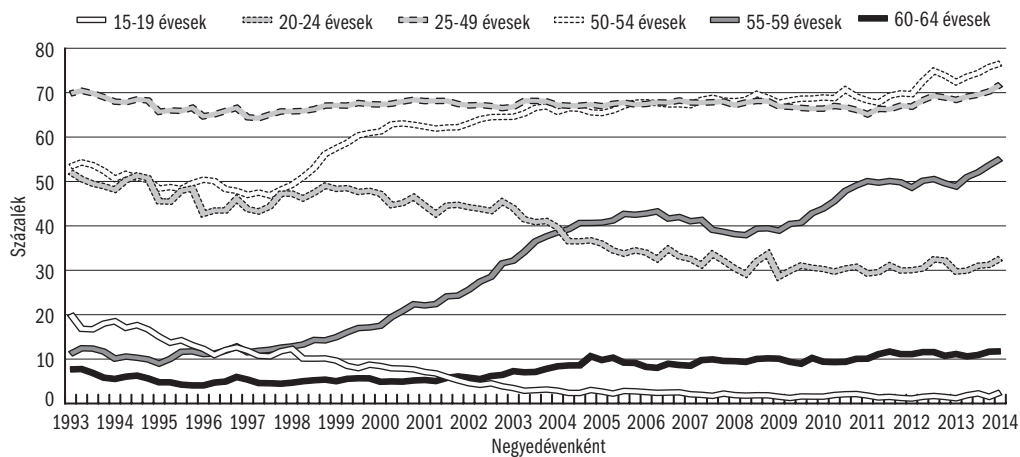
4.16. táblázat: 15–64 évesek foglalkoztatási rátája iskolai végzettség szerint, nők, százalék

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmány- zó, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1998	26,6	60,5	58,1	76,9	47,3
1999	26,1	61,4	59,0	77,5	49,0
2000	26,0	61,0	59,3	77,8	49,7
2001	26,1	60,8	59,2	77,8	49,8
2002	26,0	60,4	58,6	77,9	49,8
2003	25,3	59,7	59,5	78,3	50,9
2004	25,0	58,8	58,1	78,1	50,7
2005	25,1	57,6	57,9	78,9	51,0
2006	24,3	57,8	57,5	78,0	51,1
2007	23,6	57,2	57,2	75,5	50,7
2008	23,7	55,2	56,1	75,3	50,3
2009	22,7	54,0	54,6	74,2	49,6
2010	23,3	56,2	54,0	74,3	50,2
2011	22,5	56,1	53,9	74,6	50,3
2012	22,6	56,8	56,3	74,3	51,9
2013	23,7	57,1	56,6	74,2	52,6
2014	27,3	60,4	59,1	76,1	55,9

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut04_16

4.5. ábra: Foglalkoztatási ráta korcsoportok szerint, 15–64 éves nők, negyedévenként

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua04_05

5.1. táblázat: A munkanélküliségi ráta alakulása nem szerint, és a tartósan munkanélküliek aránya, százalék

Év	Munkanélküliségi ráta			Tartósan munkanélküli ^a
	Férfiak	Nők	Együtt	
1992	10,7	8,7	9,8	..
1993	13,2	10,4	11,9	..
1994	11,8	9,4	10,7	43,2
1995	11,3	8,7	10,2	50,6
1996	10,7	8,8	9,9	54,4
1997	9,5	7,8	8,7	51,3
1998	8,5	7,0	7,8	48,8
1999	7,5	6,3	7,0	49,5
2000	7,0	5,6	6,4	49,1
2001	6,3	5,0	5,7	46,7
2002	6,1	5,4	5,8	44,9
2003	6,1	5,6	5,9	43,9
2004	6,1	6,1	6,1	45,0
2005	7,0	7,5	7,2	46,2
2006	7,1	7,9	7,5	46,9
2007	7,1	7,7	7,4	48,1
2008	7,7	8,0	7,8	48,1
2009	10,3	9,7	10,0	42,9
2010	11,6	10,7	11,2	50,6
2011	11,1	11,0	11,0	49,4
2012	11,3	10,6	11,0	47,0
2013	10,2	10,1	10,2	50,4
2014	7,6	7,9	7,7	49,5

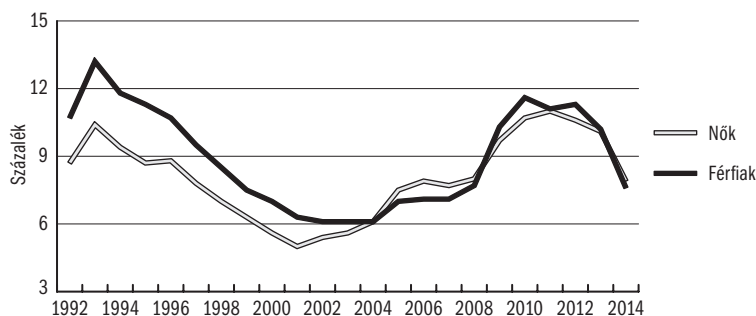
^a Tartósan munkanélküli, aki 12 hónapja vagy annál hosszabb ideje van munka nélkül, 90 napon belül új állásban kezdők nélkül.

Megjegyzés: A nevezőben a foglalkoztatottak között a sorkatonák is figyelembe vannak véve.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_01

5.1. ábra: A munkanélküliségi ráta nemek szerint

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua05_01

5.2. táblázat: Munkanélküliségi ráta az iskolai végzettség szerint, férfiak, százalék

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmány- zó, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1999	14,3	8,2	5,0	1,5	7,5
2000	13,4	7,7	4,8	1,6	7,0
2001	13,6	6,4	4,3	1,2	6,3
2002	14,1	6,2	4,0	1,4	6,1
2003	13,6	6,6	3,9	1,6	6,1
2004	14,3	6,4	4,1	1,7	6,1
2005	15,6	7,4	4,9	2,3	7,0
2006	17,3	7,0	5,1	2,6	7,1
2007	18,7	6,8	5,1	2,4	7,1
2008	20,2	7,7	5,2	2,3	7,7
2009	24,6	10,7	7,6	3,6	10,3
2010	27,2	12,2	8,3	4,9	11,6
2011	25,5	12,1	8,3	4,1	11,1
2012	25,3	12,0	9,6	4,2	11,3
2013	24,5	10,8	8,4	3,4	10,2
2014	18,4	7,8	6,2	2,8	7,6

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_02

5.3. táblázat: A munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlása, férfiak, százalék

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmány- zó, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1999	34,5	45,3	17,4	2,8	100,0
2000	32,9	45,8	17,9	3,4	100,0
2001	36,5	43,2	17,5	2,8	100,0
2002	36,7	43,3	16,7	3,3	100,0
2003	34,0	44,7	17,2	4,1	100,0
2004	33,9	42,6	18,6	4,9	100,0
2005	32,1	43,1	19,0	5,8	100,0
2006	33,4	40,3	19,9	6,4	100,0
2007	35,1	38,6	20,4	5,9	100,0
2008	35,9	39,4	19,2	5,5	100,0
2009	31,2	40,5	21,7	6,6	100,0
2010	30,3	40,5	21,1	8,1	100,0
2011	29,4	41,1	21,9	7,6	100,0
2012	28,1	39,3	24,9	7,6	100,0
2013	29,2	39,3	24,4	7,1	100,0
2014	30,6	37,0	24,5	7,9	100,0

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_03

5.4. táblázat: Munkanélküliségi ráta az iskolai végzettség szerint, nők, százalék

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmányké- ző, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1999	10,5	8,0	5,2	1,3	6,3
2000	9,1	7,4	4,9	1,5	5,6
2001	8,4	6,4	4,0	1,6	5,0
2002	9,3	6,5	4,4	2,4	5,4
2003	10,5	7,2	4,4	1,9	5,6
2004	10,3	8,0	5,3	2,9	6,1
2005	13,0	9,8	6,7	3,1	7,5
2006	16,2	10,4	6,5	2,7	7,9
2007	16,3	9,7	6,2	3,2	7,7
2008	17,4	9,6	6,8	3,1	8,0
2009	21,6	12,6	7,8	4,1	9,7
2010	22,8	12,6	9,6	4,3	10,7
2011	24,5	12,9	9,9	4,4	11,0
2012	24,4	12,7	9,4	4,7	10,6
2013	22,7	12,8	9,0	4,3	10,1
2014	18,7	9,3	7,1	3,4	7,9

Forrás: KSH MEF.

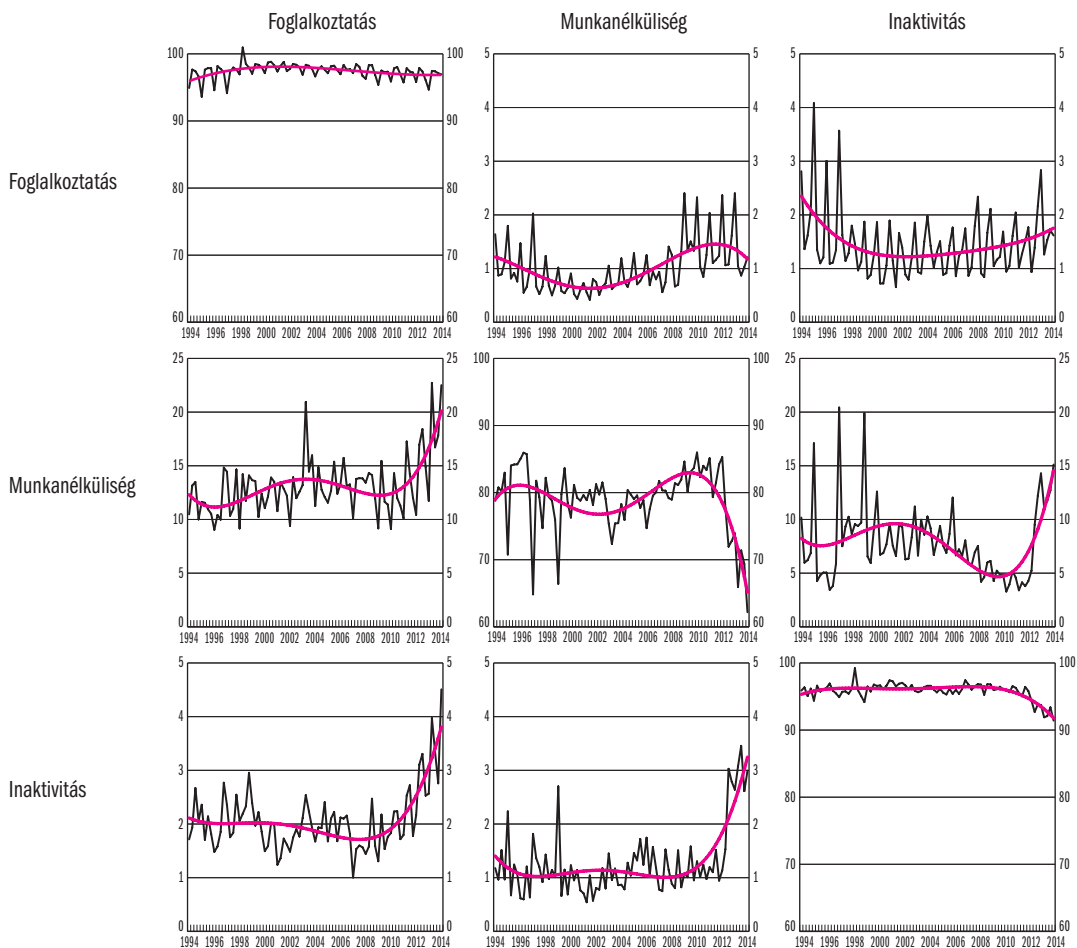
A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_04**5.5. táblázat: A munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlása, nők, százalék**

Év	Általános iskola 8 osztály és kevesebb	Szaktanulmányké- ző, szakiskola	Gimnáziumi és egyéb érettségi	Főiskola, egyetem	Összesen
1999	36,2	26,2	33,8	3,8	100,0
2000	31,8	28,2	35,0	5,0	100,0
2001	33,7	28,0	32,2	6,1	100,0
2002	33,2	26,0	32,2	8,5	100,0
2003	32,7	28,3	32,0	7,0	100,0
2004	27,8	27,4	34,2	10,6	100,0
2005	28,2	27,1	35,2	9,5	100,0
2006	31,8	27,9	32,3	8,0	100,0
2007	31,3	27,2	31,6	9,9	100,0
2008	32,3	24,7	33,0	10,0	100,0
2009	31,8	26,4	30,6	11,2	100,0
2010	30,5	24,4	34,3	10,7	100,0
2011	30,8	24,1	33,9	11,2	100,0
2012	29,8	23,8	33,5	12,9	100,0
2013	28,5	25,6	33,4	12,5	100,0
2014	30,5	23,1	33,4	13,0	100,0

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_05

5.2. ábra: A különböző munkapiaci állományok közötti negyedéves áramlások intenzitásának alakulása a 15–64 éves népességben

Megjegyzés: A számításokat a KSH Munkaerő-felmérés mikroadataira támaszkodva végeztük a 15–64 éves korcsoportra. Az átlépési esélyeket két állapot között egy negyedév során át-lépő emberek számának és a kiinduló állapot megelőző negyedév állományának hányadosa-ként kapjuk, majd az állomány-áramlás konzisztencia érdekében korrigáltuk. A piros görbék negyedfokú polinommal simított trendet mutatnak.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua05_02

5.6. táblázat: A munkanélküliek száma^a a munkakeresés hossza szerint, ezer fő

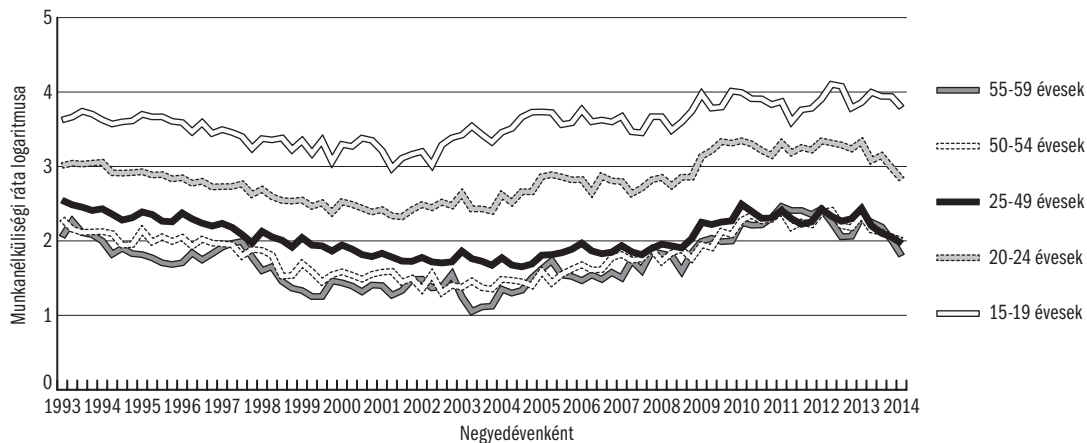
Év	A munkakeresés időtartama: hét [hónap]								Összesen
	1-4 [<1]	5-14 [1-3]	15-26 [4-6]	27-51 [7-11]	52 [12]	53-78 [13-18]	79-104 [19-24]	105- [>24]	
1992	43,9	90,9	96,4	110,7	10,6	41,7	38,4	n.é.	432,6
1993	36,2	74,8	87,9	120,5	14,7	75,1	83,7	n.é.	492,9
1994	30,5	56,5	65,0	91,9	8,4	63,0	73,8	40,4	429,5
1995	23,0	51,0	56,5	69,4	20,2	57,2	34,3	93,2	404,8
1996	19,9	46,4	49,3	61,5	18,2	56,1	37,1	100,2	388,7
1997	16,1	43,7	45,9	54,4	15,7	44,5	31,1	77,3	328,7
1998	12,9	44,2	44,5	45,7	16,0	39,0	27,6	63,5	293,4
1999	15,4	44,1	38,8	46,0	13,2	38,1	26,8	62,3	284,7
2000	16,7	38,5	35,1	42,8	12,7	36,9	23,6	55,4	261,3
2001	14,9	37,0	33,2	38,6	11,5	31,6	20,9	44,2	231,9
2002	15,5	39,4	34,8	40,7	11,6	32,7	19,8	42,5	237,0
2003	15,9	42,1	38,9	42,0	14,5	27,6	17,6	43,0	241,6
2004	13,0	42,0	39,9	41,8	13,5	33,4	19,6	47,2	250,4
2005	14,8	48,9	44,1	51,3	14,1	41,0	27,4	54,3	295,9
2006	13,2	51,1	48,5	52,0	17,9	41,1	26,6	59,7	310,0
2007	13,9	49,5	44,2	50,5	12,8	42,8	26,2	65,1	304,9
2008	13,5	50,3	47,9	53,4	13,5	39,1	26,3	74,0	317,9
2009	18,7	71,4	66,6	77,5	18,4	51,3	27,1	79,0	410,0
2010	16,9	65,4	62,5	83,5	23,2	74,7	42,6	93,7	462,5
2011	28,9	70,7	62,8	70,0	18,0	64,7	40,1	103,7	458,9
2012	39,2	64,0	63,1	80,5	22,2	59,5	36,6	100,9	466,0
2013	48,2	49,4	53,7	62,1	25,3	49,8	45,0	97,1	430,7
2014	36,5	41,5	44,9	46,3	19,0	35,1	29,2	82,7	335,3

^a A 30 napon (2003-tól 90 napon) belül új állásban kezdők nélkül.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hur05_06

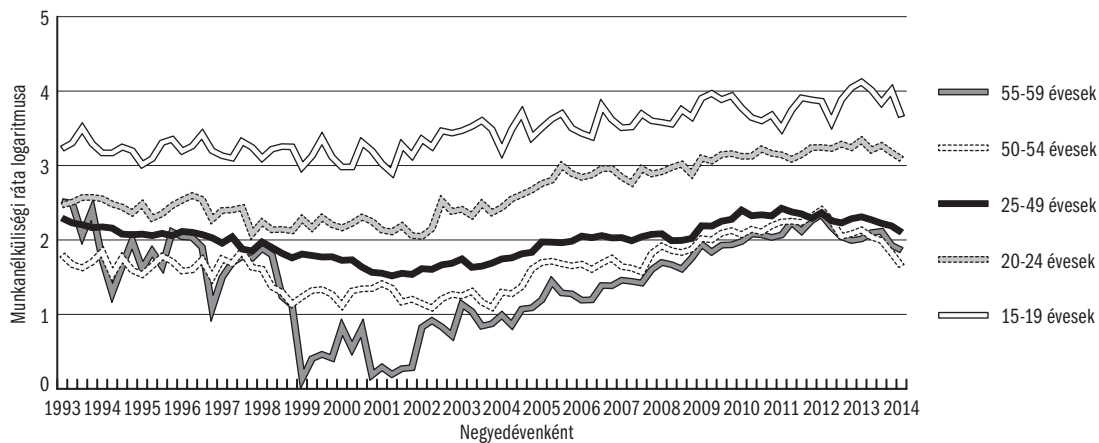
5.3. ábra: Munkanélküliségi ráta korcsoportonként,
15–59 éves férfiak, negyedévenként

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua05_03

5.4. ábra: Munkanélküliségi ráta korcsoportonként,
15–59 éves nők, negyedévenként

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua05_04

5.7. táblázat: A regisztrált munkanélküliek^a és a MEF munkanélküliség alakulása

Év	Regisztrált munkanélküli		MEF munkanélküli, összesen		MEF munkanélküli, 15-24 éves	
	ezer fő	ráta, %	ezer fő	ráta, %	ezer fő	ráta, %
1990	47,7	-
1995	507,7	10,6	416,5	10,2	114,3	18,6
1996	500,6	11,0	400,1	9,9	106,3	17,9
1997	470,1	10,5	348,8	8,7	95,8	15,9
1998	423,1	9,5	313,0	7,8	87,6	13,4
1999	409,5	9,7	284,7	7,0	78,6	12,4
2000	390,5	9,3	262,5	6,4	70,7	12,1
2001	364,1	8,5	232,9	5,7	55,7	10,8
2002	344,7	8,0	238,8	5,8	56,5	12,3
2003	357,2	8,3	244,5	5,9	54,9	13,4
2004	375,9	8,7	252,9	6,1	55,9	15,5
2005	409,9	9,4	303,9	7,2	66,9	19,4
2006	393,5	9,0	318,2	7,5	64,1	19,1
2007	426,9	9,7	312,1	7,4	57,4	18,0
2008	442,3	10,0	326,3	7,8	60,0	19,5
2009	561,8	12,8	417,8	10,0	78,8	26,4
2010	582,7	13,3	469,4	11,2	78,3	26,4
2011	582,9	13,2	466,0	11,0	74,5	26,0
2012	559,1	12,6	473,2	11,0	84,6	28,2
2013	527,6	11,9	441,0	10,2	83,5	26,6
2014	422,4	9,7	343,3	7,7	67,6	20,4

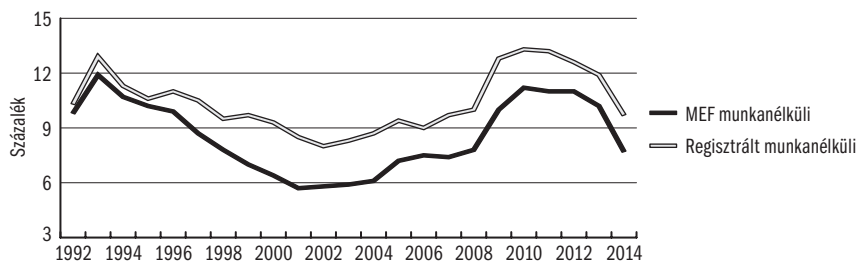
^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskereső adatbázisa. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.

Megjegyzés: A regisztrált munkanélküliek relatív mutatója (ráta) nevezője az előző év január 1-jei gazdaságilag aktív népesség.

Forrás: Regisztrált munkanélküliek: *NFSZ*; MEF-munkanélküliség: *KSH MEF*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_07

5.5. ábra: A regisztráltak és a MEF szerinti munkanélküliségi ráták

Megjegyzés: 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskereső adatbázisa.

Forrás: Regisztrált munkanélküliek: *NFSZ*; MEF-munkanélküliség: *KSH MEF*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua05_05

5.8. táblázat: A regisztrált munkanélküliek^a megoszlása iskolai végzettség szerint, éves átlag, százalék

Iskolai végzettség	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Általános iskola 8 osztály és kevesebb	40,6	40,4	41,0	42,0	42,4	42,7	42,3	41,9	42,0	42,4	43,3	40,1	39,3	40,3	40,3	40,5	41,0
Szakkunskásképző, szakiskola	36,0	35,7	34,9	34,1	33,5	32,9	32,3	32,4	32,1	31,5	30,9	32,5	31,4	29,8	29,2	29,0	28,3
Érettségit és/vagy képesítést adó középiskola	12,9	13,2	13,2	13,1	13,2	13,1	13,4	13,5	13,4	13,3	13,1	14,4	15,0	14,9	15,1	15,3	15,3
Gimnázium	7,9	8,0	8,0	7,7	7,6	7,5	7,7	7,9	8,0	8,2	8,2	8,5	9,1	9,5	9,7	9,8	10,1
Főiskola	1,9	2,0	2,1	2,2	2,4	2,7	3,1	3,2	3,3	3,3	3,3	3,2	3,7	3,8	3,8	3,6	3,4
Egyetem	0,7	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2	1,5	1,7	1,8	1,8	1,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskereső. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_08

5.9. táblázat: A regisztrált munkanélküli pályakezdők^a megoszlása iskolai végzettség szerint, éves átlag, százalék

Iskolai végzettség	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Általános iskola 8 osztály és kevesebb	23,4	25,3	26,8	31,1	33,7	34,7	35,2	36,1	38,2	40,1	41,3	37,7	35,2	35,6	34,9	35,5	39,4
Szakkunskásképző, szakiskola	34,1	30,9	27,8	23,7	20,6	20,4	20,2	20,5	19,7	18,1	17,3	18,9	18,9	18,5	19,8	20,1	18,3
Érettségit és/vagy képesítést adó középiskola	24,2	25,0	25,4	25,3	25,5	23,2	22,1	21,5	20,3	20,7	21,2	23,1	23,9	23,6	23,7	23,1	21,7
Gimnázium	14,0	13,6	13,7	12,6	11,6	10,8	10,7	10,8	11,7	12,8	13,3	13,7	14,3	15,0	14,9	14,9	15,0
Főiskola	3,4	4,0	4,8	5,5	6,2	7,7	8,1	7,8	6,9	5,8	4,9	4,5	4,8	4,2	3,6	3,4	2,8
Egyetem	1,0	1,2	1,5	1,8	2,4	3,3	3,6	3,4	3,0	2,5	2,0	2,1	2,8	3,1	3,0	3,0	2,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott pályakezdő álláskereső. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_09

5.10. táblázat: A regisztrált munkanélküliek megoszlása a Munkaerő-felmérésben megfigyelt gazdasági aktivitás szerint, százalék

Év	Foglalkoztatottak	MEF munkanélküliek	Inaktívak	Összesen	Év	Foglalkoztatottak	MEF munkanélküliek	Inaktívak	Összesen
1999	6,7	55,8	37,5	100,0	2007	3,7	62,2	34,1	100,0
2000	4,7	54,3	41,0	100,0	2008	3,9	62,8	33,2	100,0
2001	6,5	45,2	48,3	100,0	2009	3,7	67,1	29,2	100,0
2002	4,4	47,4	48,2	100,0	2010	3,2	70,4	26,4	100,0
2003	9,4	44,1	46,5	100,0	2011	3,5	66,7	29,8	100,0
2004	3,0	53,5	43,5	100,0	2012	3,4	64,9	31,7	100,0
2005	2,3	59,7	38,0	100,0	2013	4,9	61,6	33,4	100,0
2006	3,0	60,9	36,1	100,0	2014	6,2	60,5	33,2	100,0

Megjegyzés: Az adatok a KSH MEF-ben magukat nyilvántartott álláskeresőként minősítőkre vonatkoznak. 1999-től a magukat regisztrált munkanélkülinek vallók közül kiszűrték azokat, akik 2 hónapnál hosszabb időt jelöltek meg a munkaügyi központtal történt utolsó kapcsolatfelvételnél.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_10

5.11. táblázat: A munkanélküli nyilvántartásba^a belépők száma, havi átlagok, ezer fő

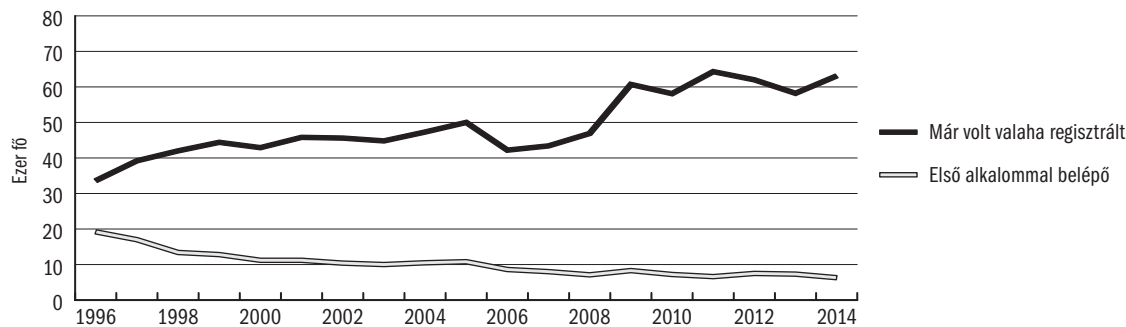
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Első alkalommal belépő	12,8	11,2	11,2	10,4	10,0	10,5	10,8	8,6	8,0	7,1	8,3	7,2	6,6	7,5	7,3	6,3
Már volt valaha regisztrált	44,4	42,9	45,8	45,6	44,8	47,3	50,0	42,2	43,4	46,9	60,7	58,1	64,3	62,0	58,2	63,1
Összes belépő	57,2	54,1	57,0	56,0	54,8	57,8	60,7	50,8	51,4	54,0	69,0	65,3	70,9	69,5	65,5	69,4

^a 2005. november 1-je után: álláskereső nyilvántartása. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.

Forrás: NFSZ REG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_11

5.6. ábra: A munkanélküli nyilvántartásba belépők száma, havi átlagok, ezer fő

Forrás: NFSZ REG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua05_06

5.12. táblázat: Az NFSZ-nyilvántartás főbb adatai, havi átlag, ezer fő ill. százalék

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Regisztrált munkanélküli ^a	409,5	390,5	364,1	344,7	357,2	375,9	409,9	393,5
Ebből: Pályakezdő	29,9	26,0	26,8	28,5	31,3	33,8	40,9	38,7
Nem pályakezdő	379,6	364,4	337,4	316,2	325,9	342,2	369,1	354,7
Férfi	221,4	209,7	196,4	184,6	188,0	193,3	210,4	200,9
Nő	188,1	180,8	167,7	160,1	169,2	182,6	199,5	192,5
25 éves és fiatalabb	85,4	79,1	75,6	71,1	71,6	71,4	78,9	75,8
Fizikai foglalkozású	336,8	321,2	302,0	286,3	296,2	308,5	336,2	321,9
Szellemi foglalkozású	72,7	69,3	62,1	58,4	61,0	67,4	73,7	71,6
Munkanélküli ellátásban részesülő ^b	140,7	131,7	119,2	114,9	120,0	124,0	134,4	151,5
Rendszeres szociális segélyben részesülő ^c	148,6	143,5	131,2	113,4	116,2	120,4	133,4	121,8
Munkanélküliségi ráta ^d	9,7	9,3	8,5	8,0	8,3	8,7	9,4	9,0
Megosztás, %								
Pályakezdő	7,3	6,7	7,3	8,3	8,8	9,0	10,0	9,8
Férfi	54,1	53,7	53,9	53,5	52,6	51,4	51,3	51,1
25 éves és fiatalabb	20,9	20,3	20,8	20,6	20,0	19,0	19,2	16,5
Fizikai foglalkozású	82,3	82,2	82,9	83,1	82,9	82,1	82,0	81,8
Áramlások, ezer fő								
Belépő munkanélküliek száma	57,2	54,1	57,0	56,0	54,8	57,8	60,7	50,8
Ebből: pályakezdő	9,3	8,0	7,8	7,8	7,7	7,6	8,2	7,0
Kilépő munkanélküliek száma	57,2	56,8	59,4	55,8	53,5	54,4	59,8	51,4
Ebből: pályakezdő	9,4	8,2	7,7	7,5	7,6	7,1	7,9	7,1
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Regisztrált munkanélküli ^a	426,9	442,3	561,8	582,7	582,9	559,1	527,6	422,4
Ebből: Pályakezdő	40,4	41,4	49,3	52,6	52,9	61,5	66,0	54,6
Nem pályakezdő	386,5	400,9	512,5	530,1	529,9	497,6	461,6	367,8
Férfi	219,9	228,3	297,9	305,0	297,1	275,8	267,7	214,2
Nő	207,0	214,0	263,9	277,7	285,8	283,3	259,9	208,2
25 éves és fiatalabb	80,3	75,9	104,3	102,8	102,3	101,1	97,8	78,2
Fizikai foglalkozású
Szellemi foglalkozású
Munkanélküli ellátásban részesülő ^b	134,6	136,5 ^e	202,1	187,7	159,9	71,1	61,2	56,4
Rendszeres szociális segélyben részesülő ^c	133,0	147,5	156,0	167,8	182,1	200,3	184,4	132,4
Munkanélküliségi ráta ^d	9,7	10,0	12,8	13,3	13,2	12,6	11,9	9,5
Megosztás, %								
Pályakezdő	9,5	9,4	8,8	9,0	9,1	11,0	12,5	12,9
Férfi	51,5	51,6	53,0	52,3	51,0	49,3	50,8	50,7
25 éves és fiatalabb	18,8	17,2	18,6	17,6	17,5	18,1	18,5	18,5
Fizikai foglalkozású
Áramlások, ezer fő								
Belépő munkanélküliek száma	51,4	54,0	69,0	65,3	70,9	69,5	65,5	69,4
Ebből: pályakezdő	6,2	6,3	7,5	7,9	8,2	10,0	10,8	11,2
Kilépő munkanélküliek száma	48,4	51,3	58,4	66,4	74,2	68,1	78,4	71,3
Ebből: pályakezdő	6,0	6,2	6,7	7,5	8,1	8,6	11,8	11,3

^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskeresőök (zárónapi adatok). Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei

- változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.
- ^b 2005. november 1-je után: álláskeresői ellátásban részesülő. 2011. szeptember 1-jétől az álláskeresői ellátások rendszere megváltozott.
- ^c Csak azok az ellátottak, akik az NFSZ regiszterben szerepelnek. 2004-ig jövedelempótló támogatásban részesülők száma, 2005-től 2008-ig a rendszeres szociális segélyben részesülők száma tartalmazza a kifutó jövedelempótló támogatásban részesülők számát is, 2009-től pedig új támogatási formába, a rendelkezésre állási támogatásba kerültek át nagyobb részben a korábbi szociális ellátottak. Ezt az ellátást 2011. január 1-jétől felváltotta a bérpótló jutattás, majd 2011. szeptember 1-jétől az elnevezés foglalkoztatást helyettesítő támogatásra változott.
- ^d Relatív mutató: a regisztrált munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva. 2005. november 1-je után a nyilvántartott álláskeresők aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva.
- ^e Az NFSZ-nél 2008-ban bevezetett új számítástechnikai rendszer módszertani változtatást tett lehetővé:
- 1) Az álláskeresői ellátás különböző típusaiba be- és kilépők számából a szüneteltetésről viszatérő belépők valamint a szüneteltetésre kilépők számának kiszűrését. A szüneteltetés főbb okai a rövid idejű munkavégzés, a GYES, TGYÁS igénybevétele, képzésben való részvétel.
 - 2) Azon belépő létszám számbavételét a tárgyidőszakot megelőző időszakra, akik részére az álláskeresői ellátás első számfejtése a hiánypótlások miatt húzódtott el.
- A 2009-hez hasonlítható 2008-as adat 141,5 ezer fő.
- Forrás: NFSZ REG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_12

5.13. táblázat: A regisztrált munkanélküliek^a közül támogatott és nem támogatott munkahelyeken elhelyezkedők száma^b

	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
Támogatott elhelyezkedés	170 464	40,0	198 974	38,5	282 673	48,5	261 631	50,0	359 962	60,2	351 550	63,2
Nem támogatott elhelyezkedés	255 356	60,0	317 622	61,5	299 716	51,5	261 581	50,0	237 795	39,8	204 887	36,8
Összesen	425 820	100,0	516 596	100,0	582 389	100,0	523 212	100,0	597 757	100,0	556 437	100,0

^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskereső. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.

^b Év összesen, az álláskeresők éves érintett létszámából elhelyezkedettek száma. A nyilvántartásból történő kilépéskori elhelyezkedéseket mutatja.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_13

5.14. táblázat: Segélyezés és munkaerőpiaci programok

Év		Munkanélküli ellátott ^a	Szociális ellátásban részesülő ^b	Pályakezdekők munkanélküli segélye	Nem részesül támogatásban	Közfoglalkoztatás ^c	Átképzés ^c	Bértámogatás ^c	Egyéb program ^c	Összesen
1990	Ezer fő	42,5	-	-	18,6	61,0
	Százalék	69,6	n.é.	n.é.	30,4	100,0
2000	Ezer fő	117,0	139,7	0,0	106,5	26,7	25,3	27,5	73,5	516,2
	Százalék	22,7	27,1	0,0	20,6	5,2	4,9	5,3	14,2	100,0
2001	Ezer fő	111,8	113,2	0,0	105,2	29,0	30,0	25,8	37,2	452,2
	Százalék	24,7	25,0	0,0	23,3	6,4	6,6	5,7	8,2	100,0
2002	Ezer fő	104,8	107,6	-	115,3	21,6	23,5	21,2	32,8	426,8
	Százalék	24,6	25,2	-	27,0	5,1	5,5	5,0	7,7	100,0
2003	Ezer fő	105,1	109,5	-	125,0	21,2	22,5	20,1	36,6	440,0
	Százalék	23,9	24,9	-	28,4	4,8	5,1	4,6	8,3	100,0
2004	Ezer fő	117,4	118,4	-	132,3	16,8	12,6	16,8	28,5	442,8
	Százalék	26,5	26,7	-	29,9	3,8	2,8	3,8	6,4	100,0
2005	Ezer fő	125,6	127,8	-	140,2	21,5	14,7	20,8	31,0	481,6
	Százalék	26,1	26,5	-	29,1	4,5	3,1	4,3	6,4	100,0
2006	Ezer fő	117,7	112,9	-	146,4	16,6	12,3	14,6	13,8	434,3
	Százalék	27,1	26,0	-	33,7	3,8	2,8	3,4	3,2	100,0
2007	Ezer fő	128,0	133,1	-	151,8	19,3	14,6	23,4	6,8	477,0
	Százalék	27,6	28,7	-	32,7	2,7	2,3	3,7	2,3	100,0
2008	Ezer fő	120,7 ^d	145,7	-	158,2	21,2	21,2	25,0	14,1	506,1
	Százalék	23,8	28,8	-	31,3	4,2	4,2	4,9	2,8	100,0
2009	Ezer fő	202,8	151,9	-	215,0	135,3	13,6	17,8	54,1	790,5
	Százalék	25,7	19,2	-	27,2	17,1	1,7	2,3	6,8	100,0
2010	Ezer fő	159,6	163,5	-	222,4	164,5	17,8	26,7	40,3	794,8
	Százalék	20,1	20,6	-	28,0	20,7	2,2	3,4	5,1	100,0
2011	Ezer fő	122,8	168,2	-	239,8	91,6	13,6	20,4	39,9	696,3
	Százalék	17,6	24,2	-	34,4	13,2	2,0	2,9	5,7	100,0
2012	Ezer fő	56,3	185,6	-	281,1	92,4	15,4	30,0	2,2	663,0
	Százalék	8,5	28,0	-	42,4	13,9	2,3	4,5	0,3	100,0
2013	Ezer fő	55,3	169,3	-	264,0	149,5	42,0 ^e	31,7	3,8	715,5
	Százalék	7,7	23,6	-	36,9	20,9	5,9	4,4	0,5	100,0
2014	Ezer fő	58,6	123,4	-	216,5	139,1	24,6	17,7	2,8	582,7
	Százalék	10,0	21,3	-	37,3	24,0	4,2	3,1	0,5	100,0

^a 2005. november 1-je után: álláskeresősi ellátott. 2011. szeptember 1-jétől az álláskeresősi ellátások rendszere megváltozott.

^b Csak azok az ellátottak, akik az NFSZ regiszterben szerepelnek. 2004-ig jövedelempótló támogatásban részesülők száma, 2005-től 2008-ig a rendszeres szociális segélyben részesülők száma tartalmazza a kifutó jövedelempótló támogatásban részesülők számát is, 2009-től pedig új támogatási formába, a rendelkezésre állási támogatásba kerültek át nagyobb részben a korábbi szociális ellátottak. Ezt az ellátást 2011. január 1-jétől felváltotta a bérpótló jutattás, majd 2011. szeptember 1-jétől az elnevezés foglalkoztatást helyettesítő támogatásra változott.

^c 2008-ig az MPA Decentralizált Alaprészből finanszírozott, 2009-től az MPA, TÁMOP forrásokból finanszírozott létszám.

Közjellelű foglalkoztatás: közhasznú munka, közcélú munka, közmunkaprogramok.

Bértámogatás: bértámogatás, bérköltség támogatás, pályakezdekők munkatapasztalat támogatása, RÁT-os foglalkoztatási támogatás, részmunkaidős foglalkoztatás, válság miatt munkahelyüket vesztek bértámogatása.

Egyéb támogatás: munkahelymegőrző támogatások, vállalkozóvá válás támogatása, utazási költségtérítés, munkahelyteremtés, álláskereső klub.

^d Az NFSZ-nél 2008-ban bevezetett új számítástechnikai rendszer módszertani változtatást tett lehetővé:

- 1) Az álláskeresői ellátás különböző típusaiba be- és kilépők számából a szüneteltetésről vizsgázó belépők valamint a szüneteltetésre kilépők számának kiszűrését. A szüneteltetés főbb okai a rövid idejű munkavégzés, a GYES, TGYÁS igénybevétele, képzésben való részvétel.
- 2) Azon belépő létszám számbavételét a tárgyidőszakot megelőző időszakokra, akik részére az álláskeresői ellátás első számfejtése a hiánypótlások miatt húzódott el.

A 2009-hez hasonlítható 2008-as adat 134,1 ezer fő.

^e 2013-ban az átképzésben részesülők közül 18,1 ezer fő közfoglalkoztatásban és képzésben egyszerre részesül.

Megjegyzés: Minden évben az októberi zárólétszámok. A százalékos adatoknál a regisztráltak és a munkaerőpiaci programokban résztvevők együttes létszáma $\approx 100,0$.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_14

5.15. táblázat: Az aktív eszközökből kilépők^a elhelyezkedési arányai, százalék

Aktív eszközök	2000 ^b	2001 ^b	2002 ^b	2003 ^b	2004 ^b	2005 ^b	2006 ^b	2007 ^b	2008 ^b	2009 ^c	2010 ^c	2011 ^c	2012 ^c	2013 ^c	2014 ^c
Ajánlott képzés ^d	48,4	45,4	43,3	43,0	45,5	43,8	41,1	37,5	42,2	40,4	49,4	42,6	44,9	55,1	61,4
Elfogadott képzés ^e	52,0	49,3	45,8	46,0	45,6	51,4	50,9	47,6	48,0	41,9	48,8	41,6	56,7	65,9	58,8
Munkaviszonyos képzés ^f	94,9	94,2	92,7	93,3	92,1	90,4	..	92,3	93,9	..	59,9	75,0	65,7	72,7	61,4
Vállalkozóvá válási támogatás ^g	89,4	89,2	90,7	89,6	90,7	89,6	86,4	87,6	83,6	73,1	76,4	71,5	72,6	74,1	76,3
Bértámogatás ^h	62,3	59,7	62,9	62,0	64,6	62,6	62,3	63,4	65,0	72,4	90,9	69,6	70,3	73,0	56,0
Munkatapasztalatszerző támogatás ⁱ	57,9	64,5	66,9	66,1	66,5	66,8	66,6	66,3	74,6	72,0	69,9	68,5	-
Foglalkoztatási támogatás ^j	73,8	71,6	78,4	78,2	71,5	70,9	65,0	77,5	-	-	-	-	-

^a Csak a sikeresen befejezők számbavételével.

^b 3 hónappal a programok befejezése után.

^c 6 hónappal a programok befejezése után.

^d Ajánlott képzés: a munkaügyi központok által az álláskeresők számára szervezett csoportos képzés.

^e Elfogadott képzés: az egyén kérelmére a munkaügyi központ részben vagy egészben támogatja a képzés költségeit.

^f Munkaviszonyos képzés: a munkaviszony megszüntetésének elkerülése érdekében, ha újabb ismeretek elsajátításával képesek alkalmazkodni a munkáltató megváltozott igényeihez.

^g Vállalkozóvá válási támogatás: álláskeresők részére juttatott minimálbér összegű támogatás, illetve max. 3 millió forint visszatérítendő, vagy vissza nem térítendő támogatás.

^h Bértámogatás: hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatásának segítése, akik a támogatás nélkül nem, vagy csak sokkal nehezebben találnak munkát. A bértámogatás, bérköltség-támogatás együtt nem tartalmazza a szakképzettséggel rendelkező, pályakezdő álláskeresők munkatapasztalat szerzésének támogatása és a nyári diákmunka támogatás adatait.

ⁱ Munkatapasztalat-szerző támogatás: munkatapasztalattal nem rendelkező pályakezdők támogatása 6–9 hónapig, a támogatás mértéke a munkabér és annak járulékainak 50–80%-a. 2006. december 31-től kifutott eszköz. 2009-ben újra bevezették a szakképzettséggel rendelkező pályakezdők részére a munkatapasztalatszerzési támogatást, azon munkaadók részére, akik napi legalább négyórás munkaidőben, és legalább 365 napi időtartamra biztosítják a foglalkoztatást. A támogatás mértéke a bérköltség 50–100%-a. Az első kilépők monitoring adatai 2011-től állnak rendelkezésre. A szakképzettséggel rendelkező pályakezdők munkatapasztalat szerzésének támogatása 2014-ben már nem működött.

^j Foglalkoztatási támogatás: 25 év alatti pályakezdők támogatása 9 hónapig. 2006. december 31-től kifutott eszköz.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_15

5.16. táblázat: A regisztrált munkanélküliek^a, a munkanélküli ellátásban^b, és a szociális ellátásban^c részesülők megoszlása iskolai végzettség szerint

Iskolai végzettség	2006	2007	2008	2008 ^e	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Regisztrált munkanélküliek										
Általános iskola 8 osztály és kevesebb	41,5	42,8	43,8	-	40,0	39,2	39,9	40,1	40,1	42,4
Szakkunskásképző, szakiskola	32,3	31,5	30,7	-	33,1	31,4	29,8	29,1	28,9	27,6
Érettségít és/vagy képesítést adó középiskola	13,6	13,2	12,8	-	14,4	15,0	15,0	15,2	15,6	14,9
Gimnázium	8,2	8,2	8,1	-	8,3	9,1	9,7	9,8	10,0	9,9
Főiskola	3,2	3,1	3,2	-	3,0	3,7	3,9	3,9	3,6	3,3
Egyetem	1,2	1,2	1,2	-	1,1	1,5	1,7	1,9	1,9	1,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	359,6	402,7	415,6	-	549,0	546,0	553,3	524,4	497,0	438,6
Munkanélküli ellátásban^d részesülők										
Általános iskola 8 osztály és kevesebb	25,4	25,4	24,4	26,3	25,7	24,1	23,4	20,2	21,8	27,8
Szakkunskásképző, szakiskola	39,5	37,4	37,0	39,2	39,4	36,2	34,5	34,5	34,8	33,3
Érettségít és/vagy képesítést adó középiskola	18,7	19,2	19,3	18,3	18,5	19,7	20,1	21,2	21,2	19,0
Gimnázium	10,1	10,9	11,0	10,6	10,1	11,6	12,3	12,7	12,0	10,9
Főiskola	4,5	5,0	6,0	5,7	4,5	5,8	6,7	7,6	6,7	5,7
Egyetem	1,8	2,1	2,3	2,1	1,7	2,6	3,1	3,8	3,6	3,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	91,5	119,3	92,5	126,9	200,5	165,8	145,9	53,1	53,0	60,0
Szociális ellátásban részesülők^e										
Általános iskola 8 osztály és kevesebb	60,1	60,3	60,3	-	59,4	56,4	56,1	53,4	52,4	53,5
Szakkunskásképző, szakiskola	27,7	27,1	26,5	-	26,6	27,4	26,1	26,4	26,6	26,1
Érettségít és/vagy képesítést adó középiskola	6,5	6,8	6,8	-	7,5	8,6	9,0	10,3	10,9	10,5
Gimnázium	4,5	4,4	4,7	-	4,8	5,6	6,3	7,1	7,3	7,2
Főiskola	1,0	1,1	1,2	-	1,2	1,5	1,8	2,1	2,0	1,8
Egyetem	0,3	0,3	0,4	-	0,4	0,5	0,6	0,8	0,8	0,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	116,5	130,9	145,8	-	144,1	161,7	174,7	193,5	177,4	138,8

^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskereső. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküli ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.

^b 2005. november 1-je után: álláskeresői ellátottak. 2011. szeptember 1-jétől az álláskeresői ellátások rendszere megváltozott.

^c Csak azok az ellátottak, akik az NFSZ regiszterben szerepelnek. 2004-ig jövedelempótló támogatásban részesülők száma, 2005-től 2008-ig a rendszeres szociális segélyben részesülők száma tartalmazza a kifutó jövedelempótló támogatásban részesülők számát is, 2009-től pedig új támogatási formába, a rendelkezésre állási támogatásba kerültek át nagyobb részben a korábbi szociális ellátottak. Ezt az ellátást 2011. január 1-jétől felváltotta a bérpótló jutattás, majd 2011. szeptember 1-jétől az elnevezés foglalkoztatást helyettesítő támogatásra változott.

^d 2005. november 1-je után álláskeresői ellátás. 2004-ben nem tartalmazza a nyugdíj előtti munkanélküli segélyen lévőket. 2011. szeptember 1-jétől az álláskeresői ellátások rendszere megváltozott.

^e Az NFSZ-nél 2008-ban bevezetett új számítástechnikai rendszer módszertani változtatást tett lehetővé:

1) Az álláskeresői ellátás különböző típusaiba be- és kilépők számából a szüneteltetésről visszatérő belépők valamint a szüneteltetésre kilépők számának kiszűrését. A szüneteltetés főbb okai a rövid idejű munkavégzés, a GYES, TGYÁS igénybevétele, képzésben való részvétel.

2) Azon belépő létszám számbavételét a tárgyidőszakot megelőző időszakra, akik részére az álláskeresői ellátás első számfejtése a hiánypótlások miatt húzódott el.

A 2008-as év jobb oldali oszlopa a 2009-es adatokkal összehasonlítható változatban közli a 2008-as adatokat.

Megjegyzés: Minden évben júniusi zárólétszám adatok.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_16

5.17. táblázat: Munkanélküli/álláskeresési/vállalkozói járadékból kilépők

Év	Az év folyamán kilépők összesen, fő	Ebből:		Év	Az év folyamán kilépők összesen, fő	Ebből:	
		az elhelyezkedet- tek aránya, %	azok aránya, akik- nek a segélyezési ideje lejárt, %			az elhelyezkedet- tek aránya, %	azok aránya, akik- nek a segélyezési ideje lejárt, %
1998	322 496	26,5	64,5	2007	251 889	33,4	46,9
1999	320 132	26,0	67,4	2008	232 151	40,0	48,7
2000	325 341	28,1	64,6	2008 ^a	261 573	43,4	48,9
2001	308 780	27,2	65,1	2009	345 216	37,9	56,0
2002	303 288	27,6	66,7	2010	352 535	38,9	55,8
2003	297 640	26,7	65,2	2011	329 728	39,2	55,7
2004	308 027	27,4	64,6	2012	368 803	21,9	77,8
2005	329 738	27,2	63,0	2013	328 508	21,3	75,6
2006	234 273	33,2	53,7	2014	300 516	27,0	67,4

^a Az NFSZ-nél 2008-ban bevezetett új számítástechnikai rendszer módszertani változtatást tett lehetővé:

1) Az álláskeresési ellátás különböző típusaiba be- és kilépők számából a szüneteltetésről visszatérő belépők valamint a szüneteltetésre kilépők számának kiszűrését. A szüneteltetés főbb okai a rövid idejű munkavégzés, a GYES, TGYÁS igénybevétele, képzésben való részvétel.

2) Azon belépő létszám számbavételét a tárgyidőszakot megelőző időszakra, akik részére az álláskeresési ellátás első számfejtése a hiánypótlások miatt húzódott el.

A 2008^a sorban a 2009-hez hasonlítható adatok szerepelnek.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_17

5.18. táblázat: A munkaerőpiaci képzésben résztvevők érintett létszáma^a

A képzésben résztvevők	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ajánlott képzésben résztvevők	52 045	52 198	53 447	46 802	45 261	33 002	29 252	36 212
Elfogadott képzésben résztvevők	28 311	30 949	32 672	31 891	28 599	19 406	9 620	7 327
Lépj egyet előre! programban résztvevők	-	-	-	-	-	-	-	-
Munkaviszonyban nem állók összesen	80 356	83 147	86 211	78 693	73 859	52 407	38 872	43 539
Ebből: pályakezdők	25 260	22 131	20 592	19 466	18 320	12 158	9 313	1 365
Munkaviszonyban állók	4 408	5 026	5 308	4 142	9 036	7 487	4 853	3 602
Munkapiaci képzés összesen	84 764	88 173	91 519	82 835	82 895	59 894	43 725	47 141
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ^b	2014 ^b
Ajánlott képzésben résztvevők	32 747	48 561	41 373	50 853	32 172	43 438	22 574	10 900
Elfogadott képzésben résztvevők	5 766	4 939	8 241	6 853	2 495	2 446	22 574	1 275
Lépj egyet előre! programban résztvevők	270	59 347	11 169	2 316	-	-	-	-
Munkaviszonyban nem állók összesen	38 783	112 847	60 783	57 706	34 667	45 884	132 587	200 466
Ebből: pályakezdők	1 111	18 719	21 103	12 030	7 935	9 976	106 333	31 083
Munkaviszonyban állók	3 467	37 466	12 496	336	908	716	631	827
Munkapiaci képzés összesen	42 250	150 313	73 279	60 358	35 575	46 600	133 218	201 293

^a Az adatok tartalmazzák az MPA decentralizált foglalkoztatási alaprészből finanszírozott, valamint a HEFOP 1.1 és a TÁMOP 1.1.2 programok keretében képzésben résztvevők számát.

^b Az adatok tartalmazzák a közfoglalkoztatás mellett képzésben részesítettek létszámait (2013-ban 88 004 fő, 2014-ben 143 275 fő).

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_18

5.19. táblázat: A 2014. évben befejezett programokból kilépők elhelyezkedési arányai nem, kor és iskolai végzettség szerint^a, százalék

	Munkaviszonyban nem állók			Támogatott vállalkozók ^b	Bértámogatással foglalkoztatottak
	ajánlott képzései	elfogadott képzései	összesen		
Nemek szerint					
Férfiak	63,2	60,3	61,7	72,0	57,2
Nők	59,5	57,5	61,5	79,8	54,9
Korcsoportok szerint					
-20	54,8	50,2	54,5	-	35,8
20-24	59,2	57,4	59,1	79,7	60,4
25-29	61,2	57,5	61,0	82,9	82,5
-29 együtt	59,5	56,6	59,3	54,9	47,7
30-34	62,0	58,3	61,8	78,0	83,6
35-39	62,5	60,5	62,4	79,7	81,6
40-44	63,4	60,5	63,2	72,0	82,2
45-49	62,2	59,6	62,0	73,1	83,5
50-54	62,1	62,0	62,1	67,8	92,4
55+	61,1	56,6	60,8	80,3	86,6
Iskolai végzettség szerint					
8 általánosnál kevesebb	55,9	56,0	56,0	-	51,0
8 általános	60,4	56,8	60,2	71,7	41,6
Szaktanulmányi képző	65,6	63,5	65,5	76,7	82,6
Szakisola	64,1	57,9	63,6	-	76,3
Szakközépiskola	62,5	64,1	62,6	77,8	68,0
Technikum	63,9	67,6	64,0	78,5	83,5
Gimnázium	59,5	60,3	59,5	73,7	52,0
Főiskola	61,4	62,8	61,5	75,8	81,2
Egyetem	58,1	57,1	58,1	82,8	78,6
Összesen	61,4	58,8	61,2	76,3	55,9

^a Bérjellegű támogatások együtt, a nyári diákmunka támogatások nélkül.

^b Továbbélési arány.

Megjegyzés: 6 hónappal a programok befejezése után.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_19

5.20. táblázat: A képzésben résztvevő munkaviszonyban nem állók éves átlagos számának megoszlása a képzés típusa szerint, százalék

A képzés típusa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OKJ	79,6	78,8	78,7	77,6	78,3	75,1	72,9	71,5	69,0	65,8	63,6	65,2	68,6	71,6	50,2	53,3
Nem OKJ	14,7	14,7	14,0	13,6	12,6	15,0	14,5	16,9	19,9	22,8	26,4	25,4	21,1	19,0	44,2	43,2
Nyelvi képzés	5,7	6,5	7,3	8,8	9,1	9,9	12,6	11,5	11,1	11,4	10,0	9,4	10,3	9,4	5,6	3,5
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_20

5.21. táblázat: A munkaerőpiaci képzésbe belépő munkaviszonnyal nem rendelkezők száma és megoszlása korcsoport és iskolai végzettség szerint

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013			2014		
									képzés	közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzés	együtt	képzés	közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzés	együtt
Belépők száma, fő	27 727	26 459	25 353	42 710	37 467	39 780	18 464 ^a	33 540	28 089	78 052	106 141	24 137	68 518	92 655
Korcsoportok szerint, %														
-20	9,7	8,7	7,0	8,1	4,9	3,8	4,0	3,2	5,6	2,8	3,6	6,3	4,1	4,7
20-24	23,1	23,0	24,7	26,9	25,1	23,9	27,2	23,4	33,8	12,7	18,3	30,0	15,3	19,1
25-44	52,3	52,0	51,3	48,3	51,5	52,4	46,5	46,7	43,8	47,3	46,4	43,7	47,8	46,7
45-49	7,8	7,8	8,0	7,0	8,5	8,8	8,3	10,0	7,1	12,9	11,3	7,6	11,5	10,5
50+	7,1	8,4	9,2	9,7	10,0	11,0	14,0	16,6	9,7	24,3	20,4	12,4	21,4	19,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Iskolai végzettség szerint, %														
8 általánosnál kevesebb	2,3	1,2	1,6	2,1	7,5	3,0	0,7	2,7	1,0	9,7	7,4	1,2	8,1	6,3
8 általános	26,3	25,1	24,0	28,1	22,8	24,5	28,2	34,4	24,9	53,3	45,8	28,7	49,8	44,3
Szakképzés	25,7	26,8	24,5	21,9	22,0	25,5	24,8	26,2	22,3	25,6	24,7	22,7	23,3	23,2
Szakközépiskola, technikum	23,3	23,5	23,9	22,6	24,8	23,7	24,2	19,0	27,1	6,5	11,9	24,9	9,7	13,6
Gimnázium	14,4	15,0	16,3	15,9	15,3	15,8	15,7	12,9	19,0	4,2	8,1	17,6	7,0	9,8
Főiskola, egyetem	8,1	8,4	9,8	9,4	7,6	7,5	6,4	4,8	5,8	0,7	2,0	4,9	2,1	2,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a A képzések számának drasztikus csökkenése miatt következett be, mert a képzési támogatások döntéseit központosították, párhuzamosan azzal, hogy olyan képzéseket engedélyeztek, amelyeknek igazolható közvetlen foglalkoztatási hatása van. Ezáltal csökkent a preventív és általános képzések száma a támogatott képzések között. A képzésben résztvevők többsége az EU-s programok keretében volt képzésben.

Megjegyzés: A képzések számának jelentős emelkedése 2012-től a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzések miatt következett be. 2013-tól a képzések esetén megadjuk a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó és az ahhoz nem kapcsolódó képzések létszámait.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut05_21

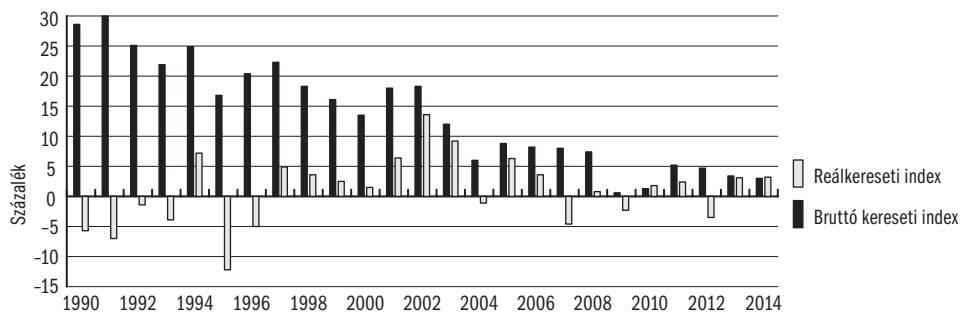
6.1. táblázat: Nominális és reálkereset

Év	Bruttó átlag- kereset	Nettó átlag- kereset	Bruttó kereseti index	Nettó kereseti index	Fogyasztói árindex	Reálkereseti index
	Ft		Előző év = 100			
1990	13 446	10 108	128,6	121,6	128,9	94,3
1991	17 934	12 948	130,0	125,5	135,0	93,0
1992	22 294	15 628	125,1	121,3	123,0	98,6
1993	27 173	18 397	121,9	117,7	122,5	96,1
1994	33 939	23 424	124,9	127,3	118,8	107,2
1995	38 900	25 891	116,8	112,6	128,2	87,8
1996	46 837	30 544	120,4	117,4	123,6	95,0
1997	57 270	38 145	122,3	124,1	118,3	104,9
1998	67 764	45 162	118,3	118,4	114,3	103,6
1999	77 187	50 076	116,1	112,7	110,0	102,5
2000	87 750	55 785	113,5	111,4	109,8	101,5
2001	103 554	64 913	118,0	116,2	109,2	106,4
2002	122 481	77 622	118,3	119,6	105,3	113,6
2003	137 193	88 753	112,0	114,3	104,7	109,2
2004	145 523	93 715	106,1	105,6	106,8	98,9
2005	158 343	103 149	108,8	110,1	103,6	106,3
2006	171 351	110 951	108,2	107,6	103,9	103,6
2007	185 018	114 282	108,0	103,0	108,0	95,4
2008	198 741	121 969	107,4	107,0	106,1	100,8
2009	199 837	124 116	100,6	101,8	104,2	97,7
2010	202 525	132 604	101,3	106,8	104,9	101,8
2011	213 094	141 151	105,2	106,4	103,9	102,4
2012	223 060	144 085	104,7	102,1	105,7	96,6
2013	230 714	151 118	103,4	104,9	101,7	103,1
2014	237 736	155 717	103,0	103,0	99,8	103,2

Forrás: KSH IMS (kereset) és fogyasztói árösszeírás. Bruttó átlagkereset, bruttó kereseti index: 2000–: STADAT (2015.02.20-i frissítés); Nettó átlagkereset, nettó kereseti index: 2008–: STADAT (2015.02.20-i frissítés); Fogyasztói árindex: 1989–: STADAT (2015.01.14-i frissítés); Reálkereseti index 1989–: STADAT (2015.02.20-i frissítés).

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut06_01

6.1. ábra: Bruttó és nettó reálkereset éves változása

Forrás: KSH IMS (kereset) és STADAT (fogyasztói árösszeírás), 2015. február 20-i frissítés.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua06_01

6.2.a. táblázat: Bruttó kereseti arányok a nemzetgazdaságban, Ft/fő/hó

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	97 219	103 190	112 388	122 231	133 570	137 101	143 861	153 301	164 136	171 921	180 110
Bányászat, kőfejtés	158 945	171 465	190 530	202 985	225 650	244 051	234 243	254 607	271 012	279 577	286 848
Feldolgozóipar	136 354	145 997	158 597	172 277	183 081	190 331	200 692	213 281	230 877	241 170	252 860
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	223 541	243 039	265 912	294 241	321 569	345 035	363 900	379 606	404 073	410 485	422 613
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése	129 486	140 699	151 912	164 572	178 049	181 818	193 604	207 614	223 206	224 654	225 132
Építőipar	100 124	106 608	117 626	136 301	146 475	152 204	153 130	156 682	163 649	177 790	185 380
Kereskedelem, gépjárműjavítás	122 538	131 068	145 243	158 077	171 780	175 207	185 812	196 942	212 521	218 936	224 087
Szállítás, raktározás	137 526	149 068	162 091	173 776	186 376	196 350	200 129	210 146	217 794	223 410	230 253
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	90 089	95 823	102 908	112 222	120 600	122 561	122 699	125 757	139 731	147 023	153 167
Információ, kommunikáció	273 606	288 876	306 792	328 902	358 217	366 752	368 113	392 963	410 045	426 460	449 229
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	324 295	349 809	401 580	390 511	431 601	427 508	433 458	456 980	459 744	470 966	485 150
Ingatlanügyletek	126 388	134 409	145 550	159 225	169 845	177 747	182 903	184 829	219 287	212 391	215 129
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	182 970	200 830	212 963	244 998	281 150	292 974	297 489	303 292	330 860	320 422	344 955
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	113 276	119 555	128 486	139 127	147 125	149 131	145 576	149 675	163 300	169 223	183 801
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	184 357	207 356	223 009	253 335	267 657	234 696	242 958	252 848	247 139	258 803	262 057
Oktatás	159 803	181 444	191 211	193 250	204 600	194 958	195 930	192 984	197 344	216 927	245 936
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	130 509	144 100	151 889	160 050	169 977	161 265	142 282	153 832	151 446	151 287	143 051
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	141 957	154 312	161 416	183 898	183 813	179 199	179 976	192 407	209 930	216 869	225 762
Egyéb szolgáltatás	127 136	133 846	140 893	153 512	157 950	160 375	150 025	162 490	175 872	174 777	180 944
Nemzetgazdaság összesen	145 523	158 343	171 351	185 018	198 741	199 837	202 525	213 094	223 060	230 664	237 736
Ebből:											
- vállalkozás	138 926	148 555	162 531	177 415	192 044	200 304	206 863	217 932	233 829	242 191	252 710
- költségvetés	161 559	182 185	193 949	206 225	219 044	201 632	195 980	203 516	200 027	207 191	209 707

Megjegyzés: Az adatok a 2008-tól érvényes ágazati rendszer szerint vannak átdolgozva.

Forrás: KSH évközi IMS.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut06_02a

6.2.b. táblázat: Bruttó kereseti arányok a nemzetgazdaságban, százalék

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	66,8	65,2	65,6	66,1	67,2	68,6	71,0	72,0	73,6	74,5	75,8
Bányászat, kőfejtés	109,2	108,3	111,2	109,7	113,5	122,1	115,5	119,5	120,9	121,2	120,7
Feldolgozóipar	93,7	92,2	92,6	93,1	92,1	95,2	99,1	100,0	103,4	104,6	106,4
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	153,6	153,5	155,2	159,0	161,8	172,7	179,6	178,2	181,1	178,0	177,8
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése	89,0	88,9	88,7	88,9	89,6	91,0	95,6	97,4	100,0	97,4	94,7
Építőipar	68,8	67,3	68,6	73,7	73,7	76,2	75,5	73,5	73,4	77,1	78,0
Kereskedelem, gépjármű-javítás	84,2	82,8	84,8	85,4	86,4	87,7	91,7	92,4	95,3	94,9	94,3
Szállítás, raktározás	94,5	94,1	94,6	93,9	93,8	98,3	98,9	98,6	97,8	96,9	96,9
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	61,9	60,5	60,1	60,7	60,7	61,3	60,6	59,0	62,7	63,7	64,4
Információ, kommunikáció	188,0	182,4	179,0	177,8	180,2	183,5	181,7	184,4	183,9	184,9	189,0
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	222,8	220,9	234,4	211,1	217,2	213,9	214,0	214,5	206,2	204,2	204,1
Ingatlanügyletek	86,9	84,9	84,9	86,1	85,5	88,9	90,2	86,8	98,3	92,1	90,5
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	125,7	126,8	124,3	132,4	141,5	146,6	146,9	142,4	148,4	138,9	145,1
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	77,8	75,5	75,0	75,2	74,0	74,6	71,9	70,3	73,3	73,4	77,3
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	126,7	131,0	130,1	136,9	134,7	117,4	120,2	118,7	110,8	112,2	110,2
Oktatás	109,8	114,6	111,6	104,4	102,9	97,6	96,7	90,6	88,5	94,0	103,4
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	89,7	91,0	88,6	86,5	85,5	80,7	70,3	72,2	67,9	65,6	60,2
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	97,5	97,5	94,2	99,4	92,5	89,7	88,8	90,3	94,1	94,0	95,0
Egyéb szolgáltatás	87,4	84,5	82,2	83,0	79,5	80,3	74,1	76,1	78,9	75,8	76,1
Nemzetgazdaság összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:											
– vállalkozás	95,5	93,8	94,9	95,9	96,6	100,2	102,1	102,3	104,8	105,0	106,3
– költségvetés	111,0	115,1	113,2	111,5	110,2	100,9	96,8	95,5	89,7	89,8	88,2

Megjegyzés: Az adatok a 2008-tól érvényes ágazati rendszer szerint vannak átdolgozva.

Forrás: KSH évközi IMS.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut06_02b

6.3. táblázat: Regresszióval kiigazított kereseti különbségek

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Férfi	0,1480	0,1490	0,1500	0,1550	0,1790	0,1700	0,1500	0,1550	0,1570	0,1560	0,1330
Kevesebb, mint 8 osztály	-0,4110	-0,3900	-0,4800	-0,4010	-0,4390	-0,3970	-0,5750	-0,5110	-0,5350	-0,4850	-0,5230
Általános iskola 8 osztály	-0,3550	-0,3670	-0,3730	-0,3800	-0,4170	-0,4010	-0,4540	-0,4280	-0,4220	-0,4160	-0,4140
Szaktanulmányozó, szakiskola	-0,2550	-0,2650	-0,2750	-0,2840	-0,2920	-0,2770	-0,3050	-0,2810	-0,2640	-0,2660	-0,2260
Főiskola, egyetem	0,6190	0,5870	0,5900	0,5810	0,5620	0,5580	0,6190	0,6220	0,6160	0,5750	0,6000
Becsült gyakorlati idő	0,0216	0,0237	0,0238	0,0252	0,0255	0,0248	0,0259	0,0267	0,0257	0,0238	0,0244
Becsült gyakorlati idő négyzete	-0,0003	-0,0004	-0,0004	-0,0004	-0,0004	-0,0004	-0,0004	-0,0004	-0,0004	-0,0004	-0,0004
Közsféra	0,1120	0,1600	0,1130	0,0876	-0,0009	0,0257	-0,1260	-0,1440	-0,1670	-0,2790	-0,2590

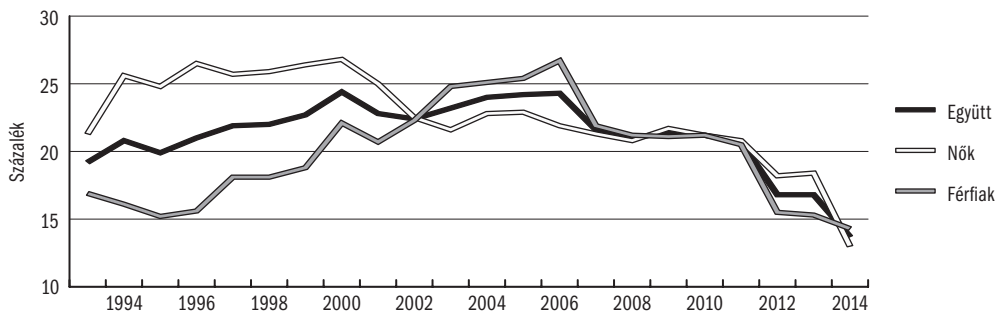
Megjegyzés: Ezek az eredmények a logaritmuspontban (nagyjából százalékos mértékben) mutatják a különböző csoportok kereseti előnyét-hátrányát a referenciacsoporthoz képest. Minden közölt paraméter szignifikáns 0,01 szinten. A régióparaméterek a 9.6. táblában szerepelnek.

Referenciakategóriák: nő, érettségizett, Közép-Dunántúlon, nem közsférában dolgozó alkalmazott.

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut06_03

6.2. ábra: Az alacsony keresetű dolgozók aránya nemek szerint, százalék

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua06_02

6.4. táblázat: Az alacsony keresetű dolgozók^a százalékos aránya
nemek, korcsoport, iskolai végzettség és ágak szerint

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nemek szerint															
Férfiak	22,1	20,7	22,3	24,8	25,1	25,4	26,7	21,9	21,2	21,1	21,2	20,5	15,5	15,3	14,3
Nők	26,8	25,0	22,5	21,6	22,8	22,9	21,9	21,3	20,8	21,7	21,2	20,8	18,2	18,4	13,0
Korcsoportok szerint															
-24	37,0	35,5	37,6	39,9	43,9	44,2	46,3	40,1	34,6	38,9	38,2	36,6	26,4	31,7	28,6
25-54	22,8	21,9	21,8	22,3	23,6	24,0	24,2	21,4	20,6	21,0	20,9	20,4	16,3	16,4	13,0
55+	19,8	18,1	16,2	15,3	16,5	16,5	16,4	15,8	15,5	17,6	18,1	17,6	17,0	15,0	13,1
Iskolai végzettség szerint															
8 általános és kevesebb	43,4	40,4	38,3	37,1	39,6	41,2	40,1	41,4	41,3	47,4	43,4	45,4	38,6	41,1	49,7
Szakképzést nyújtó iskolák	31,2	29,4	32,1	35,4	35,7	36,8	37,9	32,9	32,1	33,5	33,3	31,3	25,2	24,7	15,1
Középiskola	18,8	18,0	16,5	17,7	18,6	18,6	19,7	16,1	15,4	16,4	17,3	17,2	13,7	15,1	7,3
Felsőfokú végzettség	4,7	4,7	3,6	3,5	3,9	3,8	4,3	2,5	2,4	2,3	2,9	2,7	2,0	2,0	1,0
Ágak szerint^b															
Mezőgazdaság	38,0	34,3	37,9	37,3	37,1	37,5	41,6	37,9	36,6	36,7	34,6	31,8	21,8	26,2	25,3
Feldolgozóipar	20,0	19,1	19,4	25,4	24,7	22,1	24,1	20,8	23,5	23,0	20,5	19,4	13,7	15,1	8,3
Építőipar	42,9	41,7	44,8	49,8	51,2	50,2	55,2	43,1	37,5	38,1	43,0	41,9	31,8	34,1	15,3
Kereskedelem	42,8	41,3	44,0	49,0	49,3	51,5	49,4	40,9	35,9	35,2	36,4	35,2	24,2	27,7	11,1
Szállítás és távközlés	11,3	10,6	10,5	13,6	12,6	13,8	15,1	13,2	14,6	11,2	13,3	13,1	10,1	10,2	5,4
Pénzügyek, gazdasági szolgáltatás	25,3	22,6	20,7	23,1	23,9	24,6	26,2	20,9	20,0	20,5	20,7	19,6	15,0	16,6	9,9
Közigazgatás	13,7	13,8	9,3	6,6	8,2	6,0	6,3	7,4	6,7	8,7	8,8	9,8	13,4	10,7	30,9
Oktatás	21,5	22,6	16,0	4,8	6,9	8,8	6,1	9,0	7,2	11,9	10,6	11,2	16,3	17,9	4,6
Egészségügy	26,7	19,9	16,1	6,3	8,4	10,3	8,6	12,6	11,1	14,5	13,8	14,3	18,2	15,6	7,0
Együtt	24,4	22,8	22,4	23,2	24,0	24,2	24,3	21,6	21,0	21,4	21,2	20,7	16,8	16,8	13,7

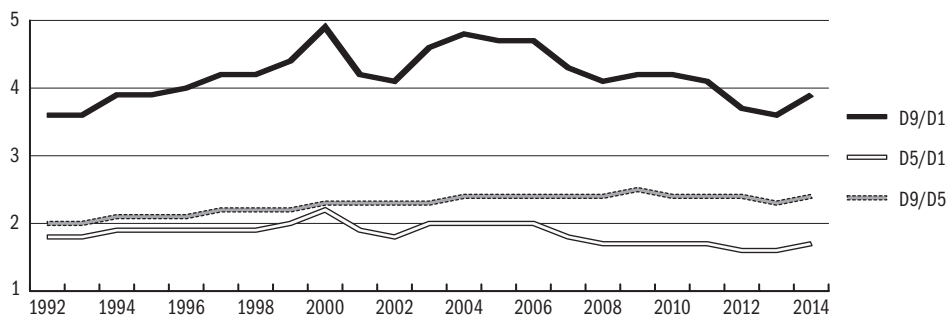
^a Azok aránya, akik kevesebbet keresnek a medián kereset 2/3-ánál.

^b 2000–2008: TEÁOR'03, 2009–: TEÁOR'08 szerint.

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut06_04

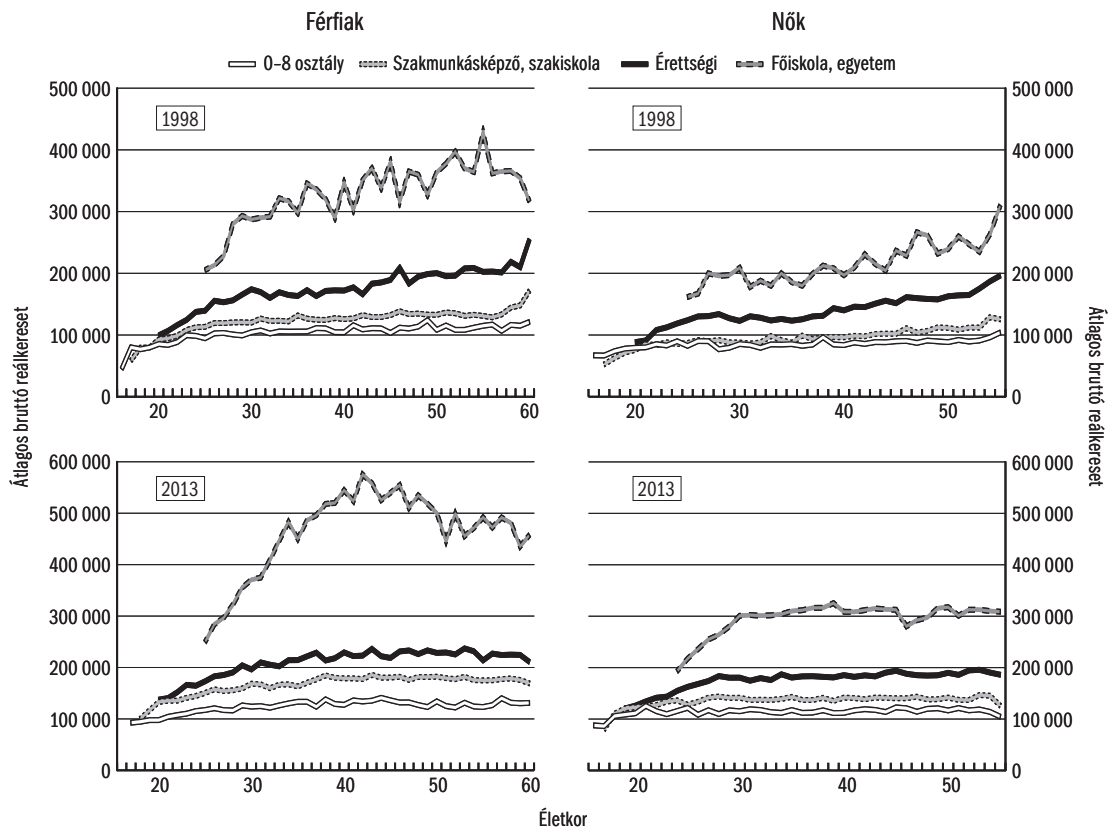
6.3. ábra: A bruttó átlagkeresetek differenciáltsága

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua06_03

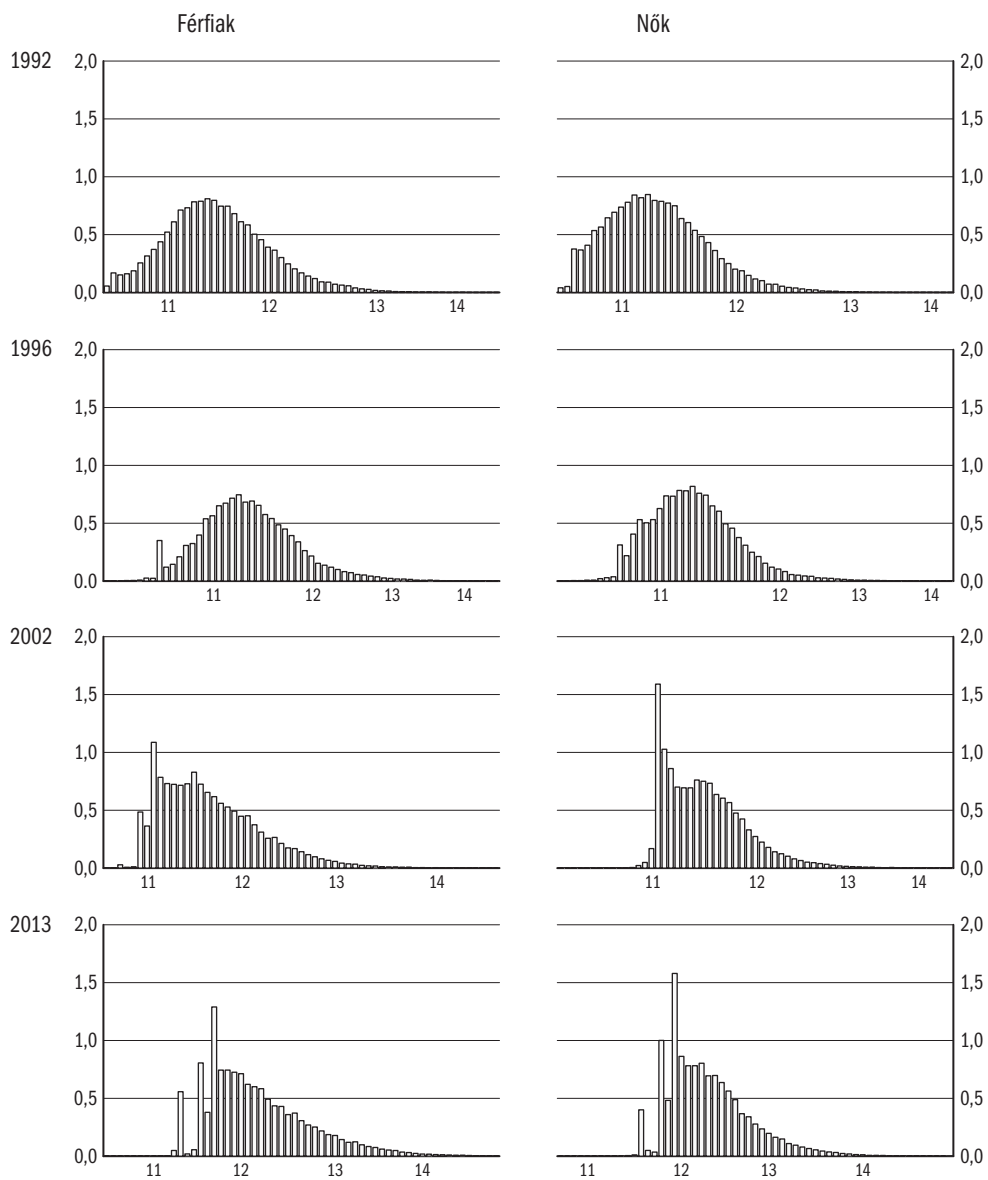
6.4. ábra: Életkor-kereseti profilok iskolai végzettség szerint 1998-ban, 2013-ban, nők, férfiak

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua06_04

6.5. ábra: A bruttó reálkeresetek logaritmusának eloszlása (2013 = 100%)

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua06_05

7.1. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokból kilépők száma, nappali képzés

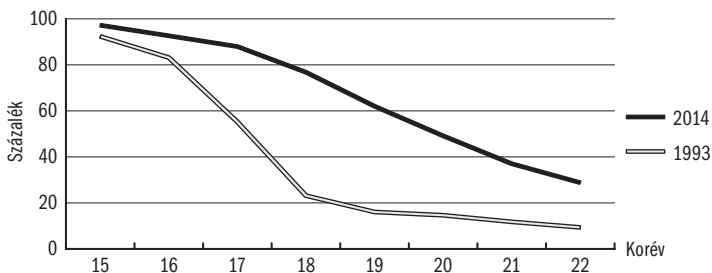
Év	Általános iskola	Szakmunkásképző, szakiskola	Középiskola	Főiskola, egyetem
1980	119 809	49 232	43 167	14 859
1990	164 614	54 933	53 039	15 963
1995	122 333	57 057	70 265	20 024
1996	120 529	54 209	73 413	22 128
1997	116 708	46 868	75 564	24 411
1998	113 651	42 866	77 660	25 338
1999	114 302	38 822	73 965	27 049
2000	114 250 ^a	35 500 ^a	72 200 ^a	29 843
2001	114 200 ^a	33 500 ^a	70 372	29 746
2002	113 923	26 941	69 612	30 785
2003	117 747	26 472	71 944	31 911
2004	113 179	26 620	76 669	31 633
2005	115 626	25 519	77 025	32 732
2006	114 240	24 427	76 895	29 871
2007	108 889	17 967	77 527	29 059
2008	106 426	19 289	68 453	28 957
2009	102 798	20 138	78 004	36 064
2010	103 643	20 693	77 930	38 456
2011	96 825	20 720	76 354	35 433
2012	92 254	29 299	73 802	36 262
2013	88 913	21 948	68 407	37 089
2014 ^b	87 102	21 684	69 148	39 226

^a Becsült adat.^b Előzetes adat.

Megjegyzés: Általános iskola: 8. osztályt eredményesen végeztek. Többi fokozat: a fokozatnak megfelelő vizsgát tett. Gyógypedagógiai intézmények nélkül, 2000-től gyógypedagógiai oktatás nélkül. Főiskola, egyetem: 2007-től a felsőfokú alapképzésben, az osztatlan és mesterképzésben végzettekkel együtt.

Forrás: *EMMI STAT*.A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut07_01

7.1. ábra: A nappali képzésben tanulók a megfelelő korú népesség arányában

Megjegyzés: A 2014. évi adatok előzetesek.

Forrás: *EMMI STAT*.A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua07_01

7.2. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokba belépők száma, nappali képzés

Év	Általános iskola	Szaktanulmányok, szakiskola	Középiskola	Főiskola, egyetem	
1980	171 347	60 865	57 213	17 886	
1990	125 665	87 932	83 939	22 662	
1997	127 214	53 083	84 395	45 669	
1998	125 875	39 965	86 868	48 886	
1999	121 424	33 570	89 184	51 586	
2000	117 000 ^a	33 900 ^a	90 800 ^a	54 100 ^a	
2001	112 144	34 210	92 322	56 709	
2002	112 345	33 363	94 223	57 763	
2003	114 020	33 394	92 817	59 699	
2004	101 021	32 645	93 469	59 783	
2005	97 810	33 114	96 181	61 898	
2006	95 954	32 732	95 989	61 231	
2007	98 766	31 897	92 957	55 789	
2008	97 345	32 774	90 667	52 755	
2009	97 083	34 177	87 731	61 948	
2010	95 469	35 177	88 644	68 715	
2011	96 455	35 420	83 025	70 954	
2012	98 013	36 954	78 090	67 014	
2013	105 075	34 927	83 198	96 775 ^c	
2014 ^b	99 048	31 976	82 537	..	

^c A 60 kreditpontnál kevessebbel rendelkezők, a korábbi évek adataival nem összehasonlítható.
Megjegyzés: Gyógypedagógiai intézmények nélkül, 2000-től gyógypedagógiai oktatás nélkül.
Főiskola, egyetem: A 2005/2006. tanévtől a felsőfokú alapképzésben, az osztatlan és mesterképzésben részt vevőkkel együtt.

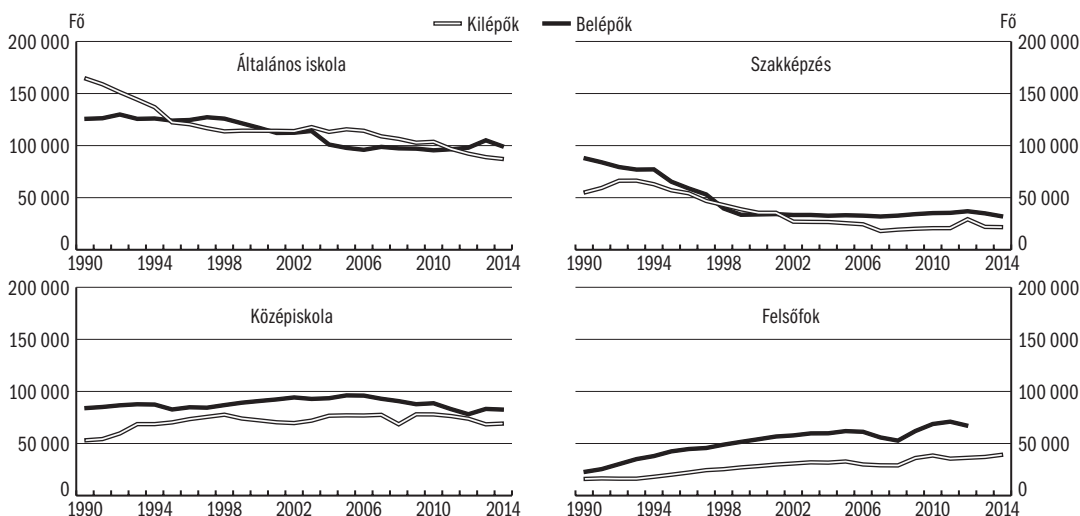
Forrás: EMMI STAT.

^a Becsült adat.

^b Előzetes adat.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut07_02

7.2. ábra: Belépők és kilépők száma az egyes oktatási fokozatokban, nappali képzés

Megjegyzés: A 2014. évi adatok előzetesek.

Forrás: EMMI STAT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua07_02

7.3. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokban tanulók száma, nappali képzés

Év	Általános iskola	Szaktanulmánykészítő, szakiskola	Középiskola	Főiskola, egyetem
1990/91	1 130 656	222 204	291 872	76 601
2000/01	918 976 ^a	120 330 ^a	417 800 ^a	176 046
2001/02	905 932	124 615	420 889	184 071
2002/03	893 261	123 069	426 384	193 155
2003/04	874 296	123 206	437 909	204 910
2004/05	854 930	123 008	438 496	212 292
2005/06	828 594	121 815	441 002	217 245
2006/07	800 635	119 520	443 166	224 616
2007/08	783 948	122 973	441 886	227 118
2008/09	765 822	123 640	439 957	224 894
2009/10	752 896	128 479	443 078	222 564
2010/11	736 977	129 076	438 892	218 057
2011/12	729 000	129 250	428 122	218 304
2012/13	725 068	117 356	413 531	214 320
2013/14	730 664	104 925	388 717	209 208
2014/15 ^b	731 575	92 389	370 774	203 576

^a Becsült adat. – ^b Előzetes adat.

Megjegyzés: Gyógypedagógiai intézmények nélkül, a 2000/2001. tanévtől gyógypedagógiai oktatás nélkül. A 2001/2002 tanévtől a 6 illetve 8 évfolyamos gimnáziumok 5–8. évfolyamának tanulói a középiskolások között szerepelnek. Főiskola, egyetem: A 2005/2006. tanévtől a felsőfokú alapképzésben, az osztatlan és mesterképzésben részt vevőkkel együtt.

Forrás: *EMMI STAT.*A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut07_03**7.4. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokban tanulók száma, nem nappali képzés**

Év	Általános iskola	Szaktanulmánykészítő, szakiskola	Középiskola	Főiskola, egyetem
1990/91	11 536	–	68 162	25 786
2000/01	2 940 ^a	1 070 ^a	91 700 ^a	118 994
2001/02	2 793	2 453	95 231	129 167
2002/03	2 785	3 427	93 172	148 032
2003/04	3 190	3 216	93 322	162 037
2004/05	2 766	3 505	90 321	166 174
2005/06	2 543	4 049	89 950	163 387
2006/07	2 319	4 829	91 035	151 203
2007/08	2 245	5 874	83 008	132 273
2008/09	2 083	4 983	74 008	115 957
2009/10	2 035	6 594	70 124	105 511
2010/11	1 997	8 068	76 404	99 962
2011/12	2 264	10 383	74 204	98 081
2012/13	2 127	12 776	72 808	85 316
2013/14	2 587	12 140	70 588	73 088
2014/15 ^b	2 548	9 946	66 522	67 904

^a Becsült adat. ^b Előzetes adat.

Megjegyzés: Főiskola, egyetem: A 2005/2006. tanévtől a felsőfokú alapképzésben, az osztatlan és mesterképzésben részt vevőkkel együtt.

Forrás: *EMMI STAT.*A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut07_04

7.5. táblázat: Az egyetemi, főiskolai továbbtanulásra jelentkezők számának alakulása, nappali képzés

Év	Jelentkezők száma	Felvettek száma	Felvettek a jelentkezők százalékában	A jelentkezők	A felvettek
				az adott évben érettségizők százalékában	
1980	33 339	14 796	44,4	77,2	34,3
1989	44 138	15 420	34,9	84,0	29,3
1990	46 767	16 818	36,0	88,2	31,7
1991	48 911	20 338	41,6	90,2	37,5
1992	59 119	24 022	40,6	99,1	40,3
1993	71 741	28 217	39,3	104,6	41,1
1994	79 805	29 901	37,5	116,3	43,6
1995	86 548	35 081	40,5	123,2	49,9
1996	79 369	38 382	48,4	108,1	52,3
1997	81 924	40 355	49,3	108,4	53,4
1998	81 065	43 629	53,8	104,4	56,2
1999	82 815	44 538	53,8	112,0	60,2
2000	82 957	45 546	54,9	114,9	63,1
2001	84 380	49 874	59,1	119,8	70,8
2002	88 978	52 552	59,1	127,8	75,5
2003	87 110	52 703	60,5	121,1	73,3
2004	95 871	55 179	57,6	125,0	72,0
2005	91 583	52 863	57,7	118,9	68,6
2006	84 262	53 983	64,1	109,6	70,2
2007	74 849	50 941	68,1	96,5	65,7
2008	66 963	52 081	77,8	97,8	76,1
2009	90 878	61 262	67,4	116,5	78,5
2010	100 777	65 503	65,0	129,3	84,1
2011	101 835	66 810	65,6	133,4	87,5
2012	84 075	61 350	73,0	113,9	83,1
2013	75 392	56 927	75,5	110,2	83,2
2014	79 765	54 688	68,6	115,4	79,1

Megjegyzés: A felsőfokú alapképzésre, osztatlan és mesterképzésre első helyre jelentkezettekkel és felvettekkel együtt. 2008-tól a pótv- és keresztfél éves felvételi eljárás során felvettek létszámával együtt.

Forrás: *EMMI STAT.*

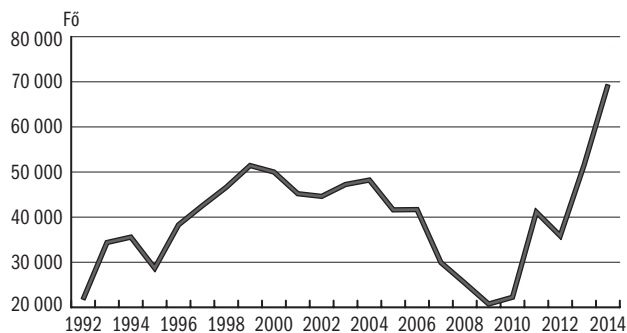
A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut07_05

8.1. táblázat: Az NFSZ kirendeltségein bejelentett betöltetlen álláshelyek száma^a

Év	Bejelentett álláshelyek zárónapi száma	Regisztrált munkanélküliek ^b zárónapi létszáma	100 regisztrált munkanélküli ^b jutó álláshely
1991	14 343	227 270	6,3
1992	21 793	556 965	3,9
1993	34 375	671 745	5,1
1994	35 569	568 366	6,3
1995	28 680	507 695	5,6
1996	38 297	500 622	7,6
1997	42 544	470 112	9,0
1998	46 624	423 121	11,0
1999	51 438	409 519	12,6
2000	50 000	390 492	12,8
2001	45 194	364 140	12,4
2002	44 603	344 715	12,9
2003	47 239	357 212	13,2
2004	48 223	375 950	12,8
2005	41 615	409 929	10,2
2006	41 677	393 465	10,6
2007	29 933	426 915	7,0
2008	25 386	442 333	5,7
2009	20 739	561 768	3,7
2010	22 241	582 664	3,8
2011	41 123	582 868	7,1
2012	35 850	559 102	6,4
2013	51 524	527 624	9,8
2014	69 316	422 445	16,4

^a Hónap végi záró adatok átlaga.^b 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskereső.

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut08_01**8.1. ábra: Az NFSZ kirendeltségein bejelentett betöltetlen álláshelyek számának alakulása**

Forrás: NFSZ.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua08_01

8.2. táblázat: Létszámnövelést illetve -csökkenést tervező vállalatok aránya^a, százalék

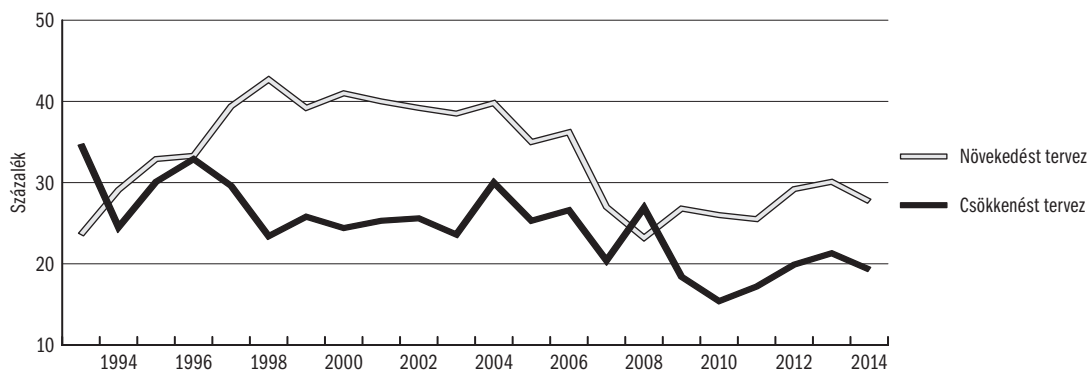
Év	Félév	Csökkenést tervez	Növekedést tervez	Év	Félév	Csökkenést tervez	Növekedést tervez
1993	I.	34,7	23,6	2001	I.	25,3	40,0
	II.	28,5	22,3		II.	28,6	32,6
1994	I.	24,5	29,1	2002	I.	25,6	39,2
	II.	21,0	29,7		II.	27,9	35,4
1995	I.	30,1	32,9	2003	I.	23,6	38,5
	II.	30,9	27,5		II.	32,1	34,3
1996	I.	32,9	33,3	2004	I.	30,0	39,8
	II.	29,4	30,4		II.	25,3	35,0
1997	I.	29,6	39,4	2005	I.	26,6	36,2
	II.	30,7	36,8		II.	20,4	27,0
1998	I.	23,4	42,7	2006	I.	26,9	23,2
	II.	28,9	37,1		II.	18,4	26,8
1999	I.	25,8	39,2	2007	I.	15,4	26,0
	II.	28,8	35,8		II.	17,2	25,5
2000	I.	24,4	41,0	2008	I.	19,9	29,2
	II.	27,2	36,5		II.	21,3	30,1
				2009	I.	19,3	27,7
					II.		

^a A kérdezést követő fél évben, az NFSZ PROG mintában, 2004-től a kérdezést követő egy év múlva.

Forrás: NFSZ PROG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut08_02

8.2. ábra: Létszámcsökkentést és létszámnövekedést tervező vállalatok aránya

Forrás: NFSZ PROG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua08_02

9.1. táblázat: Regionális különbségek: foglalkoztatási ráta^a

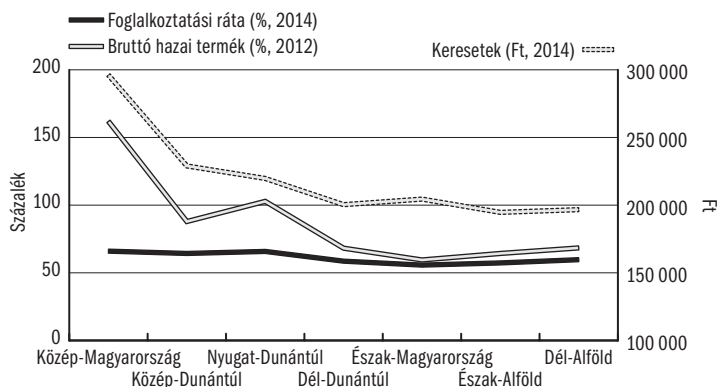
Év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
1993	58,4	55,2	60,5	52,9	49,3	48,4	53,4	54,5
1994	57,2	54,4	59,9	52,4	47,7	47,5	53,0	53,5
1995	57,1	53,1	58,5	48,8	46,3	46,4	53,0	52,5
1996	56,8	52,7	59,3	50,3	45,7	45,6	52,8	52,4
1997	56,8	53,6	59,8	50,0	45,7	45,2	53,6	52,5
1998	57,7	56,0	61,6	51,5	46,2	46,4	54,2	53,7
1999	59,7	58,5	63,1	52,8	48,1	48,8	55,3	55,6
2000	60,5	59,2	63,4	53,5	49,4	49,0	56,0	56,3
2001	60,6	59,3	63,1	52,3	49,7	49,5	55,8	56,2
2002	60,9	60,0	63,7	51,6	50,3	49,3	54,2	56,2
2003	61,7	62,3	61,9	53,4	51,2	51,6	53,2	57,0
2004	62,9	60,3	61,4	52,3	50,6	50,4	53,6	56,8
2005	63,3	60,2	62,0	53,4	49,5	50,2	53,8	56,9
2006	63,1	61,3	62,5	53,2	50,7	51,1	54,0	57,4
2007	62,9	61,4	62,8	51,0	50,4	50,3	54,5	57,0
2008	62,7	59,9	61,6	50,8	49,4	49,5	54,0	56,4
2009	61,3	57,3	59,2	51,7	48,2	48,0	52,9	55,0
2010	60,0	57,0	58,6	52,4	48,3	49,0	54,1	54,9
2011	60,2	59,1	59,9	51,1	48,4	49,9	54,1	55,4
2012	61,7	59,2	61,0	51,9	49,1	51,8	55,5	56,7
2013	62,7	60,7	61,8	54,8	51,6	53,2	56,3	58,1
2014	66,0	64,3	65,8	58,6	55,7	57,3	59,7	61,8

^a 15–64 éves népesség.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hur09_01

9.1. ábra: Regionális különbségek: foglalkoztatási ráta, keresetek és bruttó hazai termék a tervezési statisztikai régiókban

Forrás: Foglalkoztatási ráta: KSH MEF; bruttó hazai termék: KSH; keresetek: NMH BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua09_01

9.2. táblázat: Regionális különbségek: munkanélküliségi ráta a Munkaerő-felmérés szerint^a

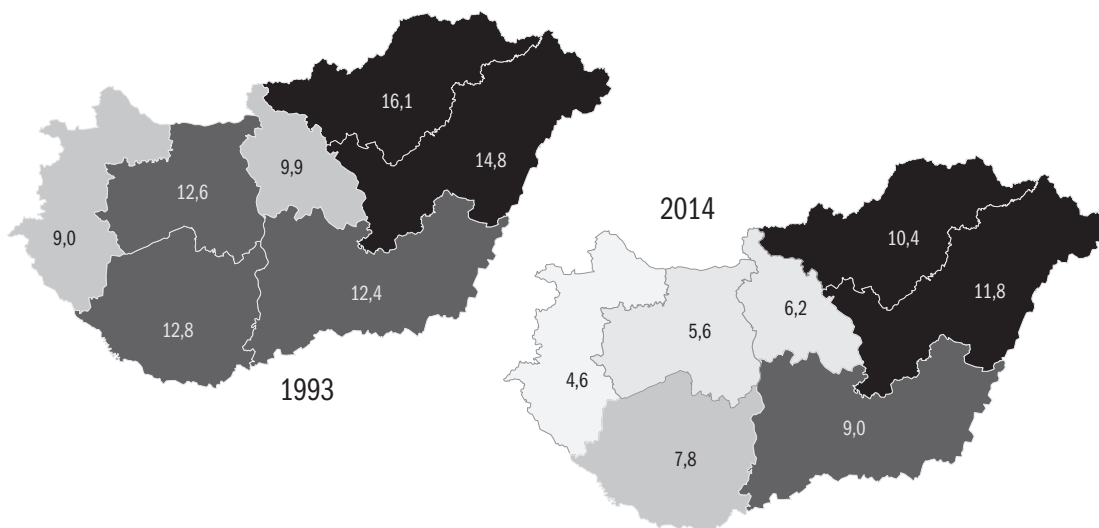
Év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
1995	7,4	11,0	6,9	12,1	16,0	13,8	9,3	10,3
1996	8,2	10,4	7,1	9,4	15,5	13,2	8,4	10,0
1997	7,0	8,1	6,0	9,9	14,0	12,0	7,3	8,8
1998	5,7	6,8	6,1	9,4	12,2	11,1	7,1	7,8
1999	5,2	6,1	4,4	8,3	11,6	10,2	5,8	7,0
2000	5,3	4,9	4,2	7,8	10,1	9,3	5,1	6,4
2001	4,3	4,3	4,1	7,7	8,5	7,8	5,4	5,7
2002	3,9	5,0	4,0	7,9	8,8	7,8	6,2	5,8
2003	4,0	4,6	4,6	7,9	9,7	6,8	6,5	5,9
2004	4,5	5,6	4,6	7,3	9,7	7,2	6,3	6,1
2005	5,2	6,3	5,9	8,8	10,6	9,1	8,2	7,2
2006	5,1	6,0	5,8	9,2	10,9	10,9	8,0	7,5
2007	4,8	4,9	5,1	9,9	12,6	10,7	8,0	7,4
2008	4,5	5,8	5,0	10,3	13,3	12,1	8,7	7,8
2009	6,5	9,2	8,7	11,2	15,3	14,1	10,6	10,0
2010	8,9	10,0	9,3	12,4	16,2	14,4	10,4	11,2
2011	9,0	9,5	7,3	12,9	16,4	14,6	10,5	11,0
2012	9,5	9,9	7,5	12,1	16,1	13,9	10,3	11,0
2013	8,7	8,7	7,7	9,3	12,6	14,2	11,0	10,2
2014	6,2	5,6	4,6	7,8	10,4	11,8	9,0	7,7

^a 15–74 éves népesség.

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut09_02

9.2. ábra: Regionális különbségek: munkanélküliségi ráta a Munkaerő-felmérés szerint a tervezési statisztikai régiókban

Forrás: KSH MEF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua09_02

9.3. táblázat: Regionális különbségek: A regisztrált munkanélküliek^a aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva^b, százalék

Év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
1998	4,7	8,6	6,1	11,8	16,0	15,0	10,1	9,5
1999	4,5	8,7	5,9	12,1	17,1	16,1	10,4	9,7
2000	3,8	7,5	5,6	11,8	17,2	16,0	10,4	9,3
2001	3,2	6,7	5,0	11,2	16,0	14,5	9,7	8,5
2002	2,8	6,6	4,9	11,0	15,6	13,3	9,2	8,0
2003	2,8	6,7	5,2	11,7	16,2	14,1	9,7	8,3
2004	3,2	6,9	5,8	12,2	15,7	14,1	10,4	8,7
2005	3,4	7,4	6,9	13,4	16,5	15,1	11,2	9,4
2006	3,1	7,0	6,3	13,0	15,9	15,0	10,7	9,0
2007	3,5	6,9	6,3	13,6	17,6	16,6	11,7	9,7
2008	3,6	7,1	6,3	14,3	17,8	17,5	11,9	10,0
2009	5,4	11,5	9,5	17,8	20,9	20,2	14,4	12,8
2010	6,6	11,8	9,3	17,1	21,5	20,9	15,2	13,3
2011	6,8	10,9	8,0	16,6	21,5	22,0	14,5	13,2
2012	6,6	9,9	7,4	16,4	21,2	21,0	13,6	12,6
2013	6,4	9,5	7,4	15,4	19,5	19,4	19,0	13,0
2014	5,2	7,1	5,4	13,6	17,4	16,7	10,5	9,8

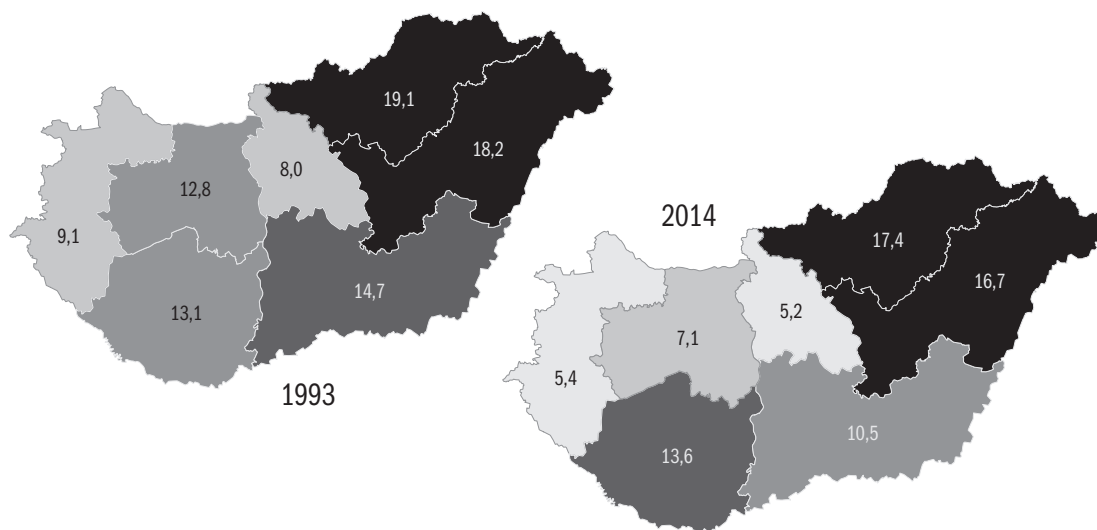
^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott állás keresők aránya. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott állás keresőkre” változtatta.

^b Vetítési alap a gazdaságilag aktív népesség előző év január 1-jén.

Forrás: NFSZ REG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hur09_03

9.3. ábra: Regionális különbségek: regisztrált munkanélküliségi ráta a tervezési statisztikai régiókban

Forrás: NFSZ REG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua09_03

9.4. táblázat: Regisztrált munkanélküliségi ráta^a megyénként, éves átlag, százalék^b

Magye	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Budapest	0,1	5,7	3,0	2,6	2,2	2,4	2,8	2,9	2,6	3,0	3,1	4,6	5,9	6,2	6,1	5,8	4,5
Baranya	1,1	11,8	11,6	11,1	11,2	11,9	11,6	13,4	13,3	12,9	13,6	14,7	17,1	16,6	16,4	15,0	9,1
Bács-Kiskun	1,1	11,0	10,0	9,3	8,8	9,4	9,9	10,4	10,2	11,4	12,0	17,9	15,6	14,8	13,7	13,3	15,8
Békés	1,1	14,0	13,1	11,9	11,2	11,5	12,0	13,0	13,5	15,0	14,8	17,3	18,1	17,8	15,8	14,8	12,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	2,3	16,7	20,3	19,0	19,1	19,6	18,3	18,9	18,0	19,9	20,1	23,1	23,7	23,5	22,9	20,9	19,6
Csongrád	1,0	9,9	8,6	8,3	8,1	8,5	9,7	10,7	8,8	9,2	9,3	11,6	12,4	11,5	11,5	11,0	8,5
Fejér	1,0	10,6	7,2	6,4	6,4	7,1	7,3	7,4	7,3	7,1	7,5	11,5	12,4	12,1	10,8	10,1	7,6
Győr-Moson-Sopron	0,5	6,8	4,6	4,1	4,0	4,1	4,6	5,4	4,6	4,1	4,1	6,9	6,8	5,7	5,0	4,6	2,9
Hajdú-Bihar	0,9	14,2	14,7	13,6	12,8	13,1	12,9	14,0	13,9	15,6	16,5	19,1	20,3	20,7	19,9	18,6	16,1
Heves	1,6	12,5	12,0	10,6	9,8	10,0	10,6	11,3	11,1	12,2	12,7	15,8	16,1	16,1	15,7	15,0	11,9
Jász-Nagykun-Szolnok	1,6	14,6	13,4	11,5	10,2	10,7	11,2	12,0	11,4	11,8	12,2	15,5	16,4	18,1	16,8	15,4	13,4
Komárom-Esztergom	1,0	11,3	8,3	7,0	6,7	6,0	5,8	6,8	5,8	5,4	5,5	10,2	10,4	9,5	8,9	8,7	6,5
Nógrád	2,4	16,3	14,9	14,3	13,8	14,6	14,6	16,1	16,1	17,7	17,8	21,2	22,0	22,9	23,9	21,7	19,1
Pest	0,5	7,6	5,2	4,4	3,7	3,7	3,8	4,2	3,9	4,3	4,4	6,7	7,7	7,6	7,4	7,2	6,2
Somogy	1,4	11,2	11,9	11,6	11,5	12,2	13,4	14,5	14,6	16,2	16,9	19,4	18,9	18,3	18,2	17,1	16,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2,6	19,3	19,5	17,8	16,7	17,7	17,5	18,6	18,8	21,0	22,4	24,7	24,8	26,0	25,0	23,0	19,5
Tolna	1,6	12,2	11,8	11,0	10,0	10,7	11,6	11,8	10,5	11,5	12,1	15,2	14,7	14,2	13,7	13,7	11,1
Vas	0,4	7,2	5,2	4,9	4,5	5,0	6,0	6,8	6,1	6,2	6,1	9,8	9,6	7,7	6,7	6,9	5,1
Veszprém	0,9	10,0	7,2	6,9	6,6	7,0	7,3	8,0	7,7	8,0	8,2	12,6	12,3	10,8	9,6	9,4	6,9
Zala	0,8	9,2	7,2	6,5	6,4	7,0	7,4	9,3	9,0	9,3	9,4	13,0	12,9	11,7	11,6	12,3	9,6
Összesen	1,0	10,6	9,3	8,5	8,0	8,3	8,7	9,4	9,0	9,7	10,0	12,8	13,3	13,2	12,6	11,9	9,8

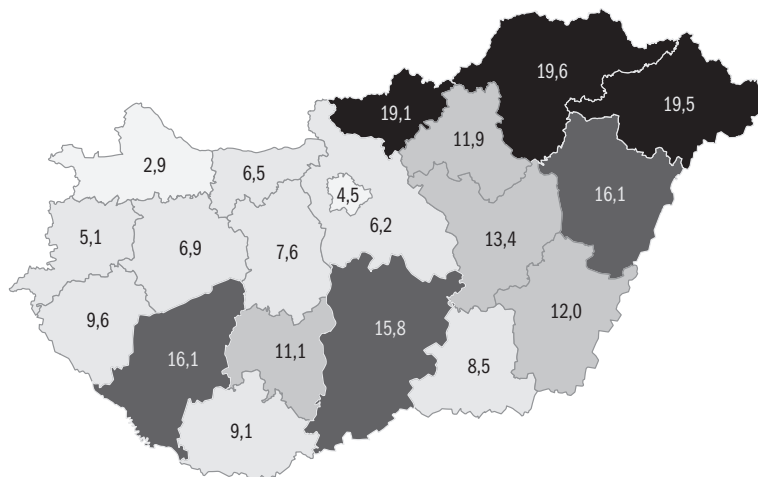
^a 2005. november 1-je után: nyilvántartott álláskereső aránya. Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 2005. november 1-jei változása a regisztrált munkanélküli fogalmát „nyilvántartott álláskeresőkre” változtatta.

^b Vetítési alap a gazdaságilag aktív népesség előző év január 1-jei száma.

Forrás: NFSZ REG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut09_04

9.4. ábra: Regisztrált megyei munkanélküliségi ráták átlagai, 2014

Forrás: NFSZ REG.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua09_04

9.5. táblázat: Regionális különbségek: keresetek^a

Év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
1999	101 427	77 656	74 808	70 195	70 961	68 738	68 339	81 067
2000	114 637	87 078	83 668	74 412	77 714	73 858	73 591	90 338
2001	132 136	100 358	96 216	86 489	88 735	84 930	84 710	103 610
2002	149 119	110 602	106 809	98 662	102 263	98 033	97 432	117 672
2003	170 280	127 819	121 464	117 149	117 847	115 278	113 532	135 472
2004	184 039	137 168	131 943	122 868	128 435	124 075	121 661	147 111
2005	192 962	147 646	145 771	136 276	139 761	131 098	130 406	157 770
2006	212 001	157 824	156 499	144 189	152 521	142 142	143 231	171 794
2007	229 897	173 937	164 378	156 678	159 921	153 241	153 050	186 229
2008	245 931	185 979	174 273	160 624	169 313	160 332	164 430	198 087
2009	254 471	187 352	182 855	169 615	169 333	160 688	164 638	203 859
2010	258 653	194 794	183 454	171 769	173 696	162 455	169 441	207 456
2011	264 495	197 774	184 311	181 500	185 036	173 243	177 021	214 540
2012	279 073	215 434	202 189	208 895	196 566	191 222	187 187	230 073
2013	290 115	220 495	209 418	190 126	188 635	178 499	187 762	230 018
2014	296 089	228 974	219 727	200 359	204 472	194 654	196 667	240 675

^a Bruttó havi kereset (Ft/fő), május.

Megjegyzés: Az adatok a költségvetésben dolgozóakra, illetve az alábbi méretkategóriájú vállalatoknál dolgozóakra vonatkoznak: 1989: 20 fős és nagyobb; 1999: 10 fős és nagyobb; 2000–: 5 fős és nagyobb. Teljes munkaidős alkalmazottak.

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut09_05

9.6. táblázat: Regresszióval kiigazított kereseti különbségek

Év	Közép-Magyarország	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
2000	0,0729	-0,0067	-0,1610	-0,1320	-0,1500	-0,1660
2001	0,0739	-0,0200	-0,1500	-0,1400	-0,1550	-0,1630
2002	0,0903	-0,0378	-0,1120	-0,0950	-0,1170	-0,1070
2003	0,0493	-0,0542	-0,1220	-0,1220	-0,1400	-0,1410
2004	0,0648	-0,0313	-0,1410	-0,0953	-0,1400	-0,1270
2005	0,0291	-0,0372	-0,1310	-0,1010	-0,1450	-0,1390
2006	0,0660	-0,0214	-0,1400	-0,0874	-0,1380	-0,1100
2007	0,0636	-0,0840	-0,1420	-0,1290	-0,1590	-0,1450
2008	0,0446	-0,0904	-0,1750	-0,1350	-0,1920	-0,1660
2009	0,0791	-0,0464	-0,1270	-0,1210	-0,1420	-0,1490
2010	0,0689	-0,0746	-0,1390	-0,1270	-0,1720	-0,1500
2011	0,1060	-0,0301	-0,0806	-0,0058	-0,0886	-0,0947
2012	0,0673	-0,0439	-0,0784	-0,1020	-0,1320	-0,1250
2013	0,0411	-0,0543	-0,1180	-0,1190	-0,1630	-0,1350

Megjegyzés: Ezek az eredmények a logaritmuspontban (nagyjából százalékos mértékben) mutatják a különböző csoportok kereseti előnyét-hátrányát a referenciacsoporthoz képest.

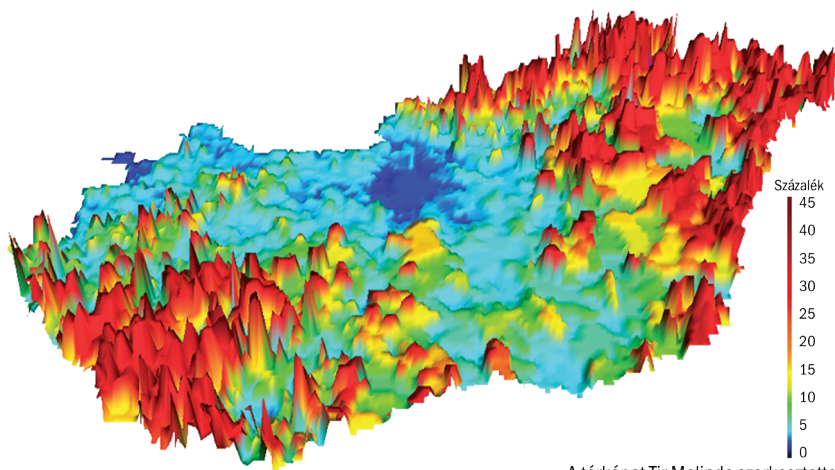
Minden közölt paraméter szignifikáns 0,01 szinten.

Referenciakategóriák: nő, érettségizett, Közép-Dunántúlon, nem közszférában dolgozó alkalmazott.

Forrás: NFSZ BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut09_06

9.5. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2007. I. negyedév, százalék

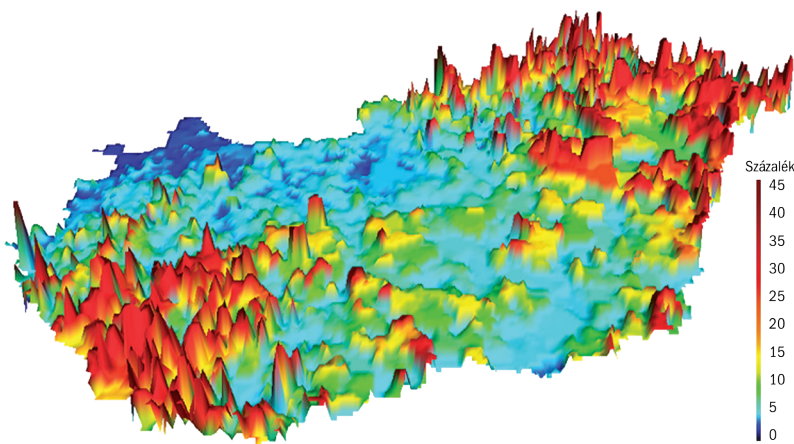
A térképet Tir Melinda szerkesztette.

Megjegyzés: A regisztrált munkanélküliek arányát az alábbi módszerrel becsültük: regisztrált munkanélküliek száma/15–64 éves állandó népesség létszáma. A regisztrált munkanélküliek száma negyedéves átlag. Az állandó népesség éves adat.

Forrás: Regisztrált munkanélküliek: *NFSZ IR*. Népesség: *KSH T-Star*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua09_05

9.6. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2014. I. negyedév, százalék

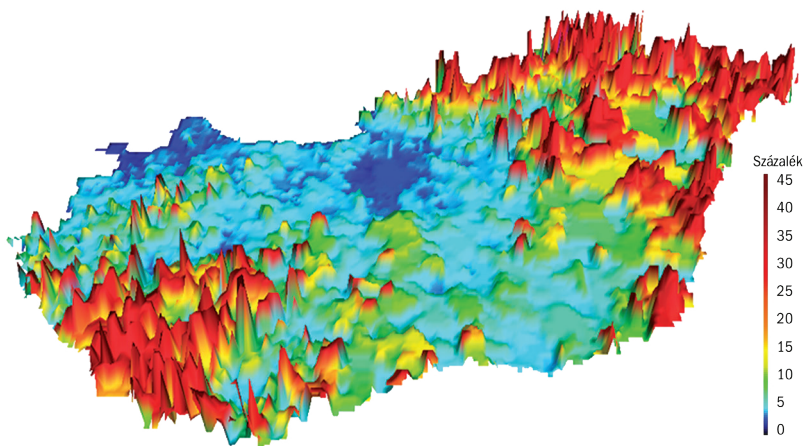
A térképet Tir Melinda szerkesztette.

Megjegyzés: A regisztrált munkanélküliek arányát az alábbi módszerrel becsültük: regisztrált munkanélküliek száma/15–64 éves állandó népesség létszáma. A regisztrált munkanélküliek száma negyedéves átlag. Az állandó népesség 2012-es éves adat (mivel frissebb adatok még nem állnak rendelkezésre).

Forrás: Regisztrált munkanélküliek: *NFSZ IR*. Népesség: *KSH T-Star*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua09_06

9.7. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2007. III. negyedév, százalék

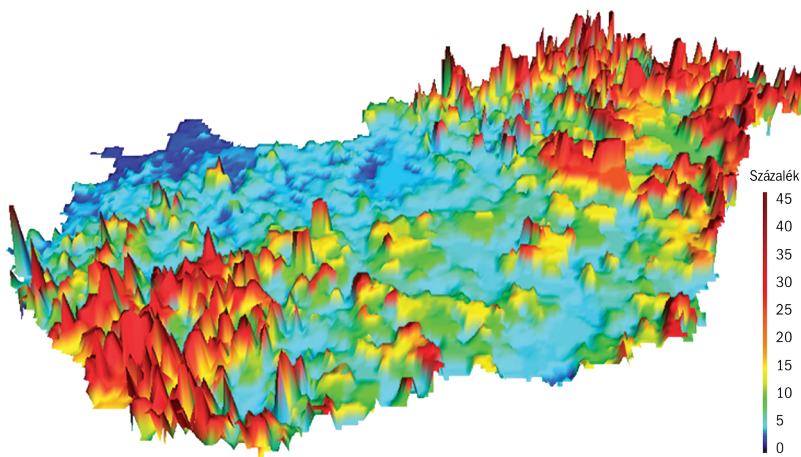
A térképet Tir Melinda szerkesztette.

Megjegyzés: A regisztrált munkanélküliek arányát az alábbi módszerrel becsültük: regisztrált munkanélküliek száma/15–64 éves állandó népesség létszáma. A regisztrált munkanélküliek száma negyedéves átlag. Az állandó népesség éves adat.

Forrás: Regisztrált munkanélküliek: *NFSZ IR*. Népesség: *KSH T-Star*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua09_07

9.8. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2014. III. negyedév, százalék

A térképet Tir Melinda szerkesztette.

Megjegyzés: A regisztrált munkanélküliek arányát az alábbi módszerrel becsültük: regisztrált munkanélküliek száma/15–64 éves állandó népesség létszáma. A regisztrált munkanélküliek száma negyedéves átlag. Az állandó népesség 2012-es éves adat (mivel frissebb adatok még nem állnak rendelkezésre).

Forrás: Regisztrált munkanélküliek: *NFSZ IR*. Népesség: *KSH T-Star*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hua0_08

9.7. táblázat: Regionális különbségek: bruttó hazai termék

Év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Ezer Ft/fő/hó								
2000	2 009	1 246	1 455	972	837	855	966	1 302
2001	2 370	1 395	1 545	1 106	989	1 022	1 112	1 505
2002	2 794	1 499	1 754	1 237	1 088	1 124	1 207	1 710
2003	2 993	1 725	2 013	1 345	1 212	1 254	1 304	1 876
2004	3 309	1 952	2 142	1 454	1 353	1 357	1 449	2 069
2005	3 586	2 092	2 205	1 532	1 465	1 419	1 527	2 214
2006	3 925	2 178	2 418	1 605	1 539	1 514	1 603	2 386
2007	4 196	2 344	2 482	1 702	1 615	1 580	1 660	2 531
2008	4 441	2 430	2 617	1 824	1 670	1 679	1 799	2 685
2009	4 379	2 186	2 458	1 793	1 590	1 690	1 725	2 612
2010	4 450	2 349	2 698	1 821	1 624	1 709	1 746	2 695
2011	4 541	2 495	2 868	1 897	1 694	1 821	1 881	2 811
2012	4 681	2 543	2 917	1 951	1 720	1 841	1 951	2 878
Százalék								
2000	154,3	95,7	111,8	74,7	64,3	65,7	74,2	100,0
2001	157,5	92,7	102,7	73,5	65,7	67,9	73,9	100,0
2002	163,4	87,7	102,6	72,4	63,6	65,7	70,6	100,0
2003	159,5	91,9	107,3	71,7	64,6	66,8	69,5	100,0
2004	159,9	94,4	103,5	70,3	65,4	65,6	70,0	100,0
2005	162,0	94,5	99,6	69,2	66,2	64,1	69,0	100,0
2006	164,5	91,3	101,3	67,3	64,5	63,4	67,2	100,0
2007	165,8	92,6	98,1	67,2	63,8	62,4	65,6	100,0
2008	165,4	90,5	97,5	67,9	62,2	62,5	67,0	100,0
2009	167,7	83,7	94,1	68,6	60,9	64,7	66,0	100,0
2010	165,1	87,2	100,1	67,6	60,3	63,4	64,8	100,0
2011	161,5	88,7	102,0	67,5	60,2	64,8	66,9	100,0
2012	162,6	88,4	101,4	67,8	59,8	64,0	67,8	100,0

Megjegyzés: A 2013-as évre vonatkozó adatok várhatóan 2015 júniusában fognak rendelkezésre állni.

Forrás: KSH.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut069_07

9.8. táblázat: Ingázás

Év	A lakóhelyükön foglalkoztatottak		Más településen foglalkoztatottak	
	száma, ezer fő	aránya	száma, ezer fő	aránya
1980	3 848,5	76,0	1 217,2	24,0
1990	3 380,2	74,7	1 144,7	25,3
2001	2 588,2	70,1	1 102,1	29,9
2005	2 625,1	68,2	1 221,3	31,8
2011	2 462,8 ^a	62,5	1 479,8	37,2

^a Ideiglenesen külföldön dolgozókkal együtt

Forrás: NSZ, mikrocenzusok.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut09_08

10.1. táblázat: Sztrájkok

Év	A sztrájkok száma	A sztrájkokban résztvevők száma, fő	Kiesett órák száma (ezer)
1995 ^a	7	172 048	1 708
2000	5	26 978	1 192
2001	6	21 128	61
2002	4	4 573	9
2003	7	10 831	19
2004	8	6 276	116
2005	11	1 425	7
2006	16	24 665	52
2007	13	64 612	186
2008	8	8 633	..
2009	9	3 134	8,6
2010	7	3 263	133,1
2011	1
2012	3	1 885	4,6
2013	1
2014	0	0	0

^a A pedagógussztrájk adatai részben becsült adatok.

Forrás: KSH sztrájkstatisztika.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_01

10.2. táblázat: Központi bérmegállapodások^a

Év	OÉT – 2013-tól VKF-ajánlás			Tényleges	
	Minimum	Átlag	Maximum	Költségvetési szektor	Versenyszféra
2000	108,5	..	111,0	112,3	114,2
2001	122,9	116,3
2002	108,0	..	110,5	129,2	113,3
2003	..	4,5% reálbér növekedés	..	117,5	108,9
2004	..	107,0–108,0	..	100,4	109,3
2005	..	106,0	..	112,8	106,9
2006	..	104,0–105,0	..	106,4	109,3
2007	..	105,5–108,0	..	106,4	109,1
2008	..	105,0–107,5	..	106,2	108,4
2009	..	103,0–105,0	..	92,1	104,3
2010	..	reálbér megőrzés	..	100,5 ^b	102,6 ^b
2011	..	104,0–106,0	..	103,8	105,3
2012	–	nem jött létre bérajánlás	–	98,3	107,2
2013	..	reálbér megőrzés	..	102,9 ^b	103,4 ^b
2014	..	103,5	..	105,9 ^b	104,3

^a Az OÉT-megállapodásokban ajánlott és tényleges bruttó keresetnövekedési ütemek. Előző év = 100.

^b Átlagos reálbér index.

Forrás: KSH, NGM.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_02

10.3. táblázat: Egy munkáltatóra kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a versenyszférában

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szerződések száma	1 277	1 272	1 295	1 025	1 033	1 032	1 027	962	966	959	942	951	951
Érintett lét-szám, fő	667 634	649 861	637 508	513 118	489 568	532 065	467 964	432 086	448 138	448 980	442 723	448 087	443 543

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_03

10.4. táblázat: Egy intézményre kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a költségvetési szektorban

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szerződések száma	2 019	2 026	2 020	1 750	1 435	1 711	1 710	1 737	1 751	1 744	1 735	1 736	1 734
Érintett lét-szám, fő	251 849	251 352	250 492	228 080	203 497	224 246	222 547	225 434	224 651	222 136	261 401	260 388	259 797

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_04

10.5. táblázat: Több munkáltatóra kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a versenyszférában

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szerződések száma	66	71	79	71	75	74	78	80	82	81	81	83	83
Érintett lét-szám, fő	206 729	261 848	263 752	92 196	86 079	83 117	80 506	222 236	221 627	202 005	204 585	173 614	219 050

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_05

10.6. táblázat: Több intézményre kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a költségvetési szektorban

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szerződések száma	9	9	10	5	4	2	1	1	1	1	0	0	0
Érintett lét-szám, fő	2 045	2 042	2 072	403	360	238	320	0	0	0

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_06

10.7. táblázat: Vállalati bérmegállapodások^a száma, az érintett vállalatok száma és a munkavállalók létszáma

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szerződések száma	531	545	515	298	302	214	202	785	905	888	863	874	876
Érintett lét-szám, fő	279 753	316 585	347 223	169 639	151 022	171 259	100 206	377 677	414 522	416 562	415 751	422 887	384 182

^a 2008-ig az adott évre vonatkozó – jellemzően az éves bérnövekményről szóló – „bérmegállapodások”, 2008 után a kollektív szerződésben rögzített, a „munka díjazására” vonatkozó rendelkezések, melyek általában hosszabb időre érvényesek, pl. a különféle bérpótlékok mértéke, jutalmak, béren kívüli juttatások, a bérfizetéssel kapcsolatos jogok és kötelezettségek.

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_07

10.8. táblázat: Több munkáltatóra érvényes bérmegállapodások^a száma, az érintett vállalatok száma és a munkavállalók érintett létszáma

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szerződések száma	18	22	19	40	44	40	45	62	68	68	73	74	74
Vállalatok száma	172	243	145	145	162	147	150	2 350	2 460	2 199	2 219	1 096	2 886
Érintett létszám, fő	76 129	88 855	25 175	35 039	42 817	33 735	40 046	191 258	211 753	180 131	191 013	160 092	208 128

^a 2008-ig az adott évre vonatkozó – jellemzően az éves bérnövekményről szóló – „bérmegállapodások”, 2008 után a kollektív szerződésben rögzített, a „munka díjazására” vonatkozó rendelkezések, melyek általában hosszabb időre érvényesek, pl. a különféle bérpótlékok mértéke, jutalmak, béren kívüli juttatások, a bérfizetéssel kapcsolatos jogok és kötelezettségek.

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_08

10.9. táblázat: A kollektív szerződésekkel lefedett alkalmazottak aránya^a, százalék

Ágazat	Többmunkáltatós kollektív szerződések a versenyszférában ^b					Egymunkáltatós kollektív szerződések a nemzetgazdaságban				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Mezőgazdaság	27,28	27,80	21,93	23,08	21,12	12,82	12,47	9,81	11,71	9,87
Bányászat, kőfejtés	6,16	6,37	5,27	5,36	5,35	36,15	37,84	57,86	40,51	40,46
Feldolgozóipar	11,95	11,40	12,78	11,95	11,94	24,35	23,36	25,94	25,95	25,86
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	72,05	69,28	70,27	69,67	73,69	63,69	60,04	59,16	53,09	53,19
Vízellátás, szennyvízgyűtés, hulladékgazdálkodás	24,59	25,15	24,32	23,87	27,10	59,58	55,95	46,97	46,61	46,57
Építőipar	99,40	98,93	98,27	99,88	98,00	6,73	6,74	5,47	5,84	6,65
Kereskedelem, gépjárműjavítás	3,36	3,41	6,71	6,83	6,88	11,07	11,22	7,74	7,82	7,71
Szállítás, raktározás	15,07	15,27	15,69	14,82	37,38	57,57	56,26	58,68	56,65	54,40
Szálláshely szolgáltatás, vendéglátás	94,31	94,28	93,24	92,42	87,66	9,98	9,94	8,23	6,49	6,24
Információ és kommunikáció	0,83	0,82	0,88	0,88	0,81	21,76	20,25	18,93	20,14	19,19
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	6,10	4,97	5,72	5,24	5,36	33,94	32,36	35,11	33,41	32,89
Ingatlanügylek	38,06	39,78	16,37	15,73	17,36	30,95	29,30	25,69	24,61	26,14
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	2,47	2,32	4,01	4,58	4,49	9,37	8,53	10,97	12,24	12,78
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	13,87	12,59	6,33	6,22	7,06	8,43	7,78	8,17	8,01	8,17
Közigazgatás, védelem, kötelező tb.	51,22	6,89	14,48	14,52	15,55
Oktatás	4,79	3,91	4,81	43,03	40,51	44,83	41,94	44,98
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	50,35	35,88	38,24	34,48	36,38
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	1,31	1,28	0,14	0,16	0,14	22,81	19,79	23,57	24,01	22,99
Egyéb szolgáltatás	0,93	0,84	0,62	0,63	1,46	9,70	6,78	7,07	8,76	6,88
Összesen	20,43	19,86	19,94	19,34	21,51	27,18	23,52	25,05	24,24	24,59

^a A kollektív szerződések hatálya alatt alkalmazottak számának az alkalmazásban állók számán belüli arányát mutatja.

^b A közszférában egy darab többmunkáltatós kollektív szerződés volt hatályban a vizsgált időszakban.

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer Kollektív Szerződés Nyilvántartás.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_09

10.10. táblázat: Egymunkáltatós kollektív szerződések a nemzetgazdaságban

Ágazat	Kollektív szerződések száma					Kollektív szerződés hatálya alatt alkalmazottak száma, fő				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Mezőgazdaság	65	64	65	66	66	9 765	9 310	7 628	8 709	7 680
Bányászat, kőfejtés	10	10	9	9	9	1 474	1 491	2 142	1 475	1 498
Feldolgozóipar	339	344	344	354	355	142 402	144 844	157 710	157 659	157 178
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	50	48	47	45	44	16 003	14 581	13 807	12 194	12 414
Vízellátás, szennyvízgyűtés, hulladékgyártás	70	69	67	68	68	24 236	23 737	19 175	19 010	19 010
Építőipar	49	48	45	45	46	7 917	7 800	6 153	6 190	7 488
Kereskedelem, gépjárműjavítás	126	126	119	118	119	38 031	37 973	25 686	25 573	25 565
Szállítás, raktározás	59	60	57	59	59	102 452	102 164	104 150	98 748	96 550
Szálláshely szolgáltatás, vendéglátás	38	37	36	35	35	8 337	8 342	6 576	4 944	4 986
Információ és kommunikáció	15	15	14	15	15	14 256	14 256	13 540	13 727	13 727
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	26	27	27	26	26	22 729	20 997	22 300	20 892	20 892
Ingatlanügyek	33	31	31	32	32	8 781	8 522	6 957	7 100	7 079
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	54	55	53	54	54	6 822	6 795	8 628	10 047	10 047
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	24	25	24	25	24	10 507	11 359	11 080	11 206	11 080
Közigazgatás, védelem, kötelező tb.	103	105	102	105	104	16 433	17 015	37 643	38 313	40 431
Oktatás	1 293	1 292	1 295	1 291	1 292	106 485	106 233	113 995	102 582	114 377
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	241	239	236	226	228	77 719	88 141	100 879	92 631	95 961
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	92	94	92	91	91	7 242	7 109	7 786	7 637	7 592
Egyéb szolgáltatás	19	18	18	19	18	1 422	1 482	1 515	1 514	1 474
Összesen	2 706	2 707	2 681	2 683	2 685	623 013	632 151	667 350	640 151	655 029

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer, Kollektív Szerződés Nyilvántartás.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_10

10.11. táblázat: Többszempénstátos kollektív szerződés a versenyszférában^a

Ágázat	Többszempénstátos kollektív szerződésben ^b részes munkáltatók száma, db					Többszempénstátos kollektív szerződés hatálya alatt alkalmazottak száma, fő				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Mezőgazdaság	601	601	600	27	41	20 724	20 416	16 833	17 098	17 002
Bányászat, kőfejtés	5	5	5	3	4	251	251	195	195	195
Feldolgozóipar	604	601	179	155	174	69 871	68 953	75 700	70 908	72 623
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	36	36	34	35	35	18 096	16 818	16 393	15 991	17 142
Vízellátás, szennyvízgyűtés, hulladékkezelés	23	23	23	22	28	9 769	9 769	9 229	9 229	9 283
Építőipar	489	491	486	484	510	116 745	113 936	110 173	105 521	110 173
Kereskedelem, gépjárműjavítás	127	125	68	47	192	11 538	11 551	22 258	22 316	22 827
Szállítás, raktározás	197	155	157	155	1 209	26 780	26 780	26 867	24 972	63 934
Szálláshely szolgáltatás, vendéglátás	37	37	31	29	37	65 581	65 410	63 526	61 204	63 526
Információ és kommunikáció	10	10	12	12	12	543	543	597	597	597
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	12	12	13	7	9	4 082	3 215	3 626	3 269	3 269
Ingatlanügyek	56	56	47	28	34	10 579	10 579	4 048	4 048	4 055
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	43	43	39	33	45	1 621	1 621	2 755	3 293	3 326
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	87	87	84	82	104	16 862	16 862	7 855	7 888	10 013
Közigazgatás, védelem, kötelező tb.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	-
Oktatás	17	17	17	20	24	171	171	172
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	1	1	1	0	2	-
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	1	1	1	1	4	127	127	13	13	13
Egyéb szolgáltatás	8	8	7	2	2	133	121	88	83	204
Összesen	2 354	2 309	1 804	1 142	2 467	373 302	366 952	360 327	346 796	398 354

^a A közzsférában egy darab többszempénstátos kollektív szerződés volt hatályban a vizsgált időszakban.

^b A többszempénstátos kollektív szerződés: mindhárom munkáltatói szint feletti típus (több munkáltató együtt, munkáltatói szövetség által kötött és kiterjesztett) együtt.

Forrás: NGM, Munkaügyi Kapcsolatok Információs Rendszer, Kollektív Szerződés Nyilvántartás.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut10_11

11.1. táblázat: Gyermek után járó támogatások

Év	Családi adókedvezmény ^a		Családi pótlék ^b		Rendszeres gyermekvédelmi támogatás ^c		Gyermekgondozási díj ^d		Gyermekgondozási segély és támogatás ^d	
	átlagos havi összeg, Ft	családok átlagos száma	egy családra jutó átlagos havi összeg, Ft	családok átlagos száma	átlagos havi összeg, Ft	családok átlagos száma	átlagos havi összeg, Ft	átlagos fő	átlagos havi összeg, Ft	átlagos fő
2005	6 979	924 263	12 596	1 264 500	5 619	663 000	58 676	87 172	25 706	208 708
2006	9 392	122 883	21 637	1 269 000	-	-	63 221	91 678	27 102	212 741
2007	23 031	1 224 000	-	-	68 763	93 973	28 496	207 608
2008	24 521	1 246 600	-	-	74 518	94 514	30 880	208 652
2009	24 524	1 245 900	-	-	78 725	95 050	30 328	214 416
2010	24 442	1 224 000	-	-	83 959	94 682	30 041	217 807
2011	24 528	1 190 707	-	-	84 929	87 717	..	207 550
2012	24 491	1 167 640	-	-	91 050	81 839	..	206 645
2013	24 257	1 149 796	-	-	96 661	81 234	..	198 685

^a 1999-ben vezették be. 2006-tól beépült a családi pótlékba, adócsökkentő családi kedvezményre csak a 3 és több gyermek szülők jogosultak, melynek összege havonta 4000 Ft gyermekenként.

^b Éves átlag. 2002-től a 13-dik hónapra kifizetett pótlékkal együtt.

^c Éves átlag. 1998-tól 2005-ig létezett.

^d Éves átlag.

Forrás: NAV, KSH Szociális Statisztikai Évkönyvek.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_01

11.2. táblázat: Munkanélküliség esetén járó támogatások és az átlagbér

Év	Munkanélküli járadék és egyéb, nem jövedelemtől függő munkanélküli ellátások ^a		Jövedelempótló támogatás és rendszeres szociális segély ^b		Havi nettó átlagbér, Ft ^c		
	átlagos havi összeg, Ft	átlagos létszám, fő	átlagos havi összeg, Ft	átlagos létszám, fő	férfi	nő	együtt
2005	39 593	111 732	16 991	158 565	108 139	98 625	103 727
2006	43 344	109 095	23 771	160 426	110 951
2007	46 208	96 463	25 705	194 779	114 282
2008	49 454	97 047	27 347	213 436	121 969
2009	51 831	152 197	23 117	167 287	124 116
2010	50 073	125 651	27 574	174 539	132 604
2011	52 107	110 803	25 139	209 918	141 151
2012	63 428	62 380	21 943	236 609	144 085
2013	68 730	48 019	22 781	211 760	151 118
2014	155 717

^a A havi zárónapi létszámok átlaga.

^b A rendszeres szociális segély adatok 2006-ban a július 1. és december 31. közötti időszakra vonatkoznak, mivel a segély szabályozása megváltozott.

^c A nettó átlagbér a nemzetgazdaság egészére vonatkozik, versenyszféra: 4 fő feletti munkáltatók.

Forrás: KSH: Társadalmi ellátórendszerek 2007, Szociális Statisztikai Évkönyvek, Népjóléti Statisztikai Évkönyv. KSH Szociális Statisztikai Évkönyvek. KSH Stadat.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_02

11.3.a. táblázat: Saját jogú nyugellátásban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk átlagösszegei az év januárjában

Év	Öregségi nyugdíj			Korhatár alatti és korhatár feletti rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj		
	létszám, fő	emelés előtti átlagösszeg, Ft	emelés utáni átlagösszeg, Ft	létszám, fő	emelés előtti átlagösszeg, Ft	emelés utáni átlagösszeg, Ft
2002	1 664 062	43 368	47 561	789 544	37 369	40 972
2003	1 657 271	50 652	54 905	799 966	43 185	46 801
2004	1 637 847	57 326	60 962	806 491	48 180	51 220
2005	1 643 409	63 185	67 182	808 107	52 259	55 563
2006	1 658 387	69 145	72 160	806 147	56 485	58 935
2007	1 676 477	74 326	78 577	802 506	59 978	63 120
2008	1 716 315	81 975	87 481	794 797	65 036	69 160
2009	1 731 213	90 476	93 256	779 130	70 979	73 166
2010	1 719 001	94 080	98 804	750 260	73 687	77 500
2011	1 700 800	99 644	104 014	721 973	77 945	81 367
2012	1 959 202 ^a	99 931	104 610	302 990 ^b

^a Azok rokkantsági nyugdíját, akik 2012 előtt betöltötték az öregségi nyugdíjkorhatárt, 2012-től öregségi nyugdíjként kell továbbfolyósítani. A korbetöltött rokkantsági nyugdíjból átsoroltakat is tartalmazza.

^b Csak az öregségi nyugdíjkorhatár alattiakat tartalmazza.

Forrás: ONYF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_03a

11.3.b. táblázat: Saját jogú nyugellátásban részesülők^a létszáma és a teljes ellátásuk átlagösszegei az év januárjában, 2012-től

Ellátástípus	2012			2013			2014		
	Létszám	A teljes ellátás átlagösszege Ft/hó		Létszám	A teljes ellátás átlagösszege Ft/hó		Létszám	A teljes ellátás átlagösszege Ft/hó	
		emelés előtti	emelés utáni		emelés előtti	emelés utáni		emelés előtti	emelés utáni
Öregségi nyugdíjban részesülők	1 959 202	99 931	104 610	2 000 128	107 236	112 781	2 037 126	113 063	115 786
Ebből:									
-Korbetöltött öregségi nyugdíjas ^b	1 884 583	102 332	107 138	1 900 661	109 841	115 521	1 925 103	112 700	115 416
-Nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj	62 955	102 402	106 731	90 166	109 803	115 474	105 172	114 035	116 753
-Korhatár alatti öregségi nyugdíj	11 664	174 326	182 542	9 301	188 664	198 473	6 851	200 081	204 882

^a Nyugdíjat – saját jogon – 2012-től csak korbetöltött személyek részére lehet megállapítani és folyósítani. Továbbra is nyugdíjként állapítható meg és folyósítható a nők számára legalább 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj.

^b Azok rokkantsági nyugdíját, akik 2012 előtt betöltötték az öregségi nyugdíjkorhatárt, 2012-től öregségi nyugdíjként kell továbbfolyósítani. A korbetöltött rokkantsági nyugdíjból átsoroltakat is tartalmazza.

Forrás: ONYF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_03b

11.4.a. táblázat: Egészségkárosodott személyek szociális járadékaiban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk emelés utáni átlagösszegei az év januárjában

Év	Átmeneti járadék		Rendszeres szociális járadék		Bányászok egészségkárosodási járadéka		Összesen	
	létszám, fő	átlagösszeg, Ft	létszám, fő	átlagösszeg, Ft	létszám, fő	átlagösszeg, Ft	létszám, fő	átlagösszeg, Ft
2000	15 491	18 309	196 689	14 435	2 852	48 581	215 032	15 167
2001	15 640	20 809	198 820	15 610	3 304	53 379	217 764	16 556
2002	11 523	26 043	200 980	17 645	3 348	59 558	215 851	18 744
2003	12 230	30 135	203 656	19 907	3 345	65 380	219 231	21 171
2004	11 949	33 798	207 300	21 370	2 950	69 777	222 199	22 681
2005	13 186	36 847	207 091	22 773	2 839	74 161	223 116	24 259
2006	14 945	40 578	195 954	23 911	2 786	77 497	213 685	25 776
2007	19 158	42 642	184 845	25 050	2 693	80 720	206 696	27 406
2008	21 538	46 537	170 838	27 176	2 601	85 805	194 977	30 096
2009	21 854	46 678	159 146	27 708	2 533	86 165	183 533	30 774
2010	20 327	47 060	148 704	27 645	2 448	86 252	171 479	30 783
2011	16 448	47 096	139 277	27 588	2 371	86 411	158 096	30 500

Megjegyzés: A 2012. előtt megállapított ellátások közül az I–II. csoportú rokkantaknak járó rokkantsági nyugdíjat, az átmeneti járadékot, a III. csoportú rokkantak közül, illetve a rendszeres szociális járadékosok közül az 1955. előtt születettek ellátását 2012-től rokkantsági ellátásként kell továbbfolyósítani. A 2012. előtt megállapított III. csoportos rokkantsági nyugdíjat és a rendszeres szociális járadékot 2012-től rehabilitációs ellátásként kell továbbfolyósítani, ha az ellátott 1955-ben, vagy később született. E kör ellátásának végleges feltételei az intézményes komplex felülvizsgálat alapján kerülnek meghatározásra.

Forrás: *ONYF*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_04a

11.4.b. táblázat: Egészségkárosodott személyek szociális járadékaiban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk emelés utáni átlagösszegei az év januárjában, 2013-tól

Megváltozott munkaképességűek ellátásai	2013			2014		
	Létszám	A teljes ellátás		Létszám	A teljes ellátás	
		emelés előtti átlagösszege Ft/hó	emelés utáni átlagösszeg Ft/hó		emelés előtti átlag-összege Ft/hó	emelés utáni átlag-összeg Ft/hó
Rokkantsági és rehabilitációs ellátások	444 014	62 780	66 035	418 617	64 811	66 364
Ebből:						
-Korbetöltötté vált rokkantsági ellátások	41 162	63 260	66 542	52 186	71 362	73 077
-Korhatár alatti rokkantsági ellátások	209 264	70 753	74 422	198 312	71 783	73 503
-Rehabilitációs ellátások	178 112	51 718	54 398	161 761	53 262	54 538
-Rehabilitációs járadékok	13 265	80 101	84 256	4 153	84 886	86 919
-Bányászok egészségkárosodási járadéka	2 211	86 455	90 915	2 205	92 174	94 369

Megjegyzés: A 2012 előtt megállapított ellátások közül az I–II. csoportú rokkantaknak járó rokkantsági nyugdíjat, az átmeneti járadékot, a III. csoportú rokkantak közül, illetve a rendszeres szociális járadékosok közül az 1955. előtt születettek ellátását 2012-től rokkantsági ellátásként kell továbbfolyósítani. A 2012. előtt megállapított III. csoportos rokkantsági nyugdíjat és a rendszeres szociális járadékot 2012-től rehabilitációs ellátásként kell továbbfolyósítani, ha az ellátott 1955-ben, vagy később született. E kör ellátásának végleges feltételei az intézményes komplex felülvizsgálat alapján kerülnek meghatározásra.

Forrás: *ONYF*.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_04b

11.5. táblázat: A nyugdíjba vonulás korcentrumba és a nyugdíjazottak létszáma

	Átlagkor	Fő	Átlagkor	Fő	Átlagkor	Fő	Átlagkor	Fő	Átlagkor	Fő
Ellátás	2005		2006		2007		2008		2009	
Nők										
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak	57,7	45 115	57,5	46 093	57,8	62 015	57,3	39 290	59,9	15 243
Ebből nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj	49,1	19 250	49,3	18 488	49,8	15 837	50,5	8 565	51,1	9 065
Rehabilitációs járadék	-	-	-	-	-	-	44,1	1 604	44,9	6 574
Összesen	55,1	64 365	55,2	64 581	56,2	77 852	55,7	49 459	54,1	30 882
Férfiak										
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak	59,9	30 560	59,9	33 134	59,7	50 878	59,8	25 749	59,7	37 116
Rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj	50,5	24 565	50,6	23 045	51,1	19 032	51,9	11 069	52,3	11 992
Rehabilitációs járadék	-	-	-	-	-	-	44,5	1 556	44,8	6 278
Összesen	55,7	55 125	56,1	56 179	57,4	69 910	56,9	38 374	56,4	55 386
Együtt										
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak	58,6	75 675	58,5	79 227	58,7	112 893	58,3	65 039	59,7	52 359
Rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj	49,9	43 815	50,0	41 533	50,5	34 869	51,3	19 634	51,8	21 057
Rehabilitációs járadék	-	-	-	-	-	-	44,3	3 160	44,9	12 852
Összesen	55,4	119 490	55,6	120 760	56,8	147 762	56,2	87 833	55,6	86 268
	2010		2011		2012		2013		2014 ^a	
Nők										
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak	60,7	13 617	58,5	84 922	59,1	53 581	59,5	40 616	59,3	35 565
Ebből nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj	-	-	57,6	54 770	57,8	27 588	57,8	24 633	58,2	26 512
Rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj	50,8	10 478	50,7	8 667	-	-	-	-	-	-
Rehabilitációs járadék	47,6	6 789	47,2	4 386
Összesen	54,4	30 884	57,3	97 975
Férfiak										
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak	60,2	37 219	60,3	43 240	62,0	21 996	62,2	21 639	62,2	14 751
Rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj	52,1	13 345	51,9	10 673	-	-	-	-	-	-
Rehabilitációs járadék	47,4	6 123	47,0	4 102
Összesen	56,9	56 687	57,8	58 015
Együtt										
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak	60,3	50 836	59,1	128 162	60,0	75 577	60,5	62 255	60,1	50 316
Rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj	51,5	23 823	51,4	19 340	-	-	-	-	-	-
Rehabilitációs járadék	47,5	12 912	47,1	8 488
Összesen	56,0	87 571	57,5	155 990

^a A 2014. évi adatok előzetesek.

Megjegyzés: az adatok az ONYF nyugdíjmegállapító rendszerének (NYUGDMEG) adataiból származnak, így nem tartalmazzák a fegyveres testületek és a rendvédelmi szervek megállapítási adatait. A MÁV adatait 2008-tól már tartalmazzák.

Forrás: ONYF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mp/2014hut11_05

11.6. táblázat: Rokkantsági járadékban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk emelés utáni átlagösszegei az év januárjában

Év	Rokkantsági járadék		Év	Rokkantsági járadék	
	létszám, fő	átlagösszeg, Ft		létszám, fő	átlagösszeg, Ft
2001	25 490	18 220	2008	30 677	32 709
2002	26 350	20 931	2009	31 263	33 434
2003	27 058	23 884	2010	31 815	33 429
2004	27 923	25 388	2011	32 314	33 429
2005	28 738	27 257	2012	32 560	33 426
2006	29 443	28 720	2013	32 463	33 422
2007	30 039	30 219	2014	32 497	33 422

Forrás: ONYF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_06

11.7. táblázat: Új rokkantsági nyugdíjmegállapítások és az új öregségi nyugdíjmegállapítások részletes létszám adatai

Év	Rokkantsági és baleseti rokkant- sági nyugdíjak	Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak ^a		Az összesenből a korhatár évében			Az összesenből korhatár alatt			
	együtt	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
1996	59 967	31 770	59 939	91 709	9 893	20 073	29 966	18 681	31 857	50 538
1997	48 262	37 886	32 614	70 500	10 630	1 138	11 768	24 308	28 154	52 462
1998	42 975	12 908	17 841	30 749	385	882	1 267	11 461	15 244	26 705
1999	46 701	15 181	24 418	39 599	2 601	5 808	8 409	11 494	16 922	28 416
2000	55 558	18 071	29 526	47 597	613	813	1 426	16 089	26 859	42 948
2001	54 645	28 759	14 267	43 026	2 200	4 882	7 082	25 175	7 396	32 571
2002	52 211	30 209	25 719	55 928	2 593	646	3 239	26 346	23 503	49 849
2003	48 078	32 574	13 574	46 148	3 058	5 098	8 156	28 064	6 537	34 601
2004	44 196	35 940	36 684	72 624	3 842	989	4 831	30 234	33 817	64 051
2005	41 057	33 175	48 771	81 946	4 035	6 721	10 756	27 719	40 142	67 861
2006	36 904	34 207	47 531	81 738	4 013	732	4 745	29 025	45 675	74 700
2007	34 991	51 037	62 168	113 205	3 722	6 660	10 382	45 731	54 177	99 908
2008	19 832	25 912	39 423	65 335	3 154	288	3 442	22 180	38 761	60 941
2009	21 681	37 468	15 468	52 936	4 193	6 692	10 885	32 452	8 289	40 741
2010	24 094	37 394	13 719	51 113	6 350	7 213	13 563	29 990	5 801	35 791
2011	19 340	43 240	84 922	128 162	9 058	7 938	16 996	32 400	76 019	108 419
2012	-	21 996	53 581	75 577	11 054	9 471	20 525	8 317	42 624	50 941
2013	-	21 639	40 616	62 255	18 906	13 439	32 345	344	25 659	26 003
2014 ^b	-	14 751	35 565	50 316	11 963	7 672	19 635	749	26 616	27 365

^a 2012 előtt az öregségi jellegű nyugdíjak közé tartozik: korengedményes öregségi nyugdíj, művészyugdíj, előnyugdíj (1997-ig), és a bányásznyugdíj is. 2012. évtől egyes korhatár alatt megállapított nyugdíjjellegű ellátások (alapvetően a korhatár előtti ellátás) adatait is tartalmazzák.

^b A 2014. évi adatok előzetesek.

Megjegyzés: Az adott évben folyósítani kezdett (adott évi szabályok szerint megállapított) nyugdíjak. Az adatok az ONYF nyugdíjmegállapító rendszeréből származnak, így nem tartalmazzák a fegyveres testületek és a rendvédelmi szervek megállapítási adatait.

Forrás: ONYF.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_07

11.8. táblázat: Öregségi nyugdíjkorhatár

Születési év	Naptári év																							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014 I.	2014 II.	2015 I.	2015 II.	2016	2017 I.	2017 II.	2018 I.	2018 II.	2019	2020 I.	2020 II.	2021 I.	2021 II.	2022	2023	2024		
1948	61	62	63	64	65	66	66	67	67	68	69	69	70	70	71	72	72	73	73	74	75	76		
1949	60	61	62	63	64	65	65	66	66	67	68	68	69	69	70	71	71	72	72	73	74	75		
1950	59	60	61	62	63	64	64	65	65	66	67	67	68	68	69	70	70	71	71	72	73	74		
1951	58	59	60	61	62	63	63	64	64	65	66	66	67	67	68	69	69	70	70	71	72	73		
1952 I.	57	58	59	60	61	62	62,5	63	63,5	64	65	65,5	66	66,5	67	68	68,5	69	69,5	70	71	72		
1952 II.	57	58	59	60	61	61,5	62	62,5	63	64	64,5	65	65,5	66	67	67,5	68	68,5	69	70	71	72		
1953	56	57	58	59	60	61	61	62	62	63	64	64	65	65	66	67	67	68	68	69	70	71		
1954 I.	55	56	57	58	59	60	60	61	61,5	62	63	63,5	64	64,5	65	66	66,5	67	67,5	68	69	70		
1954 II.	55	56	57	58	59	59,5	60	60,5	61	62	62,5	63	63,5	64	65	65,5	66	66,5	67	68	69	70		
1955	54	55	56	57	58	59	59	60	60	61	61	62	63	63	64	65	65	66	66	67	68	69		
1956 I.	53	54	55	56	57	58	58,5	59	59,5	60	61	61,5	62	62,5	63	64	64,5	65	65,5	66	67	68		
1956 II.	53	54	55	56	57	57,5	58	58,5	59	60	60,5	61	61,5	62	63	63,5	64	64,5	65	66	67	68		
1957	52	53	54	55	56	57	57	58	58	59	60	60	61	61	62	63	63	64	64	65	66	67		
1958	51	52	53	54	55	56	56	57	57	58	59	59	60	60	61	62	62	63	63	64	65	66		
1959	50	51	52	53	54	55	55	56	56	57	58	58	59	59	60	61	61	62	62	63	64	65		
1960	49	50	51	52	53	54	54	55	55	56	57	57	58	58	59	60	60	61	61	62	63	64		

Öregségi nyugellátásra az jogosult, aki betöltötte a jogszabályban rögzített – táblázatban szürkével jelölt –, rá vonatkozó (férfiak és nők esetén egységes) öregségi nyugdíjkorhatárt, rendelkezik az előírt szolgálati idővel, és nem áll biztosítással járó jogviszonyban. Az öregségi nyugdíj megállapításához szükséges szolgálati idő legalább 15 év. A táblázatban az öregségi nyugdíjkorhatárt tüntettük fel az adott évben született személyekre vonatkozóan. A cellák az adott évben született személy naptári év szerint betöltött életkorát mutatják.

Öregségi teljes nyugdíjra – életkorától függetlenül – jogosult az a nő, aki legalább 40 év jogosultsági idővel (mely nem feltétlenül egyezik meg a szolgálati idővel) rendelkezik. E lehetőségen túlmenően a 2011. évi CLXVII. tv. értelmében korhatár előtti nyugdíj 2011. december 31-ét követően már nem állapítható meg. A törvény ugyanakkor biztosítja a korábban már megállapított ilyen ellátások további, más jogcímen (korhatár előtti ellátás, szolgálati járandóság, átmeneti bányászjáradék, vagy balettművészeti életjáradék) történő folyósítását.

2012 előtt korhatár előtti öregségi nyugdíjként folyósították a következő ellátásokat: előrehozott és csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj, korkedvezményes nyugdíj, bányásznyugdíj, művésznyugdíj, országgyűlési, európai parlamenti képviselők, polgármesterek korhatár előtti öregségi nyugdíja, korengedményes nyugdíj, fegyveres testületek hivatásos tagjainak szolgálati nyugdíja.

Forrás: 1997. évi LXXXI. tv.; 2011. évi CLXVII. tv., <http://ado.hu/rovatok/tb-nyugdij/nyugdijkorhatar-elotti-ellatasok>.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut11_08

**12.1. táblázat: A személyi jövedelemadó kulcs átlaga,
minimális, maximális értéke, százalék**

Év	Átlagos adóterhelés, %	A bruttó bérre vetített személyi jövedelemadó kulcs	
		minimuma	maximuma
1988	..	0	60
1989	..	0	56
1990	..	0	50
1991	..	0	50
1992	..	0	40
1993	..	0	40
1994	..	0	44
1995	..	0	44
1996	..	20	48
1997	..	20	42
1998	..	20	42
1999	..	20	40
2000	..	20	40
2001	..	20	40
2002	..	20	40
2003	..	20	40
2004	..	18	38
2005	18,89	18	38
2006	19,03	18	36
2007	18,63	18	36
2008	18,86	18	36
2009	18,10	18	36
2010 ^a	16,34	21,59	40,64
2011 ^a	13,78	20,32	20,32
2012 ^b	14,90	16	20,32
2013	..	16	16
2014	..	16	16
2015	..	16	16

^a 2010-ben a nominális adókulcs 5 000 000 Ft-ig 17%, 5 000 001 Ft-tól pedig a 850 000 Ft és a 5 000 000 Ft-on felüli rész 32%-a. 2011-ben a nominális adókulcs 16%. Az összevont adóalap a jövedelem adóalap-kiegészítéssel (azaz 27 százalékkal) megnövelt összege.

^b 2012-ben a nominális adókulcs 16%. Az összevont adóalap a jövedelem és az adóalap-kiegészítés összege.

Az adóalap-kiegészítés összegét:

- az összevont adóalapba tartozó jövedelem 2 millió 424 ezer forintot meg nem haladó része után nem kell megállapítani,
- az összevont adóalapba tartozó jövedelem 2 millió 424 ezer forintot meghaladó része után 27 százalékos mértékkel kell megállapítani.

Forrás: Átlagos adóterhelés: http://nav.gov.hu/nav/szolgaltatasok/adostatisztikak/szemelyi_jovedelemado/szemelyijovedelemado_adostatisztika.html. Egyéb adatok: http://nav.gov.hu/nav/szolgaltatasok/adokulcsok_jarulekmertekek/adotablak.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut12_01

12.2. táblázat: Az adóék mértékének változása a minimálbér és alkalmi munkavállalói könyv (AMK) esetén

Év	Minimálbér				Teljes bérköltség minimálbér esetén		Minimál- bér adóéke, %	AMK közteher ^a , Ft/nap		Teljes bérköltség ^a , Ft/nap		AMK adóék, % ^a	
	bruttó, Ft/hó	bruttó, Ft/nap	nettó, Ft/hó	nettó, Ft/nap	Ft/hó	Ft/nap		általános	regiszt- rált munka- nélküli	általános	regiszt- rált munka- nélküli	általános	regiszt- rált munka- nélküli
1997	17 000	783	15 045	693	26 450	1 196	43,1	500	500	1 193	1 193	41,9	41,9
1998	19 500	899	17 258	795	30 297	1 369	43,0	500	500	1 295	1 295	38,6	38,6
1999	22 500	1 037	18 188	838	34 538	1 546	47,3	500	500	1 338	1 338	37,4	37,4
2000	25 500	1 175	20 213	931	38 963	1 746	48,1	800	800	1 731	1 731	46,2	46,2
2001	40 000	1 843	30 000	1 382	58 400	2 638	48,6	1 600	1 600	2 982	2 982	53,6	53,6
2002	50 000	2 304	36 750	1 694	71 250	3 226	48,4	1 000	500	2 694	2 194	37,1	22,8
2003	50 000	2 304	42 750	1 970	70 200	3 191	39,1	1 000	500	2 970	2 470	33,7	20,2
2004	53 000	2 442	45 845	2 113	74 205	3 376	38,2	1 000	500	3 113	2 613	32,1	19,1
2005	57 000	2 627	49 305	2 272	79 295	3 572	37,8	700	500	2 972	2 772	23,6	18,0
2006	62 500	2 880	54 063	2 491	85 388	3 910	36,7	700	700	3 191	3 191	21,9	21,9
2007	65 500	3 018	53 915	2 485	89 393	4 095	39,7	700	700	3 185	3 185	22,0	22,0
2008	69 000	3 180	56 190	2 589	94 065	4 310	40,3	900	900	3 489	3 489	25,8	25,8
2009	71 500	3 295	57 815	2 664	97 403 ^b	4 464	40,6	900	900	3 564	3 564	25,3	25,3
2010	73 500	3 387	60 236	2 776	94 448	4 352	36,2	900	900	3 676	3 676	24,5	24,5

	Minimálbér				Teljes bérköltség minimálbér esetén		Minimál- bér adóéke, %	Egyszerűsített foglalkoztatás ^c					
	bruttó, Ft/hó	bruttó, Ft/nap	nettó, Ft/hó	nettó, Ft/nap	Ft/hó	Ft/nap		alkalmi munka	mező- gazdasá- gi/ tu- risztikai idény- munka	alkalmi munka	mező- gazdasá- gi/ tu- risztikai idény- munka	alkalmi munka	mező- gazdasá- gi/ tu- risztikai idény- munka
2011	78 000	3 594	60 600	2 793	100 230	4 619	39,5	1 000	500	3 793	3 293	26,4	15,2
2012	93 000	4 280	60 915	2 803	119 505	5 500	49,0	1 000	500	3 803	3 303	26,3	15,1
2013	98 000	4 510	64 190	2 954	125 930	5 795	49,0	1 000	500	3 954	3 454	25,3	14,4
2014	101 500	4 670	66 483	3 059	130 428	6 001	49,0	1 000	500	3 600	3 100	24,6	14,0
2015	105 000	4 830	68 775	3 164	134 925	6 207	49,0	1 000	500	3 689	3 189	24,0	13,6

^a A bruttó napi minimálbér oszlopnak megfelelő összegben kifizetett munkadíj és alkalmi munkavállalói könyvvel történő munkavégzés esetén. A minimálbérhez történő hasonlítás alapja az a feltételezés, hogy az alkalmi munkásoknak a lehető legkevesebbet fizetnek a foglalkoztatók.

^b 2009. I. félévére vonatkozó szabályozás szerint.

^c 2010. április 1-jétől az alkalmi munkavállalói könyvek és a közteherjegyek megszűntek, melyeket az egyszerűsített foglalkoztatás váltott fel.

Megjegyzés: Az adóék az összes közteher (adó és járulék) és a teljes bérköltség hányadosa, számítása: $\text{adóék} = (\text{teljes bérköltség} - \text{nettó bér}) / \text{teljes bérköltség}$.

Forrás: Minimálbér: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qli041.html. Közteherjegy: 1997. évi LXXIV. Törvény. Egyszerűsített foglalkoztatás: 2010. évi LXXV. törvény. 2014–2015-ös adatok forrásai: [http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=allaskeresok-
nek_ellatasok_osszegei_es_kozterhei](http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=allaskeresok-nek_ellatasok_osszegei_es_kozterhei), <http://officina.hu/gazdasag/93-minimalber-2015>, <http://www.nav.gov.hu>. Scharle Ágota számítása alapján.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut12_02

12.3. táblázat: Minimálbér, bérminimum és nyugdíjminimum havi összege, folyó évi ezer forint

Dátum	Minimálbér havi összege, Ft	A bruttó átlagkereset százalékában	APW arányában, %	Garantált bérminimum	Nyugdíjminimum
1990. II. 1.	4 800	..	40,9	-	4 300
1991. IV.1.	7 000	-	5 200
1992. I. 1.	8 000	35,8	41,4	-	5 800
1993. II. 1.	9 000	33,1	39,7	-	6 400
1994. II. 1.	10 500	30,9	37,8	-	7 367
1995. III. 1.	12 200	31,4	37,0	-	8 400
1996. II. 1.	14 500	31,0	35,8	-	9 600
1997. I. 1.	17 000	29,7	35,1	-	11 500
1998. I. 1.	19 500	28,8	34,4	-	13 700
1999. I. 1.	22 500	29,1	34,6	-	15 350
2000. I. 1.	25 500	29,1	35,0	-	16 600
2001. I. 1.	40 000	38,6	48,3	-	18 310
2002. I. 1.	50 000	40,8	54,5	-	20 100
2003. I. 1.	50 000	36,4	51,5	-	21 800
2004. I. 1.	53 000	37,2	50,7	-	23 200
2005. I. 1.	57 000	33,6	49,2	-	24 700
2006. I. 1.	62 500	36,5	52,3	68 000	25 800
2007. I. 1.	65 500	35,4	49,3	75 400	27 130
2008. I. 1.	69 000	34,7	49,5	86 300	28 500
2009. I. 1.	71 500	35,8	50,0	87 500	28 500
2010. I. 1.	73 500	36,3	48,6	89 500	28 500
2011. I. 1.	78 000	36,6	49,8	94 000	28 500
2012. I. I.	93 000	41,7	54,3	108 000	28 500
2013. I. I.	98 000	42,5	55,1	114 000	28 500
2014. I. I.	101 500	42,7	..	118 000	28 500
2015. I. I.	105 000	122 000	28 500

Megjegyzés:

1999-ig a képzetlen munkaerőt foglalkoztató ágazatok rendszerint néhány hónapos haladékok kaptak az új minimálbér bevezetésére.

A garantált bérminimum a szakképzett alkalmazottakra vonatkozik, a minimálbér és a bérminimum is a bruttó összeg.

A minimálbér mentes a személyi jövedelemadótól 2002 szeptemberétől. Ez az intézkedés a nettó minimálbér 15,9%-os emelkedését eredményezte.

APW: feldolgozóipari fizikai munkás átlagbére, NMH BT alapján. 1990-ben az előző évi adat indexálva (mivel 1990-ben nem volt Bértarifa felvétel).

Forrás: Minimálbér: 1990–91: <http://www.mszosz.hu/files/1/64/345.pdf>, 1992–: KSH. Garantált bérminimum: http://www.nav.gov.hu/nav/szolgáltatások/adokulcsok_jarulekmerterek/minimalber_garantal. Nyugdíjminimum: http://www.ksh.hu/docs/hun/xtabla/nyugdij/tablany11_03.html. APW: NMH BT.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut12_03

12.4. táblázat: Munkát terhelő adók a költségvetési bevétel és a keresetek arányában

Év	Munkát terhelő adók az adóbevétel arányában, ^a %	Implicit adókulcs ^b	Átlagkereset 67%-ának adóéke	Minimálbér adóéke ^c
1990		38,2
1991	52,4	40,4
1992	54,8	40,9
1993	54,4	42,3
1994	53,7	41,2
1995	52,1	42,3	..	44,2
1996	52,5	42,1	..	41,8
1997	54,2	42,5	..	43,1
1998	53,1	41,8	..	43,0
1999	51,5	41,9	..	47,3
2000	48,7	41,4	51,4	48,1
2001	49,8	40,9	50,9	48,6
2002	50,3	41,2	48,2	48,4
2003	48,8	39,3	44,6	39,1
2004	47,8	38,3	44,8	38,2
2005	48,9	38,4	43,1	37,8
2006	49,1	38,9	43,3	36,7
2007	49,7	41,0	46,1	39,7
2008	51,4	42,3	46,8	40,3
2009	48,2	40,2	46,2	40,6
2010	47,3	38,4	43,8	36,2
2011	47,3	38,2	45,2	39,5
2012	46,4	39,8	47,9	49,0
2013	49,0	49,0
2014	49,0	49,0
2015	49,0

^a Munkát terhelő adók és járulékok az összes adójellegű bevétel arányában.

^b Az implicit adókulcs a munkát terhelő adókból és járulékokból befolyt bevétel és a munkából származó jövedelem (adóalap) hányadosa.

^c Az adóék az összes közteher (adó és járulék) és a teljes bérköltség hányadosa, számítása: adóék = (teljes bérköltség – nettó bér) / teljes bérköltség.

^d A minimálbér adóéke 2009-ben éves átlag (a járulékok júniusban csökkentek).

Forrás: 1991–1995: Scharle Ágota becslése PM mérlegadatok alapján. 1996–2009: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm. 2010: Eurostat online adatbázis. Implicit adókulcs: Eurostat online adatbázis (gov_a_tax_itr). Adóék az átlagbér 67 százalékán: OECD: *Taxing wages 2010*, Párizs 2011, adóék a minimálbér szintjén: Scharle Ágota számítása.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut12_04

**13.1. táblázat: A 15–64 éves népesség foglalkoztatási aránya
és a munkanélküliségi ráta nemenként az Uniós tagországokban, 2014**

Ország	Foglalkoztatási arány			Munkanélküliségi ráta		
	férfiak	nők	együtt	férfiak	nők	együtt
Ausztria	75,2	66,9	71,1	5,9	5,4	5,6
Belgium	65,8	57,9	61,9	9,0	7,9	8,5
Bulgária	63,9	58,2	61,0	12,3	10,4	11,4
Ciprus	66,0	58,6	62,1	17,1	15,1	16,1
Csehország	77,0	60,7	69,0	5,1	7,4	6,1
Dánia	75,8	69,8	72,8	6,4	6,8	6,6
Egyesült Királyság	76,8	67,1	71,9	6,4	5,8	6,1
Észtország	73,0	66,3	69,6	7,9	6,8	7,4
Finnország	69,5	68,0	68,7	9,3	8,0	8,7
Franciaország	67,6	60,9	64,2	10,1	9,6	9,9
Görögország	58,0	41,1	49,4	23,7	30,2	26,5
Hollandia	78,6	69,1	73,9	7,0	6,6	6,8
Horvátország	59,1	50,0	54,6	16,5	18,3	17,3
Írország	66,9	56,7	61,7	12,9	9,4	11,3
Lengyelország	68,2	55,2	61,7	8,5	9,6	9,0
Lettország	68,4	64,3	66,3	11,8	9,8	10,8
Litvánia	66,5	64,9	65,7	12,2	9,2	10,7
Luxemburg	72,6	60,5	66,6	5,9	5,8	5,9
Magyarország	67,8	55,9	61,8	7,6	7,9	7,7
Málta	74,9	49,3	62,3	6,2	5,4	5,9
Németország	78,1	69,5	73,8	5,3	4,6	5,0
Olaszország	64,7	46,8	55,7	11,9	13,8	12,7
Portugália	65,8	59,6	62,6	13,7	14,5	14,1
Románia	68,7	53,3	61,0	7,3	6,1	6,8
Spanyolország	60,7	51,2	56,0	23,6	25,4	24,5
Svédország	76,5	73,1	74,9	8,2	7,7	8,0
Szlovákia	67,6	54,3	61,0	12,8	13,6	13,2
Szlovénia	67,5	60,0	63,9	9,0	10,6	9,7
EU-28	70,1	59,6	64,9	10,1	10,2	10,2

Forrás: Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut13_01

13.2. táblázat: A foglalkoztatottak összetétele az Unió tagországokban^a, 2014

Ország	Egyéni vállalkozó ^b	Részmunka-idős	Határozott idejű szerződéses	Mezőgazdaság	Ipar	Piaci szolgáltatás	Nem piaci szolgáltatás ^c
Ausztria	11,2	27,7	9,1	4,7	25,8	41,5	28,0
Belgium	13,6	24,0	8,7	1,2	21,4	40,4	37,0
Bulgária	11,8	2,6	5,3	7,0	30,1	40,3	22,5
Ciprus	15,9	14,0	18,9	4,3	16,4	47,8	31,4
Csehország	17,4	6,2	10,1	2,8	38,1	35,2	24,0
Dánia	8,7	25,5	8,5	2,5	19,2	39,3	38,7
Egyesült Királyság	14,7	26,6	6,4	1,2	18,9	43,7	35,4
Észtország	8,9	9,6	3,2	3,9	30,1	39,2	26,7
Finnország	13,5	15,4	15,5	4,2	21,8	39,2	34,3
Franciaország	11,0	18,9	15,8	2,8	20,5	39,0	36,7
Görögország	31,2	9,4	11,6	13,5	15,0	43,8	27,7
Hollandia	16,1	50,5	21,6	2,1	14,9	42,5	32,7
Horvátország	14,0	6,0	16,9	9,3	27,0	38,5	25,0
Írország	16,3	23,4	9,3	5,4	18,3	45,1	31,1
Lengyelország	18,2	7,6	28,4	11,4	30,5	34,4	23,4
Lettország	10,7	7,4	3,3	7,5	23,8	42,0	26,6
Litvánia	10,8	9,0	2,8	9,1	24,5	39,5	26,4
Luxemburg	8,2	18,9	8,2	1,4	10,8	43,8	41,9
Magyarország	10,6	6,4	10,8	4,7	30,4	36,7	27,9
Málta	13,8	16,4	7,7	1,3	21,3	45,6	31,6
Németország	10,4	27,5	13,1	1,4	28,1	39,6	30,9
Olaszország	23,1	18,3	13,6	3,6	26,9	41,0	28,5
Portugália	18,0	12,1	21,4	7,5	24,2	38,2	30,1
Románia	20,5	10,0	1,5	28,3	28,9	27,7	15,1
Spanyolország	17,0	15,9	24,0	4,2	19,5	45,8	30,5
Svédország	10,1	26,2	17,5	2,0	18,5	40,9	38,1
Szlovákia	15,3	5,2	8,9	3,5	35,4	34,5	26,5
Szlovénia	12,5	10,8	16,6	8,9	31,0	35,0	24,5
EU-28	15,0	20,3	14,0	4,6	24,1	40,0	30,7

^a Összes foglalkoztatott = 100, kivéve a határozott idejű szerződéssel dolgozókat, ahol a viszonyítási alap az összes alkalmazott.

^b Társasvállalkozás és szövetkezei tagjaival együtt.

^c O–U nemzetgazdasági ágak.

Forrás: Eurostat (Newcronos) Munkaerő-felmérés.

A forrás adatok xls formátumban letölthetők: http://www.bpdata.eu/mpt/2014hut13_02

A FONTOSABB ADATOK FORRÁSAI

Az adatoknak adatgyűjtők szerinti csoportosításban két fő forrása van, az egyik a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) rendszeres intézményi-, illetve lakossági típusú munkaügyi adatgyűjtése, a másik a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) regisztere és az általa lebonyolított adatgyűjtések.

FŐBB KSH ADATFORRÁSOK

KSH Munkaerő-felmérés – KSH MEF

A Központi Statisztikai Hivatal a lakosság gazdasági aktivitásának – foglalkoztatottságának és munkanélküliségének – vizsgálatára 1992-ben vezette be ezt az adatgyűjtést. A munkaerő-felmérés a magánháztartásokra kiterjedő reprezentatív felvétel, mely a 15–74 éves személyek gazdasági aktivitásáról nyújt információt. Az adatgyűjtés célja, hogy a foglalkoztatottság és a munkanélküliség alakulását a nemzetközi statisztikai ajánlásoknak megfelelően, a mindenkor munkaügyi szabályozástól, illetve annak változásától függetlenül, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) fogalmait felhasználva figyelje meg.

A lakosság körében végzett munkaerő-felmérés a nemzetközi gyakorlatban a foglalkoztatottság, a munkanélküliség és az alulfoglalkoztatottság egyidejű, átfogó és konzisztens mérésének általánosan elterjedt eszköze. Az adatok feldolgozásának technikája biztosítja az osztályozásból adódó torzítások minimálisra csökkentését (mivel az egyes csoportokba való besorolás szigorú kritériumok szerint történik), ugyanakkor bizonyos fokú szabadságot is enged a nemzeti sajátosságok figyelembevételénél.

A magyar munkaerő-felmérés a vizsgált népességet a felvételt megelőző héten (2003-ig ez mindig a hónap 12 napját tartalmazó héten volt) végzett tevékenységük alapján sorolja a következő két főcsoportba: gazdaságilag aktívak (a rendelkezésre álló munkaerő) és gazdaságilag nem aktívak (inaktívak).

A gazdaságilag aktív kategória (rendelkezésre álló munkaerő) magában foglalja mindazon személyeket, akik a megfigyelés hetében a munkapiacra foglalkoztatottként vagy munkanélküliként jelen voltak.

A felvételben használt fogalmak az ILO ajánlásait követik. Ennek megfelelően tartalmuk a következő:

Foglalkoztatottnak tekintendő mindenki, aki a vizsgált időszakban (a negyedév egyes hónapjainak vonatkozási hetében) legalább 1 óra, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy munkájától csak átmenetileg (szabadság, betegség stb. miatt) volt távol.

Jövedelmet biztosító munkának számít minden olyan tevékenység:

- amely pénzjövedelmet eredményez, vagy
- amely természetbeni juttatást biztosít,
- amelyet egyéb, később realizálható jövedelem érdekében végeztek,
- amelyet, mint segítő családtagok végeztek a háztartáshoz tartozó gazdaság, vállalkozás jövedelmének növelése érdekében.

A felvétel szempontjából nem számít jövedelmet biztosító munkának az önként, ingyenesen, más háztartásnak vagy intézménynek nyújtott bármilyen segítség (társadalmi munka, ún. kalákamunka, stb.), a saját ház vagy lakás építése, felújítása, javítása, a tanulmányhoz kötött szakmai gyakorlat keretében végzett munka (még akkor sem, ha azért valamilyen díjazást kapnak), valamint a háztartásban, a ház körül végzett munka, beleértve a kerti munkákat is. A háztáji gazdaságban végzett munka csak akkor tekinthető jövedelemszerzőnek, ha annak eredménye jellemzően piacra és nem saját fogyasztásra kerül.

A gyermekgondozási díjban (gyed), gyermekgondozási segélyben (gyes) részesülőket – az 1995-ben Prágában az átalakuló országok számára megfogalmazott ILO-ajánlásnak megfelelően – a vonatkozási héten végzett tevékenységük alapján kell osztályozni.

Mivel a nemzeti számlák (SNA) fogalmi rendszerre szerint a védelmi tevékenység hozzájárul a nemzeti össztermék létrehozásához, a sorkatonák általában a foglalkoztatottak között szerepelnek, ha az adattartalom ettől eltérő, akkor lábjegyzetben történik utalás rá. A sorkatonák létszámára vonatkozó adat adminisztratív forrásból származott. (A KSH adatbázisokban szereplő visszatekintő időszakokban jellemzően a sor-

katonák nélküli adat szerepel. A sorkatonákkal kapcsolatos koncepcionális döntés csak 2003-ig befolyásolja a foglalkoztatotti létszámot, illetve ezebből számított mutatókat.)

Munkanélkülinek tekintendő az a személy, aki egyidejűleg:

- az adott héten nem dolgozott (s nincs olyan munkája, amelytől átmenetileg távol volt),
- aktív keresett munkát a kikérdezést megelőző négy hét folyamán,
- rendelkezésre áll, azaz két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő állást.

A munkanélküliek sajátos csoportját alkotják azok, akik ugyan nem dolgoztak a vonatkozó héten, de már találtak munkát, ahol 30 napon belül (2003-tól 90 napon belül) dolgozni kezdenek.

Aktív munkakeresésnek tekintendő, ha valaki állami vagy magán-munkaközvetítőn keresztül érdeklődött állás után, közvetlenül keresett meg munkáltatókat, hirdetést olvasott, adott fel, hirdetésre válaszolt, rokonoknál, ismerősöknél érdeklődött, tesztet írt, vizsgát tett vagy meghallgatáson volt, vállalkozásának elindítását intézte.

Gazdaságilag aktívak azok, akik megjelennek a munkapiacra, azaz a foglalkoztatottak és a munkanélküliek.

Gazdaságilag nem aktívak azok, akik a vonatkozó héten nem dolgoztak, illetve nem volt rendszeres, jövedelmet biztosító munkájuk és nem is kerestek munkát, vagy kerestek, de nem tudtak volna munkába állni. Ide tartoznak – többek között – a passzív munkanélküliek, akik szeretnének ugyan munkát, de kedvezőtlennek ítélve elhelyezkedési esélyeiket, meg sem kísérik az álláskeresést.

A munkaerő-felmérés mintája többlépcsős, rétegzett minta. A 15 000 lakosú vagy ennél népesebb településeken a népszámlálási számlálókörzetek az elsődleges és a lakások a másodlagos mintavételi egységek, míg a kisebb településeken az elsődleges, másodlagos, illetve utolsó mintavételi egységek rendre a települések, a számlálókörzetek, illetve lakások. A munkaerő-felmérés mintájának kialakításánál a rétegzettség ismérve a következők voltak: földrajzi egységek, települések nagysága szerinti kategóriák, lakóövezetek. Ez utóbbiakra példák a (történelmi) városközpontok, külvárosok, lakótelepek, stb.

A mintanagyság lehetővé teszi, hogy a mintarégió (NUTS2) szinten is reprezentatív legyen.

A munkaerő-felmérés negyedéves mintája körzetenként három véletlenszerűen kiválasztott címet tartal-

maz, melyből havonta egyet keresnek fel az összeírók. A munkaerő-felmérés keretében 1998-tól negyedévente mintegy 33 000 háztartás és 66 000 személy kerül összeírásra. A mintában alkalmazott egyszerű, rotációs eljárás szerint bármely háztartás, amely valamilyen időpontban belép a mintába, hat egymást követő negyedévben szolgáltat adatokat, majd végleg elhagyja azt. Két egymást követő időszak mintájának a közös része a meghíúsulások miatt kisebb, mint 5/6, ami 100 százalékos válaszolás mellett adódna.

2003-tól a munkaerő-felmérés adatainak teljeskörűsítése a 2001. évi népszámláláson alapuló népességszám-továbbvezetés bázisán történt. Ezzel egy időben a 2001–2002. évi adatok is újraszámításra és lecserélésre kerültek. A kiadványban szereplő adatok teljeskörűsítése az 1992–2000 közötti időszakra vonatkozóan az 1990. évi népszámlálás alapján készült súlyrendszerrel történt úgy, hogy a korábbi idősorokban még a régi súlyozású 2001 évi adatok is megadásra kerültek. A KSH adatbázisok visszatekintő idősorai a 2001. évi népszámlálás alapján jellemzően 1998-ig kerültek visszavezetésre. (Azért eddig, mert 1997 és 1998 között a települési minta bővítésetörtést okozott az adatsorokban.) A 2011. októberi népszámlálás alapján a demográfiai adatok nem, viszont a munkaerő-felmérés teljeskörűsítéséhez használt korrigált népességszám visszavezetésre került. Emiatt a MEF adatok 2006-ig visszamenőlegesen változtak.

Intézményi munkaügyi statisztika – KSH IMS

A kereseti adatok legfontosabb forrása a havi (éves) intézményi munkaügyi jelentés. A megfigyelési kört jelenleg a legalább 5 fős létszámú vállalkozások, illetve létszámnagyságtól függetlenül teljes körűen a költségvetési és társadalombiztosítási intézmények, valamint a kijelölt non-profit szervezetek jelentik. Az ettől eltérő vonatkozási kör a forrásnál megjelölésre került.

A keresetek minden esetben a teljes munkaidőben foglalkoztatottakra vonatkoznak. A mindenkor havi átlagkereset részét képezi a kifizetés hónapjában az alapbér, bérpótlékok (ide tartozik a bányászati hűségjutalom és a Széchenyi, illetve a professzori ösztöndíj is), a kiegészítő fizetés, valamint a prémium, a jutalom, a 13. és további havi fizetés.

A nettó kereset a gazdálkodó szervezetenkénti bruttó átlagkeresetből a munkavállalót terhelő járulékok valamint a személyi jövedelemadó levonásával, az adott évre érvényes járulékküszöb és az alkalmazotti kedvezményre jogosító jövedelemhatár figyelembevételével

számított adat. A bruttó keresetből kiinduló nettósítás csak az összes munkavállalót érintő levonásokat kezeli. A személyi jövedelemadó kiszámítása az szja-törvényben szereplő – az adott évre érvényes – adóelőleg-kulcsokkal történik. A nettósítás alapállomány és szervezeti szinten történik.

A bruttó és nettó kereseti indexek közötti különbség nagysága, és iránya minden évben az adótábla, illetve a kedvezmények (pl. alkalmazotti adókedvezmény) változásaitól függ. Az adott gazdasági ágban az eltérések nagyságát tehát az is befolyásolja, hogy az odatartozó vállalkozások között milyen az aránya azoknak az egyéneknek, akik kiesnek az alkalmazotti adókedvezményből.

Az indexek összehasonlító körre vonatkoznak, figyelembe véve a definíció változásokat, illetve az adatgyűjtés körének változásait is. A KSH tradicionálisan a főátlagindexet publikálja keresetnövekedési mutatóként. A keresetváltozás mértéke így a két időszak közötti létszamarányok eltolódását és a tényleges keresetváltozás hatását együttesen tükrözi. A reálkereset változását a nettó kereseti index és az ugyanezen időszaki fogyasztóiár-index hányadosából képzett index 100 százalékos feletti (vagy alatti) értéke adja.

A foglalkozások egységes osztályozási rendszere (FEOR) 1994. január 1-je óta érvényes változata szerint a szellemi állománycsoportba az 1–4. foglalkozási főcsoportba, a fizikaiba pedig az 5–9. foglalkozási főcsoportba tartozókat soroljuk.

KSH Sztrájk statisztika

A megfigyelés a legalább 10 főt érintő, illetve figyelemzető sztrájk esetén a 2 órát meghaladó eseményekre terjed ki.

KSH Munkaerőmérleg – KSH MEM

A munkaerő-felmérés bevezetése előtt a teljes munkaerőpiacról az évenként készülő munkaerőmérleg adott képet a két népszámlálás közötti időszakban.

A munkaerőmérleg, mint neve is mutatja, mérlegszerű elszámolás, amely egy eszmei időpontban (január 1.) állítja szembe a rendelkezésre álló munkaerőt (munkaerőforrás) a munkaerő-felhasználással. A népességet gazdasági aktivitásuk szempontjából veszi számba, megkülönböztetve a munkavállalási korú, illetve munkavállalási koron kívüli népességet. Az adatok forrása az éves és évközi intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtés 1992-től, a lakossági munkaerő-felmérés és a népszámlálás adatállományai, a gazdasági szerve-

zetek regisztere, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár, az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság, valamint a regisztrációs munkanélküli statisztika. A KSH 2013-tól ilyen elszámolást már nem készít.

Egyéb adatforrások

Az 1980. és 1990. évi foglalkoztatási adatok becsléséhez népszámlálási adatok kerültek felhasználásra. Az összefoglaló gazdasági mutatók a nemzetgazdasági mérlegekből, a fogyasztói árstatisztikából, illetve az ipari beszámoló jelentésből származnak. Ezen adatforrások részletes leírása a vonatkozó szakstatistikai publikációkban szerepel.

FŐBB NFSZ ADATFORRÁSOK

NFSZ Nyilvántartott álláskereső regiszter adatbázis – NFSZ-REG

A munkanélküliségi adatok másik fő forrása Magyarországon – és a legtöbb fejlett országban – a nyilvántartásba vett (regisztrált) álláskereső egyénenkénti adatait tartalmazó havonta összegyűjtött – ún. adminisztratív rekordokat tartalmazó – hatalmas adatbázis.

A nyilvántartás tulajdonképpen minden állást keresőt tartalmaz, de közülük adott időpontban csak azokat tekintik regisztrált álláskeresőnek, aki

- a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat valamelyik kiirendeltségén magát álláskeresőként nyilvántartásba vetette (vagyis – az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony kivételével – nincs munkája, szeretne dolgozni és ehhez kéri a munkaerőpiaci szervezet segítségét);
- a vizsgált időpontban – az egyes hónapok zárónapján – nem nyugdíjas, nem részesül rehabilitációs járadékban és rehabilitációs ellátásban, nem nappali tagozatos tanuló, és elhelyezkedése érdekében együttműködik a kiirendeltséggel (vagyis a felajánlott megfelelő munkát, munkaerőpiaci szolgáltatást illetve a támogatott képzési lehetőséget elfogadja, illetve a közvetítő/tanácsadó által előírt időpontokban jelentkezik a kiirendeltségen).

Amennyiben a nyilvántartásban szereplő személy a zárónapon valamely támogatott foglalkoztatási program keretében dolgozik, vagy munkaerőpiaci képzésben vesz részt, a nyilvántartott álláskereső státusa szünetel.

Ha az ügyfél nem működik együtt a kiirendeltséggel, az álláskereső nyilvántartásából kikerül.

A nyilvántartás adatai – adminisztratív rekordjai – nem csak az időponti adatok megállapítását teszik le-

hetővé, hanem az áramlások, a beáramlás és a kiáramlás megfigyelését is.

Az adatbázis tartalmazza az álláskeresői ellátásokat megállapító, törölő valamint szüneteltető határozatok, valamint a számfejtési tételek alapján a pénzbeli ellátást kapók létszámát, segélyezési eseményeit, a bekerülésük és kikerülésük pontos időpontját és a kikerülésük módját (pl. elhelyezkedett, jogosultsága lejárt, kizárt, aktív eszközre ment át stb.) valamint az álláskeresői ellátások pénzügyi adatait is (pl. ellátások átlagos havi összege, átlagos kifizetett ellátás zárónapi létszámra, kilépőkre, elhelyezkedettekre). Az álláskeresői ellátások regisztere a létszámadatokon kívül lehetővé teszi az ellátások átlagos hosszának megfigyelését is.

Az 1991 és 1996 közötti időszakra a nyilvántartás tartalmazza a pályakezdők munkanélküli segélyében részesültek időponthoz (stock) és áramlási (flow) adatait is. 1997 és 2005 között a rendszer tartalmazta a nyugdíj előtti munkanélküli segélyben részesülőket is.

Álláskeresői járadékban részesülők: 2011. szeptember 1-jétől megváltoztak az álláskeresői járadék megállapításának és folyósításának feltételei. Az álláskeresői járadék két szakasza megszűnt, a jogosultsági idő 270 nappól 90 napra csökkent. Az álláskeresővé válást megelőző 5 éven belül 360 nap jogosultsági idővel kell rendelkeznie az álláskeresőnek (2011. szeptember 1-je előtt 4 éven belül 365 nap volt), így 10 nap munkaviszonyban töltött idő 1 nap folyósítási időnek felel meg (2011. szeptember 1-je előtt 5 nap/1 nap volt). Összege a járulékalap 60%-a, de maximum a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér összege (járulékalap: a kérelem benyújtását megelőző négy naptári negyedévben az érintett jogviszonyokban elért havi átlagos összeg). (Flt.)

Álláskeresői segélyben részesülők: 2011. szeptember 1-jétől megváltoztak az álláskeresői segély megállapításának és folyósításának feltételei. Az „a” és „b” típusú ellátási forma megszűnt, a „c” ellátási formát nyugdíj előtti álláskeresői segély elnevezésként az álláskeresői segély továbbra is igényelhetik, de a legalább 140 napos álláskeresői járadékra való jogosultság (és kimerítés) 90 napra csökkent. (Flt.)

Rendszeres szociális segélyben részesülők: a nyilvántartott álláskeresői segélyben részesülők közül azok, akik hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korúak és jövedelmük kiegészítésére, pótlására pénzbeli szociális ellátásban részesülnek. 2009. január 1-jétől a rendszeres szociális segélyben részesülőket két csoportba sorolták: a rendszeres szociális segélyezett, a rendelkezésre állási tá-

mogatottak. 2011. január 1-jétől a rendelkezésre állási támogatás helyébe új ellátási forma a bérpótló juttatás lépett. 2011. szeptember 1-jétől pedig a bérpótló juttatás elnevezés foglalkoztatást helyettesítő támogatásra változott. (A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv.)

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatához bejelentett munkaerő-igények rekordjai alapján havonta hasonló statisztikai feldolgozások készülnek az álláshelyek stock- és flow-jellegű adatairól is.

A különböző aktív eszközökben való részvételről, a résztvevők számáról, ki- és beáramlásairól ugyancsak havonta készül részletes statisztika a kifizetett támogatások alapján.

A nyilvántartásokra épülő, havonta készülő, rendkívül részletes – országos, régiónkénti, megyei, kirendeltégi körzetenkénti, sőt településenkénti – statisztika az állami foglalkoztatási szolgálat fő funkciói (közvetítés, járadékfizetés, aktív eszköz támogatást stb.) ellátása közben keletkező adminisztratív rekordok másodlagos feldolgozása alapján készül, tulajdonképpen azoknak igen fontos és hasznos „mellékterméke”.

Az NFSZ, korábban a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (és jogelődei, az FSzH, FH, az OMK, OMMK, ill. az OMKMK) 1989-től havonta publikálja ezen statisztikák főbb adatait. A regisztrált (nyilvántartott) álláskeresői segélyben részesülőkkel számított relatív mutatók nevezőit a KSH-nak a munkaerő-mérlegben publikált gazdaságilag aktív népesség adata, illetve ennek régiókra és megyékre való lebontása szolgáltatja.

A regisztrált (nyilvántartott) álláskeresői segélyben részesülők száma és a regisztráltakkal számított ráta értelemszerűen eltér a KSH Munkaerő-felmérés eredményeitől. A különbség fő okai az eltérő fogalomrendszer és az alapvetően különböző megfigyelési/mérési módszer.

NFSZ Rövidtávú Munkaerőpiaci prognózis – NFSZ-PROG

Az NFSZ, korábban a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (illetve jogelődei) kezdeményezése alapján és koordinálása mellett a munkaerőpiaci szervezet 1991-től kezdődően évente két alkalommal – márciusban és szeptemberben –, több mint 7500 munkaadó interjú megkérdezésével hajtja végre az ún. rövidtávú prognózis felmérést. 2004-től már csak évente egyszer – szeptember hónapban – kerül sor a felmérésre.

A kérdőív a felkeresett cégek reál- és pénzügyi folyamatai várható alakulását, fejlesztési és munkaerő-gazdálkodási terveit és szándékait tartalmazza, rákér-

dez a konkrét létszámcsoökkentési és létszámbővítési terveikre és felméri az aktív eszközökkel kapcsolatos várható igényeiket is.

A kérdőívek megyénként és országos szinten is fel-dolgozásra kerülnek, hasznos információkat szolgáltatva mindegyik szinten a munkaerőpiaci szervezet munkájának tervezéséhez.

A prognózis-felmérés alkalmat és lehetőséget ad arra, hogy – más forrásokból származó információkat is felhasználva – a megyék ill. a főváros részlete-sebben elemezzék a munkapiaci helyzetük alakulását és fő tendenciáit, felkészüljenek a rövid távon várha-tó problémák kezelésére, ügyfeleik változó igényeinek kielégítésére.

A rövidtávú prognózisnak csak egyik eredménye maga az előrejelzés. További nagyon fontos „mellék-termeket”: a vállalatokkal való rendszeres, személyes kapcsolattartás, a közvetítő-ügyintéző munkakörben dolgozó kérdezőbiztosok szakismeretének, helyisme-retének bővülése, a munkaerőpiaci képzés orientálása a megismert igények alapján.

A prognózis-felmérésekhez esetenként különböző kiegészítő kérdéseket, kérdésblokkokat kapcsolva to-vábbi fontos információkhoz is juthatunk, amelyeket a kutatók, a foglalkoztatáspolitikai és/vagy az oktatáspo-litika irányítói tudnak a munkájuk során hasznosítani.

2005-től a felmérést az NFSZ a Magyar Kereskedel-mi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáskutató In-tézettel (MKIK GVI) együttműködésben végzi, ami egyebek között azzal az előnnyel is járt, hogy az MKIK GVI kérdezőbiztosai segítségével a mintanagyságot si-került közel 8000-re megnövelni.

NFSZ „Bértarifa” felvételek adatbázisai – NFSZ-BT

Az NGM, korábban a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (illetve jogelődei) 1992-től évente hajtja végre az egyé-nenkénti alapberek és keresetek megismerését szolgáló, hatalmas mintával dolgozó reprezentatív adatfelvéte-leket, a Nemzetgazdasági Minisztérium (illetve jog-eelődei) megbízásából.

Az adatgyűjtés referencia hónapja minden évben a május hónap, de az alapléren (alapilletményen) felüli nem rendszeres kifizetések egy hónapra jutó átlagának meghatározásához ezen kifizetések előző évi teljes ösz-szegének 1/12 részét is figyelembe veszik.

A versenyszférában kezdetben csak a 20 fő fölötti cégekre terjedt ki az adatgyűjtés, úgy, hogy minden vállalkozás köteles volt adatot szolgáltatni, de a min-

tába csak meghatározott napokon született dolgozók kerültek be.

A 10–19 fő közötti cégekre 1996-tól, az 5–9 fő kö-zötti létszámmal dolgozókra pedig 1999-től terjedt ki az adatgyűjtés, úgy, hogy ebben a körben az összes ilyen létszámú cég közül véletlenszerűen kiválasztott mintába bekerülő vállalkozások (kb. 20 százaléka) kell csak adatokat szolgáltatassanak, ők viszont minden egyes dolgozójukról.

Az alaplérek és a teljes kereset-szerkezet adatai Ma-gyarszágon csak ezekből az adatfelvételekből ismer-hetők meg, így célszerűen az ezekből évente kapott hatalmas adatbázisok szolgálhatnak alapul a szociá-lis partnerek által folytatott bér-érdekegyeztető tár-gyalásokhoz.

A költségvetési körben létszámnagyságtól függetle-nül minden egyes költségvetési intézmény részt vesz az adatszolgáltatásban, mégpedig úgy, hogy a közpon-ti bérszámfejtési rendszerhez tartozó intézményeknél az adatszolgáltatás teljes körű, a többi költségvetési intézmény pedig csak a meghatározott napokon szü-lettet – a mintába bekerült – dolgozókról teljesíti az adatszolgáltatást.

A fegyveres testületek hivatásos (ún. szolgálati jog-vizonyos) dolgozóira csak 1999-től kezdődően terjed ki az adatgyűjtés.

1992 előtt 3 évenként került sor hasonló adatgyűjté-sekre, így már 1983, 1986 és 1989 évekről is rendelke-zünk egy-egy hatalmas adatállománnyal.

A mintába bekerült minden egyes dolgozóról rendel-kezésre állnak a következő adatok:

- a munkáltató ágazata, létszámnagysága, a munka-végzés telephelye, a gazdálkodási forma, a tulajdo-nosi szerkezet;
 - a munkavállaló bérbesorolása, foglalkozása, neme, kora, iskolai végzettsége.
- Az egyénenkénti adatokat tartalmazó hatalmas adat-bázisok alapján minden évben elkészülnek a követke-ző feldolgozások:
- a szociális partnerek által egyeztetett, a bér-érdek-egyeztetéshez alkalmazott ún. standard feldolgozá-sok (amelyeket az érdekegyeztető tárgyalásokban részt vevő valamennyi konföderáció megkap);
 - modellszámítások a minimálbér emelés várható ha-tásainak meghatározása céljából;
 - a minisztérium igényei alapján készülő feldolgozások a kereseti arányok elemzéséhez és bemutatásához;
 - feldolgozások az évente megjelenő négykötetes adat-tárhoz (nemzetgazdaság összesen, versenyszféra,

költségvetési szféra, területi kötet), illetve ennek CD-s vátozatához.

A teljes adatbázist átveszi minden évben a KSH és egyes nemzetközi adatszolgáltatásokat ennek felhasználásával tud teljesíteni (pl. az ILO ill. az OECD felé). Az OECD részére az NGM, korábban a Nemzeti Munkaügyi Hivatal is rendszeresen készít speciális feldolgozásokat.

Az egyénenkénti adatokat tartalmazó adatbázis lehetővé teszi a benne szereplő ismérvek tetszés szerinti kombinációjával képzett csoportokra készülő feldolgozásokat és a különböző csoportok összetételének figyelembe vételével történő reális alapbér-,

illetve kereset szerinti összehasonlításokat, az alapbérek és keresetek szóródásának, differenciáltságának vizsgálatát.

2002-től a felvételeken jelentős módosítások történtek annak érdekében, hogy a felmérés teljes mértékben megfeleljen az EU-ban négyévenként kötelező ún. keresetszerkezet felmérés (Structure of Earnings Survey) előírásainak. A változások egyik lényeges eleme, hogy 2002. óta az adatgyűjtés kiterjed a részmunkaidőben foglalkoztatottakra is.

Az EU rendelkezéseinek megfelelően a 2002-es, a 2006-os és a 2010-es felvételek elemi adatait – anonizált formában – átadtuk az Eurostat-nak.

MUNKAPIACI KUTATÁSOK

VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA, 2014

Válogatás magyarországi és külföldi könyvek,
folyóiratok, műhelytanulmányok, statisztikai
kiadványok, nemzetközi szervezetek munka-
piaci témájú szakirodalmából

Összeállította
BÁLINT ÉVA

- I. Válogatás a hazai szakirodalomból
 - Könyvek
 - Könyvfejezetek
 - Folyóiratcikkek
 - Műhelytanulmányok, kutatási jelentések
 - Statisztikai kiadványok
- II. Válogatás a külföldi szakirodalomból
 - Könyvek
 - Folyóiratcikkek
 - Műhelytanulmányok
 - Nemzetközi szervezetek kiadványai

I. VÁLOGATÁS A HAZAI SZAKIRODALOMBÓL

Könyvek

- ARTNER ANNAMÁRIA: Tőke, munka és válság a globalizáció korában. Budapest, Akadémiai Könyvkiadó, 2014, 312 p.
- CSORBA ZOLTÁN: [Több mint húsz év a roma közéletben](#). Budapest, Gondolat, 2014, 268 p.
- FAZEKAS KÁROLY–NEUMANN LÁSZLÓ (eds.): [The Hungarian labour market, 2014](#). Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 336 p.
- FAZEKAS KÁROLY–NEUMANN LÁSZLÓ (szerk.): [Munkaerőpiaci tükrő, 2013](#). Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 352 p.
- JUHÁSZ TÍMEA: Családbarát munkahelyek, családbarát szervezetek. Pécs, Publikon Könyvkiadó, 2014, 130 p.
- KÁRTYÁS GÁBOR: A munka díjazása. Munkajogi kis-könyvtár, 3. Budapest, CompLex Könyvkiadó, 2014, 203 p.
- KOLOS TAMÁS–TÓTH ISTVÁN GYÖRGY: [Társadalmi riport, 2014](#). Budapest, Társ, 2014, 656 p.
- KONCZ KATALIN: Nők a politikai hatalomban, 1990–2014. 2. bővített és átdolgozott kiadás, Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem, 2014, 394 p.
- KÓSA PÉTER: Szociális és foglalkoztatási szövetkezetek. Budapest, Türr István Képző és Kutató Intézet, 2014, 69 p.
- MÉSZÁROS ATTILA (szerk.): [A felsőoktatás tudományos, módszertani és munkaerőpiaci kihívásai a XXI. században](#). Győr, Széchenyi István Egyetem, 2014, 337 p.
- OLÁH JUDIT: A foglalkoztatottság aktuális kérdései az Észak-alföldi régióban. Debrecen, Határmenti Vidékfejlesztési Tanácsadó Kör, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, 2014, 64 p.
- PERGER ÉVA–KOVÁCS ANDRÁS DONÁT–FARKAS JENŐ ZSOLT: [A helyi munkaerő-piaci politika lehetőségei irányai a határon átnyúló régiók esetében](#). Kecskemét, MTA KRTK, 2014, 79 p.
- PRUGBERGER TAMÁS–NÁDAS GYÖRGY: Európai és magyar összehasonlító munka- és közszolgálati jog. Budapest, Complex Könyvkiadó, 2014, 744 p.
- ROSTA ANDREA–ÁDÁM SZILVIA: Női élethelyzetek. Budapest, L'Harmattan, 2014, 142 p.
- SOMOGYI ANTAL: Társadalmi és munkaerő-piaci ismeretek. Budapest, Türr István Képző és Kutató Intézet, 2014, 59 p.
- TÖRÖK EMŐKE: Munka és társadalom. A munka jelentésváltozásai a bér munkán innen és túl. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, 2014, 198 p.

Könyvfejezetek

- ALTWICKER-HÁMORI SZILVIA–LOVÁSZ ANNA: [A köz- és a magánszféra keresetkülönbségei Magyarországon 2002 és 2008 között. A béremelés hosszú távú hatása](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László (szerk.): Munkaerőpiaci tükrő, 2013*. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 63–69. p.
- ALTWICKER-HÁMORI SZILVIA–LOVÁSZ ANNA: [Wage differential between the public and private sector in Hungary between 2002 and 2008 – the long term effect of wage increase](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László (eds.): The Hungarian labour market, 2014*. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 59–66. p.
- ARTNER ANNAMÁRIA: [Labour market of the new Central and Eastern European member states of the EU in the first decade of membership](#). In: *Éltető Andrea (ed.): Mind the gap. Integration experiences of the ten Central and Eastern European countries*. Budapest, Institute of World Economics, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences, 2014, 106–119. p.
- BAKÓ TAMÁS: [A magyarországi munkapiac 2012–2013-ban](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László (szerk.): Munkaerőpiaci tükrő, 2013*. Budapest, MTA KRTK

- Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft., 2014, 19–38. p.
- BAKÓ TAMÁS: [The Hungarian labour market in 2012–2013](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market, 2014*. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 17–34. p.
- BERKI ERZSÉBET: [A bérmeghatározás és érdekegyeztetés sajátosságai a közszférában](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör, 2013*. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft., 2014, 125–135. p.
- BERKI ERZSÉBET–CZETHOFFER ÉVA–SZABÓ ENDRE: [Law enforcement workers, before and after retirement](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market, 2014*. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 207–216. p.
- BERKI ERZSÉBET–CZETHOFFER ÉVA–SZABÓ ENDRE: [Nurses and other health care professionals](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market, 2014*. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 200–206. p.
- BERNÁT ANIKÓ: [Leszakadóban: a romák társadalmi helyzete a mai Magyarországon](#). In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): *Társadalmi riport, 2014*. Budapest, Társadalmi Riport, 2014, 246–264. p.
- BLASKÓ ZSUZSA–LIGETI ANNA SÁRA–SIK ENDRE: [Magyarok külföldön. Mennyien? Kik? Hol?](#) In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): *Társadalmi riport, 2014*. Budapest, Társadalmi Riport, 2014, 351–371. p.
- CZETHOFFER ÉVA (ed.): *Cseres-Gergely Zsombor–Fazekas Károly–Köllő János–Lakatos Judit* (comp.): [Statistical data 2014](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market, 2014*. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 247–331. p.
- CZETHOFFER ÉVA (szerk.): *Cseres-Gergely Zsombor–Fazekas Károly–Köllő János–Lakatos Judit* (összeáll.): [Statisztikai adatok 2013](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör, 2013*. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft., 2014, 249–334. p.
- CZIRFUSZ MÁRTON: [A munka sokszínű formái és a változatos területi fejlődés](#). In: *Jeney László–Hideg Éva–Tózsai István* (szerk.): *Jövőföldrajz. A hazai gazdasági fejlődés területi és települési aspektusai a jelenben és a jövőben*. Budapest, BCE Gazdaságföldrajz és Jövő-kutatás Tanszék, 2014, 43–54. p.
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR–MOLNÁR GYÖRGY: [Köz-munka, segélyezés, elsődleges és másodlagos munkaerőpiac](#). In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): *Társadalmi riport, 2014*. Budapest, Társadalmi Riport, 2014, 204–225. p.
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR–VARADOVICS KITTI: [A munkapiaci szakpolitika eszközei, 2012. szeptember – 2014. január](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör, 2013*. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft., 2014, 219–247. p.
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR–VARADOVICS KITTI: [Labour market policy interventions, September 2012 – January 2014](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market, 2014*. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 217–246. p.
- EDELÉNYI MÁRK–NEUMANN LÁSZLÓ: [A bérmeghatározási rendszerek változása a válság hatására az Európai Unióban](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör, 2013*. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft., 2014, 145–156. p.
- ELEK PÉTER–SZABÓ PÉTER ANDRÁS: [Labour outflow from the public sector in Hungary](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market, 2014*. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 91–101. p.
- EPPICH GYÖZÖ–KÖLLŐ JÁNOS: [Foglalkoztatás a válság előtt, közben és után](#). In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): *Társadalmi riport, 2014*. Budapest, Társadalmi Riport, 2014, 157–178. p.
- FÉNYES HAJNALKA: [Önkéntesség és új típusú önkéntesség a debreceni egyetemisták körében](#). In: *Fényes Hajnalka–Szabó Ildikó* (szerk.): *Campus-lét a Debreceni Egyetemen. Ifjúságpszichológiai tanulmányok. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014, 86–108. p.*
- GÁBOS ANDRÁS–BRANYICZKI RÉKA–BARBARA LANGE–TÓTH ISTVÁN GYÖRGY: [Az aktív korúak](#)

- foglalkoztatottsága és szegénysége az Európai Unióban és Magyarországon: válság előtt, alatt és után. In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): Társadalmi riport, 2014. Budapest, Társi, 2014, 179–203. p.
- HAJDU TAMÁS–KERTESI GÁBOR–KÉZDI GÁBOR: *Roma fiatalok a középiskolában*. Beszámoló a Társi Életpálya-felmérésének 2006 és 2012 közötti hullámaiból. In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): Társadalmi riport, 2014. Budapest, Társi, 2014, 265–301. p.
- HAMAR ANNA: „Mi lenne nélkülük...?” Külföldi és hazai napszámosok egy Dél-Pest megyei kistérségben. In: *Nagy Erika–Nagy Gábor* (szerk.) Polarizáció – függőség – krízis. Eltérő térbeli válaszok. Békéscsaba, MTA KRTK RKI Alföldi Tudományos Osztály, 2014, 18–27. p.
- HARDI TAMÁS: Az ingázás térbeli jellegzetességeinek változása az Észak-Dunántúlon, különös tekintettel Győr munkaügyi vonzáskörzetére. In: *Lados Mihály* (szerk.): A gazdaság szerkezet és vonzáskörzet alakulása. Győr, Universitas–Győr Nonprofit Kft., 2014, 49–69. p.
- HARDI TAMÁS–SZÖRENYINÉ KUKORELLI IRÉN: The Extension of Complex Gravity Zones and Manpower Catchment Areas in North Transdanubia. In: *Csizmadia Zoltán–Dusek Tamás* (szerk.): The Győr Automotive District. Győr, Universitas–Győr Nonprofit Kft., 2014, 39–62. p.
- KARA ÁKOS–SÓLYOM ANDREA–STION ZSUZSA: Szakképzés, foglalkoztatás, kompetencia. In: *Dusek Tamás* (szerk.) A városi rendszer működése. Győr, Universitas–Győr Nonprofit Kft., 2014, 162–179. p.
- KOLOSI TAMÁS–PÖSCH KRISZTIÁN: *Osztályok és társadalomkép*. In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): Társadalmi riport, 2014. Budapest, Társi, 2014, 139–155. p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *A közszféra bérszintje és a magánszektorból átlépők szelekciója*. In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrök, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhataln Nonprofit Kft., 2014, 82–92. p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *A legfontosabb tények*. In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrök, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhataln Nonprofit Kft., 2014, 47–58. p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *Az orvosbérekről és a hálapénzről*. In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrök, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhataln Nonprofit Kft., 2014, 194–195. p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *Doctors’ pay and gratuities*. In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): The Hungarian labour market, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 198–199. p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *Integrációs minták: iskolázatlan emberek és munkahelyeik Norvégiában, Olaszországban és Magyarországon*. In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): Társadalmi riport, 2014. Budapest, Társi, 2014, 226–245. p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *Pay level and selection to the public sector*. In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): The Hungarian labour market, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 79–90. p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *What do we know about public sector employment?* In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): The Hungarian labour market, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 43–54. p.
- LOVÁSZ ANNA: *Do women have better opportunities in the public sector? An analysis of the gender pay gap and occupational segregation in the public and private sector*. In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): The Hungarian labour market, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 67–69. p.
- LOVÁSZ ANNA: *Jobbak a nők esélyei a közszférában? A női–férfi bérkülönbség és a foglalkozási szegregáció vizsgálata a köz- és magánszférában*. In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): Munkaerőpiaci tükrök, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhataln Nonprofit Kft., 2014, 70–72. p.
- MARKOS VALÉRIA: *Egyetemisták a munka világában*. In: *Fényes Hajnalka–Szabó Ildikó* (szerk.): Campus-lét a Debreceni Egyetemen. Ifjúságszociológiai tanulmányok. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014, 109–132. p.
- MEDGYESI MÁRTON–NAGY ILDIKÓ: *Fiatalkok életkörülményei Magyarországon és az EU országaiiban 2007 és 2012 között*. In: *Kolosi Tamás–Tóth István György* (szerk.): Társadalmi riport, 2014. Budapest, Társi, 2014, 303–322. p.

- MOLNÁR GYÖRGY–KAPITÁNY ZSUZSA: [A közszférában dolgozók elégedettsége](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Non-profit Kft., 2014, 113–114. p.
- MOLNÁR GYÖRGY–KAPITÁNY ZSUZSA: [Miért választják munkahelynek a közszférát? A szubjektív szempontok szerepe](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 103–113. p.
- MOLNÁR GYÖRGY–KAPITÁNY ZSUZSA: [The satisfaction of public sector workers](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market*, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 112–113. p.
- MOLNÁR GYÖRGY–KAPITÁNY ZSUZSA: [Why do people choose to work in the public sector?: The role of subjective factors](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market*, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 102–112. p.
- NACSA BEÁTA: [Munkajogi trendek – az állásbiztonság garanciáinak lebontása a közszférában](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 115–124. p.
- NAGY ILDIKÓ: A női részmunkaidős foglalkoztatás előnyei és hátrányai: tények és vélemények Hollandia példáján. In: *Spéder Zsolt* (szerk.): *A család vonzása*. Tanulmányok Pongrácz Tiborné tiszteletére. Budapest, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, 2014, 245–267. p.
- NEUMANN LÁSZLÓ–EDELÉNYI MÁRK: [Önkormányzati privatizációs, kiszervezési-visszaszervezési törekvések és foglalkoztatási hatásai az Európai Unió országaiban és Magyarországon](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 157–176. p.
- PERGER ÉVA–KOVÁCS ANDRÁS DONÁT–FARKAS JENŐ ZSOLT: [Munkaerő-piaci kirekesztődés a szerb-magyar határ menti térségben](#). In: *Perger Éva–Kovács András Donát–Farkas Jenő Zsolt* (szerk.): *A helyi munkaerő-piaci politika lehetséges irányai a határon átnyúló régiók esetében*. Kecskemét, MTA KRTK, 2014, 56–79. p.
- PÓLA PÉTER: [A Dráva régió társadalmi tényezői. Demográfiai, aktivitási és foglalkoztatottsági helyzet az érintett térségben](#). In: *Varjú Viktor* (szerk.): *Napelemes energia és környezet: A napelemes energiatermelés komplex feltételrendszere Magyarországon, a magyar-horvát határtérségben, és leckék a globális térből*. Pécs–Osijek, MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete–Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku Elektrotehnički fakultet Osijek, 2014, 57–62. p.
- RÓBERT PÉTER: Társadalmi rétegződés és mobilitás. In: *Csizmadia Zoltán–Tóth Péter* (szerk.): *Helyi társadalom és intézményrendszer Győrben*. Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft., 2014, 28–47. p.
- SCHARLE ÁGOTA: [A közfoglalkoztatás mérete és költsége](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 61–62. p.
- SCHARLE ÁGOTA: [The size and cost of public works employment](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market*, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 57–58. p.
- SZEDER DÓRA VALÉRIA: [Munkahelyi konfliktusok az önkéntesség világában](#). In: *Fényes Hajnalka–Szabó Ildikó* (szerk.): *Campus-lét a Debreceni Egyetemen*. Ifjúságszociológiai tanulmányok. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014, 134–158. p.
- SZÖCS ANDOR: [Teher alatt nő a pálma: A hallgatók munkához való viszonya a Debreceni Egyetemen](#). In: *Fényes Hajnalka–Szabó Ildikó* (szerk.): *Campus-lét a Debreceni Egyetemen*. Ifjúságszociológiai tanulmányok. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014, 159–180. p.
- TELEGDY ÁLMOS: [A közszféra és a vállalatok bérei közötti áttérjedési hatás Magyarországon](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 73–81. p.
- TELEGDY ÁLMOS: [Wage spillovers between the public and corporate sectors](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market*, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies,

- Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 70–78. p.
- VÁRADI LÁSZLÓ: [Válságok és hullámzások – a közszolgáltatás foglalkoztatási rendszerének változásai Európában](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 138–144. p.
- VARGA JÚLIA: [A tanárok bérei a közszférában, 1986–2013](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 186–189. p.
- VARGA JÚLIA: [Tanári bérek, szelekció és pályaelhagyás](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök*, 2013. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2014, 177–186. p.
- VARGA JÚLIA: [Teacher salaries in the public sector, 1986–2013](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market*, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 190–192. p.
- VARGA JÚLIA: [Teacher salaries, teachers' selection and turnover](#). In: *Fazekas Károly–Neumann László* (eds.): *The Hungarian labour market*, 2014. Budapest, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–National Employment Non-profit Public Company, 2014, 180–189. p.
- VELKEY GÁBOR: [A helyi foglalkoztatás és a közfoglalkoztatás legfontosabb jellemzői egy empirikus kutatás tükrében](#). In: *Nagy Erika–Nagy Gábor* (szerk.): *Polarizáció – függőség – krízis. Eltérő térbeli válságok*. Békéscsaba, MTA KRTK RKI Alföldi Tudományos Osztály, 2014, 28–39. p.
- Folyóiratcikkek**
- ALPEK B. LEVENTE–TÉSITS RÓBERT: [A munkaerő-piaci szenzitivitás](#). Új módszer a magyarországi munkaerőpiac területi, térszerkezeti kérdéseinek fel-tárában. *Területi Statisztika*, 54. évf. 4. sz. 2014, 333–359. p.
- ANDOR LÁSZLÓ: [Munkaerő-mobilitás az EU-bővítés után](#). *Közgazdasági Szemle*, 61. évf. 4. sz. 2014, 363–372. p.
- ANTALÍK IMRICH–JUHÁSZ TÍMEA–MADARÁSZ IMRE–POÓR JÓZSEF–SZABÓ INGRID–TAMÁS GABRIELLA: Az atipikus foglalkoztatás gyakorlata szlovákiai és magyarországi munkavállalók körében végzett empirikus vizsgálat alapján. *Munkaügyi Szemle*, 59. évf. 1. sz. 2014, 34–44. p.
- ARTNER ANNAMÁRIA: [Tőkeemegtérülés, bér munka és demokrácia](#). *Köz-gazdaság*, 9. évf. 2. sz. 2014, 101–118. p.
- BAGÓ JÓZSEF: A közfoglalkoztatás intézményi alakulása 2013-ban. *Munkaügyi Szemle*, 59. évf. 4. sz. 2014, 10–19. p.
- BAKSAY GERGELY–CSOMÓS BALÁZS: [Az adó- és transzferrendszer 2010 és 2014 közötti változásainak elemzése viselkedési mikroszimulációs modell segítségével](#). *Köz-gazdaság*, 9. évf. 4. sz. 2014, 31–59. p.
- BÁLINT LAJOS–DARÓCZI GERGELY: [A belső vándorlások fókuszáltsága Magyarországon, 1980–2011](#). *Statisztikai Szemle*, 92. évf. 1. sz. 2014, 53–70. p.
- BENCSIK ANDREA–MACHOVÁ, RENÁTA: Esélyegyenlőség: Érték vagy illúzió? Diszkrimináció a munkahe-lyen. *Vezetéstudomány*, 45. évf. 6. sz. 2014, 61–68. p.
- BODA DOROTTYA: A bérkompenzáció hatása a vállala-tok munkaerő-gazdálkodására. *Munkaügyi Szemle*, 59. évf. 2. sz. 2014, 79–97. p.
- BODNÁR KATALIN: [Rész munkaidős foglalkoztatás a válság alatt](#). *MNB-szemle*, 9. évf. 1. sz. 2014, 18–28. p.
- BORBÉLY-PECZE TIBOR BORS: Az Európai Foglalkozta-tási Stratégia integrációja az Európa 2020 Stratégiá-ba. *Munkaügyi Szemle*, 59. évf. 2. sz. 2014, 18–29. p.
- CSEH JUDIT: A foglalkozási rehabilitáció munkáltatói érdekeltségi rendszere. *Munkaügyi Szemle*, 59. évf. 6. sz. 2014, 48–60. p.
- CSEHNÉ PAPP IMOLA: [A munkaerő-piaci tájékozottság és az elvárások területi differenciái](#). *Educatio*, 23. évf. 2. sz. 2014, 292–304. p.
- CSEHNÉ PAPP IMOLA: Az ország peremén. *Munkaügyi Szemle*, 59. évf. 1. sz. 2014, 66–73. p.
- CSILLAG SÁRA: Rabok vagyunk vagy szabadok? Mun-kahe-lyi, szakmai szerepeink gúzsba kötnek, vagy ép-pen felszabadítanak. *Munkaügyi Szemle*, 59. évf. 1. sz. 2014, 23–33. p.
- CSOBA JUDIT: [Szolgáltatás vagy társadalmi kontroll? A szociális munkások szerepének változása az át-alakuló jóléti modellben Magyarországon](#). *Esély*, 25. évf. 3. sz. 2014, 3–23. p.
- GESZLER NIKOLETT: [A munka és a család konfliktusá-nak forrásai az európai férfiak életében](#). *Szociológiai Szemle*, 24. évf. 2. sz. 2014, 65–89. p.

- HORN DÁNIEL: [A szakiskolai tanoncképzés rövid távú munkaerő-piaci hatásai](#). Közgazdasági Szemle, 61. évf. 9. sz. 2014, 975–999. p.
- KÁTAI ANIKÓ: A személyek szabad áramlása. Európai Tükör, 19. évf. 2. sz. 2014, 72–82. p.
- KINCSES ÁRON: [Magyarországon élő külföldi állampolgárok területi jellegzetességei](#). Területi Statisztika, 54. évf. 5. sz. 2014, p. 448–473.
- KOLTAI LUCA: A közfoglalkoztatottak jellemzői. Munkaügyi Szemle, 59. évf. 3. sz. 2014, p. 60–69.
- KONCZ KATALIN: [Nők az Európai Parlamentben, az európai uniós nőpolitika](#). Statisztikai Szemle, 92. évf. 10. sz. 2014, 853–873. p.
- KOPPÁNY KRISZTIÁN: A munkaidő-beosztás optimalizálása a munkaidő-keret és az elszámolási időszak rendszerében. Munkaügyi Szemle, 59. évf. 1. sz. 2014, 73–90. p.
- LAKATOS MIKLÓS: [Employment and unemployment in Hungary based on census-type surveys](#). Hungarian Statistical Review, Vol. 92. special number 17. 2014, 40–66. p.
- LIPTÁK KATALIN: [Az Észak-magyarországi régió munkaerő-piaci folyamatainak vizsgálata](#). Competitio, 13. évf. 2. sz. 2014, 84–102. p.
- LIPTÁK KATALIN: [Változó munkaerőpiac? Munkaerő-piaci előrejelzés Észak-Magyarországon](#). Területi Statisztika, 54. évf. 3. sz. 2014, 220–236. p.
- MÁRKUS ZSUZSANNA: [Eljönni. Itt lenni. És visszamenni? A határon túli magyar hallgatók a magyarországi munkaerőpiacon](#). Educatio, 24. évf. 2. sz. 2014, 312–319. p.
- MAROSNÉ KUNA ZSUZSANNA–CZEGLÉDI CSILLA: Az érett korú munkavállalók, mint humán tőke. Az oktatás szerepe foglalkoztatásuk növelésében. Munkaügyi Szemle, 59. évf. 3. sz. 2014, 42–54. p.
- MÁTÉ DOMICIÁN: [Human capital, unions and productivity in a labour-skilled sectoral approach](#). Society and Economy, 36. évf. 3. sz. 2014, p. 369–385.
- NAGY ÁGNES: A női foglalkoztatás hatása a demográfiai folyamatokra. Munkaügyi Szemle, 59. évf. 1. sz. 2014, 45–55. p.
- OBLATH GÁBOR: Felzárkóztak az árak és lemaradtak a bérek? – Tévhitek, tények és közgazdasági összefüggések. Statisztikai Szemle, 92. évf. 8–9. sz. 2014, 745–765. p.
- PAKSI VERONIKA–KIRÁLY GÁBOR–LUKSANDER ALEXANDRA: [A gyermekvállalás időzítésével kapcsolatos lakossági attitűdök egyes bizonytalansági tényezők tükrében](#). Szociológiai Szemle, 24. évf. 3. sz. 2014, p. 84–112.
- PÉNZES JÁNOS–MOLNÁR ERNŐ–PÁLÓCZI GÁBOR: [Helyi munkaerő-piaci vonzáskörzetek az ezredforduló utáni Magyarországon](#). Területi Statisztika, 54. évf. 5. sz. 2014, 474–490. p.
- PIRISI KÁROLY–SZALAY-KOMKA NORBERT–ERDÉLYI TEA: Projektszemléletű esetkezelés, mint az alacsony végzettségű és hajléktalan álláskeresőket támogatásának alternatívája. Munkaügyi Szemle, 59. évf. 4. sz. 2014, 68–80. p.
- POÓR JÓZSEF–LAKATOSNÉ SZUHAJ GYÖRGYI–TÓBIÁSKOSÁR SZILVIA–MACHOVÁ, RENATA: A munkaerő fluktuáció összehasonlító elemzése a magyar és a szlovák munkaerőpiacon. Munkaügyi Szemle, 59. évf. 5. sz. 2014. 23–32. p.
- PRIMECZ HENRIETT–KISS CSABA–TOARNICZKY ANDREA–CSILLAG SÁRA–SZILAS ROLAND–BÁCSI KATALIN–MILASSIN ANDA: [Magyarországi „munkavállaló-barát” \(employee friendly\) szervezetek. Vállalás vagy utópia \(Avagy mit tanulhatunk tőlük?\)](#). Vezetéstudomány, 45. évf. 10. sz. 2014, 2–16. p.
- SZALMA IVETT: [Hogyan alakult a kétkeresős családok munka és magánélet közötti konfliktusa a válság hatására 2004 és 2010 között Európában?](#) Szociológiai Szemle, 24. évf. 1. sz. 2014, 102–129. p.
- SZÉCSI JUDIT: [Az idősebb munkavállalók helyzete a munkaerőpiacon](#). Esély, 25. évf. 2. sz. 2014, 113–128. p.
- SZILAS ROLAND FERENC: A szervezeti igazságosság hatása a munkahelyi stressz kialakulásának folyamatára. Munkaügyi Szemle, 59. évf. 1. sz. 2014, 55–65. p.
- TAKÁCS VERA–MÁTÉ ÁKOS–NAGY SÁNDOR GYULA: [Adószervezeti változások az Európai Unióban](#). Közgazdaság, 9. évf. 4. sz. 2014, 127–144. p.
- VARGA GERGELY: [Demográfiai átmenet, nyugdíjreformok és munkakínálat az együtt élő korosztályok modelljeiben](#). Közgazdasági Szemle, 61. évf. 11. sz. 2014, 1279–1318. p.
- VARGA JÚLIA: [A kiemelt oktatási körzetek nemzetközi tapasztalatai](#). Esély, 25. évf. 4. sz. 2014, 3–28. p.
- VIEBROCK, E.–CLASEN, JOCHEN: [Flexicurity. Aktuális helyzetjelentés](#). Fordította: Nyilas Mihály, Esély, 25. évf. 1. sz. 2014, 18–44. p.
- VIRÁG TÜNDE: [Közfoglalkoztatás és idősgondozás: szegénységre adott válaszok egy alföldi kisvárosban és tanyavilágban](#). Esély, 25. évf. 1. sz. 2014, 45–63. p.

Műhelytanulmányok, kutatási jelentések

ALADI GUSZTÁV–KULINYI MÁRTON: [Közfoglalkoztatás hatékonyan. Integrált szervezés, eredménym-](#)

- rés és értékelés. Budapest, Budapest Esély Nonprofit Kft.–Esély Labor Egyesület, 2014.
- BAKÓ TAMÁS–ULIHA GÁBOR–VINCZE JÁNOS: *Ágazati foglalkoztatás és munkanélküliség előrejelzése 2025-ig*. TÁMOP Műhelytanulmányok, T/18. Budapest, MTA KRTK, Közgazdaság-tudományi Intézet, 2014, 24 p.
- BLASKÓ ZSUZSA: *Surveying the absentees – Surveying the emigrants. A methodological paper on the SEEMIG pilot study to survey emigrants from Hungary and Serbia*. Working Papers on Population, Family and Welfare. No. 21. Budapest, Hungarian Demographic Research Institut, 2014.
- BODNÁR KATALIN–SZABÓ LAJOS TAMÁS: *A kivándorlás hatása a hazai munkaerőpiacra*. MNB-tanulmányok, 114. Budapest, Magyar Nemzeti Bank, 2014, 36 p.
- BOKODI MÁRTA–HAZAFI ZOLTÁN–KUN ATTILA–PETROVICS ZOLTÁN–SZAKÁCS GÁBOR: *Közszolgálati életpálya és emberi erőforrás gazdálkodás*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2014, 188 p.
- BOKODI MÁRTA–HAZAFI ZOLTÁN–KUN ATTILA–PETROVICS ZOLTÁN–SZAKÁCS GÁBOR: *Civil service career and HR management*. Budapest, Ministry of Public Administration and Justice, 2014, 185 p.
- BORBÉLY-PECZE TIBOR BORS (szerk.): *A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat munkaerő-piaci évkönyve, 2012–2013*. Budapest, NMH, 2014, 104 p.
- CZAFIT BENCE–KÖLLŐ JÁNOS: *Labor market careers before and after incarceration*. BWP 2014/8. Budapest, Institute of Economics, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–Department of Human Resources, Corvinus University of Budapest, 2014, 39 p.
- CZIBIK ÁGNES–HAJDU MIKLÓS–NÉMETH NÁNDOR–NYÍRÓ ZSANNA–TÓTH ISTVÁN JÁNOS–TÜREI GERGELY: *A migráció és a magyar migránsok jellemzői 1999–2011. Tendenciák és a migránsok profilja a KSH Munkaerő-felmérés adatai alapján*. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, 2014, 76 p. (MT-DP 2014/4).
- CSERES-GERGELY ZSOMBOR: *What effect does increasing the retirement age have on the employment rate of older women? Empirical evidence from retirement age hikes in Hungary during the 2000s*. BWP 2014/3. Budapest, Institute of Economics, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–Department of Human Resources, Corvinus University of Budapest, 2014, 37 p.
- FARKAS ZSOMBOR–MOLNÁR GYÖRGY–MOLNÁR ZSUZSANNA: *A közfoglalkoztatási csapda: A Magyar Szegénységellenes Hálózat jelentése a közfoglalkoztatottak háttéréről, helyzetéről és lehetőségeiről*. Budapest, Magyar Szegénységellenes Hálózat, 2014, 119 p.
- FASSMANN, HEINZ–MUSIL, ELISABETH–GRUBER, KATHRIN: *Dynamic historical analysis of longer term migratory, labour market and human capital processes in the SEEMIG region*. SEEMIG Working Papers, 3. Budapest, Hungarian Demographic Research Institut, 2014.
- GÖDRI IRÉN–SOLTÉSZ BÉLA–BODACZ-NAGY BORÓKA: *Immigration or emigration country? Migration trends and their socio-economic background in Hungary: a longer-term historical perspective*. Budapest, Hungarian Demographic Research Institute, WP 19. 2014.
- HAJDU TAMÁS–KERTESI GÁBOR–KÉZDI GÁBOR: *Roma fiatalok a középiskolában: Beszámoló a Tárki Életpálya-felvételének 2006 és 2012 közötti hullámaiból*. BWP 2014/7. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Budapesti Corvinus Egyetem, Emberi Erőforrások Tanszék, 2014, 35 p.
- HAZAFI ZOLTÁN: *Új közszolgálati életpálya – a közszolgálat fejlesztésének jogi és emberi erőforrás dimenziói*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2014, 185 p.
- HEGYESINÉ ORSÓS ÉVA (szerk.): *Út a piaci munka világába. A tartós munkanélküliek munkaerőpiacra történő visszavezetését segítő eszközök, módszerek*. Budapest, Budapest Esély Nonprofit Kft.–Esély Labor Egyesület, 2014, 23 p.
- HORN DÁNIEL: *The effectiveness of apprenticeship training: A within track comparison of workplace-based and school-based vocational training in Hungary*. BWP 2014/5. Budapest, Institute of Economics, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–Department of Human Resources, Corvinus University of Budapest, 2014, 32 p.
- IGNITS GYÖRGYI–NAGY ÁGNES–ZSÁMBOKI KATALIN: *Munkaerő-piaci helyzetkép a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján, 2013*. Budapest, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, 2014, 117 p.
- KERTESI GÁBOR–KÉZDI GÁBOR: *Iskolai szegregáció, szabad iskolaválasztás és helyi oktatáspolitikai 100 magyar városban*. BWP 2014/6. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet–Budapesti Corvinus Egyetem, Emberi Erőforrások Tanszék, 2014, 45 p.
- KERTESI GÁBOR–KÉZDI GÁBOR: *On the test score gap between Roma and non-Roma students in Hungary*

- and its potential causes. BWP 2014/1. Budapest, Institute of Economics, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences–Department of Human Resources, Corvinus University of Budapest, 2014, 52 p.
- KÖLLŐ JÁNOS: *Patterns of integration: low-educated people and their jobs in Norway, Italy and Hungary*. GRINCOH Working Papers, 1. Task 1. 2014, 33 p.
- KUREKOVA, LUCIA: *Developing scenarios of migratory and labour market processes in South-Eastern Europe. Foresight findings*. SEEMIG Working Papers, 5. Budapest, Hungarian Demographic Research Institute, 2014.
- LACKÓ MÁRIA: *A magyarországi dolgozó korú népesség halandósága: makroelemzés időben és térben*. MT-DP 2014/16. Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, 2014, 48 p.
- LACKÓ MÁRIA: *An assessment of the factors behind disparities in health status of EU- and former Soviet Union countries*. GRINCOH Working Papers, 5. Task 3. 2014, 43 p.
- LACZKÓ ZSUZSA (szer.): *Út a szociális vállalkozások felé. Út a piaci munka világába. A szociális vállalkozás mint a közfoglalkoztatásból való egyik lehetséges kivezetés*. Budapest, Budapest Esély Nonprofit Kft.–Esély Labor Egyesület, 2014, 33 p.
- LUX JUDIT et al.: *DECENT projekt a tisztességes munkáért, 2013–2014: „Mert mi hisszük, hogy a tisztességes munka mindenkinek jár”*. Budapest, Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, 2014, 277 p.
- MAKÓ ÁGNES: *A szakképzett pályakezdők munkaerő-piaci helyzete és elhelyezkedési esélyei*. Budapest, MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2014, 42 p.
- MOLNÁR GYÖRGY–BAKÓ TAMÁS–CSERES-GERGELY ZSOMBOR–KÁLMÁN JUDIT–SZABÓ TIBOR: *A munkaerőpiac peremén lévők és a költségvetés*. A Költségvetési Tanács (KT) és az MTA KRTK közötti szerződés keretében a KT megrendelésére készült tanulmány. Budapest, 2014.
- PUTNOKI PÉTER: *A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai a 2014. évben*. Budapest, Nemzetgazdasági Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztálya, 2014, 38 p.
- SZAKÁCS GÁBOR: *Stratégiai alapú, integrált emberi erőforrás gazdálkodás a közszolgálatban*. Köszolgálati humán tükr, 2013. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2014, 275 p.
- VARGA JÚLIA: *The effects of policy changes on teacher quality, teacher sorting and students' outcomes*. GRINCOH Working Papers, 4. Task 3. 2014, 23 p.
- ## Statisztikai kiadványok
- ### Központi Statisztikai Hivatal
2011. évi népszámlálás. 8. Foglalkoztatás, munkanélküliség, ingázás KSH, Budapest, 2014.
- A munkaerőköltség alakulása, 2011–2013*. Statisztikai Tükör, 2014. július 14.
- A nonprofit szervezetek humán erőforrása*. Statisztikai Tükör, 2014. július 30.
- Gyorstájékoztatók: *Foglalkoztatottság; Munkanélküliség; Keresetek*. Magyarország, 2013. KSH, Budapest, 2014. június 12.
- Munkaerőpiac*.
- Munkaidő, munkaidő-kiesés, műszakrend*. Statisztikai Tükör, 2014. július 11.
- STADAT-táblák. Hosszú idősorok*.
- ### Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat
- Egyéni bérek és keresetek statisztikája*. Havi gyorsjelentések, 2014.
- Munkaerő-piaci prognózisok és barométer*.
- NFSZ nyilvántartások főbb adatainak időszora*.
- Településsoros munkanélküliség adatok, 2014*.
- ### Belügyminisztérium
- Kutatások, jelentések. Közfoglalkoztatási Portál: <http://kozfoglalkoztataskormanyhu/kutatasok-jelentesek>.
- Statisztikák. Közfoglalkoztatási Portál: <http://kozfoglalkoztataskormanyhu/statisztika>.
- ### MTA KRTK
- Adatbank: <http://adatbank.krtk.mta.hu/>.
- Erőforrástérkép: http://www.regionaldata.org/hu_HU.
- Munkaerő-piaci előrejelzések: <http://elorejelzes.mtak-ti.hu/>.
- ### Tárki
- Társadalomtudományi Adatbank: <http://www.tarki.hu/hu/services/da/index.html>.

II. VÁLOGATÁS A KÜLFÖLDI SZAKIRODALOMBÓL

Könyvek

- ARTAL-TUR, ANDRÉS-PERI, GIOVANNI-REQUENA-SILVENTE, FRANCISCO (eds.): *The Socio-Economic Impact of Migration Flows: Effects on Trade, Remittances, Output, and the Labour Market*. Springer, 2014, 181 p.
- BORJAS, GEORGE J.(ed.): *The Economics of Labor. Critical Concepts in Economics*. Routledge, 2014.
- BOUSTAN, LEAH PLATT-FRYDMAN, CAROLA-MARGO, ROBERT A. (eds.): *Human Capital in History: The American Record*. National Bureau of Economic Research Conference Report. University Of Chicago Press, 2014, 432 p.
- CANTILLON, BEA-VANDENBROUCKE, FRANK: *Reconciling Work and Poverty Reduction. How Successful Are European Welfare States?* Oxford University Press, 2014, 464 p.
- CLARK, ANDREW E.-SENIK, CLAUDIA (eds.): *Happiness and Economic Growth. Lessons from Developing Countries*. Oxford University Press, 2014, 304 p.
- COHEN, DANIEL-PIKETTY, THOMAS-SAINT-PAUL, GILLES (eds.): *The Economics of Rising Inequalities*. Oxford University Press, 2014, 372 p.
- COSTELLO, CATHRYN-FREEDLAND MARK: *Migrants at Work. Immigration and Vulnerability in Labour Law*. Oxford University Press, 2014, 512 p.
- FRÖLICH, MARKUS et al. (eds.): *Social Insurance, Informality, and Labor Markets. How to Protect Workers While Creating Good Jobs*. Oxford University Press, 2014, 544 p.
- LEWANDOWSKI, PIOTR-MAGDA, IGA: [Employment in Poland 2013. Labour in The Age of Structural Change](#). Warsaw: Human Resources Development Centre, 2014.
- OESCH, DANIEL: *Occupational Change in Europe. How Technology and Education Transform the Job Structure*. Oxford University Press, 2014, 194 p.
- RAZZU, GIOVANNI (ed.): *Gender Inequality in the Labour Market in the UK*. Oxford University Press, 2014, 176 p.
- SAPSFORD, DAVID: *Labour Market Economics*. Routledge Revivals, First published in 1981. Reissue: Taylor & Francis, 2014, 264 p.
- STANDING, GUY: *Work after globalization: Building occupational citizenship*. Cheltenham, Edward Elgar, 2014, 366 p.
- THELEN, KATHLEEN ANN: *Varieties of liberalization and the new politics of social solidarity*. Cambridge University Press, 2014, 250 p.

Folyóiratcikkek

- BOERSCH-SUPAN, AXEL-HAERTL, KLAUS-LUDWIG, ALEXANDER: [Aging in Europe: Reforms, International Diversification, and Behavioral Reactions](#). *American Economic Review*, Vol. 104. No. 5. 2014, p. 224–229.
- BOLAT, SULEYMAN-TIWARI, AVIRAL KUMAR-ERDAYI, AHMET UTKU: [Unemployment hysteresis in the Eurozone area: evidences from nonlinear heterogeneous panel unit root test](#). *Applied Economics Letters*, Vol. 21. No. 8. 2014, p. 536–540.
- DAVIDSON, CARL-HEYMAN, FREDRIK-MATUSZ, STEVEN-SJOHOLM, FREDRIK-ZHU, SUSAN CHUN: [Globalization and Imperfect Labor Market Sorting](#). *Journal of International Economics*, Vol. 94. No. 2. 2014, 177–194. p.
- DEAKIN, SIMON-MALMBERG, JONAS-SARKAR, PRABIRJIT: [How do Labour Laws Affected Unemployment and the Labour Share of National Income? The Experience of Six OECD Countries, 1970–2010](#). *International Labour Review*, Vol. 153. No. 1. 2014, 1–27. p.
- FAGGIO, GIULIA-SILVA, OLMO: [Self-Employment and Entrepreneurship in Urban and Rural Labour Markets](#). *Journal of Urban Economics*, Vol. 84. Nov. 2014, 67–85. p.
- FENDEL, TANJA: [Work-Related Migration and Unemployment](#). *Journal of Labour Market Research*, Vol. 47. No. 3. 2014, 233–243. p.
- FLORES, MANUEL-KALWIJ, ADRIAAN: [The Associations between Early Life Circumstances and Later Life Health and Employment in Europe](#). *Empirical Economics*, Vol. 47. No. 4. 2014, 1251–1282. p.
- FURUOKA, FUMITAKA: *Hysteresis Effect on Unemployment: Evidence from the Visegrad Countries*. *Ekonómicky Casopis/Journal of Economics*, Vol. 62. No. 2. 2014, 185–198. p.

- GOBILLON, LAURENT-RUPERT, PETER-WASMER, ETIENNE: [Ethnic Unemployment Rates and Frictional Markets](#). *Journal of Urban Economics*, Vol. 79. Jan. 2014, p. 108–120.
- HORSTSCHRAER, JULIA-MUEHLER, GRIT: [School Entrance Recommendation: A Question of Age or Development?](#) *Education Economics*, Vol. 22. No. 3–4. 2014, 270–292. p.
- HUBER, PETER: [Are Commuters in the EU Better Educated Than Non-commuters but Worse Than Migrants?](#) *Urban Studies*, Vol. 51. No. 3. 2014, 509–525. p.
- IGNACIO GARCIA PEREZ, J.-OSUNA, VICTORIA: [Dual Labour Markets and the Tenure Distribution: Reducing Severance Pay or Introducing a Single Contract](#). *Labour Economics*, Vol. 29. 2014, 1–13. p.
- JONES, MELANIE K.-SKILTON, LOUISE: [An Analysis of Labour Market Outcomes in the European Union Objective One Funding Area in Great Britain](#). *Regional Studies*, Vol. 48. No. 7. 2014, 1194–1211. p.
- MADARAS SZILÁRD: [A gazdasági válság hatása a munkanélküliség alakulására országos és megyei szinten Romániában](#). *Közgazdász Fórum*, 17. évf. 1–2. sz. 2014, p. 136–149.
- MARKUSSEN, SIMEN-ROED, KNUT: [The Impacts of Vocational Rehabilitation](#). *Labour Economics*, Vol. 31. Dec. 2014, 1–13. p.
- NAGL, WOLFGANG: [Better Safe Than Sorry? The Effects of Income Risk and Unemployment Risk on Wages](#). *Labour*, Vol. 28. No. 3. 2014, 251–268. p.
- NOELKE, CLEMENS-HORN DÁNIEL: [Social transformation and the transition from vocational education to work in Hungary: A differences-in-differences approach](#). *European Sociological Review* Vol. 30. No. 4. 2014, 431–443. p.
- STENBERG, ANDERS-DEL LUNA, XAVIER-WESTERLUND, OLLE: [Does Formal Education for Older Workers Increase Earnings? Evidence Based on Rich Data and Long-Term Follow-Up](#). *Labour*, Vol. 28. No. 2. 2014, 163–189. p.
- ZEILSTRA, ANNETTE S.-ELHORST, J. PAUL: [Integrated Analysis of Regional and National Unemployment Differentials in the European Union](#). *Regional Studies*, Vol. 48. No. 10. 2014, 1739–1755. p.
- BARAN, JAN et al.: [Women on the European Labour Market](#). Warsaw: Institute for Structural Research, IBS Policy Papers 4/2014.
- BARANOWSKA-RATAJ, ANNA-MAGDA, IGA: [Inequality in the risk of job loss between young and prime-age workers: Can it be explained by human capital or structural factors?](#) Warsaw School of Economics, Institute of Statistics and Demography, Working Papers, 73. 2014.
- BEBLAVY, MIROSLAV-MASELLI, ILARIA-VESELKOVA, MARCELA: [Let's Get to Work! The Future of Labour in Europe](#). Brussels: Centre for European Policy Studies, CEPS Paperbacks, 10 July. 2014.
- BEEN, JIM-VAN VLIET, OLAF: [Early Retirement Across Europe. Does Non-Standard Employment Increase Participation of Older Workers?](#) Leiden University, Department of Economics, Netspar Discussion Paper, No. 10–2014–044.
- BIČÁKOVÁ, ALENA: [Selection into Labor Force and Gender Unemployment Gaps](#). Prague: Economics Institute, Academy of Sciences of the Czech Republic, 2014, CERGE-EI, Working Papers Series, No. 513.
- BIČÁKOVÁ, ALENA: [The Trade-off Between Unemployment and Wage Inequality Revisited](#). Prague: Center for Economic Research and Graduate Education, Academy of Sciences of the Czech Republic, Economics Institute, 2014, CERGE-EI Working Papers Series, No. 502.
- CINGANO, FEDERICO: [Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth](#). OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 163. 2014.
- DOHMEN, THOMAS J.: [Behavioural Labour Economics: Advances and Future Directions](#). IZA Discussion Paper No. 8263. 2014.
- ESTRIN, SAUL-STEPHAN, UTE-VUJIC, SUNCICA: [Do Women Earn Less Even as Social Entrepreneurs?](#) IZA Discussion Paper No. 8650. 2014.
- GORDON, ROBERT J.: [A New Method of Estimating Potential Real GDP Growth: Implications for the Labor Market and the Debt/Gdp Ratio](#). NBER Working Paper No. w20423. 2014.
- HALABISKY, DAVID: [Entrepreneurial Activities in Europe. Entrepreneurship for People with Disabilities](#). OECD Employment Policy Papers, No. 6. 2014.
- HOLLWEG, CLAIRE H.-LEDERMAN, DANIEL-MITRA, DEVASHISH: [Structural Reforms and Labor Market Outcomes: International Panel Data Evidence](#). World Bank Policy Research Working Paper, No. 7122. 2014.

Műhelytanulmányok

- ALT, JAMES E.-IVERSEN, TORBEN: [Inequality, Labor Market Segmentation, and Preferences for Redistribution](#). Harvard University, August 11. 201.

- JAUER, JULIA–LIEBIG, THOMAS–MARTIN, JOHN P. PUHANI, PATRICK: [Migration as an Adjustment Mechanism in the Crisis? A Comparison of Europe and the United States](#). OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 155. 2014.
- KALÍŠKOVÁ, KLÁRA: [Tax and transfer policies and the female labor supply in the EU](#). Prague: Economics Institute, Academy of Sciences of the Czech Republic, 2014, 30 p. CERGE-EI Working Papers Series, No. 524.
- KÖLLÖ, JÁNOS–CZAFIT, BENEC: [Labor market careers before and after incarceration](#). IZA Discussion Paper, No. 8644. 2014, 30 p.
- KRAUSE, ANNABELLE: [Happiness and Work](#). IZA Discussion Paper, No. 8435. 2014.
- MAGDA, IGA–POTOCZNA, MONIKA: [Does flexible employment pay? European evidence on the wage perspectives of female workers](#). Warsaw: Institute for Structural Research, IBS Working Papers, 3/2014.
- QUINTINI, GLENDA–MARTIN, SÉBASTIEN: [Same Same but Different: School-to-work Transitions in Emerging and Advanced Economies](#). OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 154. 2014.
- QUINTINI, GLENDA: [Skills at Work. How Skills and their Use Matter in the Labour Market?](#) OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 158. 2014.
- TOPAL, PINAR: [Fiscal Stimulus and Labor Market Flexibility](#). Goethe University Frankfurt, 2014.
- WILDASIN, DAVID E.: [Human Capital Mobility: Implications for Efficiency, Income Distribution, and Policy](#). CESifo Working Paper Series No. 4794. 2014.
- Nemzetközi szervezetek kiadványai**
- OECD*
- [Economic Surveys: Hungary, 2014.](#)
- [Employment and Labour Market Statistics.](#)
- [Employment Outlook, 2014.](#)
- [International Migration Outlook, 2014.](#)
- [Labour Force Statistics 2013 \(2014\).](#)
- [Main Economic Indicators.](#)
- [Matching Economic Migration with Labour Market Needs, 2014.](#)
- [Science, Technology and Industry Outlook, 2014.](#)
- [Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators.](#)
- [Taxing Wages, 2014.](#)
- International Labour Organization (ILO)*
- [Global Employment Trends 2014: The risk of a job-less recovery.](#)
- [Global Wage Report 2014/15: Wages and income inequality.](#)
- [World of Work 2014: Developing with jobs.](#)
- [World Social Protection Report 2014/15: Building economic recovery, inclusive development and social justice.](#)
- Európai Unió*
- [Annual Report: Employment and Social Developments in Europe.](#)
- [Databases and indicators.](#)
- [Employment and social analysis.](#)
- [Employment, Social Affairs and Inclusion. Document Database.](#)
- [European employment strategy.](#)
- [Eurostat: Employment and social policy. Statistics.](#)
- [Eurostat regional yearbook, 2014.](#)
- [Labour Market \(including Labour Force Survey\).](#)
- [Labour market policies \(LMP\) database.](#)
- [LABREF, Labour Market Reform Database.](#)

FÜGGELÉK. TÁBLÁZATOK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE

TÁBLÁZATOK

MAGYARORSZÁGI MUNKAPIAC

1. táblázat: A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és reálkereset alakulása, 2014 35

KÖZELKÉP

1.1. táblázat: Néhány példa közepes és alacsony jövedelmű országok közfoglalkoztatási programjaira .. 47

K1.1. táblázat: Közmunkaprogramok létszáma, költsége és a munkaügyi kirendeltségek költsége, 2012 59

K1.2. táblázat: A közmunkaprogramok jellemzői 2013-ban 60

2.1.1. táblázat: A központi finanszírozás aránya 2011-től (százalék) .. 72

2.1.2. táblázat: A közfoglalkoztatási formák áttekintése 73

2.2.1. táblázat: A közfoglalkoztatást érintő legfontosabb adatforrások összefoglaló táblázata 83

2.3.1. táblázat: A munkaügyi rendszerben 2011 és 2013 között előforduló száma és az egyes programokban érintettek részaránya 88

2.3.2. táblázat: A programokban való részvétel évenkénti halmozódása, 2011–2013 (százalék) 89

2.3.3. táblázat: A munkaügyi rendszerben érintettek száma és az egyes programokban részt vevők évenkénti hányada, 2011–2013 ... 89

2.3.4. táblázat: A munkaügyi rendszerben töltött napok száma és megoszlása, 2011–2013 90

2.3.5. táblázat: A programrészvétel átlagos hossza, 2011–2013 (napok száma) 91

2.3.6. táblázat: Átlagos éves állományi létszámok a munkaügyi rendszerben, 2011–2013 (ezer fő) 92

2.3.7. táblázat: A munkaügyi rendszerbeli pályafutást leíró leggyakoribb szekvenciák 94

2.3.8. táblázat: Az egyes szekvenciákban szereplő epizódkombinációk és százalékos megoszlásuk 96

2.3.9. táblázat: A közfoglalkoztatást is tartalmazó epizódkombinációk megoszlása 97

2.3.10. táblázat: A közfoglalkoztatási epizódok szekvencián belüli számának megoszlása 98

2.5.1. táblázat: A 2011. negyedik negyedévben közmunkát végzők foglalkoztatása, 2003–2010 113

2.5.2. táblázat: A 2011. negyedik negyedévben közmunkát végzők különféle munkaerő-piaci mutatói, 2003–2010 114

2.5.3. táblázat: A 2011. negyedik negyedévben közmunkát végzők foglalkoztatási epizódjai valódi munkahelyeken, 2003–2010 115

2.6.1. táblázat: A közfoglalkoztatási epizódok sorszámanak megoszlása a kezdet éve szerint 122

2.6.2. táblázat: A közfoglalkoztatásba belépés arányai a regisztrált munkanélküliek jellemzői és a résztvevők megoszlása jellemzők szerint a belépés évében 122

2.6.3. táblázat: Átlagos marginális hatások logit becslésből 125

2.7.1. táblázat: A közfoglalkoztatási teljes munkaidő-egyenértékes munkanapok támogatási formák közötti megoszlása 134

2.7.2. táblázat: A közfoglalkoztatás megyei szintű egyenlőtlenségei a munkanélküliekkel összevetve, támogatási formák szerint, 2011–2013 134

2.8.1. táblázat: A téli közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programokban részt vettek száma 139

2.8.2. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban részt vevők és az összes közfoglalkoztatott életkor szerinti megoszlása 140

2.8.3. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban résztvevők és az összes közfoglalkoztatott iskolai végzettség szerinti százalékos megoszlása 141

2.8.4. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban résztvevők és az összes közfoglalkoztatott százalékos megoszlása lakóhelyük hátrányos helyzete szerint 141

2.8.5. táblázat: A téli közfoglalkoztatási képzési programokban résztvevők százalékos megoszlása a tanfolyam típusa szerint 141

2.9.1. táblázat: A 180. napi státusok aránya a közfoglalkoztatásból kilépők esetében 144

2.9.2. táblázat: A közfoglalkoztatásból való kilépés utáni 180. napi státusok nyers arányai 146

2.9.3. táblázat: Átlagos marginális hatások multinomiális logit becslésből 149

F2.9.1. táblázat: Kilépések a közfoglalkoztatásból és elhelyezkedés a nyílt piacon, illetve közfoglalkoztatásban a kilépés után 180 nappal – eredeti és korrigált létszámok 152

2.10.1. táblázat: A közmunkások telephelyi aránya és a helyi munkanélküliség – regressziós becslés 158

2.10.2. táblázat: A romák járásonkénti arányának hatása a közmunkások telephelyenkénti arányára különböző munkanélküliségi szintek mellett – regressziós becslések 158

F2.10.1. táblázat: A regressziós becslésben szereplő változók alapstatistikái 159

MUNKAPIACI SZAKPOLITIKA

1. táblázat: Minimumbérek összege 2015. január elsején 182

2. táblázat: A központi költségvetés szűk foglalkoztatáspolitikai részének kiadásai és bevételei, 2011–2015 (millió forint) 186

STATISZTIKA

1.1. táblázat: Alapvető gazdasági mutatók 193

2.1. táblázat: Népeség 195

2.2. táblázat: A népesség száma főbb korcsoportok szerint 195

2.3. táblázat: A férfi népességszám alakulása főbb korcsoportok szerint, ezer fő 197

2.4. táblázat: A női népességszám alakulása főbb korcsoportok szerint, ezer fő 197

3.1. táblázat: A 15 éves és idősebb népesség gazdasági aktivitása 198

3.2. táblázat: A 15 éves és idősebb férfiak gazdasági aktivitása, ezer fő	199	koztatási rátája iskolai végzettség szerint, nők, százalék	215	5.19. táblázat: A 2014. évben befejezett programokból kilépők elhelyezkedési arányai nem, kor és iskolai végzettség szerint, százalék ...	231
3.3. táblázat: A 15 éves és idősebb nők gazdasági aktivitása, ezer fő	200	5.1. táblázat: A munkanélküliségi ráta alakulása nem szerint, és a tartósan munkanélküliek aránya, százalék	216	5.20. táblázat: A képzésben résztvevő munkaviszonyban nem állók éves átlagos számának megoszlása a képzés típusa szerint, százalék	231
3.4. táblázat: A 15 éves és idősebb népesség gazdasági aktivitása, százalék	201	5.2. táblázat: Munkanélküliségi ráta az iskolai végzettség szerint, férfiak, százalék	217	5.21. táblázat: A munkaerőpiaci képzésbe belépő munkaviszonnyal nem rendelkezők száma és megoszlása korcsoport és iskolai végzettség szerint	232
3.5. táblázat: A 15 éves és idősebb férfiak gazdasági aktivitása, százalék	202	5.3. táblázat: A munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlása, férfiak, százalék	217	6.1. táblázat: Nominális és reálkereset	233
3.6. táblázat: A 15 éves és idősebb nők gazdasági aktivitása	203	5.4. táblázat: Munkanélküliségi ráta az iskolai végzettség szerint, nők, százalék	218	6.2.a. táblázat: Bruttó kereseti arányok a nemzetgazdaságban, Ft/fő/hó	234
3.7. táblázat: A 15–64 éves népesség létszáma munkapiaci kategóriánkénti önbesorolása szerint	204	5.5. táblázat: A munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlása, nők, százalék	218	6.2.b. táblázat: Bruttó kereseti arányok a nemzetgazdaságban, százalék	235
3.8. táblázat: A 15–64 éves népesség létszáma munkapiaci kategóriánkénti önbesorolása szerint	205	5.6. táblázat: A munkanélküliek száma a munkakeresés hossza szerint, ezer fő	220	6.3. táblázat: Regresszióval kiigazított kereseti különbségek	236
4.1. táblázat: Összes foglalkoztatott	206	5.7. táblázat: A regisztrált munkanélküliek és a MEF munkanélküliség alakulása	222	6.4. táblázat: Az alacsony keresetű dolgozók százalékos aránya nemek, korcsoport, iskolai végzettség és ágak szerint	237
4.2. táblázat: Összes foglalkoztatott nemek szerint	207	5.8. táblázat: A regisztrált munkanélküliek megoszlása iskolai végzettség szerint, éves átlag, százalék ..	223	7.1. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokból kilépők száma, nappali képzés	240
4.3. táblázat: A foglalkoztatottak kor szerinti megoszlása, férfiak	208	5.9. táblázat: A regisztrált munkanélküli pályakezdekők megoszlása iskolai végzettség szerint, éves átlag, százalék	223	7.2. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokba belépők száma, nappali képzés	241
4.4. táblázat: A foglalkoztatottak kor szerinti megoszlása, nők	208	5.10. táblázat: A regisztrált munkanélküliek megoszlása a Munkaerő-felmérésben megfigyelt gazdasági aktivitás szerint, százalék ...	224	7.3. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokban tanulók száma, nappali képzés	242
4.5. táblázat: A foglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti megoszlása, férfiak, százalék	209	5.11. táblázat: A munkanélküli nyilvántartásba belépők száma, havi átlagok, ezer fő	224	7.4. táblázat: Az egyes oktatási fokozatokban tanulók száma, nem nappali képzés	242
4.6. táblázat: A foglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti megoszlása, nők, százalék	209	5.12. táblázat: Az NFSZ-nyilvántartás főbb adatai, havi átlag, ezer fő ill. százalék	225	7.5. táblázat: Az egyetemi, főiskolai továbbtanulásra jelentkezők számának alakulása, nappali képzés	243
4.7. táblázat: A foglalkoztatottak száma foglalkozási viszony szerint, ezer fő	210	5.13. táblázat: A regisztrált munkanélküliek közül támogatott és nem támogatott munkahelyeken elhelyezkedők száma	226	8.1. táblázat: Az NFSZ kirendeltségein bejelentett betöltetlen álláshe-lyek száma	244
4.8. táblázat: A foglalkoztatottak megoszlása foglalkozási viszony szerint, százalék	210	5.14. táblázat: Segélyezés és munkaerőpiaci programok	227	8.2. táblázat: Létszámnövelést illetve -csökkenést tervező vállalatok aránya, százalék	245
4.9. táblázat: Az alkalmazásban állók megoszlása ágazat szerint, nemek szerinti bontásban, százalék	211	5.15. táblázat: Az aktív eszközökből kilépők elhelyezkedési arányai ..	228	9.1. táblázat: Regionális különbségek: foglalkoztatási ráta	246
4.10. táblázat: A munkahelyükön 0–6 hónapja dolgozók aránya, százalék	211	5.16. táblázat: A regisztrált munkanélküliek, a munkanélküli ellátásban, és a szociális ellátásban részesülők megoszlása iskolai végzettség szerint	229	9.2. táblázat: Regionális különbségek: munkanélküliségi ráta a Munkaerő-felmérés szerint	247
4.11. táblázat: A vállalati szférában alkalmazottak megoszlása vállalatméret szerint	212	5.17. táblázat: Munkanélküli/álláske- resési/vállalkozói járadékból kilépők	230	9.3. táblázat: Regionális különbségek: A regisztrált munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva, százalék	248
4.12. táblázat: A vállalati szférában alkalmazottak megoszlása a külföldi tulajdonhányad szerint	212	5.18. táblázat: A munkaerőpiaci képzésben résztvevők érintett létszáma	230	9.4. táblázat: Regisztrált munkanélküliségi ráta megyénként, éves átlag, százalék	249
4.13. táblázat: 15–74 éves népesség foglalkoztatási rátája, férfiak	213				
4.14. táblázat: 15–74 éves népesség foglalkoztatási rátája, nők	213				
4.15. táblázat: 15–64 évesek foglalkoztatási rátája iskolai végzettség szerint, férfiak, százalék	214				
4.16. táblázat: 15–64 évesek foglal-					

9.5. táblázat: Regionális különbségek: keresetek	250	tásuk emelés utáni átlagösszegei az év januárjában	261	7. ábra: Munkanélküliségi ráta Magyarország régióiban, 2006–2014 ..	27
9.6. táblázat: Regresszióval kiigazított kereseti különbségek	250	11.4.b. táblázat: Egészségkárosodott személyek szociális járadékaiban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk emelés utáni átlagösszegei az év januárjában, 2012-től	261	8. ábra: Az álláskeresői járadékban, a szociális juttatásban részesülő, illetve az ellátatlan álláskeresők száma, 2010–2014	28
9.7. táblázat: Regionális különbségek: bruttó hazai termék	253	11.5. táblázat: A nyugdíjba vonulás korcentruma és a nyugdíjazottak létszáma	262	10. ábra: Bruttó kereset és a minimálbér változása	31
9.8. táblázat: Ingázás	253	11.6. táblázat: Rokkantsági járadékban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk emelés utáni átlagösszegei az év januárjában	263	11. ábra: A bruttó kereset alakulása a versenyszféra jelentősebb nemzetgazdasági ágaiban, 2014	33
10.1. táblázat: Sztrájkok	254	11.7. táblázat: Új rokkantsági nyugdíjmegállapítások és az új öregségi nyugdíjmegállapítások részletes létszám adatai	263	12. ábra: A bruttó keresetek nagysága a költségvetési szférában, 2010–2014	33
10.2. táblázat: Központi bérmegállapodások	254	11.8. táblázat: Öregségi nyugdíjkorhatár	264	KÖZELKÉP	
10.3. táblázat: Egy munkáltatóra kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a versenyszférában ..	255	12.1. táblázat: A személyi jövedelemadó kulcs átlaga, minimális, maximális értéke, százalék	265	1.1. ábra: A tartós munkanélküliek aránya a munkanélküliek között az OECD-országokban válság előtt és után, 2007, 2013 (százalék)	43
10.4. táblázat: Egy intézményre kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a költségvetési szektorban	255	12.2. táblázat: Az adóék mértékének változása a minimálbér és alkalmi munkavállalói könyv esetén	266	1.2. ábra: Változások a szociális kiadásokban és a reál GDP-ben 2007/2008 és 2012/2013 között az OECD-országokban (százalék) ...	43
10.5. táblázat: Több munkáltatóra kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a versenyszférában ..	255	12.3. táblázat: Minimálbér, bérminimum és nyugdíjminimum havi összege, folyó évi ezer forint	267	1.3. ábra: Az aktív munkaerő-piaci beavatkozások ráfordításai a GDP százalékában a válság előtt és után az EU-tagállamaiban	44
10.6. táblázat: Több intézményre kiterjedő hatályú kollektív szerződések állománya a költségvetési szektorban	255	12.4. táblázat: Munkát terhelő adók a költségvetési bevétel és a keresetek arányában	268	1.4. ábra: Közvetlen munkahelyteremtésre fordított kiadások a GDP százalékában, 2006 és 2012	53
10.7. táblázat: Vállalati bérmegállapodások száma, az érintett vállalatok száma és a munkavállalók létszáma	255	13.1. táblázat: A 15–64 éves népesség foglalkoztatási aránya és a munkanélküliségi ráta nemként az Uniós tagországokban, 2014	269	1.5. ábra: Közvetlen munkahelyteremtésre fordított kiadások az aktív munkaerő-piaci kiadásokon belül (százalék)	53
10.8. táblázat: Több munkáltatóra érvényes bérmegállapodások száma, az érintett vállalatok száma és a munkavállalók érintett létszáma	256	13.2. táblázat: A foglalkoztatottak összetétele az Uniós tagországokban, 2014	270	1.6. ábra: Közvetlen munkahelyteremtésre fordított kiadások az összes munkaerő-piaci kiadásból (százalék)	53
10.9. táblázat: A kollektív szerződésekkel lefedett alkalmazottak aránya, százalék	256	ÁBRÁK		1.7. ábra: A közvetlen munkahelyteremtésbe bevont résztvevők aránya (közfoglalkoztatott/100 álláskereső) 2006, 2009, 2012	54
10.10. táblázat: Egymunkáltatós kollektív szerződések a nemzetgazdaságban	257	MAGYARORSZÁGI MUNKAPIAC		2.1.1. ábra: A 2014-ben megvalósult programtípusok jellemzői	72
10.11. táblázat: Többmunkáltatós kollektív szerződések a versenyszférában	258	1. ábra: A foglalkoztatottak száma és a foglalkoztatási ráta, 2008–2014	21	2.1.2. ábra: Az egyes közfoglalkoztatási formákra fordított kiadások ..	74
11.1. táblázat: Gyermekek után járó támogatások	259	2. ábra: A közfoglalkoztatottak létszámának havonkénti alakulása, 2010–2014	22	2.3.1. ábra: Átlagos havi állományi létszámok a munkaügyi rendszerben (ezer fő)	92
11.2. táblázat: Munkanélküliség esetén járó támogatások és az átlagbér	259	3. ábra: A külföldi telephelyet megjelölő foglalkoztatottak száma Ausztriában és Németországban, 1999–2013	23	2.3.2. ábra: Közfoglalkoztatás képzéssel és képzés nélkül, havi adatok (ezer fő)	93
11.3.a. táblázat: Saját jogú nyugellátásban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk átlagösszegei az év januárjában	260	4. ábra: Foglalkoztatási ráta legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, 2006–2014	25	2.3.3. ábra: A munkaügyi rendszerben tartózkodás időtartama azokra a végig csak regisztráltakra, akik 2011. január 1. után kerültek be és	
11.3.b. táblázat: Saját jogú nyugellátásban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk átlagösszegei az év januárjában, 2011-től	260	5. ábra: Foglalkoztatási ráta Magyarország régióiban, 15–64 éves korosztály, 2006–2014	25		
11.4.a. táblázat: Egészségkárosodott személyek szociális járadékaiban részesülők létszáma és a teljes ellátásuk emelés utáni átlagösszegei az év januárjában	261	6. ábra: A regisztrált álláskereső, az ILO definíciójának megfelelő és az önbesorolás szerinti munkanélküli létszáma, 2006–2014	26		

2013. december 31. előtt kerültek ki	95
2.4.1. ábra: A közfoglalkoztatási célok megjelenése	101
2.5.1. ábra: A befejezett foglalkoztatási epizódok kumulált hosszeloszlása, valódi munkahelyek, 2003–2010	115
2.5.2. ábra: Összefüggés a foglalkoztatási epizódok száma és az összes munkában töltött idő között, valódi munkahelyek, 2003–2010	116
2.6.1. ábra: A közfoglalkoztatásba belépők száma a belépés hónapja szerint	119
2.6.2. ábra: Az adott hónapban közfoglalkoztatottak összetételét jellemző néhány idősor	119
2.6.3. ábra: A nem közfoglalkoztatási epizódból közfoglalkoztatásba lépők aránya a kumulált munkaügyi rendszerbeli tapasztalat függvényében	121
2.7.1. ábra: A közfoglalkoztatottak teljesmunkaidő-egyenértékes munkanapjainak száma (fent) és a munkanélküliek száma (lent) településsenként, 2013	131
2.7.2. ábra: A közfoglalkoztatottak (teljesmunkaidő-egyenértékes létszám), a munkanélküliek és a népesség megoszlása településméret szerint, 2013 (fő)	133
2.9.1. ábra: A közfoglalkoztatásban részt vevők kilépés utáni 180. napi státusa a közfoglalkoztatásba lépés hónapja szerint	145
2.9.2. ábra: A közfoglalkoztatásból való kilépés utáni 180. napi státusok nyers arányai a különféle epizódok hossza szerint, 2011–2012	145
F2.9.1. ábra: A 180. napi nyílt piaci és közfoglalkoztatási státusok korrigált és korrigálatlan változatainak összevetése	153
2.10.1. ábra: A közmunkások megoszlása a telephelyi arányuk szerint, 2013	156

STATISZTIKA

1.1. ábra: Alapvető gazdasági mutatók éves változása	193
1.2. ábra: GDP éves időszora	194
1.3. ábra: Foglalkoztatási ráta, 15–64 évesek	194
2.1. ábra: Magyarország népességének korösszetétele, 1980, 2014	196
3.1. ábra: 15–59 éves férfiak és 15–54 éves nők megoszlása munkapiaci részvétel szerint	201
3.2. ábra: 15–59 éves férfiak megoszlása munkapiaci részvétel szerint	202
3.3. ábra: 15–54 éves nők megoszlása munkapiaci részvétel szerint	203
4.1. ábra: Összes foglalkoztatott	206
4.2. ábra: Összes foglalkoztatott nemek szerint	207
4.3. ábra: A vállalati szférában alkalmazottak megoszlása vállalatméret és külföldi tulajdonhányad szerint	212
4.4. ábra: Foglalkoztatási ráta korcsoportok szerint, 15–64 éves férfiak, negyedévenként	214
4.5. ábra: Foglalkoztatási ráta korcsoportok szerint, 15–64 éves nők, negyedévenként	215
5.1. ábra: A munkanélküliségi ráta nemek szerint	216
5.2. ábra: A különböző munkapiaci állományok közötti negyedéves áramlások intenzitásának alakulása a 15–64 éves népességben	219
5.3. ábra: Munkanélküliségi ráta korcsoportonként, 15–59 éves férfiak, negyedévenként	221
5.4. ábra: Munkanélküliségi ráta korcsoportonként, 15–59 éves nők, negyedévenként	221
5.5. ábra: A regisztráltak és a MEF szerinti munkanélküliségi ráták	222
5.6. ábra: A munkanélküli nyilván tartásba belépők száma, havi átlagok, ezer fő	224
6.1. ábra: Bruttó és nettó reálkereset éves változása	233

6.2. ábra: Az alacsony keresetű dolgozók aránya nemek szerint, százaléklék	236
6.3. ábra: A bruttó átlagkeresetek differenciáltsága	237
6.4. ábra: Életkor-kereseti profilok iskolai végzettség szerint 1998-ban, 2013-ban, nők, férfiak	238
6.5. ábra: A bruttó reálkeresetek logaritmusának eloszlása (2013 = 100%)	239
7.1. ábra: A nappali képzésben tanuló a megfelelő korú népesség arányában	240
7.2. ábra: Belépők és kilépők száma az egyes oktatási fokozatokban, nappali képzés	241
8.1. ábra: Az NFSZ kirendeltségein bejelentett betöltetlen álláshelyek számának alakulása	244
8.2. ábra: Létszámcsoökkentést és létszámnövekedést tervező vállalatok aránya	245
9.1. ábra: Regionális különbségek: foglalkoztatási ráta, keresetek és bruttó hazai termék a tervezési statisztikai régiókban	246
9.2. ábra: Regionális különbségek: munkanélküliségi ráta a Munkaerő-felmérés szerint a tervezési statisztikai régiókban	247
9.3. ábra: Regionális különbségek: regisztrált munkanélküliségi ráta a tervezési statisztikai régiókban	248
9.4. ábra: Regisztrált megyei munkanélküliségi ráták átlagai, 2014	249
9.5. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2007. I. negyedév	251
9.6. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2014. I. negyedév	251
9.7. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2007. III. negyedév	252
9.8. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességben, 2014. III. negyedév	252

